



Epist 279

B. L. lat. pag. 396



F.
S IV
244.

Emf. 279

**JOANNIS ANTONII
FLAMINII**

**FOROCORNELIENSIS
EPISTOLÆ FAMILIARES**

NUNC PRIMUM EDITÆ,

Et Argumentis , Notis , Auctoris Vita ,
aliisque accessionibus illustratæ

^{atque}
A FR. DOMINICO JOSEPHO CAPPONI

Ordinis Prædicatorum , Sacræ Theologiæ Magistro .



BONONIÆ MDCCKLIV.

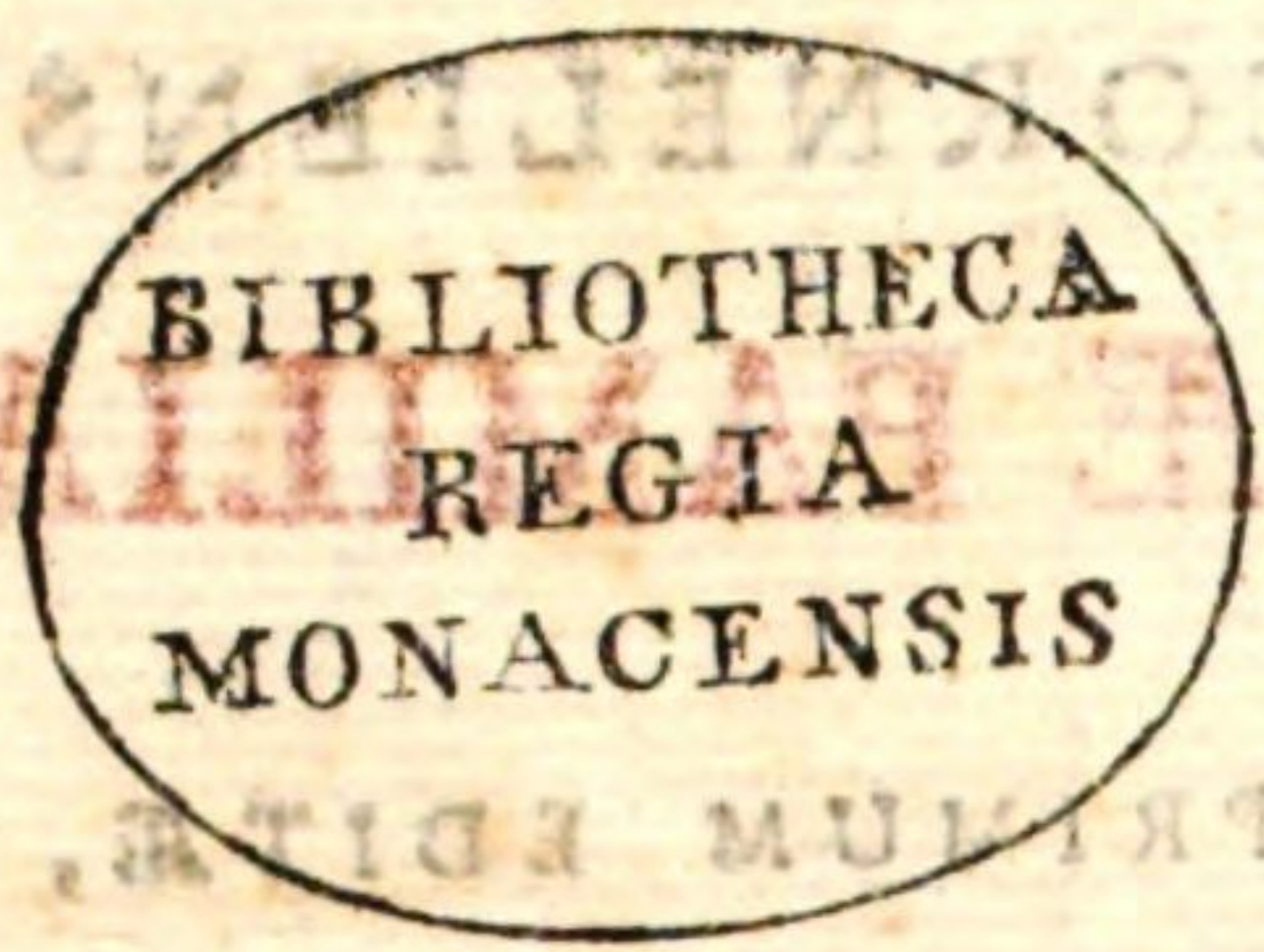
1744

Ex Typographia Sancti Thomæ Aquinatis .
Superiorum permissu .

JOHANNES ANTONI

FLAMINI

FORGOTTEN



EPISTOLAE

NUNC PRIMUM EDITA

Et Argumentis, Notis, Auctoris Vita
atque notis illustrata

A FR. DOMINICO JOSEPHO CASTORI

Ordinis Praedicatorum, Sacrae Theologiae Magistro



ROMAE MDCCCXII

Ex Typographia Sancti Thomae Aquinatis
Superiorum permissu

Eminentissimo ac Reverendissimo Principi D. D.

GEORGIO AB AURIA

**S. R. E. Tit. S. Laurentii in Pane, & Perna
CARDINALI,
& Bononiæ a Latere Legato**

**Fr. Dominicus Josephus Capponi Ord. Præd.
Felicitem.**



**On diu mihi, Princeps Eminen-
tissime, deliberandum fuit, cuinam egregio viro
basce Flaminianas epistolas nuncuparem; quum**

enim sacer Prædicatorum Ordo earum editionem
curaverit, eo potissimum titulo, ut posteris omni-
bus sui erga eximium scriptorem de se optime
meritum grati animi sensum testatum relin-
queret, hæc ipsa eadem inter ceteras me ratio
movit, ut eas ipsas clarissimo tuo nomini con-
secrarem. Haud mihi est animus singula per-
censere beneficia, quibus excelsa Familia tua
Prædicatorum Ordinem hætenus cumulavit,
& cumulare non desinit; sunt enim adeo per-
spicua & manifesta, ut suffragio meo non
egeant; & tu de numero eorum es, qui bene-
ficia deferre solent, non prædicare delata.
Unum illud innuere volo, quod certe sine in-
grati animi nota silere non possum, inclytos
nempe Proavos tuos amplissimum sacrarum
virginum Monasterium, Ordinis mei regimini
plene subiectum, regali munificentia, ac pie-
tate in Deum singulari, a fundamentis in ur-
be Patria excitasse, redditibus auxisse, & exi-
miis favoribus ac privilegiis communi-visse. Vi-
des, quæ me in primis ratio moverit, ut Flami-
nianas epistolas illustratas Eminentia Tue in
perenne mei erga te obsequii, venerationis, & ob-
ser-

servantiæ monumentum inscriberem. Sed & aliud quiddam vehementer impellit; quod scilicet, ea sunt in te omnia, quæ in mæcenatibus & litterarum patronis esse potissimum debent. Nihil hic de summa atque antiquissima gentis tuæ nobilitate, aut potentia dicam, nihil de optimis Senatoribus in Reipublicæ juribus tuendis, amplificandisque studiosissimis, nihil de invictissimis Ducibus rerum bellicarum gloria clarissimis, nihil de purpuratis Ecclesiæ Patribus religione præstantibus e vetustissimo Auriano sanguine omni ævo progenitis: at me plurimum movent, ac pene rapiunt quæ publice visuntur Genuæ propaginis tuæ decora & ornamenta. Duo prostant ante prætorii fores ex marmore Lunensi colossææ magnitudinis simulacra, quorum unum Andream ab Auria Urbis & ditionis Januensis dominatum miræ animi integritate atque constantia renuentem effingens, immortalibus hisce notis inscriptum est: ANDRÆ AURIÆ CIVI OPT. FELICISSIMOQ. VINDICI ATQUE AUTORI PUBLICÆ LIBERTATIS SEN. POP. GENUEN. POS., alterum, quod Joannem Andream ne-

potem strenuissimum Ducem, & patruæ virtutis amulatorem diligentissimum exhibet, hac præclara inscriptione decoratum conspicitur: JOANNI ANDREÆ AB AURIA LIBERTATIS PATRIÆ CONSERVATORI. *Alia complura hujusmodi sunt omni ævo perenniora gentis tuæ insignia & spectabilia monumenta. In ædibus Matthæo Apostolo sacris gladius servatur solemnibus ritibus consecratus, quem Paulus III. Pontifex O. M. paullo ante laudato Andreæ classis Caroli V. præfecto donomisit, (a) ut invictam ejus fortitudinem regio munere decoraret. Ejusdem templi prospectus & exterior frons obviam præbet marmoream commemorati Andreæ effigiem, insigni hoc addito elogio: MAJORUM NOSTRORUM MEMORIA ANDREAS DORIA AFFLICTAM PATRIAM NON DESERUIT. Tum denique in publica ejusdem templi area domus est elegans & satis ampla de Senatusconsulto ipsi eidem Andreæ in perenne grati animi argumentum decreta, cujus concessionis honorificam causam hæc indicat illustris inscriptio: ANDREÆ DORIA PATRIÆ LIBERATORI*

MUNUS PUBLICUM . Sed quorsum hæc omnia? Cum te , moresque tuos considero , immensum se quiddam offert , quod paucis complecti & angustis brevissima nuncupationis limitibus circumscribere velle , temeritatis est longe turpissima . Enim vero si dignitatem atque celsitudinem tuam specto , eam habes , quæ Pontificia dumtaxat minor est , & regalem amulatur atque asequitur . Si doctrinam atque eruditionem expendo , te sapientissimum prædicant viri omnigena litteratura spectabiles , quibuscum litterarum congressus subscevis boris habere consueveras , dum hic Prolegati munere fungereris . Si pietatem in Deum , benignitatem in subditos , miserationem in pauperes circumspicio , illud mihi succurrit , eas te ab ineunte ætate virtutes ebibisse a piissimo Principe avo tuo novissimo , qui Pater pauperum vulgo nuncupabatur . Id itaque summam dicam , te virum esse splendoris atque avite gloriæ tuæ amplificatorem mirificum , Cardinalem Religionis studio , consilii magnitudine , rerum gerendarum experientia præstantem , Principem Nobilibus Populoque

acceptissimum, facilem aditu, unatum ad
bonis omnibus favendum. Non hæc ad gratiam
dico, neque tibi quippiam tribuo, quod revera
tribuendum non sit: ac ne quis forte eorum,
qui te non norunt, me consuetudini morem ge-
rere voluisse arbitretur, omnem mihi assenta-
tionis suspicionem eripit immortalis memoria
Pontifex Benedictus XIV. clavo Petri felici-
ter assidens, qui e bene multis Romanæ Sedi
jugiter inservientibus sacris Præsulibus, te vi-
ridiori licet ætate Nuncium in Francfurtum ad
Mœnum designavit, ut Imperatoris electioni
nomine suo interesses. Hoc in munere, bisce
præsertim temporibus, periculis, & difficulta-
tibus pleno, quot Dii boni! memoratu digna
egisti? quot utilitates, quot commoda jampridem
ab aliis tentata sed minime obtenta Apostolicæ
Sedi comparasti? quot plausus, favores, & præ-
conia a cunctis Germaniæ Principibus, Electori-
bus, ipsoque Imperatore electo CAROLO VII.
tibi conciliasti? Quid plura? Magistratus
Francfordiensis hæreticus licet, & Lutherana
infectus labe, singularem prudentiam tuam
cum summa vitæ morumque sanctitate conjun-

Etiam

Etiam admiratus, eos tibi honores detulit, & estimationis argumenta, quæ viris merito atque auctoritate gravissimis antea præbere vix consueverat. Novit hæc omnia laudatus antea & nunquam pro meritis satis laudandus Benedictus XIV. qui, ut debitum præclaræ virtuti tuæ testimonium redderet, te purpuratis Ecclesiæ Patribus pro merito accensuit, & continuo amplissimam hanc tibi legationem credidit; ratus scilicet se plurimum Patriæ suisque concivibus profuturum, si hanc tibi provinciam demandasset. Cetera quis nesciat? nam maximi, minimique te colunt, suspiciunt, ac venerantur. His aliisque nominibus, quibus adductus fui, ut hunc Eminentiæ Tuæ libellum sisterem, illud etiam accedit, quod alter Andreas ab Auria (b) vir prudentia, litteris, ac pietate spectatissimus, & inter Antistites Insulæ Andros in Archipelago recensitus Ordinem Prædicatorum, cui ab adolescentia nomen dederat, optimis eruditissimisque lucubrationibus plurimum illustravit. Hoc itaque qualecumque munusculum equo animo habeto, & renidenti fronte excipe, quod quamquam Eminentiæ Tuæ parum

respon-

respondeat, si tamen animum ac voluntatem offerentis inspexeris, illud tibi minime displiciturum, confido. Ipse interim Deum rogabo obtestaborque, ut te amplissimum virum ad Ecclesiae, quam moribus, ac sapientia exornas, felicitatem, ad Ordinis Prædicatorum, cui benevolentiae significationes & argumenta præbes, solatium ac patrocinium, ad nobilissimæ gentis tuæ, cujus gloriam amplificas, novum decus & ornamentum, viribus integrum & incolumem servet. Eo spectant vota ac desideria mea, id totis præcordiorum affectibus a bonorum omnium largitore expostulo, dum sacram ex animo deosculatus purpuram me celsitudinis ac Eminentiae Tuæ cultorem obsequentissimum prædico, istoque in ævum titulo gloriabor.

(a) Jov. lib. 34. hist.

(b) F. Andreas Doria Januensis Ord. Præd. Episc. Insulæ Andros & scriptor laud. a Fontana de Past. Eccl. p. 1. tit. 32. Rovet. Biblioth. Prov. Lom. S. O. P. cent. 3. ad an. 1434. Echard de Script. O. P. ad an. 1436.

NOS

NOS FR. THOMAS RIPOLL

**S.T. Professor, atque universi Ord. Præd.
humilis Mag. Generalis, & Servus.**

H Arum serie, nostrique auctoritate officii facultatem, quantum in nobis est, concedimus R. A. P. M. F. Dominico Josepho Capponi Regenti Studii nostri Generalis S. Dominici Bononiæ, quæ Typis vulgare possit *Joannis Antonii Flaminii Forocorneliensis familiares Epistolas, argumentis, notis, & Auctoris Vita ab ipso illustratas*, atque a duobus Theologis Ordinis nostri revisas, & approbatas, servatis cæteris de jure servandis. In nomine Patris &c. In quorum fidem &c.

**Datum Romæ in nostro Minervitano Conventu
die 2. Octobris 1743.**

Fr. Thomas Ripoll Mag. Ordinis.

L. ✠ S.

Reg. pag. 158.

**Fr. Thomas Augustinus Ricchinius
Magist. Collegii Casanatensis Theologus, & Profocius.**
Jussu

JUSSU Reverendissimi P. Magistri nostri Generalis Fr. Thomæ Ripoll lectus est a me Liber, quem nuper in gratiam politioris litteraturæ e tenebris vindicavit, suoque studio, & opere docte, atque egregie exornavit Rev. Adm. P. F. Dominicus Josephus Capponi Sac. Theol. in Provincia Magister, & in hoc nostro Archigymnasio Studiorum Regens, Titulus autem libri est: *Joannis Antonii Flaminii Forocorneliensis Epistola familiares, argumentis, notis, Auctoris vita, aliisque accessionibus illustrata &c.* Sane hoc utriusque opus, videlicet elegantissimi Flaminii, cujus jam plurima est apud Doctos omnes nominis celebratio, & cl. editoris, non modo animi sententia probo, sed etiam summa omnium commendatione dignissimum judico. Nam sive in utroque species dicendi elegantiam, sive maturitatem judicii, sive eruditionis copiam, nihil est quod plenius, atque illustrius scribi possit. Versandus itaque ab omnibus est liber iste tam suavis, atque jucundæ dictionis, & cl. editori gratiæ agenda sunt, quod in publicum litterarum bonum, & ornamentum, laborem, & industriam suam contulerit nova aurei hujus operis accessione. Atque sine ulla prorsus in consanguineum, & amicum, in quo diligendo nemini cedo, anticipata opinione, & adulationis specie, hoc meum ingenuum esto de laudato libro judicium.

Dabam Bononiæ in Cœnobio Sancti Dominici die 10. Septembris 1743.

*Fr. Jacobus Maria Capponi Ord. Prædic. Sac. Theologiæ
in Provincia Magist. Prior Conventus Bononiensis,
& Vicarius Provincialis Utriusque Lombardia.*

UT Reverendissimi P. F. Thomæ Ripoll totius Ordinis Prædicator. Magistri Generalis mandatis obsequer, *Joannis Antonii Flaminii Forocorneliensis Epistolas familiares, argumentis, notis, Auctoris vita, aliisque accessionibus illustratas ab Adm. Rev. P. F. Dominico Josepho Capponi Ord. Prædicatorum Sac. Theol. Magistro accurate legi, & ea quidem, qua solet animus affici voluptate politiorum Litterarum elegantia, suavitate, ac amœnitate illectus; quæ omnia profecto celebratissimi viri Epi-*
sto-

stolare opus cumulate complectitur. Ea propter cl. Adnotatoris in eo redimendo, ac illustrando studium, & curas laudo, quas studiosæ juventuti proficuas, ac bonarum litterarum cultoribus gratissimas fore, non ambigo. Nihil insuper a recta fidei, morumque norma alienum in eo offendi, quocirca ut publici juris sint dignissimum censeo.

Dabam Bononiæ ex Ædibus apud S. P. Dominicum,
die 20. Octobris 1743.

Fr. Dominicus Maria Turre Sac. Theol. Magist. Ordinis Prædicatorum.

Vidit D. Paulus Philippus Premoli Cleric. Regular. Sancti Pauli in Ecclesia Metropolitana Bononiæ Pœnitentiæ, pro Sanctissimo D. N. Benedicto XIV. Archiepiscopo Bononiæ.

Die 22. Octobris 1743.

A.R.P.M. Dominicus Antoninus Pazzaglia de Bononia Exprovincialis Ordinis Prædicatorum videat pro S. Offitio, & referat.

E. Thomas Maria de Angelis Inquisit. Generalis S. Offitii Bononiæ.

Mandato Reverendissimi P. Mag. Fr. Thoma Maria de Angelis Inquisitoris Generalis S. Offitii Bononiæ accurate perlegi Librum cui titulus: Joannis Antonii Flamini Forocorneliensis Epistolæ familiares, nunc primum editæ, & argumentis, notis, Auctoris vita, aliisque accessionibus illustratæ a Fr. Dominico Josepho Capponi Ordinis Prædicatorum S. T. M., nec quidquam offendere datum est, quod Fidei, bonisve moribus adversetur; quin potius bonarum artium amatoribus non parum utilem futurum censeo: Idcirco & typis publicis mandari posse existimavi.

Ita est Fr. Dominicus Antoninus Pazzaglia Ord. Præd. Magister Exprovincialis, & in Bononiensi universitate Controversiarum Fidei publicus Professor.

Die 4. Novembris 1743.

Attenta superscripta attestatione.

Imprimatur.

Fr. Thomas Maria de Angelis Inquisit. Generalis Sancti Offitii Bononiæ.

AD

AD LECTOREM

Epistolarum editor.



EN tibi, amice Lector, Joannis Antonii Flamini Forocorneliensis scriptoris eloquentissimi, & vere aurei familiares epistolas in commune studiosæ juventutis commodum evulgatas. Si dixerò plures fuisse causas, cur FF. Prædicatores Conventus Bononiensis, apud quos abhinc annis ducentis & amplius in amplissima eorundem bibliotheca servabantur, has tandem publici juris facere decreverint, sane non mentiar. Prima & quidem non contemnenda occurrit ratio, quod litteratissimo hoc seculo, quum plurimorum doctrina atque eloquentia illustrium Virorum tum inedita, tum jampridem edita excudantur opera, eorumque famæ atque existimationi hac via consulere se posse judicent justî rerum aestimatores, æquissimum laudatis Patribus visum fuit debitam Cl. Scriptori præbere laudem, ejusdemque epistolas, quæ certe ad ejus nominis immortalitatem satis esse possunt, in lucem edere. Sequitur & altera, quod complures litteratissimi, atque eruditione præstantes viri baud æquo animo ferebant, quod elegantium epistolarum acervus, qui studiosis juvenibus prodesse plurimum poterat, perpauca, quibus bujuscemodi codices legere datum est, adjumenti esset. Sed rem præ ceteris urisit Franciscus Maria Mancurtus Forocorneliensis, qui pro sua quadam in litteratos omnes, sed præcipue patrios scriptores voluntate, quemadmodum M. Antonii Flamini decus, & Patriæ suæ splendorem & ornamen-

tum mirifice promovit, emunctissima tanti Viri carmina evulgando, & vitam accuratissime describendo; sic Joannis Antonii Flaminii parentis ejus laudem, & Patriæ ejusdem gloriam, & claritatem curandam decreverat harumce (si sibi facultas data fuisset) epistolarum editione, quas etiam accessionibus variis, & celeberrimi auctoris vita adornandas parabat. Verum re serio atque perpensius cogitata, hæc mihi Provincia commissa est, non certe ut clarissimo Viro Mancurto laudem eriperent Prædicatores, qui aliene nunquam fuere gloriæ invidi, sed ut suæ erga eximium Auctorem, qui complurium sui Ordinis litteris ac sanctitate venerabilium Virorum vitas diligenti atque eleganti stilo conscripsit, voluntas atque grati animi perenne etiam apud posteros testimonium relinquerent, & publico simul, ac privato Eruditorum omnium desiderio indulgerent. Accedit & altera, & quidem magni momenti ratio, quod Flaminius ipse quum rogatu filii nitidiores epistolas suas, & amicorum quorundam, quibuscum litterarum commercium habere consueverat, in libros digesserit, (a) propria [ut conjicio] manu perscripserit, & nonnullas etiam expoliverit eo animo, atque intentione, ut publica inde luce donaret, ratus plurimum sibi, suisque amicis existimationis ac laudis addituras, par erat, ut quod implere consilium scriptor nequivit, operis hæredes executioni mandarent.

Habes nunc erudite lector totam hujusce editionis rationem, cui ut pretium, & majestatem aliquam adjicerem, conciliaremque, epistolas omnes majori qua potui diligentia, atque fidelitate exscribendas curavi, easque perscriptas ad suum exemplar accuratissime contuli. Nec satis mihi fecisse arbitratus, singulis epistolis argumenta rerum, quæ pertractantur, adjeci, notas etiam apposui, & quid
sibi

sibi in unaquaque potissimum auctor velit non obscure indicavi. Tum postea Scriptoris disertissimi vitam contexui, quo in opere mihi plurimum juvit litteras omnes semel, iterum, & tertio legisse; namque nonnullis exceptis monumentis, quæ paullo ante laudatus Mancurtus roganti sodali humanissime communicavit, reliqua omnia ex litteris ipsis excerpsti, & auctoris gesta iisdem fere ipsis phrasibus, & vocabulis, quum res postulabat, expressi. Addidi præterea Virorum complurium illustrium testimonia, atque judicia, qui Joannis Antonii Flaminii cum laude meminerunt, insuper tum editas, tum ineditas ejusdem Viri lucubrationes, quarum rerum notitiam erudito Mancurto totam fere debeo. Id unum mihi meis in vigiliis vehementer displicuit, aliquas scilicet invenisse ab exemplari discerptas paginas, eoque rem perductam vidisse, ut quædam (tamen paucissimæ) defuturæ essent in hac editione epistolæ, nonnullæ etiam mutilæ & imperfectæ prodituræ. Reliquum mihi erat, ut chronologicum epistolarum ordinem texerem, & locupletum rerum memorabilium indice adornarem. Sed illud mihi arduum nimis, ac prope impossibile visum fuit, quum dies, & locus, quo epistolæ ipsæ datæ sunt, in aliquibus desiderantur, istud supervacuum duxi, namque argumenta singulis epistolis summatim præmissa, & notæ obscurioribus rebus subjectæ, indicis locum quodammodo habent. Uicumque sit; si laborem hunc nostrum æquis oculis adspicies, te minime improbatum confido, quin non mediocrem ex eo fructum reportaturum. Interim diu, ac feliciter vale, & conatibus nostris fave.

JOANNIS ANTONII FLAMINII

FOROCORNELIENSIS

VITA

A F. DOMINICO JOSEPHO CAPPONI ORD. PRÆD.
CONSCRIPTA.

JOannes Antonius cognomento Flaminus, Calixto III. Pontifice, Forocornelii natus est annum circiter Domini MCDLVI. parente Ludovico Contignolano magnæ virtutis milite, ex illustri, ac pervetusta Zarabbinatorum familia (1), qui nescio quo ductus consilio e Patria egressus suum in Urbe Forocorneliensi domicilium fixerat. Hinc fidenter nimium Majoragus (2) asserit, Joannem Antonium generis sui obscuritatem pertractum, plebejo relicto Zarabbinatorum agnomine, Flaminium dici voluisse; tum quod vulgaris non erat, sed satis antiqua, ac longa avorum serie armis, & litteris commendabilis Zarabbinatorum propago, quorum nonnullos Franciscus Sfortia Mediolani clarissimus Dux legatos & Oratores ad Principes misit (3); tum quod non ipse sibi Flaminii agnomen indidit, sed celeberrima ætate Pomponii Læti Academia, cui Venetiis nomen dederat, annuente, Flaminus nuncupari coepit (4), hac forte de causa, quod in Flaminia Provincia, cujus Imola non contemnenda pars est (5), lucem adspexerit. Hoc postmodum tum Joanni Antonio, tum nepotibus ejus familiare agnomen fuit, non quod vel ille, vel isti gentilitium

dedignati sint cognomentum, sed fortassis ut eo nomine partam familiæ suæ gloriam jugi memoria servarent, eoque exemplo se suosque omnes deinceps ad litteras excolendas accenderent. Quod equidem hujusce familiæ viri complures cumulatissime præstiterunt, inter quos eminent M. Antonius illius filius, cujus laus apud Mancurtum (6) satis in tuto est, Cæsar, & Benedictus juris prudentia celebres, Sebastianus, & Honorius Philosophia, atque Medicina præstantes, Gabriel Poeta & Medicus diligentissimus, Trophilus non vulgaris litteraturæ vir, & Franciscus e Societate Jesu Rethor exercitatus, qui paucis abhinc annis commune Senis debitum solvit (7). Sed nimis multa de his. Ad rem veniamus.

Itaque Flaminius editus est non multo posteaquam jamdiu silentes non latinæ modo, sed omnes propemodum litteræ in pristinam revocatæ sunt dignitatem ab immortalibus Viris Albertino Musato, Francisco Petrarcha, Joanne Boccacio, Lombardo Serico, Pomponio Læto. Quibus addi jure potest Joannes Antonius Flaminius, quippe & ipse qua docendo, qua scribendo Reipublicæ litterariæ plurimum favit.

Puer in Patria Matthæum Phaellum insignem ætate virum præceptorem habuit, condiscipulum Raphaellem Sansonum de Riariis dictum Sacro Cardinalium Collegio a Sixto IV. postea admotum, quocum conjunctissime vivebat: (8) cumque Grammaticum, & Rhetoricum cursum celerime absolvisset, Bononiam studiorum causa se contulit, ibique sub Philippo Beroaldo seniore Philosopho ac Rhetore absolutissimo militare coepit, (9) tantumque apud eum gratia valuit, ut non aliter diligeretur ac filius. Verum ob luem

Bono-

Bononiæ grassantem annum vix transgressus ætatis sextumdecimum, incredibili comparandæ sibi famæ ardore succensus, pene invitis parentibus, ac propinquis omnibus, Venetias (10) profectus est. Florentissimam urbem appulsus, plura sub adventus sui initium incommoda, & molestias tulit, quia neminem ibi norat, nec ullum habebat, quocum posset curas suas communicare, & animi ægritudinem lenire (11). At non diu post, bene fortunante Deo, conciliatis sibi doctorum hominum, & præsertim studiosorum juvenum, qui de diversis Terræ partibus in eam urbem conveniant, amicitias, nactus est viri optimi, atque gravissimi contubernium Benedicti Plateensis (12). Triennium apud hunc egit, filium ejus annos natum novem, ac filiam decimum jam egressam, & simul ex fratre nepotem ingenuæ indolis puerum litteris informando. Quo in munere sane gravissimo ea se prudentia gessit, fide, & integritate, ut Benedicti animum sibi plene, cumulateque devinxerit, adeo ut, quum hic doctissimus esset, eum domi litteris exerceret, & ad scholas etiam mitteret publice profitentium (13). Quare eo triennio audivit sapientissimos Viros Benedictum Leniacenum, & Georgium Merulam, hocque Mediolanum commigrante, Georgium Valam (14), ex quorum politissimo ingenio, doctrina, consuetudine, & benevolentia sibi plurimum comparavit; nam & mirificos sub iis præceptoribus progressus fecit, & ad clarorum cum litteris, tum genere hominum gratiam, & benevolentiam aditum sibi aperuit.

Inter reliquas, quas tunc sibi amicitias conciliavit, certe non vulgaris fuit, quam iniit cum præstantissimo atque litteratissimo Equite Geor-

gio Cornelio, ejusque filio Marco S. R. E. amplissimo Cardinale (15) necessitudo, qui (sicut doctos omnes consueverant) studiosissimum juvenem summo favore prosecuti sunt, & privatis, publicisque benevolentiae testimoniis ornarunt. Sed & Marcus Antonius Sabellicus Vir litteris, & fama clarissimus eo erat erga eundem animo, & voluntate, ut non facile quempiam alium magis diligeret, aut aestimaret. Cui indicio est, quod publici juris facere nihil consueverat, quin ejus experiretur judicium, nec cujuscumque attentius, quam illius lucubrationes, & scripta legebat (16). Interim annum vicesimum vix ingressus Joannes Antonius, summis infimisque plaudentibus, litteratissimæ adscriptus fuit Pomponii Læti Academiae, eique a lectissimis ex eo ordine Viris Flaminii cognomentum est inditum (17). Tum vero primum in magna illa, non dicam multorum hominum, sed omnium fere nationum luce fulgere coepit, & qualis tandem evasurus esset, ostendere. Quam ob rem Seravallenses in Tarvisinis celebres ejus eruditionis, & sapientiae fama permoti eum ipso vicesimo primo ætatis suæ anno accivere, qui litteras humaniores publice profiteretur, & patrios adolescentulos litteris, & moribus præformaret, pacto eidem honoris causa aureorum centum stipendio, quod quidem nec gravioribus ætate, & sapientia viris dari antea consueverat (18). Seravallum profectus provinciam sibi concreditam summa totius Oppidi gratulatione auspicatus est, & quum esset moribus ingenuus, in magisterio diligens, & præclaris animi dotibus ornatus, ita se civibus universis acceptum, & carum exhibuit, ut nemo esset, qui Flaminium summopere non diligeret. Quin etiam

v

rati complures, eum deinceps munere non deces-
surum, si civi cuiquam ex suis desponsaretur, eo
devenere, ut plenas illi dignitatis, atque utilita-
tis nuptias offerrent (19). Sed frustra omnia. Nam
Veruriam quidem nobilem adolescentulam uxo-
rem duxit: at profitendi emenso tempore, muneri
cessit, ut Venetis quibusdam, & Patavinis Patri-
tiis morem gereret, qui ad scholas Montagnanen-
ses in agro Patavino regendas eum advocave-
rant (20). Novennium Montagnanæ edocuit cum
summo omnium favore, atque benevolentia, &
diutius ibi scholas rexisset, si Montagnanensium
votis obsequi voluisset. Sed magis quam rebus
ceteris, incolumitati uxoris, quæ aerem il-
lum vehementer adversum experta fuerat, consu-
lere volens, Seravallum cum ipsa, & liberis, quos
genuerat, amicis, & propinquis omnibus gratu-
lantibus, reversus est (21). Perusium per ea tem-
pora demigraverat Franciscus Maturantius, qui
paullo ante Vicetix professus fuerat; hinc Vi-
cetini cives de idoneo illi Præceptore sufficien-
do cogitantes, Flaminium sibi curandum decreve-
rant (22). Sed iste conjugis, & populi Seraval-
lensis desiderio ac precibus acquiescens in pro-
posito perstitit, suumque ibi domicilium restituit,
& magno cum honore, & incredibili omnium
lætitia prosteri iterum cœpit, undique ad eum
studiosis confluentibus adolescentulis (23). At non
levem primis sui redditus mensibus, animi pertur-
bationem sensit, ac molestiam. Namque de tri-
bus, quos secum Seravallum adduxerat, filiis ma-
ribus, duos, Julium videlicet, & Faustum imma-
tura morte peremptos amisit, quorum interitum
junior Flaminus suis in carminibus (24) honestis-
sime luget. Verum aliquanto post serenatis ani-

mi nubilis, & pristinae redditus tranquillitati, apertissimam sibi domum ædificandam curavit, eaque decenter instructa, agros emit (25), & reliqua sua omnia adeo probe disposuit, ut nobiles ephobos, quorum nonnullos in convictu habere solebat, domi honorifice hospitaretur, & ruri honestissime recrearet.

Quum hæc, aliaque sui muneris plura gerneret, bello in Venetis conflagrante, & omnia miscente, Seravallo a militibus capto, & crudelissime direpto, incredibile dictu est quantam cum librorum, & lucubrationum suarum, tum etiam rei familiaris jacturam fecerit (26). Quare collectis immanissimæ direptionis reliquiis quibusdam, cum uxore, ac unico filio M. Antonio Flaminio aufugit, ac in veterem Patriam, unde plus annis vigintiquinque abfuerat, reversus est (27). Ubi præcipuum ei solatium fuit, Patrem suum tum sexagenarium, item charissimam genitricem vivos, & incolumes reperisse, multos quoque fratres, & ingentem propinquorum numerum, a quibus summa pietate, amore ac benevolentia exceptus, iniquissimæ sortis sævitiam sentire vix videbatur (28). Tranquillatis rebus Venetis, Seravallenses suavissima eum ad se revocandi spe illecti civitate donarunt, & in amplissimum Notariorum Collegium cooptavere (29). Verum quum ipse summo favore, atque consensu ultro sibi oblatum instituendæ in Patria juventutis onus subire jam cœpisset, ingentes (ut opinor) Seravallensibus suis gratias egit, sed pedem loco movere noluit. Resipiscere jam sibi visus, & pristinas resumere vires, Raphaellem Cardinalem Riarium, quocum a condiscipulatu contraxerat consuetudinem, longa, ac diligenti epistola certiore fecit

cit de statu, rebusque suis, & eventibus (30). Quod Flaminii studium piissimi Principis animum adeo tetigit, & commovit, ut adversam ejus fortunam commiseratus Joanni Francisco Pellenterio Procuratori suo per litteras jufferit, ut aureos ei quinquaginta persolveret, & quicquid ipsi ad sui, suæque familiæ honestam conservationem necessarium foret, prompte, atque alacriter erogaret (31): nec sibi, suæque in Flaminium benevolentiae satisfecisse arbitratus eum Romam humanissime accivit, suamque ei opem & operam obtulit. Idipsum non multo post præstitit Julius II. P. O. M. pro sua quadam in litteratos homines voluntate. Habuerat ad hunc Flaminium Orationem nomine Forocorneliensis Reipublicæ, quam ut audivit sapientissimus Pontifex, valde probavit, nec laudibus solum, quarum multi solent esse liberalissimi, sed etiam beneficiis ornavit. Namque accersito ad se dispensatore, continuo jussit, ut Oratori eximio aureos quinquaginta velut quoddam virtutis præmium donaret, & quod pluris puto, sibi curæ futurum dixit, si Romam migrare vellet, ut ibi cum magna sui æstimatione commoraretur, & non contemnendum inter doctos locum haberet (32). Cui conditioni, tametsi amplissimæ, duplici de causa haud subscribendum Flaminius censuit; altera, quod fidem, quam nulli rei postponendam putabat, civibus suis in triennium obligasset; altera quod periculosissimum duceret, longum cum uxore valetudinis parum firmæ per difficillimas vias iter suscipere, & novi aeris intemperiei eam exponere; relinquere vero, inhumanum ac impium (33). Plura ad summum Antistitem paullo ante laudatum deinde scripsit, ac dono misit, & in primis exemplum ora-

tionis, quam toto plaudente sacro Cardinalium Collegio, pro suis Forocorneliensibus ad eum dixerat, epistolam elego versu scriptam, (34) alias item litteras officii, & humanitatis plenas, quas sibi acceptissimas, atque jucundissimas fuisse, verbo, atque re Pontifex comprobavit. Scripsit etiam non sine successu ad Alexandrum VI. (35), & postea ad Leonem X. (36) immortalis nominis Virum epistolam dedit gravem, & ornatissimam de suscipienda adversus Turcas expeditione, cui panegyricum carmen adjecit, quod ipsi antea nuncupandum duxerat, dum Æmiliæ bello Cardinalis præesset (37). Hac de causa Romam misit M. Antonium Flaminium filium suum, qui amplissimorum Patrum Arragonii, Ferrariensis, & Corneli ope, atque favore, ad audientiam Pontificis inductus, genitoris primo, sua deinde litteraria munuscula obtulit (38). Quo etiam tempore ultro sibi oblatam occasionem arripuit instaurandæ suæ erga Cardinalem Cornelium, totamque inclytam Corneliorum familiam observantiæ; cui propterea legendos misit, quos ad Pontificem dederat, ingenii sui foetus, eo animo atque intentione, ut uberiores clarissimo ejus nomini deinceps nuncuparet (39). Verissimillimum etiam mihi visum est, Flaminium per id tempus suam ad Leandrum Albertum Ord. Præd. spectatæ integritatis, atque sapientiæ Virum necessitudinem adjunxisse; tum quod complures ad eum litteras dare cœpit (40), tum quod ejus hortatu, atque impulsu complurium ejusdem sacri Ordinis doctrina, atque sanctitate illustrium Virorum vitas eleganti stilo contexendas suscepit (41). Quod scribendi genus post Hieronymum, aliosque perpauca non minus eloquentia, quam sanctitate insignes fere obsoletum

pristino Flaminio splendore restituit, & M. Antonio Flaminio filio suo instillavit, qui non diu post B. Mauriti Pannonii Ordinis Prædicatorum vitam (42) Patrem imitatus eleganter descripsit. Qua in re sicut & in reliquis omnibus litteratorum omnium plausum, & favorem obtinuit.

Verum quia nullum fere tempus est molestiis vacuum, & nos undique etiam quum securi animi sumus, angustiae premunt, & calamitates circumdant, adversos iterum fortunæ casus experiari Flaminio cœpit. Nam brevi temporis spatio fratrem amisit suavissimum, nepotem candidissimum & optimæ spei juvenem: & ne tot miseriis, & calamitatibus cumulus deesset, præstantissimam Conjugem, quam plus oculis amabat suis, letali morbo prostratam vidit (43). Jacturam hanc tantam non sine lachrymis, ac lamentatione ferre potuit, non ita tamen, ut vel solita in amicos officia prætermitteret, aut muneris sibi concediti partes minus diligenter impleret. Mirandum sane erat virum tot ærumnis, ac calamitatibus obrutum amicos amantissimis litteris provocare, juvenes in scholis exercere, eorumque ingenia in bonam frugem alere, adeo ut nil penitus esset, quod a suis eum studiis, atque exercitationibus avelleret, aut in iisdem refrigeraret.

Complures annos in Patria invitatus & a parentibus, ac propinquis, immo a tota civitate coactus honestissimum subiit instituendæ juventutis onus [44], quo tandem se abdicavit a suis Seravallensibus revocatus (45). Satis verisimile puto, Forocorneliensibus vehementer displicuisse Flaminii de remigrando in Venetos consilium, quippe nihil ab eo unquam prætermisum fuerat, quod aut ad puerorum institutionem pertineret, aut ad

x
commune civitatis commodum quoquo modo con-
duceret: at certe Serravallensibus tantumdem at-
tulit jucunditatis. Dicitur non potest, quantopere
non solum civibus, sed etiam finitimis populis
acceptus fuerit ejus in ea loca reditus, ut quod
ibi esset non lætarentur solum, sed etiam gloria-
rentur, quantum fama apud remotiores etiam cla-
reret, quantum in ore omnium esset (46). Quo
factum est, ut complures ex nobilioribus Italiæ
Dynastis suos ad eum liberos instituendos mise-
rint, quos inter Alphonsum habuit Gasparis Ele-
phantii Bononiensis Viri genere, & opibus
clari præstantissimum filium, (47) cujus gratia
utilissimum de octo partibus Orationis, deque
verborum constructione opusculum edidit, in quo
quicquid vel nimium breviter a quibusdam, vel ab
aliis prolixè nimis dictum fuerat, miro ordine
atque artificio temperavit (48).

Cenetam per id tempus propinquam, & amœ-
nissimam urbem, animi relaxandi causa, excurrere
bat, ubi quum plurima optimi atque littera-
tissimi Principis S. R. E. Cardinalis Grimani men-
tio fieret, oblatam sibi ad eum scribendi occasio-
nem nactus, ad intima ejusdem litterarum consilia
admissus est, multisque ab eo favoribus auctus,
& cumulatus (49). Plura tum ad inclytum Prin-
cipem posterorum memoria dignum munuscula
litteraria mittere cœpit, & alia deinceps misit,
de quorum numero sunt Oratio gratulationis, quam
nomine Serravallensis Reipublicæ habendam ad eum
paraverat (50), Oratio, quam in funere D. Thomæ
Aquinati habuerat F. Reginaldus Privernas Ord.
Præd. ejusdem S. Doctoris discipulus, & perpetu-
us vitæ, atque viarum ejus comes (51), & epistola ad
Leonem X. de qua paullo superius mentionem fe-

cimus.

cimus. His etiam accenseri posse opinor clarissimi Viri Antonii Grimani ejusdem Cardinalis parentis optimi vitam, quum ejus contexendæ gratia Flaminus ab Amplissimo filio materiam, & monumenta efflagitaverit (52).

Eximium jam sibi apud Grimanum nomen asceverat, & summis infimisque hominibus carus erat: nec bonis etiam carebat, quæ fortunæ dicuntur, adeo ut iis in locis nihil sibi ad summam quietem, & animi tranquillitatem deesset (53). At Leandri Alberti consilio, atque industria victus, de commigrando Bononiam deliberavit, ut novam ibi experiretur fortunam (54). Itaque rebus suis omnibus expeditis, una cum Alphonso Elephantutio, & reliquis suis nobilibus contubernalibus iter aggreffus ad octavum Calen. Septembris anni 1520. Imolam post longæ navigationis tœdia incolumis cum iisdem pervenit (55). Ibi dies aliquot moratus est, ut propinquis, & amicis morem gereret, & quædam non parvi momenti negotia conficeret. Quibus absolutis, Bononiam se contulit, & continuo (ut pollicitus fuerat) ad ædes Gasparis Elephantutii divertit. Hujus beneficentissimi Viri, aliorumque complurium patrocinio adjutus novos prioribus adjecit ex nobilissimis familiis contubernales, & plures etiam adjecisset, si quotquot se recipi ab eo petiere, admittere voluisset (56). Oblatum non diu post illi fait publicum profitendi munus, quod ipse tamen constantissime recusavit nullis permotus precibus, aut pretio, non alia, ut ipse idem testatur, de causa, nisi ut liber esset, & novis lucubrationibus priorifamæ quotidie aliquid adderet (57).

Non me præterit aliquos esse, qui sentiant Flaminium in Bononiensi lyceo Chaldaicas, atque

He-

Hebræas edocuisse litteras (58). At quum idem ipse Flaminius ad filium scribens (59) testimonio sit, se conditionem illam crebro, atque constanter detrectasse, & nullus mihi occurat Auctor ei æqualis, aut suppar, qui asserat, ipsum deinceps a proposito recessisse, adduci non possum, ut eorum opinioni consentiam. Verum fuerit necne Flaminius publicus Bononiæ professor, parum certe refert: illud plurimum interest, eum omnes dignum putavisse, qui gravissimum profitendi munus obiret (60). Interea a sacris Divæ Claræ in Bononiensi Monasterio Corporis Christi Virginibus, & præcipue ab Helena Elephantutia rogatus B. Catharinæ Bononiensis utilissimum quemdam libellum latinum reddidit, & vitam elucubravit (61). Scripsit præterea dialogum de liberorum institutione, quem Antonio Puccio Pistoriensi Episcopo, & postea S. R. E. Cardinali nuncupavit (62). Opusculum etiam edidit de origine Philosophiæ, & variis Philosophorum sectis Gaspari Elephantutio dicatum, cujus potissimum causa illud concinnandum susceperat (63). Clementi VII. primum (64), Paulo III. deinde supremam litteris gratulatus est dignitatem (65). Arrepta quoque occasione, qua Carolus V. Bononiæ coronatus est Imperator, elegantem ad eum Orationem habuit (66). Plura alia scripsit, quæ singula certe minuta sunt, sed in unum collecta Virum indicant bonarum artium peritissimum.

Pauca nunc dicam de ejus in liberis instituendis methodo, & de scribendi stilo, deque ipsius erga Deum religione, & in amicos observantia. Et quidem quod attinet ad puerorum in litteris institutionem Quintiliano (67) innixus in ea semper sententia, fuit adolescentes in scholis potius, quam domi exerceri debere. Quam ob rem

opti-

optimatibus Bononiæ Viris satis prudenter suasit, ut quatuor seligerent idoneos, ac pios præceptores, qui litteras amœniores publice profiterentur. Tum etiam sensit tamdiu pueros esse Grammaticis exercendos, quamdiu opus fuerit, ut claram sibi facilemque Orationem formare queant. Ne vero angusti eorum animi immensa regularum, appendicum, & scholiorum farragine opprimerentur, opus edidit, quo regulas omnes completitur, quibus tanquam cardinibus tota vertitur latina lingua (68), de quo jam diximus.

Quam vero in pueris ad latinam eloquentiam informandis diligentiam adh buerit, ac fidelitatem, ex eo conicere quisque potest, quod ducenti & amplius ex illorum pene infinito numero, quos edocuit, tam intra, quam extra Italiam multa cum laude vivere, & in Viros non mediocriter doctos evaserunt (69). Videamus jam porro cetera. Stilum habuit elegantem, & facilem ex veteribus delibatum auctoribus, quem sibi a puero ita familiarem reddidit, ut latinis vocibus quicquid sibi liberet, apte concinneque explicaret. Attigit quoque Poeticen, ne ejus expers esset suavitatis; in prosa tamen excelluisse visus est. Quocirca Oratoris potius, quam Poetæ nomen obtinuit; namque in cunctis ejus orationibus natus quidam lepor apparet, non adscitus, perpolita phrasis, elocutio nitida, mira in rebus explicandis perspicuitas, vocabula propria, & elegantia, eruditiones multiplices, & variæ tum latinæ, tum græcæ, quæ legentes vehementer delectant, atque ad lectitandum alliciunt. At contra in condendis carminibus cæstro percitus verbis, atque eruditione fortasse nimia abundat, a puritate interdum, & elegantia deficit.

Tametsi

Tametsi autem doctrinae fama apud litteratos omnes admodum valeret, non inde sibi tantum arrogabat, ut se nunquam labi posse putaret, sed suas, priusquam in publicum ederet, lucubrationes, amicorum iudicio, & castigationi plenissime subiciebat (70), veterem scriptorum imitatus laudabilem consuetudinem, qui satius arbitrabantur vitia, si qua suis inessent operibus, a paucis, quam ab omnibus deprehendi. Jam quisque videt, quam male audiat, qui non pluris Flaminium habeat, quam pædagogum, quo vili nomine nescio quis Medicus homo petulans coram Longolio eum ausus est adoriri (71). Namque ipse doctissimorum Virorum iudicio, ac testimonio Orator fuit eloquentissimus, Poeta fervidus, linguarum tum latinæ tum græcæ peritissimus, accuratus historiarum scriptor, Philosophus eruditus, Geographiæ non ignarus, ac eximius aureæ illius ætatis Vir. Hactenus de doctrina, nunc de moribus, & pietate dicamus. Et quidem qui fuerint Flaminii mores, satis ostendunt innumeræ prope modum, quas ipse edidit lucubrationes, in quibus nihil obscænum reperire est, nihil turpe, nihil impurum, nullibi maledicit, neminem carpit, omnibus se benevolum exhibet. In ipsis etiam carminibus, in quibus permixtum est aliquando ineptire, nulla est lascivi amoris infanda contagio, sed modestiam ubique præfert, ac pietatem. Quin filium suum M. Antonium quadam in Ode plus æquo lascivientem decenter corripit, & ad pristinum servandum pudorem dictis, & adhortationibus pulsat (72). Quid plura? Quum eum in juvenibus erudiendis modum servaverit, ut se doctum, atque Christianum Virum luculentissime præbeat, adeo ut doctrina, & pietas in ea, quam

habuit, puerorum institutione certare visæ sint. Non leve etiam pietatis ejus argumentum est; quod complures ad Romanos Pontifices epistolas dedit fidei, ac devotionis plenas (73), non alia sane de causa, quam ut eos piæ Orationis stimulis excitaret ad repellenda omnia, quæ labefactare Christianam religionem, aut imminuere valent. Bellum præterea a Carolo V. Romanorum Imperatore secunda fortuna in Africa gestum, & partam ab eo Victoriâ perpolitâ Oratione complexus Antonio Puccio S. R. E. Cardinali lætitiâ gestiens nunciavit, cui deinde lachrymis potius quam litteris suam testatus est displicentiam, animique ægritudinem ob captum a Turcis Hungariæ Regnum, & Regis ipsius interitum. Quæ sane omnia quum ad Christianæ fidei propagationem respiciant, Flaminii pietatem apprime indicant. Sed certissima argumenta, atque indicia ejus erga Deum religionis sunt diligentia, & studium, quod in scribendis Sanctorum fastis adhibuit, ut hac viâ eruditos ad legendum alliceret, & legentium animos ad pietatem facilius inflammaret, dicere solitus sperare se eo scribendi genere studiorum suorum decimas posse Deo persolvere (74). Huc etiam accedit, quod Vecturia conjuge sibi carissima fati concessa, cultui divino per sacros Ordines se cumulate addixit, eoque pietatis ac religionis fama pervenit, ut Eminentissimo S. R. E. Principe Antonio Puccio curante, insignem in Ecclesia Faventina dignitatem (quam S. Prosperi Prioratum vocant) paullo post Sacerdotium susceptum, obtinuerit (75).

Sequitur, ut de existimatione, & amicitiiis dicam, quas si velim singulas persequi, nimius certe essem. Quum enim doctrina, eloquentia, & morum probitate præstaret, bonorum, ac litte-

rato-

ratorum omnium animos sibi facile devinciebat; adeo ut Pontificibus ipsis Alexandro VI. Julio II. Leoni X., Adriano VI., Clementi VII., & Paulo III. summopere acceptus fuerit. Cardinales etiam Amplissimi, de quorum numero Riarius, Attestensis, Aragonius, Cornelius, Grimanus, Campeggius, & uterque Puccius eum favoribus, & beneficiis complexi sunt. Et Respublica Veneta, Bononiensis Senatus, ac Tarvisina Provincia plurimi eum fecerunt, ac illustrarunt. Tum quoque (quod leve nemo dixerit) communis in Patria Magistratus Conservator suffragiis omnibus probatus est (76). Amicitiiis vero usus est omnium, ferme sui temporis eruditorum, quos inter honoris causa nomino Joannem Picum Mirandulæ Comitem, Albertum Pium Carporum Regulum, Pomponium Lætum, M. Antonium Sabellicum, Leandrum Albertum, utrumque Beroaldum, Achillem Bocchium, Andream Bentivolum, Philippum Phasianinum, Jo. Baptistam Pium, Balthassarém Castilioneum, Jacobum Sannazarum, Cintium Cenerensem, Blasium Urbinatem, Aurelium Augurellum, & Jacobum Purliliarum Comitem, quibuscum omnibus de re litteraria communicare consueverat. Reliquum est, ut de ejus morte dicam, quod paucis complectar. Nam octogenarius senex (77) multis, variisque perfundus laboribus, Paulo III. Pontifice, & Carolo V. Imperante, non sine ingenti litteratorum luctu, ac desiderio Bononiæ diem ultimum nactus est XV. Calen. Junii MDXXXVI., ibique (ut ipse præscripserat) in perystilio FF. Prædicatorum, quos maximi vivens fecerat, & adamaverat, honorifice tumulatus. Cui rei indicio est lapis gentilitio ejus suppositus stemmati, his inscriptus notis

D. O. M.

JO. ANTONII FLAMINII FOROCORNELINSIS
DE UTRAQ. LINGUA B. M. OSSA
MDXXXVI. XV. CALEN. JUNII.



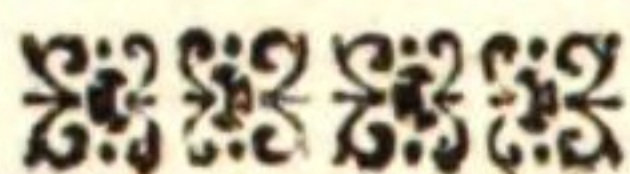
- (1) Sigon. & Borgaruc. in Vit. Honupbr. Zarab.
- (2) Majoraggius Orat. X. de mutat. nom.
- (3) Sigon. & Borgar. ubi supra.
- (4) Lib. 1. Epif. ep. 7.
- (5) Imola a quibusdam in Flaminia Gallia Togata regno po-
nitur. V. Nov. Lex. Geograph. & Lean. in Roman.
- (6) Mancur. in Vita M. Ant. Flam. Carm. lib. preposita.
- (7) Idem in ep. ad Cl. Domin. Cajet. Vulpium Flaminiorum
carminibus adnexa.
- (8) Flam. lib. 1. ep. 7.
- (9) Ibid, & lib. 3. epp. 16. & 17.
- (10) Lib. 1. ep. 7.
- (11) Lib. 3. ep. 7.
- (12) Lib. 1. ep. 7.
- (13) Ibid.
- (14) Ibid.
- (15) Lib. 2. ep. 4.
- (16) Lib. 1. ep. 7.
- (17) Ibid.
- (18) Ibid.

xviii

- (19) *Ibid.*
- (20) *Ibid.*
- (21) *Ibid.*
- (22) *Ibid.*
- (23) *Ibid.*
- (24) *M. Ant. Flam. carm. lib. 1. Carm. 19.*
- (25) *Lib. 2. ep. 21.*
- (26) *Lib. 1. ep. 7.*
- (27) *Ibid.*
- (28) *Ibid.*
- (29) *Lib. 11. ep. 24.*
- (30) *Lib. 1. ep. 7.*
- (31) *Ibid. epp. 8. 9.*
- (32) *Ibid. ep. 4.*
- (33) *Ibid.*
- (34) *Ibid. ep. 5.*
- (35) *Ibid. ep. 1.*
- (36) *Lib. 2. epp. 3. & 4.*
- (37) *Flam. Sylv. lib. 1.*
- (38) *Lib. 2. ep. 4.*
- (39) *Ibid. ep. 5.*
- (40) *Lib. 10.*
- (41) *Adifis Lean. de Vir. Illus. Ord. Prad.*
- (42) *B. Mauritii vitam habes apud Lean. loc. laud. p. 218.*
- (43) *Lib. 11. ep. 7.*
- (44) *Ibid. ep. 16.*
- (45) *Lib. 12. epis. 7. & lib. 1. ep. 11.*
- (46) *Lib. 10. epis. 5.*
- (47) *Lib. 7. epis. 1.*
- (48) *Lib. 8. epis. 2.*
- (49) *Lib. 1. epis. 11.*
- (50) *Lib. 1. epis. 20.*
- (51) *Ibid. epis. 23.*
- (52) *Ibid. ep. 21.*
- (53) *Lib. 10. ep. 5.*
- (54) *Ibid.*
- (55) *Lib. 7. ep. 5.*
- (56) *Lib. 5. ep. 1.*
- (57) *Lib. 8. ep. 1.*
- (58) *Manzon. in hist. Episcop. Forolivien. pag. 321. Mancurt.
de Jo. Ant. Flam.*

- (59) *Lib. 5. ep. 1. Vide inf. Viror. illus. de Flam. testimon. p. 24.*
 (60) *Ibid.*
 (61) *Lib. 8. ep. 21.*
 (62) *Ep. ad Ant. Puccium init. ejusdem dialog.*
 (63) *Ep. ad Gasp. Eleph. init. ejus. Opusc.*
 (64) *Ep. ad Clem. VII.*
 (65) *Ep. ad Paul. III.*
 (66) *Orat. ad Carol. V.*
 (67) *Quintil. Instit. Orat. lib. 1. c. 2.*
 (68) *Lib. 8. ep. 2. & 3.*
 (69) *Ibid. ep. 17.*
 (70) *Lib. 11. ep. 6.*
 (71) *Ex epis. Longol. ad M. Ant. Flam. lib. 2.*
 (72) *Lib. 5. ep. 2.*
 (73) *Lib. 2. ep. 3. & lib. 3. ep. 1.*
 (74) *Prefat. in Vit. D. Domin.*
 (75) *Ex Mancur. de Jo. Ant. Flam.*
 (76) *Mancur. in epis. ad Cl. Virum Cajet. Vulpium.*
 (77) *Ex Carm. M. Ant. Flam. carm. 20.*

XX
VIRORUM ILLUSTRIMUM
TESTIMONIA, ET JUDICIA,
QUI
JOANNIS ANTONII FLAMINII
MEMINERUNT.



Leander Albertus de Viris illustribus Ord. Præd. lib. 4. p. 152.

Joannes Antonius Flaminus Forocorneliensis magnum linguæ latinæ sydus, jubar, & oculus. Quem literati pluris faciunt, & jure optimo; quandoquidem in eo tot sint virtutum ornamenta congesta, ut rarus, immo rarissimus nostra ætate videatur. Quæ si narrare voluero, fortassis me nonnulli eblandiri illi, arbitrabuntur. Pro tempore tamen aliquam eorum partem coram ponere volo. Vir est a natura tam corporis, quam animi bonis dotatus. Si formam quæris, præstanteum invenies, si vultum delectabili, si loquelam dulci, & aliquando, prout res expostulant, rigida & aspera, si mores optimi, si doctrinam præstantissima, prout ejus opera præseferunt, & in primis duo Sylvarum libri cum tribus Epigrammatum libellis anno præterito proculsi, Tragoedia illa excellentissima Priamus dicta tam festiva, tam docta, varia, & jucunda, ut seipsum in ea superasse, facile cognosci potest, historiæ de Imperatoribus Roman., libri tres de harmonica institutione, Vita Magni Alberti, Jacobi Veneti, D. Vincentii Valentini, Venturinique Bergomensis, ac acervi epistolarum. Quæ omnia Viri præstantissimam doctrinam effingunt. Ejus enim stilus gravis, nitidus, emundus, levigatus, brevis, non tædiosus, doctus, & succulentus. Cujus quidem testes sunt Achilles Phileros Bocchius, & Philippus Phasianinus Bononienses juvenes litteratissimi, necnon virtutibus ornatissimi, quorum prior tantum scriptis Flaminii delectatur,

atur, ut vix dici possit. Deinde vir bonus est, compos-
itus, rectus, iustus, non arrogans, non petulans, sed
optimis virtutibus ornatus.

Idem descrip. totius Italia Roman. reg. 14. pag. 493.

Ubi loquens de Viris Imolensibus litteris,

& fama claris hac habet:

Eandem Patriam Joannes Antonius Flaminus vir do-
ctissimus habuit, cujus scripta pererudita jam nunc om-
nes Europæ partes pervagantur. Orator fuit excellens,
Poetaque summus. Dictio illius pura, elegans, tersa,
florida, Tullianæque facundiæ, quam imitabatur, vena
quadam erat imbuta. Fato Bononiæ concessit, ubi diu
ludum habuerat, anno a C. N. MDXXXVI. sepultusque
est in D. Dominici porticu cum elogio monumenti hu-
jusmodi: JO. ANTONII FLAMINII FOROCORNE-
LIENSIS VIRI DE UTRAQUE LINGUA B. M. OSSA.

Idem loco paullo ante rel. Italia Transpad. pag. 612.

*Ubi commemorans Cives Mantuanos Sanctitate
insignes inquit:*

Quemadmodum fuere B. Joannes Bonus ex Eremita-
rum Ordine, sanctaque illa mulier Osanna Andriassa
tertii Ordinis Dominici, cujus vitam Franciscus Syl-
vester Ferrariensis Monachus, postea Magister sodalitatis
Prædicatorum, & item Joannes Antonius Flaminus ele-
gans scriptor condidit.

*Achilles Phileros Bocchius Tetrast. in laudem
poematis Flaminii:*

AD MAXIMUM.

Suppeterent animo, si verba extollere vatis

Conarer, merito carmina Flaminii

Sed vereor tantas ne cogar, Maxime, laudes

Exigui vitio deterere ingenii.

Andreas Bentivolus Bononiensis:

Pandite Pierides præconia pandite Vatis,

Tuque sacri celebris Calliopæa chori.

Hic novus Amphion condet nova moenia Thebe

Qui trahit ad numeros gargara saxa feras.

Præparet insignes huic Martia Roma triumphos,

Cui merito cingunt laurea ferta comas.

Incluta sydereum jam jam super æthera virtus

Eminet, & magni gloria Flaminii.

Dominicus Castalius Evangelicus Flaminii alumnus.

AD LECTOREM.

Quæ cernis passim Latium vulgata per Orbem
Flaminii, lector, sunt monumenta mei.

Scripta vides merito scriptis æquanda priorum.

Si titulos demas, hæc quoque prisca putes.

*Vide sis Sylv. lib. in initio. Ubi hæc, aliaque id genus
multa in laudem Flaminii leguntur.*

Jacobi Comitæ Purliliarum epis. ad Joannem

Antonium Flam. Extat lib. i. pag. 77.

Elegantissima carmina tua, erudite Joannes Antoni,
libenter perlegi, non quod nostras contineant laudes,
sed quia te, quem doctum virum prius fama acceperam,
nunc re ipsa manifeste cognoverim. Gaudeo igitur, te
virum eruditum mihi amicum esse; hoc enim magni,
vel maximi potius peculii loco habeo. Sed quum diser-
tissimis carminibus tuis ingentes laudes nostras contineri
vidissem (fatebor ingenue) continuo supercilia contraxi,
& mecum ipse stomachari cœpi; nam mos mihi omnis
Poetarum mente exciderat. Sed postea quam in me re-
dii, cognovi, hanc antiquam, & pessimam quidem Poe-
tarum extitisse consuetudinem, ut facundissimis carmini-
bus suis pulices (quod certe miraculosum est) in equos
convertant. Et hæc prava ab adulatoribus græcis origi-
nem consuetudo traxit, quæ omnium pene malorum fu-
it, & manifesta humani generis pernicies. Nam dum Re-
gibus carmine suo nimium blandiri cupiunt, eosdem quos
Deo, tribuere honores, unde ab universis hominibus pro
Diis & habiti, & culti fuere Viri illi. Quam ob rem tu
ex græcis, latinisque litteris apprime eruditus in carmi-
nibus tuis facundos imitari Græcos voluisti. Scias ta-
men velim, mi Joannes, nos non minus ad laudes no-
stras, quam aspidem surdum ad incantationes, aures
obturatas habuisse semper. Fateor tamen, me aliquid com-
posuisse, non gloriæ, non famæ cupiditate, aut pre-
mii spe (ut ceteri consuevere) sed mali potius otii tol-
lendi gratia, neque hac mente, ut perpetua essent opus-
cula nostra scripsimus. Tibi tamen, quas possumus, ha-
bemus gratias, quod in carminibus tuis tam honorifi-
ce, tam amice de nobis locutus sis. Verum quod illis,
nos

nos rogas (etſi minime opus ſit) ut te in noſtram reci-
piamus amicitiam, recipimus, inquam hilari vultu, &
læto animo. Nec fruſtra quantum in me erit in re ali-
qua tibi bona fide polliceor, noſtram unquam deſidera-
bis operam. Vale ex Purliliis.

*Quum inter edita, atque inedita, qua adhuc extant,
Flaminii carmina, nullum ſit in laudem Jacobi Purliliarum
Comitis vulgo Porzia, veriſimile puto opus iſtud diſperiſſe.*

Angelus Maria Torſanus Ariminenſis Ordinis Servorum

Diva Maria in Oratione de laudibus Forocornelii.

Quid denique de Joanne Antonio Flaminio Viro æta-
tis noſtræ facundiſſimo? qui libros ſingularis doctrinæ, &
eloquentiæ reliquit maxime plenos. Vir quidem dicendi
peritus, & Orator inſignis, & Poeta præclarus. Cujus
oratio (ut illius loquuntur libri) erat diſerta, graviſſi-
mis ſententiis reſerta, terſis, exquisitiſque verbis abun-
dans, & maxime redolens eloquentiam facundiæ, litte-
rarumque latinarum parentis Ciceronis, quam verbis,
& eloquentia imitabatur plurimum.

*Extat inter Orationes ejusdem Auctoris de laudibus Ur-
bium Umbria, ac Romandiola pag. 97. edit. Venet. apud
Jo. Griphium. 1562. in 8.*

*Jacobus Gaddius de Scriptoribus Græcis, & Latinis pag. 187.
edit. Floren. 1643. in fol.*

Joannes Antonius Flaminus Orator magnæ eloquen-
tiæ, ac Poeta inſignis elegantia, ac venuſtatis, ut teſ-
tatur Elegia ad Sodales, in qua ſunt optimi verſus mul-
ti, & hi duo ingenioſiſſimi,

Et captus pariter bis capto piſce reſedit,
Raptoremque ſuum præda jocoſa tenet.

Eſt etiam alia nobilis elegia parenætica ad Jul. II. Pont. Max.

*Petrus Opmeerus in opere chronographico Tom. I. pag.
472. Antuerp. apud Hieron. Verduffum 1611. in fol.*

Jo. Antonius Flaminus Forocorneliensis Poeta, & Ora-
tor ſummus Bononiæ, ubi diu docuerat, fato conceſſit.
In porticu Dominicanorum hoc elogium ſepulchro ejus
inſcriptum legitur.

JO. ANTONII FLAMINII FOROCORNELIENSIS
VIRI DE UTRAQ. LINGUA B. M. OSSA.

*Antonius Maria Manzonius in historia Episcoporum
Forocorneliensium pag. 321. edit. Favent.
apud Archium 1719. in fol.*

Hac tempestate sibi, patriæque plurimam compara-
vit gloriam Joannes Antonius Flaminus Imolensis elo-
quentia, eruditione, ac poetica facultate præstantissimus,
præcipue vero in litteris Hebraicis, & Chaldaïs peritus,
quas plures annos in Bononiensi Accademia docuit. Va-
ria ab illo eleganter elaborata typis evulgata sunt. Ex
vivi octogenarius excessit anno millesimo quingentesimo
trigesimo quinto Bononiæ apud Patres S. Dominici sepultus.
Cui innixus testimonio Manzonius scripserit, Flaminium
plures annos Chaldaicas atque Hebræas in Bononiensi Aca-
demia litteras edocuisse, mihi incomportum. Sed ut opinor,
errandi ei occasionem præbuit Alidosius, qui, in appendice
de exteris Bononiæ professoribus, nescio quem Joannem Fla-
minium eis accenset. At silentium Leandri Alberti, qui
ceteroquin Joannis Antonii Flaminii amicus, & laudator
equalis fuit, mihi argumento est, Flaminium, de quo Ali-
dosius loquitur, alterum esse a Flaminio harumce epistola-
rum scriptore. Cur etiam id suspicer facit præterea, quod
Alidosius loco laud. refert, Joannem Flaminium, cujus men-
tionem ingerit, ab anno 1520. usque ad 1526. Chaldaas &
Hebraicas litteras publice in urbe Bononiensi professum fuis-
se, cum tamen Flaminus noster, qui prope finem ejusdem
anni Bononiam venerat (ut complures ejus litteræ lib. 7.
declarent) ad M. Antonium Flaminium filium suum postea
scripserit (lib. 5. ep. 1.) se nullis amicorum precibus, aut
Civium Bononiensium favore induci potuisse, ut publice
litteras profiteretur.

Sed & manifestius errat Manzonius, dum Flaminium
vita functum adserit anno millesimo quingentesimo trigesimo
quinto. Namque epitaphium ejus lapidi sepulchrati inscul-
ptum abunde ostendit, eum fato cessisse dumtaxat anno mille-
simo quingentesimo trigesimo sexto. Quod etiam indicant non-
nulla, quas eodem anno Flaminus dedit, ad amicos epi-
stola.

Macchetti in opere, cui titulus: *Monumenta Virorum
illustrum Gallia Togata de Joanne Antonio Flaminio hæc
habet: Joannes Antonius Flaminus Scriptor, Orator, &
vates toti Orbi notissimus.*

Morey dans le grand Dictionnaire

Flaminio (Jean Antoine) d' Imola florissoit dans le XVI. siecle & fut en estime d'un homme scavant , qui escrivoit tres bien en prose & en vers. Il enseigna a Bologne & y mourut en 1536. Flaminio donna au public grand nombre de pieces en prose & en vers , & sur tout une histoire des Empereurs Romains , plusieurs vies des Saints de l' Ordre de Saint Dominique , trois livres de filves , & deux des epigrammes.

Julius Cesar Flaminius Joanni Antonio Flaminio

patruo suo :

Quot gemmas Erythrea mittit unda
 Quot lætæ Lybiæ refert aristas
 Tellus , quot virides novo renident
 Veris tempore pampini , atque frondes ,
 Quot virgulta humiles habent myricæ ,
 Quotque alveos Siculis apes in oris
 Implent melle , quot osculationes
 Docto Lesbia detulit Catullo
 Italo , quot in Orbe sunt penates ,
 Quot sunt , quotque fuere poma quondam
 Aurea Hesperidum , quot in profunda
 Cœli sydera partes continentur ,
 Quotque aer capit alites , quot æquor
 Pisces , quot sylvæ feras canoræ ,
 Quotque æstu freta permeant carinæ ,
 Quot sunt alipedes noti , quot auræ
 Quot manent animæ senem Charontæ ,
 Quotque umbræ Elysium incolunt , tot annos
 Facundi maneat tui labores

Extat in fine dialogi ejusdem Jo. Antonii Flaminii de educatione liberorum , ac institutione edit. Bonon. 1524. per Hieron. de Bened. in 4.

*M. Antonius Flaminius in libellos Jo. Antonii
 Flaminii Patris :*

Quot tellus Zephyro soluta flores
 Quot bruma ingerit albicans pruinas
 Quot spicæ Libyæ calent in arvis
 Quot vastis mare fluctuat procellis
 Quot nascens pluvias reportat hædus
 Quot ceraunia frondibus teguntur

Pe.

Pestanisque rosæ virent in agris
 Quot pictis freta puppibus secantur
 Quot cœlum facibus micat serenum
 Quot sunt millia multa basiorum
 Quæ dari sibi postulat Catullus
 Quotquot sunt athomi Lucretianæ
 Tot menses, bone Flamini, tot annos
 Perennes maneant tui libelli

*Extat in libello carminum ejusdem M. Antonii Flami-
 nii impresso Fani apud Hieron. Soncin. 1515. in 12. Videsis
 ejusdem carmina edit. Comin. pag. 40. ubi hoc idem elogium.
 Navagero commodius aptat.*

*Idem M. Antonius ad Joannem Antonium Flaminium
 patrem morientem.*

Vixisti genitor bene, ac beate,
 Neque pauper, neque dives, eruditus
 Satis, & satis eloquens, valente
 Semper corpore, mente sana, amicis
 Jucundus pietate singulari.
 Nunc lustris bene sexdecim peractis,
 Ad Divum proficisceris beatas
 Oras, i genitor, tuumque natum
 Olympi cito siste tecum in arce

Extat in lib. 1. carm. edit. Comin. num. 20. pag. 27.

JOANNIS ANTONII FLAMINII FOROCORNELIENSIS

OPERA TYPIS EDITA.

Sylvarum libri duo. Epigrammatum libri tres. Bonon. MDXV. per Hieron. de Benedictis in 4.

Horum aliquot Ranutius Gherus, sive Janus Gruterus selegit, suoque perraro operi inseruit, cui titulus Deliciæ CC. Italorum Poetarum Tom. 1. in officina Rosæ 1608. in 16. Interjecta quoque fuerunt collectioni novissimis hisce temporibus Florentiæ edita in 8. in Typographia Archiducali Tom. 4. pag. 337. Ubi erratum, quod uterque Flaminus Patria Serravalensis nuncupatur, quum ceteroquin ambo Forocornelienses dicendi jure sint. Vide sis utriusque Flaminii vitam in Mancur. & epist. editor.

Gaspar Dornavius in opere, cui titulus Amphiteatrum Sapientiae Socraticæ tom. 1. pag. 418. epigrammata in Galli obitum Juniori Flaminio tribuit. At perperam, ea namque senioris factus esse, adeo perspicuum est, ut negari a nemine possit. De qua re legendus Mancurtus in suis adnotationibus ad quadam Flaminii carmina pag. 264.

Libri tres de institutione harmonica editi a Petro Aaron Florentino, Interprete Joanne Antonio Flaminio Forocornel. Bononiæ in ædibus Benedicti Hectoris MDXVI. in 4.

Vitæ quorundam illustrium Sanctitate Virorum Ord. Præd. a Leandro Alberto in lib. de Viris Illustribus ejusdem Ordinis congestæ Bonon. in ædibus Hieron. Platonis expensis Jo. Baptistæ Lapi Civis, & Bibliopolæ Bononiensis MDXVII. in fol. videlicet.

B. Alberti Magni Vita lib. 3. pag. 105.

B. Vincentii Valentini Vita. lib. 5. pag. 156.

B. Jacobi Veneti Vita. lib. 5. pag. 205.

B. Venturini Bergomensis Vita. lib. 5. pag. 238.

B. Jacobi Alemanni Vita. lib. 6. pag. 262.

Divinum B. Catharinæ Bononiensis opusculum in latinum a Joanne Antonio Flaminio Forocornel. ex vernaculo sermone conversum cum ejusdem S. Virginis vita

- ab eodem Flaminio contexta. Bonon. per Hieron. de Benedictis. MDXXII. in 4. & iterum Bonon. typis Jo. Baptistæ Ferronii. MDCLIII. in 4.
- Grammaticæ Institutiones. Bonon. per Hieronymum de Benedictis MDXXII. in 4.
- Hocce opusculum illud idem esse opinor, quod Flaminius in sui erga Gasparem Elephantutium amoris argumentum pro liberorum ejus institutione elaboravit, eique dono misit. De quo lege lib. 7. ep. 1., & lib. 8. ep. 2., & 3.*
- Epistola ad Adrianum VI. Pontificem Maximum initio Pontificatus de procuranda inter Christianos Principes concordia, & de suscipienda adversus Turcas expeditione. Bononiæ MDXXIII. in 4 per Hieron. de Benedictis. *Hanc epistolam vide lib. 3. ep. 1.*
- Dialogus de educatione liberorum, ac institutione. Bonon. per Hieron. de Benedictis. MDXXIII. in 4.
- De origine Philosophiæ, ac Philosophorum sectis Opusculum. Per Hieronymum de Benedictis MDXXIV. in 4.
- Epistola ad Clementem VII. Pont. Maximum de tractanda Christianorum Principum concordia, & de suscipienda adversus Turcas expeditione.
- Epistola de novo, ac ingenti apparatu Regis Turcarum adversus Christianas in Septentrione gentes.
- Descriptio publicationis in Urbe Clariss. Venetiarum Societatis inter Principes Christianos initæ. Bonon. per Hieron. de Benedictis. MDXXVI. in 4.
- Vitæ Patrum inclyti Ord. Præd. Bonon. per Hæredes Hieron. de Benedictis MDXXIX. in 4. scilicet
- S. Dominici vita tribus libris distributa.
 - D. Petri Martyris Vita.
 - D. Thomæ Aquinatis Vita.
 - D. Vincentii Valentini Vita locupletior quam antea.
 - D. Antonini Florentini Vita.
- Oratio ad Carolum V. Romanorum Imperatorem.
- Ejusdem Imperatoris coronationes tres.
- Item Christianissimæ Reginæ coronatio. Bonon. apud Hæredes Hieron. de Benedictis MDXXXI. in 4.
- Epistola ad Paulum III. Pont. Max. initio Pontificatus.
- Belli recentis Africani descriptio.
- De quibusdam memorabilibus novi Orbis.

Conflictus ille Pannonicus cum Turcis, in quo Pannoniæ Rex interiit. Bonon. apud Vincen. Bonardum Parmensem, & M. Ant. Carpen. MDXXII. in 4.

Vita S. Prosperi Aquitanici. Extat initio operum ejusdem S. D. Lugduni MDXXXIX. in fol. apud Sebastian. Gryphium.

Hujusce Flaminii lucubrationis cum laude meminit Lilius Gregorius Gyraldus Ferrariensis in sua Poetarum historia Dialogo 5. pag. 640. edit. Basil. 1545. in 4.; ubi hæc habet: Longior vobis videri possim, si omnem ejus vitam percurrere velim, quam non contemnendo stilo Flaminii Pater complexus est.

Epistola ad Leandrum Albertum in laudem descriptionis Italiæ ab Alberto etrusco idiomate editæ. Extat initio ejusdem descriptionis. Venet. apud Petrum de Nicolini MDLI. in 4.

Hanc epistolam Flaminius Bononiæ in adibus suis scripsit Calen. Maji. MDXXXVI.

OPERA INEDITA.

Vita B. Theodori Martyris.

Hujusce operis Flaminius ipse meminit in præfatione Vita S. Sabini his verbis: Scripsi ego superioribus annis & adhuc scribere non cesso Sanctorum quidem non paucorum vitam, & res memoratu dignas; sed omnes illi ex eorum fuere numero, qui more Christiano Confessores appellantur, uno excepto B. Theodoro insigni Martyre, quem clarissima Venetiarum civitas, antequam S. Evangelistæ Marci corpus in eam adveheretur, præcipuum sibi, ac tutelarem Divum habuit, ac diu venerata est. Cujus marmorea cum Dracone, quem interemit, effigies in altera ex duabus ingentibus columnis in ipso B. Marci foro conspicitur, Venerabile autem illius corpus in eadem urbe in Templo Salvatoris, quod ibi celeberrimum est, requievit. Cujus nos vitam, & præclara facinora, rogatu Patrum, qui ibidem commorantur, hac ipsa æstate a nobis descripta Venetias misimus.

Vitæ Sanctorum quatuor Protectorum Urbis Faventinæ. Videlicet

B. Te-

B. Terentii Confessoris.

B. Sabini Episcopi, & Martyris.

S. Æmiliani Episcopi.

B. Petri Damiani.

De laudibus Urbis Faventinæ.

Quorum autographa apud Faventinos servari, Mancurtus per litteras nunciavit.

Vita Sancti Pontificis Benedicti XI. Ord. Præd.

Hanc laudat Leander Albertus in descriptione Italia, ubi de Urbe Tarvisii loquens hac habet, Ed essendo mancato, Iddio ad invocazione del suo nome fece grandissime grazie a mortali, come narra Platina nella sua vita, Francesco Petrarca ne suoi sommi Pontefici, e Gio. Antonio Flaminio Imolese &c.

Vita B. Osannæ de Andreaensis tertii Ordinis S. Domini.

Laudatur a Leandro in ipso eodem opere ubi Mantuam describens inquit, Quella Santa Donna B. Osanna degl' Andriaesi del terz'Ordine di S. Domenico, la cui santa Vita scrisse F. Francesco Silvestri Ferrarese, poi Generale Maestro dell'Ordine de' Predicatori, e Gio. Antonio Flaminio elegante scrittore &c.

Vita S. Virginis Columbæ tertii Ordinis Sancti Domini.

Hanc innuit laudatus Albertus in paullo ante memorato opere in descriptione Urbis Reate. Cujus hac verba sunt: La Santa Verginella Colomba del terz' Ordine de Predicatori, la quale passò a miglior vita in Perugia nel 1500., ove Iddio per i suoi meriti diede molte grazie ai mortali, come chiaramente si può vedere nella vita sua composta da F. Sebastiano Perugino degno Teologo, e da Gio. Antonio Flaminio Oratore prestante

Vita S. Catharinæ Senensis tertii Ordinis S. Domini.

De qua Flaminus ipse in vita S. Dominici lib. 2. pag 55. a tergo mentionem facit inquit, Cujus eximiam sanctitatem illa quoque Divæ Catharinæ Senensis visio mirifice indicat. Quod tametsi in ejus vita, quam nuper scripsimus, silentio non præterivimus, hic tamen etiam non tacendam putavimus.

Tragœdia Priamus dicta.

Quam Flaminius sæpenumero memorat præsertim in suis epistolarum libris lib. 5. ep. 1. 8. 12., & 21. lib. 10. ep. 10. & 17., & lib. 12. ep. 1. 2., & 3.. Tum etiam in nuncupatione suarum Sylvarum, & Epigrammatum ad Cardinalem Marcum Cornelium, & in suis carminibus ad Hieronymum Advocarium Sylv. lib. 2. pag. 48., ad Angelum Gabriellum Epigram. lib. 1. pag. 76., & ad Joannem Galeotum lib. 1. pag. 87.

Laudatur etiam a Leandro Alberto in Elogio, quod Flaminio pangit lib. IV. Virorum illustrium Ord. Præd. pag. 152.

De septem Romanis Regibus.

De quibus Flaminius se scripsisse innuit primò in epigrammate ad Balbum Patritium Venetum. Epigram. lib. 2. & in epigrammate ad Cupidinem lib. 3. pag. 48.

De Romanis Imperatoribus, ac Imperii mutationibus usque ad nostram ætatem historia.

De qua Flaminius mentionem ingerit tum in suis Epist. lib. 1. ep. 1. & 6., tum etiam in Epigrammate ad Guidottum Racholam lib. 2. pag. 97., & Leander Albertus lib. 4. de Viris illustribus Ord. Præd. pag. 152. a tergo

De Urbis vetustis rebus cæsis marmoreis tabellis.

Vide sis Flaminii epigramma ad Guidottum Racholam lib. 2. pag. 100.

Carmen veteris notæ. De Regum præliis, de Romanorum bellis, de Priami cæde, deque monumentis, & legibus veterum Jurisconsultorum

Horum omnium Flaminius meminit in suis Sylvarum libris ad Musam.

Epistola ex novo Orbe in Italiam a Francisco Faventino Ord. Minorum transmissa in latinum a Joanne Antonio Flaminio conversa.

Hanc ipse Flaminius indigitat in epistola superius relata, De quibusdam memorabilibus novi Orbis, his verbis, De hac Urbe (Mesicho scilicet) locutus est Venerabilis Vir Franciscus Faventinus superioribus annis ejusdem Ordinis (Minorum scilicet de Observantia) Cœnobita in iis litteris, quas in Italiam misit, & quæ Bononiæ ab impressoribus vulgatæ sunt, quum prius tamen illas nos latinas fecissemus.

Epi-

**Epistola ad Clementem VII. Pontificem Maximum de
miseratione erga Forocornelienses apud eundem Pon-
tificem impetranda.**

Epistola ad Stephanum Saulium Eucharistica.

**Cl. Mancurtus ambas ex Cod. Gabrielis Flamini se ex-
cripsisse, testatur, easque recens perscriptas FF. Pradicatori-
bus Conventus Bononiensis ultro transmisit, ut epistolarum
libris infererentur.**

**Carmina ad Bernardum Rubeum Episc. Vicelegatum Bonon,
Ad Philippum Obermairum.**

Ad Garisendum.

Ad Jo. Baptistam Pium.

**Quorum exemplaria extant apud pralaudatum Mancurtum,
ut ipse monet.**

**Prælectio in Senecæ Tragœdias, cujus mentionem facit lib.
6. ep. 23. ad Jo. Baptistam Sperandum.**

1
JOANNIS ANTONII
FLAMINII
FOROCORNELIENSIS
EPISTOLARUM FAMILIARIUM
LIBER PRIMUS.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus Forocorneliensis
Alexandro VI. (a) perp. felicit.

ARGUMENTUM.

*Papam humillime rogat, ut sinat Gentilem suum sinceram
sibi e Bibliotheca Pontificia quorundam locorum lectio-
nem exscribere.*



Ygrinus Materteræ meæ Conjux Bartholomæus, qui multos jam annos summa cum laude, ac emolumento isthic medicinam profitetur, quantum gratia & auctoritate, non solum apud plerosque Cardinales, sed etiam apud Beatitudinem tuam valeat, non tantum ex illius litteris mihi licuit perspicere, sed etiam ex sermone multorum, præcipueque Reipublicæ hujus Legatorum, qui proxime ad nos reversi sunt, potui cognoscere: ut minime dubitare debeam vera esse quæ ille ad me scripserit. Is me non semel hortatus est, ut petere auderem, si quid esset quod opera sua impetrari a Tua Beatitudine cuperem, minime veritus voti me competentem futurum. Valde quidem lætatus sum, & homini humanissimo ac mei amantissimo, quas æquum fuit, gra-

A

tias

tias egi, ac respondi facturum me quod hortaretur, si quid accideret. Nunc oblata est iusta petendi occasio; nam, quum antiquam Auctorum quorundam, hoc est veram lectionem diu perquisiverim, nec adhuc invenire potuerim: & ea res quidem magnam mihi molestiam, & simul ad quædam perficienda, quæ jamdiu in manibus habeo, impedimentum attulerit, cupio vehementer inspicere divinæ tuæ bibliothecæ libros, & veram mihi quorundam locorum lectionem perscribi. Neque contentus ad ipsum Tygrinum scripsisse, volui ad Tuam quoque Beatitudinem de hac re litteras dare. Erit hoc mihi, B. P., magni quidem instar muneris ac beneficii: quædam enim non parvi certe momenti cuditur, quæ non mediocrem utilitatem & præsentis ætati, & posteris allatura confidimus. Inspiciundi autem curam huiusmodi dedimus Jo. Philippo Cotignolano doctissimo juveni, ac mei amantissimo, ac gentili meo, qui ad Te missus a suo Senatu venit Orator, & cui has dedimus, quas ipse Tibi redderet: & tam honestam mihi occasionem hanc ad Te scribendi esse oblatam maxime gavissus sum, quum præsertim Tygrinus ipse, ut hoc facerem, non solum jam sæpius hortatus fuerit, sed etiam impulerit, ac mihi persuaserit non ingratam rem me Tibi facturum, si quid ad Te litterarum dedissem, qui plurimum faveas ingeniis, & litteratos homines singulari humanitate complectare. Et quia proxime cœpimus luculentam de Romanis Imperatoribus, ac Imperii mutationibus usque ad nostram ætatem historiam scribere; ad quam rerum quoque tuarum magnitudo, & claritas non parvam nobis materiæ partem ministrabit; pollicemur, in iis, quæ ad tuam gloriam, & nominis immortalitatem pertinebunt, nos totum ingenium, quicquid studii, quicquid virium in dicendo nobis concessum est, in eam rem collatuuros. Ita quidem, si non tuis æqualem meritis, aliquam tamen gratiam referemus. Tua interim Beatitudo gratia & splendore suo nos fovebit. Vale.

Epi-

(4) Alexander VI. antea Rodericus Borgia Valentinus tertio Idus Augusti an. 1492., Innocentio VIII. Pontifice mortuo, ad summum Pontificatus apicem evectus. Ciacc. in Alex. VI. ad an. 1492.

Epistola II.

Joannes Antonius Flaminus
Alexandro VI. perpetuam felicitatem.

A R G U M E N T U M.

*Pontifici gratias agit, quod veteris notæ loci sibi fuerint
suppeditati.*

Incredibilem mihi suo ad Nos reditu lætitiā ac voluptatem attulit, B. P., propinquus meus Joannes Philippus pro Cotignolanis apud Beatitudinem Tuam Orator, qui mihi declaravit Te & meas litteras libenter legisse, & petitionem meam adeo gratam habuisse, ut continuo acciri ad Te Bibliothecarium tuum jusseris, ac illi mandaveris, ut inspiciundi quoscumque libros vellet, & quoties vellet ipsi Oratori & propinquo meo copiam faceret. Qui mihi affirmavit se, quum primum ea, quæ ad suam legationem pertinebant, expedit, totum quatri-duum nihil aliud, quam quod maxime cupiebam, egisse; Tuæque benignitatis ac liberalitatis in me, suæ item in meo negotio diligentiae testes, multas attulit paginas sua manu scriptas, in quibus plurimi de Auctoribus veteris notæ loci continentur, quos ad me perferri, ut in iis leguntur, vehementer, ac diu optaveram. Quæ res quidem tantam mihi lætitiā, tantam voluptatem, ac honorem imposterum attulit, ut sperare me putem posse propitio Deo effecturum, (a) qua me quoque possim tollere humo, victorque virum volitare per ora. Quare, B. P., quantas Tibi gratias debeam, satis intelligo; sed verba, quibus ^{me} digne illas explicem, non reperio. Ardet animus, dio conaluntas, totus in tuas laudes feror; sed in merces, & meæ ^{me} ~~scio~~. At certe non deficiam: colligam vir ingenio, si quid studio & gratitudinis (b) in Te, si quid & facultate dicendi valuero, magna etiam apud posteros ^{monia} relinquam. Vale.

A 2

Epi-

(a) Virg. Georg. lib. 3. v. 8.

(b) Gratiūdo vox admodum rara ab Auctore fortassis usurpata exemplo Valer. Max. in titulo c. 2. Et 3. lib. 5.

Epistola III.

Joannes Antonius Flaminius
Cæsari Borgiae (a) Duci Valentino S. D.

A R G U M E N T U M.

Cæsaris in subdendis sibi urbibus fortitudinem, atque felicitatem extollit. Pro suis Forocorneliensibus supplicat ad clementiam, & benignitatem eum adhortatur.

Magnitudo & claritas rerum a Te jam gestarum tanta est, ut certare cum omni antiquitate tua possit gloria. Quis enim dux, si tuæ copiae, quæ non admodum amplæ sunt, cum copiis veterum Imperatorum comparentur, majora tam parvo tempore ac tam feliciter gessit? Admiratur antiquitas Alexandrum Macedonem, Alcibiadem, Periclem, Themistoclem, Amilcarem, ac ejus Filium Annibalem, & nostros Fabritium, Curium, Maximum, utrumque Africanum, aliosque pene innumerabiles, & jure quidem admiratur: sed certe nulli hominum sis inferior, si talis non dico miles, quem sane optimum atque lectissimum habes, sed tanti, & tam numerosi exercitus contingant. Quis enim tam brevi, & tanto successu tot loca, tot florentes, & non barbaros quidem, quod minus mirandum esset, sed Italiae sibi populos subegit? Gratulor igitur, Princeps invictissime, tantæ felicitati tuæ, tanto rerum successui, quo Cæsar Cæsarem animo, Cæsarem fortitudine, militari arte ac disciplina, qua nunc demum Itala militia restituta videtur, magnitudine, ac splendore rerum gestarum, & celeritate perficiendi repræsentas. O felicem nostrum omnem te virum! O heroicis parem temporibus, & posse sibi vetustate comparandum! Quem quis daret, si tantis cœptis annuat Deus, & altis pare consiliis vitam tribuat? Sed unum cum tot bonis, cum tot virtutibus, cum rerum tuarum immortalitate, quod certe amplecteris, constanter Tibi amplectendum est; in victos a Te benignitas atque clementia. Quæ si tua præclara ac prope divina
fa-

facinora comitentur, non video quid Tibi ad parandam, imo jam partam nominis immortalitatem desit: ut Tibi quoque, quod jam multi dicere cœperunt, jure dici queat, quod (b) divinus Poeta cecinit.

Tu regere imperio populos romane memento:

Hæ Tibi erunt artes, pacisque imponere morem,

Parcere subjectis, & debellare superbos.

Ad nostram urbem ac Patriam fert fama Te mox cum exercitu venturum: & ita quidem credimus. Si quid in potiunda Tibi difficultatis erit, ne quæso Forocorneliensibus, qui jamdiu animo & votis omnibus tui sunt, & qui Te colunt, & admirantur, ac, si possint, patientibus Te portis continuo recipiant, adscribas; sed violentiæ, ac jugo, quo premi nos intelligis. Quare, si quid erit apud eos quod tuis obftet cœptis, ac felicem rerum tuarum cursum paulisper remoretur, aliena quidem, non nostra vis illa fuerit. Si nobis igitur ita quidem adversabitur fortuna, ut vi expugnes, ac in tuam, quod minime futurum dubitamus, potestatem urbem hanc redigas, obsecramus ac obtestamur Te, invictissime ac clementissime Princeps, ut nostri misereare, vim & aviditatem cohibeas militum, nec finas urbem certe amantissimam Tui direptioni, ac incendiis tradi. Quam, ubi in tuam potestatem redegeris, sic Tui amantem, adeo Tibi obsequentem continuo, adeo denique in Fide erga Te constantem experiere, ut affirmare audeam nullam adhuc urbium in tuam venisse potestatem, aut venturam impofterum, quam his omnibus, ac deinceps cæteris, quæ a fidelissimis, & amantissimis subditis optimo Principi debentur, nobis anteponendam putes, & quam sic Tibi peculiarem, ac tuam ipsius, & propriam urbem velis, & ubi a laboribus interdum respirare, & conquiescere maxime libeat. Vale.

A 3

Epi-

(a) Caesar Borgia Roderici Cardinalis Borgiæ filius nothus dimisso Cardinalatu, quem a Genitore suo Pontifice renunciato obtinuerat, Ludovici IX. Galliarum Regis armis adjutus Forocornelium, aliasque illustres Romandiolæ urbes obsedit, quarum aliquas in sui potestatem redegit. Guicciard. Hist. Ital. lib. 5. & 6.

(b) Divinus Poeta Virg. Æneid. lib. 6. v. 851.

Epistola IV.

Joannes Antonius Flaminus
 Julio II. Pontif. Max. (a) perpet. felic.

A R G U M E N T U M.

Gaudet se plurimum fuisse a Pontifice commendatum. Causas promit, cur Romam invitatus manere in Patria maluerit. Pontificis munificentiam laudat.

QUanta me putas affectum lætitia, quantum mihi honoris apud cives meos Forocornelienses, B. P., additum putas sacro tuæ vocis de me testimonio, ac illa diligenti laudatione, qua me raris in dicendo, quos nostra hæc tulit ætas, numerasti? Habueram ad Te orationem, (b) cujus mihi ab hac Republica onus injunctum fuerat: aderat sacer Senatus, amplissimus Ordo Cardinalium, & Principes viri quam plurimi; aderant Magistratus, & primores Civitatis omnes. Ubi finem feci, Tu paullum miratus, dum fixis in me oculis vultu quandam præseferente admirationem diligentius intueris, hæc demum protulisti. Vobis plurimum gratulamur, Cives Forocornelienses, quibus talem apud se, & ex suis quidem habere virum contigerit, cujus oratione adeo capti atque demulsi sumus, ut non facile quempiam libentius jamdiu audierimus. Taceo alia quædam horum non dissimilia, quæ, Te dicente, mille testes audiere. A quibus ad me postmodum conversus hilari vultu, & oratione admodum placida, Gratulamur, inquis, & tibi, Flaminus, qui tuo diligenti studio & industria in talem evaseris, qualem audiebamur quidem, sed nunc reipsa experti sumus, ut tu quoque nostro huic seculo non parvum ornamentum ac splendorem afferas. Tua isthæc verba Patres amplissimi Cardinales omnes cum plausu exceperunt, & mihi tum simul cuncti, dein vero separatim gratulati sunt, & valde hortati, ut Romæ potius quam in Forocornelii esse vellem: ibi me honores, ac emolumenta quam usque alibi majora sperare posse. Quæ quum dicerentur, & multus de me in frequentissimo illo

con-

confessa sermo esset, priusquam ego responderem, Tu excepisti, Nos quidem Civitati huic, quam maxime diligimus, & cui bona omnia optamus, nihil, quod molestum esset, dicere vellemus: sed, si tibi mens, Flamini, esset potius alibi, quam in patria Civitate commorari, Nos quoque ut Romæ, quam alibi, malles esse hortaremur; curæque Nobis foret, ut ibi libenter esses, & non contemnendum inter doctos locum teneres. Tute rem tuam diligenter cogita, &, priusquam hinc discedamus, facito, ne tuum Nos consilium lateat. Egi ego Tuæ B., egi Patribus amplissimis, quantas potui, gratias, ac respondi mihi non esse integrum novum aliquod in præsentia consilium capere: Duo esse quæ, ne possem, mihi impedimento essent; fidem, quam nulli rei postponendam putarem, quod Patriæ illam, quod meis Civibus in triennium obligassem, a quibus summo favore, summo consensu conductus ad instituendam Juventutem suam essem; quique stipendium mihi constituissent, quantum nulli unquam antea publice decrevissent, ut me ab externis tandem abducerem urbibus, & ego in mea Patria profiteri quam alibi mallem: quorum quidem voluntatem, benevolentiam singularem, ac liberalitatem erga me pene jam biennium expertus, esse mihi operam enixe dandam intelligerem, ut in referenda gratia me quoque non alium erga se experirentur, ac ipse illos in me expertus essem. Alterum esse, quod non minoris faciendum mihi ducere, habere me uxorem optimam & mei amantissimam, quæ, dum me per diversa sequitur loca, cœli passa intemperiem in longam incidisset valetudinem, quam alio ducere periculosissimum foret, at relinquere prorsus inhumanum ac impium ducerem: nam & Cato Censorinus (ut auctor est Plutarchus) (c) existimavit melius esse bonum maritum agere, quam bonum senatorem. Tu utrumque laudasti, & quod fidem Patriæ meæ datam constanter servandam putarem, & conjugalis vinculi, quam esset æquum, rationem haberem; & conversus ad Magistratum, & primores Civitatis edixisti, ut liberum mihi munus hoc publicum relinquerent; neque quispiam esset, quamdiu ego hic profiteri vellem, qui de dando mihi successore mentionem faceret, multis illos verbis hortatus, darent operam, ut quam diutissime apud se esse vellem.

Post quæ accersito ad Te dispensatore tuo iussisti, ut aureos mihi quinquaginta veluti quoddam virtutis præmium persolveret; tum ut exemplo cæteris esses, quales esse in homines litteratos Principes deceat; tum quod audiebas me nuper ex Venetis profugisse, in quibus flagrante bello magnam rei familiaris iacturam fecissem, ut id esset præclarum tuæ voluntatis in me, ac liberalitatis testimonium. Quod quidem regium munus non ego sane ob id plaris feci, quia magno rebus meis affectis adiumento foret, sed quod a Te Christi Vicario, quod a Te Principe Regum, & Principum omnium collatum esset. Quod quantum mihi decus & honorem attulisse putaverim, verba, quibus id explicem, non reperio. Verum hæc omnia tenaciter animo inhærebunt meo, ac ita infixæ erunt, ut nullo temporis spatio, nulla locorum longinquitate avelli queant. Et si quæ erunt ingenii mei vires, si qua in dicendo facultas, faciam, ut me memorem, & gratum erga Te non modo præsens ætas, sed etiam posteræ omnes intelligant. Vale.



Epi-

- (a) Julius II. Julianus de Ruvère antea dictus, Kalen. Novemb. omnium Cardinalium suffragio Pontifex renunciatus. Ciacc. in Jul. II. ad an. 1503.
- (b) Quam Flaminius ad Julium II. orationem habuit, referendam puto ad annum 1506. Namque Julius per id tempus Bononiam profecturus, ut Joannem Bentivolum ea Urbe pelleret, suas Forocornelii copias collegit. Vizzan. Hist. Bonon. lib. 8. Ciacc. tom. 3. ad an. 1503.
- (c) Plutarchus in Catone Seniore.

Epistola V.

Joannes Antonius Flaminius
 Julio II. Pont. Max. perpet. felicitatem.

A R G U M E N T U M.

Iussus exemplum ad Pontificem mittit epistola cujusdam, & orationis, quam ad ipsum pro suis Forocorneliensibus habuerat.

Pridie quam Tu hinc abires, B. P., & ego per hortos Minoritarum, in quorum hospitio Tu eras, cum amplissimo P. Sancti Georgii Cardinale, (a) ambularem, affuit præsto Sacri Magister Palatii, (b) qui mihi dixit Te sibi mandasse mihi tuis verbis diceret, ut orationis, quam ad Te pro Forocorneliensibus proxime habueram, exemplum, quam citissime possem, ad Te mitterem, & simul epistolæ, (c) quam elego scriptam versu, priusquam Roma discederes, ad Te dederam. Respondi me id libentissime facturum; & nisi tam cito, idest postero die discessurus esses, me priusquam hinc abires, transcripturum fuisse; sed mox certe missurum, quum præsertim Bononiæ Te aliquot futurum dies fama ferret, & idem Magister affirmaret. Igitur utrumque exemplum ad Te misi; & id quoque inter ea, quæ mihi feliciter aliquando evenere, numerandum putavi. Sed quid quæso, B. P., aut orationi, aut versibus inest tanto dignum fastigio? aut quod a Tua majestate magnopere expetendum putes? Fuit tamen hoc quoque præclarum, & manifestum tuæ voluntatis erga me, ac opinionis de me testimonium, ac mihi utramque rem feliciter evenisse arbitratus sum. Feci igitur quod Te velle intellexi, ac bi-duo post tuum discessum utrumque exemplum expedivi, & ad Te continuo misi precatus cœleste Numen, ut se Tibi ad omnia, quæ tamdiu in animo agitas, & aggressurus es, propitium præbeat, utque præcipue longissimam Tibi det vitam; ut tot, ac tam præclara incepta cœlesti favore ad finem perducere queas, ac luculentam scriptoribus tum gestarum jam rerum, tum gerendarum

ma-

materiam ministrare. Tu, si quid videris me posse Tibi efficere, quod aliquo pacto Tuæ B. esse gratum possit, de eo admonitus dabo operam, ut intelligas, quod putem nihil magis optabile mihi, nihil felicius evenire posse, quam tuæ voluntati morem gerere. Vale.

(a) Cardinalis S. Georgii Raphael Riarius, de quo inferius ep. 7.

(b) Magister S. Palatii F. Joannes de Raphanellis Ord. Præd. vir gravitate, doctrina, prudentiaque commendatissimus. Ex Lean. de vir. illus. Ord. Præd. pag. mihi 140. Biblioth. O. P. tom. 2.

(c) Epistolam, quam hic Flaminius memorat, leges Sylv. lib. 1. eleg. 2.

Epistola VI.

Joannes Antonius Flaminius
Julio II. Pont. Max. perpet. felicitatem.

ARGUMENTUM.

Pontificem monet de honore sibi ab Episcopo Narniensi delato, deque officio ab eodem fideliter, accurateque peracto.

AD VIII. Cal. Septembris venit Immolam Episcopus Narniensis, (a) vir utique, quantum ex uno congressu facere de vita, & moribus hominis conjecturam potui, gravissimus, & inter raros ex eorum numero qui dignitatibus insignes sunt Ecclesiasticis, numerandus. Is, quum primum venit, quosdam ex nostris Civibus, qui officii gratia præsto ei affuere, percunctatus est, quid ageret Flaminus, & an recte valeret. Ut bene audivit omnia, petiit, ut ad me quempiam mitterent, qui nunciaret, ut ad se continuo venirem: habere se quod communicare mecum vellet: non esse rem parvam, neque contemnerdam. Accessi nihil moratus. Ubi ex iis qui aderant, cognovit me illum esse, quem videre maxime cupiebat; apertis brachiis lætitia plenus occurrit, & dulci amplexu aliquandiu fovit, ac ter exoscu-

sculatus est : deinde sedit , & me perquam humaniter manu apprehensum sedere simul jussit , & quædam præfatus , quæ ad honorem meum pertinere magnopere videbantur , dixit se mandatum a Te habere , ut , quum primum in hanc urbem venisset , me accersiri ad se juberet , ac tuis verbis suavissime salutarer , ac diligenter sciscitaretur , nunquid esset quod vel a mea Republica , vel a tua B. mihi vellem concedi . Quo sane nuncio adeo sum lætatus , ut magnitudo gaudii mihi vocem præcluserit , & collachrymaverim , neque continuo loqui potuerim . Ubi reddita mihi vox est , dixi quæ tanto nuncio , & tanti Antistitis claritati convenire mihi visa sunt , & quas æquum fuit , Tuæ B. , & simul illi gratias egi , ac illum quoque diem inter eos , qui mihi feliciter affulserint , meliore (ut ille ait) lapillo (*b*) numeravi . Accessit illud quoque ad incredibilem benignitatem , ac humanitatem erga me Tuam , quod Tuis item verbis me Magistratui Civitatis , qui tuo jussu ac instituto conservatores libertatis appellantur , diligentissime commendavit . Quod additum priori tuæ de me opinioni singulare testimonium , adeo gratiam in me omnium hujus Civitatis ordinum cumulavit , ut nihil illi amplius posse addi existimem ; adeo quidem , ut publice decreti sint qui me crebro conveniant , & rogent nunquid velim mihi decerni , & an ulla re indigeam , quod ea ratione se Tibi quoque (ut ego opinor) rem gratam facere arbitrentur ; ac impense rogant , ut quoties ad Tuam B. litteras do , de tali sua erga me voluntate officiis Te certiores faciam : idque me facturum diligenter sum pollicitus . Mirabatur idem Antistes , quum talem me cerneret nactum esse Pontificem , cur non me Romam contulissem , ubi & præsens illius favor , & tot simul eruditorum hominum familiaritas , & consuetudo partæ jam famæ adjicere plurimum possent . Dixi quæ me impedirent , illis non dissimilia , quæ Tibi coram similiter ex me quærenti dixeram . Sed & aliam recentiorum adjeci causam , quod intermissam a me propter bellorum calamitates , & mala , quæ inde passus essem in Venetis , historiam scribere iterum aggressus essem grandem , ac luculentam de Romanis Imperatoribus , ac Imperii mutationibus mille ac centum & amplius annorum , ab Arcadio , & Honorio usque ad nostram ætatem comple-

plexuram. Quæ quidem materia quum multo labore ac studio, & propterea otio, & quiete indigeat, esse Forum-cornelii multo aptius, & commodius scribenti, quam urbis Romæ celebritatem atque frequentiam: & me, qui nihil litterariæ exercitationi, & otio tranquillo anteponendum putarem, facile amplissimis urbibus solitudinem præferre. Laudavit ille demum, quod & Tu aliquando laudasti, consilium meum; ac felicem putavit, qui non cumulandis opibus, & quærendis honoribus, sed comparandæ mihi famæ honestissima ratione animum adjecissem. Qui cum postridie abiturus esset, me impense rogavit, ut quam citissime possem, litteras ad Tuam B. darem, ex quibus cognosceres, se diligenter executum esse quæ mandasses. Quod quia me facturum mox sum pollicitus, hæc statim post illius discessum ad Te scripsi; tum ut illi quod receperam, sine mora persolverem; tum ut Tua B. sciret incredibilem fuisse lætitiā, quam ex tali nuncio cœperim. Vale.

(a) Episcopus Narniensis Petrus de Guzman Hispanus creatus ab Alexandro VI. an. 1498., vita functus an. 1515. Ughel. Ital. sac. tom. 1.

(b) Meliore lapillo h. e. albo. Antiqui enim dies faustos albo lapillo notabant, infaustos vero atro. Quo respicit Martialis lib. 9. ep. 53. inquit: *diesque nobisque signandi melioribus lapillis.*

Epistola VII.

Joannes Antonius Flaminus
R. Riario (a) S. Georgii Cardinali
perpetuam felicitatem.

ARGUMENTUM.

Riarium certiolem facit de statu, rebusque suis, & eventibus.

Longo tanquam postliminio reversus in Patriam, (b) unde plus annis XXV. abfueram, P. amplissime, ubi frequenter ea videre cœpi loca, in quibus Tu jam adolescens, ego puer annorum duodecim esse quotidie

die solebam, & familiarissime versari, ac sub eodem magistro Matthæo Phaello viro tunc insigni militare; dici non posset quantum me continuo desiderium ceperit istuc repente advolandi, nulla mediussidius alia de causa, quam ut Te post jam tot annos, in quibus Tu Romæ, ego in Venetis tanto terræ, ac maris spatio seclusi fuimus, videre aliquando possem, & alloqui, ac dulcem & tam suavem initam, primis illis ætatis nostræ ac viridioribus annis, multo maturiore nunc ætate amicitiam quasi reviviscentem, ac redintegratam denuo confirmaremus. Sed multa impedimento fuere, ne id facerem, quæ longum esset perscribere. Fugi enim tanquam ex dira tempestate in portum, sed fracta navi ac velis, ita quassis rebus nostris atque adeo debilitatis, ut nihil aliud nunc cogitem, quam quomodo rationem inire possim, ne prorsus labantur, & corruant. Quæ res facit, ut in magnis verfer molestiis, & animo quiescere non possim. Est enim res nimium dura & intolerabilis, ab opibus ad egestatem redigi ac inopem fieri, qui rebus paullo ante omnibus abundabat. Sed ita res humanas fortuna versat, ut fieri nobis stabile quicquam finit. Verum quid mihi fieri quoniam cum amicis adversa, quæ sibi qua de causa, municare solatii genus esse creditis absuerim. Eram poterit explicabo: & ita sex sextum decimum, quum quaque conditione inaniæ annum, quo studiorum causvix annum tran pene invitis parentibus, ac propinquis propter quos imbecilla, & adhuc custodis egens ætas sa m multa cogebat metuere, ausus sum non Ravennam, aut Ariminum, sed mare ingredi, quod nunquam antea videram, & Venetias proficisci. Audacem me studium ardens virtutis, & mirum comparandæ mihi famæ desiderium faciebat. Sed honestis votis cœleste Numen non defuit, & successit: nam ubi in urbem veni florentissimam, inter urbes Italicas unicum certe miraculum, claritate illius, quæ se mihi statim obtulit, magnificentia ædificiorum ac populi frequentia, magna volvere & concipere mox animo cœpi nihil territus, quod ne hominem quidem ibi nossem. Litteras tamen avi materni ad mercatores quosdam, quibuscum exercere ille mercimonia, con-

consueverat, mecum attuli, quibus me diligenter com-
mendabat, ut adiumento essent, si qua conditio sese mi-
hi offerret, fidem facerent me bonis ortum parentibus,
& honesta familia, ut bene omnia de me sperarent, qui
me in suam domum reciperent. Oblata paucis diebus ho-
nesta certe conditio est: nam multas quidem per eos ip-
sos dies doctorum hominum, ac præcipue studiosorum
juvenum, quibuscum eram quotidie & familiariter ver-
sabar, amicitias conciliaveram; & me necessitas audacem
faciebat. Nactus ergo sum viri optimi, atque gravissimi
contubernium Benedicti Plateensis, divitis atque doctissi-
mi. Habebat is filium annos natum novem, ac filiam
decimum jam egressam, quos mihi pueros pene puero
instituendos tradidit, & nepotem simul, opinor, ex Fra-
tre, puerum sane ingenuum, optima indole ac ingenio
præditum Hortensium Plateensem, qui mea diligenti in-
stitutione in clarum evasit ejus urbis advocatum. In eo
contubernio triennium fui magna cum utilitate, non quia
binos vir ille optimus, in singulos menses, mihi aureos,
stipendium ut id esset & laboris merces, statuit; sed
quod in hominis doctissimi ac mei amantissimi contuber-
nium, qui meo ingenio plurimum delectatus
Exercebat ipse me, quæ pater in filium debeat.
multa; non pauca dicta multa lectione: exponebat item
ad scholas accedere publice. Neque his contentus, jubebat
illo audiui clarissimos in ea urbe. Quare triennio
viros græce, latineque doctissimos, beneque tum famæ
tum gravem tum ætate, sed morum sanctitate Leniace-
viorem, & Georgium Merulam, (c) qui me parvo gra-
pore, imo pene statim, ubi eos audire cœpi, ita com-
plexi sunt, sic amare cœperunt, quum me valde studio-
sum, ac nihil præferentem levitatis cernerent, ac
subtristem semper, & vix ullum unquam, nisi, quum
res posceret, verbum facientem ut quoties ad eos acce-
derem, non alio me quam filii nomine ambo appellarent.
Ut autem se adirem audacter & familiariter, non solum
publice, sed & privatim, & quoties vellem, ipsi me co-
ridie hortabantur. Quorum manibus, nam uterque fato
jamdiu functus est, tantum me debere intelligo, quantum
persolvere nunquam possim. Postquam vero Georgius
Me-

Mediolanum se contulit, factus sum Georgii Vallæ Placentini, (d) qui illi successit, auditor. Qui quidem quantus in re litteraria hoc nostro seculo in eadem urbe extiterit, non attinet scribere: fuit enim fama percelebri, & ea ingenii sui ac doctrinæ reliquit monumenta, ut latere neminem queat, quantum vir ille rempublicam litterariam juverit, & quanto simul ornamento nostro huic seculo fuerit. M. Antonium Sabellicum (e) non audiui, jam enim in studiis multum profeceram; sed illo familiarissime sum usus, ut non facile quempiam alium magis, quam me diligeret: qui me quidem inter præcipuos amicos sic numerabat, ut non alii sua scripta, priusquam ederet, legenda libentius quam mihi traderet; aut ipse cujusquam attentius quam mea legeret. Quot verò, & quam egregias interim non tam externorum, quam ipsius civitatis nobilium, eorum præcipue, qui litteris vacarent, amicitias mihi conciliaverim; & quanto me nondum annorum viginti juvenem tunc omnes in ea urbe docti honore prosequerentur, non scribo: ibique tum totius academix illius, qua nulla quidem nostra ætate vel frequentior, vel doctior, mihi cognomentum Flaminii est inditum, (f) quam vix annum ætatis essem ingressus vigesimum. Quo tempore qua esse fama inter doctos cœperim, quæ opinio qualis essem aliquando evasurus, mea me verecundia non finit scribere. Sed extant scripta multorum illius temporis, & quod postea secutum est, excellentium virorum, in quibus meum quoque nomen legitur, quæ abunde hoc testantur. Firmatis ergo jam non corporis solum, sed etiam ingenii viribus, cœpi tanquam non ignobilis pullus audere nidum egredi, & alias civitates externas visere, ac ipso vigesimo primo ætatis anno, Seravallum nobile & amplum in Tarvisinis oppidum ac ferri etiam temperatura illustre conductus, ut ibi profiterer, fui, (g) quamvis dari conditio illa nonnisi gravibus tam ætate, quam doctrina viris antea consuevisset; stipendiumque mihi decretum, quantum antea nulli, aureorum centum. Ibi magno cum favore, ac omnium gratia profiteri cœpi: quæ adeo quidem crevit & aucta est, ut veriti cives illi, ne se desererem, quia finitimi etiam populi fama impulsæ, quod apud illos multum erat Flaminii nomen, habere me cupiebant, rationem excogitarunt,

runt, qua me grato quasi vinculo suum, si possent, perpetuo facerent: nam ex primariis suis civibus mihi unam matrimonio copularunt. (b) Sed multo aliter, quam putarant, evenit. Nam quarto anno, quo conductus fueram, & primo jam ductæ uxoris, Montagnanenses in Patavinis moti fama, quod efficere finitimi non valuerant, patritiorum usi Venetorum, & Patavinorum, quibuscum magna mihi necessitudo esset, opera; non prius destitit, quam permiserim me ab iis conduci: (i) qui quanto, & ipsi me amore ac benevolentia, quanto simul honore brevi tempore complexi sint, quantum deinceps apud eos gratia valuerim, & quanta me liberalitate publice ac privatim sint prosecuti, longum esset perscribere, Neque hæc dicerem, nisi testatam, si fieri possit, etiam apud posteros gratitudinem apud illos meam maxime vellem. Illud indicio sit, quod novem apud illos summa cum gratia fui annos, certe non discessurus, nisi me adversa uxoris meæ valetudo ex aeris (ut medici ajebant) intemperie invitum abire compulisset: a quibus, quum prorogatum mihi, me inscio & nihil tale petente profitendi tempus in aliud quinquennium fuisset, & ego assensus postea essem, quam ægre impetraverim, ut mihi redire Seravallum (k) commorandi gratia, & reducendi ad solum patrium uxorem liceret, ut illius saluti consularem, plerique adhuc vivunt, qui hoc testari possunt. Illud tamen inditio sit, quod vix quatuor demum potui mensibus impetrare, ut eo mihi redire & non alio quidem liceret. Eodem enim tempore Vicentina civitas cupiebat me in locum Maturantii, (l) qui per eos dies Perusiam abierat, conducere; & suspicabantur ex Montagnanensibus quidam me causam discessus fingere adversam conjugis valetudinem. Igitur Seravallum redii magno cum honore, & incredibili omnium lætitia exceptus, ubi victus nimio populi desiderio & precibus cœpi iterum profiteri. Senses meum reditum finitimi populi, & cœpere juvenes undique studiosi ad me confluere; brevique externorum concursu ita crevit numerus, ut id oppidum factum esse videretur novum quoddam litterarum emporium. Ibi usque ad proximum bellum, quo afflicta plurimum Veneta res fuit, prospere nobis omnia cessissent; nisi de tribus filiis maribus, primis illis mei reditus mensibus duos perdidissem. Bello dein-

deinde aucta calamitas est, oppido capto, & crudelissime direpto. Ubi quantam ego tum librorum & lucubrationum mearum, cum rei familiaris jacturam fecerim non scribo: Tibi cogitandum relinquo, qui barbariem, ac immanitatem nostri temporis militum non ignoras. Collegi parvas quasdam reliquias; & cum uxore ac unico filio M. Antonio Flaminio inde fugam arripui, ac me in veterem Patriam & ad meos recepi. Ubi præcipuum mihi solatium fuit in tot malis, quod patrem meum tum sexagenarium, quam item charissimam genitricem vivos & incolumes reperi, multos item fratres & ingentem propinquorum numerum; qui omnes sua erga me singulari ac propemodum incredibili pietate brevi effecere, ut tantam fortunæ in me ac res meas sævitiam vix sentirem. Resipiscere jam mihi videor, ita quidem ut ad intermissa diu studia reverti cœperim: in quibus ubi primum resumere pristinas visus sum vires, duxi me non debere ultra differre, quin ad Tuam Amplitudinem litteras darem, quibus de statu meisque rebus, tam vetus amicus & mei quidem amantissimus, certior fieres. Vale.

B

Epi-

- (a) Raphael Sanfonus de Riariis dictus, Petri Cardinalis Riarii ex Sore nepos, a Sixto IV. purpuratorum Patrum Senatui adscriptus, Riariorum agnomen & insignia, mandante Pontifice, assumpsit. Ciacc. ad an. 1471.
- (b) Quo anno Flaminio primo in Patriam reversus sit, nullibi ipse indicat. Verum quum circiter annum 1456. lucem adspexerit, ut in ejus vita ostendo, & annum circiter ætatis suæ sextum decimum e Patria egressus, ab ea plus annis viginti quinque abfuerit, ut ipse sub hujusce epistolæ initium scribit, opinor primum ejus in Patriam reditum referendum esse ad annum circiter 1497.
- (c) Georgius Merula Alexandria Statiellorum Civis dictus a Paulo Jovio in elog. DD. c. 37. Grammaticorum exactissimus.
- (d) Georgius Valla Placentinus Medicus, & litterarum cultor, laudatus a Pier. Valer. de infelic. Litterat.
- (e) Marcus Antonius Coccius Sabellicus e vico Varronis in Sabinis ad Anienem fluvium, Enneadum Auctor. Ex Pier. Valer. lib. 1. de infelic. Litter. p. 28.
- (f) Auctor Flaminii agnomen obtinuit annum circiter 1476.
- (g) Seravalli profiteri cœpit annum circiter 1477.
- (h) Flaminii uxor nomine Veturia.
- (i) Ad Montagnanensium Scholas regendas vocatur annum circiter 1481.
- (k) Seravallum rediit annum circiter 1490. Namque ejus natali fixo ad annum 1456. apprime hæc omnia consonant.
- (l) Maturantius Franciscus Perusinus eruditione præclarus laudatus a Leandro in Thulc.

Epistola VIII.

R. Riarius S. Georgii Cardinalis
Jo. Antonio Flaminio Forocornelienſi S. D.

A R G U M E N T U M.

Flaminium de triſti rerum ſuarum eventu conſolatur, & beneficio complectitur.

Magnam legendo capiebamus ex tuis litteris voluptatem, quas poſt longum tempus accepimus, in quibus nos de tuo ſtatu ac tuis rebus certiores feciſti: niſi quod dum pene ad finem, & ad tuorum Seravalleniſium calamitatem perveniſſemus, ea tibi accidiſſe cognovimus, quæ magna certe moleſtia nos affecere: nam vetus amor erga te noſter perdurat; quem te quoque conſtanter erga nos ſervaiſſe, tuæ quidem elegantiffimæ teſtes ſunt litteræ. Sed quoniam fortuna in rebus humanis dominatur; & quæ paſſus es mutari non poſſunt, tuæ quidem prudentiæ ſit talia, ſi non æquo, at forti animo ferre. Neque enim dubitamus fore, ut tibi tua virtus reſtituat quod fortuna abſtulit. Et quia rebus bonorum lapſis æquum eſt bonos ſuccurrere (ſi tamen in iis numerandi nos ſumus;) eximiæ virtuti tuæ ac veteri ſimul amicitiae, quod æquum eſt perſolventes, noſtrarum iſtic rerum & proventuum Procuratori Joanni Franciſco Pallenterio per litteras juſſimus, ut aureos tibi quinquaginta numeret; dein lignorum plauſtra quindecim mittat: vinum inſuper ac triticum, quantum tibi ac familiæ tuæ, ad victum totius anni, tu neceſſarium dixeris. Illud quoque mandavimus, ut, quoties aliquid ab eo petieris, nunquam te vacuum abire ſinat. Tu nihil veritus, ſic noſtris rebus utere ut tuis. At tu quidem, ubi melius cum tuis ſtudiis in gratiam redieris, ne tibi grave ſit nos quoque tuorum proventuum, ideſt doctarum lucubrationum tuarum, aliquando participes facere. Quod ſi forte ad nos Romam venire decreveris ac nobiſcum eſſe; dabimus quidem operam, ne te veniſſe unquam poeniteat. Vale.

Epi-

Epistola IX.

Joannes Antonius Flaminus
R. Riario S. Georgii Cardinali S. D.

A R G U M E N T U M.

Ingentes Riario pro beneficio gratias agit.

Quæ mihi facundia? quæ verborum vis? quod ingenium, P. Amplissime, tuis erga me ingentibus meritis esse par queat? Ah nimium, certe nimium, meam agnosco imbecillitatem, quam Tuæ splendor Amplitudinis, lumen ingens liberalitatis sic detegit; ut me nunc demum intelligam nihil esse, nihil posse in litteris. Tu me jacentem ac prope extinctum non sublevasti solum, sed etiam ad vitam revocasti. Ille nimirum dies, discussis tandem nubibus ac sedatis feliciter procellis meis, mihi serenus, mihi faustus, mihi felix affulsit, quo mihi sacram epistolam tuam videre, exosculari & amplecti licuit! O me tunc vere de miserrimo felicem! Nunc demum mala omnia præterita dulcia mihi que suavia & jucunda esse cœperunt, nedum amplius molesta, gravia, ut paullo ante, ac intolerabilia videantur. At quum erit, P. Amplissime, ut Tibi aliquam saltem meritorum erga me tuorum, tantæ in me, quum maxime opus erat, liberalitatis ac munificentiae tuæ, in referenda aliquo pacto gratia, partem æquare possim? Non aberit animus, non aberit certe voluntas ardens: ingenium fortasse ac vires immodice quassas tempus afferet. Certe nos memores, certe nos gratos, quocumque modo fieri poterit, experire. Hoc tantum in præsentia polliceri possumus, & polliceri audemus fore, ut, si qua nobis in dicendo vis & facultas sit, tua in nos collata beneficia, nostram in Te gratitudinem etiam posterum norint. Cum tuis litteris, Joannes Franciscus Pallenterius vir gravis & optimus, aureos mihi quinquaginta attulit, quos mihi tuis verbis dono dedit; ac insuper mihi pollicitus est, se triduo, aut ad summum quatruiduo ligna missurum; triticum simul, quanto mihi opus esse dixi, ac vinum, sicut jussisti. Quæ

quidem non tam nobis fuere grata, quod iis maxime indigebamus, quam quod a Te tali, ac tanti in Senatu Apostolico, in Ecclesia Romana, immo quidem in toto terrarum orbe splendoris & claritatis viro, collata sunt. Pro quibus in præsentia quantas possumus, non quantas debemus Tuæ Amplitudini gratias agimus; ac immortalem precamur Deum, ut, quod nostra imbecillitas nullo pacto præstare unquam possit, cœleste ipsum Numen Tibi persolvat. De nostris autem lucubrationibus, quoniam ita Tibi placet, brevi aliquid ad Te mittemus: quas si tua lectione dignas putaveris, ac sciam Tibi non displicuisse; dabo operam, ne me parcum in mittendis aliis, aut segnem arbitrere: ut intelligas, nihil posse mihi optabilius aut jucundius esse, quam Tuæ, quoquo modo possim, Amplitudini morem gerere. Vale.

Epistola X.

Joannes Antonius Flaminus
R. Riario S. Georgii Cardinali S. D.

ARGUMENTUM.

Quid sibi impedimento sit, ne Romam commigret, impetius enarrat. Riarium rogat, ut, quæ sibi pollicitus est, transmitti curet.

Vir optimus ac humanissimus, rerum in his locis ac proventuum tuorum procurator Jo. Franciscus Pallenterius crebro me tuis verbis, P. Amplissime, salutatur, & hortatur ut relictis rebus omnibus istuc me tandem conferam; affirmans fore, ut brevi inter primos familiares tuos numerer, & locum istuc inter doctos non contemnendum obtineam. Talia certe sunt hæc, qualia Tu mihi solebas dicere, quando hic eras, & humanissimis hortabare verbis, ut tandem in animum inducerem in eam venire Urbem, ad quam ex toto Orbe tanquam
ad

ad unicum litterarum emporium docti convenirent. Tua istæc voluntas, P. Amplissime, plurimum certe me delectat; & video vera esse, quæ mones. Sed quid mihi fuerit impedimento, quid me retardarit, credo Te meminisse, qui aderas, quando de eadem re Pontifex Maximus mecum locutus est; quum etiam Collegæ Tui Cardinales quamplurimi eadem dicerent, & ad veniendum hortarentur. Pejore quidem nunc conditione sumus, quam tunc fuimus; & major suborta difficultas est. Nam præter vetera impedimenta & nova, quæ secuta sunt, uxoris meæ valetudo in horas fit gravior & periculosior, ut adducere illam minime possim, ac relinquere non debeam. Restat, ut hic maneam, & me cohibeam, & reprimam desideria, quæ me istuc impellunt; & procul dubio attraherent, nisi me iustissimæ remorarentur causæ: quas, quia ex me ipso antea sapius & quidem coram didicisti, commemorare supervacaneum duxi. Sed Amplitudinem tuam vehementer rogo, ut ad me transmitti curet, quam citissime fieri queat, ea quæ mihi pollicitus es, ad meas historias pertinentia: multorum enim talium gravem quidem in direptione Seravallensi; quam Tibi per litteras prius, posterius autem coram exposui; jacturam feci, ut redintegratus sit inde mihi tam quidem molestus, quam difficilis admodum novæ inquisitionis labor. Scio magna esse negotia, magnas & plurimas occupationes, quibus assidue distringeris; ut minime mirer, si ea nondum miseris: sed promissa Tibi ad memoriam redigo, quæ quomodo, & per quos tua cura & jussu exolvi queant, ipse constituas; & me (ut soles) amabis. Vale.



Epistola XI.

Joannes Antonius Flaminus
Ampliss. P. D. Grimano (a) S. Marci Car-
dinali perpet. felicit.

A R G U M E N T U M.

*Grimani gratiam, & benevolentiam conquirat. Catarenfis
Episcopi benefactis testimonium reddit.*

Nihil est, P. Amplissime, quod ego antiquius du-
cam, aut quod vehementius optem, quam mihi
occasionem dari, qua possim ad clarorum homi-
num, & præsertim Tui similium gratiam & benevolen-
tiam mihi aditum invenire. Quid enim per Deum im-
mortalem queat justius expeti, quam iis posse viris pla-
cere, quorum splendor & claritas suum illustre seculum
faciat, & quos excellens virtus mortis exemerit tenebris,
& immortales effecerit? Meum itaque fuit studium, cer-
te hac in re perquam diligens, circumspicere semper at-
que perquirere, si qua mihi talis detur occasio; quam
oblatam consuevi arripere statim, ac elabi non sinere.
In hæc igitur loca publice ac privatim revocatus, &
Seravallum amœnissimum quidem oppidum ac mei aman-
tissimum, unde bellorum tempestas exegerat, tanquam
longo postliminio reversus, Cenetam (b) sæpe (qui mihi ve-
tus mos fuit) quo me loci propinquitas & amœnitas
crebro invitat, me contuli. Ibi multus semper mihi de
Te sermo fuit. Nam quum plurima Tui tanquam optimi
atque clarissimi Principis ibi mentio fieri soleat; & ego
de nullis possim aut soleam libentius, quam de litteris
ac litteratis hominibus loqui; in quibus Tu locum adeo
illustrem obtines; mihi apud quosdam ibi familiares meos
non indoctos homines frequens in ore es. Ibi, quantum
verbis consequi possum, quod ubique semper feci, testa-
tum apud omnes relinquo quantum Tibi tribuam, quo
Te cultu ac observantia prosequar. Sed horum quidem
nullus est mihi gravior testis ac illustrior, quam vir
præclarus ac inter raros numerandus, tuoque dignissimus
con-

contubernio Catarenfis Episcopus Triphon, (c) qui proximis diebus in hæc loca missus venit, vir quidem religione, imprimis, cujus est eximius cultor, summa vitæ integritate, & quantum paucis diebus videre potui, admirabili justitia tanto dignus sacerdotio. Quem ego virum cum multis aliis de causis, tum quia missus abs Te fuerat, quanto potui honore ac reverentia sum prosecutus. Cujus in hoc oppidum adventus, quemadmodum ob multa maxime necessarius, adeo expectatus, adeo fuit utilis; ut nec optabilius, nec melius esse quicquam potuerit: & qui plura quatuor horis (sicut omnes testantur) effecerit, quam alii spatio dierum multorum consueverint. Ecclesiasticam rem hic, vitio temporum & hominum pene collapsam, restituit: sacrorum licentiam ministrorum mire cohibuit atque correxit: ceteros autem, si qui erant qui turpiter viverent, partim gravissimis, & efficacissimis adhortationibus, partim minis ita coercuit; ut se respicere continuo cœperint, & christianum vivendi morem induerint: ut mira in multis repente sit facta mutatio. De qua re quanta lætitia publice ac privatim secuta sit, nunquam satis possem perscribere. Quare tantum Tibi ac illi debere se universus hic populus affirmat, quantum nulli Cenerensium Antistitem debuerit unquam. Hæc mihi pauca de Triphone scribenda duxi: tum quia res tanti momenti, & gratitudo nostra id poscere videbatur, tum quia virtuti ac benefactis suum non reddere testimonium, aut ingrati, aut invidentis est animi. Adde, quod is mihi subdidit calcarea cupienti jandiu ad te scribere; atque ut id facerem sic oratione sua impulit, ut amplius differendum minime putaverim: confirmavit enim (quod ex multis jam sæpe audieram) Te præcipuo quodam favore litteratos homines, si modo in iis ego numerandus sum, complecti, ac veluti alterum præsentis seculi Mœcenatem fovere. Cumque dicerem incredibili me desiderio teneri tentandi, an litteris possem efficere, ut in Tuam clientelam reciperer; affirmavit iis de causis, quas modo narravi, id quidem facillimum fore: persuasitque mihi litteras quidem meas futuras non ingratas. Omnem igitur cunctationem mihi depulit: sumque illius adhortationem & judicium secutus: & non minus successurum speravi quam quum ad Aragonium Cardinalem (d) scripsimus,

ad Ferrariensem, (e) atque Cornelium, (f) ad ipsum quoque Pontificem Maximum, (g) qui filium meum junio-rem Flaminium Romam nuper ad ipsum Pontificem cum no-
 stris opusculis missum incredibili humanitate ac favore non dissimili profecuti sunt; adolescentem (nec me fal-
 lit amor) certe non illitteratum; vixque ad me reverti permisere. Quare per divinum istud ingenium tuum, & adeo pronum in doctos, per ipsa litterarum studia, quæ per Te nunc maxime refoventur ac illustrantur, demum per quicquid expectare ab homine litteratissimo, & a sum-
 ma virtute potest vetus litterarum cultor, Te, P. Amplis-
 sime, etiam atque etiam rogo, ut has nostras quales-
 cumque litteras, meorum in Te desideriorum ac singula-
 ris observantiæ (ni fallor) testes uberrimas, ita suscipere ac ita legere non graveris, ut in iis magis metiendum
 animum Tibi nostrum putes, quam cetera: Tibique persua-
 deas Flaminium, quemcumque inter litteratos hujus se-
 culi homines locum teneat, esse nominis & claritatis
 tuæ studiosissimum; daturumque operam, si quid ingenio,
 si quid scriptis valebit, ut illum fuisse Amplitudinis Tuæ
 cultorem summum, non solum præsens ætas, sed etiam
 posterum omnes intelligant. Vale.

Epi-

- (a) Dominicus Grimani Venetus vir doctrina, & singulari in Parentena
 captivum pietate conspicuus, ab Alexandro VI. anno 1493. Car-
 dinalis creatus. Cenetensem Ecclesiam anno 1514. administran-
 dam suscepit, eamque post sexennium dimisit. Ciac. in addit.
 ad an. 1492.
- (b) Ceneta Urbs Episcopalis sub Patriarcha Aquilejensi in Marchia Tar-
 visina ad montium radices. Nov. Lex. Geograph.
- (c) Catariensis Episcopus Triphon Bisantius, qui fuit unus ex Patribus
 Concilii Lateranensis an. 1514. celebrati. Ughel. Ital. sac. tom. 7.
- [d] Aragonius Cardinalis Ludovicus Ferdinandi I. Aragonii Regis filius,
 creatus ab Alex. VI. an. 1496. Ciac. in addit.
- [e] Ferrariensis Cardinalis Hippolitus Estensis Herculis I. Ferrariæ Du-
 cis filius cr. ab Alex. VI. an. 1493. XII. Kal. Oct. Ibid.
- (f) Marcus Cornelius ab eodem Pontifice an. 1500. Cardinalis renun-
 ciatus, vita functus 1520. Ibid.
- [g] Pontifex, ad quem Flaminius munuscula litteraria per filium suum
 transmisit, fuit Leo X. Videtis lib. 2. ep. 1.

Epistola XII.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Marci Card. perpet. felicit.

A R G U M E N T U M.

Grimanum rogat, ut epistolam legat, & sententiam de ea dicat.

Incredibilem cœpi lætitiâ & voluptatem, P. Amplissime, quia me nuper affectum video quod maxime optaveram. Siquidem non solum Catarensis Episcopus Triphon antea, sed etiam proxime Sebastianus Pisanus Seravallensis Prætor mihi affirmavit, Te quidem libenter meas legisse litteras, & mandasse utrique perhumaniter, ut me tuis verbis salutarent. Distuli ad Te postea scribere, quia sperabam Te brevi in hæc loca venturum, & id fama ferebat. At postea quum justis de causis mutata Tibi sententia est nunc veniendi, ac Te serius id facturum multi affirmabant; non ultra mihi differendum putavi, quum præsertim novis ad id faciendum causis impellerer: scripsi enim hisce diebus aliam ad Pontificem Maximum (a) epistolam, quam Tu pro tua singulari humanitate legere non gravaberis, forte non insulsam. Ad quem licet jam sæpius, ut ad Julium quoque II. felici successu scripserim, & libenter uterque litteras nostras legerit; attamen volui prius Amplitudinis Tuæ gravissimum judicium experiri, quam Romam mitterem. Nam si Tu eam probaveris, minime quidem mihi verendum puto, quin & Pontifex ipse, & quicumque legerint, non probent. Materiam sumus complexi luculentam, & maxime necessariam; quæque ab omnibus doctis & facundia præditis, hoc tempore inprimis tractanda esset; ut eorum, qui possunt, ac ferre opem debent, animos ad capeffendam Christianam Rempublicam impellerent, ac inflammarent. Est enim eloquentiæ vis (ut Te non latet) magna; & multa efficit oratio (ut Plutarchi (b) verbis utar) quæ gladius efficere non potest. Sed nostra hæc leges quo vultu litteras, quas nuper
ad

ad Te misimus, legisti. In qua Te vehementer rogo ut, si dignam quæ a Pontifice Maximo legatur, nostram epistolam, ac non futuram inutilem putaveris, operam mihi tuam imprimis optabilem &, quemadmodum maxime speravi, benignam præstes, ut Romam, & ad ipsum Pontificem Maximum fideliter perveniat. Qui si forte non ita faciendum, & alia mihi via gradiendum existimaveris, a Te etiam atque etiam peto, & quæso, ut brevi epistola mihi tuum consilium aperias, & libere significes quid mihi faciendum putas: id enim ut sapientissimum, ita fidelissimum & amantissimum consilium, quod Tu dederis, arbitrabor. Vale.

(a) Leonem X.

[b] Euripidis verba sunt relata a Plutarcho in Pyrrho, qui profitebatur plures sibi Cineam urbes oratione, quam armis subegisse.

Epistola XIII.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. M. Cardinali S. D.

ARGUMENTUM.

Injurious sibi homines vehementer incusat.

Non puto quempiam facile inveniri posse, cui magis quam mihi cordi & curæ unquam fuerit pax hominum, quies, atque concordia. Hujusce rei, præter quam quod testem habeo Deum, qui corda omnium novit, & falli non potest, testis es ipse, P. Amplissime, qui optime nosti quoties, quoque animi affectu, quo studio ac diligentia rem hanc pro meis Cogien-sibus (a) tractaverim: rem quidem laboriosam atque difficilem, &, ut vides, discriminis plenam; sed qua nulla sit honestior viro probo & convenientior, & cui majore cum laude suum studium & operam dicet. Quam

Quam ego quidem eo libentius, & majore cum spe perficiendi tentaveram, quod Te nactus eram, cujus sanctitatem, auctoritatem, & imperandi jus ac potestatem apud nos tantam esse arbitrabar, ut quod ipse voluisses, ac edixisses, non aliter essent accepturi omnes, quam si cœleste aliquod Numen id fieri jussisset. Sed est genus quoddam hominum detestabile, adeo quidem malignum, atque perversum, ut quicquid bene cogitaris, & egeris, in pessimam semper partem accipiant, & suo alios mentientes ingenio, corrupto judicio; quia nihil in iis nisi corruptum ac impurum est; benefacta quælibet improbent, ac pessime semper interpretentur. Quid me, ut ita scriberem, impulerit, immo coegerit, quam brevissime, potero, explicabo. Ubi tecum (sicut nosti) agere cœpi de redigendis ad concordiam quibusdam Cogiensibus; quorum dissidia, vel (ut verius dicam) pestiferæ factiones totum hunc populum crebris perturbationibus ita implebant, ut multos in magnum discrimen sæpe adducerent; R. H., qui me antea semper amare visus est ac plurimi facere, & non malum hominem ducere ac prædicare, me convenit primis illis diebus, in quibus plurimi adversus turpitudinem vitæ illius atque flagitia testimonium dicebant; & vultu, gestu, & verbis, quo esset in me animo, testantibus, inquit, se ex quibusdam audisse, quibus summa fides adhibenda esset, me multa in accusationem sui ac familiæ suæ apud Te locutum esse, quibus essem conatus Tibi persuadere se hominem esse pessimum atque turpissimum viventium, ac in me vectus est acerrime verbis, quæ illum quidem, non me decerent. Stupui ego tanquam is, qui nedum quicquam tale unquam de eo (sicut nosti) essem loquutus, sed ne cogitassem quidem; & audacter illi ac fortiter respondi: sicque hominem commovi, ut discedens a me visus sit omnem suspicionem deposuisse. Ita reversus in gratiam, quoties me in publico videbat, adibat, colloquebatur, manum prehensabat, & suas curas, multiplices quidem illas, præcipue quod ita invisus esset omnibus, & cetera pectoris arcana mihi uni credebat: quamvis ego nullo minus libenter homine uterer, quia quicumque illum tam familiariter mecum videbant, indignabantur, & mihi succensebant, ac pene simul oderant. Nuperrime autem, ubi
acce-

accepit Te laudatissimum ac probatum omnibus, & gratum imprimis Ecclesiæ huic præfecisse virum exarsit in iram, ac in me potissimum excanduit clamitans esse Flaminii technam, neque id commentum aliunde esse; ac opera mea se, ac filium ingenti affectum ignominia: verum, neque me, neque quicumque conscius fuisset, impune abiturum. Me demum, ut in me unum, quem maxime suspectum & jam invisum habebat, indignationis suæ vim exspueret, in medio foro aggreditur, atque (ut prius fecerat) acerrime invehitur, & quærelas effundit, quales exæstuans & flagrans ira dictabat. Respondi ego vultu, & animo intrepido, ut qui nullius injuriæ talis mihi essem conscius, ac vehementer accusavi hominis impudentiam ac temeritatem; & negavi me quicquam aut Tecum, aut cum alio quoquam, nisi jam confecta, verbum ullum fecisse; ac novas illum dissidii inter nos causam comminisci atque confingere. At ille, qui alios de suo ingenio ac moribus metitur, sic quidem a me tum discessit ut inimicus: neque postea destitit, ut est homo in suo sensu durus ac pertinax & suspectos omnes habens homines, verba in me jactare indigna homine gravi & probo, sed animo infræni ac impudenti peculiaria, & maxime convenientia. Talia quidem, & adhuc magis turpia ejus filium dixisse viri graves affirmant, qui nullo respectu, nulla Tuæ Amplitudinis reverentia tactus jactanter ac petulanter ausisset dicere fore, ut sex diebus tuum diploma infringat, ac irritum faciat. Similia sunt quæ dixit pater, interminatus se ad aliud forum, ad judicem alium esse rem hanc pertracturum. Scit Deus hæc me non comminisci, ac nihil esse mentitum. Audiere alii multi, & sunt testes horum, quæ scripsi, quam plurimi. Si tamen & patrem & filium audias, adeo sunt obsecro & versuto ingenio, ac ita sua velare vitia novere, ut si quidnam sint, ignoras, magna præditos probitate judices, ac nihil mali suspicere, ac etiam misereare, dum lamentantur, & suas calamitates, & illatas sibi tot injurias, & familiæ onera, & impensas narrant intolerabiles: quum tamen de fructibus etiam Ecclesiæ publice alant scorta, & libidines suas abjecto prorsus Dei ac hominum metu ac reverentia expleant. Sed nolo esse hac in re longior, quum præsertim notissima sint omnibus & pervulgata illo-

illorum flagitia & summa vitæ turpitudine; & ego nihil molestius, nihil minus libenter faciam, nihil sit meæ naturæ ac moribus magis contrarium, quam & audire, & loqui male. Rem tenes, P. Amplissime; & quam inique non in me solum, sed in tuam quoque Amplitudinem fuerint petulantes ac injurii, vides. Sed Tu quidem incredibili universum hunc populum affecisti lætitia, ac propterea Te omnes miris in cœlum laudibus efferunt; qui tam sancte tam prudenter Ecclesiæ huic tuæ præferis hominem probatum omnibus atque gratissimum: neque quisquam est, qui suspicetur Te alicujus arte, aut precibus sententiam, quod sapientissime jusseris atque decreveris, mutaturum. Vale.

(a) Cogienſes Populi Italiæ ſub Venetis, quorum oppidum Cornelianum in Marchia Tarviſina ſex milliaribus a Ceneta Tarvitiū verſus. Leand. in March. Tarviſ.

Epistola XIV.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Card. perpet. felicit.

ARGUMENTUM.

Gradenici Carreta cauſſam orat.

Nihil est, P. Amplissime, quo soleam moveri magis, quam ac misereri hominum, quam cum audio bonis viris ac præcipue amicis aliquid accidisse, quod sit illorum dignitati & famæ contrarium; quam esse rebus omnibus anteponendam & ipse intelligis, & ceteri sapientes existimarunt: neque quicquam magis ad viri boni officium pertinere arbitror, quam piam & promptam illis operam præstare. Quod quidem ego tam libenter feci semper, ut nihil promptius fecerim unquam, aut libentius quicquam mihi faciendum putaverim. Quamodo-
rem

rem Te etiam atque etiam rogo pro mea erga Te fide ac singulari observantia, & pro tua incredibili humanitate ac probitate, quibus in tot eximiis virtutibus tuis, supra quam credi possit, præditus es ac enites, quo soles vultu cetera quæ ad Te scribimus, nostram hanc epistolam legere ne graveris; & benigne atque clementer precibus meis, si æqua postulasse videbor, annuere. Ibam nudiustertius in forum. Incidi forte in Gradenicum Carrettam, quocum homine affinitas mihi intercedit, & tanta benevolentia familiaritasque, ut nullo cum homine conjunctius vivam, & illum esse alterum me putem. Is a Te tunc primum venerat. Video tristem. Causam requiro: reticet aliquandiu; ac suspirans cœlum suspicit. Factus ob eam rem ego avidior, quæro instantius quid rei sit, rogo ne me id celet: cum amicis magis etiam res tristes communicandas esse quam lætas: magnum esse remedium & curarum levamen amicum; quæ si forte supprimantur, multo acrius animum lædant, & vehementius gravent. Demum ait, Nulla me, Flamini, gravior cura pressit unquam, nec acerbior: magnum mihi discrimen imminere video famæ, & quod proximum duco, veteris gratiæ, quæ mihi annos jam fere viginti cum Cardinale Grimano fuit. In causa sunt litteræ meæ ab adversariis intercæptæ, atque ad eum perlatae, quibus, officii gratia & necessitudinis impulsu, quemdam affinem meum de quibusdam non parvi momenti rebus certiorum faciebam, non ut cuiquam (Deum testor & sanctos ejus) nocerem; sed ut eos commonefacerem, quorum, justissimis de causis, salutem mihi curæ esse debere arbitrabar. Quibus offensas litteris Cardinalis ipse magistratum mihi in tam multos annos ab eo mihi prorogatum ademit. Quam rem quanto mihi esse dedecori putem, non dico: tute cogita. Et quod magis doleo, quum audiri me ab eo petierim, ne indicta causa condemner, (quid causæ fuerit nescio) adhuc impetrare non potui. Quibus dictis, importune vocatus a quodam ultra sermonem extendere non valuit. Amici ergo hominis & probi valde sum misertus: ac Deum præ oculis habens, qui sacris legibus nobis identidem præcipit, ut misericordes simus, atque sic proximi curam geramus ut nostri, utque aliis faciamus quæ nobis maxime fieri velimus; rem animo diligentius agitare cœpi, &
ne-

nescio quo impulsu, certe non malo cogitans, si quo pacto prodesse amico homini & affini meo possem, decrevi hæc ad Te scribere, ut, si qua mihi apud Amplitudinem Tuam gratia esset, dares hoc mihi, dares tantæ meæ in Te fidei & observantiæ, ut illum semel pro causa sua loqui volentem audires. Æqua (ni fallor), P. Amplissime, postulat & criminosis quibuscumque, priusquam damnentur, concessa. Reminiscere quæso Te illum esse, cujus dicta & facta omnia ita excipiant, ita suspiciant homines, ut ab oraculo, ut a numine quodam profecta, & apud quem justitia, si usquam gentium locum habeat, sibi domicilium constituerit. Scis præterea in peccantibus non semper eventum rei, sed intentionem esse considerandam ac metiendam. Homines sumus, quos ita protulit natura, ut vix fieri possit, quin aliquando labamur. Hoc autem quod dico, nec summi quidem viri ac sapientissimi, quorum exempla possem afferre, si vellem, quam plurima, effugere valuerunt. Excute Gradenicum, ac diligenter inspice, qualis antea semper in Te, qualis in Tuos fuerit; quo Te ac illos cultu, qua observantia constantissime sit prosecutus, quanta in administrando tam diuturno magistratu & rebus tuis, fide ac integritate fuerit usus. Quære quam sibi famam apud eos, quibus illum præfecisti, quamque Utini, quam in ceteris finitimis locis, in quibus est notissimus, sibi comparaverit. Sed quid aliunde quæras? Te ipsum interroga, qui tot annos ipse cum tuis illum expertus es, ac ita probasti, ut voveris illum tamdiu exercere magistratum, quo, si decreveris ut omnino abdicet; non video illum ægre admodum esse id laturum, modo id per Te, quod æquitatem, & clementiam maxime decet, facere liceat salvo honore ac salva fama, quam qui rebus omnibus non præfert, parum quidem is pretium illius intelligit, & lapis, non homo censendus est. Ignosce quæso, P. Amplissime, ignosce huic meæ sollicitudini, vel, ut verius dicam, pietati, quæ fecit, ut forte longior, quam decuit, fuerim. Sed & hoc ipsum Te moveat, quod de affine meo tam sollicitus sim. Homo sum, (Terentianus ille Chremes inquit (a)) humani a me nihil alienum puto. Nec solent offendi generosa pectora, aut longæ orationis tædio affici, ubi summo studio & fide pari vident ab iis, a quibus

de-

debent, officia præstari. Accedit etiam Amplitudinis in me Tuæ amor, & jam cunctis nota benignitas ac benevolentia, & simul in omnes doctos favor eximius; ut his omnibus de causis posse me assequi sperem, ut affinem meum hominem mihi devinctissimum, semel & pauca pro re sua loqui apud Te volentem audias. Quod ut tua clementia mihi det, illi concedat, sic a Te peto, ut nihil majore studio magisque ex animo petere posse quemquam existimem. Vale. Quarto Idus Novembris MDXVIII.

(a) Cremes apud Teren. act. 1. scen. 1. Hetautontim.

Epistola XV.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. M. Cardinali S. D.

ARGUMENTUM.

Grimanum orat, ut causa altaris cujusdam jampridem judicata recognoscatur.

Venit ad Te, P. Amplissime, Thomas sororius (a) meus Tibi supplicaturus, ut causam altaris Sancti Danielis, cujus ipse antiquum jus patronatus habet in episcopali tua Cenetensi Ecclesia, istuc tractatam & judicatam, cum Te uti Aquilejensem Patriarcham appellaverit, permittas, vel a Belluniensis Episcopi, vel Collaltinorum Comitum Vicario (nam uterque tam juris utriusque scientia, quam vitæ integritate clarus est) recognosci: & quod utervis eorum judicarit, sic ratum esse jubeas & immutabile, ut nullius deinceps quæstionis & litis occasio relinquatur. Quod superioribus proximis diebus Te permissurum & ipse mihi coram recepisti, & ego tuo assensu maxime fretus audacter sororio meo non aliter futurum sponendi. Quod ut nunc reipsa comprobes, Te etiam atque etiam rogo. Vale.

Epi-

[a] Sororius, i. e. maritus Sororis meæ, vox est sequioris ævi.

Epistola XVI.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. M. Card. S. D.

A R G U M E N T U M.

Commendationem implorat.

Venturus est istuc hodie Seravallensis Prætor cum civibus nostris. Ego quoque unus ex comitibus futurus sum, cui quia recenter hunc magistratum iniit, cupio esse maxime commendatus tum ob alias quidem causas, tum ut illius favore stipendia nostra facilius exigantur. Quanto autem hac in re & apud illum & apud cives ipsos tua commendatione mihi adjumento esse possis, Tu pro tua sapientia satis intelligis. Hanc ut facilem operam mihi præstes, Te vehementer rogo. Hoc autem ut me impetraturum abs Te non dubitem, facit eximia humanitas & amor erga me tuus. Et unde iustius litterati homines petant auxilium, aut expectent quam ab eo, qui in summo positus fastigio, ipse litteratissimus sit? Si plura de hac re scribam, vereor, ne Tuam Amplitudinem offendam, ut qui tuæ singulari humanitati parum fidere videar. Cui quidem honorem meum & emolumenta cordi futura, sicut antea fuere, dubitare minime debeo. Vale. Quinto Calen. Januarias MDXVIII.



Epistola XVII.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. M. Card. S. D.

A R G U M E N T U M.

Gradenicum affinem suum diligentius commendat.

Non sum veritus, P. Amplissime, sæpius coram; aliquando per litteras Tibi Gradenicum affinem meum commendare, ut magnis illis, quæ Te non latent, curis, & quibus illum dies noctesque præter modum angi videbam, aliquando levaretur: quas demum & ipsum tempus & tua clementia multum imminuit, ut de iis agere amplius nolim, nec esse necessarium putem. Unum illud in præsentia sum petiturus, ut venientem illum supplicem qua benignitate, qua miseratione ceteros adversam fortunam passos ac Tuæ Amplitudini devotos consuevisti, suscipias, & patienter legas ea, quæ se melius & commodius scriptis quam verbis explicare posse, arbitratus est. Ea ego, ut scirem qualia essent, (Neque enim soleo ego a quoquam poscere quæ juste mihi denegari queant) ut legi, putavi justissima esse quæ peteret atque ob id facile ab eo, qui ex ipso natus utero justitiæ videri potest, impetranda: quæ quidem an tuo favore & assensu digna sint, Tu pro tua sapientia & æquitate, quæ summa est, judicabis. Non attinet me plura de hac re scribere. Unum illud addam, Gradenicum bonum esse virum, fidelissimum supra viginti annos Tuæ Amplitudini ministrum, tanta erga Te & tuos omnes fide ac observantia, quantam suo præstare Principi quisquam possit. Quæ quidem apud justissimum & sanctissimum istud pectus & singulari in cunctos litteratos pietate præditum plus valere debent, quam frivola quædam objecta homini quidem innocentissimo crimina, & quæ ipse, ubi voles, coram diluere facile poterit. Quod si Te nulla res alia moveat, certe movere debent filia; & ex fratre neptes, quas domi fere nobiles omnes, nec paucas, sed gregem habet. Movere etiam debent filii
ma-

mares, optimæ quidem indolis pueri, qui a me instituuntur, & quos video claros in litteris evasuros, nisi rei familiaris tenuitas & inopia impediat. Denique (ne sim longior) si mihi jure persuasi me gratia non mediocri apud Amplitudinem Tuam valere, ac non leviter abs Te amari, oro, atque obsecro ita Gradenicum suscipias venientem, ita tractes, ut quemadmodum maxime confidit, intelligat, hanc meam commendationem magno apud Te sibi adjumento fuisse. Vale. Idibus Julii MDXIX.

Epistola XVIII.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Card. S. D.

ARGUMENTUM.

Iterum pro Gradenico supplex.

ANxiam diu ac plurimum de mariti rebus ac sollicitudine vidi Gradenici optimam & fidelissimam viro conjugem, cordatam sane foeminam, probitate singulari & gravitate præditam, & quantum oratione mea potui, sæpe consolatus, ut bono esset animo diligentissime hortatus sum. Sed ejus ægritudo animi tanta quidem & tam diuturna fuit, ut illi tenaciter inhæserit, nec sibi posse eximi dicat, nisi liberum curis, quibus (ut nosti) jandiu ac immodice premitur, & quibus ipsa multo gravius afficitur, maritum videat. His illa stimulis quandoque optavit istuc accedere, nec prius a pedibus tuis abire quam ea impetrasset, quæ se impetrare a clementissimo ac indulgentissimo Principe posse, speraverit. Nos causa fuimus ut in hanc usque diem distulerit, qui ei crebro polliciti sumus fore, ut omnia illi ac marito, toti denique familiæ in tranquillum redigantur. Redacta quidem magna ex parte arbitramur, sed muliebris animus diuturnioris moræ impatiens, omni

tamen hac in re commiseratione ac favore dignissimus, ubi filium suum, qui has quoque Tibi reddet, tam benigne ac tam comiter abs Te receptum & auditum cognovit, in spem conficiendæ rei erecta tenere se non potuit, quin & illum ipsa quoque cum supplici scripto ad experiendam clementiam tuam mitteret. Quantum ego de hac re laboraverim, quid viro & uxori, quid toti familiæ illi optaverim, latere Te non potuit. Non igitur accedo novus precator. Nosti ipse quandiu saxum hoc voluo; nec ego quandiu res ista transacta prorsus non sit, animo sum quieturus, nec opera mea, quæ qualiscumque sit, fidelissime ac amantissime præstatur, nisi confecta re, finem habitura. Leges igitur, qua soles benignitate ac miseratione tali, honestæ matronæ supplicem petitionem, ac filium certè non malæ indolis puerum ad matrem sic remittes, ut ex illius intelligat verbis suas curas & sollicitudines tam diuturnas, felicem brevi tua clementia & pietate exitum sortituras. Hoc nos quidem illi sæpissime polliciti sumus, ac ita futurum confidimus. Vale,

Epistola XIX.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Card. S. D.

ARGUMENTUM.

Effranem quorundam tum in vivendo, tum in loquendo licentiam damnat.

DEi honor & cultus, P. Amplissime, cujus prima nobis habenda ratio est, ac tuæ simul Amplitudinis, quam mihi citra cœlum in primis colendam statui, tertio loco Animarum Tibi a Deo commissarum utilitas, quarum unumquemque christianum dominico præcepto curam gerere ut sui ipsius oportet, impulere me & coegere, ut hæc ad Te scriberem; neque me aliæ
(Deum

(Deum testor & sanctos Angelos ejus) causæ moverunt. Hæc ob id quidem tantummodo præfari volui, ut scires magni rem momenti esse, quam scripturus sum. Quid enim majus esse queat iis, quæ ad Dei honorem ac tuæ Amplitudinis & ad animarum fructum pertineant? Vides improborum quorundam conspirationem & conatum omni ope ac totis contendentium viribus, ut presbyteros, quos tu Ecclesiis quibusdam sapientissime præfecisti, loco dejiciant, ac tali ministerio prorsus exturbent, non alia sane de causa, quam quia vitam proborum & sanctos hominum mores, quos obstare suis, & adversari nimium arbitrantur, ferre non possunt; & gloriantur, ac publice jactant id se quidem mox effecturos, neque solum permittente Te, sed etiam jubente; multaque simul alia, ut corruptissimo ac sibi nimium arroganti sunt ingenio, invulgant, quæ potius ad contemptum ac dedecus Amplitudinis tuæ, quam optimorum sacerdotum, tanquam Tu illos parum prudenter præfeceris, pertinere videantur. Non scribo quantum res hæc indignationem in animis bonorum omnium excitaverit; non quod vereantur sapientiam istam arte ulla falli posse, aut dolosis sermonibus, quibus solent improbi homines incautis & imprudentibus multa persuadere, constantiam tuam labefactari; sed quia indignantur tantam esse talium improbitatem, indignantur audaciam, qua se trahere bonos etiam in errorem, hoc est in suam sententiam posse, opinantur. Presbyteros, quos Tu sapientissime ac utilissime tuis Ecclesiis præfecisti, nisi noffes ipse, dicerem de vita, dicerem de moribus, & testes adducerem populos, apud quos vixere summa cum laude famæ & integritatis admirandæ, sed video non esse necessarium. Illud vere possum affirmare jandiu non fuisse melius, diligentius, & sanctius administratam in his locis rem ecclesiasticam; sed multo pejore conditione quam antea futuram, si ministrorum fiat mutatio. Hoc est, quod totis viribus elaborant pessimi ac impudentissimi homines: sed sperant boni Tuam Amplitudinem nullo pacto permissuram. Operam fortasse inanem sumpsesim ac supervacaneam, qui hæc ad Te scripserim; sed me justissimæ causæ, quas supra narravi, coegere ut scriberem. Nec tamen ab re interdum est currenti equo calcaria subdere. Vale.

Epistola XX.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Card. S. D.

A R G U M E N T U M.

Grimano orationem mittit quam nomine Serravallensium habendam ad ipsum paraverat.

Paraveram nomine Serravallensis Reipublicæ orationem, quam in tuo ad hæc loca felici adventu haberem, nisi constitutam ad eam rem diem nescio quis casus intercepisset. Quo factum est, ut quum postea serius quam æquum foret, habenda esset, suppressa in hunc usque diem fuerit, putavi meam ejusmodi operam, quanticumque esset, non prorsus abjiciendam. Hæc me causa impulit, ut illam vel sero ad Te miserim non ignarus quam humaniter & quanto cum favore cetera mea legere scripta consueveris. Leges orationem gratulationis, ut res tunc poscebat, plenam & expectationis illius omnium, quam mirifice subsecuta sunt tuæ sapientiæ ac moderationis præclara & utilissima documenta, quæ constant, & quæ feliciter inchoata perdurant, ut quæ ego communi populorum voto poposcerim, & futura speraverim, Tu ex uberi tuarum virtutum & admirabili thesauro protuleris, ac liberalissime præstiteris. Sed nolo Tuam Amplitudinem longiore epistola remorari, quum maxime cupiam abs Te orationem ipsam, qua scripta nostra consuevisti, benignitate ac patientia totam legi; spero enim futurum, ut dicas non me operam prorsus inanem sumpsisse. Vale.



Epistola XXI.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Card. S. D.

A R G U M E N T U M.

*Parentis ejus præclara facinora scribere gestiens monumentum
quærit.*

QUanto tenear desiderio, P. Amplissime, Tibi præstandæ in scribendis genitoris tui (a) viri clarissimi rebus gestis operæ meæ, hinc facere conjecturam poteris, quod, quum Tu hoc a me superioribus proximis diebus petieris, ultro Te nunc rogare cogar, ut mihi jubeas materiam mitti, ut Tibi jam præstare incipiam, quod petenti Tibi tam libenter tamque alacriter sponendi. Nihil est, quod in præsentia magis cupiam, aut frequentius cogitem, tum quia tam illustris materia mirifice me ad scribendum allicit; tum quia nemo est omnium, cui magis quam Tibi omnia gratificari cupiam. Qua quidem mea erga Te ac illustrem familiam tuam voluntate nihil est, quod non solum apud præsentis seculi homines, sed etiam apud posteros magis testatum velim. Cujus rei video mihi oblatam esse mirificam occasionem & facultatem, qua nulla quidem esse queat vel major, vel optabilior, nulla certe illustrior. Quare Te vehementer rogo, ne paternis ac propriis laudibus, & meo huic celebrandarum meis scriptis illarum desiderio desis; spero enim fore, ne Te tantum Flaminio negotium demandasse poeniteat. Vale.

C 4

Epi-

[a] Genitor Dominici Cardinali Grimani Antonius D. Marci Professor, qui post durissimum carcerem, cui a Republica Veneta addictus fuerat ob rem adversus Turcas minus cante gestam, mira fortunæ varietate Reipublicæ ejusdem supremam dignitatem anno 1522. obtinuit. Ciacc. ad an. 1742.

Epistola XXII.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Card. S. D.

A R G U M E N T U M.

Rursum orat, ut Gradenicum omni impoſterum cura liberet.

VEnit ad Te, P. Ampliſſime, Georgius Gradenici noſtri filius, optimæ indolis puer, qui Tibi hanc reddet, qui veritus ne præſentia & ſplendore Amplitudinis Tuæ ſibi lingua titubaret, atque non minus matris mandata quam patris exequi non poſſet, impenſe me rogavit, ut brevi epiſtola vicem ego ſuæ hujus legationis fungerer, ac Te orarem, ut quod clementer ac liberaliter antea & ſibi & mihi pollicitus es, nunc demum perſolveres, hoc eſt, ut omni prorsus veteri cura & ſollicitudine tandem parentes ſuos liberares. Quum enim tua ſponte, tua incredibili benignitate ac liberalitate tantum mihi ac illis fueris pollicitus, quantum ipſi minime auſi eſſent petere & tantum eos cum tota familia Tibi perpetuo devinxeris; attamen neſcio quo pacto nequeunt animo quieſcere, donec eadem clementia & benignitate tuo ipſe ſcripto caveris, ne ullius impoſterum ſollicitudinis cauſſa unquam ſuboriri queat, utque pleniores ac uberiores Amplitudini Tuæ gratias agant. Jube igitur ipſum jam Gradenicum ad Te accedere, & præſentem a Te præſente eadem audire quæ nos audivimus, ac omni illum cura impoſterum libera; ut cum tua clementia onus hoc totum animi ſui depoſuerit, totam ejus familiam, quæ omni favore, liberalitate ac tutela digniſſima eſt, plenis lætitiis velis ingrediatur. Hoc ut facias, P. Ampliſſime ac Princeps miſiſſime, cum caſtiſſima & optima Coniuge ſua, hoc ſimul tot indolis optimæ pueri, tot pudiciſſimæ puellæ virgunculæ præque jam nobiles eorum filiæ & ex fratre neptes, tota denique familia, & cum iis ego, qui tandiu pro hac una re, ac tantum (ut ſcis ipſe) tam anxie, tam conſtanter laboravi, omnes ad clementiſſima iſta procumbentes genua ob-

obsecramus & obtestamur, futurum minime dubitantes ut pro tanta benignitate tua & pietate, quæ Tibi propria & pecuniaria bona sunt, Deum Tibi liberalissimum retributorem experiare quem pro tua salute: & incolumitate & pro quocumque gradu & fastigio, quod tanto splendori & amplitudini adjici possit, tot hujus familiæ ingenui pueri ac virgines castissimæ tua liberalitate ac miseratione dignissimæ dies noctesque precabuntur. Age igitur, P. Amplissime, tua vultus hilaritate & benignis (sicut ante fecisti) oculis pueri hujus supplicis & ad tuum responsum maxime suspensi & anxii animum exhilara, & ad suos parentes, imo ad totam familiam suam ita reverti jube, ut mecum intelligant sua desideria, suas spes, ac tot preces meas non fuisse irritas; ac Te pietissimum patrem ac Principem promissorum tuorum, ipso me præsertim auctore ac tanquam vade, (sicut semper fuisti, & constanter ipsi credidere) fidelissimum persolutorem experiantur. Vale.

Epistola XXIII.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Card. S. D.

ARGUMENTUM.

*Orationem in funere S. Thomæ Aquinatis habitam Grimani
judicio subdit.*

Misi ad Te, P. Amplissime, Orationem, (a) quam ostendo in funere Divi Thomæ Aquinatis, cujus modo vitam scripsimus, esse habitam: quam quia non parvi quidem momenti esse ducimus, & non parvum ornamentum scriptis esse allaturam speramus, ad Te prius quam in manus hominum deveniret, mittendam, & tua diligenti lectione judicandam censui; ut si eam Tu probares, non dubitarem ab omnibus, qui eam legerent, probandam. Ne quæso gravere parvam hanc & facilem
tuo

tuo Flaminio (ut consuevisti) operam præstare. Tanti enim ego tuum iudicium facio, ut quod Tu probaveris, neminem præterea improbatum putem. Vale.

(a) Orationem in funere D. Thomæ Aquinatis habuit Fr. Reginaldus Privernas Ord. Præd. ejusdem D. Thomæ Discipulus, & perpetuus vitæ atque viarum ejus comes. Flam. in vita S. Th. Biblioth. Scrip. Ord. Præd. tom. 1.

Epistola XXIV.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. M. Cardinali S. D.

ARGUMENTUM.

*Grimanum admonet de presbyterorum, & sanctimonialium
quarundam impudentia.*

Nihil est, quod jandiu tulerim molestius, quodque adeo me offenderit quam quod ante tuum in hæc loca reditum ego cogar discedere, ante biennium, nisi quid nostra consilia interverterit, non reversurus. Sperabam enim Te prius videre, ac tua frui præsentia, qua nihil mihi vel optabilius fuit unquam, vel jucundius. Sed quoniam id mihi non licet, & magnæ occupationes in componendis rebus meis Serravallensibus non sinunt, ut istuc ego veniam, volui hæc ad Te scribere; quod ideo serius feci, quia mihi spes quotidie dabatur tui ad nos reditus; quem nunc in mensem audio Septembrem differri, cum ego citra Idus Augusti sim Bononiam migraturus. Illud tamen mihi non esse omittendum putavi, quod libentius & multo commodius tecum præsens, quam per litteras egissem. Id autem cujusmodi sit, & quanti faciendum, intelliges, ubi hæc legeris, quod non sine magno posse piaculo taceri a me putabam. Nihil est, P. Amplissime, quod magis Deo quam cultum & pietatem debeamus; cujus honorem si contemni, si
vio-

violari cernimus, neque defendimus, si qua ratione possimus, non minus certe damnandi videmur, quam illi ipsi, a quibus contemnitur. Quanta sacrarum virginum cura semper fuerit Ecclesiae, quae leges de iis latae sint, quam diris deterreantur minis, & quibus multari suppliciis earum violatores oporteat, non Te praeterit. Ubique tamen inveniuntur omnis divini ac humani juris contemptores, non alia (uti ego reor) de causa, quam quia perrari sunt qui puniantur. Cessat enim sanctarum metus legum, & facile contemnuntur, ubi meritis suppliciis delinquentes non afficiuntur: sic enim fit, ut supervacaneae sint, & frustra latae videantur, utque potius animent ad flagitia, quam deterreant. Audisti aliquoties querelas, nota sunt Tibi nostrorum civium desideria, ut ministri Dei ac ministræ meliorem aliquem vivendi modum inirent, ac suae turpitudinis eos tandem pudere inciperet, nec semper probis & improbis sermonem darent, ac bonorum animos offenderent. Spes fuit aliqua melioris vitae sacerdotum, quamdiu in propinquo fuisti; quum ubi Te longius abesse viderunt, prior licentia obrepset, & quotidie in pejus res labi coeperunt; praecipue, ubi amotos ministerio propter eas, quas nostri causas, eos quos praefeceras, animadverterunt; qui ut vigilantissime bona omnia magna cum laude tua procurabant, sic mala quidem avertabant multa, ut Ecclesia hæc tua non quidem nunc Dei ministros, sed castrorum ac lupanarium obsessores sortita videatur. Ignosce mihi quaeso, P. Amplissime, si me dolor ea dicere cogit, quæ tuas fortasse aures offendunt. Video enim quantus nunc divini cultus & ceremoniarum sit contemptus, & quanta sacri ministerii sit facta mutatio, quanta similiter totius populi hujus offensio ac indignatio quotidie magis sequatur, quod avaritiam & impietatem quorundam prævaluisse vident, qui divina & humana omnia commiscentes, dum suae libidini tantummodo student, nullam Dei, nullam hominum sibi rationem habendam putant. Nec Te falli a me credas: verissima sunt quæ scribo, ita quidem, ut nec verius (sicut dici solet) Evangelium. Nosti amantissimum tui & observantissimum & minime unquam mendacem. Nec me quicquam, ut hoc scribam impellit, nisi Dei honor & Amplitudinis Tuæ, quam
mihi

mihi sanctissime colendam statui. Scio plerosque solere principibus viris blandiri, & ea tantum dicere quæ posse illis placere putent, & adulationibus eorum aures implent; quod hac ratione se illorum gratiam demereri arbitrantur: sed eo quidem pacto fit, ut dum falsa multa illi audiunt, & esse vera credunt, quia se amari, non decipi existimant, in multos labantur errores, & præter opinionem ac voluntatem suam multa edicant, multa decernant, quæ recta esse opinantur. Hinc sane fit, ut plerumque bonis improbi prævaleant, & pluris censeantur: Quæ res quidem ingentia mala & incredibilem mortalibus perniciem affert. Mihi autem mos fuit, non timide quæ vera sunt; dicere semper quidem, sed tunc præcipue, quando mihi cum summis viris sermo est. Quid enim turpius sit quam ab iis mendacem deprehendi? Sed nolo in his esse longior; tum quia Amplitudo Tua monitore non eget, aut impulsore ad ea quæ recta sunt, & ea præsertim, quæ ad tuam curam & administrationem pertinent; tum quia ad id mihi, unde digressus sum, esse redeundum video, quod est Tibi non multo minoris faciendum. Unum illud addam, quod ad res humanas attinet, hic male nobiscum agi; quod autem ad divinas, pessime, nisi tuo jussu divini cultus & animarum curæ meliores ministri subrogentur. Venio ad sacras virgines, si tamen virgines appellari fas est, in quibus nonnullæ non magis quidem pudice vivunt, neque honestiorem ducunt vitam, quam quæ corpus vulgarunt, & lupanaria incolunt: quarum impudentia, turpitudine, & insolentia quanto dedecori sit Religioni, scribere non possum. Illud affirmare possum earum flagitia omnibus esse notissima, ac tantum illis offendi cunctos, ac indignari, ut sæpe mirari soleam, cur non turba citatim impetum faciat in monasterium, & aut a fundamentis eruat, aut igne absumat: nisi quod bonarum quarundam miseratio indignationem ac iram hominum cohibet; quæ tamen flagitiosis mixtæ sic vivunt, ut illis vita supplicium sit. Nam (ut alia taceam indigna relatu) si comedere, si bibere volunt, est necesse ab impudicis petere, ac sub illarum tanquam tyrannide multa quotidie indigna pati, nec unquam animo quiescere. Ibi jurgia, ibi maledicta & delationes frequentes quotidianus est cibus; & ma-

& matutinæ ac vespertinæ sunt orationes ac Dei laudes rixæ; neque enim aquam ferre ignis potest, aut solem tenebræ; nec inter vitæ ac mortis Angelos ulla esse concordia. In eo monasterio impudicarum jussu atque adeo nutu geruntur, & gubernantur omnia. Redditus monasterii suorum illæ amatorum, aut verius lenonum consilio ac arbitrio administrant: quam recte, & quam sancte dispensentur Tute cogita. Præteritorum hinc multorum malorum & præsentium esse principium & causam multi suspicantur, sed & multi affirmant, quia quum flagitia hæc infanda norint omnes, & per fora & vicos illa detestentur, nemo tamen (tanta est hominum ignavia) longo temporis spatio fuit, qui obviam iret, aut adhuc eat, aut Tuæ Amplitudinis opem & censuram postulet. Ausus sum ego rem tentare, ac Te de his certiores facere, quem Tu & malum non esse hominem credere, & libenter audire consueveris. Nec me putes paucis diebus hinc migraturum alia de causa motum, ut hæc scriberem, quam ut & boni civis & non mali christiani officio fungerer; cujus mihi aliquando reddendam esse Deo rationem, si tacuissem, ac Te ad tuendum illius hac in re honorem & cultum, qui potes, non incitassem. Est quidem laudabile plerumque ac utile tacere, ac tanquam frænis quibusdam, cohibere linguam; sed contra non minus vituperabile interdum filere ac esse taciturnum, ubi oporteat loqui. Tam autem vera esse quæ scribimus, iterum affirmo, ut si diligenter ea perquirere velis, ac omnem adimere fallere Te volentibus facultatem, futurum minime dubitem, ut & plura his & multo adhuc detestabiliora invenias. Quibus motus, pro ut ratio & sapientia tua dabit, ac Te Sanctus impellet Spiritus, quassis rebus consulendum putabis, semper (ut certe es) memor unicuique villicationis suæ Deo reddendam esse rationem, & perniciosum esse portanti onus episcopale, ubi non assidue omnia bene ac diligenter Pontifex lustrat, ac in sua specula tanquam inunctis & conniventibus oculis confideat. Vale. VIII. Cal. Augusti MDXX.

Epistola XXV.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Cardin. S. D.

A R G U M E N T U M.

Grimano de recuperata valetudine gratulatur, & Cœnobitas quosdam plurimum divexatos commendat.

Primum Tibi (sicut debeo) gratulor, quod Te convaluisse audio ex gravi admodum & plena discriminis ægritudine. Ex qua re quantam boni omnes, etiam qui de solo nomine Te noverant, molestiam ac sollicitudinem ceperint, scribere nunquam possem. Sed nostris & Ecclesiæ suæ rebus cœlesti Numen affuit, ut pristinam (sicut spero) jam valetudinem recuperaveris. Propter quod non desino ego tanquam ex Tuis unus jandiu factus, quique satis intelligo, quam sit nobis & quam necēssaria Reipublicæ Christianæ tuæ vitæ longitudo Deo quotidie gratias ingentes agere; quam ut Tibi longissimam præstet, ut maxime opto, ita quidem assidue precor. Scripsissem citius, nisi essem veritus ne non satis opportuno tempore meæ venirent litteræ, quas etiam tantisper differendas arbitratus sum, dum certior fierem salutem tuam jam esse in tutum redactam: Quam ut tibi vitæ ac mortis unus arbiter confirmet Deus, (sicut adhuc feci) optare quidem & precari non desinam. Qui Tuæ Amplitudini has reddent, Cœnobitæ sunt ex eorum genere, qui Eremitæ vocantur, optimi quidem ac intègerrimi viri, qui diu iniquissimam passi vexationem odio ac malignitate Generalis sui Præfecti Tibi non ignoti ad justissimum tribunal tuum confugiunt adversus nefandam illius immanitatem, tuam implorantes opem. Digni profecto sunt, quos ipse auctoritate tua & imperio a tanta impietate, ac (ut verius dicam) hominis rabie tutos jam reddas. Non scribo plura, quia scio rem Tibi esse notissimam: sed illos Tibi tantum commendo, quantum & honestissima eorum causa & summa necessitas postulat, ac tua incredibilis bonitas,

nitas & justitia patitur. Quos si tua protectione (sicut & ipsi & boni omnes existimant, & sperant) sublevaveris, & indignissima liberaveris tyrannide, scito rem Te facturum acceptissimam Deo & multis populis, ac bonis omnibus gratissimam. Vale.

Libri Primi Finis.



JOANNIS ANTONII
FLAMINII
FOROCORNELIENSIS
EPISTOLARUM FAMILIARIUM
LIBER SECUNDUS.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus
B. P. Leoni X. Pontifici Maximo (a)
perpetuam felicitatem.

ARGUMENTUM.

Pontificem impense laudat, & litteraria ad eum munuscula mittit.



Uita sunt, Leo decime Pontifex Maxime, quibus nostrum hoc sæculum jure hætenus dicere possimus infelicissimum fuisse. Quid enim est bellis calamitosius, quibus tot jam annos tota vexata est Italia, ut ad tuum usque Pontificatum nulla populis fuerit quies, nulla tranquillitas? Sed hæc Tibi, quorum magna fuisti pars, adeo quidem nota sunt, ut & supervacanea sit commemoratio, & nihil aliud quam animis molestiam allatura. Verum in tantis malis atque terroribus repente lux affulsit, quæ melioris spem status afferret, ubi nunciatum est Te ad istud fastigium, quo nullum in terris sublimius conspicitur, evectum fuisse. Nec immerito quidem, quum omnes intelligerent non facile jandiu quemquam Christianæ Reipublicæ talem contigisse

gisse Pontificem, cujus divino ingenio, prudentia singulari, insigni religione nemo est, qui nesciat, nullus qui non prædicet Christiano nomini melius, atque salubrius consuli non potuisse. Secuta est continuo ex tanta tempestate mira tranquillitas, nec quisquam fuit, qui non statim omnia sperare, ac sibi polliceri de Te cæperit, præcipue vero bonarum artium studiosi, (b) quibus quantum bella detraxerant, tantum et longe amplius tuo felici Pontificatu adjectum vident. Per te igitur desertos colles musæ repetunt, ingenia sublevantur, priscae redeunt artes, ac studia refoventur. Quis enim ignorat quanto favore, quanta liberalitate, quibus obsequiis, doctissimus ipse doctos subleves, foveas, ac illustres? Hinc fit, ut quemadmodum in iis, quæ ad Religionem spectant, res tanquam a Romulo ad Numam (c) rediisse videatur; sic quantum ad studia bonarum artium attinet, restituta Augusti (d) tempora jure credamus. Nec mirari oportet, sed gloriari magis; fuit enim id vetus Familæ Tuæ institutum, id precipuum ac peculiare clarissimi ac sapientissimi Genitoris Tui decus, (e) cui Tu tamen præstas atque anteis, quanto factus es illo augustior, atque potentior. His ego permotus non potui in tanta eruditorum frequentia, qui istuc, tanquam ad pristinum litterarum emporium undique conveniunt, atque in tanta demerendi majestatis tuæ occasione diutius tenere silentium. Scripsi, igitur quæ Te speravi non improbaturum, elego versu epistolam (f) complexam fortasse supra carminis nervos, ac robur grandiore materiam de suscipienda adversus Turcas Christiani nominis hostes sempiternos expeditione, non utili solum, sed etiam maxime necessaria, in qua complexus sum ab ipsa gentis origine ad hæc usque tempora quicquid terra, marique nobis est ademptum, & alia quidem multa, quæ legentem (ni fallor) delectare possint. Adjeci panegyricum carmen (g) olim Tibi destinatum, quo tempore Legatus Æmiliæ bello præeras, (h) quod illorum temporum calamitas & mala & damna, quæ nos ipsi privatim passi sumus, impedire, & in hanc usque diem differre coegerunt; quod quidem non ingratum Tibi futurum putamus. Misi hac de causa M. Antonium Flaminium filium meum, adolescentem fortasse non ineruditum (parcius enim de

eo loqui paterna jubet verecundia), qui & ipse cum suis litterariis munusculis Persarum more laudatissimo ad Tuam Beatitudinem accessit, nullo quidem longioris itineris incommodo, nullo labore deterritus, ac spei plenus, ratusque se simul ac sua munuscula Tibi fore non ingrata, cui & primitias suas, & totum ingenium cum ipso genitore jandiu consecravit. Quem Tibi, & me simul, benignissime ac mitissime Pontifex, ita commendo, ita trado, ut experiamur nos quoque cum multis aliis, qui testes uberrimi sunt quantum ingeniis faveas, nihil magis ad seculi pertinere felicitatem, quam quum nacti sunt populi Principem, cujus præcipuo favore, studio, ac diligentia bonarum artium studia florent, atque in dies magis augeantur, & nulli magis quam docti foveantur, & vigeant. Nihil est, B. P., quod post Religionem, & exactissimum, quo præfulges, Dei cultum magis ad tui nominis gloriam, & immortalitatem pertinere eruditi omnes arbitrentur, & asserant. Vale ex Forocornelii MDXIII. Quinto Calen. Majas.

Epi-

- (a) Leo X. antea Joannes Mediceus Florentinus Idibus Martii 1513. Pontifex renunciatus. Ciacc. in Leon. X.
- [b] Eruditos omnes, & bonarum artium studiosos summopere fovit, & complures Romam accivit. Ciacc. ibid.
- (c) Romulus primus Romanorum Rex, & Romæ Conditor, ut communior Scriptorum opinio est. Numa Pompilius vir Sabinus, Secundus Romanorum Rex. Ambo Religione insignes. Pl. lib. 18. hist. nat. c. 11.
- [d] Augustus seculi sui ingeniis mirifice favit, Virgiliumque aliquot recitantem Æneidos libros una cum Octavia Sorore benigne audit. Sueton. in Auguf.
- (e) Leonis X. Genitor Laurentius Mediceus in Republica Florentina Princeps. Ciacc. in Leon.
- [f] Epistolam, quam hic Flaminius laudat, vide sis Sylv. lib. 1.
- [g] Carmen panegyricum lege ibid.
- (h) Joannes Cardinalis Mediceus [qui postea Leo X. dictus est,] Æmilie bello præerat in ea celeberrima pugna, quæ Ravennæ ipso Paschatis die 11. Aprilis commissa est. Panvin. & Victor. in Leon. X. Plat. in Jul. 11.

Epistola II.

Joannes Antonius Flaminus
Leoni X. Pontif. Maximo perp. fel.

A R G U M E N T U M.

Pontificis in se, atque in filium voluntatem, & munificentiam predicat.

Non eram dubius, B. P., ita futurum, quemadmodum feliciter evenisse video, ut scilicet non ingrata Tibi essent quæ ad Te scripsimus, ac ea libenter legeres. Fecit enim me suis litteris certior. filius meus junior Flaminus Te quidem mira cum voluptate, & attentione una lectione pene totam epistolam nostram legisse, quamvis longiuscula sit, ut quæ versibus plus quadringentis constet, ac vehementer probasse. Magnum hoc ego duxi, & manifestum ea res indicium, ac certissimum testimonium fuit, quantopere doctis hominibus faveas, & quam libenter eorum scripta legas: qui magni certe sunt stimuli ad acuenda ingenia, & maxime ad scribendum incitanda. Accessit tanto nostri hujus cœpti succesui mirificus Amplissimorum Patrum Arragonii, Ferrariensis, & Cornelii Cardinalium favor, a quibus etiam introductus ad Tuam Beatitudinem filius meus est, ac diligentissime commendatus. Quæ quidem tanti esse mihi facienda statuo, ut ejusce lucubrationis meæ amplissimam esse me assecutum mercedem, existimem. Quid enim a nobis pòterat expeti vel optabilius, vel majus, & honorificentius? Quamquam præter hæc mihi ac Filio tua liberalitas, & munificentia non defuit, pro qua Tibi non quantas debemus, sed quantas possumus, gratias agimus. Sed & illud quam honorificum? quam singularis humanitatis tuæ præclarum indicium? quod ipsum adolescentem statim, ac diligentissime quidem Lippo tuo Oratori summo commendâris, nec prius a Te prorsus abire permiseris, quam voluntatem per litteras meam exploraverit, vellem ne finire illum Romæ, & apud Te esse. Quæ sane res animum paternum in diversa distraxit,

& multa cogitare ancipitem coegit. Demum pietas in filium unicum nostra illum a me diutius abesse passa non est, quod unum de quatuor filiis ætate mea jam prope in senium vergente, & amissa ætate proxima uxore charissima solatium mihi relictum est. Præterea illius ætas me plurimum deterruit, quæ vix pueritiam (ut vides) egressa est ; quæ si firmior esset, possem illius diuturniorem absentiam æquiore animo ferre. Salva igitur, B. P., Tuæ celsitudinis gratia redibit jam ad patrem unicus (ut dixi) filius, tuus, ubicumque fuerit, cum ipso genitore futurus, ac tuis mecum laudibus perpetuo invigilaturus. Quod, ut tuo mox jussu ac permissu facere possit, Tuam Beatitudinem etiam atque etiam vehementer rogo. Vale. Pridie Calendas Junias MDXIIII.

Epistola III.

Joannes Antonius Flaminus
B. P. Leoni X. Pont. Maximo perp. fel.

ARGUMENTUM.

Eleganti malorum Reipublicæ Christianæ imminentium descriptione Pontificem stimulat ad bellum adversus Turcas gerendum.

DIu quidem ac multum animo fui suspenso atque ancipiti, P. B., scriberem ad Te, an silentium adhuc tenerem, & acribus stimulis, quibus ut hoc facerem impellebar, vinci me non sinerem. Hinc me deterrebat Celsitudo Tua, & tanti splendor fastigii, quo nullum illustrius, nullum sublimius in terris conspicitur, verebarque, ne nimium audax existimarer, si onus longè (ut putabam) meis impar viribus subirem ; inde multa me, ut auderem hortabantur, ac ne ultra differrem, non solum suadere, sed etiam cogere videbantur. Quare hinc tuam repetens eximiam humanitatem,
qua

qua cum innumeris aliis virtutibus maxime insignis, ac memorabilis es, quamque ipse abhinc triennium expertus sum; sciensque quanto favore litteratos homines prosequaris, quamque libenter quæ recta sunt audias, omnem dubitationem & cunctationem tollendam existimavi: Inde magnitudo rei atque necessitas, & imminentium nobis malorum horror ac terror, si nullæ aliæ extarent causæ, ad impellendum animum plurimum valere. Vidi ego, quum puer essem, quemdam admodum senem & agrotum, quum audisset incensam domum, & cubiculum in quo jacebat mox arsurum, e lecto repente exiluisse, ac fugam arripuisse valenter ut juvenem. Vis etiam & magnitudo indignationis, aut metus effecit aliquando, ut quidam vocales evaserint. Nam & Ægles Samius athleta, (a) quum ei victoriæ titulus, quam fuerat adeptus, & præmium eriperetur, nimia indignatione exarsit in vocem: et Cræsi filius, (b) quum patrem suum ab uno Persarum interficiendum videret, qui sardibus latebat usque ad id temporis mutus, erupit in vocem & Parce patri meo, exclamavit. Quidam simile mihi contigit, qui metu nimio malorum ingentium, quæ maximis quidem conjecturis impendere videbantur, immo videntur, tanquam mutus & elinguis hactenus post primam illam, quam filio meo juniore Flaminio ad Te dedi scriptam elego versu epistolam, hæc iterum fari, & scribere sum coactus; non quod ea, quæ dicturi sumus, Te quidem in tam sublimi specula positum, latere possint, aut debeant; neque quod mortali consilio ipse Dei vicem in terris gerens divino ingenio ac sapientia præditus indigeas, sed quod experimento sæpe didicerim, pronum ad faciendum animum, aliorum hortatu plerumque accendi magis, & ad festinandum impelli, cum intelligit non imprudentibus, ac fideliter suadentibus eadem videri. Acrem quoque clangore tubarum juvari equum scimus, & faventium clamoribus; nec ab re quidem, aut inutile esse bene currenti interdum calcaria subdere. Quorsum hæc? inquis.

Maximum, B. P., ab efferatissima Turcarum gente aliquod malum Christianæ Reipublicæ antea impendere suspicabamur, & justissimæ quidem erant causæ, cur valde nobis ab hoste sævissimo ac potentissimo timendum foret. Eas

nos caussas epistola, quam diximus, complexi sumus, quibus Tibi propositis, & ad memoriam redactis planum fecimus, ni cito labantibus rebus nostris consulere, non amplius membri alicujus imminere jacturam, sed totum corpus in discrimen rapi. Utinam ne nimium verax nostra fuisset musa, & fudisset illa inaniter, quæ longe nobis in posterum prospicientibus impendere, ac ventura videbantur. Venit illud adeo nobis formidatum tempus, aut si nondum prorsus venit, non multo post affuturum apparet, in quo maxime quidem metuendum puto, ne res nostræ prorsus eant pessum, ac immanis & insatiabilis fera nos devoret, quæ nunc maxime patentibus faucibus in tuum ovile impetum parat. Nosti odium gentis in nos inveteratum, conatus antiquos, agitata non jam per aliquot annos, sed multis jam seculis consilia de delenda (si fieri possit) re Christiana, quam pene innumerabilibus nos affecerit cladibus, quam multa atque ingentia nobis intulerit damna, quam nos angustis jam terminis, post occupatam Asiæ ac Europæ maximam partem, clauserit, ut contractis admodum spatiis contineamur, & Italiæ finibus procul non absit. Erat ingens paullo ante sanis mentibus, & attente imminetia mala considerantibus horror videre, tam late jam terra marique diffusam hostis atrocissimi potentiam. Erat præter modum formidabilis res cogitare, quod illum jandiu moliri suspicabamur. Si quis tamen cum præteritis attente præsentia conferat, & diligenti penset trutina, parva quidem illa, & præ iis quæ se nunc offerunt, non magnificienda videri poterunt. Fuere majores Othomani hujus, fuere Avus (c) & Pater (d) Christiani nominis hostes potentia, & odiis admodum formidabiles, & qui de nostris damnis vires plurimum suas adauxerint, & late propagaverint imperium, iidem tamen & multo mitiores fuere, & quievire diu sæpe numero ab armis, nec prorsus leges odere pacis, & ab iis aliqua sperari quies & finis bellandi potuit. At præsens tyrannus, (e) quantum illis omnibus imperio præstat & potentia, tantum odiis in nos inexpiabilibus vincit aviditate dominatus insatiabili, crudelitate vero tanta, quantam non solum quis verbis possit consequi, sed nec animo quidem concipere valeat, ut modus illi amplificandi quidem imperii, ac sæ-

vien-

viendi vitæ futurus finis appareat. Qui, ut solus imperaret, regno patrem vi & astu spoliavit: fratres, (f) ne consortem imperii quemquam haberet quem metuere posset, bello persecutus est, ac letho sustulit, nepotem in conspectu suo & parentis ipsius recenter & vix natum iussit, occidi. Quid alios narrem præclaros viros, ac optime de se meritos commemorem, quos vel propriis ipse manibus trucidaverit, vel crudelissime necandos tradiderit? Quid alia mille infanda, quibus ferinum illud ingenium, & humanum semper sitiens sanguinem apparet, ac inexplebilem dominandi sitim referam? Vix finem inveniam, si talia persequi omnia velim, neque persequi necesse est, quum Tibi hæc ipsa, & multo adhuc plura non sint ignota: quæ tamen ob id quidem recensere libet, quod non me præterit quantum ad concitandos bonorum animos, & commovendam indignationem turpium & crudeliter factorum commemoratio valeat: quæ tametsi noveris, recensio tamen diligens plurimum afficiat, & ita quidem, ut quasi geri videantur repræsentet. Talis igitur, tantusque Tyrannus & avitum solium tenebat & paternum imperium, cuius quidem amplitudo quamlate pateat, non ignoras. Sed aviditate illa, quam modo diximus, inexplebili non contentus partis jam regnis, Orbis totius affectat imperium, & ingenti ad id, & maxime nobis formidabili gradu latam & facilem sibi jam fecit viam, occupato nuper amplissimo Ægypti regno, bello, quod proxima æstate feliciter ab eo gestum est, in quo post illatas ingentes strages Regem ipsum Regum, (g) quem Sulthanum cognominant, interfecit, & Hierosolymam sibi, ac totam Judæam, Idumen, totam Assyriam, Arabiamque cum pene innumerabilibus gentibus usque ad Indiæ partes in Orientem versus, & Æthiopiam in meridiem subegit; ut Asiæ minori, cuius plurima possidebat regna, quæ in antedicta a Nobis epistola commemorata sunt, maximam paullo antè majoris Asiæ partem adjecerit, ut pene majorem orbis terræ partem solus ipse imperio teneat. Quum talis igitur ac tantus sit, qualem & quantum descripsimus, & adeo auctam videat potentiam suam, nihilque dies noctesque cogitet, quam ut imperium quam maxime amplificet; quid illum nunc moliri? quid struere? quæve agitare consilia putemus?

Si partem respiciat Orbis sibi nondum subactam, quæ suis obstare cœptis & esse impedimento queat, nullam certe aliam videt, nisi quam Christiani tenent; nam reliqua imbelles populi ac pene inermes, quique facile subigi queant, possident. Restat ergo, ut suas in nos convertat vires, & collectam diu iram evomat, rabiem effundat, & debellare conetur. In hoc illi esse omnia tam quidem verisimile tamque credibile est, quam facile perficere; nisi extemplo labenti Reipublicæ Christianæ in commune consulatur, & ea continuo parentur, quæ ad amolendam ac repellendam vim tantam ingruentem necessaria sint. Ea quidem ego non iccirco breviter commemora- bo, quod Tibi sint ignota, vel quod sit opus divinum istud pectus consilio & monitis instrui; sed ea solum de causa, ut quæ votis omnibus populi expetant, & abs Te expectant, proposita oculis diligentius consideres, quia Te quidem ignorare credibile non est, commemorare tamen non sit inutile. Quid enim velint, Tu conjicere quidem potes, audire non potes. Sed me omnium ita nunc ore loqui credas, ut tua ope omnes maxime indigere, ac poscere illam non dubites. Liberius enim inter se populi absente Principe, quæ volunt, ea loquuntur, quæ quidem effari aperte non audent; vel quia splendor majestatis illos deterret, vel quia odisse tristitia relatu plerique Principes solent, & plerumque sunt grata illorum auribus ea tantummodo, quæ delectant. Viribus ad tantam belli molem, B. P., maximis opus est & copiis ingentibus. Ea vero an adsint, & colligere queas, diligentius nobis videndum, & considerandum est.

Adsunt, B. P., vires, & adsunt copiarum quidem amplissimarum, quibus non solum hostem licet potentissimum & tam late imperantem vincere, ac Tibi subicere possis, sed etiam quicquid præterea terrarum est nomini christiano subdere. Nec Te vero tantarum Turcarum copiarum, tamque numerosi exercitus perterreant; gentibus hujusmodi barbaris peculiaris & propria numerositas hæc fuit. At nostri Duces parva manu maximas eorum copias fudere. T. Quintius, (a) quum Antiochus cum ingenti exercitu Græciam peteret, cunctis perterritis cum ob militum multitudinem, tum ob armorum varietatem sic Achæos allocutus est; ait enim, Se, cum Chalcide apud hospitam cœ-

naret, admiratum esse carniū multitudinem; & hospitā respondisse, Eas omnes porcinas esse, sed condimentis diversas videri: proinde ne terrerentur, quod ii omnes, quos metuerent, Syrii essent. Item Lucullus (*i*) in Armenia bellum gerens cum decem millibus armatorum, ac mille tantummodo equitibus, adversus Tygranem habentem in expeditione centum & quinquaginta hominum millia, audacter, & magno animo conflixit, & supra centum millia hostium occidit. Similis Romano Duci Atheniensium Dux Milciades (*k*) cum decem millibus armatorum præfectos Regis Persarum Darii, qui cum centum millibus peditum, ac equitum decem millibus Græciam invaserant, in campis Marathoniiis superavit. Themistocles (*l*) cum paruo exercitu potentissimum Regem terræ, ac mari gravem Xerxem prælio navali vicit, ac fugere compulit. Et quod magis mirere, Leonides (*m*)! Spartanus cum trecentis tantum militibus apud Thermopylas toti Asiæ se se opposuit; & transitum prohibuisset, nisi fraude incolarum proditus esset: prius tamen quam occumberet, multa hominum millia cum paucis illis militibus occidit. Sed meliore nos conditione sumus; nam & maximi quidem & firmissimi non desunt exercitus. Considera paullo attentius, ut ab iis locis & gentibus exordiar, quæ propiores incendio sunt, quæque diutius ac crebrius Turcarum vires & impetus experiri solent, quid præstare opis ad hanc expeditionem cum Bohemia, & Polonia Pannonii possint gens bellicosissima, utpote quæ Hunnis, unde Hungariam posterī dixere, ferocissima gente, & quæ Italiam sibi quandoque totam subegerit, originem ducit. Quid Dacæ, quid Dalmatæ, et ora queat Illyrica, quæ gentes bellicis artibus insignes fuere semper, & Turcis oppositæ tanquam clypeus quidam sua nos virtute protexere? Venio ad Germanos populosissimam gentem ac bellicosissimam, & christiani jam tot seculis & Romani sedem Imperii, quæ quantas mittere copias possit, non ignoras. Quid memorem Gallos & veteribus & recentibus illustres bellis, qui vel soli videntur posse bellum hoc vel inferre, vel sustinere? Quid Hispanos, quibus nec prisca ætas, nec præsens bellicosius, aut animosius quicquam vidit, aut experta est? Quæ gens quam late pateat, quam frequens sit populis, non Te præterit, utpote quæ urbes ducentas

no-

nonaginta quatuor, sicut Martianus scribit, (n) complexa sit, quæ quantum decus christianæ Religioni attulerit & incrementum, maxima testantur bella, quibus magnam Africæ partem, & remotissimas ac ignotas nobis antea gentes sibi subegit. Quid Tibi præterea Britanniam narrem, quam nunc Angliam dicimus, amplissimam quidem insulam & opulentissimam ac populis numerosam, ut alter Orbis esse videatur, Græcis nostrisque celebratam monumentis, quæ multis etiam, nec ignobilibus quidem insulis circumdatur; e quarum numero magnitudine illi proxima est Hibernia, quæque equis, viris, armis, argento, auroque abundans quanto esse adjumento queat, intelligis? Venio ad Italiam antiquam gentium domitricem ac dominam, quæ sola non exspectare modo ac sustinere bellum, sed etiam ultro inferre toti reliquo possit terrarum Orbi. Hæc est illa Italia, quæ quum instare secundum bellum Punicum & Annibalis adventum præsentiret (o), censum condidit, & Civium Romanorum & sociorum decies centena hominum millia, qui essent bello apti, descripsit. Vide quanta, & quot bella soli terra marique illustres Veneti cum hac gente, & quam diuturna confecerint; & quantum Tibi de tota simul Italia sperandum sit, facile intelliges. Hæc ideo commemorare volui, & ad memoriam Tuæ Beatitudinis redigere, ut scires non esse de nostris desperandum rebus, tamquam prorsus confectæ ac inopes factæ sint, & instaurari non queant: immo ac in integrum restitui, & amplificari, modo vires, quæ nobis minime desunt, in unum coeant, & labenti Reipublicæ Christianæ Principes succurrere, immo suis ipsi rebus velint consulere; nam omnium quidem res agitur, & in eadem omnes navi periclitamur. Quid igitur imprimis, ut hoc effici queat, procurandum est? Illud scilicet ante omnia providendum, ut causæ discordiarum, & odia Principum inter se nostrorum tollantur, ad concordiam revocentur sublatis bellis civilibus, quibus non solum jam tot annos Italia, sed etiam extræ gentes flagrant. Cur enim civilia bella dici non queant quæ inter se Christiani gerunt, qui unicum Patrem habent verum Deum, & tamquam Christi membra sunt? Ut autem tolli discordiæ queant, & exulcerati adeo diuturnis odiis animi sanentur, moderatore aliquo in-

signi opus est. Sed neque Te major, neque melior & efficacior inveniri quisquam potest. Sapientia, consilio, & auctoritate ad hanc rem opus est. Si sapientiam quaerimus, ubi plenior ac illustrior quam in Te est? Si consilium, ubi maturius, ubi consummatius, & fidelius inveniri queat? Si denique auctoritatem, unde gravior & iustior optari, quam ab eo, qui Dei vicem gerit in terris, possit? Quod si praeterea circumspicimus, & quam maxime procurare totis viribus hoc deceat velimus optare, nemo est quem Tibi praeferre aut etiam conferre omnes Christiani debeant, vel anteponendum putent. Tu quidem Dux, Tu Princeps in toto Orbe, ac Reclor & Moderator omnium es. Te nemo sublimior, nemo augustior & sanctior. Tu coeleste Numen, & Christum Dominum repraesentas. Tu Dei vicem in terris unus geris: Tua iussa, Tua edicta, Tua imperia suspiciunt omnes, verentur, ac formidant. Tu plura verbo solus, quam ceteri maximis copiis, efficere potes. Tuum est, ac peculiare hoc negotium, Tuum onus, Tua cura & procuratio; quam si contemnas, si differas, futurum quidem est, ut ita morbus invalescat, ut quum postea velis, mederi non possis. Manifesta sunt mala quae diximus, ac se se quotidie magis ingerunt, & ostentant. Te monent, Tibi instant, Te urgent, ut remedia conquiras, atque ut festines. Ad haec ingentia prodigia, quae futuras calamitates praenunciant, passim territant mentes humanas, & ad consulendum in commune monere, hortari, impellere non cessant; quae quidem numquam sine ingentibus cladibus contigisse, non Te praeterit. Repete superiora tempora, semper invenies maximas calamitates illa praenunciasse. Nolo omnia, nam id esset infinitum, sed pauca de ingenti aceruo commemorare. Scribit Livius (p) prodigia ante Gallorum in Italiam adventum multa contigisse: Eo anno coelum arsisse: Terram ingenti motu concussam: Bovem hominum voce locutum: Carne pluisse: Alio tumultu infantem semestrem (q) locutum; alium cum Elephantino capite (r) natum. Pluit in Piceno (s) lapidibus: In Sicilia (t) scuta in sanguinem sudavere: Metentibus (u) spicae decidere in corbem cruentae: Carites (x) aquae mixtae sanguine fluxere. Bello Punico secundo (y) bos loquuta est, Cave tibi, Roma. Cladem acceptam
ad

ad Thrasimenum lacum prædixere prodigia, (z) post quæ quindecim millia Romanorum cœsa, sex millia capta, viginti millia fugata. Mira sunt præterea, quæ de canibus ante bellum sociale D. Augustinus libro de Civitate Dei tertio (aa) scribit. Prodigia multa bello Numantino C. Hostilium Mancinum abunde monuerant, quibus spreis pœnas luit, & prodigia numero cladum æquavit (bb). Imminentia Urbi Romanæ (cc) bella quoties divinis præmonstrata sunt prodigiis? Hierosolymitanum bellum, & urbis everfionem tantæ (dd) quot præcesserint, non ignoras. Sed nimis longum sit, & minus necessarium vetera commemorare. Venio ad nova, & ad nos pertinentia, dira quidem illa & pene innumerabilia; sed illustriora, quædam narrabimus. Mense Majo superiore inter nubes, ac fulgetras, & ingentia tonitrua draco admirandæ magnitudinis conspectus est aera perlustrans horribili frigore, & flammarum globis, quos ore vomebat; qui quindemum præcipiti ruinâ in terras caderet, in tres partes perfractus atque divisus est: quarum una impetu magno Orientem versus rapta est, altera in Septentrionem, tertia in Adriaticum præcipitari mare visa est. Cœlum per ea flagrare loca conspectum est, in quibus Veneti jam decimo anno cum Gallis conflixere. Angelos duos, siue formæ illæ fuerint Angelicæ, agro imminentes Patavino cum ingenti pavore plurimi conspexere binos tenentes gladios, in quorum medio terrificus ignis horrorem augebat. Secuti sunt per ea loca magni terræmotus, & multorum ædificiorum pariter ruinæ. Venetiis pridie nonas Aprilis duæ puellæ uno partu editæ conjunctis inter se humeris ac toto dorso, ut separari non possent; quarum altera statim nata exclamavit: O Deus, adjuva, adjuva; & sic exclamans expiravit, altera eodem momento cum risu interiit. Florentiæ puerum cum tribus natum capitibus accepimus. Romæ quæ contigerint, latere Te non potuere, ob hoc illa prætereo. In Turcarum regionibus igne pluit, & sanguine. In Syria visus est per aera ensis miro impetu inter nubes, ventos, & ignes per diversa ferri loca. Proximo Augusto in Germania tres ingentes ac horribiles conspectæ nubes, ab Oriente una, ab Occidente altera, tertia vero a Meridie cum maximo atque terrifico sonitu ac fragore in unum coire: secuta
mox

mox terribilis grando mixtis lapidibus versicoloribus,
 inter quos erant, qui Crucis effigiem haberent. Eodem
 momento temporis in civitate, quæ Casta (ee) dicitur,
 pluit item lapidibus ponderis libræ unius, inter quos
 tamen tres inventi sunt humani corporis longitudinem
 æquantes. Taceo Cometen, qui eodem mense conspectus
 est. In regione diversa duo per aera magni exercitus visi
 sunt inter se, & cum magno armorum crepitu prælian-
 tes: quod etiam prodigium ante Julii Cæsaris interitum
 in eadem Germania contigisse, veteres historici (ff) tra-
 didere, & in primo Georgicorum (gg) Virgilius scribit.
 Monstruosi præterea multi nunciantur partus. Wormatiæ
 (id est urbis in Germania (bb) nomen) puellæ duæ con-
 junctis capitibus natæ (ii) adolevisse perhibentur. In urbe
 quoque, cui nomen Rotevvil (kk), alia cum duobus ca-
 pitibus nata. Austriæ puer cum dimidia tantum capitis
 parte dicitur editus. In brutis nunc recensebo. Vituli,
 feles, sues cum duobus capitibus & octo pedibus
 editi: gemina quoque anseres habentes colla, & cum
 duobus lepores corporibus. Redeo ad Italiam: Christi
 sacra effigies nuper in Neapolitano Regno per multos dies
 sudavit in sanguinem: alia Romæ, quod ob similitudi-
 nem prodigii, & quandam cognationem tacere non possu-
 mus, quæ erat ante aram Sixti IV. Pontificis Maximi
 præcessoris tui, magnæ venerationis (ut Te non lateat)
 in terram collapsa est. Sed multo his majus prodigium
 referam: Albina est in agro Bergomate locus; ibi sacro-
 sancta Eucharistia manibus tractata Sacerdotis rei divinæ
 operam dantis, & ex more sacrificantium in partes fracta
 sanguinem fudit. In his locis, in quibus ego sum, pro-
 xima æstate circa finem mensis Augusti terrificus ignis, lon-
 gissimæ cujusdam trabis similitudinem præferens, paullo
 ante lucem a Septentrionali plaga, cum magno impetu
 atque fragore, ferri per aera non procul a terra in Occi-
 dentem, a plurimis quidem conspectus est; qui non longo
 spatio actus, in propinquum nobis lacum præcipitari cum in-
 genti sonitu, quantum edere vel tonitrua, vel tormenta
 solent bellica, visus est. Alia sunt prodigia pene quidem
 innumerabilia; sed utinam ne nimis hæc multa. Abunde
 enim hæc nos futurorum malorum, si attente consideren-
 tur, ac non negligantur, præmonent; quæ nutu Dei con-
 tin.

tingere, ac prægredi credibile est, ut præmoniti mala, quæ prænunciant ac minantur, cavere possimus. Poterunt autem, si Te auctore, Te Duce populi se respicere velint, & tot flagitiis, quibus nostra hæc ætas adeo flagrat, modum statuere, præcipueque pacem & concordiam, quibus nihil jucundius, nihil utilius, nihil Deo gratius est, amplecti. Quæ si tuo monitu, & hortatu, ac demum jussu recipiatur, dubitandum quidem non est, quin omnia in melius vertantur, & propitium ubique Deum experiamur: quo quidem placato, & suos protegente, nulla nobis neque Turcarum, neque vis, aut pestis alia nocere poterit. Habes præclara majorum tuorum exempla & præcessorum, quos Tibi proponas, & imitere, & quibus nulla re cedis, nisi tempore. Talibus illi expeditionibus insignes facti sunt, & immortalem sibi famam & gloriam peperere: præcipue vero Urbanus secundus, (ll) cujus ductu & auspiciis trecenta millia Crucesignatorum in Asiam trajecere, & Hierosolymam cum tota Judæa, & adjacentia Judææ plurima loca recuperare. Quem secutus Paschalis (mm) eandem ob causam ter Concilium convocavit; tertio loco Gelasius, (nn) cujus ingentibus cœptis vita nimium brevis (oo) obstitit. Sequitur Calixtus (pp) vir omni seculo memorabilis, qui labantibus in Oriente ob discordiam nostrorum Principum rebus nostris, Venetos & aliam ingentem multitudinem, ad ferendam opem impulit. Post hunc Eugenius (qq) eandem operam præstitit, & restitutam in Asia Ecclesiam plurimum juvit; adiit enim ipsemet clarissimus Pontifex Galliæ Regem ut ibi laborantibus opem ferret. Julius secundus (rr) ob eandem causam celebratum illud Concilium habuit, ad quod ex toto Orbe Christianos Principes excitavit. (ss) Alexander quartus & ipse adversus Turcas, & Assyrios Angliæ Regem concitavit. Possem Leones ante Te omnes recensere, clarissimos quidem illos ac perpetua dignos memoria; sed nimis longum sit commemorare singulos. Quartum & nonum ex iis non tacebo. Quartus subitario exercitu Mauros, qui loca circa Neapolim & ipsam urbem invaserant, prorsus Italia expulit. Et quia hostes iidem sæpe ipsam invaserunt Romam, adversus illorum incursiones urbem extruxit, quæ ab ipso Auctore Leonina Civitas (tt) nuncupata est. Nonus autem

Con-

Constantinopolitanum Imperatorem impulit, (uu) ut bello ingenti Hierosolymam, & sacrosanctum Christi Sepulchrum recuperaret, & recuperavit. Horum Tu omnium æquare gloriam non solum potes, sed etiam longe superare, quanto majus Tibi negotium patranda ac tutanda Religionis injungitur, & magis in angustum redactæ sunt res nostræ. Turcarum tunc potentia, si præsentem respicias, exigua quidem erat, & minime formidolosa videbatur, & adhuc procul Hellesponto, & intra minorem Asiam se continebat; stabatque adhuc nobis Constantinopolitanum Imperium, quod postea nobis hæc gens eripuit, & alia quidem multa regna ultra citraque Hellespontum & Propontidem salva erant, & in Europa nihil erat nobis ademptum. Nunc autem angustis admodum limitibus (ut ante ostendi) coercemur, ut si velit hæc barbaries, vix tractu noctium trium Italiam possit invadere. Vide quæso quanto in discrimine totum genus Christianum versetur, sed tua in primis Roma & Italia tota. Vides hostem potentissimum, ac nostris imminentem cervicibus. Non Te latent illius consilia, non rabies infanda, non insatiabilis nostri sanguinis sitis. Classem habet ingentem, & ad omnem expeditionem paratam: exercitus habet numerosissimos, & seu terra, seu mari opus sit bella gerere, instructissimos; & quod illius audaciam maxime auget, atque præcipitat, ex recenti parta victoria insolentissimos. Tua nunc & omnium simul Christianorum salus maxime periclitatur, & Christiana Religio labat, ut nisi tuis sustentetur humeris, mox ruitura videatur. Tuum est hoc onus, Tuæ sunt partes. In Te ora convertere Itali omnes, Gentes exteræ omnes; Tuam omnes opem implorant. Et quum nulla res nobis metuenda sit magis, quam tollenda mox a Te continuatio discordiarum inter Christianos Principes, & expeditionis tantæ mora atque dilatio; exurge mox, exurge per Deum immortalem, per lacerum diris verberibus atque vulneribus Christi corpus, per sanguinem illius pretiosum, qui Te ad tantum istud fastigium evexit, qui Tibi inviolatæ fidei, qui Tibi sacrosanctæ Religionis ac nostri omnium curam, patrocinium, tutelam tradidit, commisit & credidit: & recordare Te nomine, Te re Leonem de tribu Juda repræsentare, cujus quum Tu vicem in-

tan-

tanto culmine, in tam sublimi throno geras, partes etiam tueri, dignitatem ac maiestatem debes. Erige ergo, & attole sanctum ac venerabile Crucis vexillum, B. P., & memorabile incæptum aggredere, quo nullum potest esse majus, nullum illustrius ac memorabilius, nullum quod Te magis deceat, ac facere immortalem possit, & quo denique nullum Christianæ Religioni & Ecclesiæ sanctæ, cui Tu præsides, cui Tu rector & caput in terris es, dici, aut esse potest magnificentius, salubrius ac magis necessarium, & quo Tibi maiorem gloriam, immo & nominis immortalitatem compares. Vale.

Epist.

- (a) Gellius lib. 5. c. 9. Valer. lib. 1. c. 8.
 (b) Croesi filius Nomine Atys. Gellius ibid.
 (c) Mahumetus II. qui Constantiaopolim, antiquam clarissimamque Christianorum sedem an. 1453. 4. Kal. Julii occupavit. Lonic. Turc. Hist. lib. 1.
 (d) Bajazethes II. qui Mechonam Peloponnesi urbem anno 1500. expugnavit, ibid.
 (e) Selymus I.
 (f) Acomathem, & Corchutum. ibid.
 (g) Campsonem Ægyptium Gaurii Soldanum vicit, & interfecit 7. Kal. Septem. an. 1516. ibid.
 (h) Plutar. in Rom. apophtheg. hanc de T. Quintio historiam narrat.
 (i) Plutar. in Lucul.
 (k) Herod. lib. 6.
 (l) Nep. in Themis.
 (m) Herod. lib. 7. Cic. 1. Tuscul.
 (n) Martianus Capella de Geometr. lib. 6. de divis. terræ.
 (o) Diod. lib. 2. c. 2.
 (p) Livius lib. 3. Item Valer. Max. lib. 1. c. 6. de prodig.
 (q) Livius lib. 21.
 (r) Idem lib. 27.
 [s] Id. lib. 21.
 [t] Id. 22.
 [u] Ibidem.
 [x] ibid.
 (y) Idem lib. 35.
 (z) Lege sis Valer. Max. lib. 1. c. 6. de Cajo Flamin. & Liv. lib. 22. Livius tamen scribit quindecim millia Romanorum cæsa, decem millia sparsa fuga adversis itineribus urbem petiisse.
 (aa) Augus. lib. 3. de civit. Dei c. 23. scribit non solum canes, sed equos, boves, asinos, aliaque animalia domesticæ lenitatis, oblita huc atque illuc oberrasse, & dominorum conspectum fugisse.
 (bb) Valer. Max. lib. 1. c. 6. de prodig., ubi de C. Hostil. Mancin.
 [cc] Vide sis Plutar. in Fab., Valer. Max. lib. 1. c. 6. de prodig.
 (dd) Prodigia, quæ bellum Hierosolymitanum præcessere, lege 2. Mach. 5. & apud Joseph. lib. 7. de bello jud. c. 10.
 (ee) Nul-

- (cc) Nulla fit a Geographis mentio urbis Caſta. Quare crediderim Flaminium a Germania diſſitum in hoc erraſſe, & loco Kaſtel qui pagus eſt Germaniæ inferioris in ulteriore Rheni ripa contra Moguntiacam urbem ſcripſiſſe Caſta.
- [ff] De quorum numero Strabo relatus a Plutarcho in Cæſ.
- (gg) Virgilius primo Georg. v. 473. inquit, *Armorum ſonitum toto Germania calo audit.*
- (bb) Wormatia urbs Germaniæ inferioris ſub Archiepiſcopo Moguntino in Elſatia.
- (ii) Harum puellarum nativitas refertur ad ann. 11499, dum Maximilianus Cæſar Principum comitia Wormatiæ celebraret. Vide Chron. German. lib. 30. ad ann. 1499.
- [kk] Rotevil urbs parva Germaniæ in Svevia ad Nicrum fluvium Helvetiis fœderata. Nov. Lexic. Geograph.
- [ll] Platina ad ann. 1088. in Urbano II.
- [mm] Paſchalis II. tria Concilia generalia convocavit, primum adverſus Henricum IV. Imperatorem, poſtremo duo adverſus Henricum ejus filium. Ciacc. ad ann. 1099. Panvin. apud Victorem. An vero ter Concilium coegerit ob bellum adverſus infideles gerendum mihi incompertum. Platina id tantum innuit Paſchalem Chriſtianis bellum in Aſia gerentibus animos adjeſſiſſe.
- (nn) Gelafio II. Pontifice inchoatum ferunt Templariorum Ordinem, qui non longe a Sepulchro Chriſti habitantes peregrinos Hieroſolymam adeuntes ſuſcipiebant, & per loca ſacra armati ducebant, & reducebant. Ciacc. ad ann. 1118. Baron. ad eundem an.
- (oo) Sedit Gelafius ann. unum, dies quatuor. Plat. in Gelas. Tom. 2. Concil.
- [pp] Calixtus II. Venetos ſpe gloriæ & præmii concitos an. 1121. Duce Dominico Michaeli magna claſſe adverſus Infideles permovit. Plat. ad ann. 1119.
- (qq) Eugenius III. Ludovicum VII. Galliarum Regem litteris & verbis ſuaſit, ut laborantibus in Aſia Chriſtianis ſuppeditas ferret. Platin. ad ann. 1155. vide ſis & Tom. 12. Concil. in Eug. III.
- (rr) Julius II. ad Turcarum audaciam comprimendam Legatos ad Chriſtianos Principes miſit, ut habet Oldoinus in addit. ad Ciacconium: non tamen eo fine Concilium Lateranenſe coegit, ſed ut Conciliabuli Piſani perturbationibus occurreret. Vide tom. 19. Concil. in Jul. II.
- [ff] Alexander IV. Henricum III. Angliæ Regem adverſus Aſſyrios extimulavit, teſte Victor. in addit. ad Ciaccon.; verum diſſenſione Venetos inter & Genuenſes exorta, res ſuas ad exitum non deduxit. Plat. in Alex. IV.
- (tt) Leonina Civitas pars urbis Romæ trans Tiberim, in qua Vaticanus mons, & palatium Pontificium apud S. Petri Baſilicam ſita ſunt. Tom. 9. Concil. Panvin. in Leone.
- [ss] Ciacconius ad ann. 1049. id tantum innuit Leonem IX. monitis ſuis uſiſſe Michaeli Calaphatem Conſtantinopolitanum Imperatorem, ut Chriſti Sepulchri Eccleſiam a Saracenis dirutam inſtauraret.

Epistola IV.

Joannes Antonius Flaminus
Leoni X. Pont. Max. perpet. felicitatem.

A R G U M E N T U M.

Pontificem laudatione prosequitur.

Cognovi ex litteris, quas proxime filius meus junior Flaminus ad me dedit, nos bene ac feliciter nostrum munus ad Tuam Beatitudinem misisse. Perscripsit enim mihi diligenter omnia, quibus facile in sententia sum confirmatus vera esse, quæ de tua singulari benignitate ac humanitate cuncti prædicant; nec illorum vanam esse opinionem, qui asserunt nec alio Principe consuli melius Christianæ Reipublicæ potuisse, nec bonis artibus. Quid enim dici potest sapientia & moderatione plenius, & gravius? Quid favore ac liberalitate in litteratos homines humanius, ac benignius? Quid illa voce tua blandius, ac honorificentius, qua filium meum priusquam illum a Te dimitteres, prosecutus es, quum dixisti: Erimus tui memores, fili, Romæ? Eras enim tunc in amœnissima tua Majana villa. Qui ubi Romam reversus es, vocari ad Te adolescentem jussisti, & quod verbis fueras pollicitus, re persolvisti. Erunt ergo hi nobis acres stimuli, his tanquam vehementibus calcaribus, ad alia mens incitabitur cudenda, ac nomini tuo nuncupanda. Excitabitur multo magis ingenium, ac uberius fiet; quod plerumque sine Principum favore languescit, ac torpet, cujus præcipua merces est iis placere, ac probari. Honos enim (ut Cicero ait) (a) *alio arteis, omnesque accendimur ad studia gloria*. Tu quod reliquum est, tentatam nobis ac initam adeo felicibus auspiciis Tuæ Beatitudinis gratiam cœpto favore ita prosequere, atque in majus provehe, ut omnes intelligant eorum spem non falli, nec vota esse irrita, qui Tibi placere quam maxime, ac tuam demereri gratiam studuerint. Vale.

Epi-

(a) Cicero. Tuscul. quæst. lib. i. ad Brut. de contemn. mor.

Epistola V.

Joannes Antonius Flaminus

Amplissimo P. M. Cornelio S. Mariæ in
Via lata Car. perp. felic.

A R G U M E N T U M.

Ingenii sui factus Cornelio legendos mittit, aliasque complures lucubrationes se ejus nomini nuncupaturum spondet.

Scripsi elego versu nuper epistolam ad Pontificem Maximum de suscipienda adversus Turcas expeditione, quam leges, P. Amplissime, ac Te fortasse studium delectabit nostrum, in qua totum pene Turcarum imperium, & alia quam plurima memoratu digna & cognitu sum complexus. Adjeci & carmen ad eundem panegyricum. Quæ quum essem ad ipsum Pontificem missurus, cœpit me repente mirum desiderium quædam alia publicandi, quæ non parvo tempore domi suppresseram, nec amicis illustribus, plurimisque doctissimis viris increpantibus, ac importune efflagitantibus, ut tandem edere inciperem, obtemperaveram, iratus nescio quo pacto studiis meis ob diuturnas bellorum calamitates, quas in Venetis tuis, cum totius pene rei familiaris jactura, passi sumus. Sed volens demum partem aliquam hujusmodi vigiliarum post quædam alia, quæ jandiu dedisse in manus hominum feliciter videmur, emittere, tuo præcipue nomini nuncupanda putavimus, tum ut exirent tutius, tum quod justissimæ non desunt causæ, quibus jure id quidem fecisse videri possum. Taceo eximias dotes tuas, quibus maxime adductus sum ut ita facerem, humanitatemque in litteratos homines, favorem ac beneficentiam, ne per adulationem videar tuum velle patrocinium aucupari, quæ me quidem, fateor, impulere; sed ante omnia vetus mihi erga vestram familiam, ac præcipue in Genitorem tuum (a) virum clarissimum observantia,

tia, qui me singulari quondam (sicut doctos omnes consuevit) benevolentia complexus plurimum iuvit, ac illustri suo patrocinio fovit. Cui quidem nonnullam in his libellis fortasse gratiam retulimus, ubi præcipue belli compendium Germanici ac Tergestinæ urbis expugnationem scripsimus, in qua hæc leges,

Adjuvat illustri gravitate insignis, & auro

Scipiadam gentis gloria magnus eques.

Consilio superas tormenta que vimque Georgi

Agminis, ac teli quodlibet ore genus.

Utque soles sancto tanquam Nascica senatu

Sic Pylio in castris non minor esse sene.

Adde, quod non parva pars operis tuorum laudes Venerorum continet, ut eo tibi jucundior fore lectionem, minime dubitem. Misi hac de causa M. Antonium Flaminium filium meum, qui & ipse Sylvarum suarum libellos, non infusum fortasse munusculum, ad ipsum, Pontificem Maximum detulit. De cuius quidem adolescentis, nunc primum decimum sextum ætatis annum supergressi, ingenio ac eruditione dicerem aliqua, nisi essem pater. Sed & præsens ipse (ut spero) id Tuæ Amplitudini, ne paterno indigere testimonio videatur, iudicabit, & quæ secum attulit ex multis, quæ hætenus scripsit, uberrimum (ni fallor) testimonium ferent. Habemus præterea Tragœdiam in manibus Priamum, quæ mox ab incude migrabit, & alia id genus multa, nec non historiarum libros, quibus mille ac centum annorum res gestas usque ad nostram ætatem complectimur, quæ similiter tuo nuncupabuntur nomini, si Tibi hæc, quæ nunc misimus, non ingrata fuisse comperero. Suscipe igitur, P. Amplissime, hilari vultu munus hoc nostrum, non parvitatem illius, sed Artaxerxis more (b) potentissimi Regis, animum dantis intuitus, & filium meum, cui negotium illius ad Te perferendi dedimus, sic mecum in tuam clientelam & patrocinium admitte, ut multo libentius deinceps nostri Tibi labores invigilent, & nostro exem.

exemplo Eruditorum hominum ingenia incitentur; ac certatim, quo nihil optabilius Tibi atque illustrius potest contingere, tuum in dies magis nomen immortalitati commendent. Vale. Ex Forocornelii MDXIII Cal. Majas.

(a) Georgius Cornelius Senator Pater Marci Cardinalis S. Mariæ, in Via lata.

(b) Artaxerxes Persarum Rex in acceptandis exiguis muneribus adeo facilis erat, ut aquam tibi a rustico manibus oblatam, tingent dono remunerarit. Plut. in Artaxerxe.

Hanc epistolam suis sylvarum libris Flaminius inseruit.

Epistola VI.

M. Sanctæ Mariæ in Via lata Diaconus
Cardinalis Patrimonii Legatus
Jo. Antonio Flaminio Forocorneliensi S. D.

ARGUMENTUM.

Marcus Cardinalis Cornelius Flaminii munuscula probat, eique simul & filio benevolentiam pollicetur.

ERuditissime vir, Nobis charissime. Etsi olim te diligebamus ob illustrem famam, quoniam ex M. Tullii sententia (a), virtus & probitas eos etiam, quos nunquam vidimus, nobis conciliat; tamen quum librum perlegissemus, quem M. Antonius Flaminius tuo nomine nobis obtulit, vix dici queat, quantum adjectum sit pristinae erga Te benevolentiae. Siquidem nostra de te opinio haud quaquam Nos fefellit, qui una omnium voce didiceramus magnum Te esse in litteris virum, eundemque perhumanum. Nam tale, tantumque in tuis scriptis elucet ingenium, talis doctrina ac rerum experientia, ut non dubitemus pares tibi paucos nostram vidisse aetatem. Ea denique est tuorum carminum dignitas, ut vetustis non

inferiora nisi tempore Nobis videantur; & plane intelligamus ex iis ceterarum rerum studia & doctrina, & præceptis, & arte constare; poetam natura ipsa valere, & mentis viribus excitari, & quasi divino quodam spiritu inflari. Quod vero rogas, ut Te & M. Antonium tuum tam ingenuæ naturæ, quam eruditionis adolescentem in nostram clientelam suscipiamus; propter egregias virtutes vestras, quantum cura poterimus diligentiaque præstare, faciemus, ut cognoscatis Nobis neque cariorē, neque jucundiorē nobis esse quemquam. Vale. Romæ XXII. Julii MDXIII.

(a) Cicero de amicitia.

Hanc quoque epistolam sylvæ libris interjectam leges.

Epistola VII.

Joannes Antonius Flaminus
M. S. Mariæ in Via lata Cardinali, ac
Patrimonii Legato perp. felic.

ARGUMENTUM.

Gaudet se feliciter ingenii sui monumenta consecrasse, suumque amplissimo viro grati animi sensum testatur.

BEne atque feliciter nobis, P. Amplissime, nostrum cessit munus, quod Tibi gratum id extitit, quodque me ac filium meum juniorem Flaminium singulari humanitate, officiisque illustribus prosecutus es; tantoque utrumque Tibi beneficio devinxisti, ut nostro etiam muneri, nedum Amplitudini Tux gratiæ nobis agendæ sint maximæ. Cave putes contingere nobis potuisse quicquam aut expectatius, aut expectatum uberius atque felicius. Non enim latent me quæ abs Te dicta, quæque facta sunt in filium meum; perscripsit enim ille mihi omnia.

di-

diligenter, quæ quidem ejusmodi sunt, & ego illa tanti facio, ut nihil iis præferam. Quid enim tua potuit oratione humanius, atque benignius dici? quid sapientius consiliis & adhortationibus? quid denique studiosius opera & officiosius? Quæ sane tam diligens, tam efficax, & tam illustris fuit, ut asserant omnes credere se non facile multis retro seculis cuiquam scriptori contigisse, ut ingenii sui monumenta viro Principi felicius consecraverit, & gloriosius obtulerit. Erimus perpetuo tanti memores beneficii: & quamquam longe impares in referenda gratia sumus; dabitur tamen aliquo pacto testari animi nostri gratitudinem, si non alia quidem ratione, scriptis saltem & monumentis, quæ deinceps cudemus. Et quamquam tua gloria nostro non indigeat præconio; nihilominus si quæ nostri erunt ingenii vires, tuum nomen per se jam illustre æternitati consecrabitur. Quod reliquum est, filium meum, cui Tu tam apud Pontificem Maximum, (a) quam apud ceteros bonorum omnium, quæ paucis diebus adeptus est, auctor fuisti, tantum denuo Tibi commendo, quantum (ut paucis omnia complectar) paterni affectus, quos esse vehementissimos non ignoras, poscere intelliges. Vale. Ex Forocornelii MDXIIII. Idibus Junii.



E 4

Epi-

(a) Leonem X.

Epistola VIII.

Joannes Antonius Flaminus
L. Aragonio S. Mariæ in Cosmedin Card.
perp. felic.

A R G U M E N T U M.

Gratum animum suum per litteras testatur.

Quemadmodum nihil facile invenias, P. Amplissime, quod blandius & gratius animis irrepat, quam quum officiorum & humanitatis facta memorantur; ita nihil iisdem æque abominandum ac detestabile, quam quum ingratitude exempla recensentur. Quod quidem vitium etiam apud Persas (a) capitale fuisse legimus. Igitur memor quam turpe sit vel dissimulare beneficia, vel negligenter illorum memorem videri, testatam esse volui litterarum testimonio apud Amplitudinem Tuam animi mei gratitudinem, quum me certiore diligentissime suis fecerit litteris filius meus junior Flaminus quam benigne, & quam humaniter primo se statim congressu exceperis, & quanto postmodum favore prosecutus fueris, ut quæ agenda illi apud Pontificem Maximum erant, tam celeriter expedire, quam honorifice posset. Officia ista nostris viribus multo quidem majora sunt, & longe iis impares sumus. Memores esse quod licet, possumus, & tantam in nos prædicare humanitatem, quam nulla unquam delebit oblivio, atque ita nos esse gratos ostendere; memoria enim beneficiorum, & diligens prædicatio a referenda non procul abest gratia; satis enim dedisse videri debet, qui, quod potuit, dedit. Hoc quidem pollicemur, ac non parce id præstabimus, sicque operam daturi sumus, ut omnes intelligant Te non facile quidem apud hominem magis memorem, aut gratiorem collocare beneficium potuisse. Vale. Ex Forocornelii MDXIII. Idibus Junii.

Epi-

(a) Xenoph. lib. I. Padiæ Cyri Persarum Regis.

Epistola IX.

L. S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Card.
de Aragonia.

Jo. Antonio Flaminio salutem deprecatur.

A R G U M E N T U M.

Flaminii probitatem commendat, eique gratulatur de moribus, ingenio, atque eruditione filii.

PErgratæ nobis fuerunt litteræ tuæ, Flamini doctissime, non tam certe quod te gratissimum cognovimus, quam quod eximiam quandam animi tui probitatem quasi oculis intueri nobis licuit; quam egregie tuus representat filius M. Antonius Flaminus moribus, ingenio, ac eruditione supra ætatem singulari; ut facile intelligamus in qualem, si vixerit, virum sit evasurus, qui se nunc talem ac tantum adolescentem præstet. Officia nostra, quæ tantopere laudas & miraris, sic tibi ac illi præstitimus, ut multo majora si res postulet, vos a nobis, hoc est ab animo benevolentissimo, & in vos maxime prono expectare velimus. Sed mirificum nobis & aliquot simul, qui aderant, Cardinalibus, & aliis quibusdam clarissimis viris attulit voluptatem filii tui disputatio quædam, quam cum Pontifice ipso audacter & docte habuit, qua illius ingenium & doctrinam Beatissimus Pater (a) experiri voluit, cui vix credibile videbatur Sylvarum opusculum, quod is post oblatam epistolam tuam obtulit, ex tam adolescentis officina esse profectum. Sed egregie probavit suas esse illas, non alienas vigilias. Quare Tibi de tali filio plurimum gratulamur, quem non dubitamus in summum virum & magnum huic seculo ornamentum, si ad virilem ætatem, quod maxime optamus pervenerit, evasurum. Cui simul ac Tibi officia alia & operam nostram, quibuscumque in rebus fuerit opus, tam liberaliter, quam libenter pollicemur. Vale. Pridie Calen. Julii MDXIIII. Ex Urbe.

Epi-

(a) Leo. X.

Epistola X.

Joannes Antonius Flaminus
L. S. Mariæ in Cosmedin Diacono Cardinali
perpetuam felicitatem.

A R G U M E N T U M.

*Humanissimum Cardinalis Aragonii responsum singillatim
commendat.*

INcredibilem nobis Tuæ Amplitudinis epistola voluptatem attulit, qua nihil humanius dici, nihil officiosius possit, & qua Tibi tantum debere intelligimus, quantum persolvere nunquam valeamus. Tantum enim prioribus tuis in nos officiis adjecisti, quantum non facile verbis explicari queat. O me quidem cum filio felicem, qui tantum ac tam illustrem nactus sim patronum, qui nos in suam clientelam non admiserit solum, sed lenissimis etiam ac liberalissimis verbis invitaverit, & omnem adeundi ac petendi, si quid acciderit, dubitationem & moram sustulerit. Quid enim potuit humanius? quid amicus ac liberalius a quoquam dici, quam quæ abs Te prolata in eadem epistola sunt? ubi legitur, officia nostra, quæ tantopere laudas & miraris, sic Tibi ac illi præstitimus, ut multo majora, si res postulet, vos a nobis, hoc est ab animo benevolentissimo & in vos maxime prono expectare velimus. Ubi item in calce legitur. Cui simul ac Tibi officia alia & operam nostram, quibuscumque in rebus fuerit opus, tam liberaliter, quam libenter pollicemur. Ista quidem, P. Amplissime, sunt ex illis præcipua & maxima, quibus me putem felici consilio, feliciore successu Romam filium misisse. Cujus laudatione quid majus, & honorificentius ab ullo dici, quam abs Te dictum est, potuit? Cujus ego iudicium tale, ac testimonium de puero tanti quidem facio, ut maxime futurum sperare, & credere jam coeperim, quod Tu futurum præsis, ac prævidere Te mirifice declaras. Ista quidem animis tenaciter inhærebunt nostris, ac ita infixæ erunt, ut nulla irrepere oblivio, nulla tem-
po.

poris longinquitas delere illa valeat. Et quando ad petendum audaces tua nos singularis humanitas ac liberalitas facit, ipsum Tibi filium meum, quandiu istic futurus est, si qua in re opus fuerit, sic Tibi commendo, ut quemadmodum jam antea experti sumus, ita deinceps experiamur, nihil nobis illustri amicitia tua & patrocinio aut opportunius, aut felicius contingere potuisse. Vale ex Forocornelii MDXIII. Nonis Julii.

Epistola XI.

Joannes Antonius Flaminius
Amplis. P. D. Grimano S. Marci Card.
perpetuam felicitatem.

ARGUMENTUM.

Commendatitias, quas acceperat a Grimano, litteras magnificat.

Litteras tuas, P. Amplissime, quas ad Præsulem Tarvisinum vicem in hac urbe Legati pro Pontifice Maximo gerentem, quibus me illi tam diligenter, quam amanter huc venientem commendasti, serius quam putaram, atque ob id pene invitus reddidi; tum quod longius ac difficilior opinione mea fuit illud iter; tum quod multos Immolæ dies, ob ægritudinem quorundam meorum contubernalium, differre sum coactus. Quare quum ad tertium Idus Augusti Seravallo profectus essem, vix circa finem Septembris Bononiam perveni. Adde, quod eadem litteræ cum magna librorum meorum parte in trajectu Vatrei fulminis in agro Forocorneliensi naufragium passæ vix dignæ mihi visæ sunt, quæ tanto Antistiti redderentur. Reddidi tamen illius singulari humanitate fretus, quid illis accidisset præfatus; quas ille quidem mirum cum hilaritate accepit ac legit, ut quam grata illi accidissent, facile potuerim animadvertere. Nam & honori-
fice

fice multa de Amplitudine Tua locutus est, & quanti simul eas faceret, ne ignorarem, diligenti oratione cavit, omnia mihi benigne admodum ac liberaliter pollicitus, quæ ad honorem meum ac utilitatem pertinerent; meque hortatus est, ut non timide ad se accederem, quoties favorem & auxilium mihi suum usui fore intelligerem, se mihi nulla in re, nullo tempore defuturum. Vides quam gratæ & quanti ponderis fuerint litteræ tuæ, quantoque usui mihi futuræ sint, si qua in re mihi ope, aut favore clarissimi, atque amantissimi tui Antistitis uti contigerit? Tu me interim, quod facis, & me Tibi absentem, non aliter ac præsentem consueveris, tuendum ubique ac fovendum puta. Vale.

(a) Bernardum de Rubeis, de quo inferius lib. 2. ep. 21.

Hanc epistolam Flaminius Bononiæ scripsit anno 1520.

Epistola XII.

Joannes Antonius Flaminius
D. Grimano S. M. Cardinali S. D.

ARGUMENTUM.

Vexationem enarrat, quam passi fuerant venerabiles quidam Cœnobitæ. Grimanum inde exorat, ut ipsos favore, ac patrocínio sublevet.

Litteras, quas ad te dedi, P. Amplissime, proximo Decembri, magnum apud Te pondus habuisse, ut consuevere semper, non solum ex iis, quorum causâ illas scripsi & qui pertulere, sed etiam ex rescripto Amplitudinis Tuæ mihi licuit perspicere. Sed quorundam factio, improbitas, & doli tantum valere, ut non solum inefficaces, sed etiam supplicio iis fuerint, qui ut tua exequerentur mandata & jussa, Bononiam redire.

re. Nam ubi ad Monasterium accessere, ut suum dictatorem convenirent, & de iis quæ tecum egissent, colloquerentur, statim a Cœnobio quo se furtim ille surripuerat, quatuor affuere robusti Cœnobitæ, qui facto in eos impetu velut in prædones, duos illos & ætate & vitæ integritate venerabiles senes comprehenderunt, & pugnis calcibusque crudeliter cæsos, ac scissis, quum reluctarentur, cucullis in carcerem pertraxere, neque adhuc contenti coniecere in compedes Protectoris sui frustra nomen inclamantes. Sed non multo post viri cujusdam optimi Tabellionis interventu ac minis, quum præsertim identidem inclamarent Amplissimum Patrem Ordinis Protectorem, jussu cujus venissent, & cujus litteras attulissent, tantam indignitatem ac impietatem, & sui pariter contemptum graviter ulturum, metu perculsi demum ex vinculis illos eduxere, sed vix Monasterio egredi permisere: qui tanquam sicariorum, & latronum elapsi manibus ad me statim confugere, ac omnia quæcumque passi fuerant, retulere, ac rogarunt, ut ad Præsulem Tarvisinum, (a) qui (ut nosti) vicem in hac urbe Legati Apostolici gerit, accederem, ac impetrarem, ut esse hic tuto, & agere ea, propter quæ venissent, sibi daretur. Sed pridie illius diei adversarius eos prævenerat, dum in carcere detinerentur, & litteras quasdam Cardinalis sanctæ Crucis tuam protectionis vicem Romæ gerentis attulerat tuis contrarias. Accessi tamen, ac benigne auditus fui. Jussit tum Præsul ad se adversarium accersiri; sed tota perquisitus urbe inveniri non potuit. Postmodum audivimus clam illum urbe aufugisse. Ita re infecta coacti sunt ad Te reverti & opem implorare, ut imminenti ruinæ atque dedecori Ordinis sui Te adjuvante, ac protegente occurant, & obsint. Dicitur etiam nobis, Generalem quem vocant Ministrum totis eniti viribus, ut ab eodem Cardinale impetret, ut comitia, quæ creandis eorum præfecturis haberi quotannis Paschali tempore consueverunt, Bononiæ habeantur; non alia de causa, quam ut commodius hic & facilius per factionem suam in administratione, quam gerit, vel confirmetur ipse, vel alius de factione sua, quem ipse voluerit, sibi subrogetur, & pro libidine omnia (ut consuevit) facere possit, ac præcipue Monasteria deprædari, atque

di-

diripere, Ceteri Patres diu talia experti, ac imminentem Ordini suo ruinam cernentes, quantum queunt adversantur; neque ob hanc tantummodo causam, sed etiam quia locum ad eam rem multo commodiorem, ac utiliore[m] Cremonæ delegerunt, quia publice ad tolerandas Comitiorum impensas decretae sunt illis ex ærario libræ centum, & multi privatim Cives eleemosynas certatim se collaturos spondere, ac impense rogarunt, darent operam, ut ea Comitia in sua Civitate habeantur. Monasterium, quod Bononiæ hic Ordo habet, præterquam quod angustum est administratione pessima eorum, quos dixi, & multorum direptionibus rerum omnium inopia laborat, neque Conventum hic tot Patrum sine magnis incommodis, & magno totius Ordinis damno atque dedecore posse haberi vident, quacumque alia in Civitate habeantur, copiosiora omnia, & magna cum laude futura intelligunt. Hæc autem, quæ scribimus, vera sint nec ne, poteris omnium Monasteriorum litteris ac testimonio (si voles) certior fieri; ne me forte quispiam suspicetur aut benevolentia, aut alia re adductum ista confingere, qui nihil magis unquam (ita vivam) caverim, quam ne me ulla in re mendacem, aut malum hominem deprehenderes. In iis præterea, quæ ad Religionem ac Dei cultum pertinent, nullius amicitia me, aut gratia movit unquam, ut aliter dicerem, aut facerem, ac me ratio & conscientia hortaretur, atque impelleret. Scio ego, & expertus sum, constans præterea Forocorneliensium meorum testimonium, ut in hac sententia magis confirmet, facit, optimos scilicet esse viros & religione, ac vitæ integritate probatissimos, qui quidem bis jam ad me venerunt, ac non sine multis lachrymis obsecrarunt, ut se ac labantem quotidie magis ob eas, quas dixi, causas Ordinem suum quanta verborum efficacia possem, Amplitudini tuæ commendarem. Curam igitur & operam hanc libentissime suscepi; tum quia in his locis etiam nostris hominibus persuasum est sic me a Te diligi, ut quæ petam, non difficulter impetrare possim; tum quia Deo ac Religioni nihil esse anteponendum statui. Cujus me respectus ac pietas non solum movet, sed etiam cogit, ut Te obsecrem ac obtester, ut venientes ad te cum his litteris venerabiles hosce Cœnobitas, qua comitate ac benignitate semper bonos

nos omnes consuevisti, suscipias tuos, & complectare, & in maximo suo mærore & indignissima vexatione improborum, atque tyrannide consoleris, & tuo favore ac patrocinio ita subleves ac foveas, & labantem eorum. Ordinem confirmes; ut quod omnes sentiunt, ac prædicant, ipsi quoque cum toto Ordine suo experiantur atque testentur, nihil esse, quod Tu honore Dei, & bonorum defensione & conservatione prius & antiquius ducas. Hæc sunt ex illorum genere, quæ Tibi apud Deum & homines laudem & gloriam immortalem peperere. Vale.

(a) Bernardum de Rubeis.

Epistola XIII.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Card. S. D.

ARGUMENTUM.

Grimanum monet quid se vidente & audiente actum fuerit in Cœnobitarum quorundam comitiis, rogatque ut errata corrigat, & emendet.

DOleo, quod de eadem re mihi necesse sit ad Te scribere; sed causæ honestas atque necessitas, cumque his tua singularis humanitas ad officia omnia, sed ad ea præcipue, quæ Deum respiciunt maxime prona facit, ut non dubitem, ne Tibi molestus sim, si eadem sæpius tuis auribus inculcem. Agebantur in hac urbe Comitia fratrum, quos de pœnitentia, & Eremitas nuncupant, quosque binis jam litteris Amplitudini Tuæ, quanta potui diligentia, commendavi, & rogantes ac me simul exaudisti. Ubi de ea re factus sum certior, nescio quo instinctu, certe non malo, ad eos cum Francisco Pizamano (a) & aliis quibusdam me con-

contuli; & quia cum multis eorum non parva mihi familiaritas intercedit, putavi me operæ pretium esse facturum, si omnes simul alloquerer, & ad pacem, atque concordiam quam efficacissime possem hortarer, conscius voluntatis Amplitudinis Tuæ, quam sciebam esse cupientissimam quietis illorum atque concordiae. Aderat totius Ordinis Præfectus, quem illi Generalem Visitatorem appellant, qui me quidem venientem honorifice excepit, ac sedere apud se continuo iussit, qui audita mei adventus causa laudavit plurimum, ubi præsertim de voluntate ac studio tuo, ut tollerentur impofterum inter eos dissensionum omnium causæ, ac discordes animi reconciliarentur, non pauca sum locutus. Ubi ego finem dicendi feci, multa ille in eandem sententiam locutus est, quibus se cupientissimum ejusmodi concordiae, & optimum administratorem ostenderet. Surrexere nonnulli, præcipueque illi qui cum meis ad Te litteris proximo Januario venerant, ac multa de eo conquesti fuerant, quod jussu & permissu illius in se multa, & in quosdam alios violenter ac impie fuissent facta. Ita quidem murmur ingens inter omnes, & diversæ de illo sententiæ faventium quorundam & adversantium jactatæ, summaque oborta contentio & animorum indignatio. Quæ sedata, & indicto silentio multis sum verbis hortatus, ut mitius inter se agerent, Istam haud dubie futuram Ordinis sui ruinam, si pergerent; meliora inirent, ac Deum seque ipsos respicerent. Multa quidem in hanc sententiam addidi, ut eorum emollirem animos, & ad concordiam, si fieri posset, revocarem. Post quæ lectæ sunt Amplitudinis Tuæ tam priores, quam posteriores litteræ, quæ modum statuebant discordiarum, & juebant, ut libere instituta Ordinis ac decreta servarentur, ac omnis terror & violentia tolleretur, ne quid impedimento foret, quo minus ex more geri possent omnia, super quibus longus sermo habitus est. Denique generalis ille Præfectus, qui satis intelligebat se plerisque odio esse tanquam tyrannum quempiam, ac futurum, ut abdicare Præfectura cogeretur, ni suis per fraudem rebus consulere, iussit litteras a tabellione quodam, quem ad id rei adduxerat, recitari, in quibus nulla (sicut par erat) facta Tuæ Amplitudinis mentione, aut litterarum tuarum
ju-

jubebatur illi Concilio, ut paterentur, veterem illum generalem Præfectum continuare administrationem tandiu per vim ac dolos (ut fama fert) retentam. Quod ubi a toto Concilio auditum est, nunquam possem perscribere, quantus continuo mœror omnes ac dolor invaserit præter paucos, qui adversæ factionis erant. Tunc ego dixi futurum, ut Pater Amplissimus Protector Ordinis eam rem indignissime ferret, quæ illius potestati & auctoritati nulla, extante causa, procul dubio derogaret. Pontificem Maximum, si veræ sint litteræ, dolis circumventum, falsa illum audisse. Sed plerique adulterinas putabant. Quid enim Protectorem suum habeat quilibet Ordo, si hac via grassari, ac suam explere libidinem, qui præficiuntur, possint? Ita quidem divulsum Concilium est, ac soluta Comitia. Igitur quia præteriti labores & consilia omnia in irritum cessere, nec expediri aliquid potuit, ac transigi, coacti sunt iidem illi ad Amplitudinem Tuam reverti tanquam unicum in rebus tam ruinosis confugium. Audies illos (ut consuevisti) benigne de suis rebus loquentes, & pro divino ingenio & sapientia tua sic errata hæc corriges, ac emendabis, ut non sit opus ad Tuam Amplitudinem toties redire, ac de eadem sæpius opem poscere, ac Tibi molestias cumulare atque congerere. Quos quidem tantum Tibi commendo, quantum ipsius Dei majestas, cujus hi sunt ministri, quantum item causæ honestas, & tuæ protectionis honor ac dignitas postulat. Bononia MDXXI. Nono Calen. Majas.



F

Epi-

(a) Franciscus Pizamanus Nobilis Venetus.

Epistola XIV.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Card. S. D.

A R G U M E N T U M.

In sui amoris ac observantia testimonium litterarium munusculum ad eum mittit. Rursum rogat pro Gradenico.

MUnusculum ad Te misi P. Amplissime, recentem præsentis Imperatoris coronationem diligenter a me scriptam, & traditam Chalcographis sub tuo nomine edendam, exiguum quidem munus, fateor, si non animum dantis inspicias, quod Tu eo plane, quo cetera consuevisti nostra, vultu accipies Artaxerxem imitatus Persarum potentissimum Regem, qui oblata sibi etiam munuscula non spernebat, & eorum, qui dabant, non manum inspiciebat, sed animum (a). Quod ideo mittendum duximus, ut scires amoris summi ac observantia erga Te meæ memoriam, nec spatio temporis, nec locorum longinquitate deleri. Sed non ero in his longior, ne tuam missæ coronationis futuram Tibi (ni fallor) gratam, & jucundam lectionem præsentium litterarum prolixitate retardem. Unum illud, priusquam finem faciam, Amplitudinem Tuam rogabo, ut qua benignitate atque clementia, nec non & liberalitate cetera Gradenico nostro & illius liberis concessisti, meo interventu ac precibus motus; ita nunc omni reliqua illum molestia exolvi jubeas, & scriptum, quod clarissimus vir Marcus frater tuus de iisdem pecuniis, quas ipsi Gradenico remisisti & condonasti habet, illi tandem reddi, ut solidum ac firmum sit illud memorabile Amplitudinis Tuæ beneficium. Hoc Te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

Epi-

(a) Plutarchus in Artaxerxe.

Epistola XV.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Card. S. D.

A R G U M E N T U M.

*Grimanum urget, ut oppressis Cœnobitis opem ferat adversus
factiosorum tyrannidem.*

Nisi scirem, Te libenter meas quascunque litteras legere, non essem ausus de eadem re toties ad tuam Amplitudinem scribere. Sed & singularis tua humanitas & patientia, quam multis & magnis in rebus antea sum expertus, & rei magnitudo atque necessitas, de qua rursus coactus sum ad Te litteras dare, fecit, ut non dubitarem hæc quoque ad Te scribere. Nolui enim ullo tempore meam Religioni, si quam præstare potui, operam deesse. Et Christianum quidem hominem decet, quibuscunque in rebus possit Christianum se declarare, & Religionem, in qua natus est ac educatus, quia Dei honorem & cultum respicit, rebus omnibus antepondere. Ad cuius majestatem tuendam in terris & conservandam, quum maxime sparsa per totum Orbem religiosa Collegia pertineant, danda iis maxime opera est qui possunt, ut illa conserventur, vigeant, atque perdurent. Hoc Tu ad tantum fastigium evectus, ac tanto in Ecclesia Dei Sacerdotio splendens præstare maxime potes, ac debes in eos præcipue, quorum Tibi peculiaris cura, patrocinium, ac defensio credita & deman data est. Ii autem sunt D..... Cœnobitæ omnes: cui Tu amplissimo, & maxime venerabili Ordini Protector a Sede Apostolica delectus & datus es, & in quibuscunque controversiis primus arbiter. In quo quidem (ut nosti) sunt Tertiarii, qui & de pœnitentia, & Eremitæ nuncupantur, quos binis jam litteris antea Tibi, quanta præstari a me potuit, diligentia commendavi, ut illis opem ferres adversus quorundam nefariam tyrannidem, qui spreta protectione & auctoritate tua, per impetratas dolose Apostolicas litteras cum sua factiosorum conspira-

tione, præter totius Ordinis illius voluntatem atque consensum, dominatum suum ac tyrannidem continuant, nec dubitant multa quidem relatu indigna, & Amplitudini ac auctoritati Tuæ aperte contraria, sicut antea scripsi, & quotidie magis audio, impudentissime dicere, quasi debilitata sit tua in totum Ordinem potestas, & illorum temeritatem retundere, ac petulantiam ulcisci nequeas. Hinc factum est, ut maximæ sint exortæ in toto illo Ordine discordiæ, ac futurum appareat, ut nisi Amplitudo Tua causam hanc eo, quo decet, & opus est, modo suscipiat, pessum eant omnia, & brevi Ordo ille dissolvatur, atque deficiat. Pudet me ea prescribere, quæ quotidie audio nefarie, & cum maximo Dei ac Religionis contemptu, ac per summam impudentiam impune geri. Narrabunt ii qui has ad Te pertulere & summa Ordinis sui dedecora & calamitatem coram aperient. Qui manifestam cernentes jandiu labantis Ordinis sui ruinam, nisi cito subveniat, ad Amplitudinem Tuam, tanquam ad asylum quoddam ac certissimam tutelam, confugiunt, & opem tuam adversus nefariam & intolerabilem sævitiam ac tyrannidem implorant. De qua vix crederem quæ audio, adeo turpia, adeo detestabilia sunt, nisi ipse proximis illius Ordinis Comitibus in hac ipsa civitate (ut antea scripsi) interfuissem, & audissem multa, & vidissem bono viro intolerabilia, ut foedissima & maxime detestanda, quæ me pudet scribere. Quare Te, P. Amplissime, per immortalem Deum, per sanctam illius Religionem & cultum, & per amplissimam auctoritatem tuam & honorem, quem pessima factio ista & conspiratio adeo contemnit, & floccifacit, Te etiam atque etiam rogo, ut causam hanc ita suscipias, ut factiosi ac impudentes isti aliquando coerceantur, & suæ temeritatis ac impudentiæ poenas luant, & Eremitarum hic Ordo, qui magno in discrimine versatur, ne brevi deficiat, ni cito ac efficaciter subvenias, se habere, ac in tanta necessitate sibi non deesse clarissimum ac validissimum Protectorem intelligat. Vale. Bononia. MDXXI. Quarto Idus Junias.

Epistola XVI.

Joannes Antonius Flaminius
D. Grimano S. M. Cardinali S. D.

A R G U M E N T U M.

Incertus de litterarum suarum exitu Grimano iterum gratulatur ob evectum ad totius Reipublicæ præfecturam ejus parentem. F. Danielelem, ejusque sodales Tertiarios diligentius commendat.

PLenas gratulationis superiore proximo mense litteras ad Te dedi, quibus (ut debui) meam declaravi lætitiā, qua sum incredibiliter affectus, postquam ad nos fama pertulit, & amicorum litteris factus sum certior, Patrem Tuum virum clarissimum Veneriarum Ducem esse factum, & Grimanæ familiæ, post tot decora belli domique parta, tantum ornamentum esse additum. Sed eas litteras acceperis nec ne, dubitare me facit quorundam vel incuria, vel improbitas, quibus antea litteras credidi, quas Tibi redditas non fuisse suspicor, & justæ suspicionis extant causæ. Quæ res facit, ut jam serius & rarius ad Te scribam: decrevi enim non amplius ad Te litteras mittere, quam quum nactus quempiam fuero, quem esse Tibi eas redditurum, certo sciam. Quare quum venerabilis vir Daniel se ad Te venturum, mihi declarasset, tantam occasionem mihi non esse prætermittendam existimavi; & statim epistolam hanc ad Te scripsi, quæ si forte, quas ad Te antea dedi, non accepisses, testis esset, me & officij & observantiæ singularis erga Te meæ nulla neque locorum, neque temporis longinquitate immemorem fuisse; simulque ut Amplitudini Tuæ Danielelem ipsum ac totum Ordinem, quem dixi, ut jam sæpius antea feci, rursus commendarem. Venit enim necessitate compulsus ac imminenti Ordinis sui ruina, nisi Tu, qui potes, cito subvenias. Scripsi superioribus litteris ea, quæ in eorum Comitibus proximo mense Majo Bononiæ gesta essent, quibus ego interfui & eos impense rogavi, qui rogandi erant, ut Amplitudinis Tuæ de iisdem Comitibus litteras

& jussa, & collabentes Ordinis sui res, quanti æquum esset, jam facere inciperent. Sed Generalis ille Præfectus, de quo ad Te antea scripsi, qui tyrannidem quandam in subditos, non præfecturam exercet, quique aliquot jam annos interturbat, & evertit omnia, nulla tuarum litterarum, nulla jussorum & protectionis habita ratione, non recta gradiens via, ut voti compos fieret, & in suo dominatu ac tyrannide permaneret, Apostolicas litteras protulit, quas occultata veritate omnium, quæ prius agitata fuerant & a Te mandata, dolo impetravit, & surreptitium quidem omnes clamitabant. Ita solutis cum ingenti bonorum omnium indignatione Comitibus, nihil ex ordine veteri, nihil secundum instituta Patrum geri ac transigi potuit, & magno cum dedecore atque ludibrio sermo inde plebejis hominibus & vilissimo cuique datus; & res postea miserabilis illius Ordinis deteriores quotidie fieri cœperunt. Jam monasteria quædam ex iis propter Regentis nota & passim vulgata jam vitia ad alios translata sunt, & nisi auctoritate tua, quæ maxima est, quasvis rebus mox subveniatur, brevi omnia pessum itura sunt, futurumque est, ut Ordo ille ad nihilum redigatur: quem Tibi, P. Amplissime, cum ipso Daniele viro certe magna religione ac vitæ integritate venerabili ac omni favore dignissimo, tantum commendo, quantum & Dei honor, de quo hac in re maxime agitur, & labentis Ordinis hujus necessitas, & tuæ protectionis auctoritas poscit. Qua quidem in re, ne sim longior, qui Tibi has reddet ipse Daniel facit, qui omnia novit, & ea Tibi coram diligenter explanabit. Quem ut benigne (sicut soles) audias, ac Tibi tum propriis meritis, tum nostra commendatione tuendum ac fovendum putes, Te etiam atque etiam rogo. Vale. Pridie Nonis Septembris MDXXI.



Epistola XVII.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. M. Card. S. D.

A R G U M E N T U M.

Opus laudat a Bonaventura Cotignolano ejus nomini nuncupandum.

SCio, P. Amplissime, quin ipse diu expertus sum, quantum ætatis nostræ ingeniis faveas, ac Te delectet, si quem videris aliquid excudisse, quod ad communem studiosorum utilitatem & ad amplificandam Rempublicam litterariam pertineat, eorum præfertim, qui sacræ Theologiæ, in qua Tu tantum entes ac tantum Tibi nomen comparasti, arcana perscrutatus fuerit, atque recluserit. Quo studio, quaque indagatione nihil esse laudabilius, nihil excellentius atque sublimius potest. Ceterarum enim disciplinarum studia inferiora sunt, ac res tantum humanas respiciunt: sola Theologia in Cœlo versatur, ac ipsius Dei solium attingit, & illius arcana mortalibus aperit. Horum ego non ignarus satis intelligo, quam gratum & quam jucundum Tibi sit futurum Bonaventuræ Cotignolani affinis mei, qui inter Minoritas observantiæ regularis doctrina & religione præclarum tenet locum, luculentum opus ac certe divinum, quod in Joannis Scoti sententias scripsit (a), quodque Amplitudini Tuæ justissimis de causis nuncupandum censuit. In quo quidem opere, quemadmodum videre poteris, & multo melius ipse judicabis, miro ingenio, exquisita quadam solertia, & omni admiratione digna indagatione usus est. Nam scriptorem illum (sicut nosti) acutissimum & eminentissimum totum explanavit, omnia formando argumenta, & nodos solvendo, adeo quidem, ut unusquisque non prorsus Artium & Philosophiæ expers talia facile possit intelligere, ac simul innumerabilia & admiranda quidem arcana, atque, ut ita dixerim, flores pulcherrimos Alexandri, Bonaventuræ, Riccardi, denique Thomæ Aquinatis, & aliorum similiter invenire. Non attinet me plu-

ra de hac re scribere. Ipsum opus apud Te quale sit & quantum, sese declarabit, & offeret. Nec dubito futurum, ut me multo pauciora, quam tanti operis claritas & amplitudo exposceret, dixisse fateare. Vale. Calendis Maii MDXXII.

(a) Crediderim opus istud Bonaventuræ Cotignolani mansisse ineditum. Namque Wadinghus de Script. Ord. Min. hæc dumtaxat Bonaventuræ Blanci e Cotiniola Provincia Bononiensis alumno opera laudat:

Quadragesimale.

Sermones Dominicales.

Homiliæ per annum.

De Viris illustribus novi & veteris Testamenti Bonon. 1534. apud Baptistam Phaellum.

Epistola XVIII.

Joannes Antonius Flaminus
D. Grimano S. Mar. Card. S. D.

ARGUMENTUM.

Grimani patrocínio utitur, ut direpta Cornelio Lambertino reddantur equa.

S Oleo lætari, P. Amplissime, quemadmodum sæpius ad Te scripsi, quod ea jandiu infederit hominum pectoribus etiam remotissimorum opinio, ut me non mediocriter abs Te amari credant, & tanquam de tuis unum familiaribus arbitrentur; ac propterea fieri, ut clari etiam viri sibi persuaferint, commendationem sui suarumve rerum apud Te meam magnum esse pondus habituram. Quos ut in sententia magis confirmem, & honorifica illorum opinione uberius fruar, si quando ad me veniunt, & operam sibi meam apud Amplitudinem Tuam deposcunt; quamquam plus æquo audere fortasse videor, & mihi ipse nimium assumo; nescio tamen, quo pacto pa-

paratum me ad præstandam illam semper inveniunt, ac facile impetrant. Non igitur Tibi erit ingratum, quod talem de me homines persuasionem induerint, neque molestum, si ego sustentandæ ac fovendæ illius studio non verebor, post tot alios, Tibi commendare præclarum virum Cornelium Lambertinum (a) ex primariis in hac urbe florentissima Senatoribus unum pollentem genere, pollentem opibus, & clientelis, sed propriis dotibus magis certe insignem, ac omnium bonorum, præcipueque Amplitudinis Tuæ favore ac ope dignissimum. Cujus Tibi nunc commendandi, ut alias omittam causas, quæ optimum quemque impellere deberent, accedunt non pauca, nec parva non illius solum, sed etiam totius Lambertinæ familiæ erga me officia, & quod mihi non minoris faciendum puto, clarissimi viri Gasparis Elephantutii cum eo homine, & cum Lambertinis omnibus summa necessitudo & familiaritas. Quem sane virum (de Gaspare nunc loquor) quanti ego faciam, non attinet scribere; ex me enim audisti sæpissime, ut dubitare minime possis, me non facile quempiam habere alium, (Tuam Amplitudinem excipio) quem tali viro anteponam & æque omnia gratificari studeam. Cornelius autem ipse homo quidem nullius prorsus factionis, qui neminem unquam læsit, nulli fuit injurius, & qui prodesse omnibus maxime semper studuit, infestum sibi nulla sua culpa nullisque publicis Patriæ inimicitiis, nec dicto, aut facto unquam a se læsum, sed sola majoris prædæ cupiditate illectum invenit L. Norbensem, qui facto in illius armenta cum factionum ac prædonum agmine impetu, magnum boum & equarum numerum ex agro Bononiensi, qua parte Ferrariensi agro finitimus est, rapuit, & abduxit. Quod ubi inclytus Ferrariæ Dux Alphonsus cognovit, equites confestim levis armaturæ, qui raptorem persequerentur, misit. Sed boves, ut tardiores incessu, invenerunt quidem, ac facile recuperarunt, quas ipse Dux clarissimi functus officio Principis statim ad dominum remisit: equas, quia longe præcesserant, consequi non valere. In agrum perductæ sunt Venetum, nec illarum quoque recuperandarum spem abiecit Tuæ fretus Amplitudinis favore, nostra & Gasparis Elephantutii, qui & ipse de hac re ad Te scripsit, diligenti com-
men-

mendatione . Quid tua valeat hoc maxime tempore auctoritas , & quam libenter juvare bonos semper consueveris novi . Quomodo autem viro tua certe ope dignissimo ferre opem & nobis illius necessariis satisfacere queas , non est meum scribere ; ipse enim facile rationem inibis , qua id efficias , ut futurum minime dubitemus tua singulari & omnibus notissima benignitate & incomparabili probitate , diligenti deinde cura & procuratione , ut quacumque in parte Venetiæ sint equæ , brevi ad pristinum dominum reducantur . Quo quidem beneficio futurum Tibi confirmo , ut non solum præclarum & optimum virum Cornelium Lambertinum , sed & totam Bononiensem Nobilitatem , quæ Te tamen jandiu colit & observat , Tibi devincias , mihi vero cum apud illum , tum apud ceteros Bononienses , ac præcipue Patricios tantum decoris & gratiæ adjeceris , ut me non multo minus quam illum eo nomine Tibi debiturum putem . Vale . VI. Cal. Junias MDXXII.

[a] Cornelius Lambertinus a Julio II. an. 1510. Senator in Urbe Bononiæ creatus, qui deinde marmoream Herculis statuam in aula DD. Antianorum anno 1520. erigendam curavit.

Epistola XIX.

Joannes Antonius Flaminus

D. Grimano S. Mar. Cardin. S. D.

ARGUMENTUM.

Orat , ut Senatoris Lambertini causa validius adsit,

AD sextum Cal. Junias eodem exemplo litteras ad Amplitudinem Tuam misi , sed illas acceperis nec ne , incertus sum . Nam qui præmissus fuerat , ut diligenter exploraret , quibus in locis essent equæ , citius opinione nostra reversus est , antequam litteræ ipsæ Venetias

tias perferrentur. Sed prioribus litteris addenda hæc putavimus, L. istum Norbensem ex peninsula Padi in agrum Vicentinum non procul Leniaco equas egisse, ac Patavino cuidam, quem & ipsum facinorosum ab ipsa pueritia semper fuisse, constans fama est, vendidisse homini quidem audaci, & manu prompto. Id verum sit, an commentum, ut præda tali defensore tutior fieret, scire non possumus. Quare vi aliqua, & majore imperio opus esse intelligimus, ut extorqueri hominibus flagitiosissimis queant. Id autem quomodo fieri oporteat, non est meum scribere, ne velle Te docere videar qua ratione, quoque modo equæ possint recuperari. Ac ne L. ipse dicat prædam istiusmodi tanquam hostium esse legitimam, ac propterea non debere se ad reddendum illam cogi, scito Cornelium Lambertinum inter præcipuos prædonis istius amicos semper fuisse, ac omnibus esse illum amicitiae officiiis usque ad hanc rapinam humanissime ac liberalissime prosecutum, ac summa in illum, antea quidem semper, sed per eos præcipue dies, quibus equas rapuit, & abduxit, liberalitate usum, ac in suis prædiis, ubi erant equæ, tanquam civi suo & homini conjunctissimo, omnia illi & omnibus, qui cum illo erant, necessaria victui per multos dies subministrasse. Qui postmodum ut hospiti tam benefico, tam liberali, ac de se optime (ut vides) merito aliquo pacto gratiam referret, armenta illius boum & equarum deprædatus est. Ex his igitur nec non ex aliis, quæ ante scripsimus, satis vides: quantopere omni favore ac ope clarissimus vir Cornelius Lambertinus adversus hominem ingratißimum, ac perditissimum dignus sit. Quare commendatum jam Tibi quanta potui commendare diligentia, iterum sic commendo, ut nihil majore cura, magisque ex animo commendare possim. Vale.



Epistola XX.

Joannes Antonius Flaminus
Amplif. P. D. Grimano S. Marci Cardin.
perpet. felicit.

A R G U M E N T U M.

Suam excusat in scribendo raritatem. De Gaspare Elephantutio ejusque filio Alphonso amice loquitur.

Libenter ad Te crebro scriberem, P. Amplissime, si vel possem invenire, quibus recte litteras committerem, vel satis otii, quum fere semper occupatissimus sim, ad scribendum haberem. Scripsi tamen antea sæpius quidem; sed ut conicere potui, non semper eæ litteræ Tibi redditæ fuerunt. Quod si se mihi quandoque aliquis offert, cui recte committi possint; plerumque tamen propter repentinum illius discessum vix tantum otii mihi relinquitur, quantum sit satis ad scribendum. Hæc ideo scripsi, ut excusarem meam vel raritatem ad Te scribendi, vel tarditatem, ne me suspicarer ulli temporis spatio, vel locorum longinquitate aut officii, aut observantiæ erga Te meæ oblivisci. Quæ me causa nunc impulit, ut scriberem, nactus modestissimum juvenem Peregrinum Bononiensem (a), qui mihi affirmavit, velle se ad Te venire, ut non dubitarem, ne nunc Tibi hæc redderentur. Iste forte in hospicio erat viri præclari ac elegantissimi Gasparis Elephantutii, cujus quantus sit erga Te amor & observantia, sæpius Tibi coram declaravi. Aderat ejus quoque filius Alphonsus optimæ indolis ac ingenii adolescentulus Tibi notissimus, qui mecum Seravalli triennium in contubernio fuit, & adhuc Bononiæ quoque est, qui me ambo impense rogarunt, ut aliquam sui mentionem in his litteris facerem, ac declararem, nihil se magis cupere, quam sibi occasionem aliquam dari, ut Amplitudo Tua intelligat suam erga Te observantiam nullo tempore imminui. Cujus quidem rei testis ego sum propter crebros sermones, qui de Te nobis habentur. Certe patrem habes ac filium Tibi devotissimos

mos ac tuæ Amplitudinis observantissimos. Quod ita esse, si quid unquam acciderit, facile intelliges ac experire. Verum ut ad me redeam, testes memoriæ, ac perpetuæ observantiæ erga Te meæ has esse litteras volui, cum quibus missurus eram epistolam, quam ad Pontificem Maximum scripsi, si satis otii mihi fuisset ad transcribendum; sed quum longissima sit, ut esse de rebus scriptam maximis oportuit, in aliud tempus mittere distulimus, quod tamen, uti sperabam, brevi facturus eram. Valebis interim, ac me (ut soles) amabis. Vale. Bononia. Nonis Septembris MDXXII.

(a) Peregrinus Faba Bononiensis a Paulo III. ad insulas Vestanenses anno 1543. postea promotus.

Epistola XXI.

Joan. Antonius Flaminus Forocorneliensis
R. P. Bernardo de Rubeis (a) Vicem
Legati Bononiæ pro Pontifici Max.
gerenti perpet. felicitatem.

ARGUMENTUM.

Dilationem suam excusat, eique in sui amoris & observantia testem legendam mittit historiam a se descriptam.

PUdor me quidem tenet, ac mihi pene succenseo, quod, ex quo in hanc urbem veni, ac Tibi litteras P. Amplissimi Cardinalis S. Marci de me scriptas humanissime reddidi, nihil egerim, propter quod me nosset, & conjecturam faceres, an aliquo pacto dignus Tibi tanti viri tam diligenti commendatione videri possem. Fateor me Tibi causam præbuisse accusandi tarditatem hanc meam, vel timiditatem, quod alterum horum suspicari potueris hujusce dilationis causam fuisse. Sed tantum abest,

abest, ut vel tarditas mihi ulla, vel timiditas impedimento fuerit, quantum nihil magis optavi unquam, vel curavi, quam mihi occasionem aliquam dari, qua mihi ad summos viros aditum invenirem; quæ res fecit, ut plurimis quidem clarissimis viris neque ignotus fuero, neque contemptus. Qua fiducia ductus Pontificum etiam Maximorum amici iam tentare non dubitavi, & successit quidem. Nam & Julius II, & qui Ecclesiæ nunc Romanæ præsidet Leo X., ut Alexandrum VI. taceam, scripta nostra non semel acceperunt, ac non inviti legerunt. Quæ quidem non ideo commemorare volui, ut me Tibi ostentarem, & maiorem quandam mei opinionem in animo tuo concitarem; sed ut suspicionem Tibi eximerem, aut admirationem, si quid ejusmodi forte in causa fuisse suspicatus es. Quare dilationem hanc meam præsentis epistola excusandam mihi arbitratus sum, ut scires me hominem Tibi deditissimum ac observantissimum Tui nulla negligentia, vel timidity impeditum, ut hucusque distulerim, me Tibi ostendere ac declarare, quanti benignitatem tuam & singularem humanitatem fecerim, quam statim primo accessu ad Te meo atque congressu mihi non esse ignotam voluisti, omnia pollicitus quæcumque vel ad honorem meum, vel ad emolumenta pertinerent; sed mille occupationibus implicitum, quas mea recens in hanc urbem migratio mihi excitavit, atque congestit, præter domesticam multorum Nobilium contubernaliū meorum institutionem, quod debebam, & maxime optabam, efficere ac præstare non potuisse. Verum pene jam compositis rebus meis & occupationibus, quibus (ut nosti) nihil esse magis contrarium studiis potest, respirare demum cœpi, & ad pristinas exercitationes paulatim reverti, in quibus ubi primum resipiscere ingenium sensi, quædam scripsi, ac Tu mihi statim in mentem venisti, & aliquid eorum ad Te mittere decrevi. Quum igitur Chalcographis excudendam proximis diebus tradiderim præsentis Imperatoris coronationem, quam nos descripsimus, eodem modo, quo ad Cardinalem S. Marci, cui dicata est, ad Te quoque mittendam duximus, ut me Tui memorem & gratum intelligeres, quem humanissima oratione tua & mirifica promissorum liberalitate Tibi perpetuo devinxeris. In qua quidem, sicuti

vi-

videbis, multa sunt relatu & auditu jucunda, quæ tametsi aliunde audisse Te non dubito, non tamen eo fortasse ordine, quò a me scribuntur, neque tam diligenter collecta ad Te perlata sunt, quemadmodum, ubi quæ nos scripsimus audieris, Te dicturum spero. Quædam præterea in fine adjecimus & digna cognitu, & quæ ad rem facere nobis maxime visa sunt, ut lectionem adhuc illustriorem & jucundiorē efficeremus. Sed longior esse non debeo; tum ne operam hanc ostentare; tum ne velle tuum judicium prævenire videar. Quæ quum legeris, si Tibi non displicuisse cognovero, promptiorem me ad alia mittenda reddideris. Vale. Nonis Februarii MDXXI.

[4] Bernardus de Rubeis Parmensis e Comitibus Bercetti ab Innocentio VIII. Episcopus Bellunensis inauguratus an. 1488., indeque ad Tarvisinam Ecclesiam translatus an. 1499.

Epistola XXII.

Joannes Antonius Flaminus
Bernardo de Rubeis Vicem Legati
Bononiæ gerenti S. D.

ARGUMENTUM.

Oppidi Seravallensis alluviem ornatè copioseque eloquitur.

Magnitudo rei me hortatur, ut de eo Te certiore faciam, quod horret animus scribere; & tanquam ingentis, quam sum descripturus, ruinæ sonitum atque fragorem audiam præsentem, ac videam, attonito similis vix verba invenio, quibus recentem meorum Seravallensium calamitatem explicem, cujus me jure participem reor; tum propter uxorem, quæ mihi Seravallensis fuit, Veturiam, & affines multos & familiares, quos

quos ibi quam plurimos habeo; tum quod pulcherrimi, & amœnissimi oppidi jandiu civis sum factus, ac propterea diutius in eo, quam in ipsa Patria mea commoratus sum, ac multo libentius; atque ob id non contemnendam ibi domum ædificaverim, agrosque emerim. Verum quia non minus tristia, quam læta, ubi res postulat, scribenda sunt, quia legentibus exemplo sui propter rerum humanarum casus ac mutabilitatem profunt, quum multa nos admoneant, enixe operam dabo, ut nihil memoratu dignum præteream, & Tu videas, quam justam habeam dolendi causam, nec mirere, quod animum horrere cogitatione scribendorum, & vix verba invenire me dixerim, quibus tantæ rei atrocitatem referam. Proximis Octobris Idibus densissimis alpes nubibus, qua parte ab Italia Germaniam separant, & quibus Seravallum (a) subjacet, integri cœperunt: mox tanquam præcipiti cursu in plana diffusæ plenam tenebrarum caliginem invexere. Noctem dixisses illam, non diem tonitrua toto Cœlo ingentia & fragores ætherei crebrique micantes in atris ignes nubibus pavorem augebant: nec erat, qui non crederet, mala quædam terris ingentia portendi, quæ postmodum erupisse ostendam. Secuta nox est diem, si dies ille fuit, multo quidem horribilior, cum tonitribus iisdem ac fulgetris tantisque fragoribus, ut ruere cœlum videretur, quorum horrorem nocturnum ipsum tempus, ac densissimæ augebant tenebræ. Postridie illius diei erumpere mala, quæ timebantur, cœperunt, quæ tibi, quam optime id a me fieri poterit, explicabo. Mercurii fuit dies ille Seravallensibus quidem tristissimus ac jure inter atros numerandus. Mesulus, qui medium interfecat oppidum, pulcherrimus & amœnissimus antea semper fluvius circiter horam diei XXIII cœpit præter modum intumescere, (nam brevibus & mitibus ac minime damnosis labi aquis semper consuevit) brevique admodum spatio sic augeri, ut alveum excederet, nec ripis amplius contineretur, cœno & glarea multa præter suum morem turbidissimus & violentissimus factus ac terribilis cum insolito impetu atque fragore per omnes repente diffusus est Oppidi vicos. Eodem momento, quo cœpit amnis intumescere, magna pars propinqui montis imminentis lacui, qui mille tantum passus distat
ab

ab oppido, vel terræ motu, vel insolita imbrium vi convulsa in ipsum corruit lacum. Quæ quidem ruina, quanta fuerit, hinc facere conjecturam poteris, quod lacum, qui profundissimus erat, totum quidem per transversum siccis permeabilem pedibus reddidit. Tantum vero ex ea re Mesulus, qui ex iisdem nascitur locis, incrementum accepisse visus est; ut totum repente oppidum in magni cujusdam stagni speciem redegerit. Fugere ad vicinos montes qui potuere, in quorum faucibus situm est oppidum, & unde nomen illi est inditum, rati, quod futurum mox apparebat, se in suis domibus tutos non fore; jam enim passim ædificia omnia repleri aquis cœperant, ut nemo non crederet ultimum sibi ac oppido diem advenisse. Sed in tanto malo ac omnium pavore, cœleste Numen non prorsus abfuit. Crevere ad prima usque domorum solaria funestæ aquæ, nec ultra intumescere. Quanta vero aquarum vis fuerit & quantus impetus, ex eo quidem intelligi potest, quod saxa quædam ingentia, quæ ad jactum lapidis extra oppidum, & subjecta monti, unde olim decidere, ac vicina fluvio erant, & quæ singula de suo loco boves quinquaginta non movissent, tanto aquarum impetu per ipsum amnem in medium oppidum devoluta sunt. Mœnia ipsa, qua parte oppidum fluvius ingreditur, qua item egreditur, eodem impetu a fundamentis eversa. Muri plurimi, qui hortos, qui vicina viridaria, & prata claudebant: item ædificia, in quibus officinæ sunt armorum, quæ celebre id oppidum toti Italiæ faciunt; alia similiter plurima, in quibus molendinariæ erant molæ & fullonum tabernæ & alia plurima, quæ in ripis ejusmodi fluviorum extrui solent, omnia fere sunt collapsa. Sacra in medio est oppido ædes Divæ Mariæ imposita fornicibus, nam subter eam Mesulus, quem dixi, amnis labitur. Tanta fuit aquarum vis in eum confluentium locum, ut illam ferre solidissimum Templi pavementum non valuerit, & Divi Antonii ara, cui subjectus erat ex fornicibus unus, in fluvium collapsa sit, & aquis immersa. Quid alia memorem mala? & repletas arenarum & glareæ cumulis ingentibus domos? æquatum ripis eadem materia fluminis alveum? novam summo cum detrimento ac deformitate pulcherrimi oppidi sibi aquas viam invenisse? Videres in-

cellis natantia vina, merfos in stabulis equos, altilia suffocata, & vel demersam aquis, vel superfluitantem plurimam suppelectilem. Taceo puerorum ac foeminarum planctus, & lugubres virorum se invicem miserantium voces atque amplexantium sese, tanquam ultimum illum visuri diem, miserabilius certe ac dolendum magis spectaculum, quam si captum & incensum ab hoste oppidum foret; quia in tanta aquarum altitudine nulla evadendi spes dabatur, & omni hoste horribilior erat dirus aquarum adspectus, profunditas, ac tantus fragor. Quæ me quidem recordatione tali, tanquam ipse interfuerim, adhuc terrent. Ædificia multa, quæ aquis vinci non potuisse visa sunt, in quibus est Templum, quod diximus, adeo quassa & debilitata sunt, ut ruitura brevi esse videantur. Humana etiam corpora, tanquam & ipsa labem inde contraxerint in varias & graves ægitudines quotidie incidunt. Ita paucorum annorum spatio geminata calamitate, sæva prius direptione ex bellorum incendio, posterius funesta inundatione ex tanto diluvio pulcherrimum ac in raris adnumerandum oppidum pene consumptum est. Hæc Te volui non ignorare, quæ quum legeris, scio futurum, ut fateare rari calamitatem exempli hanc esse, ac inter memorabilia mala referri posse. Vale. Idibus Novembris MDXXI.



Epi.

[a] Serravalle in Marchia Tarvisina armorum bellicorum celebris officina, pannorumque, vini & frumenti negotiatione inclytum. Leand. in March. Tarvis.

Epistola XXIII.

Joannes Antonius Flaminus

Joanni Baptistæ Vulpensi Forocorneliensis
Ecclesiæ Præposito S. D.

A R G U M E N T U M.

*Latatur de Litteris sibi redditis . Rem se minime perfecisse
significat . Opera sua continuationem spondet .*

Vix crederes, quantopere sim lætatus, quod mea in scribendo mora causam tibi & materiam scribendi ad me tam suaves & tam elegantes litteras præbuerit; vix enim crederes, quam me delectaverint: tantumque abest, ut tua meæ tarditatis accusatio me offenderit, ut incredibili etiam voluptate sim affectus. Nam quod ad te nihil ego litterarum dederim, nulla quidem factum est negligentia mea, sed cupiditate nimia scribendi, quod te ac me simul delectare posset, quod dum quotidie expecto, hucusque rem distuli. Sed & causam dilationis hujusce præbuit mihi Gasparis nostri Elephantutii absentia qui publice cum præsidio Butrium missus nondum in urbem reversus est. Sed in horas expectabatur, quocum tamen, priusquam illo se conferret, sæpius sum loquutus, & rem diligentissime tractavi. De filia præclari viri, de quo loquuti sumus quando hic eras, nihil transigi potuit, quia ab re maritali abhorrere præter modum ajunt qui rem tentarunt, neque persuaderi adhuc potuit, ut vellet nubere. Quod tamen si inducere in animum posset, virum externum prorsus aspernatur. Quid ego jam sæpe de Vulpensi familia, de re familiari vestra, deque fortunis mirifice auctis, ac de iis omnibus, quæ una locuti sumus, & Gaspari diligenter a me relata sunt, nimis longum esset perscribere. Suam quidem vir optimus ac humanissimus operam nobis pollicitus est, & jam certe præstitit diligentem; sed mira paucitas est earum, quas optamus, & quæ dignitati familiæ tuæ respondeant. Spem tamen non abjecimus ex

sententia rem transigi posse. Sed mox aderit Gaspar, quem esse familiæ tuæ amantissimum cognovi. Crebro illum conveniam, nec prius desistam, quam te, si qua ratione fieri possit, voti compotem factum videro. Illud tibi persuadeas velim, meam tibi operam nec defuisse antea, neque non solum hac in re, sed etiam in ceteris ubicumque præstari a me possit, defuturam in posterum. Vale. XV. Calen. Decembris MDXXII.

Epistola XXIV.

Joannes Antonius Flaminus

Joannis Baptistæ Immolentis Ecclesiæ
Præposito S. D.

ARGUMENTUM.

Quid actum a se fuerit monet, quæve sint media adhibenda consulit.

NOlo te amplius in eam suspensionem venire, ut me tui oblitum putes, cujus memoria tenaciter animo inhæret meo, ut nulla ratione queat avelli. Quod quibus contingit, ii mihi quidem amare nimium leviter videntur, & parum nosse quanti amicitia sit faciendæ: cujus qui non eam, quam æquum est, rationem habent, ii sane, quantum in ipsis est, humanam solvere societatem videntur, ad quam conservandam ipsa hominum inter se officia maxime valent, quibus, tanquam solidis vinculis, ea plurimum confirmatur, & stabilitur. Ne me igitur aut petitionis tuæ, aut meorum immemorem officiorum putares, quod pene te suspicatum proximis litteris animadverti, has ad te dare volui, ac certiore facere, quidnam post litteras, quas superioribus diebus ad te misi, de re tua egerim. G. igitur nostrum sæpius quidem antea, sed & nudiustertius conveni, ac de ipso

ne-

negotio, quemadmodum te velle intellexi, sermonem habui longum sane, ac illius erga te ac totam familiam tuam amoris maxime indicem & testem. Quæ autem a nobis ultro citroque dicta fuerint, ne longior sim, prætereo; sed tu facile potes existimare. Tota demum nostri sermonis & consultationis ejusce summa eo redacta est, ut is affirmaret perpaucos in hac urbe inveniri ex primoribus genere ac opibus claros, qui non suis multo potius, quam externis locare filias velint: hoc autem se antea quidem, ut qui suæ civitatis mores optime noverit, sed nunc maxime, dum tibi exoptat morem gerere, compertum habere, nam & ipse diligentissime perquisivit, & amicorum opera in sua re usus est, qui omnes in eandem sententiam veniunt: unam sibi tantum occurrisse in præsentia clarissimi viri A. C. filiam Virginem, nobilissimam quidem ac pulcherrimam, decimum septimum ætatis annum agentem, quæ quatuor habet sorores primoribus civitatis juvenibus nuptas. Quæ quidem familia (ut te scio non ignorare) cum aliis de causis, tum vero totius urbis hujusce affinitatibus clarissima, præpotensque est. Ad hanc maxime suam G. operam pollicetur, nam & ipse affinis est, modo aliunde prius, quam a se res tentetur. Quæ ubi per quemvis alium quocumque modo tentata sit, suam tum demum operam tibi summam cum fide ac diligentia spondet. Ac ne tibi difficile hoc videatur, affirmat, nobilem matronam I. F., cum qua tibi summa necessitudo ac vetus hospicium intercedit, ad hanc rem experiendam maxime idoneam ac utilem fore. Puellæ patruus vir insignis illustrem tenet apud Imperatorem locum, cujus nunc splendori & auctoritati tota hæc familia innititur, isque G. nostri sororius est, quo cum se diligentissime rem hanc per litteras tractaturum pollicetur, ac non desperat confici posse. Quam si tentandam ea, quam ostendimus, via censueris, ac nos postmodum quid actum sit, certiores feceris, dabimus enixe operam, ne studium nostrum ac diligentiam, quacumque ratione præstari a Nobis queat, tibi non defuisse intelligas. Vale. Idibus Januariis MDXXII.

Epistola XXV.

Joannes Antonius Flaminus
 Joanni Baptistæ Immolenſi Præpoſito
 S. D.

A R G U M E N T U M.

Vulpenſis voluntatem & conſilium probat, eique ſui & Gasparis operam pollicetur. Difficultates proponit. Ingenii ſui fœtus legendos ad eum mittit.

Accepi excuſationem tuam, qua mihi diligenter oſtendiſti, quid tibi fuerit impedimento, ne citius ad me reſcripſeris, ſed minime neceſſariam. Scio enim te, qui ceteris in rebus diligentiffimus ac vigilantiffimus es, minime in ſcribendo negligentem eſſe, id, quod jam ſæpius expertus ſum. Sed eam fuiſſe dilationis cauſſam, quam ſcribis, dolui; & mox lætatus ſum, ubi te convaluiſſe declaravi. Nam quod ad rem attinet, de qua proximis te litteris certior feci, voluntatem tuam & conſilium cognovi, & maxime probavi. Quare tam ego quam Gaspar Elephantutius vir clarus ac tui amantiſſimus & in amicorum negotiis minime negligens fecimus quantum velle te, intelleximus. In qua re operam tibi noſtram fidelem ac diligentem ruruſum pollicemur; ſed certe, quantum adhuc videre potui, & quotidie magis experior, mire difficilem. Quamobrem, ſi quod tantopere optas, vel forte non effecerimus, vel ſerius quam velles, & nos cupimus, te valde rogamus, ne nobis adſcribendum putes, tanquam in amicorum negotiis negligentes, & parum officii ac promiſſorum memores ſimus. Unum illud tibi perſuadeas velim, non facile quempiam inveniri, cui magis omnia quam tibi gratificari cupiam. Eandem ſimiliter eſſe Gasparis noſtri erga te voluntatem, ſi quid inciderit, quale te optare intelligimus, facile quidem experire. Miſi ad te Jambicum noſtrum, quod de obitu Leonis Decimi Pontificis Maximi proxime ſcripſimus, & epitaphia duo, quæ quia docti complures, qui

qui ea legere, non improbarunt, ad te mittere volui. Habebam alia multa; sed vix crederes quantis distinear occupationibus. Polliceor tamen fore (si quid otii nactus fuero), ut alia, quæ te non minus delectare possint, propediem mittam. Valebis interim, & me amabis. Vale. Quarto Idus Februarias MDXXII.

Epistola XXVI.

Jo: Antonius Flaminius
Jo: Baptistæ Vulpensi Immolensis
Ecclesiæ Præposito S. D.

A R G U M E N T U M.

Vulpensis operam postulat: agenda suggerit; eumque rogat, ut litem impediat.

Rogavi te hisce diebus coram, & quidem impense, ut videre potueris, quantopere optarem, operam mihi a te præstari in ea re diligentissimam, quam mihi esse maximi quidem momenti animadvertere potuisti. Credo, te illam, qua soles in amicorum negotiis, summam curam & diligentiam mihi præstitisse. Attamen, quia meorum negligentia scire adhuc non potui quæ acta sint, non putavi ab re fore, si hæc quoque ad te scriberem. Nam si semel allocutus matronam fueris affinem tuam, & nihil profeceris, non puto inutile ac præter rem futurum, si iterum convenias, & propositis, quæ sunt proponenda, dedecore ac infamia vulgata in foro ac in tota urbe ingenti adversum me ingratitudine durum illius animum impellere, ut promoveas, & progredi quo æquum esse compellas. Misi nunc scriptum Avunculi tui manu, quod summam, quæ mihi debetur, majore quidem ex parte continet, ut si sit opus in iudicio proferatur, quod certe propter tam veterem mihi cum ea domo neces-

itudinem horret animus. Tu si studio tuo, & diligentia poteris efficere, ne sit necesse litem hanc in foro agitari, rem certe feceris tuo præclaro ingenio, tua gravitate ac humanitate singulari & nostra necessitudine dignissimam. Non attinet me plura de hac re scribere, nisi quod vere possum affirmare nihil te mihi hoc tempore vel gratius, vel magis necessarium facere posse. Vale. Idibus Septembris M D X X I I.

Libri Secundi Finis.



JOANNIS ANTONII
FLAMINII
FOROCORNELIENSIS
EPISTOLARUM FAMILIARIUM
LIBER TERTIUS.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus
B. P. Adriano VI. Pont. Max. (a)
perpetuam felicitatem.

ARGUMENTUM.

Pontificem laudibus celebrat. Hortatur maxime ut Christianos Principes ad sociale bellum adversus Religionis hostes accendat.



Longa fuit populorum omnium adventus in Italiam tui & summa expectatio; desideria vero adeo ingentia, ut vix ferri ultra posse viderentur. Non quod putaremus, Te non satis animadvertere, quantum tibi onus demandatum esset, quantumque Imperium, quod omne christianum nomen amplectitur, ab Amplissimo tibi Ordine, ab Apostolico Senatu commissum foret; sed quod maximis implicitus negotiis, quod velles, tam cito, ut res postulare videbatur, efficere non posses. Et quæ nostra desideria multo magis augerent, tot malis Italiæ, tot populorum discordiis, tot urbium claudibus ac direptionibusangebamur; quibus non posse, nisi adventu tuo obsisti, ac modum statui, satis intelligebamus,

mus; ut parva quælibet mora nobis intolerabilis fieret. Nam Principes nostri, alii quidem iisdem malis corrupti atque infecti detinebantur; alii, si quam ferre opem cupiebant, malorum magnitudine & atrocitate deterrebantur. Ita ruinis, cædibus, incendiis omnia miscebantur. Nos quoque quanta in his locis mala, improborum scelere ac impietate, tulerimus, in quot labores & pericula coniecti simus, Beatitudinem tuam latere non potuit. Unum erat in tantis malis solatium, quod Te, ubicumque esses, non diutius absfuturum sperabamus, quodque non dubitamus Te mala Italiæ non ignorare, ac satis intelligere nulla ratione, nisi præsentia tua, sedari, ac fisci posse. Hæc sunt, propter quæ necesse est lætitiā nostram esse incredibilem, & gaudia tam privata, quam publica tanta esse, quanta nullis a quoquam verbis explicari queant. Quid enim optabilius nobis & cunctis Italiæ populis adventu tuo? quid opportunius? quid magis necessarium præstari hoc tempore ab omnipotenti Deo poterat? Nunc sperare nobis ac nostris rebus salutem & incolumitatem, tot malis & calamitatibus finem possumus. Eramus enim tanquam sine duce exercitus, vel potius sine gubernatore ac remige navis, quæ variis undique ventis agitata, ac sævam diu tempestatem passa periclitabatur, brevi procul dubio naufragium factura, nisi nos divina providentia & misratio respexisset, ac Te nobis dedisset, quo gubernante Romanam Ecclesiam, quod tuente Christianam Religionem omnia bona sperare possemus. Quid enim in consummato Principe desiderari queat, quod Tibi deesse quispiam suspicari possit? Nam si prudentiam, quæ rerum omnium magistra & moderatrix jure censetur, requirimus; ubi majorem invenire se posse quispiam speret? Si justitiam, quæ præcipuum ac firmum imperii vinculum est quis Te justior? Si temperantiam exposcimus; an dubitare debemus, ne virtus eximia, & quæ virtutum omnium peculiare condimentum est, in Te desideretur? Nam quid de fortitudine dicam, quæ in gerendis, & administrandis maximis rebus atque negotiis virum in primis ostendit, & quantus sit præcipue manifestat? Dicant exteræ gentes, apud quas longo tempore versatus es. Dicat, Te regente, Te administrante, tua felix Hispania, quantum hac clarissimæ vir-
tu-

tutes splendorem Tibi apud omnes gentes & famam pepererint: quum nulla in re clarius & evidentius elucere, atque spectari, quam in populorum administratione consueverint. Sed hæc inania, & floccifacienda videri queunt, si forte non sit in iis, quanta esse debet, pietas atque religio. Neque enim constare terrena diutius possunt, si cœlestia negligantur. Quæ sanctissima virtus quantum in Te vigeat, ac splendeat, res ipsa, de qua nunc tibi populi omnes gratulantur, abunde indicat. Quid enim movit amplissimum Ordinem Apostolicum Senatū, ut Te tanto terrarum & maris intervallo sejunctum, nec quærentem, ac ne cogitantem quidem ad tantum fastigium, quo nullum sublimius in terris conspicitur, eveheret, nisi summa vitæ tuæ integritas castissimi mores, ac omnibus numeris perfecta religio? Cujus quidem rei nulla potest aliunde, quam ex tam insigni tamque illustri facto major conjectura fieri, nec esse summæ integritatis tuæ ullum clarius ac evidentius testimonium. Sed Sancto impellente Spiritu in Te unum suffragia omnia consensere. Ita quidem divina Ecclesiæ suæ providentia consuluit, ac Te illi presidem, & gubernatorem, quum maxime opus erat, dedit, qui mire concussum atque labantem rei Christianæ statum confirmaret, ac stabiliret. Quis enim non instar miraculi ducat ex tanto Patrum numero, qui Romæ aderant, & ad creandum Pontificem novum convenerant, non placuisse quemquam deligi, quanquam in amplissimo quidem Ordine non pauci erant, qui tanto honore dignissimi putarentur, ac omnium ad Te unum, qui in Hispaniæ remotissimis aberas locis, favores inclinasse? Quis tunc non stupuit, ac non dixit, rem omnibus (ut ego arbitror) inauditam seculis, & propterea divinitus inductam? Quis tunc non continuo cœpit omnia sperare bona, & malis omnibus, quæ diu Christiana gens passa est, credere finem advenisse? Hæc sunt, quæ Te nunc populis ostendunt, illustrem faciunt, & qualis quantusque sis, evidentissime declarant. Sed ingentia tui animi bona multo magis deinceps apparebunt. Nam Te sublimem fecit Deus, ac Te conspicuum populis omnibus dedit, ut Te conspicerent homines, ut tuæ vitæ admirabilem formulam intueantur, ac Te Ducem in viam salutis, quem sequantur, habeant. Nam tales
sole-

solere subditos esse, quales Principes essent, scripsit in sua Republica divinus Plato. At quam bene tunc, & quam feliciter cum populis agitur, quum bonum Principem nacti sunt: de illius enim moribus ac vita suos componunt mores, ac vivendi rationem ineunt, & illi placere maxime student. Si qui sunt flagitiosi, cohibent se se, ac non aliorum similes videri maxime verentur. Nulla vi tunc jura, nullo metu leges opprimuntur. Divitem non timet pauper: suus unicuique locus est, sua conditio manet. Hinc fida hominum inter se societas, laeta concordia, summa tranquillitas. Quibus quid in vita sit optabilius? Quæve majora esse, aut optari queant bona? Hæc tamen omnia unius regentis vita & mores pariunt. Quanti ergo refert bonum esse nactos Principem populos? quem si forte malum sortiantur, nihil est, quod ultra majorem calamitatem, aut ruinam expectent. Non poterat ergo melius Ecclesiæ suæ, ac toti populo Christiano, aut opportunius divina Providentia consulere, quam Te talem summæ rei præficere, ac Pastorem ovili suo tradere. O igitur ex turbulentissimis restituta nobis felicia tempora; & quale celebravit antiquitas Saturni (b) seculum! O ex sæva & diuturna tempestate restituta nobis tandem optata tranquillitas, & ex tanto bellorum incendio certa pax, & laeta quies! Quis nunc non resipiscit? non præteritorum malorum, ne perdurent, metum abiicit, ac bonorum omnium spem recipit? quis non credit, Adriano summo Sacerdote, Adriano Pontifice Maximo Christi Ecclesiam gubernante, bonis omnibus viam esse patefactam? Gravis erat ægritudo, quæ ita quidem invaluerat, ut membra Ecclesiæ præter modum debilitata, jam prope & extincta viderentur; ut tanta morbi gravitas non alium, quam Te medicum exposceret. Lababat Christiana Religio, magnis agitabatur fluctibus sancta Fides omnes Provinciæ conquassatæ erant: nulla pars cernebatur, quæ ruinam & excidium non minaretur. Vides ergo quid Tibi agendum sit, qui gentium omnium Princeps factus es, qui pro Christo caput Ecclesiæ in terris es, qui delectus es Christi Vicarius? Credit Italia, sperant exteræ gentes, qua Christianum nomen diffunditur, id quod populi omnes summis a Te votis expectant, sedari jam posse Principum discordias,

bel-

bellorum incendia restingui, ac malorum, quæ diu passi sunt, semina, si qua ex longa restant contagione, tolli. Hæc tui Pontificatus summa gloria, summa felicitas futura est. Quid enim felicius illi contingat, qui Christi locum tenet in terris, quam si Christi testamentum maxime tueri possit, qui abiens in cælum dixit (c), Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis? Quo quidem bono quid auribus suavius? quid gratius animis? quid magis expectandum populis? aut humanis rebus magis necessarium? Huic igitur tanto & tam expetendo bono toto pectore, totis Tibi viribus incumbendum. Magnum quidem incipitum est atque difficile; sed non tuis majus est viribus. Summa virtute opus est; ea Tibi non deest, non consilium, non animi magnitudo, & quod magnum rebus gerendis, & administrandis momentum affert, tanta rerum experientia, quantam inesse mortalium cuiquam posse testantur omnes, & prædicant. Quid igitur impedimento sit, quin sperare bona de Te omnia debeamus, ac polliceri nobis? Reges Christianos & Principes omnes Tibi invenies obsequentissimos, quem æquissimum suæ causæ judicem sortiti sunt, qui omnium Pater optimus, & pacis atque concordiae filiorum cupientissimus odia tollit, sedabit iras, discordiarum causas eradicabit, & a cujus sententia recedere impium cuncti ac nefarium putent. Quid enim in exactissimo iudice requiri potest, quod in Te desiderandum quispiam existimet? Nam si legum notitia quæritur, ubi major est? Si juris humani, atque divini scientia desideratur, ubi sit locupletior! Si iustitia, quis Te iustior, & ad ea, quæ non recta sunt, constantior & inflexibilior? Gravitas vero & auctoritas tanta est, quanta esse in eo Principe debet, qui omnium moderator summus & arbiter factus est, & æquatam cælo potestatem obtinet, quique mortali in corpore sic Deum ipsum repræsentat, ut tanquam terrestre Numen populi venerentur, suspiciant, adorent. Ecce quomodo jam ad felicem tuum in Italiam adventum discordiæ videntur sedatæ: armorum fragor audiri desit: sic bella quiescere, ut Te ad tuam sedem, hoc est ad Apostolicum thronum, ad Petri cathedram accedente, tanquam pudor quidam omnes, quicumque arma tractabant, ceperit, ac sibi depouenda illa nunc demum putaverint. Quod sane magnum
futu-

futurae pacis ac tranquillitatis praesagium ducimus. Quae quidem si, quemadmodum est omnium spes & opinio, sequatur, facile sit ingentia mala, quae a Mahumetanis, a Fidei nostrae sempiternis hostibus impendent, quaeque nunc maxime nos premunt, averti. De quibus, quoniam locus hic postulare videtur, mihi aliquid in praesentia dicendum puto, non quia Te non praevidere imminentia, & se quotidie magis ostentantia mala existimem, sed quia non ab re ducimus, quamquam satis incitatum per se ad repellenda omnia, quae labefactare Christianam Religionem, aut imminuere valeant, animum tuum stimulis adhuc pia Orationis impellere: nam non inutile fuit interdum currenti equo calcaria subdere. Sed horret animus, B. P., quum pericula ingentia considero, quum hostis potentiam, immanitatem, ac inexplebilem dominandi libidinem repeto. Terribile praeter modum Christianis erat Turcarum nomen, priusquam eorum Imperator Sulthani (d), qui se Regem Regum, & Mundi Gladium dictitabat, imperium sibi subderet, ac magnam Orientis partem priori suo, quod per se quidem erat amplissimum, imperio adiceret. Judaeam omnem, totam Aegyptum, Syriam, Arabiam, utramque Armeniam, & alia plurima circumadiacentia Regna, quae longum esset commemorare, sibi subegit, & priori potentiae, quae magnam Asiae, magnam Europae partem occupaverat, & quae cunctis gentibus praeter modum formidolosa erat, tantundem, aut etiam eo amplius adjectum existimatur. Quae quidem victoria sic elatum illum, ita ferocem reddidit, ut nihil sit quod jam non praesumat animo, & invadere audeat. Qui quum Orbis totius affectet imperium, viam sibi miro ac formidabili successu aperit; quam sibi facilem arbitratur fore, si dominam gentium quondam omnium Italiam occupet. Quod ut efficere possit, via pervulgata Barbarorum, ac Scythiae gentium, a quibus & ipse originem ducit, paulatim sibi aditum parat, qua Gothi, qua Heruli, Turingi, Uvandali, & Hunni, ac demum Longobardi olim Italiam invasere. Belgradum proximo anno (e) Pannoniae Urbem ultra Danubium munitissimam expugnare, ac in suam potestatem redigere aggressus, demum expugnavit, & quod vi non poterat, proditione effecit (f). Quem locum ejus Pater (g) & Avus (h) saepe tentatum expu-

expugnare nunquam valuerant. Quæ res quantum pavorem gentibus citra Danubium omnibus injecerit Pannoniis, Bohemis, Dalmatis, Germanis, & Istris, quas Belgradum maxime protegebat, Tute cogita. Ita quidem factum est, ut terror idem Illyrici oram, & Italiæ populos, præcipue Adriatici maris accolæ invaserit. Nam quid per Deum immortalem impedimento amplius sit, quin Turcæ jam totam libere pervagentur Pannoniam ac finitimas Pannoniæ gentes, ac in ipsam Italiam impetum faciant, quum sæpius etiam ante occupatum Belgradum id facere ausi sint, & magnis nos cladibus non solum antea, sed etiam hoc ipso anno affecerint? & (i) ingentem præterea captivorum multitudinem utriusque sexus Christianorum (proh dolor!) in servitutem, & ad Mahumetanos ritus abstraxerint potius, quam abduxerint. Sed majora multo mala nobis metuenda sunt, ac multo manifestius atque viciniùs toti Christianæ Religioni, præcipueque Italiæ periculum impendet, nisi & cito, & totis viribus summæ rei consulatur. Sed vide quæso immanissimæ feræ aviditatem ac rabiem. Proximo etiam Julio pulcherrimam & nobilissimam insulam Rhodum summa ope adortus est, ac proditione pene occupavit (k), quam occupare nunquam illius majores ulla vi potuerunt: quam si cepisset, quam liberum jam illi fuerit in totum meridiem & Occidentem classe excursiones & impetus facere, nemo est, qui non intelligat. Hæc autem insensissimus & in nostra semper damna intentus hostis tuto est ausus facere, dum Principes inter se nostri maxime discordant, & digladiantur: qui dum se invicem armis persequuntur, hosti potentissimo animos & vires addunt. Quem procul dubio credibile est, nihil magis dies noctesque mente agitare, quam quomodo invadere ipsam demum possit Italiam. Classem habere illum in Ægei mari navium atque triremium & omnis generis navigiorum maximam & instructissimam perhibent: terrestrem similiter exercitum, ut illi genti mos est, numerosissimum; ut nullum sit adeo munitum ac potens regnum, quod vel terrestribus, vel maritimis copiis aggredi non audeat. Nihil est autem, quod illum terrere, ac remorari queat, nisi Christianorum Principum concordia, quæ si non adsit, tum pessime nobiscum agatur, ac in summo discrimine Christiana
res

res versetur. Huic ergo rei toto pectore, omni studio, totis viribus est incumbendum: nec difficile ob eas, quas supra narravimus, causas futurum putamus; dicto enim parentes erunt Christiani Principes, & quocumque vocabis venient. Ubi hoc audierit immanissimus hostis, trepidabit, qui nunc tantopere timetur, nec suis rebus fidet, quibus nunc propter Christianorum ignaviam atque discordias nimium intumescit. Multa quidem regna de nostris cepit, & possidet, quæ vitio superiorum Principum amisimus, quibus in Europa occupandis Constantinopolitanum Imperium in Thracia, cujus Provinciæ Bytantium (l) caput est, quod nobis desidentibus, ac parum mature considerantibus quanta inde ruina, quanta mala secutura essent ereptum est, & clarissima Insula Eubœa (m), quam posteri Nigripontum dixerunt, viam aperuerunt; inde enim patentem ad invadendas septentrionis gentes aditum habuit. Ubi primum Phocidem invasit, ac sibi subegit (n), quæ solo ponte in Euripo ab Insula, quam diximus, dividitur. Inde Boetiam, ac Macedoniam, atque Thessaliam (o): item Peloponnesum (p), quam nunc Moream dicimus, totius Græciæ quondam arcem præter solam, quam nunc post amissam Methonen (q), atque Coronem (r) Veneti tenent corrupto vocabulo Neapolim, quam esse Argivorum nobile quondam navale credimus Naupliam (s): item Achajam (t), cujus caput Corinthus est, & Atticam (u) totam, nec non alia pene innumerabilia loca terra marique capta, quæ nos epistola, quam ad Leonem X. Pontificem Maximum præcessorem tuum de suscipienda expeditione adversus Turcas misimus elego versu scriptam (x), complexi sumus, & quæ commemorare non sine ingenti dolore possumus. Salva tamen adhuc nobis loca sunt plurima opulentissimæque regna, bellicosissimæ gentes, amplissimæ, ac nulla parte imminutæ provinciæ, ut si Reges nostri nec etiam cuncti adversus atrocissimum hostem conspirent, non solum quæ adhuc nobis sunt integra tueri, sed etiam toto Septentrionali, ac Orientali Imperio exuere illum queant. Sed eum nunc res christiana defensorem ac ducem nacta est, ut si sperandum hoc unquam fuerit, sperare nunc maxime liceat, cum illa, quæ desiderari in summo Principe soleant, & esse convenit, abunde omnia in Te
ap-

appareant. Quid ergo opus est, & quid agendum restat? Illud quidem primum ac summe necessarium, ut semina discordiarum & irarum inter dissidentes Principes nostros prius tollantur. Quod si efficias, ut certe efficies, nihil fuerit, quod majus, quod illustrius atque divinius in toto Pontificatu tuo factum asserant omnes, quodque magis & præsens ætas & posterum omnes celebraturi sint. Pace enim & concordia a Christianis accepta Principibus, quæ bona nobis speranda non sint? Ad hanc igitur tuum omne studium, omnis cura, mens Tibi denique tota conferenda est. Hæc rerum omnium Tibi gerendarum prima & summa est, quam toti bona sunt consecutura, ut nulla alia ex re videam posse majorem nostro seculo felicitatem ac Tibi gloriam contingere. Quid tunc adversus Turcas & aliam quamlibet nostris contrariam ritibus gentem efficere non possis? Quid tuis, quantumvis grandibus cœptis, esse impedimento queat? Habes Christianissimum Imperatorem (y), qui tua maxime institutione tuisque consiliis tantus est, quanti non fuere multis retro seculis alii Cæsares quam plurimi; quocum Tibi tanta necessitudo, tanta animorum & consiliorum conjunctio est, ut minime verendum sit, quin illum tuis obsequentissimum votis perpetuo habiturus sis atque promptissimum: qui quantum magnitudine animi, potentia, consilio, militari arte valeat, nemo est, qui melius quam Tu noverit; & ceteri de proximis bellis ignorare non possunt, quæ optatam diu Italiæ pacem, & immortalem illi gloriam peperere. Sequetur generum focer potentissimus ac opulentissimus Britannia, quam nunc Angliam dicimus, Rex (z), cujus Insula vires, opulentiam, populorum frequentiam, rei bellicæ claritatem Tibi commemorare supervacaneum ducimus, quia melius ista, quam Tu novit nemo. Non aberit his cœptis pacata tandem tua cura & auctoritate Gallia (aa), quæ positis inimiciis, partes Romanæ (sicut antea consuevit) Ecclesiæ & Catholicam simul Fidem tueatur. Quid Portugallia, quod est Lusitania, (bb) regnum memorem olim exiguum, nunc amplissimum atque opulentissimum quum multas antea nobis ignotas gentes subegerit, ac sibi tributarias reddiderit, & usque ad Indiæ loca penetraverit? Quo factum est, ut ignotissimi prius Orbi nostro Reges

H

cum

cum innumerabilibus populis Christi fidem, ac Evangelium magno cum plausu receperint, & multa Divi Francisci Minoritæ Monasteria apud illos ædificaverint, & ædificare non desinant. Qui quidem populi quotidie magis rei Christianæ successu alacres facti ad ea nos loca invitare non cessant. Quo quidem fit, ut aliæ plurimæ gentes summis nos votis expetant, & ad se vocent. Propter quod noti jam sumus facti Gedrosis, Bactrianis, Sogdianisque gentibus & incolis persici maris. Hinc amicitia nobis initæ cum Melindis, cum Traglodytis, & ultra parrasium montem & sinum Arabicum novit nos Cananor, Cranganor, Guzeratos, Zeillan, Narfinga: Item Cocchin & aurea Chersonesus & opulentissimum Calicut Regnum, quæ pridem ignota Christianis loca Emmanuel Christianissimus Lusitaniæ Rex & invictissimus classe penetravit (cc). Quare quid restat amplius, nisi ut tot populis, tot insulis, tot pene innumerabilibus ignotis antea nobis gentibus facti noti ultra Javam majorem totum cum suo ambitu terrarum Orbem circumeamus, ac nulla deinceps, & paucorum quidem annorum spatio, pars reliqua sit, in qua, Te auctore, Te duce, Christi Evangelium & Christianum dogma non resonet? Sed venio ad reliqua. Non tibi deerit Hispania tua (dd) semper habita superioribus seculis, quod nec minus præsentis ætate sumus experti, bellicosissima & populis frequentissima, ut in qua urbes ducentas & nonaginta quatuor esse Martianus (ee) asserit, in qua sola Bætica, quæ amplissimæ provinciæ pars una est, cunctas partes antea numerositate incolentium maxime frequentata. Cujus rei facere conjecturam inde licet, quod in ea Conventus fuere quatuor Gaditanus, Cordubensis, Astigitanus & Hispalensis, oppida numero centum septuaginta duo; in quibus Coloniae septem, Municipia octodecim, Latio antiquitus donata vigintinovem, libertate sex, federe tria, stipendiaria centum viginti (ff). Sed quantas vires sanctæ huic expeditioni ministrare possit Hispania, quis Te, B. P., melius novit, qui diu summa cum laude in ea fuisti, & administrandæ curam sustinuisti? Quid de Pannonia, quam ab Hunnorum gente posteri Hungariam appellavere, dicam? quæ sola Turcas sustinuit, & magnis sæpe numero cladibus affecit, ut pro-

ximo

ximo etiam semel Aprili, ac iterum paullo ante, (gg) ac pene proximis diebus cæsis uno prælio hominum circiter triginta millibus, & quam nunc Turcæ, veluti primariam & munitissimam in septentrione arcem, expugnare summa ope contendunt. Taceo Bohemos & Polonos, quos esse Scythicas gentes non ambigimus, & Sauromatas credimus belliconissimos quidem & ipsos, & eorum majores semper fuere, ac Turcis assidue tanquam clypeos quosdam cum Pannoniis oppositos. Venio ad Germaniam provinciam quidem amplissimam, utpote quæ ab Istro, unde principium habet in Rhenum terminatur, virorum dives ac numerosis populis frequens ac bellicis maxime laudibus insignis totque jam seculis Romani sedes Imperii, nulli Provinciarum belli artibus postponenda, quæ suo ambitu tot gentes & tuam simul inclytam Patriam (hh) amplectitur; adeoque est auri argentique metallis fœcunda, ut suis per se viribus tanti onus belli sustinere valeat. Restat Italia mihi dicenda, omnium terrarum alumna eadem & parens munere Deum electa, quæ cœlum ipsum clarius faceret, sparsa congregaret Impéria, ritusque molliret, discordes ferasque linguas sermonis commercio contraheret ad colloquium & humanitatem homini daret; breviterque cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Hæc est illa Italia, quæ Paulo Æmilio, L. Attilio Consulibus, nunciato Gallico tumultu, sola sine externis auxiliis & sine Transpadanis equitum triginta millia, peditem septuaginta millia armavit (ii), & quæ Annibalis adventum quasi præsagiens (kk) civium Romanorum, & sociorum decies centena hominum millia, qui essent bello apti, descripsit. Sed supervacaneum videtur Italiæ vires ac potentiam omnibus notam gentibus ac celebratam longiore oratione prosequi. Neque hujus & aliarum simul Provinciarum mentionem fecimus, tanquam Tuæ Beatitudini parum nota sint, quæ de iis a Nobis dicta sunt; sed ut redactæ ad memoriam, ac Tibi propositæ tantæ vires multo magis animum tuum ad gloriosam expeditionem accenderent. Habes ad hæc felicium præcessorum tuorum exempla non pauca, quæ Te simul hortari, ac impellere ad eam plurimum debent; quos tametsi Tu non ignoras, digni tamen sunt, quorum memoria, ubicumque datur occasio, a posteris celebretur. Ac primum quidem se of-

fert Urbanus II., qui sanctissimus Pontifex quum iniquissime ferret, ac diutius pati non posset cum cetera loca, tum sanctam civitatem Hierusalem & venerabile Christi Sepulchrum occupatum a Gentilibus ac diu possessum, sacris Conciliis omne Christianum nomen ad arma concitavit; nec prius destitit, quam omnes Christianos Principes ad memorabilem illam expeditionem sic impulit, ut trecenta armatorum millia Crucesignatorum parata ingenti classe, in Asiam trajecerint, ac brevi loca fere omnia, quæ diximus, recuperaverint, ac Hierosolymam in pristinam Regni formam, creato communi Principum consensu Rege Balduino, restituerint. Cui quidem clarissimo Pontifici si vita longior contigisset (ll), nemo dubitavit, quin totum Orientem fuerit, Christianæ Religioni recuperaturus. Cujus morte orta inter nostros Principes dissensio rem Asiaticam plurimum labefactavit. Secuti sunt alii eodem quidem animo, sed non tanto successu Pontifices Maximi, qui & ipsi totis viribus erepta Gentilibus loca tueri, & Christianam Religionem dilatare ac per totum orientem diffundere conati sunt. Nam secutus Urbanum Paschalis (mm) ea de causa Christianos Principes, ut labantibus paulatim in Asia ob eam, quam diximus, causam rebus nostris consuleret, ter ad Concilium convocavit. Post hunc Gelasius (nn), quum idem attentare summa ope cœpisset, immatura morte sublatus est. Verum, quod ille non valuit, Calixtus (oo) effecit, qui Venetos cum magna classe, & aliam simul ingentem multitudinem ad ferendam nostris Asiaticis opem, qui a Gentilibus accerrime oppugnabantur, misit. Post cujus obitum Eugenius (pp) eandem opem Fidei summa virtute præstitit, & concussas in Oriente res Christianorum plurimum juvit: adiit enim ipsemet Sanctissimus Pontifex Galliæ Regem, ut labentibus pedetentim in Asia rebus nostris opem ferret. Ob eandem causam Julius II. ex toto Orbe Principes convocavit. Alexander IV. cum his quoque celebrandus est, qui Britanniae, quam nunc mutato veteri vocabulo Angliam dicimus, Regem impulit, ut adversus Turcas ingentem classem emitteret. Alios possem memorare, ac Leones cum iis non paucos, qui talibus expeditionibus immortalem sibi famam peperere. Sed nimis longum foret. Quartum & nonum non tacebo: Quartus subitario exercitu Mauros, qui

qui loca circa Neapolim & ipsam urbem invaserant, mira celeritate atque successu ex Italia pepulit. Et quia hostes iidem suis incursionibus sæpe loca circa urbem infesta reddiderant, & ipsam Romam aliquando invadere ausi fuerant, adversus illorum impetus urbem extruxit, quam de suo nomine Leoninam civitatem appellavit. Nonus autem Constantinopolitanum Imperatorem impulit, ut erepta nobis rursus vitio nostrorum in Asia Principum Hierosolymam & sacrosanctum Christi Sepulchrum recuperaret, & recuperavit. Quid aliis per se satis incitatum ad tuendam & propagandam fidem & Christianæ Religionis majestatem animum tuum stimulis agam? Scio quid de Te sperent, & quid a Te expectent tam Italiæ populi, quam exteræ gentes, & quantas res sapientia tua & auctoritate, qua nulla major esse potest, queas efficere. Restat, ut velle Te sciant, tam memorabile, tam gloriosum, tam necessarium facinus aggredi. Attolle sanctum Crucis vexillum, unde cunctarum salus gentium pendet: certatim ad Te omnes confluent. Nec vero dubitandum est aut copias Tibi necessarias, aut causæ suæ Christum esse defuturum, cujus dextera ambulanti in fluctibus Beatum Petrum, ne mergeretur, erexit, quique eidem dixit (99), Pro Te rogavi, ne Fides tua deficiat. Suscipi vero a Te tantum Fidei negotium eo, quo cetera consuevisti, animo decet, ingenti scilicet, intrepido ac infatigabili, quum videas Te non solummodo cunctorum hominum, quos gremio suo Christiana Religio complexa est, & continet, sed ipsius etiam Dei ac unigeniti illius Filii causam suscipiendam, atque tutandam; quo duce, quo presente, ac suos protegente, quis dubitet gloriosam expeditionem istam, non esse felicem eventum sortituram? Delectus es ab Apostolico Senatu Sancti Spiritus illustratione Pontifex Maximus; quid isto fastigio sublimius? Caput Ecclesiæ in terris factus es; quid tali titulo excelsius? Constitutus es Christi Vicarius; quid tali officio majus, illustrius atque divinius? Tibi ergo Pontifici maximo Religionis causa suscipienda est, atque tutanda: Tibi, qui caput es, membrorum habenda diligentissima ratio est, nequid desit, aut ne adversi aliquid patiantur: Tibi Christi Vicario sic esse gerendam in terris illius vicem, intelligis, ut qui gerit, optime sciat, nullum posse majus

humanis humeris onus imponi, nullum ministerium, nullum officium majoris negotii, illustriusve, aut præclarior demandari, atque committi. Verum quum ad id non quidem homines, sed hominum ministerio & opera Te sibi Deus delegerit, talem delegit, qualem maxime oportuit, & quali hoc tempore indigere summopere suam Ecclesiam, vidit. Commissam Tibi navem Petri conscendisti: sedes in puppi, & clavum tenes. Amplectere igitur, B. P., toto pectore, summa fiducia, & quanta æquum est, animi alacritate Ecclesiæ sanctæ administrationem, Catholicæ Fidei custodiam, Religionis Christianæ defensionem, ex qua tantam apud omnes gentes laudem, tantam es Tibi gloriam comparaturus, ut nullus jandiu tuorum præcessorum extiterit, cui majore successu, ac felicitate Romanum Pontificatum gerere, & administrare contigerit. Vale.

Epi-

- (a) Adrianus VI. Florentii Patria Trajectensis anno 1522. quinto Idus Januarii, dum in urbe Cantabrigie nomine Victoria moraretur, Pontifex Romæ delectus. Ciaccon. in Adrian. VI.
- (b) Saturno regnante aureum fuisse seculum fabulantur Poetæ Virg. *Æn.* lib. 8. v. 324. Ovid. *Metam.* lib. 1. vv. 88. & seq. Plato in sua Republica, & lib. 34. de leg. dial. 4.
- (c) Jo. 14. 27.
- (d) Solymannus.
- (e) 1521.
- (f) Lege sis Melchiorum Soiter. de bello Pannonico lib. 1. tom. 2.
- (g) Selymus I.
- [h] Bajazethes II.
- (i) Aventin. de rebus Turcic.
- (k) Lonicer. hist. Turc. lib. 1. scribit Solymannum an. 1522. mense Junio Rhodum obsidendum suscepisse, occupasse vero ipsa Natalis Christi die ejusdem anni, Turcarum armis cedente magno Rhodiorum Magistro Philippo Villadano.
- [l] Byfantium ann. 1453. a Mahumethe II. Christianis ereptum est.
- (m) Insula Eubœa a Turcis subacta an. 1470.
- n] Phocis expugnata an. 1477.
- (o) Bœotia, Macedonia cum ejus partibus & adnexis capta ab Amurathe II. an. Domini 1445. circiter.
- [p] Peloponnesus a Mahumethe II. an Christi 1458.
- [q] Methon a Bajazete II. 1496.
- (r) Corone ab eodem paullo post.
- (s) Nauplia a Turcis deinde subacta an. 1539. Solymanno imperante, a Christianis anno 1686. 29 Augusti recuperata, ac demum cum ingenti bonorum omnium luctu cum ceteris Peloponnesi partibus an. 1715. duorum mensium spatio in servitutem Turcarum miserrime redacta.

[r] Scha-

- [i] Achaja a Mahumethe II. occupata an. 1458.
 [u] Atticam subegit Amurathes II. an. 1445.
 (x) Epistolam, quam ad Leonem X. elego versu Flaminius scripsit, lege Sylvarum lib. 1.
 (y) Carolus V.
 [z] Henricus VIII.
 (aa) Regnabat in Gallia Franciscus I.
 [bb] Lusitaniam regebat Joannes III.
 [cc] Legendus Oforius de rebus Emmanuelis Lusitanæ Regis.
 (dd) Martinnus Capella lib. 6. de divis. terræ.
 (ee) Hispaniæ regimen erat penes Carolum I. & V. hujus nominis Imperatorem.
 (ff) Plinius hist. lib. 3. c. 1. scribit, oppida omnia esse septuaginta quinque, Colonias octo, Municipia item octo, fœdere duo; in reliquis recensendis Flaminius ad calculum Plinianum accedit.
 (gg) An. 1522. Nicol. Isthuanst. lib. 7. hist. de rebus Hungaricis.
 [hh] Trajectum inferius. Ciacc. in Adrian. VI.
 (ii) Plin. lib. 3. hist. nat. c. 20. prope finem equitum atque militum numerum auget. Verba Plinii hæc sunt, *Super quæ Italia L. Emilio Paulo, & C. Atilio Regulo Consulibus nunciato Gallico tumultu sola sine externis ullis auxiliis, atque etiam tunc sine Transpadanis equitibus LXXX. M., peditum DCCM. armavit.*
 Orofius etiam pluris auget; inquit enim lib. 4. c. 13. *In utriusque Consulis exercitu octingenta millia armatorum fuere, sicut Fabius Historicus, qui eodem bello interfuit, scripsit. Ex quibus Romanorum & Campanorum fuerunt peditum trecenta quadraginta octo millia ducenti, equitum vero viginti sex millia sexcenti. Cetera multitudo sociorum fuit.*
 (kk) Diod. lib. 2. c. 2.
 (ll) Vixit Urbanus in Pontificatu annos duodecim, menses. quatuor dies novemdecim. Ciacc. in Urb. II.
 [mm] Paschalis II.
 (nn) Gelasius II. Pontificatus sui anno primo humanis rebus exemptus est. Ciacc. in Gelas. II.
 (oo) Calixtus II.
 [pp] Eugenius III.
 [qq] Lucæ 22. v. 32.
 Pro ceteris, quæ defunt, notis consule eas, quas ad epistolam tertiam Leonis X. apposuimus.
 Epistolam hanc laudat Andreas Viçtorellus in suis additionibus ad Ciacc. ad an. 1521.



Epistola II.

Joannes Antonius Flaminus
 Jacobo Antiquario (a) S. D.

A R G U M E N T U M.

Certior factus de Antiquarii desiderio Codicem ad eum mittit, oblatamque sibi ineunda cum eo amicitia occasionem amplectitur.

Nihil esse arbitror quod homini litterato magis expetendum sit, quodque illi jucundius esse possit, quam litteratos homines amicitia sibi ac officiis devincire. Tu me de facie non nosti, aliquid tamen audisse te puto, ut sperem, non me prorsus ignotum ad hominem doctissimum & solum mihi fama notum scribere: ex Politiano etiam meo, sicut ipse mihi Venetiis dixit, te cognovisse, me, si cetera desint, litteratorum tamen hominum cupidissimum esse ac observantissimum. Oblata est occasio, qua facere conjecturam, possis, vera ne audieris, & ego nunc scribam. Retulit mihi Joannes Philippus (b) Cotignolanus propinquus ex intimis, tui quidem, sicut mihi declaravit, amantissimus, te sibi mandasse proximo Aprili, quum Mediolani esset, & se venturum Venetias affirmaret, ac multos ibi dies futurum, daret operam, num invenire posset vel in aliqua bibliotheca, nam multæ quidem hic sunt, vel apud doctum quempiam Censorini (c), qui de die natali, ac de hebdomadibus scripsit, sed veteris notæ codicem. Quod ubi audivi, præ gaudio exilui, quod mirificam esse mihi oblatam occasionem vidi rem tibi gratissimam faciendi, ac ineundæ jandiu optatæ tecum amicitiae. Dedi igitur propinquo meo vetustissimum & grandioribus scriptum litteris Censorinum in membranis, aliquot in locis ipsa vetustate cariosis, sic tamen, ut recte omnia (sicut videbis) legi queant; codicem ipsa certe antiquitate venerabilem. Tu tanquam tuo, quandiu tibi opus fuerit, & ad commodum tuum voles, uti poteris. Ubi vero tibi, vel ad necessitatem, vel voluptatem satisfeceris, non erit tibi gra-

grave ad me remittere, & putare omnia quæ habeo, tam tua esse, quam mea nec esse quidquam mihi jucundius posse, quam Tibi quacumque in re possim, morem gerere. Vale. Venetiis MCCCCXCV. Calendis Junii.

[a] Jacobus Antiquarius Perusinus Græcæ Latinæque linguæ peritissimus. Leandr in Thulcia.

(b) Joannes Philippus Zarabbinus.

[c] Censorinus auctor seculo III. celebratissimus, qui opus a se scriptum de die natali ac hebdomadibus Q. Cerellio nuncupavit. Voss. de Hist. Lat. c. 3.

Epistola III.

Jacobus Antiquarius
Joanni Antonio Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

Accepto codice summas Flaminio gratias agit, suamque ei operam & amicitiam offert.

Dupliciter delectatus sum litteris tuis, doctissime Flaminii, quod mihi quoque sit præbita occasio, qua potuit nulla gratior afferri, conciliandi tecum amicitiam, & quod, unde minime sperabam, sim assecutus quod jandiu optaveram. Quorum utroque quid mihi jucundius accidere poterat? Tua quidem viri talis amicitia optimo cuique expetenda est. Quid enim docto contingat gratius, quodque magis expetendum sit? Nam quod ad Censorinum attinet, dici nunquam posset, quam mihi rem gratam feceris. Quæ quidem eo mihi gratior fuit, quod cum tua simul amicitia sum assecutus quod maxime optabam. Quo quidem nomine quantas debeo tibi gratias ago, & peto, ut si qua in re nostra tibi opera esse usui possit, sic utare, ut notissimi hominis ac familiarissimi. Certe intelligas, si quid acciderit, eandem me erga te voluntatem gerere quam de te non solum tuæ mihi litteræ

teræ declarant, sed etiam optimus juvenis Joannes Philippus propinquus tuus coram exposuit, cujus sermone sum mirifice delectatus, quum mihi multa de tuo ingenio, de singulari humanitate, de sermonibus, quos crebro habere de me consueveris, suavissime narraret. Quid multa? Sic te quidem amare coepi, ut uno tempore & amicū & familiarem te mihi esse factum, putem. Quod ut ita esse intelligas, quibuscumque rebus potero, diligenter curabo. Censorinus tuus, quandiu apud me erit, diligenter custodietur, & remittetur fideliter, nec futurum diutius puto. Dicerem me celerius remissurum, nisi tua singularis humanitas retinendi, quamdiu vellem, liberum mihi fecisset. Interim tu circumspecte, si quid sit, in quo tibi rem gratam aliquo pacto facere possim: dabo operam, ut intelligas, quanti te mihi faciendum, putaverim. Vale. Pridie Idus Julias MCCCCXCV.

Epistola IV.

Joannes Antonius Flaminus
Jacobus Antiquario S. D.

A R G U M E N T U M.

Tarditatem suam excusat. Calpurnii humanitatem & amicitiam laudat. Urbanum Antiquario commendat.

URbanus Bellunienſis (a) vir optimus, vitæ ac morum integritate inter Minoritas venerabilis, latinæ græcæque doctiſſimus iſtuc erat ante Calendas Julias venturus. Multa impedimento fuere, quæ illius conſilium retardaverint. Hæc ſane fuit cauſa, ut in menſem hunc ad te ſcribere diſtulerim, ſcripturus certe prius, ſi quem illius ſimilem naſtus eſſem, cui recte committi literæ potuiſſent, ac ego totum pene ſextilem Ferrariæ Pataviiſque abſuiſſem, dum doctos in viſo præcipueque Calpurnium hominem (ut te ſcio non ignorare) ad unguem factum, qui me non paucos dies Patavii detinuit, dum

dum me humanissime tractat, & alia veteribus necit officia, & cumulandi inter nos amoris causas invenit: ubi multus ac frequens de te quoque nobis sermo fuit, ne te putes longius abfuisse. Testis ego sum te ab eo viro magnopere diligi, & plurimi fieri. Cui quum dixissem, me propediem ad te scripturum, impense rogavit, ut aliquam sui mentionem in iis litteris facerem, ac tibi diligenter declararem magnum esse amorem erga Te suum, ac se nihil magis cupere, quam sibi occasionem aliquam dari, qua insigni aliquo facto testari id posset. Feci, quod multis ille verbis a me, ut facerem, petiit. Tuam est hominis tam bene de nostris studiis meriti ac humanissimi voluntatem erga te optimam, & ad omnia, quæ Tibi ab eo præstari queant, promptam accipere; certe promptiorem ac benevolentio-rem experturus, si quid acciderit, quam ego litteris explicare possim. Urbanus ipse, qui tibi has reddet, de eo tibi homine plura coram narrabit, per quem (si voles) Censorinum meum tuto remittere poteris, de quo certe nihil ad te in præsentia scripsissem, nisi tu proximis litteris mihi declarasses, velle te, si quem nactus esses, cui recte credi posset, illum ad me propediem remittere. Urbanum autem, cui me plurimum debere fateor, quia eo in litteris græcis præceptore in primis amantissimo ac diligentissimo sum usus, si qua in re tua opera & auctoritate istuc opus illi fuerit, sic tibi commendo, ut neminem tibi vehementius, magisque ex animo commendare possim; ut eodem tempore & meam erga se gratitudinem atque in commendando diligentiam, & tuum simul erga me amorem ac singularem benevolentiam intelligat. Vale. Venetiis. Tertio Nonas Septembris MCCCCXCV.



Epi-

(a) Urbanus de Belluno Ord. Min. D. Francisci, Leonis X. præceptor & primus, qui Græcorum Grammaticam latinæ consuetudini tradiderit. Voss. l. de Grammat. c. 4.

Epistola V.

Jacobus Antiquarius
Joanni Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

Quæ sibi de Urbano atque Calphurnio perscripta sunt, probat. Redeunte Urbano Codicem Flaminio remittit.

IDibus Octobris litteras mihi tuas reddidit Urbanus tuus Belluniensis, vir utique, ut antea scripsisti, & ego animadvertere potui, optimus atque doctissimus. Ex cujus sermone (est enim mire suavis) scribere nunquam possem, quantam voluptatem ceperim: quum præsertim non de te solummodo multa, sed etiam de Calphurnio narraret, de quo mihi diligenter scripsisti, ne qualis vir ille esset, ignorarem. Amice tu quidem fecisti; sed scito te ad eum scripsisse, qui qualis esset Calphurnius prorsus non ignoraret. Pergrata tamen fuere, quæ a te de homine tam amanter, quam diligenter perscripta sunt, quia magis in sententia confirmatus sum. Quamvis enim splendor & claritas virorum excellentium eos in occulto esse non patitur; testimonium tamen eorum, qui dissimiles non fuere, plurimum valet ad confirmandam opinionem hominum, & ad amorem in eos multo magis conciliandum. Quare gratissima certe mihi fuere, quæ a te de eo scripta sunt. Atque ut se affecutum esse, quod maxime illum optare tuæ mihi litteræ declarant, si forte ad eum scripseris, quam efficacissime poteris significato, nihil mihi gratius futurum, quam si detur occasio, qua scire possit se mutuo a me diligi, ac plurimi fieri. Urbano (sicuti velle te cognovi) Censorinum tuum dedi, quem tibi redderet. Qui si forte diutius, quam par erat, apud me fuit, causam ipse præbui, cujus humanitas in me modum transgressa est. Quædam alia, ne te forte præsentis epistolæ brevitās offendat, quæ te non minus delectare possint, Urbanus ipse coram tibi narrabit, quæ quidem ejusmodi sunt, ut sperem magnam te ex iis voluptatem esse capturum. Vale. Mediolano. Pridie Calen. Octobris MCCCCXCV.

Epi-

Epistola VI.

Joannes Antonius Flaminius
Angelo Politiano (a) S. D.

A R G U M E N T U M.

Queritur, quod promissis in scribendo defuerit. Vehemens sui desiderium pandit.

Miror, quod nullas post tuum Venetiis discessum litteras acceperim, atque ut mirer, tua faciunt promissa; scis enim quid mihi toties receperis hinc abiens. Te tam cito esse oblitum mei, suspicari non debeo. Quod si quid forte tibi fuit impedimento, ut scribere, nondum potueris, da operam quæso, ut jam scribere incipias, ut mei esse ac tuorum promissorum memor videre, qui tantum esse tuum erga me amorem dicere consueveris, ut nullo deleri spatio temporis queat. Fac autem, ut dictis paria facta respondeant, nec finas, ut tua me taciturnitas diutius offendat. Subinvideo tibi, quod Hermolaum (b) istuc esse venturum audio, ac tecum non paucos dies futurum. Hoc mihi nudius indicavit frater ejus patruelis, quocum mihi summa necessitudo est, ac propterea in longius tempus nostræ de illo spes trahuntur, qui sperabamus ante Idus Quintilis ad nos reditum. Dii malefaciant nebulonibus istis, qui me litibus implicuere: quæ si non obstant, istuc ego quoque paucis diebus properem. Dabo tamen operam, ut quam celerissime fieri possit, me extricem, & exolvam. Nam crescunt in horas mea incredibili modo tui ac illius videndi desideria, & me vix contineo, quin & ego istuc repente advolem: quæ ut tuarum litterarum suavitate lenias, ac tolerabiliora efficias, te vehementer rogo. Vale.

Epi-

(a) Angelus Bassi de Monte Politiano, Politianus propterea dictus Joannis Medicei, qui postea ad Pontificatum assumptus Leo X. dictus est, institutor, vir sua ætate celebratissimus. Voss. de Hist. Latin. c. 3.

(b) Hermolaum, barbarum, de quo inferius.

Epistola VII.

Joannes Antonius Flaminus
Angelo Politiano S. D.

A R G U M E N T U M.

Politianum laudat, & ad scribendum urget.

Nondum scire possum, ubi proxima æstate futurus sis; nam nec Hermolaus ipse quicquam certi suo huc adventu affirmavit, neque ex tuis adhuc litteris scire potui, Florentiæ malis, an Romæ. Illud me consolatur, quod ubicumque futurus sis, latere te tuus splendor non sinet. Sed nimium certe es in tuum Flaminium parcus, ne dicam inhumanus, qui tribus hisce mensibus semel tantum ad me scripseris: nam etsi occupatissimum te esse proximæ tuæ mihi litteræ declararunt, attamen scio, quam facile tibi sit epistolas scribere, ac nihil posse diutius officiis veri amoris obstare. Vide quæso quid ista pariat tam longa taciturnitas; facit enim, ut vel te mei paulatim oblivisci, vel amare segnius purem. Quod ne diutius suspicari possim, non ultra differre debebis ad me litteras mittere, quibus nihil esse mihi gratius potest, nihil jucundius. Vale.



Epistola VIII.

Joannes Antonius Flaminus
Calphurnio (a) suo S. D.

A R G U M E N T U M.

Amplam Calphurnio occasionem memorat, & novos ad scribendum stimulos addit.

Litteris, quas proximo Septembri ad Antiquarium scripsi, feci diligenter, quod te valde optare coram mihi declarasti. Quod ut certius ac manifestius scire posses, exemplum tibi humanissimi ac doctissimi hominis litterarum misi, ex quibus facile conicere possis, & me quidem tuæ morem gessisse voluntati, & Te ab eo non leviter amari, ac plurimi fieri. Sed non ab re futurum puto, si ad eum jam scripseris, ac declaraveris, quam tibi grata fuerint, quæ tam ex illius litteris, quam ex meis cognoveris. Est enim tibi præbita scribendi occasio, qua nullam quidem optabiliorem, aut gratiorem tibi offerri potuisse arbitror; Urbanus autem familiaris noster, qui cum eo longum de te sermonem habuit, ac litteras ad me pertulit, istuc, ut mihi affirmavit, propediem venturus est, ex quo multo quidem plura scire poteris, quæ te adhuc magis delectare, quam litteræ queant. Quæ res fecit, ut breviores ad te nunc litteras miserim. Tu, si me amas, tuam istam in scribendo tarditatem, aliquando vince, & crebriores ad me litteras mitte. Nam licet ad me quotidie veniant, qui me tuis verbis salutent, mihi tamen non ita satisfacis, ut tuas maxime litteras non optem, quibus facile intelligis, nihil esse mihi gratius posse. Vale.



Epi-

(a) Calphurnius Brixienfis laudatus a Beroaldo.

Epistola IX.

Joannes Antonius Flaminus
Calphurnio suo S. D.

A R G U M E N T U M.

Suam in litteris missitandis diligentiam ratam facit, & Calphurnii segnitiam amice improbat.

Miror, quod ad me scripseris nullas te duobus hisce mensibus a me litteras accepisse, & comminisci te id suspicor, ac ita prævenire accusationem tuam, quam certe paraveram, cum nihil ad me tamdiu scripsisses, & mirari satis non possem, cur tantum differres scribere. Quod si meas revera non acceperis litteras, Cornelii Balbi (a) factum est incuria, cui tradidi proximis calendis ad te mittendas, quum mihi operam ad eam rem diligentissimam spondidisset. Nihil est enim, quod magis, & accuratius caveam, quam ne possim ab amicis negligentem in scribendo ac inofficiosum dici, præsertim a te, quo nemo est mihi charior, aut quem mihi pluris faciendum putem. Sed ero posthac diligentior, neque cuiquam litteras credam, quem non sciam certum ad te eas perlaturum, ac tibi ipsi redditurum. Tu vero cave, ne te jure possim accusare, qui mihi videre solito negligentior in scribendo factus, & tamen alios accusare audes, tanquam nemo te sit magis impiger. Pergrata mihi tamen est accusatio tua, quæ certe benevolentiae singularis erga me tuæ præclarum est indicium. Quid enim meas tantopere litteras cuperes? Dabo tamen operam diligenter, ne me jure unquam possis accusare. Vale.



Epi-

(a) Cornelius Balbus Ord. rad. Philosophiæ professor, de quo Flamin. Epig. lib. 3.

Epistola X.

Joannes Antonius Flaminius
Hermolao Barbaro (a) S. D.

A R G U M E N T U M.

Hermolai humanitatem & munificentiam laudat.

Non potuit accuratius abs te fieri nec humanius, quam factum est, in negotio familiaris mei, quem tibi per litteras commendaveram. Is enim ad nos reversus non cessat mihi, ac tibi gratias agere; & mihi quidem, qui diligentissime illum commendaverim; tibi, qui nihil prætermiseris, ut assequeretur quod maxime optabat, quique super alia officia non sis passus, ad cautionem se & in tabernam meritoriam divertere, sed ad te humanissime receperis ac in hospitio tuo, quamdiu Romæ fuit, esse volueris, recedenti præterea munera dederis. Sciebam quidem esse te humanissimum ac officiosissimum; eram enim sæpius id expertus; sed nunquam magis, aut evidentius, quam in præsentia. Quare non tantum debere tibi familiarem meum juvenem optimum atque doctissimum, sed me quoque plurimum puto, cujus commendatione permotus tam humanus, tam officiosus, tam denique liberalis in eum fueris. Agerem & ego tibi gratias diligenter, nisi te offendi scirem, & a nostra necessitudine alienum id ducerem. Sed tibi certe hominem perpetuo devinxisti tali humanitate ac beneficentia tua dignissimum. Mihi vero tam gratam rem fecisti, ut nulla hoc tempore gratior esse potuerit. Pergratum id quoque mihi fuit, quod te missurum codicem, quem petii, ubi statim quempiam nactus fueris, cui recte credi possit, promiseris: utque ita facias te vehementer rogo. Vale.

I

Epi-

(a) Hermolaus Barbarus Græcis, Latinisque litteris excultus, Reipublicæ Venetæ ad Innocen. VIII. orator, & ab ipso Innocentio Cardinalis, & Patriarcha Aquilejensis renunciatus contra patrias leges vetantes, ne Legati a Principibus, ad quos mittuntur, dignitates accipiant. Andr. Viſtorel. in addit. ad Ciacc. ad an. 1484. Oldoinus affirmare non audet eum Cardinalem fuisse.

Epistola XI.

Joannes Antonius Flaminius
Pomponio Læto (a) S. D.

A R G U M E N T U M.

Pomponii amicitiam curat.

Nisi scirem nihil esse, aut dici te humanius posse, dandam esse mihi diligentius operam putarem, ut me quoque in numerum admitteres amicorum tuorum hominem cupidissimum tui & amantissimum. Cogit enim me tua virtus & summa eruditio, qua nostrum hoc seculum illustras, ut Te colam, & observem, utque amari a te maxime cupiam. Quid enim mihi optabilius, quam talis viri, qui summum inter litteratos locum nunc obtinet, amicitia contingat? Quare pro ea, qua te præditum esse omnes prædicant, singulari humanitate & pro communibus studiis te valde rogo, ut me quoque, sicut alios consuevisti non indoctos, si me tamen in iis esse numerandum putaveris, studiosissimum tui recipias, & Flaminium talem fore amicum putes, qualem non facile alium amantiorem tui, aut observantiolem fueris expertus, constantia, fide & amore in te futurum singulari, ut te aliquando dicturum non dubitem, me non indignum fuisse, quem tu libenter in amicitiam tuam reciperes. Vale. Venetiis. MCCCCXCII. Pridie Calendas Majas.



Epi-

[a] Julius Pomponius Lætus ortus in Magna Græcia in Oppido Amygdalarix ditionis Marchionis Sarchini ex Caraffarum familia, diligentissimus totius antiquitatis investigator. Leander in Magna Græcia,

Epistola XII.

Pomponius Lætus

Jo. Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

Amoris & benevolentia sua Flaminio fidem facit.

Tua Flaminii singularis humanitas & eruditio facit, ut te amem, qui mihi & ex scriptis tuis & ex multorum sermonibus multo ante notus fuisti, quam tuas litteras acceperim. Quare non est, quod tantopere labores in quærenda, & petenda amicitia hominis, cui nihil unquam fuit antiquius hominum litteratorum amicitia: illudque existimes velim, te quidem ante petitionem tuam assecutum esse quod te optare maxime intelligo. Tu si quid acciderit, ut meum animum & voluntatem erga te optimam, hoc est, eandem esse quam optaveris, experiare, diligenter curabo, daboque operam, ut facile charissimum te mihi, esse intelligas. Vale.

Epistola XIII.

Jo. Antonius Flaminus

Jo. Pico Mirandul. (a) S. D.

A R G U M E N T U M.

Laudatus a Pico gratam ad eum scribendi, ejusque necessitudinis sibi concilianda occasionem captat.

EX litteris Pauli Pucii (b) juvenis non indocti ac ingenii admodum suavis cognovi, pulcherrimum de me sermonem a te cum Politiano nostro esse habitum, cum forte illi, te præsentem, epistola mea fuisset redita, quam ubi legisset ille, ac tibi quoque legendam,

tradidisset, laudasse te plurimum, tanquam elegantem ac docta quadam simplicitate, quam epistolaris sermo præcipue requirit, valde commendabilem, & quadam adjecisse, quibus tuam sententiam ostenderes, fore scilicet, ut aliquando nos quoque non ultimum inter doctos locum obtineremus. Lætatus sum plurimum, nec immerito quidem, tanti viri judicio ac testimonio, & gratam occasionem scribendi ad te, quam sicut jandiu optavi, oblata mihi esse, arbitratus sum. Quod ne prius fecerim, nescio qua juvenili atque subrustica timiditate detentus sum, quam nunc mihi prorsus deponendam, & abiiciendam existimavi tua singulari humanitate ac tali de me habito sermone invitatus: nec sum veritus, non futuras gratas, si quas ad te misissem litteras, qui testem haberem familiarem meum, te ad alium missas tantopere probasse, ac me laude pene immodica prosecutum esse. Peto igitur a te, vir clarissime ac in litteris eminentissime, ut meum hoc consilium ac desiderium probes, & me deinceps in tuis adnumerandum putes. Quod, ut non dubitem fore, tuus facit in litteratos amor & favor. Quod tamen ut scire certius possim, non gravabere litteras ad me dare, quibus me, quod vehementer optaverim, affectum esse, intelligam. Vale.



Epi-

- (a) Joannes Picus e Mirandulæ, & Concordiæ Principibus feracissimi ingenii vir, & monstrum sine vitio a Scaligero nuncupatus.
 (b) Paulus Puccius Patritius Florentinus.

Epistola XIV.

Jo. Picus Mirandulanus

Jo. Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

Flaminii litteras probat, eique amoris simul & existimationis signa prabet.

LEgi libenter epistolam tuam, docte Flamini, nec minus probavi, quam illam, quæ tibi causam scribendi & materiam præbuit, ac magis in ea sententia confirmatus sum, te quoque nostris aliquando studiis ornamento futurum. Quare te valde hortor, ut pergas, & tibi famam compares, quam esse paratam video, si ipse tibi non defueris. Stilus me tuus plurimum delectat, & ad legendum suo candore ac diluciditate allicit: & quantus in dicendo sis evasurus, non ex duabus tantum epistolis, sed ex aliis quoque tuis scriptis, quæ libenter legi, conjecturam facio; nec me falli scio. Juvenis es, ac duos (ut audio) & viginti tantummodo natus annos, & tantum in ea re profecisti; quid sperandum putem, ubi & gravior fuerit ætas & maturior? Nam quod ad meam attinet amicitiam, pene mihi facis injuriam, qui ex iis quæ scripsisti (quamquam admodum caute dissimulas) subdubitare videris, quali animo erga te ac voluntate sim futurus. Quare tibi persuadeas velim, esse te facile, quod optaveris, affecutum, quem propter magnam eruditionem & ingenii elegantiam amare jandiu coeperim. Quod ne deinceps dubitare possis, facere, ubicumque voles, periculum poteris: polliceor enim futurum, ut me talem erga te futurum, qualem maxime optas, experiare. Vale.



Epistola XV.

Joannes Antonius Flaminius
Jo. Pico Mirandulæ S. D.

A R G U M E N T U M.

*Pici humanitatem & laudes sibi ab eo prabitas extollit,
ejusque adhortationem gratam habet.*

Nihil jamdiu libentius, quam tuas litteras legi, quibus inest mirus candor ac tanta suavitas, quantum animo quidem complecti, verbis consequi non possum; humanitatis vero tanta inest significatio, ut opinionem meam viceris, quamvis humanissimum te audiebam, & putabam; & propterea gaudere, & mirari non desinam. Sed quid tu tantus in litteris vir me laudas, & sic extollis, ut nisi me ipse norim, & metiar, esse me aliquid inter litteratos putem, ac mihi forte nimium placeam? Prudenter tamen, ac optima ratione factum abs te arbitror, ut intentum studiis magis inflammares, ac desiderio laudis & famæ, quam te prospicere quasi advenientem ostendis, & quam mihi supremam laborum mercedem proponis, intentum per se animum impelleres, ut nihil aliud magis in animo volverem, quam quomodo talis possem evadere, qualem me aliquando futurum existimas. Quæcumque igitur ratio te, ut ita scriberes movit, lætabor plurimum tali vel adhortatione tua, vel opinione, ac enixe operam dabo, ut illius Flaminii non sim prorsus dissimilis, quem jam animo concipis, & futurum quasi vaticinaris. Interim quoniam jam me in numerum tuorum admisisti, curam eandem geres in posterum, ac me talibus aliquando stimulis inflammabis, & veluti jam citatum acribus equum calcibus in cursu continebis. Id facile quidem efficient gravissimæ litteræ tuæ, quibus mihi neque optabilius quicquam, neque gratius accidere poterit. Vale.

Epistola XVI.

Joannes Antonius Flaminius
Jo. Pico Mirandulæ S. D.

A R G U M E N T U M.

*Picum rogat, ut e vetusto Virgilii codice aliquot sibi versus
exscribi sinat.*

Audio te Virgilianum habere venerandæ vetustatis
codicem; sed non sum adeo exhausto pudore, ne-
que ita frontem perfricui, ut audeam rogare, ut
ad me illum mittas; scio enim, quod non libenter egredi
limen sinant, quibus felici sorte bona ejusmodi contigere:
quod proximum est, poscere audebo, ut a tuo biblio-
thecario aliquot in primo Æneidos libro inspici jubeas,
quomodo in tuo codice legantur. Sunt autem hi, (a) *Flu-
tibus oppressos Troas, cælique ruina*, an potius *ruinam*
ut repetendum sit, videt: & (b) *Hinc fore ductores revo-
cato a sanguine Teucri*, an melius *revocato sanguine*
Teucri (c): & *Huic conjunx Sicbeus erat ditissimus agri*,
an verius *auri*, quum de illius opulentia infra legatur (d)
Veteres tellure recludit Thesauros, ignotum argenti pon-
dus & auri: Item (e), *Prospectum pelago late petit*, an
tea si quem, an potius *si qua*: Item, (f) *Munera lati-
tiamque Dei*, an potius, *die sicut in Georgicis die pro diei*
prisce (g), *Libra die somnique pares*, ubi fecerit horas (h)
& *Monstrarat caput acris equi*, sic nam fore bello, sic
nam an signum, ut quidam legunt, *signum fore bello*;
Egregiam & victu facilem per secula gentem. Cupio
maxime, ut mihi hac in re morem geras homini bene-
volentissimo, ac tui observantissimo. Sed vereor, ne
contra humanitatem tuam facere videar, si te pluribus
orem. Illud tantummodo addam, esse te mihi rem gra-
tissimam facturum, si mihi hac in re morem gesseris, ac
futurum, ut eo nomine tibi me plurimum debere putem
Vale.

I 4

Epi-

(a) l. Æneid. v. 129. (b) Ibid. v. 235. (c) Ibid. v. 347. (d) Ibid. v. 358.
(e) Ibid. v. 130. (f) Ibid. v. 640. (g) Georg. lib. I. v. 208. (h) Æneid. I. v. 444.

Epistola XVII.

Joannes Antonius Flaminus
Philippo Beroaldo (a) S. D.

A R G U M E N T U M.

In sui grati animi testimonium Beroaldo statum & studiorum suorum successum notum facit.

Veni non invitus in hanc urbem inclytam & florentissimam, quæ mihi alter pene Orbis videtur, in medio mari posita, frequentissima incolis, & quum nihil in ea præter pisces nascantur, omnium rerum, quæ ad vitæ usum pertinent, copia quadam incredibili abundans; nec me venisse poenitet, quia parvo quidem tempore amicitias mihi conciliavi non paucas, neque solum urbis hujusce nobilium, sed etiam externorum complurium doctorum quidem juvenum, qui de diversis Orbis terræ partibus in hanc urbem, quæ mihi non mercimoniorum tantummodo, sed etiam quoddam litterarum emporium videtur, conveniunt, ubicerte bona hucusque fortuna fui, ut quotidie magis gaudeam, quod venerim. Quantum enim proficere in studiis possim, video, ad quæ prospera mihi obtigere omnia, quæ perscriberem, ni festinaret is, cui litteras ad te perferendas dedi. Primis tamen illis mensibus dura mihi & difficilia fuere multa, quia neminem hic noram, nec ullum habebam, quocum possem curas, quibus tamen plus æquo premebar, communicare, ac ægritudinem animi levare. In quibus nihil certe mihi durius erat, quam sine te esse, tua carere præsentia tuisque sermonibus omni ambrosia & nectare suavioribus. Sed quum vici tandem primi illius temporis difficultates, & ipsa me dies ac necessitas & conditio loci multa edocuere, quæ antea ne in mentem quidem venerant, cœpit frontem fortuna mutare, ac mihi arridere, hinc lætiora omnia facere, ac jubere, ut meliora deinceps omnia sperarem. Tanta est igitur mihi visa fieri rerum omnium mutatio, ut quidquid durum & grave ante fuerat, molle ac leve

ve paulatim sit factum. Quid quæris? Ibi esse libentissime cœpi, ubi paullo ante invitatus eram, & consilium meum non improbare, quod venissem. Interim tamen audieram viros in utraque lingua summos Benedictum Leniacenum & Georgium Merulam (b), qui me quidem mira benevolentia ob id etiam complexi sunt, ac humanissime tractant, quod me tuum fuisse auditorem norunt. Factus ergo per amicitias paulatim audacior non amplius accedebam ad scholas, latebam in angulis, sed in ipsa fronte, ac juvenum studiosorum consistebam medius non amplius ignotus; & quum aliquid quotidie vel dicendo, vel scribendo haberer non indoctus, ultro me clari viri ad se vocabant, & meis colloquiis & consuetudine delectari non mediocriter videbantur. Ita paulatim notior factus sum, & exacto nondum biennio, quamvis (ut nosti) admodum juvenis, ut qui nondum ætatis annum attigissem vigesimum, non ultimus haberi in hac frequenti accademia cœpi. Quibus non parvis (ut vides) initiis sperare mihi videor posse futurum, nisi quid inciderit, quod tam felicem nostrorum studiorum cursum impediat, ut me quoque possim tollere humo (c), *victorque virum volitare per ora*. Hæc ad te, mi Beroalde, putavi scribenda, cui me quidem tantum debere video, quantum persolvere nunquam possim, qui me non aliter, ac filium complexus ita juvisti, ac fovisti, ut si quid unquam inter litteratos futurus sim, id omne tibi me debere acceptum referre putem. Hac de causa æquum esse arbitratus sum, ut te de meo statu deque studiis compositis jam ex sententia rebus meis certiores facerem, ut scires tali quoque indicio quanti te facerem, nec ullam temporis, aut locorum longinquitatem ex animo posse meo tui memoriam delere; quam ut summa cum benevolentia perpetuo conservem, tua erga me singularis & constans pietas & officia, quæ plurima quidem & ingentia fuere, postulant. Vale.

Epi-

(a) Philippus Beroaldus senior Bononiensis a Joanne Pico Mirandulano viva rerum omnium bibliotheca dictus, obiit Bononiæ 1504. die 17. Julii non sine magna rei literariæ jactura.

(b) Georgius Merula Alexandriæ Statiellorum civis, de quo superius lib. 1. ep. 7.

(c) Virg. Georg. lib. 3. v. 9.

Epistola XVIII.
 Philippus Beroaldus
 Joanni Antonio Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

Flaminio gratulatur de sui in litteris successu, eumque officiosis adhortationibus urget.

Mirifice me delectarunt, Flamini, litteræ tuæ, quibus sic animadverti, ut ea quæ oculis cernuntur, quantus & quam constans sit tuus erga me amor, & quanti me facias, qui quum jam biennium hinc abfueris, & tanto sis terrarum, ac maris spatio seclusus, sic tamen ut præsentem amare pergas, & nostri memoriam summa cum benevolentia conservare. Quod ad præsentem tuum statum, quem mihi pulcherrime tanquam in tabula quadam depinxisti, & ad studia attinet, non possum non magnopere lætari, ac tibi de tali successu gratulari, nec non Deos rogare, ut tibi quotidie magis profectionem istam fortunent. Quod ut sperem futurum, facit tua virtus, & quod diu cognovi, & expertus sum, tuum ardens litterarum desiderium, ut non dubitem illo meo veteri de te (ut nosti) præfagio futurum, ut aliquando Patriam illustres, & præclarum inter hujus seculi doctos locum obtineas, & mihi quoque non mediocriter ornamento sis, sub quo tantum in litteris profecisti, ut certe paucos ex tanto meorum auditorum numero, qui tibi jure conferri possint, noverim. Quare, mi Flamini, perge, ut facis, ac te, nosque simul & seculum tuum illustra. Vale. Bononia.



Epistola XIX.

Joannes Antonius Flaminius
Philippo Beroaldo Juniori (a) S. D.

A R G U M E N T U M.

Suam atque filii erga Beroaldum voluntatem & gratum animum profitetur. Anceps de collocando filio amicorum consilia exspectat.

DOlui præter modum, redditam mihi esse tam sero epistolam tuam, qua nihil humanius dici potest, nihil officiosius, nihil fuisset etiam jucundius, nisi futuram voluptatem mirificam tarditas ista vitio illius cui dedisti fregisset, ac melli (ut dici solet) miscuisset absynthium. Hæc ideo præfari volui, ne suspicarerere, me litteras tuas parvi fecisse, quas uti æquum est ac debeo, plurimi quidem facio, & quibus nihil certe mihi gratius esse potuit, neque me vel parum gratum, vel parum humanum arbitrarere, vel utrumque; quibus lectis statim hæc scripsi. Ego, mi Philippe, quanti te jure fecerim, semper, ex quo tempore filius meus Romam venit, & consilio tuo & opera est adjutus, certe dici non posset. Ego tamen, quantum potui, litteris, quas tunc ad te dedi, id sum testatus ex iis libris, quos nuper edidimus, in quibus tertio Epigrammatum libello non occultam esse volui tam præsentis seculi hominibus, & quantum in me esset, etiam posteris gratitudinem & voluntatem erga te meam. Quare nolo hac in re longior esse, nam ob nimiam tabellarii festinationem vix pauca hæc scribere potui, qui mihi non tam opportune quam repente oblatum est. Filium meum ex (b) Castilionis clarissimi viri contubernio non alia mediis fidiis de causa revocavi, immo avelli, quam ut se se jam totum Philosophiæ traderet, quam ubi esset, quantum oporteret adeptus, utrum mallet postmodum eligeret, & vel in studiis consisteret humanitatis, quæ quidem ornatiores per Philosophiæ scientiam, & consummatiora posset efficere, vel si liberet, ad medicinam progrediretur. Deliberatione vero hujusmodi, quo

quo maturior esset, & minus pœnitentiæ ac reprehensionis in posterum haberet, jufferam, ut in suum tempus differret. Hoc meum consilium, nunc te puto non improbare, est enim pium atque paternum. Tu vero novam studens ingenio, & majoribus atque celerioribus (ut putas) filii emolumentis conditionem apud illustrem virum Jacobum Sadoletum, (c) qui socium Pontificalium negotiorum habere illum maxime cupiat, proponis, & non esse renuendam, diligenter & amanter admones; quam si elabi non sinam, prudenter existimas & feliciter, nostris & filii rebus consultum, ut magni honoris & emolumentum plenam. Quare tecum certe non difficulter ientirem, nisi diligenter mihi esse cavendum, existimarem, ne mutabilitatis & inconstantia patrem ac filium, sed magis patrem possent accusare, non solum Forocornelienses mei, sed etiam tui Bononienses, quos quidem hoc meum consilium versatum diu, ac pervulgatum latere non potuit. Quod plane confirmatum est recenti Bononiam adventu filii, ubi Philosophiæ vacare vix tribus mensibus coepit, ut quomodo novum inire consilium, salva gravitate, possim, non videam. Quare quum magnæ deliberationis res sit, nec me festinante tabellario satis colligere potuerim, ac maturius quid optimum factum sit considerare, ad filium scripsi, ut communicata re tecum diligentius & cum amicis, quos istuc habemus non paucos & prudentes & fideles, videat ex tuo & illorum consilio quid præstet, ac me continuo certiores faciat. Qua quidem in re te vehementer rogo, (paucis omnia complectar) ut personam patris induas, & qui ego sum, esse te fingas, a te pro filio tuo dare consilium putes. Nam quod istuc vos communi sententia decreveritis, si postea id ego sequar, tale esse, ut a nemine reprehendi possit, arbitror. Vale.

Epi-

(a) Philippus Beroaldus junior Bononiensis Philosophus, & Poeta eximius, ac Leonis X. Bibliothecæ curator.

(b) Balthassar Castilionis, de quo infra.

(c) Jacobus Sadoletus Mutinensis Leonis X. ab Epistolis, ab ipso ad Carpentoratensem insulam evectus, & a Paulo III. an. 1536. inter Presbyteros Cardinales coopatus Ciacc. in Paul. III. Laudatur a Sixto Senensi tom. 1. biblioth. San. ib. 4.

Epistola XX.

Joannes Antonius Flaminus
Francisco Bentivolo (a) S. D.

A R G U M E N T U M .

*Redditis sibi ultra spem Bentivoli litteris lætitia gessit.
Ejusdem in se atque filium humanitatem & officia
commendat.*

Solent ea, quæ diu optaveris, & fuerint optata vehementius, si postmodum non eveniant, graviter offendere: eadem vero, si jam præcisa spe quasi revixerint, ac te voti compotem faciant, multo adhuc gratiora eveniunt, & supra quam dici queat, jucunda sunt. Hoc ego proximis litteris tuis expertus sum, quæ diu quidem mihi expectatæ, quam jam spem nimia dilatio extinxisset, inopinatæ ac improvisæ supervenerunt. Dii boni, quanto me gaudio, quanta voluptate affecere! Facit hoc lepor, mira suavitas & elegantia. Taceo officia, taceo singularem humanitatem tuam; quæ me tibi perpetuo devinxerunt. Hinc est, quod tantopere filium in patre, & patrem laudas in filio, qui si talis est, qualem tu putas, & asseris, possum jure lætari, quod illum genuerim. Nam quod eum tu cum ceteris fratribus tuis nobilissimis juvenibus & humanissimis sic ames, & tanti facias, gaudeo quidem plurimum, sed non miror; Est enim hoc quidem mirificæ probitati vestræ ac inlitæ humanitati maxime consentaneum, quæ facit, ut vestris aliis virtutibus & ingenio metiamini. Quod ego quidem tanti facio, ut nihil plaris mihi faciendum, putem. Quid enim poterat mihi unicum habenti filium in ista urbe florentissima contingere optabilius, commodius & honorificentius, quam illum in eam recipi domum, quæ claritate sanguinis, opibus amplissimis, omni genere virtutum pollens sit, clareat, atque sic haberi, sic tractari, non ut alienigenam, vel clientem quempiam, sed ut fratrem, vel filium maxime convenit? Qui si dignum se vobis ac illustri vestra familia (sicuti spero, & maxime
opio

opto) præstiterit, nihil mihi, nihil illi putabo posse deinceps felicius contingere. Quem tibi quidem ac optimis & humanissimis fratribus tuis & rarissimæ foeminæ genitrici vestræ (b) pariter commendo, non quantum paterna pietas (id enim prope infinitum est) affectusque ac desideria postulant, sed quantum incredibilis vestra humanitas finit, & patitur. Ex Forocornelii.

[a] Franciscus Bentivolus Patritius Bononiensis in patria S. Petri Ecclesia Canonicus an. 1507. Alidos.

[b] Virginia Comitissa Oliva Andalo Bentivolo nupta Francisci genitrix.

Epistola XXI.

Joannes Antonius Flaminus
Francisco Bentivolo S. D.

ARGUMENTUM.

In sui amoris, & observantia monumentum B. Vincentii vitam a se descriptam Bentivolo sistit.

Quantum me tibi ac toti familiæ tuæ, Francisce Bentivole, debere putem, ex litteris quidem meis antea sæpius, proxime vero ex me ipso coram abunde (ni fallor) scire potuisti; quantum enim verbis licuit, animi mei gratitudinem diligentissime sum testatus. Verum etsi agere gratias, quantas possis, aliqua remunerationis portio jure censetur, attamen ubi postea referendæ gratiæ aliqua datur occasio, si non referas, ingratus non immerito dici queas: factum enim manifesta gratitudo conspicitur, verbis eadem simulari quandoque potest. Editurus igitur Beati Vincentii (a) viri clarissimi atque sanctissimi vitam, de qua tecum multa & sæpius superioribus proximis diebus sum locutus, tuo nomini nuncupandam duxi, ut gratitudinis in te meæ nec non amoris & observantiæ perpetuum pignus extaret. Tuum erat

erat Flaminii quaecumque munusculum hilari vultu accipere, nec illius exiguitatem intueri, sed more Artaxerxis (b) potentissimi Regis animum dantis inspicere; debet enim censeris non pauca dedisse, qui quantum potuit, dedit. Attamen spero fore, quum luculentam hanc historiam legeris, & fructum inde uberrimum cum incredibili voluptate reportaveris, ut dicas (si bene te ac animi tui mirificas dotes & religionem eximiam novi) nullum me potuisse tibi aut majus, aut jucundius munus excogitare; teque simul putes Leandro meo Alberto Bononiensi viro (ut nosti) litteris, & morum sanctitate insigni non parum debere, qui auctor fuerit, ut illustrem hanc historiam conderem. Vale, & clarissimos comites fratres tuos Baptistam, Julium & Andream cum Marco Antonio Flaminio filio meo contubernali tuo meis verbis etiam atque etiam saluta. Ex Forocornelii XV. Calendas Junias. MDXVI.

(a) De Divo Vincentio Ferrerio loquitur, cujus vitam a Flaminio descriptam leges apud Leand. de Viris illus. Ord. Præd. lib. 5. pag. mihi 136.

(b) Artaxerxes Persarum Rex animum offerentis, non munus oblatum inspicere solitus. Plutar. in Artaxer.

Epistola XXII.

Joannes Antonius Flaminus
Comiti Andreae Bentivolo (a) S. D.

ARGUMENTUM.

Intermissum diu scribendi officium excusat. Bentivolo plaudat ob felicem studiorum praelectionem, filiumque commendat.

INtermissum diu inter nos est scribendi officium, non tamen aut ego tui oblitus sum, aut me tibi excidisse puto, quia singulari praeclitus humanitate olim officio me praevenisti. Jucunda quidem est litterarum mis-

sita-

fitatio, quis hoc nescit? attamen infirmam satis amicitiam duco, quæ illarum ope & adminiculo indiget. Quare tametsi rarius ac serius scripserim, velim tibi persuadeas tui memoriam animo meo tenaciter inhærere. Quod tu idem erga me facias, tua mihi persuadet humanitas, & in eos, quos semel amare cœpisti, constantia. In qua quidem sententia magis me filius meus confirmavit junior Flaminius, quem tu tanta benevolentia & humanitate complexus es, atque prosequeris, ut tenere illum apud te fratris locum minime dubitem. Is mihi de te suaviter ac jucunde multa, sed præcipue de proxima prælectione tua narravit. Dii boni! quo te successu auditum, quæ studia hominum, quas laudes secutas? Ex quibus ego quidem tantam cepi lætitiā ac voluptatem, ut in tali re non majorem ex filio meo capturus fuerim. Sed tantis perge auspiciis, & gloriam, cuius miro successu jamdiu iter ingressus es, studio, quo cœpisti, urge quæso, & auge. Video enim te quidem brevi in eum virum evasurum, qui familiæ illustri, qui Patriæ, qui denique litteris maximum ornamentum sit allaturus. Sed quod reliquum est, filium meum, non quia opus est, sed quia sum pater, sic tibi commendo, ut non ego solum, sed & ceteri intelligant multum nobis ex amicitia & familiaritate tua esse adjectum. Quod ut mihi spondeam futurum, tua in omnes singularis humanitas ac mirificus in me ac filium meum amor facit. Vale.



Epi-

(4) Andreas Bentivolus Francisci germanus Frater publicus in Lyceo Bononiensi litterarum amœniorum professor. Alidos. de Doct. Bonon.

Hanc epistolam Flaminius scripsit an. 1515. Namque per id tempus Andreas Bentivolus exercitationibus suis proluit.

Epistola XXIII.

Joannes Antonius Flaminus
 Andreæ Bentivolo S. D.

A R G U M E N T U M.

Bentivoli humanitatem erga filium, & studium in litteratos homines ratum habet; eique officia & gratum animum pollicetur.

JUre te quidem plurimi semper feci, ex quo mihi non de facie quidem (id enim mihi nondum contigit), sed, quæ melior noscendi ratio est, de litteris tuis & sermone Philerotis mei (a) ac junioris Flaminii es cognitus. Ex his enim tanquam effigiem animi tui, immo ipsum mihi animum sic licuit intueri, ut ea quæ oculis cernuntur. At nunc agnosco, & experior, quæ de te mihi ante narrata sunt, & scripta, præcipue vero probitatem eximiam & incredibilem humanitatem studiumque in litteratos homines certe mirificum; quæ quidem apud me tanti sunt, ut nihil iis præferam. In qua de te sententia proxime sum confirmatus, qui filium meum diu quidem tui amantissimum miro studio, pari humanitate ac liberalitate optaveris contubernalem tuum, & feceris. Ex quo quidem incredibile dictu est, quantam ceperim lætitiā ac voluptatem; tantam quidem illam, ut nihil mihi vel gratius contigerit unquam, vel optabilius. Quo quidem nomine tantum me tibi ac toti familiæ tuæ debere intelligo, quantum me putem posse nunquam persolvere: sed & quibus verbis tibi gratias agam, non reperio; vincitur enim interdum rei magnitudine oratio. Quo quidem fit, ut malim te meum ex iis, quæ scribimus, animum inspicere, quam longiorem orationem expectare. Illud velim, tibi persuadeas, putare me, nihil potuisse filio meo contingere unquam vel accommodatius tuo contubernio, vel honorificentius. Vale.

K

Epi-

[a] Achillis Bocchii Philerotis nuncupati.

Epistola XXIV.

Joannes Antonius Flaminus
Comiti Baptistæ Bentivolo (a) S. D.

A R G U M E N T U M.

De juniore Flaminio cum laude loquitur, & plurimum sperat.

Non pauca mihi de filio feliciter contingere, qualia solent parentes summis votis expetere. Illud in primis, quod diligentissimæ educationis meæ ac institutionis fructum uberem illum quidem assecutum me, puto, quod ita moribus ac eruditione creverit, ut non indignus habeatur, cujus viri clari consortio delectentur, & illustres familiæ non dedignentur habere contubernalem, & hunc quidem votorum meorum felicem successum duco, laborum autem mercedem maximam, atque pulcherrimam. Quid enim potuit mihi patri contingere hoc tempore vel majus, vel optabilius, quam te virum insignem ac illustres fratres tuos tanta illum humanitate, tanta animorum alacritate in contubernium suum recepisse, ac fecisse de suis domesticis unum, atque non uti clientem quempiam (quod erat etiam magnum) a vobis receptum, sed uti solent fratres a fratribus, vel a parentibus filii. Hoc ego tanti quidem, sicut par est, facio, ut nihil mihi diu putem fortunatius contigisse, certe nihil expetendum magis atque jucundius. Quam enim poterat filius meus ad prosequenda studia, augendamque doctrinam, & procurandam immortalitatem viam sortiri faciliorem atque commodiorem? Nolo in hanc sententiam plura scribere, ne magis adulari videar, quam quod sentio dicere. Unum tantum addam, putare me, non facile potuisse illum secundam magis vel in ista urbe florentissima, vel alibi fortunam experiri, aut feliciorem conditionem nancisci, qui vos sortitus sit patronos illustres viros, genere, opibus auctoritate, & gratia insignes; & quod illustrius ac multo pluris faciendum existimo, litteris, omni genere virtutum, ac vitæ integritate conspicuos. At contra
qua-

qualis apud vos futurus sit filius meus, dicerem, nisi essem pater. Hoc tantum dicam, sperare me, talem illum in te ac fratres tuos & totam familiam futurum, ut vos non poeniteat, quod Andreas vester juvenis candidissimus & præclaris dotibus ornatissimus illum sibi suorum studiorum socium delegerit. Tu, quod reliquum est, cum auctoritate, qua multum polles, tua, consiliis fove, quibus talis ætas indigere plurimum solet, & crebris adhortationibus ad prosequendum iter institutum, & capeffendam virtutem, accende. Ego, quod unum de me vobis polliceri possum, spondeo, daturum me operam, quacumque ratione fieri poterit, ut patrem ac filium, amicitia vestra, patrocínio ac beneficiis non indignos arbitremini. Ex Forocornelii MDXV.

(a) Baptista Comes Bentivolus Francisci & Andreæ germanus Frater eques clarissimus. Alidos.

Epistola XXV.

Joannes Antonius Flaminus
Dominico Castalio (a) S. D.

ARGUMENTUM.

Castalio negligentiam in scribendo officiose exprobrat, & redire jubet.

ÆQuum erat, ut me scribendi officio prævenires, & prior litteras mitteres: sed puto multa esse, quæ nostri oblivionem tibi ingenerent. Quod si tam brevi spatio nostri oblitus es, infirma nimium fuit tua in nos benevolentia, qua nihil esse firmitus, putabamus. Non tamen prorsus persuadere mihi possum, me tam leviter abs te amatum, & cultum, quem ego semper dilexerim ut filium: sed amor querula res est, ac suspicionis plena. Sed tuum certe erat ita facere, ne justam querendi causam

nam haberem, & continuo aliquid ad me litterarum dare, quo nihil mihi gratius erat futurum. Te ad constitutam diem expectamus, atque ut redeas, non ego solum, sed & genitor jubet; esset enim mihi pariter ac illi permolestum, si aliter faceres. Qui, si ut debes, parueris, nec moram longiorem traxeris, dabis utrique causam tibi alias morem gerendi. Te igitur ante Calendas Majas expectamus. Vale. Ex Forocornelii MDXV.

(a) Dominicus Castalius dictus Evangelicus Forocorneliensis Flaminii auditor.

Epistola XXVI.
 Joannes Antonius Flaminius
 Nicolao Phœbeo (a) S. D.

ARGUMENTUM.

Taciturnitatem suam excusat. Phœbei carmina laudat, eique auditoris sui progressus nuntiat.

Cogitaveram prius ad te scribere, sed testis est Bartholomæus, qui tibi has reddet, quam multa mihi impedimento fuerint. Nemo est omnium, qui minus libenter officia deserat amicitiae. Verum non purgabo moram accuratius, quia nimium diligens excusatio suspicione non vacat: præterea non satis firma est amicitia, quæ litterarum adminiculo indiget. Ego quidem ex quo tempore te novi, immo & priusquam de facie mihi cognitus es, sic amare coepi, ut iudicio, non casu id egerim. Quare vereri minime debes, causam esse taciturnitatis meæ oblivionem tui, qui sic animo inhæseris meo, ut ullo tempore convelli memoria non queat. Legi tuos versus magna cum voluptate, quos Deiparæ Virgini dedicasti, & vidi, quantum sis profecturus in poetica, si stilum exerceas ac, tibi non desis. Quod
 ut

ut facias, te vehementer hortor. Bartholomæus noster mire proficit, cujus discendi sitis nostra diligenti & assidua propinatione quotidie magis crescit, non restinguitur. Non modica sunt, quæ frequens ejus studium & ingens ardor pollicentur. Tu tamen, quia tibi plurimum credit, hominem verbis ac diligenti adhortatione, qua soles ei non parum prodesse, adjuva, & tanquam currenti equo adhibe calcaria. Vale, & me, quod facis, ama.

(a) Nicolaus Phœbeus Foroliviensis Flaminii laudator eximius.

Libri Tertii Finis.



JOANNIS ANTONII
FLAMINII
FOROCORNELIENSIS
EPISTOLARUM FAMILIARIUM
LIBER QUARTUS.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus
Amplis. P. D. Grimano S. Marci Card.
perpetuam felicitatem.

Sequens Epistola presentis Imperatoris coronationem continet.

ARGUMENTUM.

Quo tempore, quo in loco, & per quos Hispania Rex Carolus Romani coronam imperii acceperit, qui fuerint Electores, quo tempore, quam ob causam, & a quo tanta eis potestas collata fuerit, copiose declarat.



Agna sunt digna relatu & auditu jucunda, P. Amplissime, quæ nuper ex Germania. perscripsit ad me Scipio Leodiensis familiaris meus, juvenis magna morum suavitate ac ingenii elegantia præditus. De quibus, quia te magnam ex illorum cognitione voluptatem esse capturum, non dubitabam, volui te meis litteris certiorum facere, ut non solum ea nunc scires, si forte de iis nondum certior aliunde factus esses, sed etiam in posterum, si quum opus esset, redigere ad memoriam posses præsentis epistolæ beneficio, quæ tibi declarabit quo tempore, quo in loco

loco, quo modo, & per quos Hispaniæ Rex Carolus Maximiliani nepos, atque successor Imperii Romani coronam acceperit. Quæ quum legeris, scio fatebere, non potuisse me in præsentia quicquam ad Amplitudinem Tuam scribere scitu dignius atque jucundius. Quod ut credam non solum ipsa res facit, quam tua lectione dignissimam puto, sed etiam quia diu quidem, & crebro expertus sum, solere te, quæ scribimus, omnia mira cum voluptate ac incredibili favore prosequi. Profectus ex Hispania Carolus multa prius imperii loca invisit, multaque composuit, quæ illius præsentiam desideraverant. Quæ si commemorare velim nunc omnia, historiam texere videar, & epistolæ modum excedam, quæ tamen propter rerum copiam & claritatem dicendorum vix poterit epistola videri. Compositis igitur rebus, quæ componendæ in præsentia videbantur, & paratis omnibus, quæ ad tantam rem, quam scribimus, necessaria erant, cum ingenti clarissimorum Principum, & Legationum, & omnis generis hominum, ac ordinum comitatu ad accipiendam, quam dixi, coronam, Carolus Aquisgranum venit, florentem quidem ac opulentam civitatem & multis aliis de causis, sed præcipue Caroli Magni sepulchro, & folio illustrem, templo etiam, quod magnitudine ac marmoreis columnis magnificentissimum Deiparæ Virgini extruxit, & auro argentoque cœlato ditavit. Fuerat autem inter ipsum, & Electores Imperii contentio quædam non paucorum dierum, nec parva, esset ne danda illi in ea urbe corona, quæ (a) pestilentia laboraret. Qua contentione tandem sedata, concordî sententia decretum est, ut ibi daretur, & ita Electores ad eum venire. Quum sex millibus passuum ab urbe (sicut mos est) substitissent, ut ea commodè parari possent, quæ ad tantam rem pertinerent, progredi ad urbem Imperator cœpit. Quod autem ad primum urbis ingressum attinet, altera item oborta contentio est inter Ducem Julicanum (b) & Electores eosdem; is enim Dux & ob veterem consuetudinem, & quia regionis illius patronus esse dicitur, primus ingredi urbem volebat. Sed ab ipso Imperatore hac quoque sedata contentione, primus cum suis quingentis equitibus armatis, quos tamen quidam ducentos tantum fuisse dicunt, ingressus est. Dies erat

Iunæ Calendarum undecimus Novembrium, & hora diei post meridiem secunda, quum ingredi urbem pompa cœpit. Tantus autem equestris ac pedestris multitudinis fuit numerus, ut in horam noctis nonam ingressus ille protractus sit. Clariores autem Principes, qui hanc pompam illustrarunt, fuere quidem primi Electores ipsi, de quorum numero tres Archiepiscopi venere, Coloniensis (c), Moguntinus (d), quamquam hic etiam Cardinalis nunc est, ac Trevirensis (e). Sed illud hoc in loco præfari libet, atque monere, ne te offendant quædam dignitatum hujus temporis nomina, quibus necesse est nunc uti, nisi præterire multa velimus, aut quæ scribimus, obscuriora fieri. Affuit & ille, qui Comes Palatinus (f) cognominatur ex Electoribus & ipse unus, de quibus quædam jucunda relatu postea dicemus, Oratores præterea Brandiburgensis Marchionis (g), ac Saxonix Ducis (h): Dux item Julicanus, de quo dictum est, cum plurimis Ducibus, Marchionibus, atque Comitibus, quorum neque nomina, neque quibus imperitent locis, adhuc scire potuimus. Hoc autem ordine sunt ingressi, Julicani Ducis equites armati, sicut supra diximus, primi se se intulere, ac urbem ingressi sunt. Post illos tria pedum millia, quorum mille iis, qui vulgo sclopi dicuntur, erant armati, lanceis longis mille, reliqui securibus; sed omnibus erat eadem pectoris armatura thoraces albi, qui tamen non anteriorem modo corporis partem, sed posteriorem quoque tegerent. Dein Episcoporum quorundam, in quibus fuit Tridentinus (i), ac plurimorum Principum secuta ingens equestris ac pedestris multitudo, quam subsecuti sunt Electorum equites, ac primum quidem Saxonix Ducis Legatus cum equitibus mille pretiosis magis, quam militaribus insignes ornamentis. Legatum dixi, quia Dux ipse, qui Colonia tunc ægrotabat, adesse non potuit. Item Brandiburgensis Marchionis Orator Episcopus cum equitibus circiter quinquaginta, quia venire Marchio nec ipse potuerat. Sequebatur hos Palatinus Comes cum duobus Fratribus & cum mille ac centum equitibus. Post hunc Archiepiscoporum, quos ex Electorum numero esse, monstravimus, equitatus ingens: ac Trevirensis quidem equites octingenti, Moguntini totidem, & Coloniensis par numerus hastati omnes, ac miro deco-

decore armati. Post hos venerē nobiles viri, ac Duces multi, quos ex ea, quam nunc Flandriam dicimus (Cimbrorum ea regio est) secum Imperator adduxerat. Ultimo loco Imperatoris ipsius equitatus pretiosissimo insignis ornatu. Fuere autem primi centum & octoginta equi, in quibus triginta præ ceteris conspicui, pulcherrimis ac ditissimis instrati vestibus, reliqui tamen auro & serico intecti, quorum equites plerique vestibus erant ex auro, & sericis purpureo & albo rasis, quorum nonnulli bipennes in manu, quidam clavas, alii secures gestabant, reliqui hastas, quibus cataphracti equites uti consuevere, cataphractus græco vocabulo dicimus, id est omni parte corporis armatos. Hos quidem multitudo ingens Principum aliorum secuta est in equis regio luxu instratis, & armis incredibili pretio comparatis. Sed Hispani ac Itali Principes hanc maxime pompam exornarunt, quorum mirificus fuit pretio, pulchritudine ac rerum omnium elegantia ornatus, quibus impares ceteri ac multo inferiores fuere. Secuta est ipsius Imperatoris familia, & ingens satellitum numerus, hoc est illius custodes corporis cum lanceis omnes pictis coloribus tribus, insigne Imperatoris repræsentantibus, croceo scilicet, albo atque purpureo, quorum niger ex serico villosus & levis erat & expeditus, qualis esse peditibus solet, vestitus. Sequebantur illos ministri & apparitores plurimi; tibicines etiam, & varia musici generis instrumenta, cum quibus sex cornua concentum augebant, quas Magni Caroli buccinas fuisse, constans fama est, quas ejusdem Caroli statua sequebatur. Ecclesiastici post hanc venerē Ordines, atque Collegia, quæ officii gratia in occursum Principis exierant, & post illos ejusdem Caroli Magni venerabile caput. Germaniæ dein Principes non pauci, & Electores Imperii, & cum illis Imperator ipse, cujus, præter caput totum, erat corpus armatum. Eodem modo & ceteri cum eo Principes armati. Ad dexteram Imperatoris Moguntinus erat Archiepiscopus, Trevirensis ad sinistram. Sequebatur illum a Rege Bohemiæ (*k*) missus orator, quia Rex ipse, qui unus est de numero Electorum septem, venire non potuerat: sequebantur Cardinales Sidonensis (*l*), Gurcensis (*m*), & tertius, qui Croi (*n*) nominatur; sed medius ibat Sidonensis cum vestibis, & cum-

cum galeris omnes purpureis, sicut indui Cardinales, & caput integri solent. Post illos autem oratores a Rege Britanniae (o), quam posterius Angliam dixere: item a Rege Pannoniae (p), quam ab Hunnorum gente hodie Hungariam dicimus: item a Venetis (q) missi. Post hos venire Imperatoris equites & illius equestres satellites versicoloribus omnes induti sagis, sicut lanceas supra depictas fuisse ostendimus, sed pectora illis erant ex auro & argento, phrygio more intexta, in medio cum corona insignis aquila. Ubi vero ad portam urbis pervenit Imperator, ex equo defiliit, & alium inscendit. Ex urbe civis ex iis unus, qui Magni Caroli præcinebat cornibus, sibi (sicuti mos est) priorem cepit. Ita ingressus urbem Imperator ad Ecclesiam civitatis primariam, quam a Carolo Magno extructam fuisse supra diximus, & in qua illius sepulchrum visitur, deductus est. Ante fores templi erat hinc magna nux ex ære pinea, inde cum catulis læna. Erant clausæ. Intus Colonienfis ab Imperatore profectus, ut quæ sui erant muneris perageret. Ubi ante illas Imperator astitit, manu pulsat, Colonienfis aperit, & tanquam rei prorsus quæ gereretur, inscius, quisnam sit? & quid petat? ex eo quærit. Respondit ille, se Carolum esse Hispaniæ & Archiducem Austriæ, qui ad accipiendam Imperii coronam venerat. Et quare petis? Colonienfis. Quia, inquit, electus sum Orbis terræ Imperator. Tunc responsum illi est, Dare Tibi coronam, quam petis, volumus. Tunc jurare illum, Archiepiscopus iussit, daturum se quidem enixe operam, ut ita concors, ita unanime atque conjunctum, ut pinea illa nux, esset Imperium, & totis illud viribus amplificaret, neque id minore cura tueretur, quam suos læna catulos soleret. Cum autem hæc diceret pineam, quam diximus, nucem & lænam monstrabat. Quæ ubi jurejurando se facturum promisit, tum demum intromissus est, & continuo primarius Ecclesiæ illius Ordo (qui Canonici vocantur) medium illum circumsepsit, & sublata voce cum ingenti omnium lætitia & plausu, *Te Deum laudamus* canere coepit, & ad ulteriorem templi partem deduxit, de cujus media testudine coronæ tres pendebant, quarum una erat aurea, ex argento altera, tertia vero ferrea, sub quibus erat sedile, ad quod flexis genibus substitit Carolus

rolus, atque (uti mos est Christianis templum ingressis) oravit. Quod ubi fecit, præsto fuere, qui sedile illud amoverent. Quod ubi factum, terram Cæsar osculatus est. Inde perductus est in locum, ubi sacræ templi vestes ac utensilia reponuntur. Unde postmodum profectus, ac templum egressus, non equum illum, quo ad ædem sacram venerat, sed alium item, sicut paullo ante inscendit. Nam secundum quoque alter Cornicen sibi eripuit: & ita quidem ad ædes, in quibus ea nocte quieturus erat, instructas regio luxu contendit. Hæc eo die gesta sunt. Postridie Christianus Imperator, priusquam ex regia descenderet, sua delicta confessus est. Hora diei erat decima tertia, quando cum ingenti pompa & comitatu clarissimorum Principum & Electorum Imperii, ad eandem ecclesiam reversus est, in veste aurea, cujus pars interior ex mollissimis & candidissimis erat pellibus, superior vero a collo in humeros replicata iisdem pellibus nativam ex auro gratiam & venustatem candoris illius mire augebat, ut cum parius auro lapis circumdatur. Capitis vero tegumentum, quod nunc ubique, sicut videmus, pilei speciem habet, partem habebat interiorem iisdem pellibus ornata. Caroli Magni præferebatur ensis, cujus gestandi ante Imperatorem Saxonie Ducis officium est. In Æde sacra Electores ecclesiastici vestibus & ceteris ornamentis insignes Pontificalibus ejus adventum præstolabantur. Palatinus aderat Comes in serica veste purpurei coloris villosa, sed & in veste & in capitis tegumento, quod ex eodem erat serico, idem conspiciebatur candidissimarum pellium ornatus, quem in Imperatoris veste ostendimus: sed insuper breve indumentum habebat, quod pectus tantum & humeros integebat, pastoralis persimile indumento. Electores Ecclesiastici & quicumque cum illis erant in Æde, in occursum Imperatoris usque ad templi fores processere, ibique perlectis in illum sacris quibusdam orationibus, ubi secundo juravit, ut prius, intromissus est medius inter Archiepiscopos duos, inter quos erat etiam urbem ingressus, & cum solemni cantu perductus ad aram templi primariam, flexis genibus Christiano more oravit. Interim Coloniensis Archiepiscopus ad aram stabat jam paratus, ut rem divinam faceret, quam Christiani Missam

vocant. Eo accessit Imperator, atque ibi de more habita confessione, surrexere ambo Colonienſis atque Imperator, & paſſuum circiter ſeptem ſpatio recedentes ab altari ad parata ſibi uterque ſedilia tetendit, atque conſedit. Aſſurrexere autem, ubi *Gloria in excelsis* cani cœpit. Ubi vero iterum ſedit Imperator, affuit illi poſt tergum Bohemiæ Regis orator, qui ſtans ſericum manu tenebat capitis tegumentum in coronæ ſimilitudinem factum, & pellibus, quas ſupra diximus, interius ornatum, cui ſuperinductæ per tranſverſum aureæ duorum digitorum latitudine gemmis ornatae corrigiæ Crucis ſpeciem in vertice repræſentabant. Tale tegumentum capitis a tergo ſtans orator, quem dixi, reverenter illi impoſuit, cum quo inſigni ornatu ad orationem, quæ poſt *Gloria in excelsis* canitur, aſſurrexit, & poſtmodum reſedit, dum cantaretur epiſtola, qua cantata, denuo ſurrexit, & cum Archiepiſcopis ad altare progreſſus horæ ibi unius cum dimidio ſpatium flexis genibus aſtitit. Ad quem converſus Colonienſis ab altari proſectus multas in illum orationes dixit, ac percunctatus eſt, quid peteret? Coronam, ille reſpondit. Cui Sacerdos, Promittis ne, ait, totis te viribus tuis res Imperii conſervaturum, & amplificaturum? item pacta & privilegia noſtra non violaturum? ac bonum Pontifici Maximo filium futurum? Ad quæ omnia reſpondit, Promitto: & ſic tertio in hæc verba jurare illum juſſit, ac ſtatim pectus illius & ſcapulas, tertio loco cervicem ſancto inunxit oleo dicens, Sicut per Samuelem Deus juſſit, David Regem inungi, & illum ſibi delegit in famulum, ſic ego Te inungo, religo, & conſirmo noſtrum ac totius Orbis Imperatorem. Poſt quæ is, qui Præpoſitus templi eſt (nomen id eſt Eccleſiaſtica dignitatis) ſacrum illi abſterſit oleum. Sacra poſt id linea veſte induit & pallio, ſicut ad ſacra indui ſacerdotes conſuevere: ſed pallio, quod illi ſacerdotale injectum eſt, nullum fuit vinculum, ſicut ad pectus eſſe conſuevit. Ita induto, Caroli Magni coronam Colonienſis impoſuit, regale autem in dextera ſceptrum, in ſiniſtra vero auream pilam, quæ Orbis terrarum effigiem repræſentat, in quem Romanus Imperator jure habet Imperium. Inde ſic indutus, & cum his inſignibus in pergulam templi, quæ ſpectat in aream, perductus ab ipsis Electoribus in.

folio Caroli Magni ferreo, quod ibi per tot jam secula servatur, collocatus est, & salutatus cum solitis acclamationibus Imperator, ubi Equites, quos auratos quidam vocant, multos creavit. Neque & tantummodo in loco, sed etiam postquam inde ad sacra reversus est, ac per totum diem illum ad eam dignitatem quicumque illa insigniri voluere, admisit. Sed Coloniensis, relicto ibidem Imperatore, ad intermissa rediit sacra, & Evangelium & *Credo in Deum* cecinere, ac Imperatorem, dum rediret, expectarunt. Qui ubi ad pristinam sedem reversus est, sicut prius resedit. Ex Electoribus quoque sedere quidam in conspectu Principis, alii steterunt. Fuere autem Palatinus Comes, qui Mundum manu tenebat, idest pilam, quam diximus, quæ terræ Orbem repræsentat, & sceptrum tenens Brandiburgensis Marchionis orator, & qui ensen tenebat Saxonæ Ducis Legatus. Ubi *Pater noster* cantatus est, surrexere, & ad altare Imperator accessit, & flexis ante Coloniensem genibus, astitit, qui orationes super eum adhuc quinque protulit. Hinc ad suum sedile rediit Imperator, Moguntinus Elector pacem illi dixit, Leodiensis Archiepiscopus (r) officio illius functus est, quem Capellanum majorem Ecclesiastici vocant. Post hæc Coloniensis, edito Crucis in Imperatorem signo, reversus ad altare Sacrum peregit, quod in horas quinque protractum est. Quo facto, sacras deposuere Archiepiscopi vestes, & suas induere similes prioribus; nisi quod his subnigra purpura, hoc est ferugineus color fuit. Sed ita se induere, ac texere capita, ut alii Principes, quibus nulla dignitas ecclesiastica erat. Imperatorem autem iisdem sacris indutum vestibus, ac manibus tenentem sceptrum & mundum præterea Caroli Magni diademate coronatum pedibus ad convivium ab ejus urbis civibus illi paratum deduxere. Extra templi fores fons per totum illum diem vinum siphonibus effudit. In altera parte bos illi oppositus torrebatur integer, in cujus ventre magna omnis generis quadrupedum & volatilium vis, præcipueque porcelli, hædi, pavones, cycni, anates, perdices & coturnices simili modo coquebantur. In ingressu autem aræ templi avenæ acervus ingens. Locus autem convivii amplissima fuit aula, in qua complures erant instratæ mensæ, de quarum ornatu, & ordine

dine dicam . In fronte quidem aulae Imperatoris erat mensa ditissimo intecta ornatu , ad quam per decem gradus erat ascensus . In inferiore autem parte ternae erant dexteræ , sinistræ totidem mensæ regio more instrata , quibus singulae cum aureo pulvino adhibitæ sedes . In eadem inferiore parte , sed Imperatoris opposita mensæ , fuit ornatu simili mensa . Quibus omnibus adhibiti singuli cum pretiosi plutei vasis . Electorum autem fuere septem hæ inferiores mensæ . Nunc quo discubitu sit ordine , dicam . Primum quidem ad suam Imperator mensam ab omnibus Electoribus deductus est ; cui , postquam illum collocarunt in solio , coronam capite detraxere , quam insigni quidam Principi tenendam in conspectu ipsius Imperatoris , dum pranderet , dederunt ; Leodiensi Archiepiscopo autem sceptrum ac mundum ; sic autem indutus discubuit , ut ab ecclesia venerat . Ad suas Electores mensas abiere , atque hoc ordine discubere : Mensa quæ ad dexteram Imperatoris erat , Colonienfis fuit Archiepiscopi ; sinistra Moguntini , Trevirensis autem quæ mensæ Imperatoris fuit opposita ; secunda vero post Coloniensem in dextera parte Bohemiarum Regi assignata , quæ quia Rex ipse aberat , vacua permansit ; in eadem parte Comitibus fuit Palatini tertia ; at in sinistra reliquæ duæ fuere , altera quidem Brandiburgensis Marchionis fuit , Saxoniarum Ducis altera . Sed ubi discubere omnes , nihil morati surrexere , & ad Imperatorem simul rediere . Secutus est illos Princeps quidam baculum gestans argenteum , cuius utrumque caput in aurea desinebat poma (at in medio sigillum erat rotundum mediocri argenteum) quem , ubi gradus Imperatoris superavere mensæ , apprehensum per capita Electores Archiepiscopi submissis venerabundi capitibus Cæsari obtulere . Tunc Moguntino Archiepiscopo & , ut diximus , etiam Cardinali Princeps quidam aureum torquem dedit , quem collo imposuit , ac ita per totum illum diem gestavit ; item marsupium ex serico nigrum villosa . Palatinus autem Comes , qui vulgo Majordomus nuncupatur , ad arcam templi tetendit , ubi sicut diximus , bos integer torrebatur , partemque jam assam in duabus magnis argenteis patinis ad magnum musicorum instrumentorum concentum ad Imperatorem detulit , quo de arca recedente , bos ille datus est plebi diripiendus . Patinæ au.

autem, in quibus ad Imperatorem perlatae tostae bovis carnes Archimagiro, idest magistro coquorum Imperatoriae domus, quem coquum majorem vocant, dono datae. Orator vero Bohemiae Regis, qui apud Imperatorem pincernae officio fungitur, in argentea magna phiala vinum ex fonte, quem in eadem area templi monstravimus, & Brandiburgensis Marchionis Legatus ex antedicto avenae acervo partem quandam ad Imperatorem pertulere, reliquum vero, quod remansit avenae, similiter & vinum recedentibus illis multitudini concessum. Peractis autem, quae ad eorum officia & ministeria pertinebant, Electores discubere, quorum quidem quia plurima mentio facta est, tempus jam exigit, ut quod sum pollicitus, persolvam. Dicam igitur quo tempore primum, & quam ob causam, & a quo, lege promulgata, instituti fuerint Electores, nec non qui sint illi, quibus tanta Imperatoris deligendi potestas fuerit permessa: quum prius mos esset, qui semper antea fuerat, ut successorem sibi moriens Imperator relinqueret. Ultimo loco, quae sint illorum officia subnectam. Digna sane haec quoque (ni fallor) & cognitu jucunda erunt, & quae legentem non minus fortasse delectabunt.

Crescentius Nomentanus pollens opibus atque potentia tantam sibi apud Populum Romanum auctoritatem comparaverat, ut summo consensu creatus ab eo Consul fuerit: qua fretus ille dignitate Urbis dominatum paulatim arripuit. Erat tum Pontifex Maximus Joannes XV. (/), qui tyrannidem Crescentii iniquoferens animo, coeptis illius, quantum poterat, adversabatur. Quae res fecit, ut odio ingenti flagrare Crescentius in Pontificem coeperit, & adeo creverint inimicitiae & illius potentia, ut minis exterritus Pontifex fugere coactus sit. Ibi resumpto animo, suis & Ecclesiae rebus consulere volens, oratores ad Othonem III. Imperatorem misit, qui rogarent, ut opem sibi ac laborantibus Ecclesiae rebus adversus Crescentii tyrannidem ferret. Motus indignitate rei christianus Imperator e vestigio cum exercitu in Italiam venit; cumque jam Beneventanos atque Campanos, qui Romanis erant infesti, repressisset, & rem Ecclesiasticam mira celeritate atque successu composuisset, antequam in Germaniam ille reverteretur, Joannes Pontifex in suam sedem

dem ab eo restitutus a vita discessit anno adventus Othonis in Italiam secundo: præsentia vero Imperatoris omnem Populi Romani & Cleri veterem de creando Pontifice, novo contentionem sustulit; nam petiit ipse Otho, ac impetravit, ut quidam suus ex Saxonum gente propinquus crearetur Pontifex, qui fuit Gregorius V. (t). Ubi tamen in Germaniam reversus est ille, Populus ferox creatum eo modo Pontificem indigne ferens maledictis ac minis terere illum non desinebat. Quo metu perculsus & ipse demum in Hetruriam fugit præcessoris exemplum sui secutus; inde in Germaniam ad Othonem tetendit. Qua iterum indignitate permotus ille cum ingenti exercitu in Italiam rediit, & urbem Romam obsedit. Quod ubi Populus Romanus animadvertit, pacem ab Imperatore supplex petiit, ac impetravit; quare patentibus portis admissus est. Interim in Adriani molem se Crescentius abdiderat magnis a se munitionibus egregie firmatam, quæ quidem ob id arx Crescentii diu est appellata, quod nunc Sancti Angeli Castellum dicimus. At quum nimis obsidio munitissimæ arcis duratura videretur, pollicitationibus inde pellectus, & impunitate promissa, Crescentius ad Imperatorem tendebat; sed in medio itinere multis confossus vulneribus occubuit (u). Ita sedata Ecclesiæ tempestate Pontifex in Urbem undecimo, quo aufugerat, mense reversus injurias acerrime suas ultus est, adempto Romanis in posterum creandi Imperatoris omni jure. Erat annus ab adventu Christi MII. Legem tulit (x), ut solis Germanis deligendi deinceps Imperatoris facultas esset, quam per annos quingentos decem & octo ad nostram ætatem inviolabiliter servatam videmus. Electores autem ut essent, ea lege sancitum, est Archiepiscopi tres Coloniensis, Moguntinus ac Trevirensis, Marchio Brandiburgensis, Palatinus Comes, Dux Saxoniae, Bohemiae Rex, quibus etiam ministeria quædam & officia sunt attributa, ut Archiepiscopi tres, quos diximus, Cancellarii trito vocabulo dicerentur, Coloniensis Italiae, Moguntinus Germaniae, Trevirensis Galliae, Brandiburgensis Marchio cubicularius esset Imperatoris, quem Camerarium vocant, Comes Palatinus dapes illi in mensam portaret, Saxoniae Dux præferret ensen, Rex Bohemiae pincerna foret, Habes Electorum institutorem, causam, tempus, & officia (y).

cia (y), Convivium Imperatoris pene cum ipso die finitum est. Tu contra, P. Amplissime, si quid habes simile ac dignum relatu, quod nostris adjicere historiis possim, tuæ fuerit humanitatis & amoris summi erga me tui de eo me certiolem facere. Vale. Bononia MDXXI. Nonis Januarii.

L

Epi-

- (a) Luc *Arviserani* grassante, suam Carolus ea in urbe inaugurationem celebrandam constituit, ne insolitum quippiam moliri videretur. Pontan. rer. memorab. lib. 2.
- (b) Dux *Julicanus* (melius *Juliacensis*) Joannes III. e Ducibus *Clivæ*, qui Mariam Gulielmi *Juliacensis* & *Bergensis* Ducis filiam & heredem uxorem duxit. *Juliacensis* & *Cliviensis* Ducatus nunc subest Duci *Neoburgensi* ex Familia *Bavarica*. Ex serie chronolog. Ducum *Juliacen.* & *Cliv.* Lex. Geograph.
- (c) *Archiepiscopus Colonienfis* Hermanus V. Comes de *Weda* jussu *Pauli III.* & *Caroli V.* Imperatoris a sua Ecclesia postea amotus, quod *Lutheranorum* rationem nimis haberet. Ex serie chronolog. *Archiep.*, & *Episcop. Colonien.*
- (d) *Archiepiscopus Moguntinus* Albertus Marchio *Brandenburgicus* a Leone X. inter Presbiteros Cardinales cooptatus. Ciaccon. ad ann. Christi 1513.
- (e) *Archiepiscopus Trevirensis* Riccardus ex vetustissima familia *Gryfenclau* a *Wolfrats*. Ex serie chronolog. Elect. *Treviren.*
- (f) Comes *Palatinus*, & Elector *Fridericus II.*
- (g) Marchio *Brandenburgus*, Joachimus I. dictus Nestor Germanicus laudati Alberti *Moguntini* Præsulis germanus frater.
- (h) *Saxoniæ* Dux *Fridericus III.*
- (i) *Episcopus Tridentinus* Bernardus Clessius purpura a *Clemente VII.* cum titulo *S. Stephani* in monte *Cœlio* postea donatus. Ciacc. in *Clem. VII.*
- (k) *Bohemia* Rex *Ludovicus*.
- (l) Cardinalis, & *Episcopus Sedunensis* in *Helvetia* *Matthæus Longus* a *Julio II.* in decus & ornamentum *Helvetiæ* gentis Cardinalis creatus. Ciaccon. ad ann. Christi 1511.
- (m) Cardinalis *Gurcensis* *Matthæus Langius* *Patritius Augustanus* *Episcopus Gurcensis* ab eodem *Julio* Cardinalis renunciatus. Ciacc. ad an. Christi 1511.
- (n) Cardinalis *Cro* *Gulielmus Jacobus Croja* nobilissima in *Belgio* familia natus *Diaconus* Cardinalis *S. Mariæ in Aquiro*. Ciacc. ad ann. Christi 1513.
- (o) *Britannia* Rex *Henricus VIII.*
- (p) *Pannoniæ* simul & *Bohemia* Rex *Ludovicus II.*
- (q) *Venetorum* Rempubliam gerebat *Antonius Grimani*.
- (r) *Archiepiscopus Leodiensis* *Eraldus de la Mark* Germanus, qui paullo post a Leone X. ad preces Imperatoris *Caroli* Cardinalis tit. *S. Chrislogoni* creatus est. Ciacc. in Leone X. Vide seriem chronologicam *Epis.*, & *Archiep. Leodien.*
- (s) *Joannes XV.* Romanus Leonis filius de *Vico Gallinæ albæ*. Verum Ciaccon. ad ann. Christi 995. existimat seditionem *Cre-*
icen-

scientiæ factam fuisse sub Pontificatu Joannis XVI. Roberti filii, quem Victorellus putat a D. Antonino chron. tom. 2. tit. 16. c. 1. de Pont. R. fuisse confusum cum Joanne XV.

[r] *Gregorius V.* Bruno antea dictus Othonis Saxonie & Syevie Ducis filius.

[u] *Ditmarus* lib. 4. relatus a Baronio ad ann. Christi 996. num. 9. asserit Crescentium a militibus captum, & trahi appensum cum duodecim sociis diem ultimum obiisse. Verum Flaminio præsto sunt Petrus Damiani, qui seculo 10. floruit, & Leo Hostiensis hist. lib. 2. c. 18.

[x] Septem Electorum Imperii legem a Gregorio V. decretam fuisse asserunt D. Th. lib. 3. de regim. Princip. c. 19. Platina in vita Greg. V., Bellarm. lib. de translat. Imperii, alique complures. At contra volunt alii jus illud eligendi Imperatorem Friderici II. temporibus dumtaxat cœpisse, atque adeo a Gregorio V. non derivasse. Vide sis Nat. Alex. hist. Eccles. sec. 9. & 10. dissert. 17.

[y] Quibus adde jus Imperatoris eligendi Friderico V. Comiti Palatino anno 1623. fuisse ademptum, & Maximiliano Bavarorum Duci concessum, iterumque tranquillitatis publicæ causa Carolo Ludovico Comiti Palatino, ejusque posteris an. 1648. restitutum, simulque Bavarie Duci servatum; tum denique anno 1692. Ernestum Augustum de Brunsvick Ducem Hanoverensem nonum Imperatoris electorem fuisse institutum.

Epistola II.
Joannes Antonius Flaminus
Jo. Baptistæ Pio S. D.

A R G U M E N T U M.

Pii officii officiose respondet. Duplici se causa motum dicit, cur ei epistolam miserit, quæ Imperatoris coronationem complexus est.

SCio, mi Pie, quam bene de me sentias, & loquaris semper; cujus rei testes apud me non paucos habes: sed iidem illi de meis sermonibus, quos de te frequenter habeo, in eam sententiam (ni fallor) veniunt, ut minimè dubitent, nemini me in te amando cedere, aut de quoquam libentius loqui. Id autem ut faciam, omitto, quod me satis quidem potest excellens, qua inter raros
eni-

enites, doctrina impellere, cogit me singularis humanitas & benevolentia in me tua. Quæ res quidem facit, ut & præcipuo te amore prosequar, & abs te operam petere quandoque non dubitem. Quod quemadmodum in Timavo proxime feci, ita nunc in re (sicut opinor) multo nobiliore ac jucundiore, & quæ tibi plus voluptatis, quam laboris allatura sit, faciam. Tibi enim epistolam misi, quam ad amplissimum Patrem Sancti Marci Cardinalem scripsi, quæ recentem præsentis Imperatoris coronationem complexa est, materiam quidem scribenti (ut videbis) certe difficilem ac laboriosam, sed legenti (nisi me iudicium fallit) optabilem atque jucundam. Quam ut ad te mitterem, duplex me causa movit; quarum altera fuit, ut non mediocrem tibi, quemadmodum speravi, lectione tali voluptatem afferem, altera, ut operam eodem tempore tuam exigerem, ut si quid esset inter legendum, quod te offenderet, observares, ac de eo me postmodum certiores faceres. Neque enim mihi tantum arrogo, quantum tu fortasse tribuis, ut me nusquam in dicendo labi posse putem. Nosti veterem scribentium morem, & summos ingenio ac eloquentia viros non esse dedignatos scripta sua doctorum amicorum iudicio & castigationi subijcere, multo quidem satius esse arbitratos, vitia, si quæ inessent, paucis, quam omnibus, & domi, quam in foro nota fieri. Sed non ero longior. Ubi totam legeris, tam fideliter (ut consuevisti) quam amice iudicabis. Vale.

MDXXI.



(4) Jo. Baptista Pius Bononiensis amœniorum litterarum publicus Bononiæ primum, Lucæ deinde, Mediolani postea, ac demum Romæ professor, dictus bibliotheca loquens. Alidos. de Doct. Bon.

Epistola III.

Joannes Antonius Flaminus
Petro Baroccio (a) Pont. Patavino S. D.

Epistola hæc perquirat, a quibus manarint
Ecclesiæ Romanæ donationes.

A R G U M E N T U M.

Baroccium laudat. Dubitat an vera sint nec ne, quæ de donatione a Constantino Ecclesiæ facta vulgantur. Dubitandi rationes proponit. Ostendit, quibus auctoribus Romani Pontifices terrestrè imperium obtinuerint.

DIu me suspensum atque ancipitem magna dubitatio tenuit, Præsul amplissime, neque adhuc quempiam reperi, qui mihi hac in re satisfaceret. Plerique enim pervulgata via conati sunt ea persuadere, quæ a puero didiceram, quæque imperitissimo cuique notissima sunt; alii vero tum conjecturis, tum auctoritatibus quibusdam (ut ego putavi) non satis idoneis nihil attulere, quod certum foret, aut ipse probandum existimarem. Quare quum diu quidem scrupulus hic me male haberet, & omnino decrevissem non prius perquirendi, ac percunctandi finem facere, quam ad verum pervenirem, dubitationemque hanc ex animo propellerem (& profecto, ni fallor, dignus est vindice nodus), tu mihi ex multis in mentem venisti, quem unum quidem arbitratus sum posse de tota re & facile & vere disputare. Nec enim quempiam video ex iis, quos nostra hæc tulit ætas, quem tibi in rerum humanarum ac divinarum scientia præferam. Nec te minus tamen preces movebunt nostræ, quod homo de facie tibi nondum quidem notus sic te consulendum putaverim, non ignarus, quantum inter eximias virtutes tuas, quibus in ista Pontificali dignitate admirabilis es, peculiaris in te humanitas eniteat; non ignarus etiam, hanc inesse litterarum studiis vim ac proprietatem, ut litteratos inter se, quumquam absentes ac ignotos concilient. Verum ne te suspensum diutius teneam, & quid rei sit aperire ultra non differam hinc exordiar.

In-

Intereram forte sacro Divi Silvestri anniversario, in quo (sicut nosti) plurima fit Imperatoris Constantini mentio, tanquam qui verbis & hortatu Divi Silvestri persuasus & Fidem Christi, & sacrum baptisma receperit, quique urbem Romam, & Occidentis Imperium eidem cesserit, insigniaque contulerit amplissima. Vides quanta hæc sint, quamque omni memoria & relatione dignissima. Dicere vera non esse, prorsus impii foret ac insipientis, quia sacræ eadem testantur litteræ, & quotannis plurima fit in toto Orbe per templa commemoratio. Dices, Quid te igitur, quid te in re notissima & tot jam seculis ab omnibus recepta cogit dubitare? Dicam, ne me temere ac frustra injectum esse mihi hunc scrupulum arbitrere. Sacro peracto, domum reversus sum plenus historiarum talis, quæ me quotannis delectare plurimum consuevit; quam quum ipse mecum diligentius ac solito magis voluerem, cœpit me ingens desiderium perquirendi, an eadem ab Historicis veteribus traderentur: neque enim fieri potuisse, arbitrabar, ut rem adeo illustrem silentio præterissent. Apud Gentiles nihil prorsus reperi. Quod etsi magnam mihi admirationem attulit, quum res tanta foret, & ratio ac fides historiarum posceret, ne silentio præteriretur; attamen fieri potuisse judicabam, ut quæ illi non probassent, libenter etiam reticissent, ne nova religione, quæ tunc primum florere incipiebat, vetus Deorum cultus, in quo nati ac instituti erant, paulatim aboleretur. Igitur ad nostros me converti, quorum paullo post mentionem faciam. Demum quidem factum est, ut quum nihil neque apud diversæ religionis scriptores, neque apud nostros, qui & Christianam professi sunt, & asseruerunt, jure (ut mihi videtur) in eam, quam dixi dubitationem inciderem, & vix crederem, nisi recepta diu opinio, & decreta patrum ita credi juberent, Constantinum Imperatorem fuisse illum, per quem Christi Ecclesia terrestris aliquod Imperium adepta esset. Atque ut noris, quibus ego de causis ad hoc permotus sim, rationes afferam, ut eas tu & sapientia tua, & Historiarum Ecclesiasticarum singulari peritia confutes, atque retundas, & ego quod verius est tandem edocear. Primum igitur ad id me movit, quod Hieronymus historiarum Eusebii adjecit, (b) Con-

stantinum scilicet, annis octo post Silvestri obitum, sacro baptismo ab Eusebio, qui tum erat Episcopus Nicodemiae, ablutum fuisse. Quod quidem si verum esset, multa procul dubio tollerentur, quæ de Silvestro pariter & Constantino vulgata sunt. In primis vero donatio illa celebris, quam Pontifici clarissimo contulisse, perhibetur. Cujus quanquam mentio fit in decretis, (c) attamen nescio, an plena fides adhibenda sit, quoniam, ut te non latet, narratio illa longiuscula, quo totam rem complexa est, ac si nullius sit ponderis atque momenti, palea notatur. Præterea, ut nunc eos ex nostris commemorem, qui res Constantini, immo Constantinorum, (nam plures (d) fuere) ac temporum, quæ proxime secuta sunt, scripsere, Paulus Orosius, (e) qui Divo Augustino ingentem illam historiam dicavit, ab ipso Orbe condito exorsus est. Idem pene fecit illo facundior Eutropius (f). Quid Athanasium (g) commemorem in eo libro, quem adversus Arrium distinxit? Quid in historia Ecclesiastica eminentem Eusebium (h), Ammianumque (i)? Horum nullus est, qui vel minimam rerum hujusmodi mentionem, quod ego meminerim, faciat: qui tamen omnes & Christiani fuere, & plerique Sacerdotio aliquo insignes, ut valde mirandum sit, quod ipsi talia reticuerint, quæ, ut illorum præcipua intentio erat, maxime dignitatem Christianæ Religionis amplificatura videbantur, nec sine ingenti quidem piaculo (uti ego opinor) præteriri poterant. Sed ad certiora veniam argumenta, quæ quidem si quis diligentius consideret, vix credibilia censeat, quæ de Constantini donatione vulgata sunt; & postmodum a quibus auctoribus Romana Ecclesia terrestre Imperium fuerit consecuta, subjungam. Argumenta vero ipsa, quia plurima quidem sunt, quam brevissime potero, perstringam. Valens Imperator (k), qui adversus Visigothos cruentissimum illud bellum gessit, & in prælio superatus, accepta ingenti clade, fuit, in casula delitescens igne consumptus est, Gratiano Nepoti Occidentis imperium commiserat. Item Theodosius, quum totum Imperium quasi in tres partes divisisset, tribus illud Ducibus regendum tradidit, Orientale Rufino, Stiliconi Occidentale, Africanum Gildoni (l). Quod autem Occidentis appellatione etiam Roma veniat, Hieronymi verba testantur, qui ad Prin-

Principiam virginem scribens hæc inquit, Terribilis de Occidente rumor affertur *possideri* (m) Romam, & auro salutem civium redimi, spoliatosque rursus cruciari. Hoc autem factum est Imperantibus Honorio & Arcadio fratribus, quo tempore a Visigothis Roma capta, atque direpta est (n). Testis est idem Orosius (o), Cum Diocletianus apud Nicodemiam (nam Orientis Imperium ille regebat), Maximianus Herculus Mediolani uno die purpuram & Imperium deposuissent, Galerius atque Constantinus successores Augusti Imperium inter se partiti sunt, & Galerius quidem Illyricum, Asiam cum Oriente, Constantinus Italiam, Gallias & Africam obtinuit. Sed Constantinus ipse Galliis tantum & Hispania contentus, quum in Britannia decessisset, Constantinum filium ex concubina (ut Orosii verbis utar) procreatum successorem sibi reliquit. Hic est Constantinus ille, qui (ut idem Orosius ait (p)) vel primus, vel solus urbem de suo nomine constituit. Quæ quidem ea de causa memorare volui, ne quis forte putet, fuisse qui vel diviso Imperio, vel quovis modo Occidente relicto, sedem primus in Orientem transtulerit. Preterea quo tempore Rex Hunnorum Attila urbem Aquil jam triennio obsedit, Constantinopoli Gratianus, & Romæ Valentinianus imperabant (q); & Valentiniani quidem hortatu Leo I. Pontifex Maximus & sanctissimus Legatus ad Attilam profectus est, & potentissimum efferatissimumque Barbarum facundia sua mollivit, effecitque, ut Italia prorsus excederet (r). Post Valentinianum autem & Maximum, qui illi successit, interemptos, Populus Romanus Avitum Senatorii Ordinis virum Imperatorem fecit (s). Adde, quod Anthemius, qui Severiano successit, obsidentibus urbem Barbaris, illius custodiam Senatui, Populoque Romano commendavit (t). Et Olibrius, quem Leo primus ex gente Græca Constantinopolitanus Imperator in Italiam ad opem ferendam Antemio miserat, interfecto Antemio, quum Ravennæ esset, ad accipiendum Imperium a Populo Romano vocatus est (u). Quæ quidem omnia manifeste videntur (ni fallor) ostendere, Romam & Occidentis Imperium, non Pontificis Romani, sed Imperatorum fuisse. Nam quod Romanus Pontifex nullam regendæ Urbis ipse curam gereret, etiam postquam Imperatores in Italia esse desie-

L 4

runt,

runt, illud manifesto quidem indicio est, quod ab Hexarcho Ravennæ Judices, qui Populo jus dicerent, & præfecti ærarii Romam mittebantur (x). Quod vero cederent Pontifices, atque parerent Imperatoribus argumenta quidem multa sunt. Namque Anastasius Constantinopolitanus Imperator per Legatos ab Hormisda Pontifice rogatus, ut decretis subscriberet, quibus Eutychiana hæresis damnabatur, Legatos urbe ejecit, & per litteras respondit, affirmavitque, oportere Pontificem jussis parere Imperatoris, non illius jussis Imperatorem (y). Item Pelagius (z) Pontifex Gregorium (aa), qui & ipse postea fuit Pontifex, & in catalogo Sanctorum adnumeratur, Constantinopolim ad Mauritium Imperatorem misit afferentem excusationem, quod sine illius decreto passus foret, se Pontificem creari. Et Bonifacius IV., qui tertio loco post Gregorium gessit Pontificatum, non est ausus templum Pantheon (bb) a M. Agrippa olim conditum prius Divæ Mariæ Virgini ac Sanctis omnibus consecrare, quam Phocas Imperator ab eo rogatus id permiserit. Simile huic referam exemplum: Honorius I. Pontifex Maximus, non nisi permittente Gracco Imperatore, tegulas æneas de templo Romuli in ædem Divi Petri transtulit (cc). Adde, quod delecti a Clero & Populo Romano Pontifices non prius coronabantur, quam Ravennæ Hexarchus, qui urbem Romam & totam Italiam pro Imperatore administrabat, adveniret, & electionem confirmaret. Quod ut exemplis aliquot pateat, Severinus I. quum delectus fuisset, Legatos misit ad Isacium Exarchum, qui tamen annum & sex menses venire distulit, nec prius quidem confirmatus est Pontifex, quam ille venerit (dd). Qui quidem Isacius post confirmationem Pontificis pretiosam Divi Petri suppellectilem immissis militibus diripuit, & Ravennam asportavit (ee). Item quum Clero & Exercitus Cononem Primum Pontificem creassent, Theodorum Exarchum rogarunt, ut illum confirmaret (ff). Et Martinus Primus Pontifex a Theodoro Exarcho in vincula coniectus est, & Constantinopolim ad Imperatorem missus Heraclii filium, & in exilium ejectus in Pontum (gg). Sed Constantinus Heraclii nepos legem tulit primus, ut Romani Pontifices a Clero, a Populo Romano & ab exercitu absque ulla Imperatoris confirmatione creari possent (hh). Quibus
qui-

quidem exemplis, si credimus Historicis, constare videtur, Romani & Occidentis Imperium Imperatorum quidem, non Romanorum fuisse Pontificum. Venio nunc ad alteram promissi mei partem, qua quidem (ut puto) facile ostendam, quibus auctoribus Romani Pontifices Imperium terrestre fuerint consecuti. Primum igitur, quantum potui diligenti indagatione consequi, Aripertum Longobardorum Regem fuisse comperio, qui alpes Cottias, & quidquid est inter Genuam Liguriæ urbem & Alpes, quæ Gallis conterminæ sunt, Ecclesiæ Romanæ donaverit (ii). Quam quidem donationem Luitprandus gentis ejusdem Rex non confirmavit solum, sed etiam amplificavit; siquidem & ipse patrimonium, quod appellant Sabinese, contulit; necnon & Anconam, Narniam, & Sutrinam vallem, & alia quædam loca simul adjecit (kk). Præterea Aistulphus & ipse Rex Longobardorum, Theodolinda uxore id procurante, ablata Ecclesiæ bona restitui, curavit (ll). Multa insuper & ipse donavit. Mota est autem Theodolinda monitis & hortatu Divi Gregorii, quem illa tum maxime cœpit colere, postquam dono sibi missos ab eo Dialogorum libros accepit (mm). Per idem vero tempus Ravennæ Exarchatum, qui magnam Italiæ partem amplectebatur, Ecclesia est consecuta, quem Gallorum Rex Pipinus ab eodem Aistulpho occupatum vendicavit, ac Pontifici Gregorio tradidit (nn). Alia insuper & ipse loca dono dedit, Ariminum scilicet, Concham mari pridem immersam, Pisaurum, Fanum Fortunæ, Urbinum, Colles Luceolos, Eugubium, Æsium, quod ab Æsi fluvio dictum est, Sturam etiam in Umbriæ tractu ad triginta Castella, quorum Caput est Sarsina Plauti Poetæ Patria, & alia item plurima oppida, quæ longum esset recensere (oo). Exarchatum vero postmodum Leo Ravennas Archiepiscopus, Julianusque, ac Petrus, & Vitalianus Tribuni Plebis in urbe Ravenna nomine Pontificis Romani administrare cœperunt (pp). Amplificatum est non multo post Ecclesiæ Romanæ Imperium, quum ad opem laboranti illi ferendam adversus Desiderium Regem Longobardorum Carolus Gallorum Rex in Italiam venit, diuque barbarum Ticini, quæ nunc Pavia dicitur, obsedit (qq). Tunc etenim Spoletinus & Reatinus Duces Longobardi, quum viderent, a Rege potentissimo Desiderium

rium gravissima obsidione urgeri, se quidem ac sua omnia Sedi Apostolicæ subdiderunt (rr). Quo tempore Adrianus Primus Pontifex Romanus Ducem Spoleti Hildebrandum spectatæ fidei Longobardum constituit (ss). Quorum quidem Ducum postmodum sequuti exemplum Auximani & Firmani, aliique per Picenum Longobardi idem fecere (tt). Quo quidem factum est, ut in admirandam amplitudinem brevi Pontificale Imperium creverit, ac in dies magis favore Principum stabilitum fuerit; siquidem Carolus idem, cujus modo mentionem fecimus, quemque paullo post Leo III. scito Populi Romani Imperatorem fecit, qui, eodem Adriano petente, donationem a Pipino genitore factam non solum confirmavit, sed etiam adauxit, adjectis plurimis, quæ longum esset recensere, locis; sed clariora fuere Parma Regiumque Lepidi. Quæ quidem urbes, tametsi membra Exarchatus erant, tamen a Longobardis occupatæ fuerant, ac possidebantur. Præterea Corsicam adjecit Insulam, atque (ut tunc appellabant) Fori Julii Ducatum, Istriamque (uu). Et, qui Carolo successit, Ludovicus quantum res Ecclesiæ juverit, ac foverit, non te latet; extant enim privilegia illius amplissima, quorum in decretis quoque Patrum plurima fit mentio (xx). Sed video me longius, quam putaram, esse progressum. Igitur ut jam dicendi finem faciam, vides, clarissime Antistes, quid me dubitare coegerit, & quibus adductus rationibus, quod ad Constantini donationem, & ad cetera, quæ de illo vulgata sunt, attinet, incertus ancepsque fuerim, unde hic error, si error est, irrepperit. Et quoniam te unum ex omnibus delegi, quem mihi ob eximiam divinarum & humanarum, rerum peritiam & posse, & velle hunc nodum solvere, persuaserim, te rogo, ut huic meæ petitioni, si tibi non injusta videbitur, qua soles erga ceteros, humanitate ac promptitudine satisfacias. Rem putavimus quæsitum non indignam, & a tua professione minime abhorrentem. Facies autem non solum Flaminio tui quidem semper observantissimo, ac tuarum virtutum, quanquam non admodum gravi, at vero & assiduo prædicatori, sed etiam multis aliis tum bonis, tum doctis hominibus, qui mecum tuam de hac re sententiam expectant, rem profecto gratissimam. Vale.

- (a) Petrus Baroccus Patricius Venetus a Bellunensi translatus ad Patavinam Ecclesiam an. 1488. die 15. Martii Vir ingenio, doctrina, & morum suavitate præstans. Ughel. Ital. sac.
- [b] Verba Hieron. in adjunct. ad Chron. Eusebii hæc sunt, *Constantinus extremo vite sue tempore ab Eusebio Nicomediensi Episcopo baptizatus.*
- (c) In Decr. p. 1. dist. 96. c. 14.
- (d) Plures fuere Constantini I. dictus Magnus II. appellatus junior. III. Heraclii filius. IV. Heracleonas dictus. V. Pogonatus. VI. Leonis Isaurici filius. VII. Leonis IV. Imperatoris filius VIII. Basilii Macedonis filius. IX. Porphyrogeneta nuncupatus. X. Romani filius. XI. Monomachus dictus. XII. Ducas. XIII. appellatus Draco e Gente Paleologa.
- (e) Paulus Orosius præsertim lib. 7. c. 17.
- (f) Eutropius vir IV. seculo clarus in suo rerum Romanarum breviario, quod Valenti Imperatori inscripsit.
- (g) Athanas. (vel alius quivis auctor) tom. 4. in introduct. disput. atque controversiæ a se habitæ cum Arrio.
- (h) Euseb. de vita Constantini lib. 4.
- (i) Ammianus Marcellinus, sive incertus auctor de rebus gestis Constantini Magni, quas notis illustravit Jacobus Gronovius.
- (k) Prælaudatus Marcellinus lib. 31. cc. 12., & 13. narrat equidem Valentem cum Gothis conflixisse. Quod vero Gratiano Occidentis imperium commiserit, nullibi habet. Quin Jacobus Gronovius inibi observat, Valentem inter & Gratianum peculiare fuisse simultatis & invidiæ causas. De quo legendus etiam D. Antoninus p. 2. chron. c. 9. de Arcadio, & Honor. cap. 2.
- (l) Rem narrat D. Antoninus loco rel. §. 1.
- (m) Legendum est *obsideri*. Vide sis editiones Hieronymi emendatiores.
- (n) Imperantibus Arcadio & Honorio Romam a Gothis fuisse direptam, scribit D. Antonin. p. 2. chron. c. 9. de Arcad. & Honor. §. 2.
- (o) Lib. 7. c. 17. Orosii autem verba hæc sunt. *Itaque sub una die Diocletianus apud Nicomediam, Maximianus apud Mediolanum potestatem imperii simul cultumque posuerunt. Galerius, & Constantinus Augusti primum Romanum imperium in duas partes determinaverunt. Galerius Maximianus Illyricum, Asiam, & Orientem, Constantius Italiam, Africam, & Gallias obtinuit. Sed Constantius vir tranquillissimus Gallia tantum, Hispaniaque contentus Galerio in ceteris partibus cessit. Galerius duos Caesares legit, Maximum, quem in Oriente constituit, & Severum, cui permisit Italiam, ipse in Illyrico constitutus. Constantius vero Augustus summa mansuetudinis, & civilitatis in Britannia mortem obit, qui Constantinum filium ex Concubina Helena creatum Imperatorem Galliarum reliquit.*
- (p) Orosius lib. 3. c. 13.
- (q) Gratianus & Valentinianus obierant longe antequam Attila Aquilejam invaderet. Namque Gratianus anno 383. die 25. Augusti occisus est, & Valentinianus II. Gratiani germanus frater. an. 392. die 15. Maii (Marcel. in chron.) Attila vero Aquilejam obsedit an. 452. Sigon. lib. 13. Imp. Occid.
- (r) Marcell. in chron. Blond. dec. 1. lib. 2.
- (s) Sidon. lib. 3. epist. c. 1.
- (t) Niceph. lib. 15. c. 11.
- (u) D. Antonin. p. 2. chron. c. 9. de Imperat. Rom. & Goth. Reg. §. 2.
- (x) Vide sis Culpinian, in Cesar. & Imperat.

(y) Pau-

- (y) Paulus Diacon. in vita Anast. Imp. D. Antonin. p. 2. chron. c. 2. de Rom. Pontif. quinti secul. §. 9.
- [z] Pelagius II.
- [aa] Gregorium Magnum. Baron. an. Christi 579. n. 11. & 12. Plat. in Pelag. II.
- [bb] *Templum Pantheon* quod nunc a forma circulari Rotunda a Romanis vocatur. Vide sis D. Antonin. p. 2. chron. c. 1. de Pontif. Max. secul. 7. §. 1. & Baron. ad. an. Christi 607. num. 1.
- (cc) Baron. an. Christi 636. num. 2. & seq.
- (dd) Plat. in Severin. I.
- [ee] Ibid.
- (ff) Plat. in Conon. Baron an. Christi 686. num. 111.
- (gg) Anastas. in vit. Pontif. Plat. in Mart. I.
- (hh) Ex Gratian. dist. 63. cap. cum longe §. Electiones Plat. in Bened. II.
- (ii) Beda de ratione tempo. Baron. an. 704.
- (kk) Ciaccon. in Zaccar. Pontif.
- (ll) Sigon. lib. 1. reg. Ital. ex Paul. Diac. Sabell. lib. 5. en. 8.
- (mm) Ibid.
- [nn] D. Ant. lib. 1. de Rom. Pontif. 8. secul. §. 3. Baron. an. Christi 745. num. 26.
- (oo) Leo Ostiensis lib. 3. chron. Cassin. c. 48.
- (pp) Leand. in Roman. ex Blond. lib. 11. hist.
- [qq] Capto in obsidione Papiæ Desiderio, & Lugdunum exulatum misso finit Longobardorum in Italia regnum anno, postquam in Italiam venerant, 206. Leg. D. Anton. p. 2. chron. c. 1. de Rom. Pontif. sec. 8. §. 6. Baron. an. 773. num. 7.
- [rr] Plat. in Hadrian. 1. Blond. lib. 11. hist.
- [ss] Blond. ibid.
- (tt) Plat. loco mox laud.
- (uu) Blond. loco sup. laud.
- (xx) In decer. 1. p. dist. 63. c. Ego Ludovicus.



Epistola IV.

Joannes Antonius Flaminus
Bernardino Carretæ S. D.

A R G U M E N T U M.

Inquirat an ratum habeat quod de quorundam verborum lectione dictum ab eo circumfertur, quibusve permotus rationibus id asseruerit.

AUDIO, discipulos tuos quædam circumtulisse, quæ abs te dicta constanter affirmant, quæ quia ego vera esse non statim credendum, putavi, ut melius ac justius eorum dicacitatem redarguerem, aut forte in tuam ego quoque sententiam irem, existimavi, me pro communibus studiis, & pro nostra conjunctione debere te prius de iis certiore facere, & expectare, quid responderes. Primum ex te quæro, quomodo tu legendam, quoque accentu pronuntiandam putes ultimam Virgiliani versus dictionem, *Unius ob noxam & furias Ajacis Oilei*: Dein in genitivis nominum & pronominum in *jus* desinentibus quantam esse penultimam, & quos accentus recipere genitivos ejusmodi, judices. Postmodum autem quo accentu, & in qua syllaba dictionem hanc *simois* pronuncies. Præterea quæ tu nomina existimes in tertia declinatione accusativum pluralem in *is* mittere posse, & an sint tantummodo, ut te affirmare audio, & ex eorum numero, ut iidem ajunt, sint, *Collis & Vallis*. Similiter quibus tu casibus construenda putes passivæ vocis impersonalia; nam contra id, quod ego dicere consuevi, audio, te sentire, & quare sic a veteribus Grammaticis dicta esse, arbitrere. Facies mihi rem gratissimam, si ad hæc omnia mihi responderis, vera ne ad me delata sint, quæ audiavi, & si vera sint, quibus permotus rationibus aliter sentias atque ego, & damnes, quæ magnorum scriptorum auctoritatibus, dum talium incidit mentio, confirmavi. Tuas igitur litteras vehementer exspecto. Vale. MDVII.

(a) Virg. I. Æneid. v. 41.

Epistola V.

Joannes Antonius Flaminus
Bernardino Bonasio S. D.

A R G U M E N T U M.

Bonadium certiore facit quid de quibusdam versiculis vetustatem præferentibus sentiat.

Inventi sunt proximis diebus apud nos complusculi versus vetustatem præferentes, & profecto mea quidem sententia non contemnendi, quorum titulus est: *De Pola urbis (a) Origine*. Qui, quum tibi fuissent oblatti, ut est unicuique a natura tributum, ut ad audienda Patriæ suæ primordia libenter aures accomodet, cœpisti eos avidissime legere; sed quia conscissa & cariosa vetustate pagella, in qua perscripti erant, difficultatem legenti afferebat, familiariter ad me conversus, qui tum forte aderam, quia nostræ professionis magis ea res videbatur, rogasti, ut ego legerem, ratus id quod erat, propter longam, quæ mihi cum Poetis est, familiaritatem, & quotidianam eorum lectionem, me, si qua etiam manca forent, posse quodam (ut ita dicam) olfactu integra restituere. Igitur legi versus quidem integros omnes, sed vitio illius, a quo olim scripti sunt, pluribus in locis depravatos, ac mendis deformatos. Quare & quia tu ita petebas, & ego tibi viro humanissimo, quocum nuperime non vulgaris amicitia inita esset, rem tibi me gratam esse facturum, intelligebam, curam ejusmodi libenter desumpsi ad sinceritatem illos redigendi, operæ hujus, quantulacumque esset, pretium pergrande reportaturus, si non solum tibi, sed & tuis civibus, quos (ita vivam) tua quidem causa amare jam cœpi, hoc essem gratificatus. Et quia de Polæ urbis origine titulum & materiam hi versus habent, dixi quidem ab illis dissentire Geographos. Nam, ut alios, qui vel græce, vel latine libros de Cosmographia reliquerunt, silentio præteream, Pomponius Mela (b) inquit; *Sinus Palaticus, & Pola a Colchis, ut ferunt, habitata, nunc Romana Colonia*. Et Plinius *Oppida Civium Romanorum Ægida, Parentium, Colonia Po.*

Pola quondam a Colchis condita. Et Strabo. Ceterum Pola in sinu portus formam habente sita est, parvas quidem, verum fructuosas & portuosas praeferente Insulas; Priscum autem, idest Colchorum adificium, qui adversus Medem immissi fuerant. Ii votorum impotes, ac fuga desperatione solliciti, Gracorum quidem lingua exulum, Colcorum vero sermone Polam appellavere locum, uti Callimachus commemorat (d). Sed tum dixi, non tamen iccirco versus ejusmodi rejiciendos esse tanquam prorsus vanos, quamquam scriptores egregii ab iis diversa sentirent. Nam dixi solere quidem accidere, ut scriptores ipsi de principiis antiquissimarum urbium, e quarum numero Pola est, loquentes inter se plerumque dissentiant; adeo quidem ut qui primi urbem Romam, quam multis seculis Pola praecessit, condiderint, ambigatur. Sed illud me inter alia in iis versibus mirifice delectavit, quod etsi conditores alii ab Historicis fuisse, traduntur, tempora tamen concordant, & magnis quibusdam conjecturis veri non dissimile videtur, quod asserunt. Siquidem constans fama est a Colchis qui adversus Medeam missi fuerant, urbem hanc fuisse conditam, quam quidem Medeam Jasonis amore captam Argonautas secutam fuisse, nemo est qui ambigat. Pollux autem, quem ii versus Patriae tuae conditorem fuisse memorant, quemque de Jove genitum perhibent, unus ex iisdem fuit Argonautis. Taceo autem eorum versuum nitorem, & elegantiam, quamque haud dubiam praesevetustatem ferant, judicabunt docti, qui legerint. Quid ipse sentiam vides. Qui si forte prolixior in hac re vestiganda, & differenda fuisse, videbor, mirari non debebis; nam quum ii versus e tenebris, in quibus diu latuere, in lucem prodierint, favore aliquo adjuvandi erant, & praesudicio, ne statim lecturi, quia cum Geographis non sentirent, aspernandos, ac explodendos esse, arbitrarentur. Vale.

[a] Pola urbs Istriae sub dominio Reipublicae Venetae distans a Tergeste in meridiem 60. mill. pass., Anconam versus circiter 96. Novum lexicon geograph.

[b] Pomponius Mela de situ Orbis lib. 2. pag. mihi 68.

[c] Plinius hist. nat. lib. 3. c. 19.

[d] Callimachi verba in fragmentis a Ricardo Bentlejo collectis c. 104. haec sunt illi quidem in Illyrico mari demittentes remos apud lapidem in flavae Harmoniae serpentis urbem condiderunt, quam exulum urbem vocaverit Graecus quis, sed illorum lingua nominavit Polas.

Epistola VI.

Joannes Antonius Flaminus
Josepho Faustino S. D.

A R G U M E N T U M.

In suspitione positus Faustinum rogat, ut rei veritatem aperiat, & suspensionem a se tollat.

COmplusculi ex meis Montagnanensibus tum discipulis, tum familiaribus nuper me certiore fecere, tibi mutatum esse consilium migrandi Montagnanam. Quod ego quidem non sum valde miratus, qui te hominem magno ingenio, nec minore prudentia præditum existimavi, justissimis de causis sententiam mutasse, Neque vero hoc me valde offendit, quanquam meis quidem Montagnanensibus nihil magis hoc tempore cupiebam, quam ut te Juventuti suæ moderatorem ac institutorem haberent; sed quod nonnulli non solum suspicati sint, verum etiam ex te (ut ajunt) auditum vulgaverint, te & meis litteris & sermone permotum istiusmodi consilium mutasse, meque hujusce rei auctorem falso criminari, non potui certe non moleste ferre. Quid enim tam alienum & ab ingenio meo, & ab optatis illis, quæ tibi (ni fallor) & litteris prius, & coram postea tam aperte declaravi, ut minime putem, me dubium tibi reliquisse, aut obscurum, quantopere cuperem, ut mihi succederes, Hæc te, mi Josephe, volui non ignorare, non quod ego fidem illis habendam, putaverim, qui, te (ut ajunt) auctore, hanc in me culpam rejiciunt, sed ut litteris tuis (si qua tibi forte occasio daretur) suspensionem hanc tolleres. Nam quid te ab instituta diu commigratione retraxerit, puto, me non ignorare. In qua re neque te hortari, neque dissuadere quicquam amplius debeo, quum novum tibi consilium captum jam sit, atque firmatum, & alia (uti ex tuis Belluniensibus accepi) sententia tibi prorsus infederit, Verum quidquid jandiu decreveris, qualecumque ceperis consilium, me tamen tuum esse omni tempore intelliges, quem & vetus amicitia nostra,
&

& communia studia postulant. Tuas litteras vehementer exspecto. Vale.

Epistola VII.

Joannes Antonius Flaminius
Josepho Faustino S. D.

A R G U M E N T U M.

Faustini responso mirifice delectatur. Magnam sibi semper fuisse de eo opinionem testatur.

INcredibilem mihi litteræ tuæ voluptatem attulerunt, quibus nec gravius quicquam dici potest, nec (ut opinor) humanius. Cave existimes, jandiu accidisse mihi quicquam vel optabilius, vel certe jucundius. Nam & ad levandam animi ægritudinem, qua plus æquo premebar, plurimum valuerunt, & ut suo uti aliquando possem testimonio, effecerunt. Quod ego quidem tanti ob eam, quam nosti, causam mihi faciendum, puto, ut omnem illam sollicitudinem ac mentis nebulam, quæ animum circumfuderat, penitus discussit. Neque ob aliam certe, causam tam accuratam & tam diligentem excusationem tuam mihi ferendam, putavi, qua quidem præter quod in re tali potui jure graviter offendi, quamquam clypeum mihi adversus dicacitatem & mendacia quorundam fore putavi. Ego, mi Josephe, ut de te loquar, nunquam profecto adduci potui, ut crederem, te mendaciorum hujusmodi auctorem extitisse. Nam qui crederem? quæ causa erat? quod judicium extabat, tam repente mutatam esse tuam erga me voluntatem? Num forte quia & honori tuo, & utilitati (sicut puto) quod te sic velle, arbitrabar, diligenter & amanter consulueram? num quia & litteris aliquoties & sermone fueram non incuriose hortatus, ut conditionem mea sententia honorificam acciperes, quam te non solum non contempsisse, sed ultro etiam aliquan-

do expetisse, memineram? an ego non novi optimum ingenium tuum? gravitatem eximiam? maturum in deligendis amicis iudicium? admirabilem in iisdem retinendis diligentiam atque constantiam? Quid causæ fuit, ut ego sinistri quicquam suspicarer? Fac igitur, mi Faustine, (si me amas, ut certe facis, & si te amari a me intelligis) ne in animum inducas, ut credas, me ideo superiores ad te litteras dedisse, ut animum tibi meum latenter ostenderem, & quasi in crimen vocarem, quem quidem certo scio, omni culpa vacare. Verum de mendaciis, ac suspicionibus hætenus. De litteris actum video, quas proximo Aprili ad te dederam; quare non amplius dubito fore, ut ad Calendas græcas (a) tibi reddantur. Sed quia posteriores tandem accepisti, æquiore deinceps animo iacturam illarum feram. Si quid otii tuis occupationibus suffurari poteris, pergratum mihi feceris, si quid ad me aliquando scripseris. Vale.

(a) Ad Kalendas græcas proverbium est, quo aliquid nunquam futurum significatur. Græci namque Calendis carent. Sveton. in Augus. c. 87.

Epistola VIII.

Joannes Antonius Flaminius
Hieronymo Bononio (a) & Pancratio
Pyrrhuchino Jurisconsul. (b) S. D.

ARGUMENTUM.

Rem, quæ sibi scribendi materiam præbuit, paucis expedit; consilium, & sententiam exposulat. Marium diligenter commendat.

O'ptabilem mihi occasionem fortuna obtulit, ut vestro potissimo, gravissimo, & fidelissimo uterer consilio: nec dubitavi fore, ut istam mihi operam navaretis diligenter, qualem vestra omnibus spectata probitas,

tas & nostra vetus necessitudo postularet. Ego ita quidem mihi persuasi, me non facile quempiam alium invenire posse, qui mihi & rectius & fidelius dare consilium velit, & possit. Ac ne vos multis morer, rem totam, quæ mihi nunc scribendi causam, & materiam præbuit, paucis expediam: reliqua vos quidem publica documenta edocebunt. Habet uxor mea patrum (ut opinor) jam sexagenarium, isque unicam habet filiam incredibili in genitorem impietate famosam, quæ inter cetera dedecora, quum nata sit in familia nobili ac vetusta, injussu patris ac omnium necessariorum, abjectissimæ conditionis adolescenti stabulario nupsit; nec tamen adhuc desinit quotidianis contumeliis atque conviciis ipsum parentem incessere, qui quum uxorem meam ac liberos mira pietate prosequeretur, superioribus proximis diebus ultro ad eam venit, ac prius quidem, me absente, ita locutus est, ut diceret, se non alia de causa ad eam venisse, quam ut ipsa certissimo judicio nosset, se quidem a patruo non aliter ac filiam amari: quod ut aliquo experimento intelligere posset, decrevisse viridarium suum, quod est domui nostræ contiguum, dono illi, filiisque dare. Ubi uxor hæc audiit, exterrita est, suspicata continuo fore, quod accidit, ut per filiam & generum, ubi rem novissent, aliquæ turbæ exorirentur. Igitur recusavit ipsa pertinacissime, adeo quidem ut patruus illi succenseret, interminatus fore, ut si liberalitate sua uti illa recusaret, alium tali beneficio postmodum afficeret. Ego interim domum veni, & quæ uxori dixerat, eadem mihi dixit. Quæ ubi audiui, conatus sum, quantum potui ab incepto illum deterrere, satis intelligens fieri non posse, quin ex ea re magnis perturbationibus & molestiis afficerer. Sed quum perstaret in sententia, & eadem, quæ prius uxori meæ, mihi quoque minaretur, cœpi gratias agere, & affirmare futurum, ut nos minime ingratos experiretur: hortatus sum tamen, ut in alium diem rem differet; obtemperavit, & abiit. Post aliquot dies ad me reversus declaravit, nolle se amplius rem differri, sed continuo transigi. Statim igitur accersito Tabellione transacta res est. Quinto post die rediit nobis iratus dicens, dolis se a nobis circumventum, & irritam esse donationem, ac esse tribus de causis invalidam, quarum prima, quod fraude ad donandum perductus es-

set, altera, quod ea causa ad egestatem redigeretur; quod quidem falsum, quia nullam ex eo loco utilitatem caperet, sed potius damnosus illi fuisset, quod per annos jam quadraginta aureos quotannis duos Emphiteuticam pensionem solvisset, quum in ipso loco nihil sit nisi buxetum, & cum pauculis arboribus intecti, ac neglecti diu parietes: præterea possidet prædia satis quidem ampla, quæ multo maiorem alere familiam possunt; tertia, quæ mihi risum movit, quod filia ac genero eum ante locum promiserit, ut in eo sibi domum construerent. Rem tenetis. Ego sententiam de hac re vestram vehementer expecto & consilium, quid mihi statim initio agendum, putetis, si ex tali donatione lis aliqua suboriatur. Scio, vos in isto foro regnum tenere, & quam facile mihi consulere possitis, intelligo. Vestrum erit veterem amicum novum clientem non aspernari, sed tuendum, si fuerit opus, suscipere. Quod reliquum est, qui vobis epistolam hanc reddet unus est ex intimis familiaribus meis Joannes Marius Cæsanus Seravallensis sacerdos quidem, tam doctrina, quam vitæ integritate laudatissimus, quocum tanta mihi familiaritas & consuetudo semper fuit, ut nullo cum homine conjunctius vixerim. Is quædam istic non parvi momenti habet negotia. Igitur si qua in re vestra indigebit opera, ita vobis illum commendo, ut maiore studio, magisve ex animo commendare neminem possim. Nihil attinet, me plura scribere. Illud tantum vere possum affirmare, mihi quidem res illius non minori curæ unquam fuisse, quam meas. Vestras litteras vehementer expecto. Valet.



[a] Hieronymus Bononius Tarvilinus laudatur a Vossio de Hist. Lat. lib. 1.

[b] Pancratius Pyrrhuchinus Tarvilinus, cujus cum laude meminit Flam. & pig. lib. 1.

Epistola IX.

Joannes Antonius Flaminus
Hieronymo Bononio, & Pancr. S. D.

A R G U M E N T U M.

Utriusque consilium & in se voluntatem probat.

Nihil mihi præter spem evenit. Eosdem vos semper
exerior singulari in me amore atque constantia.
Quod etsi nunquam mihi dubium fuit, proximis
tamen vestris litteris evidentius animadverti, quibus &
animum & voluntatem erga me vestram cum summa be-
nevolentia significatione denuo declarastis. Quo ad donatio-
nem attinet, faciam, quod amanter ac sapienter mihi
esse faciendum, ostenditis, nec putabo, rem mihi non prof-
pere cessuram, vestro gerendam, & administrandam consi-
lio. Adversarii nostri multa quidem minantur, sed puto,
velle eos experiri, an ea ratione possint in suam nos sen-
tentiam trahere. Si quid movebunt, continuo vos certio-
res faciam. Decretum enim mihi est, nullius ac in re
consilium, nisi vestrum, quod fidelissimum ac sapientis-
simum est, sequi. Valete. Ex Seravallo.



Epistola X.

Joannes Antonius Flaminus
 Petro Antonio Pruino (a)
 Tarvisino Jurisconsulto
 S. D.

A R G U M E N T U M.

*Accommodatis & suavis verbis Pruini patrocinium im-
 plorat.*

R Etulit mihi Dominicus Alexius Cenetensis causidi-
 cus, quocum mihi summa familiaritas est, te, cum
 istic esset, in sermonem de me cum Pancratio no-
 stro, quo certe nihil opportunius accidere poterat, inci-
 disse. Fuit autem sermo ille inter vos de lite, quam
 clientes tui Seravallenses invidia magis, ac maligno [si-
 cut omnes fatentur] animo, quam ullo religionis instin-
 ctu mihi excitarunt. Tunc se se (ut est homo non timi-
 dus, ac diu in foro versatus) tibi dixisse, non parum
 mirari, quod tale meis adversariis consilium dedisses, ra-
 tionesque attulisse quasdam, certe (ut mihi visæ sunt)
 non insulas, quas tu quidem non invitus audieris, at-
 que ob id te pauca quædam non minus graviter, quam
 humaniter respondisse. Quibus ego permotus existimavi
 non ab re fore, si quid ad te litterarum darem, virum
 (ut audio) singulari humanitate præditum, doctissimum,
 ac doctis hominibus maxime faventem. Quæ quidem res
 magnam profecto mihi spem attulit, fore, ut te adjutore
 litis inchoatæ molestia & perturbatione, quæ me non
 mediocriter angit, liberarer. Ego, vir præclare, quam-
 quam de facie tibi minime sim notus, putavi, me tibi sa-
 tis amicum debere videri, qui in litteris natus, ac sem-
 per (fortasse cum aliqua laude) versatus sum. Ideo tibi
 homini doctissimo mirum videri non debebit, si nulla ti-
 bi alia conjunctus amicitia, fiduciæ plenus hæc ad te scri-
 pserim, ac non dubitaverim, te mihi fautorem futurum,
 opemque allaturum, quam litterati homines bonarum ar-
 tium

tium cultoribus præstare consueverunt. Si enim, ut Ovidius (b) ait, *Rusticus agricolam miles fera bella gerentem, Rectorem dubia navita puppis amat*; quid ego non putem, me abs te amari, ac non sperem, fore, ut me totum suscipias, ac indignum arbitrare, quem malevoli homines invidiae stimulis acti ac imperitiæ tenebris involuti, bonis semper infesti, omni abjecta humanitate, insectentur, vexent, ac per fora distrahant, & exagitent? Verum, ut ad ipsam rem veniam, scio, te non ignorare, quid, quoque modo uxoris meæ patruus ipsi conjugii meæ ac liberis donaverit. Quæ quidem donatio ita continuo vulgata est, ut neminem latere potuerit, quum præsertim patrum gener, ac filia ingentes ob eam causam turbas excitaverint, quod iniquissimo rem ferrent animo, ac iidem illi, qui mihi litem hanc excitarunt, testes adhibiti fuerint, ac mihi de tali re gratulati sint, qui jam rebus cum filia & genero patrum compositis, & exactis jam duobus mensibus, quum me in tranquillo portu agere arbitrarer, nihil tale suspicantem repente aggressi sunt. Id ego factum (ut debui) molestissime tuli, quia nihil ab ingenio, ac institutis meis magis alienum est, quam litibus implicari, quibus quidem quid sit infelicius, aut abominandum magis? Cœpi igitur multa mecum in animo voluere, ac nihil prætermittendum existimavi, quod mentes adversariorum meorum lenire posset; atque ab incæpto retrahere, ac pollicitus, emendaturum me, quicquid, vel per incuriam, vel ignorationem rerum peccatum foret, ac nihil recusaturum, quod ad dignitatem illorum Collegii, vel utilitatem pertineret. At illi humanitate mea & liberalitate magis irritati, ac in dies elatiores facti multo me acrius urgere cœperunt, & ad omne conversi genus sævitiae tanquam efferata quadam barbarie me, uxorem, ac parvos liberos exagitare non destiterunt; neque meis, aut clarorum hominum precibus, ut mitius agerent, adduci potuere. Et ne putes, multorum esse hanc in me conspiracy, duo tantum sunt, avunculus & ex sorore nepos, qui in suo nunc Collegio dominatum quemdam & tyrannidem exercent, & tanquam ferina rabie non in nos solum, sed etiam in multos alios quotidie sæviunt. Scio, esse proprium doctorum hominum, qui Philosophiæ præceptis abundare debent,

bent, perturbationibus non commoveri, non frangi. Hoc ego mihi quoque faciendum, putarem, si me tantummodo res hæc tangeret, sed charissimæ conjugis nimius quidam mæror & lachrymæ & parvonatorum respectus, in quos hæc tempestas maxime sævit, conjugalem & paternam pietatem vehementius excitant, & ad miserationem animum fleant. Quid ego non feci? quid intentatum reliqui, ut ad mensuetudinem efferatam hanc barbariem redigerem? Ubi me vidi nihil proficere, demum coactus sum in certamen descendere. Sed quamvis initum jam inter nos prælium sit, & melioribus nos armis instructos videam, adhuc tamen pacem quæro, discordiæ, non hominum hostis acerrimus. Quod dum cupio, dum mente agito, oblatus forte fortuna est mihi antedictus Alexius, ex cuius ego verbis in eam opinionem veni, ut te auctorem posse me id sperare arbitratus sim, in qua sententia me adversarius ipse meus multo magis confirmavit, cui, quum nudius tertius dixissem, me nulla ratione adduci posse, ut crederem, te talem jurisconsultum dedisse, quod jactaret, consilium; respondit, se paratum esse mutare sententiam, si tu per litteras suaderes, ut ab incepto & inchoata lite desisteret. Hæc igitur præcipua fuit causa, quæ me, ut ad te scriberem, impulit, nec dubitavi, te mihi opem, quam præstare facillime posses, allatum. Qui ego sim, & an dignus videri debeam, cujus oratione ac precibus moveare, si forte ignoras, multi quidem sunt in ista urbe florentissima viri præclari, qui me noverunt, & singulari benevolentia complexi sunt. Taceo Pancratium, quo nemo est tibi notior, juris civilis scientia insignem, habeo Hieronymum Bononium oratorem (ut nosti) clarum; Hieronymum Tyretam ipsum quoque jurisconsultum, Hieronymumque Advocarium genere, opibus & eadem juris Civilis scientia clarum; Franciscum Novellum Canonicum istius Ecclesiæ laudatissimum, fratremque illius Joannem, & Prosavium Joannis filium juvenem ornatissimum, qui aliquot in meo contubernio annos fuit; Aloysium item Lancenicum, & alios quam plurimos, quos nimis longum esset commemorare; hos interroga, ex his quære qui sit Flaminius, & scire poteris, me non prorsus indignum, quem tu tali humanitate, vel (ut verius dicam) beneficio afficias, & tuendam tuo patro-

trocinio deinceps, ac fovendum suscipias. Vale. Seravall-
lo. Pridie Idus Januarii. MDIIII.

[a] Præsius laud. a Flam. epigr. lib. 1. epig. 3.

[b] Ovid. lib. 2. epist. ex Pont. ep. 5. vv. 60., & 61.

Epistola XI.

Joannes Antonius Flaminus
Petro Antonio Jurisconsulto S. D.

ARGUMENTUM.

*Novos Petro adversariorum conatus pandit, suggeritque quæ
sibi prodesse posse autumat.*

Frustra quidem, quantum video, proximis litteris læ-
tatus sum, qui crederem quieturos deinceps adver-
sarios nostros, quod jam quatuor menses tacuissent,
ac prorsus litis vel obliiti, vel pertæsi viderentur; nam
paucis post eas litteras diebus, repente nihil tale suspican-
tem in jus denuo vocarunt. Puto, quia sibi fore dedeco-
ri, arbitrati sunt, quod exacto pene suæ procurationis,
ne dicam dominatus atque tyrannidis anno, multa pol-
liciti, multa minati nihil eorum peregerint, quæ se bre-
vi quidem peracturos, gloriabantur. Propterea ne ausam
ipsi turpiter ac segniter suam deseruisse, ac prodidisse
viderentur, & non alia (ut ego opinor) de causa in-
jus reversi sunt, ut recte possint lucernæ comparari, quæ
oleo defecta restinguitur, quod paullo antequam fiat, mi-
cantiore flamma invalescit. Verum ii post Idus Majas
magistratu abibunt, ut sperare meliora nobis omnia per
successores liceat. Quicquid tamen vel casus, vel homi-
num improbitas tulerit, confirmatiore jam animo & pa-
ratiore expectabimus. Quid autem nunc te velim, quam
brevissime potero, explicabo. Suppressam diu, quam nunc
in forensibus causis replicationem vocant, adversarii tan-
dem

dem protulerunt, cujus exemplum cum ceteris scriptis, quæ mihi ad rem pertinere visa sunt, ad te misi. Huic tu respondeas, quo soles ad cetera, ingenio, ac diligentia oportet. Facile mihi quidem posse omnia refelli, videntur, nec iudicio cujusquam, ejusmodi replicatio aliquid habet, quod adversarios vel mediocriter juvet; immo quædam potius causam nostram facere meliorem videntur, præcipue lex municipalis, cui plurimum ipsi innituntur, cum de ea loquatur alienatione, in quam pretium veniat, & præterea velit pacta in publicis adnotata documentis servari. Sed tu multo melius sensum legis hujus elicies, ac subtilius interpretabere, cujus exemplum inter scripta invenies. Quod autem de Ducali Decreto dicunt, id omnes vanissimum putant. Exemplum ejus perquisivi, ut id quoque ad te mitterem, sed nondum inveni. Quod vero asserunt, documentum Emphitheoticum semper apud nos fuisse, certe falsum est, quod ipsi quoque apud tabellionem quemdam nuperrime invenerunt. Distractæ fuerunt, atque in multas divisæ nostrorum affinium fortunæ. Titianus donator postremus omnium loci hujus, de quo lis orta est, ac pensionis solvendæ curam gessit; Martinus enim Pater conduxit. Succedunt filii numero quidem quatuor, Petrus sacerdos primarius Seravallensis Ecclesiæ Præfectus: is primus fuit patrimonii totius administrator; post hunc Andreas mihi Socer; tertius Zardinus; ultimus omnium Titianus. Huic ex divisione totius patrimonii sorte locus hic obtigit, ut jure possit excusari illius ignoratio tum documenti, quod nullum prorsus extat, tum pensionis non eodem modo semper solutæ, quæ duo præcipue objicere videntur adversarii. Præterea, quod de annuis Collegii Præfectis dicunt eorum excusantes ignorationem, quia tantum annua potestas illa est, prorsus frivolum esse, arbitror. Tu poteris respondere, si videbitur, libros extare, de quibus semper exempla sumuntur a successoribus, ut falli minime possint. Extat præterea, quod vocant inventarium exactionum, in quo major summa non continetur. Cetera tu pro tuo ingenio ac solertia indagabis. Quare te vehementer rogo, ut hanc etiam mihi operam præstes humanitate, diligentia, celeritate, qua soles, ut sciant adversarii, me & providentiorum & sagaciorum habuisse.

Pa-

patronum. Tu, si tibi ita videbitur, tabellarium, qui tibi has reddet, noctem unam retinebis, si putabis, te posse rem transigere; sin minus brevi epistola me certior facies, quo die velis eum ad te reverti: nam propter adversariorum invidiam & calliditatem, qui me infensi observant, cupio, per certissimum nuncium ad me scripta perferri. Dies mihi proximum sabbathum constitutum est. Rogo te igitur, si fieri possit, ad eum diem mihi responsum pares; si non poteris, ad diem Lunæ aliquo pacto rem protrahemus: mihi enim tui etiam commodi habenda est ratio, & ea quidem velle debeo, quæ præstari mihi abs te sine tuo magno incommodo queant. Vale. Seravallo MDIIII.

Epistola XII.

Joannes Antonius Flaminus
 Illustri Jo. Ant. Comiti Collaltino (a)
 S. D.

A R G U M E N T U M.

Sua commendationem causa diligenter efflagitat.

E T si minime dubitare debeo, litteras meas apud Præto-
 torem tuum pro vetere nostra necessitudine, mutu-
 isque officiis sine alterius commendatione magnum
 pondus habituras; attamen & rei magnitudo, quæ caus-
 sam scribendi jam sæpius præbuit, & ut aliquod mihi ar-
 gumentum esset litteras ad te mittendi, volui brevem
 hanc epistolam ad te dare, ut scires, me tua quoque, si
 usus venerit, opera, quam mihi & humanissime & li-
 beralissime pollicitus aliquando es, libenter usurum. Scio,
 quantus vir P. Antonius tuus Prætor, quam integra fide,
 quanta in omnes humanitate quam singulari erga me
 benevolentia, ut de illius voluntate, ac studio minime
 dubitare debeam; tamen nescio quo pacto, quum ad te
 quo.

quoque scribere cogitarém, mihi venit in mentem, tua quoque apud illum, si non necessaria, at certe grata uti commendatione, quæ audaciorem impoſterum faceret ad alia quoque (ſi res ita poſceret) abs te petenda. Te enim humaniſſimum ac liberaliſſimum Principem novi, animo promptiſſimo, & incredibili benignitate ſolere homines demereri. Meam igitur cauſſam, que quidem magni momenti eſt, ac me plurimum perturbat, ipſi tuo Prætori, quem mihi patronum ex omnibus unum delegi, quam potes, velim diligentiffime commendes, non quia id neceſſe ſit facere, ſed ut is ita intelligat, me quoque unum de numero tuorum eſſe, & ſic tum currenti equo calcaria ſubdantur. Erit id mihi vehementer gratum, daboque operam, ut intelligas, te quidem homini tam grato, quam memori operam præſtitiffe. Vale. Seravallo. MDIIII. Nonis Maii.

[a] Comites Collaltini agnomen traxere a Collalto Marchiæ Tarviſinæ Oppido, ubi jus gerunt.

Epistoła XIII.

Joannes Antonius Flaminius
P. Antonio Prætori Collaltino S. D.

ARGUMENTUM.

Pratorem laudat, eique plenam ſuæ cauſſæ notitiā tradit.

CEpi incredibilem ex tuis litteris voluptatem; ex iis enim agnoſcere potui tuam in amici negotio fidem ſingularem ac diligentiam, amorem mirificum, voluntatem vero, quantum aut optare a quoquam, aut ſperare debuerim: ſimulque animadverti, quid tibi fuerit impedimento, ne ſuperioribus litteris meis penſitatus reſpondere potueris: cui quidem rei nunc plane ſatisfeciſti. Et proſecto putabam fore, ut in hanc ſententiam veni-
res

res, cognita scilicet causa, quæ nos ad cessionem ejusmodi faciendam non impulerit solum, sed etiam pene coegerit. Quod vero negas, inferendam esse duplicationi clausulam, qua videlicet ego negandum putabam, totum esse scholæ locum, quem impudenter adversarii repetunt, ego quoque, quia tibi videtur, sic faciendum statuo. Sed ut noris, cur id scripserim, scito, locum nobis donatum duplici obnoxium Emphitheusi; pars enim illius ad scholam hanc pertinet, pars altera ad altare quoddam Divi Michaelis, quod in Seravallensi Ecclesia positum est. Erant enim duæ in loco domus, altera quidem scholæ, quam diximus, altaris antedicti altera. Ubi totus locus ad nostros pervenit necessarios, domos illas demoliti sunt, & aream fecere, quam postmodum in partes duas dividerunt. Partem latiore vacuam reliquere ad viridarium habendum ædibus, quas inhabitabant, contiguum; in altera vero parte domum extruere cœperant, ut domum, quam inhabitabant, ampliorem efficerent; nam & nobilitate & opibus, quas possidebant amplissimas, inter primores non hujus tantum Oppidi, sed etiam finitimorum pollebant. Igitur quia multi affirmant, locum, de quo lis orta est, non esse scholæ hujus totum, quod & verisimile est, domum illam scholæ veterem tantum loci spatium non occupasse, putabam non inutile fore, si clausulam, quam dixi, infereremus. Sed jam muto factum, quia tu aliter atque putaram, faciendum censes. Quod reliquum est, scito, susceptos fuisse proximis Idibus novos scholæ Præfectos, meliores quidem viros, atque ob id quidem tractabiliores. Ob hanc igitur causam, & quod per multos jam dies justitium fuerit, duplicationem tuam nondum protulimus. Exspectamus autem, dum in jus nos revocent, ne provocare videamur, qui nihil antheac prætermisimus, ne litibus implicaremur. Attamen si certandum sit, eo tum præsertim auctore sumus animo, ne pugnam detrectemus. Legem municipalem multis & Tarvisii & Ventiis ostendimus. Omnes in eam sententiam eunt, unam esse tantum alienationem, in quam scilicet pretium inciderit, quæ intelligi per eam legem debent. Quod quum ita sit, telis hostium adversus eos (ut puto) pugnabimus. Documentum cessionis rogo, diligenter adserve; nullum enim aliud exemplum apud me est. Si quid proferent ad-

ver-

versarii, ego ad te continuo, nisi quid impedimento fuerit, advolabo. Illustrem Comitem Joannem Antonium meis verbis diligenter salutes, velim. Tu vale, & me ama.

Epistola XIV.

Joannes Antonius Flaminus
P. Antonio Prætori Collaltino S. D.

ARGUMENTUM.

Dilationem, & brevitatem litterarum excusat.

Non nihil forte miratus es, quod litteras ad te post tuum hinc discessum dederim nullas. In causa fuit justitium ob messem longiusculum, quod me a lite otiosum reddidit. Quo pacto quum putarem fore, ut adversarii ad redintegrandum certamen se se accingerent, volui te super quibusdam consulere, ac de quibusdam facere certiores. Neque vero longiores a me nunc litteras expectes, velim; nam, quum minimum mihi fuerit ad scribendum, tabellario festinante, tempus, necesse fuit & repente & brevissime pauca hæc scribere. At longiores mox litteras expecta. Vale.

Libri Quarti Finis.

JOANNIS ANTONII FLAMINII

FOROCORNELIENSIS

EPISTOLARUM FAMILIARIUM

LIBER QUINTUS.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

ARGUMENTUM.

Acceptis filii sui litteris animo conquiescit. Eundem monet de reddenda sibi in posterum studiorum ratione. Certiorem facit de amicitiiis sibi conciliatis, de honoribus sibi oblatis, de statu rebusque suis omnibus. Hortatur ad studium.



In me anxium tenuit longum, Fili, silentium tuum, tantamque mihi ea res perturbacionem attulit, ut non conquiescere prius animo potuerim, quam allatae mihi sunt a te litterae, quibus nihil optatius mihi, nihil opportunius accidere poterat. Ita levatus ingenti ægritudine, quæ quotidie magis invalescebat, quaque præter modum premebar, dies agere lætiores cæpi, ac veterem ex animo tristitiam pelere, qui ex tuis cognovi litteris, ubi esses, & quomodo valeres; utrumque enim ignorabam, eaque mihi erat causa dolendi magis, ac omnia suspicandi, simulque ut lit-

te.

teras a me jandiu nullas acciperes. Qua quidem in re nosti quam diligens, quamquem impiger esse consueverim. Sciebam enim, te anno superiore Genuam profectum, sed quia post tuum Patavio discessum nullas a te litteras acceperam, ubi esses prorsus ignorabam: nec rogati a me sapius per litteras Patavini ac Veneti familiares mei quicquam certi afferebant. Quare mirari potius debes, quod nullas ego tanto tempore tuas acceperim, quum toties (ut ais) ad me scripseris, quum haud dubie scires, ubi essem, quam quod ego nihil ad te litterarum dederim, qui ubi esses, & quo mitterem, scire non poteram; quod tuæ mihi nunc litteræ declararunt, ex quibus tantummodo cognovi Romæ te impræsentia esse, ac putare, non paucos ibi menses fore. Quod sane mihi non displiceret, si commode ibi quoque coëptis Philosophiæ studiis vacare posses. Nam quantopere id optaverim semper, ignorare non potes sapius ea de re a me per litteras, & coram admonitus. Quod quum probe scires, miratus sum, quod nihil de iis ad me scripseris: & æquum sane fuerat, te patri hac in re satisfacere, qui nihil post tuam salutem, quam de tuis audire studiis libentius potest. Quid igitur tibi deinceps faciendum sit, vides. Quare quum ad me scribes, dare operam debebis quod ad ipsa attinet studia, ut non solum quid nunc agas, sed etiam quid egeris antea, scire possim. Neque enim incongruum est, filium, qui diu absuerit, eorum, quæ agat, egeritque, patri quasi rationem reddere, non quod verear, ne non tuum veterem in studiis morem serves, hoc est ne etiam plus æquo illis plerumque vaces, sed mehercule ne quid te a Philosophia retraxerit, aut impedimento fuerit, quo minus præclarum inceptum prosequi valueris. De meis, immo de nostris rebus, quia tu ita petis, & æquum est, putavi oportere, te a me breviter certiores fieri.

Bononiæ jam prope biennium (sicut nosti) sumus satis quidem prospere, ac bona imprimis usi valetudine, ac rebus ceteris nihil certe præter meam & aliorum opinionem cedentibus, ut me quidem non pœniteat venisse. Contubernales habui, nec minus habeo, quot volui. Hoc ideo dixi, quia vix amplissima quæque domus capax fuisset, si quotquot se recipi a me petiere, admittere voluissem.

sem. Decem ex nobilissimis familiis plerumque fuere, majorem aspernatus sum numerum. Quo ad victus impensam attinet, cara in hac civitate fuere omnia, nec desinunt esse, quod facit externorum frequentia urbem incolentium advenarumque, ac pene assiduus militum concursus propter urbis amplitudinem ac magnificentiam & summam loci in quamlibet velis partem Italiae opportunitatem. Hæc sciunt, & experiuntur, quibus omnia coemenda sunt ad victum necessaria, nam prædia nostra vix quicquam adjumenti domesticis impensis attulere, adeo proxima æstate sæviit in agrum Forocorneliensem grandinis & ventorum tempestas, & aeris summa quædam intemperies. Quem locum inter doctos in hac florentissima & mei amantissima urbe teneam, malim, te ex aliorum litteris, quam ex meis cognoscere. Ut publice profiterer, omnes certatim petebant externi ac indigenæ & ex primoribus civitatis non pauci, ut vix abnuere, ac onus detrectare ejusmodi quiverim. Sed constantissime recusavi nullis adductus precibus, aut pretio, quod certe honestissimum mihi proponebatur, nec alia medius fidius de causa, quam ut ingentem in tanta urbe molestiam evitarem, quam procul dubio pati opportuisset, & ut liber essem, & novis lucubrationibus priori famæ quotidie aliquid adderem. Quod meum consilium te non improbatum, scio, qui non ignoras, quot & quantis molestiis afficiuntur, qui publice hic profitentur obnoxii semper improborum juvenum maledictis & obtreptionibus, quibus si qua in re displiceas, ac in omnibus morem non geras, inimicos statim habeas, & ludibrio, ac fabula esse incipias. Sic autem ego vivo, ut mihi tantum, & quibus volo, vivam multo majore cum laude, ac doctrinæ opinione; cujus tamen non pauca hic quoque documenta dedimus, & in dies magis, propitio Deo, daturi sumus. Quare factum quidem, ut hic etiam confirmata sit sententia, ut non contemnendum inter hujus sæculi doctos tenere locum existimemur. Me tamen ipse novi, & majora quam sint, de me credi, ac prædicari, satis intelligo. Neque certe hæc ego scriberem, nisi ad filium scriberem, quæ ob id solum putavi non tacenda, ut scires, qua conditione hic quoque simus, & gaudeamus. Aliorum amicitias silentio prætereo, clarissimi viri

Gasparis Elephantutii ob magna & plurima illius in nos merita & singularem benevolentiam tacere non possum. Hoc ego homine familiarissime ac suavissime utor, & crescit inter nos quotidie magis amor, cui nihil addi posse videbatur. Is summa utitur diligentia, ne quid eorum prætermittat, quæ ad commoda nostra, quæ ad utilitatem ac honorem pertineant. Atque ut breviter dicam, neminem amicorum omnium habeo, quem aut pluris faciam, aut illi comparandum putem. Ego contra qualem me illi præstiterim semper, & constantissime præstem, spero futurum, ut possis aliquando ex eo cognoscere. Unum illud non tacebo, quod tibi magnæ voluptati fore, non dubito, Alphonsum ejus filium præclaræ indolis adolescentulum, qui mecum jam quintum annum in contubernio est, mea opera ac diligenti institutione tantum in litteris profecisse, ut minime dubitem, nec alius dubitet quisquam, qui bene illum noverit, maximo illum aliquando non familiæ solum Elephantutiæ, quam esse clarissimam intelligis, sed etiam patriæ splendori & ornameto futurum. Tu, quod ad optimum & amantissimum nostri virum attinet, qui iis nunc in locis es, ut commodius, quam antea id facere possis, meminisse debebis, quantum illi tu quoque debeas, ac diligenter operam dare, ut te sui bene memorem experiatur, nec ulla temporis, vel locorum longinquitate labefactatam esse tuam in se charitatem & observantiam, intelligat. Quod erit, si ad eum quoque aliquando litteras dabis, a quo te quidem sic amari, video, ut mihi vix uni concedat. Quod vero ad rem nostram familiarem attinet, de qua non minus te a me certiore facienda, putavi, scito, non solum jam esse compositam post meum in hæc loca reditum, sed etiam non parum auctam, non modo quia paterni prædii partem totam Alexandri fratris abhinc triennium (ut scis) mercatus sum, sed etiam Hieronymi itidem fratris portionem agri quamdam cum parte rusticanae domus, quæ testamento patris illi obvenit, aureis quinquaginta, sed etiam Laurentii agellum Fusci nostro conjunctum prædio aureis circiter centum emi, empturus & alia, si Deus vitam dederit, ut sperem me, si non amplum, majus tamen, quam a patre acceperim, patrimonium tibi relicturum. Alia quædam poteram addere, sed ne longior

glor essem, libenter minora præterii. Hæc ideo scripsi, ut de omnibus a me certior fieres, & lætarere, atque intelligeres, paternam etiam hac in re diligentiam non inutilem futuram. Sed quæ tibi amplissima quidem prædia, & magnificas fore villas intelligis, da quæso operam, fili, atque in id toto pectore, totis viribus incumbe, ut in eum evadas virum, quem pueritia promisit tua, persuasit omnibus adolescentia, & mirifice juvenus ipsa nunc confirmat, & quem jam tota Italia, cui & meo labore, & tua industria factus es notus, & credit, & prædicat; ut si eadem, qua consuevisti, via incedas, & vota & præcepta de tuis studiis paterna, qua debes pietate ac desiderio & constantia amplectare, nihil jam tibi ad paratam ominis immortalitatem defuturum, videam. Vale.

Epistola II.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

Junioris Flaminii excusationem, & Odas probat. Quedam interferit ad libellorum suorum impressionem pertinentia. Filium corripit suis in carminibus lascivientem. Dolet de Posthumi agrotatione.

PUto, te voluisse litteris tuis gratiam conciliare illarum dilatione; crescit namque rei desiderium mora, nec ulla magis placere solent, quam quæ vehementer expectaveris. Id ego sæpius quidem, sed in proximis litteris tuis maxime sum expertus, quæ me quidem adeo delectarunt, ut non solum omnem molestiam & indignationem, quam ex nimia cunctatione tua contraxeram, continuo despuerim, sed etiam nihil jamdiu aut libentius, aut majore cum voluptate legerim. Purgasti moram dilati officii. Admisi excusationem, & in ea re sic tuam laudavi diligentiam, ut non te solum, sed etiam illustrem

virum Balthassarem (a) debere me excusatum habere, putaverim, atque adeo quidem, ut peccasse me arbitratus sim, qui utrumque, tanquam parum officii memorem, accusaveram, si tamen peccatum fuit litteras vestras efflagitare coepisse, & nimio amore odisse tarditatem. Tuas Odas oculis non legimus inunctis, & istos me non præterisse locos, testis est Achilles meus Phileros, ad quem illas misisti, & nescio quid aliud, quod impræsentia mihi non succurrit. Volui enim, ut tua manu scriptæ ad eum pervenirent, nec mihi exemplum retinui, tum quod eram occupatissimus; tum quod adjiciendæ meis libellis, & mox publicandæ erant. Si tuum de metris Martiani opusculum cum nostra editione (sicut optabat Phileros, & ego non impediebam) non vulgabitur, auctor ipse in causa est, qui & genitori parum fortasse, & amico fideli atque doctissimo non satis credidit. Ego enim sic facturus eram, ut cum magna laude tua prodiret in publicum; fuisset enim mihi otium recensendi omnia diligentius in longo temporis spatio, cujus nunc inopia laboro, ut polliceri tibi nihil certi possim. Multa sunt, quæ me occupatissimum detinent, sed imprimis nostra Priamus, quæ multis illam efflagitantibus studio gestit egrediendi, ac pene limen pulsat, sed cohibetur a me, ac differre compellitur. Calchographus noster Venetias profectus multos dies abfuit, & prius etiam Phileros apud me abfuerat, quæ mora fecit, ut nondum navata sit nostris libellis opera. Scripsi ad eum nudius tertius, ut me certiolem faceret quid actum foret; atque ut rem urgeret, magnam secum Phileros idem, cum ad me venit, operis partem attulit, duo scilicet volumina, quæ Sylvarum inscripsimus: reliqua prope diem expectamus. Oden, quam nunc misisti, legi libenter, & probavi omnia præter materiam, quam esse quidem aliquando hilariorem licet atque jocosam, sed pudentiolem velim ac minus lascivientem. Tu enim, qui modo pueritiam egressus es, & non minus pudice, quam vestalis, quamdiu sub oculis & cura patris fuisti, educatus es, dare operam maxime debes, ne paucis mensibus, quibus abes a nobis, videare, deposita virgine mores induisse meretriculæ. Scio, præcepta hujusmodi a plerisque adolescentibus contemni, & ridiculos videri, qui talia præcipiunt (tanta est facta morum & pudoris ja-
ctura)

cura) sed te sic educatum cum vulgo corruptorum adolescentium ineptire, non convenit. Gnidum Posthumum ægrotare tuæ mihi litteræ, declarant, & doleo eo incommodo affici amantissimum nostri hominem, virumque doctissimum, quem meis verbis diligenter salutes velim, & ostendas, magnam me ex ea re molestiam cepisse. Tu cura, ut valeas, & litteras ad me crebriores mittas. Vale. Ex Forocornelii. Idibus Martiis. MDXV.

(a) Balthassarem Castillionem Nebulariæ Comitem:

Epistola III.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

ARGUMENTUM.

Filii & amicorum opera laudat, eorumque litteras & ingenii fœtus exspectat.

Accepi litteras tuas, quas Petro ad me dedisti, & legi summa cum voluptate, nec aliter quidem, quam illustris viri Balthassaris Castilionis Sylvam, cujus lectione mirifice delectatus sum, & quæ non subito quidem (ut scribis) calore videtur emissa, sed ut ea solent, quæ suo tempore concocta & bene castigata eduntur. Quare mihi rem gratissimam feceris, si quid aliud miseris, quod etiam suo magis auctori satisfaciat; nam me quidem Sylva isthæc satis admonet, quid de ceteris, quæ de tali officina prolata fuerint, exspectandum sit. Tuas recentiores odas diligenter a me inspectas ad Philerotem nostrum misi, a quo litteras quidem in horas expectabam. Mandavi, ut omnia cum meis libellis excudantur, quæ non parva, ut spero, cum laude tua in publicum prodibunt. Gaudeo, Posthumum nostrum convalescere, cu-

jus litteras, & aliquid ex interioribus illius camœnis vehementer exspecto, quem meis verbis diligenter salutabis, & clarissimum simul virum Balthassarem, cui gratias ingentes egi, quod mea commendatione permotus sic Petrum, ac totam illius familiam tractaverit, ut affirmet, tali beneficio se devinctum illi perpetuo fore. Tuas litteras exspecto. Vale. Quinto Calen. Aprilis MDXV.

Epistola IV.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

Quærit de valetudine Filii. Amicorum scripta præstolatur.

Nihil habebam, quod ad te nunc scriberem; attamen Cornelio istuc venienti, *pati non potui*, quin aliquid ad te litterarum darem, quibus scire posses, & me quidem rectè valere, & cupere fieri certiores, an ex manibus labores amplius; nam apud te reliqua bene esse omnia, credimus, si istac parte corporis morbum depuleris. Velim memineris, quæ proximis scripsi litteris, cures, ut Posthumius ad me scribat, & ex suis interioribus musis aliquid ad me mittat, idemque ut faciat Castillio: neque enim dici posset, quantopere utriusque scripta me delectent. Sed mihi ex mora desiderium crescit, ut fieri solet, quoties dilatum est, quod vehementius optaveris. Qua spe si nunc quoque decidam, non ego illorum culpa factum dicam, sed tua, qui exscribere potueris, quæ illi forte occupati nequiverint. Tuum est igitur, quod præstare facile quidem potes, qui cum illis quotidie es, mihi morem gerere. Quod ut facias a te vehementer peto. Vale. Idibus Aprilis MDXV.

Epistola V.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

Regatus a Filio voces obscuras & perdifficiles explicat.

Rogasti me proximis litteris, ut tibi explicarem, cur atros Aquilone fluctus dixerit Virgilius, cujus ex quinto Æneidos (a) libro hi sunt versus:
Interea medium Æneas jam classe tenebat.

Certus iter, fluctusque atros Aquilone secabat.

Gellius in noctibus Atticis (b) ait, observatum esse, austris spirantibus mare fieri glaucum & cæruleum, Aquilonibus obscurius atriusque. Cur autem id fiat in problematis te docet Aristoteles (c); ait enim, Cur Austro flante, mare cæruleum sit, Aquilone obscurius atriusque? an propterea quod Aquilo minus mare perturbat? omne autem, quod tranquillius est, atrum esse videtur. Quod autem legisse te apud Modestum (d) Clibanarios equos, & qui sint, rogas; scito Clibanarios, in re militari ac in exercitu appellari non equos solummodo, sed homines quoque, qui armis circumsepti sunt. Nazarius (e) in panegirico ad Constantinum auctor, cujus hæc sunt verba, Operimento ferri equi atque homines pariter obsepti, Clibanariis in exercitu nomen est. De Phaetontis mythologia, quod tibi sum pollicitus, paucis diebus persolvam. Si quid interim aliud est, quod tibi explicari velis, patrem audacter consule; nihil est enim, quod mihi gratius facere possis. Vale. Pridie Nonas Majas. MDXV.

(a) Virg. 5. Æneid. vv. 1. & 2.

(b) Gellius in noct. Attic. lib. 2. c. 20.

(c) Aristoteles in problem. eccl. 26. q. 39. pag. 163. edit. Basil. 1542.

(d) Modestum Polentonum de sepulch. Vir. illus. Urb. Patav.

(e) Nazar. laudatus a D. Hieron. in chron. Eusebii.

Epistola VI.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

Filium edocet, quid sit Sarissa, qui Cataphracti.

Sarissa quid sit quæris. Telum id longum est, quo Macedones utuntur, a quibus etiam id nomen habet. Auctor Livius (a), cujus hæc sunt verba, Prælongas hastas Macedones Sarissas vocant. Modestus (b) item, Bini Cataphracti equi jungebantur ad currum, quibus insidentes Clibanarii Sarissas, hoc est longissimos contos in Elephantos dirigebant. Et quoniam Cataphractorum mentio est, ne dubites qui sint, & quare sic dicantur, scito, Cataphractus dici homines & equos undique armis septos; sic enim græco dicuntur vocabulo, in hac enim compositione κατὰ præpositio græca *undique* significat, σπάττω autem *obstruo*, & *sapio* est. Cataphractum ergo circumseptum, vel undique munitum recte dicimus, quales nostros etiam nunc equites cernimus, quibus nulla non armis pars corporis tecta est. Castillionem & Posthumium meis verbis saluta. Vale. Tertio Idus Majas. MDXV.

(a) Livius hist. lib. 37.

(b) Modestius de sepul. vir. Illust. Urb. Patav.



Epistola VII.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

MYTHOLOGIA PHAETHONTIS.

ARGUMENTUM.

Phaetontis fabulam enarrat, & gravissime enucleat.

AD quintum Calendas Majas redditæ sunt mihi a te litteræ, quibus licet alias ad te miserim, nondum respondi, quia tuæ de mythologia Phaetontis petitioni propter occupationes multas eo, quo cupiebam, modo satisfacere me non posse, intelligebam; nec enim res erat facilis, aut ad quam parvo studio & indagatione opus foret. Serius ergo, dum melius studeo, tibi respondere volui, ut paternum in ea quoque re studium ac diligentiam, & tibi in rebus omnibus satisfaciendi desiderium agnosceres. Sed ita certe (ni fallor) fabulam a me pulcherrimam atque gravissimam enarratam & explicatam videbis, ut quum legeris, non ultra quicquam tibi ad eam rem perquirendam putes. Scito igitur, physicæ rationis figmentum hoc esse; si quidem solaris virtutis hæc fabula materiam continet, idque tibi planum mox faciam. Omnium quidem Physicorum assertione (sicut Macrobius (a) inquit) constat, calorem humore nutriri, atque horum vincta procreari. Hoc etiam poeta Ovidius (b) confirmat, qui in primo Metamorphoseon ait,

*Quippe ubi temperiem sumpsere humorque calorque
Concipiunt, & ab his generantur cuncta duobus.*

Hæc fuit Poetis causa, ut fingerent, solem ex nimpha Clymene, quæ (ut Hesiodus in theogonia refert) Oceani fuit ac Tethyos filia, genuisse Phaethontem, per solem, cujus vis latissime patet, calorem significantes, per Clymenem vero humorem; siquidem nymphea fingitur. Nympham autem esse nihil aliud, putes, quam aquam: hinc nos mutatione unius litteræ *lympham* dicimus. Sol igitur cum Clymene coit, & Phaethontem procreat, idest solis
nos

vis, qui est hujus quidam syderis calor, humori admisce-
tur, & fructus generat, qui de terra exeuntes, quia tunc
apparent φαίνοντες appellantur; est enim apud Græcos
φαίνομαι appareo & φαίνω, atque φατείνω ostendo, ac luceo,
unde Phaethon deducitur. Verum quia geniti fructus, ut ad
maturitatem perveniant, solis calorem desiderant, fingitur
a matre Clymene Phaethon ad solem perducī, quia humor
ille fructibus insitus, ut maturitas conflatur, solis indiget
fervoribus, quibus quidem acceptis, cuncta consummantur,
& tunc omnia solis incendio cremari dicuntur, quod Ju-
nio mense ac Julio maxime fieri constat, cum sol in
Cancro, atque in Leone est. Hic enim solis ardoribus tor-
rentur omnia, & concremari videntur. Tunc etenim re-
bus humorem eripit, ut recte Cleantes (auctore Macro-
bio (c)) Lycium dicat appellatum Apollinem, qui, veluti
lupi pecora rapiunt, ita ipse quoque humorem eripiat ra-
diis; Λύκον autem solem appellari Lycopolitana Thebai-
dos civitas testatur, quæ pari religione Apollinem, item-
que lupum, idest Λύκον veneratur, & colit (d), in utroque
solem divino prosequens honore, quod hoc animal rapit,
& consumit omnia in modum solis, & plurimum oculo-
rum acie cernens noctis tenebras evincit. Hoc, quod di-
ximus, esse Phaethontis incendium putes. Illud tamen
scire etiam debes, Phaethonta proprium solis esse epitheton,
ac pro sole accipi solere, quem a luce sui ardoris appel-
latum esse, Honoratus affirmat. Vale. Ex Forocornelii. Idi-
bibus Maiis MDXV.

(a) Macrobius de somn. Scipion. lib. 2. c. 10. & Saturn. c. 23.

(b) Ovid. 1. Metam. vv. 430. 31.

(c) Auctore Macrobius lib. 1. Convivior. 1. diei Saturnal. c. 17.

(d) Ex Diodor. Sicul. lib. 2.



Epistola VIII.

Joannes Antonius Flaminius
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

Perlectis nati sui litteris, agritudinem exuit. Novis eum monitis pulsatur, deque operibus quibusdam suis absolutis, aliisque brevi absolvendis certiores facit.

Afterfere longum mœrorem, ac densam pectoris nubem mihi tandem serenarunt litteræ tuæ. Gravibus curis confecta mens erat, & tristibus ob longum silentium tuum, si tamen siluisti, vexata cogitationibus, ac suspicionum plena ad pristinum habitum ac hilaritatem rediit. Non facile credebam, tacuisse te tamdiu, qui sciebam, te non solere in scribendo negligentem esse: & hoc quidem magis angebar, aut non putabam esse de nihilo, quod non scriberes. Verum ubi tuas legi litteras, cognovi, te & sæpius quidem scripsisse, & secundam habuisse fortunam, qua promotus in multo meliorem statum fueris. Dii boni! quo gaudio, qua lætitia repente incesi, quum eodem tempore de tua salute, de successu rerum tuarum, tum quid ageres, & ubi esses, factus sum certior! Tibi Deus conditionem istam honoris atque, ut spero, utilitatis plenam fortunet. Verum sic tu omnia moderare prudentia tua, ne te successus auferant, & istis bonis, quæ tibi cœleste Numen contulit, dignus inveniare. Non ero hac in re longior, nam B. Veturius familiaris noster tui præcipue amantissimus, quem cum his litteris ad te misi, si qua erunt in hanc sententiam scribenda, coram explanabit. Scito, me nuper muneris Pontificii, & Cardinalis Cornelii nostros libellos Bononiam ad chalcographos misisse non expectatos modo, sed etiam efflagitados virorum quidem clarorum litteris & nunciis, quorum desideria tantisper mihi putabam differenda, dum tuas annotationes in unum collectas; atque conscriptas una mittere possem. Sed ubi animadverti laborem illas & operam longiorem deponere, & promptos incredibili studio

Fa-

familiares nostros Bononiæ ad præstandam nobis in tali re operam, quali maxime opus est, & paratos simul Chalcographos vidi, debere me non finire tantam bene perficiendæ rei opportunitatem elabi, sum arbitratus. Multa nuper conscripsimus, quæ prioribus scriptis adduntur, & quotidie scribimus, partim clarorum hominum rogati litteris, qui nomina sua nostris libellis, tanquam simul victura, cupiunt inseri, partim quorum ipsi rationem habendam, & amoris in eos nostri testimonium publicandum putavimus. In iis tu quoque legèris, & illustris vir Balthassar tuus Castillio, qui quamquam ad illustrandam magis claritatem suam & amplitudinem nostro testimonio, dives suo, minime eget, attamen quia me illi tantum debere, intelligo, quantum persolvere difficillimum sit, mentem hanc nostram, & voluntatem accipiet, & meritorum in nos suorum aliquam partem gratiæ sibi relata putabit; cuius non exiguam retulisse partem videri debet, qui maxime studuit, ut appareret, quantum in se fuit, referre voluisse. Castigationem Symmachi laboriosissimam quidem, ut nosti, operam ac pene temerariam tandem absolvimus, feliciter, ut spero, nisi me studium in ea re vehemens ac summa fallit diligentia. Leander meus nunc Bononiæ commoratur. Is præcipue cum Philerote nostrorum libellorum curam non minus diligenter, quam amanter susceperunt, ut ea quoque in re incredibilis eorum erga me amor appareat. Tragœdia nostra, quam toties efflagitas, Symmachum habuit interpolatorem, ut alia omittram plurima, quæ impedimento fuere; sed jam tamen crevit ad exitum, sic quidem, ut Priami defleat interitum. Ultimo Actui quadraginta, vel ad summum quinquaginta versus desunt, qui mox quidem addentur, ac totum tibi Actum prope diem mittemus. Vale.



Epistola IX.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

Perturbatum se dicit, & perturbationis suae causas promit.

Litteras tuas pridie Idus Novembris scriptas tertio Idus Decembris accepi, quæ tametsi perjucundæ mihi fuere, attamen molestia non carui, ubi de tuis conjecturam feci, meas ad vos non perferri. Ter enim ad te, bis ad illustrem Nebulariæ Comitem (a) scripsi, semel ad Benverardum familiarem, juvenem elegantissimum, idque post Veturii quidem, quem ad te data opera misi, reditum. Quarum quidem litterarum, quia tu nullam in tuis mentionem fecisti, in eam veni opinionem, ut perlatas non fuisse, crediderim, nisi forte postremas acceperitis, quas quinto decimo Calen. Decembris ad vos miseram. Hoc me quidem mirifice perturbat, quod in parva locorum distantia tam sit difficile ad vos meas, & vestras ad me perferri, vel incuria, vel improbitate illorum, quibus litteræ dantur, perferendæ. Quæ res non solum, ut me pigeat scripsisse facit, verum etiam scribendis imposterum litteris dilationem & moram affert; refrigescit enim, ac segnis efficitur animus, ubi irritam & inefficacem operam sumit. In quo quidem nihil magis doleo, quam quod Balthassar ipse, cui omnia maxime gratificari cupio, me non satis humanum, & parum petitionis suæ memorem suspicari possit. Sed me nosti, quod non piger in scribendo sim, & in officiis etiam plus æquo plerumque anxius. Quare quod a me iis litteris, quas ad eum misi, factum est non negliger; tu quoque illi ostende, quanti suam mihi petitionem faciendam duxerim, nec posse mihi quicquam jucundius evenire, quam quod suis ipse litteris perhumaniter est pollicitus, se quoties ad eum scripserim, mihi responsurum. Quod ut faceret, frequentibus certe litteris efficerem, si redderentur. Non tamen ab incepto delistam, ut ex
mul-

multis aliquot saltem perferantur. Scripsi ad Blasium sodalem tuum, & ostendi ejus litteras sero ad me perlatas, & quod antea Epigrammate, tarditatis culpam deprecatus. Tu, velim, crebrius ad me ac prolixius scribas, ac de tuo statu, & rebus omnibus, de quibus optare me certiolem fieri non ignoras, diligenter, velim, perscribas. Vale.

(A) Neabularia Comes Balthasar Castillionus.

Epistola X.

Jo. Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

ARGUMENTUM.

Filii litteras expetit, ipsumque monet, ut secum de itinere, de sui in urbem adventu, deque sua mansione, ceterisque maximis & minimis communicet.

SUmma quidem fui, atque quotidie magis sum in expectatione tuarum litterarum. Vehemens est ac fortasse nimium hoc desiderium; at de magna re, atque paternum: cuius si forte vim ac magnitudinem non satis intelligis, mirari non debeo, si tardiuscule scribis, & parentis vota longiore mora protrahis. Fortasse jamquod debebas, persolvisti, & adventant litteræ tuæ, quas ego lecturus sum prius, quam hæ tibi reddantur. Utinam sic eveniat. Sed serum est omne, quod vehementius cupias, & pleni suspicionum sunt paterni affectus, qui sunt vehementissimi. Quam me putas, cupide litteras tuas expectare, quæ mihi longa narratione totum istud iter, & parva etiam quælibet momenta explicent? præcipue vero, quod fueris laboris ac viæ patiens, quod prospera demum tibi fuerit ista peregrinatio. Ubi vero ad Urbem perveneris, quæ per singulos quasi gradus cogitaveris, ac

ege-

egeris, quo te primum receperis, quos conveneris, quo vultu, qua comitate receptus fueris, qui sermones habiti, qua spe electus, quam faciles, difficileseve fuerint ad Patres illos Amplissimos aditus, qui congressus, quæ colloquutiones, qua te humanitate exceperint, audierintque: quibus te favoribus, quibus item pollicitationibus fuerint prosecuti, an adhuc accessum ad Pontificem Maximum (a) tentaveris: denique me de omnibus minimis & maximis certiolem facies. Nam longe positus, & ardentius cupientibus magna videntur etiam, quæ parva videri aliis solent. Et quia bis eodem die, ac eadem scripsi, teque multorum admonui, certiolem me facias, velim, an eas litteras acceperis. Et quod ad equum attinet, quod tibi consilium sit captum, nam video sororium meum moræ haud quaquam longioris patientem futurum. Quare tuum est dare operam, nisi ante Calendas, aut ad summum Idus Junias te reversurum putas, ut equum, quam citissime fieri possit, remittas. Magna est, immo incredibilis omnium de te expectatio. Totis igitur viribus danda tibi est opera, ut illi respondeas, ac si fieri possit, exsuperes. Quantum enim video, ista tibi peregrinatio immortalem, si tibi non desis, gloriam est paritura. Vale.

(a) Pontificem Maximum Leonem X.



Epistola XI.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

*Filii ductum, & Lippi in filium humanitatem laudat, ad
Lippi cultum, & observantiam filium ipsum exstimulat.*

EX litteris & sermone B. Veturii cognovi mira cum voluptate, quam feliciter communem, hoc est parentis, ac tuam simul rem egeris, quam benigne, quam humaniter, quam honorifice te primum quidem Cardinalis (a) Cornelius & Arragonius (b), ac demum Pontifex ipse Maximus (c) exceperit, atque tractaverit. Est quod mecum Diis gratias ingentes agas. Ea consecutus es ornamenta, eam laudem ac decus, quæ perpaucis etiam in omni genere disciplinarum consummatissimis contigerint. Ea nos fama secuta est, ut si nulla etiam alia merces sequatur, amplissimam putare hanc debeamus. Quid enim gloriosius multis jam retro seculis, quam nobis contingit? de iis loquor, qui sui monumenta ingenii summis viris consecraverunt. Accedit, quod ego vel præcipuum, vel ceteris æquiparandum puto clarissimi viri & in litteris eminentissimi Raphaelis Lippi in ipsis Pontificis Maximi ædibus contubernium, in quod non tu quidem clientis more, sed ut filius receptus es. Taceo, quo studio, qua diligentia, quanta humanitate, quibus verbis mandaverit, omnes meas de te curas atque hanc pene orbitatem levare, atque leniri quia vir prudentissimus, quique paterni affectus quanti sint, non ignorat, facile intelligebat, quam dura, quamque difficilis futura esset unici filii absentia, nisi magna paternæ ægritudini remedia adhiberentur. Quem tu nactus tantum virum, fili, si te vetus paterni nominis vis atque potestas amorque tangit, ita cole, ita venerare, sic observa, ut non quemadmodum cliens patronum, sed (ut omnia complectar) sicut amantissimus filius genitorem optimum, ut illius amore, benevolentia, immo pietate, favo-

favore ac pollicitationibus quam maxime dignus invenire. Nullam tot vigiliarum nostrarum mercedem, nullum præmium majus ducas, atque huic anteponendum putes. Vale.

[a] Marcus Cornelius.

[b] Ludovicus Aragonius.

[c] Pontifex Maximus. Leo X.

[d] Raphael Lippus Etruscus.

Epistola XII.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

ARGUMENTUM.

Filium excitat ad sui desiderium frequentibus litteris leniendum.

SCio nihil posse absentibus esse gratius, nihil jucundius, quam crebro litteras a suis accipere, præcipue vero tibi, qui nunc primum peregrinari coeperis. Nam etsi in ea es urbe, quæ caput est urbium, & in qua multarum simul civitatum ornamenta conspiciuntur, ac præsertim tantus doctorum hominum numerus, quæ omnia & animum tuum allicere possint, & retinere; fieri tamen posse, arbitror, ut etiam genitoris, a cujus latere nunc primum recessisti, ardentius te desiderium quandoque teneat, & suspires absentiam. Ferus sit nimium ac humanitatis expers filius, qui sic a patre, ut tu educatus, institutus ac eruditus nihil de absentia molestiæ capiat, nullos excitari sentiat affectus. Ego, qui te minime talem noverim, ac formaverim, & cui sis æque ac tibi ipse notus, iccirco officium urgeo scribendi. Et quamquam vix quidem (ut nosti) respirandi locum habeam, sic tuis occurro votis, tanquam sic putem leniri tuum, & frangi de-

siderium, quod me non habeas, non videas, & consuetudine frui non possis. Adde, quod sic mihi quoque in hac velut orbitate medeor, & curas imminuo, patriosque affectus vel infringo, tempero, & mire omnia in te mihi efficio tolerabiliora. Tui quoque muneris est ista perpendere, ac ita vicem reddere, ut genitori non male de te merito sic in amore ac pietate respondeas, ut eundem te in me absentem experiar, quem semper antea præsentem expertus sum: ne sicut cœli ac fortunæ, ita quoque ingenii videatur ac morum facta mutatio. Quod quidem ne suspicari possim, debebis, quam creberrime poteris, ad me scribere, & lenire meum tui desiderium, ac diligenter me certiozem facere quid agas, quid speres, qua te istic conditione futurum putes, an aliquid cudas, & illustria partæ jam famæ, cujus maximam opportunitatem nactus es, fundamenta urgeas, & immortalitatem tuam studio diligenti adjuves; quorum præcipue consuetudine utaris, bonorum non dubito, & bonorum opto, ac moneo, præcipueque Joannis Baptistæ Pii, ad quem proxime litteras dedi, ac Philippi Beroaldi junioris, quibus viris quantum tribuam, non ignoras, ac similibus, hoc est eorum, quos quidem non paucos proximis tuis litteris enumerasti. Nihil est, quod te magis confirmare valeat, atque in dies melius, & efficacius provehere. Sed tuas litteras vehementer exspecto. Vale.



Epistola XIII.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

*Filio, sibi que plaudit, quod illustrium virorum amicitiam
& estimationem sibi conciliaverit. Lucubrationes a se
elaboratas eruditis omnibus placituras confidit. Filium
monet, ut modum in laboribus servet, utque erudito-
rum virorum cultum & observantiam curet.*

Mirifice me delectarunt litteræ tuæ, quas mihi Se-
battianus (a) reddidit; in iis enim multa comple-
xus es, quæ valde scire cupiebam, multa etiam,
quæ ignorabam, sed cognita incredibilem mihi lætiti-
am attulere, ea præsertim, quæ de Hieronymo Dedo (b) in-
signi viro & mei amantissimo scripsisti, cujus & facun-
dam & humanitatis plenam orationem ita expressisti,
ut putaverim me loquentem audire. Novi enim totum
hominem, & est ex intimis familiaribus meis, quem ego
quidem tanti facio, ut non facile pluris alium quemquam.
Qui si te tam humaniter & comiter complexus, & al-
locutus, si tam liberaliter omnia pollicitus est, mirari
minime debes; non enim facile quispiam alius litteratos
homines non amat solum, sed etiam colit, & observat.
Diu quidem ipse talia expertus sum. Quare tibi valde
gratulor, qui & paternam amicitiam jure quodam hære-
ditario subsequare, & tuendam tibi susceperis, quique
talem nactus sis virum, qui inter raros sit numerandus.
Quod ad illum ego nihil impræsentia litterarum dederim
mirari minime debes, nam etsi scriptas ad eum litteras
inter exempla quædam Joannis Marii Seravallensis, quæ
ad te misi, offenderam, scire tamen minime poteram
adhuc illum Romæ esse, ad quem ante sex menses eæ
litteræ scriptæ essent. Sed quod ignorance rerum antea
non feci, mox faciam, ac sedulo quidem; tum quod ho-
minem magnifacio, tum quod tuæ me ad id faciendum
permoverunt litteræ, quibus quantopere id cuperes, læ-
tere

tere me non potuit. Taceo, quod mihi jucunda fuere, quæ de celebritate nostri nominis, de honore, quo te clari omnes in litteris viri non magis eruditione tua moti, quam quod Flaminii te filium noverint, tantis studiis prosequuntur. Prætereo sermones ab iis, & ab Cardinalibus (c) Farnesio, atque (d) Cornelio honorifice de me habitos, item conditiones mihi propositas illustres, ad quas me mandato illorum & aliorum simul virorum clarissimorum frequenter invitas. Sunt hæc omnia quidem talia, ut plurimi nobis facienda sint, tanquam perpau- cis contingentia, ac inter præcipua bona collocanda. Quid enim majus putandum sit, aut magis expetendum, quam laus & æternitas, ad quam his gradibus paratur accessus? Hæc sunt pretiosa laborum præmia; Hi sunt partæ virtutis uberes fructus: quos si rebus humanis eximas, cetera, quæ appetuntur, frivola sint, momen- tanea & prorsus inania, & quia in manu fortunæ sunt, nihil certi secum allatura. Cardinalis Cornelii litteras accepi, quibus nihil mihi poterat esse optatius. Ab Ar- ragonio & Farnesio spero etiam tua cura & studio accepturum, quum in urbem redierint, nam renovabo il- lis memoriam nostri per litteras, tuque tua diligentia rem adjuvabis. Tragœdia nostra (e), quam efflagitas, ad metam properat. Ultimum scribimus actum, cujus ad te principium, ut magis lætarere, misimus. Multa fuere, suntque (ut nosti) in tanta re mihi impedimenta, ut ipsas putem, mirari musas, quod talia scribam. Scribimus tamen, & successurum speramus. Verum illud erit eru- ditorum judicium. Nos quantum studio & diligentia efficere poterimus, dabimus operam, ut cum suo exeat ornatu, & non indigna prorsus litteratorum auribus existimetur. Ubi perfecero, & expoliero, & quorundam amicorum judicia diligenter exploravero, ad te continuo mittam. Petis etiam, ut nostras epistolas, quia nos vi- des (ut ais) in hoc etiam genere scribendi ab eruditis valde probari, in volumina digeram. Faciam id quidem sedulo, ubi quæ nos impræsentia magis urgent, expe- diero, quoniam non tu solum, sed & alii multi arbitran- tur posse illas sufficere ad nostri nominis immortalitatem. Quæ tu nunc scribis, mihi valde probantur; sæcunda enim materia est, & in qua possis ingenium exercere, ac
ma-

magnam tibi laudem comparare. Sed illud te hortor, ac moneo, ut vires tuas prudenter metiare, ac ne te ita studiorum voluptas rapiat & cupiditas, ut facultatem tibi ad talia præstanda patiare impofterum exhauriri: danda enim tibi opera est, ut sufficere labori possis; es enim plus æquo avidus, & dum tibi nimium ipse obsequeris, modum non servas, quo sublato, nihil est, quod durare diutius queat. Pii litteras vehementer expectaveram, & accepi magna cum lætitia, ex quibus, quemadmodum etiam ex tuis jam sæpius cognovi, quantopere is te amet, & quantum consilio te, & re juverit. Eum igitur, quod te quidem facere non dubito, ita cole, sic observa, ut dignum putet, qui ameris maxime, ad quem quia abest ab Urbe, nihil impræsentia scripsi. Ad tuos Oppacatos clarissimos viros non magis, quia te magnopere ita velle cognovi, scribere volui, quam quod meas partes esse, duxi ita facere, ut scirent, quantopere me sibi debere putarem, qui te complexi tanta charitate fuerint. Nihil talibus amicitiiis utilius, nihil duco antiquius atque jucundius. Quare maxime elaborandum est, ut in colendis istiusmodi viris sic te geras, ut talibus amicitiiis maxime dignus habeare. Tuum autem fuerit enixe operam dare, ut mihi rescribant. Quod non tam quidem mihi honorificum duco, quam jucundissimum fore, intelligo. Ioannis Marii negotium sic tibi commendo, ut nihil maiore studio, & cura commendare possim. Vale.

[a] Sebastianus Flaminius.

[b] Hieronymus Dedus Patritius Venetus.

[c] Cardinalibus Alexandro Farnesio.

[d] Marco Cornelio.

[e] Tragedia nostra Priamus.



Epistola XIV.

Joannes Antonius Flaminus

N. N. S. D.

A R G U M E N T U M.

Amicitiam commendat, & ingentes N. N. gratias agit, quod singulari filium amicitia, & pietate foverint.

SCio, nihil esse utilius in vita, nihil antiquius, nihil denique jucundius amicitia, qua quidem animorum firmatur, & stabilitur hominum societas, quam si tollas, cito corruat genus humanum, atque deficiat. Hac ego de causa nullum optabilius lucrum, aut majus arbitror, quam si mihi contingat novum quempiam veteribus amicum addere; tunc etenim multum meis rationibus adjectum puto. Propter hoc ego mirifice delectatus sum proximis filii mei M. Antonii Flaminii litteris, quibus mihi diligentissime declaravit, quam humaniter, quam benigne, quam liberaliter a vobis in amicitiam receptus sit, & jam verius familiaritatem, qui sic jam pene vestra domo utatur, ac sua; vestri autem consuetudine non aliter, ac soleant uti consuetudine parentum filii. Quæ res quidem tantam mihi lætitiā ac voluptatem attulit, ut majorem jamdiu non ceperim. Quid enim libentius audiam, quam filium meum talibus placere viris, & eorum ita consuetudine delectari, ut pene sit factus contubernalis? Non possum non valde lætari, & Diis gratias agere, & vobis simul, qui singulari benevolentia, immo pietate filium meum complexi effecistis, ut jam vos parentum loco habeat. Quod quidem facit, ut me tantum vobis debere putem, quantum persolvere nunquam possim. Accedit etiam, quod idem mihi perscripsit, amari me a vobis, & efferri laudibus in cœlum, ut eorum mos est, qui suis alios virtutibus metiuntur. Grata mihi mens ista est atque judicium: quod ego quidem tanti facio, ut inter præcipua virtutis, ac bene actæ vitæ præmia statuendum, putem. Vestra igitur cum filio meo auctus amicitia tantum lætor, ut non facile jamdiu quicquam contigisse, arbitrer, quo

quo sic lætari debuerim. Qua quidem in re dabo enixe operam, ne me indignum tali vestro iudicio & amicitia experiamini. Filium vero meum, non quia necesse est, sed quia paterna pietas etiam ad ea, quæ minus necessaria sunt, cogit, vobis commendo, ut quemadmodum suis ipse diligentissime litteris certior me fecit, scire posthac etiam possim, vestram auctoritatem & fidelissima consilia, quibus ætas non satis adhuc firma indiget, ac fovenda est, magno illi usui & adiumento fuisse. Quod reliquum est, litteras a vobis tamquam initæ pignus amicitiae vehementer exspecto, quibus nihil mihi erit exspectatius, nihil certe jucundius. Valete.

Epistola XV.

Joannes Antonius Flaminus
Antonio Padulensi Apostolico Scribæ S. D.

A R G U M E N T U M.

Cur diuturniorem junioris Flaminii absentiam a quo animo ferat, copiose edisserit. Suam pandit gratificandi voluntatem. Filium Padulensis fidei, & benevolentia committit.

Multa fuere, quibus me nequaquam pœniteat, quod filium meum juniorem Flaminium Romam miserim, quem tamen eo quidem consilio miseram, non ut ibi moram diuturniorem traheret, & commoraretur, sed ubi, quæ mandaveram, peregisset, unicus ad genitorem filius reverteretur. Accidit e non pauca, quæ & mea & illius consilia interverterent, ut & is libenter istuc esset, & ego illius absentiam æquiore animo ferrem. Natura enim comparatum est, ut alia præter opinionem aliud agentibus intercidant, quæ neque prius in mentem venissent, neque etiam optare ausus esses. Verum inter præcipua, quæ me plurimum delectarunt, illud sane fuit, quod abs te receptus in contubernium fuerit, neque si-

cut externus quispiam, sed uti solent a parentibus filii; perscripsit enim ille mihi omnia, ut te meas jure partes subiisse, putaverim. Quo quid mihi poterat optabilius contingere? Tu cogita qui pater es, quique paternos affectus quam vehementes sint, nosti. Ego, postquam litteris illius de hac re factus sum certior, multo quietiore animo, quam antea, fui, eroque impofterum; spero enim fore, ut non aliter filii mei in rebus omnibus curam geras, ac si tuus esset. Quod ut fore non ambigam faciunt non ipsius tantum, sed gravissimorum quoque amicorum litteræ, qui multa de tuo ingenio mihi, de gravitate, multa de moribus & vita scripsere, ut omnia mihi de te polliceri & possim, & audeam. At contra spero, illum talem in isto contubernio futurum, ut te non poeniteat, quod eum filio tuo adolescenti optimo studiorum socium dederis. Ego quid de me tibi polliceri possim, non video; sum enim mearum ipse virium conscius: si quid tamen ingenio, & litteris valebimus, spondeo, me in meis scriptis, nec minus filium, memorem tui perpetuo futurum. Tu, quod reliquum est, filium meum auctoritate, qua polles, tueri, consiliis fove, quibus indigere imbecilla ætas plurimum solet, & crebris admonitionibus ad virtutem magis accende; imprimis vero, ut pravorum consortia devitet, atque uti pestem quandam fugiat, crebro admone. Denique ita in omnibus illius curam gere, ut intelligat, ex parente nihil sibi, præter nomen, deesse. Nihil est, quod ego aut abs te petere, aut tu præstare majus absenti genitori queas. Quod te quidem per immortalem Deum, & per eam, qua filium ipse tuum prosequeris, pietate, etiam atque etiam vehementer rogo. Vale MDXIII.



Epistola XVI.

Joannes Antonius Flaminus
Hieronymo Dedo S. D.

A R G U M E N T U M.

Humanissimi animi significationibus Dedi in se atque filium voluntatem & benevolentiam commemorat. Dedo filium ipsum commendat.

EX litteris filii mei, quas proxime accepi, facile cognovi, quam tenaciter animo tuo nostri memoria & amor infederit, quem nec locorum longinquitas, nec temporis longitudo labefactare potuerit. Fuit mihi sane per jucunda illius narratio, quam iisdem litteris diligentissime complexus est, quam scilicet comiter, quam benigne, quam humaniter a te receptus sit, quibus me præconiis, quibus se laudibus fueris prosecutus. Hæc mihi nullam quidem admirationem attulere, qui te non aliter ac familiarissimum quemque noverim. Neque enim diuturnæ consuetudinis intermissio nostræ ingenium tuum & mores laudatissimos ex animo delere valuit. Hæc tamen quia post multos jam annos contingere, & filius meus expertus est, quæ sæpius ex me tuas referente laudes audierat, supra quam dici possit, jucunda fuere, ut vere possim affirmare, nihil me jandiu, quam eas litteras libentius legisse. Qui si litteras ad te antea non dedi, mirari minime debes; audieram enim te Romam quidem esse profectum, sed ego postmodum ex Venetis in Patriam, flagrante bello, discessi, neque post illud tempus scire poteram, te tamdiu Romæ fuisse. Filium tibi meum non jam commendo; video enim, non oportere. Is enim mihi abunde perscripsit, quam ultro ipse & quam liberaliter sibi omnia fueris pollicitus. Unum illud a te peto, & si pateris, oro, ut auctoritate tua, quæ maxima est, & fidelissimis consiliis, quamdiu istic es, illum tibi tuendum ac fovendum putes, ut non solum filius, sed ceteri quoque intelligant, etiam absentis Flaminii diligenter abs te rationem esse habitam. Vale, & me ama.

Epi-

Epistola XVII.

Joannes Antonius Flaminus
Raphaeli Lippo S. D.

A R G U M E N T U M.

*Conceptam jandiu voluptatem de Filii apud Lippum gratia
ratam habet, & plurimum de Filio sperat.*

Mirifica me voluptate affecerunt M. Antonii Flaminii filii mei litteræ, tum ob alia multa, quæ longum esset perscribere, tum quod in tuam clientelam, immo verius contubernium mira comitate illum, & humanitate receperis. Omitto qua spe, quamque liberalibus promissis, quæ quidem ego tanti facio, ut non pluris cetera, si conferantur. Nam quid futurum filio putem meo, qui te sit nactus tantum virum in litteris consummatissimum, sapientia, vitæque integritate cum raris comparandum, pollentem vero tanta apud Pontificem Maximum (a) auctoritate, tanta illi devinctum charitate, ut qui te amicum nactus fuerit, non modo id gloriæ sibi, sed & magno emolumento fore, dubitare non debeat. Durum mihi ac vix quidem tolerabile futurum fuit pene in orbitate destituto, nisi talia, ut unici absentiam filii æquo ferrem animo, facerent. Quam vero delinitum me, atque demulctum oratione tua putas, quam mihi retulit nuncius, quem filius ad me remisit cum tuis etiam mandatis, ut mihi diceret bono uti essem animo, omnia de te sperarem, nec pauciora, nec minora, quam a parente filio expectanda sint? Et quia tu is es, de quo & sperare, & polliceri mihi possim omnia, non aliter futurum, credidi. Cave putes, quicquam fuisse mihi optatius, quodque majus ac efficacius curæ non mediocris levamen attulerit. Non dubito, quæ sequentur, quæque in illum abs te posthac proficiscentur, majora fore ac illustriora, & quam maxime tam bonis similia principiis. Flaminium ergo meum, quoniam tu mei vicem geris, ac meas partes subiisti, commendare non audeo, ne mei dissimilis appaream, & tantæ videar fidei
dei

dei, ac humanitati tuæ diffidere: quæ quidem tanta est, ut putem, ea te patrios affectus, qui vehementissimi sunt, æquare. Quod si facerem tamen, & paterna pietas, cujus vis summa est, & unici, ac forte non pœnitendi filii, atque in longinqua missi loca respectus excusabilem redderent. Sed hæc quidem apud te tanti fore non dubito, ut exactissimæ cujusque sint commendationis vim habitura. Vale.

[a] Pontificem Maximum Leonem X.

Epistola XVIII.

Joannes Antonius Flaminus
Raphaeli Lippo S. D.

ARGUMENTUM.

Suam in Lippum observantiam testatur, eumque rogat, ut suas apud Pontificem litteras adjuvet. Contendit, ut amicitiam Lippum inter & se stabiliat.

DEdimus superioribus proximis diebus uberiores litteras, meæ (ni fallor) in te fidei ac observantiæ testes. Iterum volui scribere, quod sum factururus, quoties ad filium litteras dabo. Nec vereor, ne tibi fastidium afferat sedulitas hæc mea; ex meo quippe animo metior, amicitiam non posse sentire officiorum satietatem. Sed hoc ego nunc feci libentius, quod ad ipsum Pontificem Maximum (a), cujus es ipse oculus, scripsi, ut vel auctoritate, qua plurimum polles, vel gratia, quæ tibi apud illum summa est, nostras litteras adjuves, & efficias, ut fiant gratiores. Ceterum quæ ad conciliandum inter nos amicitiam, quæque pro filio a genitore tibi scribenda videbantur, abunde (ni fallor) proximis sum litteris executus, nisi forte quæ de concilianda diximus amicitia, supervacanea putes, quod bonos omnes (ut
Pla.

Plato inquit (b)) amicos esse oportet, etiam si sint minus noti. Filium tibi non jam commendo, quod scio, non esse necessarium, sed tuas litteras vehementer exspecto. Vale.
Ex Forocornelii MDXIV.

(a) Pont. Max. Leonem X.

(b) Plato lib. 12. de amicit.

Epistola XIX.

Joannes Antonius Flaminus

Jo. Baptistæ Pio (a) S. D.

ARGUMENTUM.

Pii humanitatem, & officia in filium præconiis effert. Se beneficii memorem profitetur. Cæptam officiorum operam studiose expostulat.

Nihil facile solet blandius animis irrepere, quam quum officiorum & humanitatis facta narrantur. Nihil est, quod ego studiosius probem, vel quod audiam libentius. Et profecto, si homines sumus, quid sit officiis & humanitate præstantius, quibus maxime conciliatur, & stabilitur hominum societas? Hac tu, Pie, cum aliis mille bonis, insigni dote præcellis. Credidi antea quidem aliis de te ista narrantibus; nuper sum in filio ipse expertus. Dii boni! quæ mihi de te scripsit ille? quibus mirificam humanitatem tuam laudibus, quibus officia præconiis effert? Putabam, me tibi publice antea debere quidem plurimum, tanquam præclaro in republica litteraria civi, optimeque de litteratis omnibus merito; verum privata hæc quoque causa tantum excellentibus tuis meritis adjecisse visa est, ut me ac juniorem Flaminium tibi tantum debere putem, quantum persolvere sit difficillimum. Video me in referenda gratia longe impari; attamen si & habere illam impense, & prædicare

re diligenter officia, aliqua (sicuti quidam (b) putavere) gratiæ relatio est, non immemorem me, aut ingratum tibi testari possunt plurimi, & in dies magis testari poterunt. Tu quod tibi insitum est, quique tibi mos est perpetuus, cœptam non deferēs humanitatis & officiorum operam, & paternæ pietatis etiam partes aliquas subibis, & filium meum tanquam jam tuum oratione tua, amantissimis ac fidelissimis consiliis & adhortationibus, quantum poteris, adjuvabis, adhibebis velut etiam currenti equo calcaria, nec irrita fuerit opera, nec te illius (ut puto) pœnitebit unquam. Denique illum tibi tanquam de manu in manum trado tuendum, admonendum, & castigandum, aliaque obituro, quæ & paterni vis nominis, & patris affectus, quos esse vehementissimos intelligis, tibi suggerent. Habebis contra me atque illum pariter ita gratos, ita beneficiorum tuorum memores, ut sperem fore, ne te male illam collocasse arbitrere. Vale.

(a) Jo. Baptista Pius Bononiensis, de quo sup. lib. 4. ep. 2.

[b] De quorum numero Cicero de inven. Rhetor. lib. 2.

Epistola XX.

Jo. Baptista Pius

Jo. Antonio Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

Junioris Flaminii studia se pro viribus juvisse confirmat. Parentem monet, ut eum nummis adjuvet.

Juniorem Flaminium, virtute (credo) rapiente, Romam se conferentem, ubi campus honorum late patens, juvi pro viribus. Secundam conditionem meliusculam etiam pro ætatula honorificam tibi describet, ubi se totum musis tradere poterit, & alteram linguam addiscere, quod ardentissime cupit, & ego censeo. Nos honori
suo

suo velis & equis aspirabimus, putabimusque mellitum filiolum. Tu, quæ partes tuæ sunt, opera argentaria juvato, nec in hoc saltem auspicio metris secum phiditiis (a) age, ut libris græcis emundis, aliisque pernecessariis consequi possit, quod inhiat. Inhiat autem quæ sunt Βιωφιλῆ. Tu Pium habes tui amantissimum. Vale. Roma Calendis Julius MDXIII.

[a] Metris phiditiis, nempe cum parsimonia. Ibi enim respicit Phiditia, live cœnationes Lacedæmoniorum, in quibus summa frugalitas apparebat.

Epistola XXI.

Joannes Antonius Flaminus
Jo. Baptistæ Catanio (a) S. D.

ARGUMENTUM.

Catanii humanitatem & laudes tum sibi, tum filio ab eo præbitas maximi facit.

Nihil jamdiu tuis litteris legi libentius. Lepor, nitor, facundia, & quæ omnia hæc mirifice exornat, tanta inest humanitas, ut mirari non desinam. Audieram, te talem, & maxime cupiebam, mihi occasionem aliquam dari, qua te possem experiri. Sed occurristi, & opinionem meam & famam superasti. Ex qua re quidem tantam cepi voluptatem, ut nulla ex re majorem jandiu ceperim. Quam enim jucunda mihi fuisse putas, quæ de nostræ pueritiæ temporibus ab te repetita sunt, quæque nimium fortasse in meas laudes pronus de nostris camœnis subjecisti, quamque tam bene de me sentire, ac loqui, audire etiam tanta cum voluptate consueveris? Sunt hæc omnia quidem magnæ virtutis atque candoris indicia, quibus ego tantum capi soleo, ut nulla re magis delecter. Quæ vero de filio meo scripsisti

iis

iis minime dissimilia, ejusmodi quidem sunt, ut si vera prædicas, non procul ab immortalitate absit. Sed vide quæso, ne tantus iste candor & innata humanitas in laudando genitore ac filio ultra limitem provehatur, & ita modum non sentias. Non possum tamen non lætari, te talem virum sic de nobis sentire, & scribere. Quæ vero de meis, ac de illius scriptis legisse te ais, si talia sunt, ut non laude solum, sed etiam admiratione digna tibi visa sint, multum certe studiis nostris & laboribus debemus. Quæ si tibi eruditissimo viro sic probantur, sperare possumus, aliis quoque non displicuisse qui legerint. Sed alia quædam majora (ni fallor) & pluris facienda in manibus habemus, quæ non multo post edituri sumus, præcipue vero Tragoediam Priamus, quæ ad metam properat; quam si expediero, spero fore, ut dicas, Flaminium tuum non malo consilio rem tantam esse aggressum. Verum tu quoque debebis de tuis lucubrationibus aliquid vicissim legendum ad me mittere, quibus nihil mihi poterit esse jucundius. Vale.

[a] Joannes Baptista Cattanius è Castro S. Petri in Æmilia.

Epistola XXII.

Joannes Antonius Flaminus
P. Matthæo Carranto (a) S. D.

ARGUMENTUM.

Curat, ut Carrantum de juniore Flaminio parum favorabiliter sentientem errore liberet.

Sciebam antea quantopere me ac filium diligeres, sed lectis litteris tuis, quas nudiustertius ad me dedisti, multo magis in sententia sum confirmatus. Nam sollicitudo tua, quam prætefers minificam, ne operam & impensam perdiderim, ac ne fiant in filio nostræ spes irritæ,

ritæ, ne demum tanquam implumis avicula temporius e nido, aut Icarî more altius, quam oportuisset, evolverit, & facetum illud de bubalis adagium, aliaque id genus multa, quæ scribis, & mones, & prudentis animi, & prospicientis impofterum, ac benevolentia non vulgaris argumenta mihi videntur. Ne tamen metus iste ac sollicitudo diutius te angeret, & tutius de patre, ac filio sentires, meas partes esse, duxi, pauca hæc ad te scribere, ne nos prorsus consilio putares caruisse, & oculis inunctis in re tam gravi ac tam seria fuisse. Misi Romam filium diu participato cum gravissimis, ac mei amantissimis viris, & qui fallere nesciunt, consilio; non tamen ita misimus, ut ibi moram diuturniorem traheret, & commoraretur; nihil enim tam impræmeditatum animo meo, tamque alienum fuit unquam, sed ubi, quæ mandaram, impleffet, unicus ad genitorem filius remearet. Multo aliter atque putaram, evenit; res atque dies multa secum attulere, ut etiam invito ferenda fuerint, quæ post acciderunt. Nihil tamen non optabile ad hanc diem, ac non supra spem & vota contigit, ut me consilii adhuc non pœniteat, quod miserim. Contemptui vero sumus, ac deridiculi, an potius aliquid esse non etiam putemur, nihil est, quod nos in ambiguum trahat. Res ipsa judicat, & Principum virorum, & frequentes clarissimorum præterea & excellentis doctrinæ virorum missæ ad nos litteræ testantur. Nam quod suspicaris, ne tales epistolæ, & Cardinalis etiam (b) Cornelii litteræ forte blandimenta sint, quæ nos illiciant, nihil est, quod vereare; non enim tantæ dignitatis fastigium (uti ego arbitror) & familiaritas, quæ mihi diu cum illo, & cum ejus genitore (c) diu fuit, neque præterea tot aliorum virorum claritas & gravitas patitur, ut suspicemur, ab iis per ludibrium ad nos scribi. Quod ut tu suspiceris, facit magnitudo & vis amoris erga nos tui. Sed puto, non ita faceres, si tot in eandem sententiam scriptas, & constantes litteras legeres, quæ faciunt, ut credam, & vera filium, & pauciora de se scribere, qui neque se efferre, neque fallere quemquam alium consuevit, neque falli. De Pio & Beroaldo diversam ego sententiam habeo, nec me fallit, nam uterque, uti eximia illorum virtus, & singularis doctrina postulat, magno in pretio est. Hic
apud

apud Cardinalem (d) Farnesium, qui nos etiam non contemnit, nam apud illum grandi meretur stipendio, & publice magna cum laude proficitur. Ille vero apud ipsum Pontificem Maximum (e) imprimis censetur, ut vulgo etiam lector Pontificis dicatur. Alios possem commemorare quam plurimos, qui non sunt contemptibiles: nec ullus est locus, ubi magis litterati etiam mediocriter docti liceant. Urbis Romæ statum, & non aliter pene ac meam domum novi. Quæ de pusionibus a te prudenter memorata sunt, non me valde movent. Idem morbus omnes urbes inquinavit, & jam ubique (sicut nosti) Roma est. Non sunt exempla nobis longe petenda. Attamen sic mihi filius educatus est ac institutus, ut non valde labem foris tenere debeamus, quam semper domi exhorruit, nec in perditissimis contraxit Patriæ moribus. Quod hortaris, ut Roma revocem, & alio allegem, unde possit redire peritior, amice mones, & laudo; sed non est integrum mihi ita sequi, & tuum probare consilium. Miror tamen, si quis alius in tota Italia sit locus, ubi magis bonæ artes vigeant, & melius percipi possint. Siquidem offendicula, quæ sapienter proponis, & impedimenta omnia ejusmodi sunt, ut iis non urbes tantum celebres, sed etiam illis vici, & agri abundant. Hæc mea demum est sententia, quam longa per tot annos instituentis juvenutis cura & experientia peperit, nisi insita probitate ac suo pte ingenio filii ad rectum vocentur, paternam institutionem ac diligentiam non multum protuturam. Quæ tamen scripsisti, omnia, mi Carrante, ita mihi probantur, ut quemadmodum ego arbitror, nec amicus quicquam scribi potuerit, nec fidelius. Quo quidem nomine tantum me tibi debere puto, quantum gravissimi & benevolentissimi hominis tam diligens officium postulat: daboque operam (si res tulerit) ut intelligas, tuas apud me litteras maximum pondus habuisse. Vale. MDXIV.

[a] Mattheus Carantus Corignolanus laud. a Flam.ep. lib. 1.

(b) Marci Cornelii.

(c) Georgio Cornelio.

(d) Cardinalem Alexandrum Farnesium.

(e) Leonem X.

Epistola XXIII.

Joannes Antonius Flaminius
Alexandro Mazzolo S. D.

A R G U M E N T U M.

Mazolo diligenti atque laudanti vices reddit.

INsitus est ac familiaris vere amantibus timor, nec ulla res est, quæ magis delectet, nulla item, quæ magis angat, & excruciet; amor enim cura, & sollicitudo comes est. Non igitur miror, te esse meis litteris perculsum, atque (ut scribis) exanimatum, quum me ægrotare cognoveras, amor in causa fuit. Cujus quidem quantitas sit vis, norunt ii, qui vere amant. Sed hoc in te diu expertus sum. Nihil mihi novi attulere litteræ tuæ, quæ me quidem tanta voluptate affecerunt, ut morbi reliquias omni pharmaco efficacius absterferint. Etenim ad levandam ægritudinem nihil æque valere, puto, atque lætitiā & voluptatem. Quibus quidem lectis litteris tuis adeo demulctus sum; ut statim convaluerim. Vide rem miram: idem amor, qui tibi ægritudinem attulerat, mihi exemit; sed effectus non idem, tibi metu id accidit, mihi lætitia. Quod vero tibi aliquid esse videar, immo quod meis intentus laudibus me tollis ad sidera, non miror; est enim id non meriti nostri, sed candoris tui, qui tuis virtutibus alios metiris, quique amicorum processus in tuo ære ducis. Nec dubito, te sentire quod scribis; nam si cuiquam sincera fuit fides, tibi puto esse, quam plerique verbo ostentant, opere deserunt. Sed utinam talis sim, qualem me scribis, & prædicas. Dabimus tamen enixe operam, ut tuo, tuique similium iudicio ac testimonio non prorsus indigni videamur. Nam de filio, quem simili studio laudas, nihil aliud dicam, nisi quod spero, sementem, virtutum, quam illius indoles non obscura quidem præferre videtur, in bonam frugem aliquando evasuram, ac tuis ominibus ac præconiis aliqua saltem in parte responsuram. Quod vero in calce Epistolæ mellitis verbis & mire suavibus istuc invitasti, fuit id quidem mihi pergratum,

tum, & eram obtemperaturus, non tam certe, quia me putarem sic posse valentiorum fieri, quam quod talibus conviviis ac simul convivis nihil ducerem amoenius atque jucundius. Sed accidere multa, quæ consilium interverterint. Ea longum esset recensere. Verum quod assequi nequivimus præsentia, vel perdidimus, litterarum, quod certe possumus, crebritate resarciamus. Nec putes mihi, ut proximis scripsi litteris, quicquam facile mihi tuis litteris esse jucundius, quas quidem non exigo, sed tamen vehementer exspecto; injurium enim est magnopere flagitare, quod speras, ne quod est voluntarium, videatur extortum. Vale. MDXIII.

(4) Alexander Mazolus Bononiensis quem Flaminius laudat epig. lib. 3.

Epistola XXIV.
Joannes Antonius Flaminus
Alexandro Mazolo S. D.

ARGUMENTUM.

Litteratorum laudibus se demulceri testatur. Mazoli nomen posteris celebre se redditurum, confidit.

S Oleo virorum gravium, præcipue litteratorum judicio mirifice delectari ac testimonio, & eam demum veram putare laudem, quæ ab iis proficiscitur, qui ipsi quoque in laude vixerunt. Hinc factum, ut apud Homerum (a) dicat Hector, *Gaudeo Pater laudari abs te laudato viro*. Unum illud vereri me cogit, magnitudo, & vis amoris erga me tui, ne concepta de me opinio nimium te provehat, & in me laudando transgredi limitem cogat. Non enim meis ita laudibus delector, ut me ipse non metiar, nec ponam in trutina. Ratio, quæ abs te sapienter subducta est, a me valde probatur, qui brevibus,

bus, & inanibus præsentis vitæ bonis minime fretus futura prospicis, & aspernatus momentanea, quæ imperita multitudo tanti facit, immortalitati consulis. Quo plane quid prudentius dici possit, ac sapientius? Quod si tollatur, quid inter nostram, & brutorum vitam intersit? Hæc te causa impulit, ut humanissimas & simul ornatissimas ad me litteras dares, quæ mihi honestissimum desiderium tuum explicarent, quod plane excitatum magis, & auctum video nostris litteris, quas proxime ad fratrem dedimus, in quibus non admodum magna, attamen iusta, & debita tui a nobis mentio facta est, in qua non parva quidem fuerit amoris in te mei significatio. Quod si tibi sum pollicitus me nostris monumentis tuum nomen celebraturum, & posteritati commendaturum, feci id quidem audacius fortasse, quam par erat, qui nimium mihi arrogasse visus sim, quasi æterna, quæ scripsi, fore putaverim. Amor, qui plerumque iudicium corrumpit, in causa fuit, & speravi esse, quod optaverim, posse. Sed nostra, quæ jam scripsimus, quæque in manus hominum venere, & quæ scripturi deinceps sumus, utinam ejusmodi sint, ut tu, ac similes tui gaudere possint, & exposcere suum in iis nomen a nobis inseri. Ego quod tibi verbis sum pollicitus, ita re præstabo, ut quantum in me fuerit, & me promissorum meorum, ac tui memorem pariter & amantissimum fuisse non modo præsens ætas, sed etiam, posterum omnes intelligant. Vale.

(4) Apud Homer. & Nævium. Ex Cicer. lib. 15. Epis. famil. ep. 6., & lib. 5. Epis. ep. 12. ad Metel.



Epistola XXV.
 Joannes Antonius Flaminus
 M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

Quid ordinarii nomen significat Filio indicat.

Scribis, te in epistola familiaris tui legisse quædam ex nostris Forocorneliensibus, cujus nomen nos suppressendum, ac reticendum putavimus, ordinarium dici, quem pessimis detestabilem moribus noveris, ac plane infamem, ac valde miratum esse *ordinarium* appellari, qui nihil minus in qualibet re, quam ordinem curet, ac propterea ex me quæris, cur sic foedissimis juvenem moribus appellatum, putem. Scito igitur apud veteres, *ordinarios* dici solitos homines improbos, vel, κατ' ἀντίφρασιν, idest per contrarium, quod ii quidem nullum vitæ ordinem servant. Multa enim sic a contrario sensu inducta sunt vocabula, quorum e numero sunt (ut sæpius ex me audisti) *Parca*, & *bellum*, quorum alterum dictum est a parcendo, quum nemini mors parcat, & *bellum* a bono, quum bello nihil sit pejus, ac perniciosius: quamquam non desunt, qui hoc posterius dictum velint mutatis prioribus litteris quasi *duellum*: nam id quoque, quod a duabus geratur partibus, bellum significat. Quod autem de *Ordinario* dicimus, Pompeii (a) confirmat auctoritas, cujus hæc sunt verba, *Ordinarius homo scurra, & improbus, qui assidue in litibus moratur, ob eamque causam in ordine stat Prætores adeuntium*. Sive dictus per contrarium, quia minime ordine vivat. Addo, quod Svetonius in Augusto pugiles vocat ordinarios, quasi viliores, ac inexpertos, ac minime ad id certaminis genus aptos, cum ita inquit, *Spectavit idem studiosissime pugiles, & maxime latinos non legitimos, atque ordinarios*. Sed quo ad familiaris tui epistolam attinet, quia optime novi ego juvenem, de quo loquitur, magis quidem nunc ordinarius secundum Pompeii, quam Svetonii verba dicendus, ac interpretandus est. Meis verbis Pium & Philerotem

amantissimos nostri diligenter salutes velim, ac tuos omnes Bentivolos, a quibus ut quam maxime diligaris, te dare operam diligentissime velim; nihil est, quod mihi gratius facere possis. Vale.

(a) Pompeii Festi lib. 13. de verb. signif.

Epistola XXVI.

Jo. Antonius Flaminius

M. Antonio Flaminio Filio S. D.

CHARONTIS MYTHOLOGIA.

ARGUMENTUM.

Charontis fabulam reserat.

Magnus ille fructus est, quem ex Poetarum figmentis diligens ac non indoctus lector assequitur; miro namque artificio primi illi sapientes viri Poeticæ studentes præclaris hac ratione præceptis humanam vitam instruxere, & ad honesti cultum, in quo beatitudinem positam esse, arbitrabantur, diligentissime direxere. Quod ut facilius efficerent atque commodius, talibus figmentis animos allicere voluerunt, ut esset utilitati mixta voluptas, quæ dum blandiretur animis, & applauderet, paulatim arcanum sentirent, ac penetralia perquirerent, & rimarentur in eam sensim deducti considerationem, deliramenta posse videri anilia hujusmodi figmenta, nisi altior quispiam sensus inesset, & aliud in recessu, quam in fronte pollicerentur. Tuam igitur diligentiam laudo, qui hoc intelligens, non contentus floribus, idest amœnitate ista figmentorum, fructum, idest poetici hujus commenti arcanum perquiris, & ad intima penetras, & si quid per te nescis adhuc puer, parentem con-

consulis. Est enim (ut Cicero inquit [a]) propria hominis veri inquisitio atque investigatio. Hinc factum est, ut doceri hoc etiam cupias, quare Charontem esse apud inferos Poetæ finxerint, quem non male humani arbitrii libertatem esse, arbitraris. Dicam igitur de hac re quid sentiam, & tibi (ni fallor) arcanum istud aperiā. Quod equidem commodius faciam, si paullo altius rem exorsus hæc te prius docuero, Triplicem videlicet esse animæ vim ac potestatem, Memoriam scilicet, Intellectum, ac Voluntatem, & Voluntatem quidem in regno animæ reginam jure nuncupari; est enim in omnibus humanis actionibus tanquam in puppi clavum tenens, & illas, quocumque libuit, dirigens. In ipsa vero voluntate, cujus typum navis gerit, Charon, idest agendi illa libertas sita est, qui quidem ideo velis, ac remis navim agere fingitur, quia omnis humana actio ex duobus, tanquam fontibus, ratione, & appetitu proficiscitur. Et ratio quidem per remos jure significatur, quia per remos tutior, & certior navigatio est, & quo placuerit, illa dirigitur. Velis autem appetitus demonstratur; nam quemadmodum vela temeritati ventorum exposita impetuosam & incertam plenamque discriminis efficiunt navigationem; sic appetitus, ubi rationem depulit, in varia pericula densis errorum tenebris, tanquam ventorum procellis, præceps agitur. Apud inferos esse fingitur, quod anima, quæ de cælo lapsa est, in corpus demersa, & tanquam tetro inclusa carceri, apud inferos esse jure videri possit. Senem ob id esse fabulantur, virenti tamen senectute, quod anima, in qua sedem Charon habet, antiqua res, & tamen indeficiens est: Deum autem, quia immortalis est anima. Sordido esse amictu, & inculta canitie, quod animæ comparatione corpore, in quod demersa est anima, nihil est sordidius; nam corpus quidem quasi animæ amictus est. In aquis esse fingitur, quo elemento nihil instabilius est, quod humana vita certi nihil habet, ac semper fluctuat, nihilque magis illi peculiare est, quam instabilitas. Flagrantia illi duo stare lumina, quod in illa mentis libertate alterum quidem lumen est rationis, quod nos ad rectum dirigit, & suo fulgore viam demonstrat; alterum vero quod appetitus ardorem ac libidinum intemperantiam indicat. Tristis ideo esse dicitur,

quia quotidianis agitata perturbationibus, nullam habet certam quietem ac tranquillitatem; unde & nomen illi a mœrore inditum est. Nam Charon quasi Acheron, idest expers gaudii dicitur; ob eamque rem tria servare flumina fingitur. Acheronta quidem tartaro, idest de alta mentis cæcitate ac tenebris nascitur; nam tartarum quidam partem inferni profundissimam dixere, & quia gaudio caret, Acheron nuncupatur; siquidem ab A, quod est sine, & χαίρων, idest gaudium dicitur, & χαίρω apud græcos gaudeo est. Stygen deinde, hoc est durum atque ex metu tristitiam enascentem, quæ duo mœrentibus insunt, nam Styx quidem, vel παρὰ τὸ συγέω, quod est odi, ac timeo, significare videtur. Tertio Cocytum loco, idest luctum, nam κωκυτός græce luctus dicitur. Ratio autem figmenti & physiologiæ hujus hoc habet, quod qui sine gaudio est, mœret ac tristis est; ex mœrore autem luctus enascitur, nam de Acherontis æstuariis Styx, idest tristitia, de Styge vero Cocytus, idest luctus nasci, jure fingitur. Mythologiam Charontis breviter ac dilucide, (ni fallor) attigimus, qua quidem in re tuæ petitioni abunde, ut puto, satisfacimus, qui sane plura, quam petieras scitu & relatu jucunda ac utilia, quæ in alto hujusmodi figmento se se offerebant, libenter attulimus. Multo his etiam plura memorare potuimus; sed magis necessaria perstrinximus, & simul cavimus, ne epistola modum excederet. Tu tamen, fili, si plura adhuc voles, de iis admonitus faciam te mox certiolem, quid sentiam. Vale.

(a) Cicero de fin. bonor. & malor. ad Brutum lib. 2.



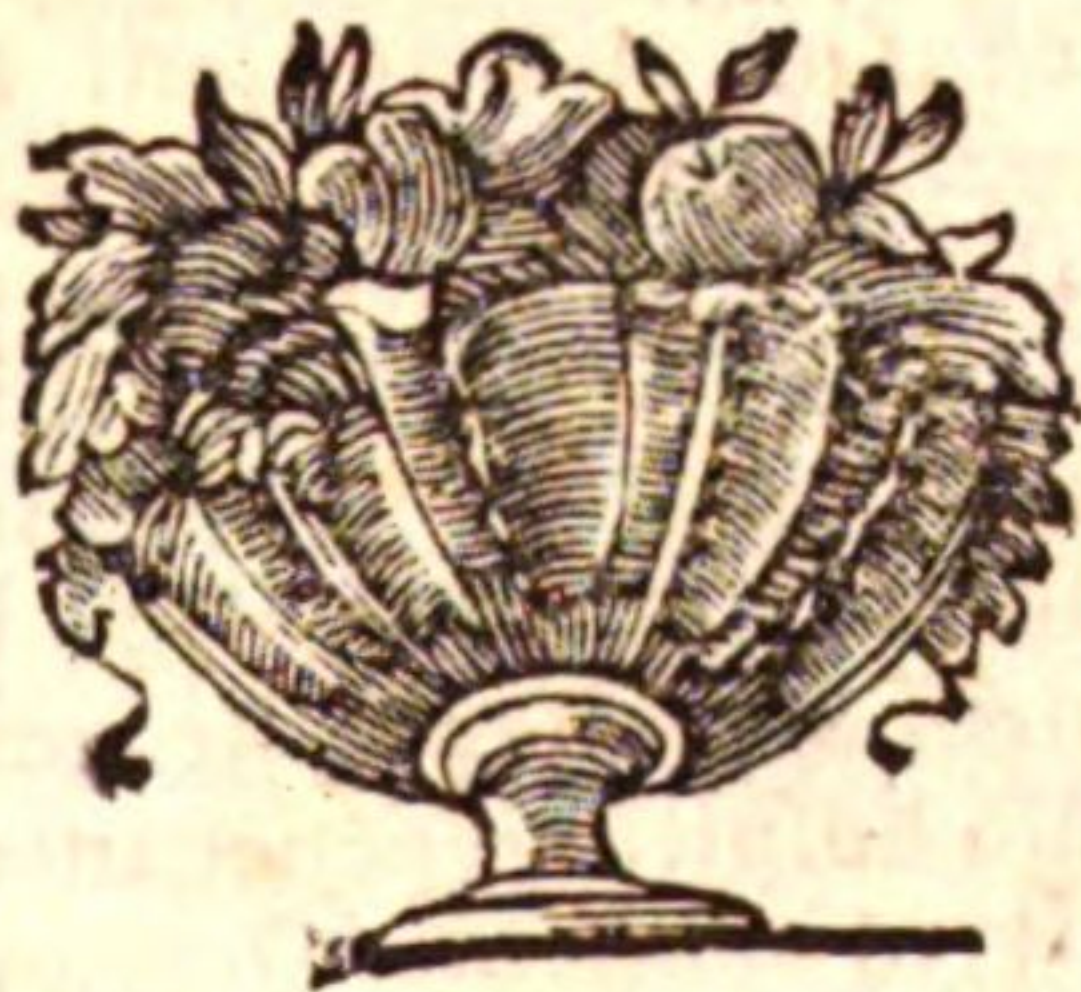
Epistola XXVII.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

Fabulam contrahit, ejusque interpretationem ad filium legendam mittit.

QUatuor Mythologiis, quas ante absolvimus proximis diebus, quintam adjecimus, quam ut interpretarer, & ad te mitterem, binis litteris a me petisti, Persei scilicet, atque Medusæ, multo quidem majoris negotii enarrationem, atque ob id ceteris etiam longiorem, & quam tibi multo plus voluptatis ac utilitatis allaturam, non dubito. Quam ut facilius & melius perciperes, fabulam prius totam in compendium redeimus, ac tuis oculis subjecimus, qua diligenter a te & attente lecta, nostram partium omnium interpretationem inspicere debebis. Quod si adhibita, qua opus est, diligentia feceris, intelliges, quam altos sensus pulcherrima & utilissima hæc fabula contineat, & simul paternam hac etiam in re diligentiam & tibi satisfaciendi studium non defuisse. Vale.



Epistola XXVIII.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

MYTHOLOGIA PERSEI, AC MEDUSÆ GORGONIS.

A R G U M E N T U M.

*Persei, & Medusæ Gorgonis fabulam discutit, & geminum
ex ea sensum elicit.*

Narrant Poetæ, M. Antoni fili, Danaën Acrisii, qui (ut Eusebius scribit [a]) XIII. Rex Argivorum fuit, filiam virginem formosissimam in turri ænea fuisse a Patre conclusam, neque hac re contentum adhibuisse custodes & canum excubias, ne cui foret ad illam accessus, & virili concubitu pollueretur. Jovem forma puellæ captum de vertice turris versum in imbrem aureum gremio virginis illapsam, ex eo compressu factam gravidam. Cognito facinore, patrem illam cum nato jam Perseo in arca conclusam in mare abjecisse, quæ per procellosi æquoris fluctus, & æstus diu vexata, tandem incolumis in Italiam delata sit, Polydecten Insulæ Seriphi Regem educasse Perseum. Qui quidem ingenium pueri, quum adolevisset, virtutem & audaciam veritus, ab se illum per gloriæ comparandæ speciem ac simulationem ablegaverit, & ad expugnandam Gorgonem anguinos habentem crines Medusam miserit, qui acceptis a Mercurio talaribus & Harpe falcato ense, a Pallade autem crystallino clypeo, illam, quæ se intuentes in saxa prius converterat, peremerit, exsectum illius caput secum abstulerit, ex cujus manantibus cruoris guttis Pegasus alatus equus natus sit, quem Perseus inscendens per aera perlatus ad Atlantem Mauritaniam Regem pervenerit, quem sibi ex itinere fesso hospitium denegantem, ostenso Medusæ capite, converterit in montem. Demum transformatis eodem modo in saxa quam plurimis sibi adversantibus, ad Polydecten redierit incolumis, qui & ipse, viso Medusæ capite, in lapidem conversus fuerit. Discutiamus hæc, & prio-

priorem sensum (nam ex hac fabula duplicem elicio) se se facilius offerentem breviter explicemus. Perseus Jovis ex Danae filius ad expugnandam Medusam Gorgonem mittitur. Ea fuit Phorci Regis filia, qui ex Cetho uxore tres suscepit filias, quique Gorgadibus Ætiopici Oceani (sicut Pomponius Mela (b) scribit) insulis imperavit. Harum nomina fuere Medusa, Steno, Euryale, quas pater in opulento regno reliquit opibus & potentia insignes. Medusa reliquis ingeniosior & astutior, ob quod fingitur anguinos habuisse crines, rexit imperium. Ad hanc expugnandam alis ideo Mercurii venisse dicitur Perseus, quia navibus, quæ remis ac velis avium volatus imitantur, ad eam pervenit. Capto, & occupato illius regno, & opibus ad Atlantem delatus est, quem ab se victum in montes fugere compulit. Ob quod fingitur, ostenso Medusæ capite, in montem fuisse conversum, quia Medusæ factus potens opibus in montes eum fugere compulerit. Eodem modo plurimos, quorum sibi opibus iidem regna subjugavit, vicisse fingitur, & ad ultimum Polydecten ipsum educatorem. Quid autem ex cruore capitis Medusæ Pegasus alatus equus, & ictu pedis illius fons Musis sacer excitatus sibi velint, postmodum explicabimus. Ad alterum igitur venio sensum, qui quo altior est atque subtilior, eo nobis per singula graviore passu & diligentiore perscrutatione incedendum est, ne quid explicatis illis ultra desideres. Rem igitur, ut melius pateat, altius exordientes videamus, quid sit in turri conclusa Danae, & illius gremio per imbrem aureum illabi Jovem. Nec me præterit, quid Horatius (c) in ode, cujus est principium, *Inclusam Danaen*, quicquid & alii de hac re sentiant, qui expugnatam auro pudicitiam puellæ asserunt, ego alium ex fabula sensum altiorem elicio. Recte, an perperam id a me factum sit, judicent qui legerint. Danaen in turri dicimus humanam esse animam, tanquam tenebris, & carcere cæco (ut Poeta (d) inquit) clausam. Virgo formosissima jure fingitur, quia labe nulla, nullis infecta contagiis, simplexque corpori infunditur. Turris est ænea, quia nulla est animæ egrediendi e corpore facultas. Custodes adhibentur; ii quidem corporei sunt sensus, qui sunt illi a Deo tributæ, ut per eos bonorum, atque malorum percepta cognitione,

quæ

quæ recta sunt eligat, nihil foedum ingrediatur ac sordidum, & illis, tanquam custodibus, impolluta servetur. Capitur illius amore Jupiter, quia Dei amor erga animam, quamdiu virgo perdurat, idest nulla rerum contagione foedatur, incredibilis est. Aurum de vertice turris gremio virginis infunditur, quia de cœlo sapientia illi, quamdiu sic pura & sic virgo est anima, illabatur; auro enim, ut etiam semidocti norunt, sapientia comparatur. Prægnans puella fit, quia per infusionem sapientiae multis impletur bonis. Concluditur postmodum a patre in arca, quia sapientia res est abstrusa, atque recondita, & a paucis inventa. In mare abjicitur, ad ostendendam sapientiae altitudinem ac profunditatem, ut ex aquarum redundantia illius monstretur foecunditas. Quid enim est altius sapientia? quid uberius? quid illius copia est affluentius, quæ humanarum rerum, ac divinarum nullis explicandos verbis thesauros continet? Per mare procellosum ad Italiam pervenit incolumis, quia procellis vitæ hujus agitata diu, sospes tamen in portum salutis delata Italo Regi per matrimonium conjungitur, quia superatis vitæ præsentis casibus & malis omnibus, auctori suo felix sponsa copulatur. Sed jam Perseum pepererat; nam supernum illud infusæ animæ lumen sapientem quidem primum concipit, mox & generat; siquidem nos Danaen interpretamur fluentem splendorem, *Δῶς* enim græce splendor, lampas *λύω* fluo dicitur. Perseum ergo jam Sapientem dicimus, & quæ de illo fabulantur Poetæ, an sapienti convenient, diligenter inspiciamus. Educatur Perseus a Rege Seryphi Polydecte, qui postmodum suspectam habens illius virtutem ac felicitatem, ad labores illum ac pericula mittit, & caput Medusæ Gorgonis ad se afferri, jubet. Nihil est humanis mentibus otio, ac torpore perniciosius, nihil negotio & exercitatione salubrius. Sapiens igitur, qui hoc intelligit, laborem libenter amplectitur, qui fit illi Polydectes, quem nos multimedentem interpretamur; siquidem *πολύ* apud Græcos multum, & *ὁ δέκτης* medicus appellatur; labor enim, & exercitatio, tanquam medicus optimus atque multiscius morbos ab animo plurimos arcet, qui per otium ac desidiam furtim irrepunt. Hoc sapiens intelligit, ideo quasi in laboribus educatur, ac pericula non reformidat, ac sibi semper ar-

ardua proponit. Ob hoc Virgilianus Æneas, qui futuri sapientis personam apud eminentissimum Poetam (e) gerit, inquit.

Per varios casus, per tot discrimina rerum

Tendimus in Latium.

Et ad eundem Æneam loquens Anchises ait (f)

Quas ego te terras, & quanta per aquora vectum

Accipio? quantis jactatum, nate, periculis?

Sic ad expugnandam Medusam mitti fingitur, quam habuisse in capite angues fabulantur, & consuevisse homines se se intuentes in saxa vertere. Hanc Perseus superat ense falcato Mercurii, qui Harpe dicitur, & scuto, quod ei Pallas dedit, crystallino. Superat Medusam Perseus anguigeros habentem crines; quia sapiens calliditatem omnem atque versutiam, quæ procul dubio per angues significatur, domat, vincit, ac enecat Harpe Mercurii, idest facundia, nam eloquii Deum dixere Mercurium; siquidem gladio comparatur eloquentia, cujus vis etiam major est ensibus, ut recte dixerit Plutarchus (g). *Multa efficit oratio, quæ gladius efficere non potest.* Harpe signato dicitur vocabulo, siquidem facunda sapientis oratio ad se omnia trahit, nam nomen hoc a græco verbo, quod est ἀπαλλάσσω, idest traho deducitur, quod manifeste indicat sapientissimus vates ille Orpheus, de quo cecinit Horatius (h).

Unde vocalem temere infecuta

Orphea Sylva.

Arte materna rapidos morantem

Fluminum lapsus, celeresque ventos

Blandum, & auritas fidibus canoris

Ducere quercus.

De quo idem Poeta in arte Poetica dixit (i)

Dictus & Amphion Thebana conditor urbis arcis

Saxa movere sono testudinis, & prece blanda

Ducere quo vellet. Fuit hæc sapientia quondam

Publica privatis secernere sacra profanis

Concubitu prohibere vago, dare jura maritis,

Oppida moliri, leges incidere ligno.

A Pallade autem, quæ esse ingenii, & sapientiæ Dea fingitur, quæque de capite Jovis ob id nata perhibetur, scutum accipit crystallinum, idest claritatem mentis & perspicuam rerum intelligentiam, quæ per crystallum significantur, quibus tamen clypeo quodam fraudes omnes,

atque fallacias fucatæ sapientiæ discutit, & calliditatem atque versutiam Harpe obtruncat. Atlantem, & aliam numerosam multitudinem vertit in saxa, ostenso Medusæ capite, quia superata humana sapientia, & omni calliditate, quæ per victam atque nechatam jam Medusam intelligitur, nihil ultra sapienti obstare potest, & tantam ex se admirationem ceteris ingenerat, ut stupidos & attonitos, & tanquam lapideos efficiat. Guttæ sanguinis de exsecto Medusæ manant capite, ex quibus Pegasus alatus equus nascitur, quem inscendens Perseus per aera fertur, ac regna plurima pervolat, & sibi subjicit, equus hic fama est, quam sibi sapiens claritate rerum suarum parit, quæ celeri meatu orbem permeat, & sic quasi multas sibi regiones subjugat, quia nihil est sapientia majus, cui quidem omnia subsunt, ac inferiora cernuntur. Quare Stoici non male sapientem omnia esse, Regem quoque asserunt (k). Jure enim Rex ille dici posse, videtur, qui omnia infra se videt, habetque, nec ulli, nisi Deo subjicitur. Pegasus percussa pede terra fontem excitat Musis sacrum; hoc nihil aliud esse putes, quam nominis celebritatem, quam alatus equus, idest fama peperit, quæ virorum excellentium ingenia ad describenda, atque tractanda monumentis præclara facinora sapientium movet, & acuit; nam de fonte Musarum potare scribentes, non ab re quidem finxit antiquitas. Ad ultimum Perseus educatorem suum Polydecten vertit in saxum. Pulchre id quoque confictum est, ac sapienter; jam enim Polidecten hujus vitæ labores esse, & quasi palæstram ostendimus. Victis igitur omnibus adversantibus, & domitis atque calcatis præsentis vitæ periculis ac certaminibus cunctis, stuporem quodammodo domiti, ac superati labores concipiunt, & tanquam fiant sine sensu lapides, sublimi sapientiæ spiritu, & alta mente despiciuntur. Si plura in hanc Mythologiam dixerim, vereor, ne nova fiat metamorphosis, & in volumen etiam Perseus Epistolam vertat. Vale,

(a) Euseb. in chron. lib. post.

(b) Pomponius Mela lib. 3. tit. Æthiopia.

(c) Horat. lib. 3. carm. ad Mæcen. Ode 16.

(d) Virg. 6. Æneid. v. 735.

(e) Virg.

(e) Virg. 1. Æn. vv. 204. & 205.

(f) Apud Virg. 6. Æn. vv. 692. & 693.

(g) Plutar. ex Euripide in Pyrrho.

(h) Horat. lib. 1. Carm. ad Augustum ode 12.

(i) Idem in arte Poet. v. 394.

(k) De qua re legendus Cicero in lib. Philos. Stoicorum etiam lingua loquitur Horatius lib. 1. carm. ad Mæcen. ep. 1. vv. 106. & 7. inquit

*Ad summam sapiens uno minor est Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum.*

Epistola XXIX.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

ARGUMENTUM.

*Plura versat, quæ præsertim attinent ad libellorum suorum
castigationem, impressionem, & celebritatem.*

Litteras tuas accepi pridie Nonas Januarii scriptas, quibus propter nimias occupationes serius respondi. Quod ad Hieronymum bibliopolam attinet, te statim initio certiores feci, esse nostros Bononiæ libellos, ut eruditorum manibus versentur, & sicubi opus sit, castigentur. Quem fuisse veterum scriptorum morem, non ignoras, ac propterea in Arte Horatium (a) dixisse.

Quintilio si quid recitares, corrige sodes

Hoc agebat & hoc.

Ac Ovidium (b)

Utque meus lima rarus liber esset amici,

Non semel admonitu facta litura tuo est.

Et iterum (c)

Sape ego correxi sub te censore libellos

Sape tibi admonitu facta litura meo est.

Quare Plinius junior censuram, & castigationem Taciti exposcens, inquit (d), *Intende in librum meum.* Scripsi præterea omnium favore, ac plausu exceptos fuisse, & hortantibus amicis, immo efflagitantibus post longam cunctationem meam bibliopolæ optimo ac eleganti-

tissimo, ut excuderentur, traditos, nec esse mihi integrum alium deligere chalcographum. Quod si facere potuissem libenter illos ad te continuo misissem, ut istic excuderentur. Et litteras continuo ad Leandrum, & Achillem Philerotem de ea re dedi, ut si fieri posset, tibi satisfacerem; sed jam cum bibliopola transacta erant omnia, ut novum capere consilium minime licuerit. Secuta est postmodum ipsorum libellorum impressio, & nunc maxime fervet opus, cui (sicut spero) ante exactum mensem Februarium extrema imponetur manus. Sed crevere volumina, uti videbis; multos enim scriptis nostris inseruimus, & celebravimus sponte non paucos, plerisque rogati, ubi non parva tui quoque mentio est; nec enim te inhonoratum reliquimus. Quantum res hæc doctorum hominum favorem in dies magis mihi conciliaverit, quantum vero famam adauxerit, incredibile dictu est. Frequentes testantur eruditorum gratulationes & litteræ, quas si legere posses, non lætareris modo, sed etiam stupefceres, ut minime dubitare debeas, successurum nobis, & nostram in portu famam navigare. Phileros noster, Phasianinius, item Ludovicus Cœlius Rhodiginus vir scriptis, & utraque lingua insignis, quique incredibili me benevolentia & favore prosequitur, & Leander Albertus nostri amantissimus, multique alii librariam nobis officinam frequentant, & partem operis misere ad me gratulabundi; cujus quanta sit expectatio, dicerem, nisi de me loquerer. Censuræ Balthassaris tui Castillionis viri summi ac eruditissimi libenter id subjecissem, quem plurimi a me fieri, non ignoras; sed nullo pacto præstare id potui, causasque binis jam tibi declaravi. Mittam id ad te cum suo quidem ornatu integrum propediem, ut ipsi Balthassari per te nostrum fiat munus, & mittam ipse, qui perferat, si quem tamen nactus fuero, cui recte committi possit. Quare feras, ut Horatii documento (e) utar, Non culpes quod mutari non potest. Quod vero ad Tragœdiam attinet, plena laus, & vituperatio non debetur nisi exacto. Interlocutorum in ea numerum non superant aut Senecæ Tragœdiæ, aut Euripidis pleræque. Sed nonnisi bene concocta, & (ut puto) non sola prodibit in publicum; est enim mihi in animo latinam facere vel Medeam Euripidis, vel Hippollitum, vel
utram-

utramque, si grandibus cœptis Deus annuerit. Oden Nicolai Crassi, in qua velle te quædam mutari, scribis, non accepi. Ad Posthumum scripsi. Is ad me tuam misit novam, quam legi libenter, & probavi, & simul conjecturam feci, quantum in eo genere sis profecturus, si perges. Ad Achillem misi, quam de obitu genitricis ad eum scripsisti, qui te miris effert laudibus, & ingentes gratias agit. Da operam, ut vir illustris Balthassar tuus mihi jam rescribat, ne nimium crescente usura, solutio fiat in dies difficilior. Ejus igitur ac tuas litteras vehementer exspecto. Vale. Ex Forocornelii MDXV. XII. Calen. Februarias.

(a) Horat. in arte vv. 437. & 38.

(b) Ovid. lib. 2. Epis. ex Ponto ep. 4. Attico v. 17.

(c) Et iterum lib. 4. Epis. ex Pon. ep. 12. Tuticano vv. 25., & 26.

(d) Plinium Tacito commentarios suos emendandos, corrigendosque misisse, & vicissim Tacitum Plinio, fatetur Plinius ipse lib. 7. ep. 20. At nullibi ad Tacitum scribens inquit: intende in librum meum.

(e) Castigandus hic etiam Flaminus est; nullibi enim Horatius tradit, quod ei Flaminus tribuit, documentum.

Libri Quinti Finis.



JOANNIS ANTONII FLAMINII

FOROCORNELIENSIS

EPISTOLARUM FAMILIARIUM

LIBER SEXTUS.

In hoc libro aliquot Mythologiæ, idest fabularum
Interpretationes continentur.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus
Jacobobo Sannazario (a) S. D.

ARGUMENTUM.

*Filium in perquirendis clarorum virorum amicitiiis diligen-
tem laudat. Optimum ejus successum in Deum refert.
Latatur de comparata a Filio Sannazarii necessitudine.*



Inter præcipua, quæ mihi de filio contigere
optabilia, quæque incredibili me gaudio &
voluptate affecerunt, fuit illius vehemens
studium & summa in perquirendis claro-
rum virorum amicitiiis diligentia. Qua qui-
dem in re patri non dissimilis, & meis
maxime præceptis obtemperans, quantum
profecerit, licet animadvertere, quia quod imprimis op-
tavit, ita consecutus est, ut non frustra suum in eam
rem studium contulisse, videri possit. Nam in primariis
Ita-

Italiæ urbibus ejusmodi amicos sibi magno successu comparavit non paucos, ita quidem, ut admodum juvenis notus jam sit per totam Italiam factus, & quod maturiore quidem ætate raris contigit, non incelebre nomen sit adeptus, & tantum jam illi tribuant docti, quantum optare olim ausus vix essem pater. Quare quod talem genuerim filium, video me jure gloriari posse, neque si glorier, debere vel indecens mihi vel mirum cuiquam videri: sed absit a meo ingenio, meisque institutis gloriari. Omne, quodcumque est, Deo acceptum refero; Dei enim munus intelligo, quod eum sortitus sim filium, quod summam in educando illo, ac instituendo, ut in talem aliquando posset evadere, mihi curam injecerit, quod demum tot laborum, & paternæ diligentiae hosce fructus uberrimos, & quasi mercedem hanc esse voluerit. Non enim tantum munus in tam effœta ætate, atque in tam corruptis & perditis moribus esse non divinum potest, quum præsertim vix primam ingressus adolescentiam, tanquam nobilis pullus paternæ domus & Patriæ nidum sit egressus, ac citius, quam ætas illa, quæ custodis adhuc egere videbatur, ut omnes existimabant, pateretur, longius evolaverit, ausus Romam & ad Leonem decimum Pontificem Maximum cum nostris & suis litterariis munusculis proficisci. Nec tamen illius ardens virtutis & comparandæ sibi famæ desiderium tanta ubique morum illuvies & fœditas restinxerit, aut ullo tempore, ullo in loco cœptum ab ipsis pene cunabulis cursum illi remiserit. Neque vero, quod ego hæc tantopere efferam, putes, me arroganter facere. Nihil est magis alienum moribus meis, vel quod magis devitaverim semper. Dei munus hoc ingens laudo, illius in me liberalitatem effero. Verum ad id jam, unde digressus sum, redeo. Servavit igitur in te quoque sibi conciliando veterem filius meus consuetudinem, & laudabile, quod diximus, institutum, in quo nunquam sic patri, ut proxima ætate satisfecit, qui claritate tuarum virtutum ac nominis celebritate permotus, data opera Neapolim venerit, ut quæ de fama jamdiu noverat, etiam de facie aliquando nosset, & præsens præsentia diu optata frueretur, seque tibi ipse quoque noscendum præberet tui cultorem maximum nominis, & virtutum admiratorem.

Quod esse illum quidem assequutum, ejus mihi litteræ declarant, ex quibus cognovi, statim quidem illum sic abs te in amicorum numerum esse receptum, ut paucis diebus non tanquam novi amici, sed ut veteris familiaris apud te locum sit habiturus.

[4] Jacobus Sanazarius dictus Aëtius Sincerus, Poësis doctissimus, & Auctor commendatissimi poematis de Partu Virginis.

Epistola II.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

ARGUMENTUM.

Filii desiderium probat. Sibi de plaufibus gratulatur. Filium stimulis & consilio fovet. Mythologias ei pollicetur.

Tuum, fili, desiderium non me offendit, sed mirifice delectat, & auget mihi voluntatem, & studium tibi multo magis satisfaciendi. Quid enim esse mihi gratius possit, quam cernere quotidie magis, te rerum illarum desiderio teneri, quæ ad ornatum ingenii, & ad augendam eruditionem tuam pertineant? Quod paternis tantopere scriptis delecteris, non miror; pietatis affectus est in patrem filii, cui majora, quæ cudimus, quam revera sunt, videri certe, mirum non est. Si tamen verum est, quod scribis, & alii quoque non indocti homines idem sentiant, est, quod laboribus nostris, & longis vigiliis gratulemur, quod talem in dicendo facultatem, quæ rarior contingit, assecuti videamur. His tu quidem stimulis accendi magis, ac dare operam maxime debes, ut non dissimilis appareas, quum præsertim magno jam gradu eloquentiæ iter ingressus sis, ad quod nostra te domestica & diligens institutio plurimum juvit, & quamquam
ut

ut nobilis pullus e nido jam evolaveris, impoſterum juvabit. Quod ad Mythologias attinet, ne dubites aſſecuturum te, quod tantopere optaveris, & a me petieris. Scito, aliquot jam confectas eſſe, quas propediem ad te mit- tam. Sed cogito majus adhuc, & gratius tibi munus effi- cere, numero ſcilicet & claritate quarumdam, ad quas multo quidem majore ingenio & indagatione opus eſt. Sed in iis labor pene incredibilis Poetarum arcana rimari, & quid altiffimis voluerint figmentis, exquirere, ac inve- nire. Spero tamen pertinaci labore noſtro ac industria id ita me quidem effecturum, ut ſtudium ac diligentiam in ea re noſtram doctiſſimus quiſque non improbet. Tu moram, ſi forte ob deſiderii magnitudinem longiuſcula tibi videbitur, æquo animo ferre debebis, quum jam ſcias acceſſurum ad te cum fœnore, quod diutius expecta- veris. Vale. Ex Forocornelii. MDXV.

Epistoła III.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

MYTHOLOGIA SOCIORUM ULTISSIS.

ARGUMENTUM.

Latentem fabula ſenſum penſitat. Documentum pro filio ex ea elicit.

QUæris a me, cur fabulati Poetæ fuerint, Uliſſis ſo- cios, præter ipſum Ducem, in varias brutorum for- mas a Circe fuiſſe mutatos; propter quod in ſepti- mo Æneidos Virgilius (a) dixerit,

*Hinc exaudiri gemitus, iræque leonum
Vincla recusantum, & ſera ſub nocte rudentum
Setigerique ſues, atque in præſepibus urſi*

*Savire, ac formæ magnorum ululare luporum,
Quos hominum ex facie Dea sava potentibus herbis
Induerat Circe in vultus, ac terga ferarum.*

Ridicula quidem ista videri queunt, nisi latentem sensum habeant, & altius inspicienda sint, quæ sapientissimi vates illi, qui talia commenti sunt, excogitavere, ut figmentorum istiusmodi illecebris animos allicerent, & humanam documentis vitam excolerent. Namque, (ut Horatius (b) inquit),

Aut Prodesse volunt, aut delectare Poeta.

Circe igitur, quam formæ bono, & contu monstrosa hæc miracula panxisse audis, nihil aliud esse, quam inhonestam voluptatem & libidinum intemperiem putes, quæ nisi sapientiæ telis & clypeo repellantur, animis irrepunt, & captos sensim homines in fabulosas istiusmodi formas transmutare finguntur. Ratio enim sola est, qua quidem homo ceteris animantibus præstat: hanc ubi exuerit, similem brutorum fieri, necesse est, quæ (uti Salustius (c) inquit) natura ventri finxit obedientia. Nam perfecta ratio (ut inquit Seneca (d)) proprium hominis bonum est, cetera illi cum animalibus communia. Abjecta igitur ratione, solis homo vacat appetitibus, quibus ut indulgeat, sæviendi causas invenit, & leo fit, cuius quidem animantis peculiaris est ira. Quia vero eorum impulsu, ut illis ministret fomenta, & materia non desit, multa invadit, ac diripit, lupus efficitur, cuius propria est rapacitas. At quia pestium animi fere omnium tanquam seminarium quoddam ipsa voluptas est, jure in porcum transformari dicitur, cum sordibus libidinum obrutus, & uti volutabris immersus esse, deprehenditur. Et quia ex his turpitudine ingens atque deformitas gignitur, non immerito in ursum transformari, fingitur, quod animal quam deforme sit, nemo est, quem lateat. Hoc ego puto Platonem (e) sensisse, qui animorum nostrorum in varia brutorum corpora transitum fieri, dixit. Prudenter autem commenti sunt Ulyssem ipsum non transmutari, qui sapientissimus ab Homero (f) & omnium virtutum numeris perfectus inducitur, quia sapiens, quem Uliesses repræsentat, affectibus major est, & voluptate non vincitur. Fabellæ hæc perquam lepida & utilis admodum, ut quæ de media Philosophia deprompta sit, animo tuo tenaciter inhæ-

hæreat, ne amissa per voluptates inhonestas, & vitiorum
fordes humana forma, ferinam induas, & tanquam unus
de numero sociorum Ulyssis brutum efficiare. Vale.

(a) Virg. 7. Æneid. vv. 15. & seq.

(b) Horat. de Arte Poet. ad Pison. v. 333.

(c) Salust. proem. in hist. de conjurat. Catil.

(d) Seneca ep. 76.

(e) Plat. dialog. 9. de Justo, & lib. 26. de pulchro.

(f) Homer. lib. 1. Odyss.

Epistola IV.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

MYTHOLOGIA MYRRHÆ, ET ADONIDIS.

ARGUMENTUM.

*Myrrha & Adonidis fabularem historiam considerat, & sen-
sa perquirat.*

LAudo te, quod Poetarum figmenta rimeris, & ex fa-
bulis fructum quæras, quum ea, quæ specie ipsa
videntur monstrosa, arcanum aliquod occultare exi-
stimas, & sensa perquiris. Faciam, quod te velle intelli-
go, ut quantum viribus ingenii, ac diligenti vestigatione
præstare possim, nihil eorum, quæ ex me quæsieris, tibi
deinceps obscurum sit. Quod igitur ad Myrrhæ, & Ado-
nidis Mythologiam attinet, scito, Poetas esse fabulatos
Myrrham Cynaræ Cypriorum Regis filiam turpi amore,
patris correptam cum eo concubuisse, & concepisse, qui
cognito facinore stricto illam gladio persecutus fuerit, de-
mutatamque in arborem Adonin edidisse, quem Venus ef-
fictim amaverit. Fabulæ hujus hic sensus est. Myrrha
quidem arbor est, quæ Solis torretur ardoribus, quem re-
rum omnium patrem antiqui dicebant, ob idque patrem

ardenter amasse fingitur. Patrem ipsum factam jam gravidam gladio stricto, qui sunt radii solis, persequi ajunt, quod ubi hæc adoleverit arbor radiis exusta solaribus, quos Græci *ραγάδας* vocant, scissuras contrahat, de quibus Adonis enascitur. Is autem succus est, quas esse matris lachrymas fingunt. Guttæ sunt ex arbore manantes, quæ stactæ a Plauto, (a) & ceteris vocantur, nam græce *σακτῆ* gutta nuncupatur, quæ inter Myrrhæ genera (nam multa sunt, uti Plinius scribit (b)) principatum obtinent. Quod vero sic natum Adonin Venus amaverit, ideo fabulati sunt, quod sicut Fulgentius in suis Mythologiis (c) ait, hoc pigmenti genus fervidum sit, ac libidinis incentivum, & pharmacum. Unde eodem teste Petronius Arbiter (d) ad libidinis concitamentum myrrhinum se poculum bibisse refert. Nam & Sutrius (e) comoediarum scriptor introducit *Glyceram* (f) meretricem dicentem, *Myrrhinum mihi adfers, quo virilibus armis occurssem fortiuscula*. Quod Adonis in florem demutatus fuerit, duplici ratione fictum esse, videri potest; vel quod Veneris voluptas, cujus Adonis occultam significationem continet, tanquam flos quidam placens atque delectans, brevissima quædam res est (nihil enim floris vita brevius); vel quod Veneri suavitas, ut flori, quædam insit, unde & a suavitate nomen Adoni est inditum; Siquidem Græci *ἀδών* suave dicunt, sive quod apud illos *ἀδω* placeo. Myrrhæ, & Adonidis *τὴν ἐτυμολογίαν* habes. Quare si quid aliud sit, quod tibi explicari velis, dabo operam, ne te frustra quæsisse, arbitrere. Vale. Ex Forocornelii MDXV.

[a] Plaut. Curcul. sc. 2. a. 1., & Mostel. sc. 3. a. 1.

[b] Plin. nat. hist. lib. 12. c. 26.

[c] Fulgen. lib. 3. in fab. Myrrhæ, & Adon.

[d] Petron. Arbiter in fragmentis Satyricon, quæ commentariis, & notis illustravit Michaeli Hadrianide.

[e] Furius, non Sutrius.

[f] Leg. Glyconem, non Glyceram. Vide sis commen. & not. Michael. Hadrian. in c. 104. frag. Satyr. Petron. Arb.



Epistola V.

Joannes Antonius Flaminus
Balthasari Castillioni (a) S. D.

A R G U M E N T U M.

Balthasarem minus in scribendo sollicitum ad litteras mittendas invitat. De filio inquit. Familiaris causam ei commendat.

Peculiaris est impatientia vehementer expectantibus; crescit enim mora desiderium, cujus proprium est odisse dilationem. Id jandiu ego sum expertus, quem diuturna litterarum tuarum expectatio suspensum tenuit, & adhuc frustratur. Sperabam e litteris, quas proxime filius meus ad me dedit, scripturum te, ac binis meis responsurum; sed ecce jam tertia venit epistola, & adhuc taces, & nimio silentio spem meam eludis. Repetenda sunt tibi, quæ initio scripsisti, ac pollicitus es, te scilicet meis litteris responsurum semper. Standum est promissis; quæ si fallas, justam querendi causam præbes. Nullus (ut puto) nunc erit excusationi locus. Tabellarii opportunitas, qui tibi has reddet, quia is ad me reversurus est, te quidem ad scribendum invitare debebit; quod ut facias, te vehementer rogo. Neque enim scribere possem, quanto jandiu tuarum litterarum desiderio tenear, in quibus velim me certiolem facias, quid agat filius, an tibi satisfaciat, ac satis expectationi tuæ respondeat; quorum consuetudine delectetur; bonorum puto, sic enim ab ipsa infantia est a me institutus, ac semper admonitus, & tua successit cura & diligens educatio, ut non aliter putare debeam, quamquam in tam perditis moribus difficilis est cautio, & aulicorum commercia, quæ (ut nosti) plerumque corruptissima sunt, non facile ab eo devitari posse arbitror: quæ si quis illæsus evaserit, non minus ille sit fortunatus, quam qui per Symplegades (b) illæsus enavigaverit. Ignosce talia scribenti, si tibi subdubitare videor, immo anxius esse. Multæ sunt causæ, quas tu pro tua singulari prudentia non ignoras, quibus nequaquam

quam prorsus carerem, etiam si sub meis semper oculis foret. Et scio te non ignorare, quamvis nondum sis pater, quam sollicita res sit parentum amor, cui familiari est etiam tuta metuere. Verum hactenus ne te offendam, ac tuæ de illo curæ ac diligentiae videar diffidere. Qui tibi has reddet, ex meis intimis est familiaribus, cui quidem, atque adeo toti familiæ ob multa in me officia plurimum debeo, qui se istuc contulit causa prædii cujusdam, quod esse istius fisci mihi affirmat. Veterem illius columnam invidia quorundam (latissime patet hoc vitium) de longa illius possessione pellere conatur, & externum cultorem inducere; quod est quidem (uti audio) contra loci consuetudinem, ac institutum. Hujus igitur causam tantum tibi commendo, ut majore studio, magisque ex animo commendare non possim. Non attinet multa scribere. Ego illi (vide quæso quantum mihi de te arrogem) omnia sum pollicitus; venit ergo spei plenus. Rem ipse coram enarrabit; non enim ego debui longior esse, præsertim apud te, quem scio nec velle, nec pati solere ab amico, quod plerumque diffidentiae signum est, impensius rogari. Unum illud addam, non minori mihi curæ hoc esse, quam si mea res ageretur. Non dubito, esse te quidem operam daturum, ut familiaris meus homo certe optimus, ac tuo favore dignissimus cum tota familia sua intelligat, meas litteras magnum apud te pondus habuisse. Vale.

[a] Balthasar Castillionus Mantuanns Nebularix Comes Orator, ac Poeta eximius, qui a Clemente VII. ad Carolum V. Imperatorem legatus missus, ipso eodem Imperatore curante, Abulensis Episcopus renunciatus est. Paul. Jov. in elog. DD. c. 77.

(b) Symplegades intulæ sunt, vel potius scopuli maris Euxini apud os Bosphori Thracii. Plin. lib. 4. c. 13.



Epistola VI.

Joannes Antonius Flaminus
Balthasari Castillioni S. D.

A R G U M E N T U M.

*Balthasaris litteras plurimi facit. Sui, sui que familiaris
grati animi sensum declarat. Eundem rogat, ut causam
bene ceptam non deferat.*

A Ccepi litteras tuas, quæ mihi jucundissimæ fuerunt, ob alia quidem multa; sed præcipue, quod magno indicio cognovi, quanti meas ipse feceris, qui plurimis, & maximis implicitus negotiis passus non fueris tabellarium sine tuis ad me litteris reverti. Quod ego quidem tanti facio, ut initæ inter nos amiciciæ fructum id esse non parvum, putem. Nam tibi ego illustri viro genere, opibus, præclaris animi dotibus, ac præcipue litteris præcellenti, quantum placere studuerim, ac studeam, dici nunquam posset. Quod quidem quando videor assecutus (neque enim puto me falli) tantum equidem lætor, ut nulla re mihi jamdiu sic lætari contigerit. Quæ de filio meo, si verba numerentur, ut copiose, si eadem ponderentur scripsisti, magnam mihi voluptatem attulere, quod gravissimum quidem judicium tuum ac testimonium scio, non solere quemquam fallere. Nec alium certe sperabam filium fore, si tibi tali viro placeret. Quare jam in utramque (ut dici solet) aurem securus dormiam. Amicus ille, quem proximis tibi litteris commendavi, magnas quidem mihi, sed tibi ingenteis gratias agit, cui non tam quidem jucundum fuit, quod te auctore, fuerit assecutus quod maxime cupiebat, quam quod te talem patronum sit nactus. Quo nomine ego quoque me tibi non parum debere, puto. Audio tamen adversarios nescio quid moliri, & conari, ut beneficium tuum irritum faciant; sed homines ego mihi conjunctissimos ac optime de me quidem meritos sic erexi, ac ita in spe tui patrocinii confirmavi, ut illos sibi minime nocere posse, arbitrentur. Quæ ne spes eos fallat, te
vehe-

vehementer rogo. Festinabat tabellarius, ut vix pauca hæc scribere potuerim. Quod ideo dixi, ne te præsentis epistolæ brevis offenderet. Vale.

Epistola VII.

Joannes Antonius Flaminus
Balthasari Castillioni S.D.

ARGUMENTUM.

Certior factus de statu, & optima conditione filii macrorem exuit; eumque Castillioni in tutelam tradit.

I Ncredibilem cepi ex litteris M. Antonii Flaminii filii mei lætitiā ac voluptatem; ex iis enim multa cognovi, quæ me quidem mirifice delectarunt; sed nihil magis, quam quod in tuum illustre contubernium illum receperis, neque uti patronus clientem, sed uti pater filium. Quid potuit mihi optabilius, aut jucundius contingere? Sed eo quidem majus fuit gaudium meum, ac voluptas, quod diu fueram sollicitus, ut qui essem incertus, ubi esset, & quid ageret. Nam Roma discessisse illum, audieram, sed quo se contulisset, quia nihil certi afferebatur, ignorabam: neque id sane ex ejus litteris scire poteram, quæ non perferebantur. Scio, te non ignorare, quam sit anxia res paternus amor, quas curas paterni affectus exsuscitent, ubi præsertim gravior aliqua suspicio incidit. Multa mihi veniebant in mentem tristitia, donec impatiens diuturnioris moræ Urbinum misi, qui sciscitaretur, an ibi esset, quia agebant nonnulli, se audisse istuc profectum esse. Ita ingentem ac longum mororem secuta est non impar lætitiā, quam maxime adauxit tuæ claritatis, & excellentium virtutum splendor, in cujus contubernio futurum deinceps illum, video. Quanti me hoc putas facere? Quam enim poterat filius meus ad prosequenda studia, augendamque doctrinam faci-

faciliorem, ac expeditiorem viam sortiri? In hanc sententiam plura scriberem, nisi vererer, ne me potius adulari putares, quam quod sentiam scribere. Unum illud addam, putare me, non facile potuisse illum secundam, magis alibi fortunam experiri, aut dignorem ac utiliorem conditionem adipisci, qui te patronum sortitus sit virum illustrem genere, opibus, auctoritate, claritate famæ, doctrina, & utroque genere dicendi insignem, & in er raros in hoc genere nostro seculo adnumerandum. Filium tibi meum, non quia necessarium putem, sed quia paterni vis amoris cogit, sic commendo, ut parentis in talem filium, & quidem unicum pietas & affectus patrii, quos esse vehementissimos non ignoras, exposcere, ac optare intelligis. Qualis autem is in te futurus sit, dicere possem, nisi essem pater. Sed tu acri præditus judicio pervidisti, quid de eo sperandum sit, ac tibi polliceri possis, qui non parvo illum studio in contubernalem tuum delegeris. Non attinet, me plura de hac re scribere, qui mihi jam persuaferim illum quidem non alium apud te, quam filii locum esse habiturum. Vale.

Epistola VIII.
 Joannes Antonius Flaminus
 Balthasari Castillioni S.D.

A R G U M E N T U M.

Taciturnitatem suam excusat. Filium Castillioni commendat.

REs est permolesta otii inopia laborare amicitia studentem officiis, quorum habenda imprimis ratio est, quibus si non respondeas aut segnis habeare, aut contemptor. Horum in me neutrum jure cadit, qui & negligentia fuerim domitor semper acerrimus, & in amicitia cultu non facile cuiquam cedam. Dices, quorsum hæc

hæc? Ne scilicet de me quicquam tale suspicarerè, quod non continuo humanissimis ac elegantissimis litteris tuis responderim. Accedit etiam, quod non facile scire possum quinam istuc veniant, in quos si forte incido, ita plerumque festinant, ut non detur quicquam apte scribendi spatium, quod mihi nunc maxime contigit, qui repente scripta legere non potui. Vide qua tecum agam fiducia, qui sic scribere audeam. Quid faciam? Accuses potius ineptitudinem, & orationis inconcinnitatem, quam officium meum, ac nimiam in rescribendo taciturnitatem. Tuæ quidem litteræ tantam mihi voluptatem attulerunt, quantum consequi verbis mihi difficillimum foret. Quod a me petis, ut ad te crebro scribam, faciam ita quidem id sedulo, ut mirari possis, cum sim occupatissimus, & summa laborem otii inopia. Filium tibi meum desino commendare, quia necesse non est. Tu enim ita meas subiisti partes, ut minime mihi dubitandum putem, quin omnia circa illum prospere cedant, cujus tu sic geris curam, ut majorem præstare genitor non possit. Quod reliquum est, tui memor promissi rescribe, & me (ut facis) ama. Vale.

Epistola IX.
 Joannes Antonius Flaminus
 Balthasari Castillioni S.D.

A R G U M E N T U M.

Suam in scribendo diligentiam ratam habet. Promissum a Castillione repetit. Junioris Flaminii commendationem urget.

CEpi ex litteris M. Antonii Flaminii filii mei non mediocrem molestiam, quod ex iis ammadverti, binas meas, quas ad te post nuncii mei reditum ad te miseram, tibi redditas non fuisse. Possum enim
 vide-

videri parum in te officiosus, qui quum p tieris a me, atque rogaveris, ut crebro ad te scriberem, nihil adhuc forte puter scripsisse. Sed & scripsi, & crebro quidem id facerem, modo essent, quibus recte committi possent litteræ. Sed pauci admodum sunt, qui operam hanc fideliter præstent. Quare te vehementer rogo, ne me tam inhumanum, aut inofficiosum putes, ut hucusque siluerim, quo quidem non facile alius magis impiger in scribendo sit. Et hoc plane est, quod me angit; nam quo videri, & esse officiosior cupio, eo fit animo gravius quicquid votis obstitit. Hoc enim peculiare nobis est, ut quo vehementiora fuerint, hoc acrius lædant, & molestiora fiant, ac magis perturbent, quo magis irrit  spes ceciderint. Hinc fieri solet, ut animus tædio irriti laboris plerumque languescat, ac refrigescat officium. Hoc mihi tamen obstare non poterit, quin in sententia perstem ac diligenter operam dem, ne, etiamsi in ventos abeant qu  scribimus, jure tibi accusandus veniam, tanquam non scripserim. Tu quia promissi tui memor, eodem in me animo ac studio esse debebis; promptiorem enim me ad scribendum reddes & alacriorem. De filio ne quid scribam, ratio est, quia is mihi abunde suis declaravit litteris, nunquam sibi melius fuisse, nec patrem sibi, nec paternam domum deesse, nihil denique quod  tati, quod suis studiis necessarium sit, aut optari conveniat. Qu  cum ita sint, temperantur mirifice paterni affectus, ac reprimuntur. Et quamquam nulla in re te admoneri opus est, & per te abunde sapis; attamen quia res admodum anxiosa est paternus amor, qui etiam in tuto timet, nihil magis a te peto, nihil est, quod mihi majus præstare possis, quam si Argi oculis (ut dici solet) semper inspexeris, quibuscum versetur: scis enim, pravorum consuetudine nihil adolescentibus esse perniciosius. Sciebam non oportere, hoc a me scribi tibi præsertim, quum mihi a principio persuaferim non minus diligentem & accuratam esse institutionem tuam, quam meam; sed æquo animo (ut consuevisti) meam sollicitudinem feres, ac patriæ pietati, qu  supervacaneum etiam timorem frequenter ingenerat, veniam dabis. Vale.

Epistola X.

Joannes Antonius Flaminius
Guido Posthumo S. D.

A R G U M E N T U M.

*Posthumii in se, filiumque Flaminium benevolentiam effert,
eique se par referre testatur.*

Multa de te diligente & summa, quantum perspexisse videor, cum voluptate scripsit ad me filius meus junior Flaminus, ex quibus facile cognovi illum quidem abs te non parum diligi, te autem ab eo non amari solum, sed etiam mirifice coli. Adde, quod non pauca scripsit de tua in me benevolentia, deque sermonibus, quos & perhumaniter & honorifice habere de meis solitus amicitiae veteris memor, & cultor. Hæc mihi voluptatem attulere incredibilem, & meas partes esse duxi, ut tibi declararem, hæc mihi jucundissima fuisse, & me ceteris quidem in rebus abs te vinci, amore non vinci. Inhæsit enim animo meo tenaciter ille, ex quo tempore mihi cognitus es; nec loci, nec temporis longinquitas memoriam delevit eorum dierum, per quod, dum Montagnanæ profiterer, mecum suavissime versatus es, ubi & humanitatis istius, & constantis erga me benevolentiae signa dedisti nequaquam obscura. Quare quod me sic ames, non miror, & tamen præter modum gaudeo. Quod vero sic laudibus efferas, & plurimum lætor, & gratias ago. Quid enim mihi optabilius evenire, aut jucundius possit, quam amari a tali viro, & probari? Verum dolui, quod serius audierim, te in istis locis esse; nam scribere ad te hucusque non distulissem, nec commissem, ut me negligentem suspicari posses, aut tui oblitum. Qui si cognovero, te diutius istic futurum, dabo operam, ut intelligas, & quanti te faciam, & conservandæ inter nos, & augendæ benevolentiae a me rationem diligenter esse habitam. In qua re, si tu quoque (ut spero) mihi responderis, non dubito fore, ut magnam ex ea re uterque voluptatem capiat. Vale.

Epi-

Epistola XI.

Joannes Antonius Flaminus
Bonaventuræ Cotignolano Minor. Theol.
S. D.

A R G U M E N T U M.

*Indicat quid actum fuerit, reliqua ad internuncium nar-
randa remittit. Filium se Romam misisse nunciat.*

QUæ post tuum discessum acta fuerint, scriberem plu-
ribus, nisi ex Sebastiano Tertiario, qui tibi has
reddet, multo melius atque commodius quam
ex meis litteris omnia scire posses. Is enim vir & fide
summa & sedulitate præcipua internuncius fuit, & suo
sermone rem plurimum juvit, ut non dubitem, quin
res tota jam transigi potuerit, si tu proximis diebus ad-
fuisses. Matrona enim prudens, & acri ac modesto præ-
dita ingenio tibi plurimum tribuens ac fidens eo rem
deduxit, ut diceret, nolle se quicquam, nisi te præsentem,
transigi. Ego qui nolui nimium videri avidus, nullum
postea verbum feci. Illa tamen postea de me aliquoties
& de filio meo cum eodem Sebastiano locuta est, ut signis
evidentissimis in eam venerim sententiam, ut credam, ma-
xime illam cupere, quod optamus, transigi. Nam etsi
prudens admodum est, & quæ sua sit voluntas velamento,
quantum potuit, verborum texerit; attamen multa fuere,
quibus ego in eam, quam modo dixi, sententiam vene-
rim. Sed quia idem Sebastianus, qui rebus omnibus
interfuit, & quo illa maxime usa est, omnia tibi coram
enarrabit, non ero igitur longior. Tua video nobis præ-
sentia opus esse, nec rem aliter transigi posse. Quare,
si me amas, & honestissimæ causæ, cui te auctorem &
ducem præbui, faves, & perfici optas, da operam,
ut quam citissime potes, ad nos venias, & rem ea, qua
præditus es sapientia, ita tractes, ut si divina (uti ego
arbitror) voluntate excitata est, optatum tuo studio ac
diligentia exitum sortiatur. Misit M. Antonium filium
meum proximis diebus Romam cum meis & suis opus-
culis

culis ad Pontificem Maximum. Adhuc in itinere est: spero ante Calendas Junias reversurum, nisi quid impedimento fuerit. Quibus autem motus causis illum putaverim mittendum, coram tibi dicam. Feci id non sine omnium nostrorum & simul amicorum optimorum consilio. Tu, qui vales, efficacissimis apud Deum precationibus me atque illum adjuva. Nihil est, quod illi ac mihi pariter utilius ac magis impræsentia necessarium præstare possis. Tuas litteras, vel te ipsum potius vehementer exspecto. Vale.

Epistola XII.

Joannes Antonius Flaminus
Bonaventuræ Cotignolano S. D.

ARGUMENTUM.

Paucis se expedit, Epigramma in sui amoris testimonium ad Minoritam Theologum mittit.

QUum Sebastianus Tertiarius, qui tibi has reddet, jam jam istuc profecturus esset, de suo me adventu commonefecit. Brevem igitur ac repentinam hanc scripsi epistolam. Volui, te hoc non ignorare, ne tibi admirationem afferret hæc brevitās. Ego (quod ad rem nostram attinet) parato semper animo in utramque partem fui, laturus quemcumque eventum cœpta hæc nostra fortirentur. Misi ad te epigramma, quod nostris libellis, qui nunc Bononiæ imprimuntur, insertum est, ut scires, a me tui quoque rationem in iis esse habitam. Plurimi enim fuere, qui optaverint, & a me petierint se aliquo pacto in iisdem a me celebrari. Quibusdam quoque ultroneam, sicut nunc tibi, præstitimus operam. Tu quicquid est, in bonam accipias partem, rogamus. Volui id ego mei quidem amoris & observantiæ erga te meæ etiam apud posteros pignus quoddam & testimonium esse. Vale.

Epi-

Epistola XIII.

Joannes Antonius Flaminus
Balthasari Castillioni S.D.

A R G U M E N T U M.

Longiorem filii sui moram in patriam pietatem rejicit.

S Erius fortasse opinione tua redit ad te filius meus, sed votis & charitate paterna forte citius. Retinuissem diutius, & id æquo animo passa esset humanitas tua; sed cohibui me, & affectus, qui sunt in parentibus vehementiores, temperavi, ut patrio uterer jure modestius. Si te tamen mora hæc longiuscula offendit, concede quæso patris pietati quicquid deliquit filius, qui dum tui desiderio trahitur, paterno retrahitur, & utrique placere, & satisfacere studet, moram hucusque produxit. Quod te quidem tam æquo ferre animo decebit, quam Patri ignoscere. Vale.

Epistola XIV.

Joannes Antonius Flaminus
Balthasari Castillioni S.D.

A R G U M E N T U M.

Gravibus filii studiis consultum ire volens rem totam cum Castillione communicat.

M Aгна me diu, atque tam diligens de filio, quam necessaria cogitatio tenuit, quod ineunda mihi ratio est, ac longe impofterum prospiciendum, ut honori pariter ac rationibus nostris consulatur. Misi

Romam illum ea lege, ut postquam nostra expediisset pontificia munuscula, demum rediret ad genitorem, qui eram proximo illum Octobri Bononiam missurus, ut decretam mihi liberalibus operam artibus impenderet. Neque enim humanioribus hisce studiis ultra vacare aut necessarium, aut utile putabam fore, quæ plus quidem ornamenti afferre (ut nosti) quam emolumentum solent. Sed aliter, atque ego putaveram, evenit. Nam puer allectus Urbis adspectu & claritate, totque eruditorum frequenti congressu consilium cepit, si ego permetterem, ibi diutius commorandi. Turbavit me ea res primo; sed ubi me collegi, & rem diligentius consideravi, putare cœpi, non prorsus fore inutile, si aliquot menses in tanta Urbe, atque in tot clarissimorum virorum consortio esse sinerem. Nec obfuit. Facto postmodum bono contigit, ut tu inde illum abduceres, ac tuum faceres. Quod ego quidem ubi accepi, tam æquo animo tuli, quam iniquo tuleram initio, ubi cognovi, esse Romæ commoraturum, immo quidem sic gavisus sum, ut nihil libentius audierim. Sciebam enim qualem & quantum esset virum nactus, qui quum essem passurus, ut aliquot adhuc menses abesset, multo commodius, multo tutius ac utilius sic absfuturum, putabam. Nec me quidem fefellit opinio; scio enim quantum illi contulerit contubernium tuum, quantum illi ex consuetudine tua, vita, moribus & eruditione accesserit. Quæ sunt quidem ejusmodi, ut nulla unquam nos tui oblivio capere possit. Sed puto, jam tempus esse, (si tibi quoque ita videbitur, a quo illum sic diligere scio, ut solent a parentibus liberi) ut ejus gravioribus studiis consulamus. Nam cum sit ille mihi unicus, & in quo spes omnes meas reposuerim, & ubi æquum sit ingravescentem ætatem meam conquiescere, puto, non esse ultra differendum, ac nobis deliberandum, ut Bononiam statuto se tempore conferat, ubi tamen tam sit futurus perpetuo tuus, quam meus, & ad te, ubi & quoties ipse mandaveris, & voles, ad te revertatur. Nec quicquam esse mihi poterit jucundius, aut prius in optatis meis, quam si tu auctor consilii hujus fueris & effector, ut sub tuo potius, quam sub meo patrocínio Bononiæ, aut sicubi forte commodius tibi videbitur, operam studiis, quam dixi, navet. Ego quidem tale meum consilium sic tecum putavi,

vi,

vi, ut cum altero filii mei genitore, communicandum? Quod tu velim pro tua singulari humanitate, pro eximiiis virtutibus istis, ac præcipua in filium meum pietate sic excipias, ut non alienam, sed tuam rem agi putes. Et hoc quidem nostræ spes, quas in te quidem maximas reposuimus, summa fides & iustissima vota postulant, ut non tanquam alienum te hac in re, sed veluti auctorem, ac ducem experiamur. Quod ut non sperem solum, sed maxime fore confidam, præter ea, quæ jam diximus, tua erga nos ingentia merita, & eximia in filium pietas, facit. Vale.

Epistola XV.

Joannes Antonius Flaminus
Balthasari Castillioni S. D.

A R G U M E N T U M.

Lætatur de reditu filii integra Castillionis gratia.

SI me dixero magnam ex reditu ad me filii mei lætiam cepisse, faciam rem sane supervacaneam: sed eam cumularunt plenæ humanitatis & officii litteræ tuæ, de quibus abunde potui cognoscere integra illum gratia tua, esse ad me reversum, quo nihil potuit mihi optatius contingere, nihil certe jucundius. Nam si rem aliter cessuram putassem, eram æquo animo illius diuturniorem apud te moram laturus, dum tibi cum ipso patre morem gereret: quod quidem ex mea taciturnitate conjicere potuisti. Nam ex quo tibi meum aperui consilium, & quid optarem, ingenue declaravi, verbum de ea re feci nullum. Tu qua prudentia & humanitate præditus es, paternis occurristi votis, & opportuno tempore illum ad me remisisti, quo etiam nomine debere me tibi plurimum, puto. Et quoniam cumulum tantæ in nos

humanitati tuæ, totque officiis non solum hoc facto, sed liberali quoque pollicitatione in futurum adjecisti, quas debeo, gratias ago, polliceorque daturum me operam, ut me cum filio quibuscumque rebus possim, memorem & gratum experiare. Vale. VI. Idus Octobris. MDXV.

Epistola XVI.

Joannes Antonius Flaminus
Sebastiano Flaminio (a) S. D.

ARGUMENTUM.

Nepotem monitis, & consilio adjuvat.

Accepi litteras tuas, quibus nihil mihi jucundius accidere poterat. Vidi enim, tibi tandem fortunam arrisisse, cujus, ut est mos, non semper lætam se præbere, ita non usque tristem ac turbulentam fieri; nihil enim æque illi familiare est ac instabilitas. Tu, quantum potes, enitere, ut diu faveat; nam novit illa non numquam detineri se sinere, atque ibi diutius hospitari, ubi prudenter ac moderate res geruntur, fugitque eos maxime, qui se se non cohibent, & illa moderate uti nesciunt. Tu jam id prudentiæ longo rerum usu, diuturnis incommodis & damnis affecutus es, ut non dubitem, sic te omnia diligenter moderateque administraturum, ut in ista, quam nactus es, illustri familia possis esse, quamdiu volueris. Quod ubi feceris, cum multis incommodis, quæ diu expertus es, magnas perturbationes devitaveris, & cum magno emolumento gravitatis laudem non modicam tibi paraveris. Scio, te non indigere monitis, atque præceptis, attamen cogit me amor in te meus, quia mihi nepos & alumnus es, ut te sic hortor, ac moneam, ut te talem geras, qualem te optavi, & credidi, & tibi opus esse ipse intelligis. Hoc si feceris, quod te quidem
factu-

facturum minime dubito, omnia tibi ex sententia cedent, ac tuis studiis, quæ jam tibi non mediocrem laudem peperere, operam commodissime navabis. Tu tamen velim, crebro me certiores facias, an tibi in ista conditione respondeant posteriora principiis, quæ plerumque latiora esse consueverunt. Quod si est, laudanda tibi maxime fortuna est, ac tenaciter retinenda. Quare tuas litteras vehementer exspecto. Vale.

[4] Sebastianus Flaminus Forocorneliensis Joannis Antonii ex Fratre Nepos artium professor. Vossius de hist. lat. lib. 3. Edidit vitam B. Ambrosii Sanfedonii Ord. Præd. quam habes in Leand. de viris illis. Ord. Præd. lib. 5.

Epistola XVII.

Joannes Antonius Flaminus
Sebastiano Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

Monitis a Nepote in equiorem partem acceptis latatur. Per pauca de juniore Flaminio attingit. Novis Nepotem adhortationibus excitat.

Non equidem miror, tibi tam gratas accidisse litteras meas, & tamen gaudeo. Nam etsi satis novi, quanti me ac meas admonitiones facias, attamen ista commemoratio, quæ tuæ gratitudinis manifestum indicium est, & animi adeo libenter omnia, quæ scribimus, & dicimus accipientis, non potest mihi non esse jucunda. Quare sapienter facis, cum ea, quæ per te noveris, ab alio proposita sic accipis, ut nova, nec elato animo, sicut mos quorundam est, illa fastidis, sed grato accipis, magisque confirmaris, cum sentis, utiliter fideliterque suadentibus eadem videri. Hoc si constanter feceris, nihil est

est futurum, quod tibi ac tuis rebus magis conducat. Sed ea ætate jam es, usu rerum & experientia, ut credibile sit, te quidem prudenter omnia, matureque acturum. M. Antonius Flaminius patruelis tuus hic apud nos aliquot dies futurus est. Istuc quidem iter habuit, sed & breve tempus, & comitatus, & ignoratio, qua in parte urbis habitares, impedimento fuere, ne te convenire potuerit. Legit ipse litteras tuas. Pergrata illi fuere, quæ de se tam humaniter scripsisti, & eo nomine tibi gratias ingentes agit. Mirifice me delectarunt, quæ de Astore tuo magnæ indolis ac nobilitatis adolescente scripsisti, cujus quidem litteræ mihi perjucundæ fuerunt. Ejus tu curam gere non ut juvenis, sed ut senis, non ut præceptoris tantum, sed & fratris partes impleas, ut iste, quem scribis in te amor, & tuum sic meritum crescat, ut tibi illustrem istam familiam perpetuo devincias, & tuam facias domum. Quod facile quidem consequere, si tu, quod minime dubito, prudenter omnia & moderate gesseris, & dictis factisque tuis ea inerit gravitas, ut qui videant, audiantque non juveni pueriles annos creditos esse, sed seni. Nihil est amplius, quod impræsentia ad utilitatem tuam & laudem pertinere putem. Vale.

[a] Astore Albergato Bonon. Equite Clar.



Epistola XVIII.
 Joannes Antonius Flaminus
 Sebastiano Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

*Præstitam sibi Nepotis operam laudat, eumque exstimulat, ut
 Calcographum urgeat.*

EX proximis Leandri litteris nec non ex tuis facile cognovi, quod diligenter omnia curaveris, quæ ad operis nostri expeditionem pertinerent, & laudavi magnopere (ut æquum fuit,) operam mihi abs te summo studio ac diligentia præstitam, & laudare non desinam. Verum ut laudationi cumulus accedat, eundem te in eo quod expediendum restat, præstare debebis. Restat autem, ut cum Leandro cures, ut castigationes operis ipsius, quas nunc misimus, diligentissime & quam celerrime fieri possit, excudantur, utque in numero exemplarium, quæ nobis ex pacto debentur, Calcographus factum non mutet. De qua re ad Leandrum plura scripsi, quæ legere poteris. Misi hac de causa M. Antonium filium meum, ut antequam Urbinum redeat, consummatum per omnia videat opus, & secum exemplar unum ad illustrem nostrum Castillionem afferat. Nihil est, quod mihi nunc gratius facere possis. Astorem tuum liberalis ingenii ac indolis optimæ adolescentem meis verbis salutes, velim, qui quoties ad me scripserit, dabo operam, ut pergratas mihi suas fuisse litteras, intelligat. Vale.



Epistola XIX.

Joannes Antonius Flaminus
Sebastiano Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

Operis sui expeditionem Nepoti studiosius commendat.

SI meas accepisti litteras, quas ad te proxime dedi, satis (ut puto) videre potuisti, quanta ex indignitate rei & nimia chalcographi dilatione afficiar molestia, quod is nondum operis nostri castigationes expedierit; te autem vehementer rogavi, ut cum Leandro nostro sic rem urgeres, ut hac tandem cura liberarer, quod itidem nunc rogo. Nihil est, de quo magis litteras tuas expectem. Scripsi denuo de hac re ad Leandrum. Tu si me amas, cum illo mihi hoc confice, & hac me cura libera. Nihil est, quod mihi gratius facere possis. Vale.

Epistola XX.

Jo. Baptistæ Sperando
Jo. Antonius Flaminus S. D.

A R G U M E N T U M.

Cur serius rescripserit, accurate significat. Modo consilio, modo auctoritate Sperandum ad studia exstimulat.

PUto, te aliquam cepisse admirationem, quod litteris tuis serius respondi; mirari tamen non debes, qui me multis modis occupatissimum nosti. Nam, ut alia omittam, quæ non ignoras, Magni nunc Alberti vitam

vitam, & aliorum quorundam illustrium sanctitate viro-
rum festinanter scribimus, quas Bononienfes impressores
cum aliis multis excudendas a me in horas expectant,
ut si nullum aliud mihi negotium sit, satis magnum id
quidem censi possit. Verum tu ne semper expectes, ut
tibi rescribam, qui non ignoras, tuas mihi litteras sem-
per esse jucundissimas. Stilum nihilominus, quam rem
tibi esse utilissimam vides, exerceas velim; at ne solum
quidem exerceas stilum, sed etiam, quæ jussi, ediscas.
Est enim res imprimis adolescenti studiis dedito necessaria
memoriæ exercitatio, quum sit illa tanquam thesaurus
eorum, quæ quotidie studendo comparaveris, & quæ si
negligatur, sterilefcit, ut ager; at contra, si minus fœ-
cunda sit, colendo fertilis efficitur. Quod ut facias, non
solum hortor, ac moneo, sed etiam auctoritate docentis,
quæ debet apud te magni esse, ac plurimi valere, jubeo,
ac impero. Vale.

Epistola XXI.

Joannes Antonius Flaminus
Joanni Baptistæ Sperando S. D.

A R G U M E N T U M.

Sperandi excusationem officiose accipit.

A Ccepi excusationem tuam, quod ad me serius scrip-
seris, eo quidem libentius, quod es pollicitus, fu-
turum te posthac in scribendo garrulum, hoc est,
quantum ego interpretor, in mittendis ad me litteris
modum excessurum. Sed cave suspiceris, posse te mihi
unquam garrulum videri, qui sim ex omnibus litteris
tuis magnam voluptatem capturus. Præsta igitur, quod
es pollicitus. Quod quidem si feceris, dabo & ipse ope-
ram, ne te frustra scripsisse, arbitrere. Quod autem non
ope.

operam modo tuam, sed quæcumque alia præstare possis, mihi tam amanter, quam liberaliter spondidisti, non dici posset, quam mihi jucundum fuerit. Libenter igitur voluntatem istam amplector, meque usurum, sicubi opus fuerit, tibi polliceor. Tu quoque eadem omnia tibi de me polliceri potes, si quid acciderit, in quo tibi me usui esse posse, intelligas. Vale.

Epistola XXII.

Joannes Antonius Flaminus
Joanni Baptistæ Sperando S. D.

ARGUMENTUM.

Sperandi erga se amorem & pietatem commendat, mutuamque ei benevolentiam declarat.

Non possem verbis consequi, quam jucundæ mihi sint omnes litteræ tuæ, sed nullæ jucundiores, quam eæ, in quibus amorem, quid amorem dixi? mirificam erga me pietatem declaras. Sed amabo perge, & istam mentem ac istam gratitudinem conserva; dabit enim tibi Deus, qui nulla re magis, quam ingratitude offenditur, ut corpus ad labores studiorum tolerandos firmum & validum habeas, ingenium vero vegetum ac vividum, denique cetera subministrabit, quibus in eum possis virum evadere, quem speravi semper, & non solum prædixi futurum, sed etiam prædicavi. Mea quidem vota de te non sunt ab iis diversa, quæ mihi de unico filio patria gignit pietas; te enim non aliter ac filium dilexi semper, & dum vivam, dilecturus sum. Tu si te talem in me præstiteris, qualem debes, & optavi semper, magnam apud Deum & homines laudem consequeris. Quod ut futurum non dubitem, præclara indoles ista, & tuus in me singularis amor ac, ut verius dicam, mirifica & constans pietas facit. Vale.

Epi-

Epistola XXIII.

Joannes Antonius Flaminius
Joanni Baptistæ Sperando S. D.

A R G U M E N T U M.

Ratam habet suam in perlegendis Sperandi litteris voluptatam. Objectam sibi in scribendo tarditatem excusat. Laudantem laudatione prosequitur.

NE putes, mi Sperande, iccirco litteras tuas minus mihi fuisse jucundas, quod serius tibi responderim; sunt enim omnes epistolæ tuæ mihi quidem gratissimæ, sed velim tibi persuadeas, nullas unquam extitisse gratiores illis, quas proxime accepi, in quibus miræ pietatis ac observantiæ in me tuæ significatio est. Dii boni! quanta me voluptate affecerunt. Hinc tu conjice, quod illas adhuc lego, nec satiant, quum jam sæpius legerim. Retulit mihi Julius noster, conquestum esse te aliquando, si serius tibi, ac præter meam consuetudinem responderim; nec id moleste tuli, quum sit magni amoris indicium; qui si non esset, quid meas optares litteras? Sed nulla certe negligentia id a me factum, quo nemo est in scribendo magis impiger, sed vel nimis occupationibus, quibus me plus æquo distringi non ignoras, vel magnis bellorum perturbationibus, præsertim proximis diebus, in quibus ingens terror fuit ab armis, qui nos præter modum sollicitos habuit. Non nihil etiam impedi-
menti attulit nostra in Senecæ Tragoedias prælectio, quam proxime in magno Auditorum confessu absolvimus. Cujus exemplum superioribus diebus ad filium meum juniorem Flaminium misi, quia illam eruditi istic homines non pauci expectabant, quam tu quoque, si voles, legere poteris. Nam tibi affirmo fore, ut in tali materia non facile quicquam uberius ac magis luculentum legas. Neque putes, hoc arroganter a me scribi; scio enim, me ad veterem discipulum scribere, & eum quidem, qui præceptoris sui laudibus non gaudeat modo, sed etiam glorietur. Verum in medio res ipsa est, & excellentis
do-

doctrinæ virorum manibus versatur. Quod ad mansuetiores Musas a tuis Dialecticis interdum divertas, & Oratores, ac Poetas libenter audias, non equidem improbo. Quod autem memori tibi & elocutionis & diligentia meæ in interpretandis auctoribus, quum non satis illi faciant, quos audis, mihi eos nequaquam esse æquiparandos, existimas, agnosco discipulum, & vereor, ne te magnitudo amoris erga me tui nimium provehat, & iudicium tibi corrumpat. Gaudeo tamen, quicquid sit, tibi ita videri; est enim vel iudicii optimi de me tui, vel pietatis erga me summæ præclarum testimonium. Sed tu quam creberrime potes, ad me scribe, quum jam scias, tuas mihi litteras esse jucundissimas. Quod reliquum est, scito, magnam esse hominum expectationem tui, ac neminem esse, qui non credat, clarum te in litteris futurum, ac magnum Patriæ ornamentum allaturum. Quod ut facilius consequare, & hominum opinioni respondeas, danda tibi est opera, ne te pravorum consilia & illecebræ auferant; quidam enim sunt, qui magna arte ad pefumdanda adolescentum ingenia utantur, qua nulla quidem perniciosior pestis est; quam facile devitaveris, si bonis adhæseris, ac te ipsum audire volueris. Vale.

Libri Sexti Finis.



JOANNIS ANTONII FLAMINII

FOROCORNELIENSIS

EPISTOLARUM FAMILIARUM

LIBER SEPTIMUS.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio (a) S. D.

ARGUMENTUM.

Ut Gaspari morem gerat, latinas se ad eum litteras missurum, promittit. Elucubratum a se opusculum, nunciat. Proximam sui commigrationem indicat. Ligna sibi parari, cupit. Commentarios se misisse, testatur.



perare quidem debeo, perlatas esse ad te litteras, quas superioribus diebus ad te misi. Non æquum est, ut aliter credam, quam patruus meus illas de manibus acceperit meis perferendas. Misi latinas, quemadmodum optare te maxime de tuis ipse litteris cognoveram, qui te quidem legere avidius latine a me scripta declarasti, quam potare aquam soleant hydropici. O me felicem! si tanta in dicendo mihi vis est, quam mihi inesse viro tibi & doctissimo & adeo gravi credere possum, ni te nimio & favore & amore in me adduci, suspicarer, ut ita sentire, & scriberes

beres. Non possum tamen non valde lætari, quod eam tibi videar affecutus dicendi facultatem, ut talem me non solum sentias, sed etiam prædices. Quod te quidem crebro facere, ex amantissimo nostri Pio & Philerote aliisque non paucis non semel audivi. Sed latinas ego litteras ad amicos non indoctos multo libentius mittere soleo; nam & latino sermone, qui nobis a puero factus est familiaris, magis delector, & latinis vocibus, quicquid volo, efficacius & concinnius explico. Quod vero ad te non sic antea scripserim, non alia certe causa fuit, quam quod verebar, ne majus tibi tuis occupationibus negotium injungerem; qui tametsi latine, ac eleganter possis scribere, attamen putabam, te non ita stilum exercere, ut subitarias etiam litteras, quemadmodum sæpe opus est, posses scribere, quæ tibi placerent. Stilus enim, qui teste Quintiliano, *(b) optimus est dicendi magister*, longa intermissione hebetatur, atque torpescit; contra exercendo acuitur, atque splendescit; quem si doctissimi etiam viri ac diu in eo exercitati remiserint, difficiles ad scribendum, ac veluti equi longa standi mora quasi segnipedes fieri solent. Sed quoniam ita velle, te video, non committam, ut alias quam latinas imposterum ad te litteras mittam, ea tamen lege, ut quomodo velis, ac tibi sit commodius, tu ad me scribas, ne dum tibi ego morem gerere studeo, tuarum raritas me offendat, ex quibus ego talibus non minorem voluptatem capio, quam tu ex meis latine scriptis capere soleas. Verum hætenus. Scripsi ad te superioribus litteris, quas acceperis necne, ignoro, me impulsu amoris summi erga te mei Alphonso ac ceteris filiis tuis, quos amoris magnitudo mutui facit, ut non aliter, ac meos diligam, pulcherrimum & utilissimum condidisse opusculum, in quo præcepta Grammaticæ breviter ac dilucide admodum complexus, prolixitatem quorundam nimiam quidem ac onerosam pueris, aliorum similiter contractam præter modum brevitatem sic temperavi, ut sperem fore, si quando legeris, ut studium ac diligentiam non mediocrem in ea re meam non improbes, & fortasse etiam mihi gratias agas, quod quacumque ratione possim, tuis prodesse liberis studeam. Illud affirmare possum, nihil me jamdiu excogitasse in tali genere, aut elucubrasse, quod utilius esse, ac magis neces-

cessarium putaverim. Ex eo quidem opusculo Alphonsus noster jam multa edidicit, ac ediscit quotidie, quæ quantam illi utilitatem allatura sint, per te ipse judicare propediem poteris. Quod ad nostram istuc commigrationem attinet, scito, me nihil magis dies noctesque cogitare, quam omnia tollere impedimenta, quæ illam retardent. Sed nihil magis obstare, ac impedimento esse potest, quam reliquum pecuniarum, quæ mihi publice debentur, quas ubi exegero, quod brevi futurum speramus, continuo istuc advolabo. In hoc mihi sunt omnia. Tu ligna interim, quæ dixi, nobis para, quibus ultra Sarmatas, & Rhiphæas nives fugemus, nisi malis me cum nobilebus juvenibus, qui mecum futuri sunt, tuum fieri contubernalem, qui non solum ex sylvis ligna, sed ipsas quoque sylvas in tuam domum congeris. Quod reliquum est, quia video, quantopere te mea delectent scripta, ex iis quædam ad te misi, ut scires nihil me magis cupere, quam tibi placere, & quibuscumque rebus possim, morem gerere. Quod quidem multo commodius & crebrius, ubi vicinior tibi factus fuero, experiere. Vale. Pridie Calendas Julius MDXX. Seravallo.

[4] Gaspar Elephantutius Patritius Bononiensis, cujus numisma extat in Museo Cospiano.

[6] Quintil. institit. Orat. lib. 10. c. 3. Idipsum Cicero de Orat. lib. 1.



Epistola II.

Joannes Antonius Flaminus
Amplissimo P. D. Grimano S. Marci
Cardinali perpet. felicit.

A R G U M E N T U M.

*Poetarum fabulas interpretatus operis sui censorem optimum
Grimanum habet,*

Rogarunt me sæpius, P. Amplissime, viri quidem non indocti ac magna mihi necessitudine devincti, quorum de numero est Gaspar Elephantutius Bononiensis, qui quidem vir clarus genere ac opibus, sed multo clarior gravitate morum, ac doctrina quanto illustri familiæ suæ & Patriæ ornamento sit, non ignoras, ut fabulas quasdam ex illustrioribus interpretarer, hoc est, Mytologias scriberem. Quibus ego non continuo morem gessi satis intelligens, quam arduam rem mihi, quamque difficilem proponerent. Ego autem homo (sicut nosti) mille modis occupatissimus, cui publica & privata negotia nihil otii relinquunt, non putabam efficere me posse, quod illi volebant. Videbam enim, negotium id esse non solum quidem lectionis multæ ac eruditionis, sed & acris admodum ingenii ac mentis super omnia vacuæ. Quid enim arduum aggredi, aut cogitare possit animus, cui multiplices & assiduæ curæ occupationesque omnem prorsus quietem ademmerint? Nam tantæ quidem indagatio rei totum hominem poscit, & adhuc vestigatio ipsa, plusquam credi queat, difficilis est. Et profecto, si rem attentè consideremus, quis non difficillime Poetarum arcana perquirat, atque scrutetur? & ad hæc figmentorum sensa penetret, ut quid in illis intelligi Poetæ maluerint, deprehendat? Sed tantum valere apud me illorum preces, ac demum pertinax efflagitatio & opinio quædam de me nimia, ut diu recusantem subire onus coegerint, quod longe meis impar viribus esse, putaveram. Id autem successerit necne, ignoro. Verum priusquam
no-

nostræ Mythologiæ in publicum egrederentur, te habere censorem, ac tuum experiri iudicium volui. Quod ego quidem tanti facio, ut quod tu probaveris, neminem præterea improbatum, putem. Misi igitur impræsentia solummodo Atalantæ, ac Hippomenæ concertationem pulcherrimam quidem, ac tua (nisi me fallit opinio) lectione non indignam; ubi pro captu ingenii nostri, quæ super ea re dici possunt, & qua mente prisca vates illi sapientissimi viri commenti sint, diligenti quidem indagatione, perscrutati sumus. In qua re quidem non prius mihi satisfecero; quam tu lucubrationem hanc nostram probasse, cognovero. Quod si (quemadmodum spero) assecutus fuero, aliæ mox ad te mittentur nostræ Mythologiæ, quas nec minus quidem ingeniosas, nec tua minus (nisi mea spes fallit) lectione dignas existimaveris. Vale.

Epistola III.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ATALANTÆ, AC HIPPOMENÆ MYTHOLOGIA.

A R G U M E N T U M.

Tricis involutam Atalanta, ac Hippomenis fabulam altius perscrutatur, & enodat.

Rogasti me proximis litteris, ut Atalantæ, ac Hippomenæ fabulam tibi exponerem, idest, ut illius sensa recluderem, ac figmenti ejus poetici rationem adducerem. Video, rem mihi admodum difficilem esse propositam; attamen, quia te ita velle, intelligo, faciam id quidem libenter, ut quantum ingenio ac diligentia assequi possim, nihil, quod ad rem faciat, intactum relinquam. In qua re illud primum scire debes, & credere,

fabulas hujusmodi fere omnes, ac figmenta Poetarum sapientissime (ut sæpe ex me audisti) excogitata fuisse, & ad mores, instituendamque vitam pleraque pertinere. Quod ita esse, ut jam in aliis quibusdam, ita quidem in hac, de qua nunc agimus, facile ostendam. Duo sunt, de quibus, tanquam fontibus, omnis actio nostra proficiscitur, quæ libera uniuscujusque voluntas parit, Ratio scilicet, & Appetitus. Et ratione quidem ad rectum perducimur; appetitu in vitia trahimur. Ubi ratio viget, nihil non recte geritur: ubi appetitus imperat, tum densæ illæ animis offunduntur, ac se se ingerunt tenebræ, quæ cæcitate mentis ingenerant, quæ quidem cæcitas, excussa jam jam ratione, efficit, ut omnia perperam fiant. Sed priusquam vigeat appetitus, ac imperet, certamen illud ingens oritur, dum ratio, quod rectum est, menti proponit, atque suadet; appetitus contra blandimentis allicit, ac in diversa trahere conatur. Cujus quidem colluctationis atque certaminis, quam bene typum hæc fabula gerat, diligenter inspiciamus. Puella fingitur Atalanta, forma præcellenti, ac virgo, agili corpore & admodum celeri, nudo ac venatibus exercito. Procorum connubia refugit, monitu Oraculi, ut maritalia vincula prorsus devitet. Conveniunt Proci undique, illam certatim sibi in conjugem deposcunt: ipsa vero proponit omnibus certamina cursus hac lege, ut quos ipsa vicerit, ii enecentur, qui se vicerit, sortiatur uxorem. Multi vincuntur a virgine, atque necantur. Post multorum autem interitum, venit Hippomenes, qui acceptis a Venere aureis tribus pomis, puellam in cursu decipit, ac superat pomorum pretio ac pulchritudine illectam, ducitque uxorem sic ope Veneris partam. Postmodum autem Veneris ipsius ira in ardorem libidinis accensus Hippomenes in templo Matris Deum nulla religione, nulla loci reverentia deterritus Atalantæ commiscetur. Deorum Mater irata utrumque in feram, hunc in leonem, illam in leænam demutat, & iugo subactos suo currui jungit. Discutiamus hæc, & quid apportent singula, videamus. Atalantam igitur esse rationem, dicimus, Hippomenem appetitum. Puella est Atalanta, & forma insigni, quæ quidem ætas virens est, ac omnium ætatum pulcherrima. Sic & ratio res omnium pulcherrima est, viret, ac donum est in pectoribus hu-
ma-

manis omnium quidem maximum, quo si careas, nihil a brutis animantibus distes. Virgo est: sic & ratio, quamdiu suum obtinet locum, & non corrumpitur. Corpore est agili & admodum celeri: similiter & vivida res, vigenisque est, & mira velocitate per cuncta discurret, quamdiu terrenis cogitatibus non inficitur, & affectibus non hebescit, atque tardatur. Nudo esse corpore, & sic currere fingitur, quia ratio, quamdiu sibi constat, nec rerum terrenarum contagione polluitur, & ad agenda, quæ recta sunt, nullis affectibus, quasi vestibus gravatur, ac impeditur, agilis quidem ac expedita est. Venationibus gaudet, atque ob id in sylvis & arduis locis versatur, quia virtus, ad quam nos ratio ducit, difficilibus semper vacat, & intenta est, & laboribus gaudet, quia mentibus humanis nihil est otio perniciosius, ut sapienter cecinerit Ovidius (a)

Otia si tollas, periere Cupidinis arcus,

Contemptaque jacent, & sine luce faces.

Quam platanus rivo gaudet, quam populus unda,

Et quam limosa canna palustris humo,

Tam Venus otia amat. Finem qui queris amor

Cedit amor rebus, res age, tutus eris.

Procos a se repellit Atalanta, atque connubia devitat oraculo admonita, quia ratio, quæ Deum sentit, quæ Deum intelligit, ac veretur, afflata celesti Numine tanquam Oraculum audit. Procos repellit, idest vitia & mentis inquinamenta propulsat. Proci tamen multi conveniunt: ii sunt affectus, & voluptatum blandimenta, quæ mentem invadunt. Sed illis ratio certamina cursus proponit hac lege, ut victi enecentur. Certat ratio, quamdiu manet, & tunc vincit, & cum quibus certat, affectus intereunt. Qui vero ex iis vicerit, uxorem sortiatur. Fugienti hujus causa hæc est, quod, ubi ratio vincitur, appetitui procul dubio subjicitur. Venit Hippomenes post multorum procorum interitus, virginemque ad certamen audacter provocat. Hoc ideo commenti sunt, quia, tametsi de multis jam vitiis & affectibus ratio ipsa victoriam tulit, pugna tamen non cessat, quæ ad exitum vitæ perdurat. Quod autem Hippomenes ad superandam Atalantam, ope utitur Veneris, quæ quidem lasciviæ ac voluptatis Dea fingitur, causa hæc est, quod appetitus,

blandimentorum, ac illecebrarum ope mentem invadit, rationemque quasi ad certamen provocat, dirum quidem illud, atque pestiferum; Siquidem tria Hippomenes a Venere aurea poma dono accipit, quibus tandem victor evadit. Quod quidem quomodo fiat, altius nobis indagandum est, & quid sibi tria ista velint poma, diligentius inspicendum. Mens humana, ubi appetitus invalescit, & acrius oppugnat, triplex certamen patitur, quibus ille, tanquam gradibus ad expugnandam rationem penetrat, ac primum quidem voluptuosa res, atque oblectans menti offertur, in quam ratio primum figens intuitum incipit de cursu divertere: & hoc est primum quidem pomum, quod per transversum jacet Hippomenes, & ad colligendum Atalantam allicit. Nam ratio quidem propositam sibi voluptatem ubi videt, nisi se statim avertit, sed in illa tanquam in auro figit intuitum, adeo grata, atque illecebrosa res est, ut capi statim incipiat, & recto cursu paulatim deflectat, adhuc tamen currit. Verum ubi Hippomenes propositam voluptatem menti ingerit, efficitque, ut in ejus contemplatione delectetur, nascitur admittendæ illius consultatio: & hoc quidem secundum est pomum, quod in obliquum jacet Hippomenes. Namque occupata in ipsa contemplatione voluptatis mente ratio jam torpescit, ac multo magis tardatur, dum faciat, nec ne consultat, & ambigit, nondum tamen prorsus currere desinit, quia nondum elegit, nec omnino facere decrevit, estque illi adhuc integrum pedem referre, si velit. At ubi altius voluptuosa illa cogitatio, ac vehementius animo infederit, ac ita illaqueaverit, ut jam fieri cupiat, quod mente agitaverit, & facto jam se inquinare decretum illi est, tertium illud pomum jacitur ceteris violentius; tunc etenim ratio prorsus excutitur, & fit victor Hippomenes, hoc est, victa, & pulsa de loco ratione victor regnat appetitus, ac rationi (uti vir uxori solet) dominatur, & imperat, ac sibi Atalantam quasi conjugio copulat. Quod autem aurea fingantur poma, ratio triplex est; auro enim tria sunt insita. Nam & coloris pulchritudine, & splendoris gratia spectabile est, & pretio ceteris præstat metallis. Sic & voluptates, quas rationi appetitus proponit, & offert, quia pulchræ, & habere gratiam videntur, animos ad se alliciunt, ac trahunt, uti oculos aurum solet.

Et

Et quia, ubi vigere in animis, ac dominari cœperunt, mens humana rebus ceteris illas anteponit, & pluris facit, jure auri pretio comparari dicimus. Sævit in Hippomenen postmodum Venus, quoniam, subacta prorsus ratione, invalescunt ex appetitu voluptates, & quotidie magis augentur, ac sæviunt, atque ob id quasi in ferocissimas demutantur feras; quia qui solo appetitu agitur, ferinos mores induit, & ad omnia flagitia audax & violentus efficitur, & adeo quidem ardoribus libidinum exæstuat, ut abjecto omni pudore, ac religionis intuitu, in ipso Matris Deorum templo Atalantæ commisceatur. Hoc ideo fingitur, quia commixta appetitui, atque confusa ratio nihil jam, nisi terrena sapit, & affectat, & sic jugo quodam rerum terrenarum, quibus tantummodo vacat, & inservit, pressa subjicitur; nam Matrem Deorum terram, dici nemo vel mediocriter doctus ignorat. Hæc sunt, mi Gaspar, quæ ad Atalantæ, ac Hippomenæ physiologiam pertinere, putavimus. Poterant alia quædam adjici, quæ nos consulto præterivimus ea contenti potissimum retulisse, quæ & veriora & magis necessaria censuimus, quibus diligenter inspectis sic nostra in studio virtutum ratio currere debet, nè nos unquam retardet, ac vincat Hippomenes. Vale.

[a] Ovid. de remed. amor. lib. 1. vv. 138. & seq.



Epistola IV.

Joannes Antonius Flaminus
Gaſpari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Elephantutii litteræ Flaminio curam adimunt, & lætitiā ingerunt. Ejus in ſe amorem, & diligentiam in rebus ſuis gerendis laudat. Altera amiſſa ad Elephantutium epistoſa, litteras duplicat, eiſque Mythologiam inneſcit.

D Eſunt mihi verba, quibus lætitiā explicem, quam tuæ mihi litteræ attulerunt. Eam tu quidem magis conſpicere poteſ, quam ego perſcribere. Potuiſti enim ex iis, quæ ad te antea ſcripſi, animadvertere, quamdiu, & quantopere illas expectaverim, quamquam impatienter earum dilationem jam ferre inciperem, qui quum crebras ad te darem, nec tu quicquam poſt meum iſtinc diſceſſum reſcriberes, multa quidem ſuſpicari cogebam, quæ me mirifice angebant, ſed illud imprimis, meas tibi, ac tuas mihi, eorum incuria, vel perfidia, quibus darentur, non reddi; quod quidem accidiſſe, tuæ mihi proximæ litteræ declarant. Verum quo major fuit ac diuturnior ægritudo illa, eo quidem major lætitiā extitit & voluptas jucundior, quam ex iis litteris cepi, quibus quid optatius mihi, quidve jucundius accidere poterat? Nam cum anxio præter modum eſſem animo, quænam tantæ taciturnitatis cauſſa eſſet, & quid iſtic poſt meum diſceſſum, quod ad rem noſtram attinet, actum eſſet, præcipueque, an domum, qualem me optare tibi coram declaraveram, mihi conduxiſſes, repente mihi redditæ ſunt a te litteræ, quæ me omni cura, & ſolicitudine liberarunt. In qua quidem domo, ubi ex iſſdem litteris cognovi, tam diligenter tamque honorifice mihi a te ſatiſfactum eſſe, amorem quidem in me tuum ac diligentiam, quam mihi in rebus omnibus mirificam declaras, agnovi, ſed & tantam ſimul lætitiā cepi, ut nihil jamdiu fuerit, ex quo majorem ceperim. Quid enim mihi optabilius fuerat iſtic commoraturus, quam talem ſortiri, ac in ea
urbis

urbis parte domum, qualem te mihi conduxisse, video? Quæ res quidem multo me promptiorem ad veniendum ac hilariorem facit, tantumque mihi ad vetus desiderium, quo diu teneor, istuc migrandi adjecit, ut nihil unquam vehementius optaverim. Quod scribis, illum qui locavit non posse, nisi exacto Septembri mense, vacuam tradere, facile quidem & æquo animo fero; nam interim & vindemiæ adero, & alia quædam negotia Immolæ expediam, quæ, quia diu a Patria abfui, valde meam præsentiam desiderant. Ligna, de quibus scribis, parari nobis abs te, maxime cupio ad eam quidem summam, de qua tecum locutus sum, mille videlicet quernos fascēs; alia vero ex eodem genere, sed firmiora, quernas scilicet perticas plaustra non pauciora quidem viginti, malim tamen, si fieri possit, quinque ac viginti; nihil enim est ad familiæ usum, quod magis curandum mihi putem, quam ligna, homini præsertim externo, quum alia magis in promptu sint, & facilius haberi possint: & ligna vetustate ipsa meliora fiunt, si qua forte in insequentem annum supersint. Scio quidem fore, ut aliis quoque rebus nobis opus sit, ad quas itidem parandas, tua libenter cura & opera utemur; verum de iis certius & commodius, ubi Immolam pervenerimus, certtorem faciam. Quod epistolam, quam tantopere optasti, meam nondum acceperis, non miror, quum plures alias miserim, quas ad te perlatas non fuisse, proximis litteris conquestus sum. Ut tamen amorem erga te meum ac diligentiam nec non desiderium tibi hac etiam in parte satisfaciendi agnosceres, non eam solummodo, sed alias quoque litteras cum Mythologia, quam petisti, mittere volui, ut de iactura lucrum te fecisse, gloriari posses. Alia quidem habebam, quæ misissem, si plus otii ad scribenda illa nactus fuissem; patruus enim meus, cui has ad te dedi, Setavallum, & ad nos pervenit cœnæ tempore, ac die postero ante horam secundam abiit, qui scribenti hæc mihi aderat, nec rogare desinebat, ut festinarem. Hæc ideo scripsi, ne mirarere, si pauciora, quam optabas, & ipse volebam, impræsentia miserim. Sed mox, ubi quempiam nactus fuero, cui recte illa credi possint, & adhuc plura mittemus, quæ interim parabimus. Sed tu quoque diligenter cura, ut tuæ similiter ad nos, quam citissime fieri possit, litteræ perferantur,

tur, quibus nihil esse nobis gratius posse, non ignoras.
Vale. Seravallo XIII. Calen. Julii. MDXX.

Epistola V.
Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

*De sui atque Alphonsi in Forocornelium adventu, aliisque
perpaucis brevi calamo agit.*

AD octavum Calendarum Septembris Immolam pervenimus, omnes quidem cum Alphonso nostro læti admodum, post longæ navigationis tædia & incolumes. Ad Evangelistam virum præclarum ac veterem familiarem nostrum divertimus, in cujus gratissimo, & omnis pleno hilaritatis hospitio, quandiu tu permiseris, futuri sumus. Spero tamen, permissurum te, ut aliquot dies simus, dum propinquis & amicis, qui diu ac vehementer nostrum huc adventum expectarunt, satisfacimus, & quædam non parvi momenti negotia expedimus. Quod si fortasse fueris moræ impatiens, scito, opus fore, ut vel nos efficaci jussu hinc avellas, vel te huc ipse conferas, non ante filium visurus, quam Flaminium. Quod si nobiles adolescentes, quos mecum adduxi non paucos, impedimento mihi non essent, quos sine me esse, non oportet, jam ipse cum Alphonso in optatos diu amplexus tuos advolassem. Sed æquo animo ferre moram debebis, nec parum putare, quod tam paruo intervallo sejuncti, læti & incolumes simus. Scribere ad Leandrum volebam, sed vix potui pauca hæc ad te scribere. Quare mihi rem gratissimam feceris, si legendam illi epistolam hanc miseris, quæ quantam illi lætitiâ allatura sit, satis intelligo. Tuas litteras vehementer expecto. Vale.

Epi-

Epistola VI.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Tum lætitiæ, tum dilationis suæ cauſſas commemorat. Elephantutii operam in uvis ſibi coemendis expoſcit.

Incredibilem mihi attulere lætitiā, & voluptatem litteræ tuæ. Dii boni! quam ſuaves, quam officii, quam humanitatis & amoris plenæ! Quid plura? Nunquam libentius a te miſſas legi. Optas, ut ſtatim iſtuc me conferam, & mira quædam adhibes calcaria. Sciebam, quam futurus eſſes moræ impatiens, atque ob id proximis caveram litteris, ne me urgeres, ſed nihil profuit. Verum præter illa, quæ ante ſcripſi, putare debes, mi Gaspar, non minora eſſe Evangeliftæ noſtri deſideria, in cujus hoſpitiſſimo ſumus, qui & ipſe toto hoc triennio filium non vidit. Adde, quod & mihi tecum vota ſunt communia, ne me forte voluntarium procrastinatorem ſuſpicere, & me hac in re abs te vinci credas, qui amore nequaquam vincor. Sed ne continuo tuis votis ſatisfaciam, impedimento ſunt præter illa, quæ antea ſcripſi, alia quædam negotia, quæ de prioribus enata ſunt, quæ niſi conficerem, neque quieto, neque læto eſſe tecum animo poſſem. Verum me paucis ea diebus confecturum, ſpero; quæ ubi expediero, nihil erit, quod me amplius retardet, quin continuo iſtuc advolem. Nam ut alias taceam cauſſas, vindemiæ tempus, ut feſtinem cogit, quam me habiturum in meis uberem prædiis ſperaveram, ſed longe aliter evenit; dira enim grandinis tempeſtas noſtris incidit vitibus, in quibus jacturam aureorum plus triginta fecimus. Quare opus fuerit, ut qui ligna nobis comparaviſti, in emendis etiam uvis operam nobis tuam præſtes, idque, quanto minore impenſa fieri poſſit, ne nobis neceſſarium ſit, primis ſtatim noſtræ iſtuc commigrationis menſibus decoquere: quod certe accideret, ubi ſolvendo non eſſemus. Vides igitur, hanc

hanc etiam nostri curam tibi suscipiendam, nisi malis abstemios fieri, qui Liberum patrem jamdiu coluimus. Plus tibi fortasse negotii, quam par esset, injungam. Tu causa, qui nimia humanitate tua me audacem facis, quique tanquam in petendo timidum accusare me non desinis. Ego autem, quum in ista urbe neminem amicorum habeam, quem tibi comparem, & quem ita velle mihi inservire, certo sciam, liberalitate tua libenter utor, ne tuæ voluntati erga me parum fidere videar. Qua etiam de causa longior esse non debui. Vale. Tertio Calen. Septembris MDXX.

Epistola VII.

Gaspar Elephantutius

Joanni Antonio Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

Flaminii mora perturbatum se dicit, eique stimulos addit, ut properet. Operam in omnibus suam Flaminio offert.

Æ Quiore ferebam animo tuam, & filii mei absentiam, quando longius aberas, nunc vix crederes, quam me impatientem efficiat loci propinquitas, quum te jam pene videre, ac posse tangere videar. Tua istæ mora, quamquam justa est, me enecat, ac me vix contineo, quin ipse continuo istuc advolem. Quod certe mox faciam, nisi ex tuis litteris statim cognovero, te ante nonas Septembris Bononiæ futurum. Quare te, mi Flaminii, vehementer rogo, ut tua ista negotia, quam celerime fieri possit, expedias, & ad nostrum convictum, sicut jamdiu exoptasti, te conferas. Vina, quæ petis, tibi mox parabuntur, optima quidem, qualia scilicet veterem Bacchi, & Musarum cultorem decent. Si quæ sunt alia, quæ tibi a me parari, aut curari velis, nihil sit,

fit, quod te impediat, quin de eo me continuo certio-
 facias. Non te quidem magis optare arbitror, ut meam
 tibi operam præstem, quam ego in rebus omnibus præ-
 stare illam cupio: nec esse quempiam putes, cui magis
 omnia gratificari velim. Sed tuas litteras vehementer ex-
 specio, quibus de die tui adventus ad nos certior fiam.
 Vale. Pridie Calen. Septembris.

Epistola VIII.

Joannes Antonius Flaminus
 Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

*Elephantutii desiderio suum opponit. Opem, & plaustra ad
 rem domesticam convehendam ab eo expostulat.*

Quantopere nostrum istuc adventum cupias, & ipse
 per me satis intelligo, & proximæ litteræ tuæ
 mihi declararunt. Hac de causâ nihil magis cupio
 & curo, quam ut me continuo expediam. Vix enim
 credas quantopere venire cupiam, ut his molestiis, quæ
 me premunt, liberer, & ad quietiorem vitam revertar.
 Vellem proxima hebdomade, ut ad Leandrum scripsi,
 majorem meæ suppellectilis partem istuc mittere, si plau-
 stra mihi non desint. Et quia in convehendis a Pado illis
 usque Immolam agricolæ mihi Evangelistæ nostri operam
 suam præstiterunt, suppudet me operam ab iisdem poscere.
 Si tu posses ex tuis, aut ex alienis aliquot mittere, qui-
 bus ego postea, quantum jusseris, mercedem exsolvam,
 mihi certe rem gratissimam & commodissimam feceris.
 Sex plaustris tota suppellex, quam hic habeo, convehi
 potest. Qua in re, ac in ceteris te, mi Gaspar, vehemen-
 ter rogo, ne tibi grave sit mihi commodare. Dabo enim
 ipse operam, ne te poeniteat mihi, quanto potueris, adju-
 men-

mento fuisse, donec composita sint, ac meliorem statum res nostrae sortiantur. Meae quidem huiusce migrationis impensa fuit tanta, quantam vix posses credere. Attamen fore non dubito, ut paucis mensibus, tanquam ex gravi quadam ægitudine convalescam, atque, uti antea consuevi, mihi ac meis esse satis possim. Interim pergratum mihi erit quidquid opis attuleris, quam indemnem tibi futuram, polliceor. De vino nihil est, quod dubitem; video enim quam diligenter daturus operam sis, ne abstemii istic esse incipiamus. Farinae corbes saltem viginti cum mea suppellectile vellem mittere, si sine vestigali convehi possit, ad quod an teneantur ii, qui bonis istic artibus vacaturi sunt, valde scire cupio. De qua re, sicut de ceteris, ut me certiore facias, te vehementer rogo. Vale.

Epistola IX.

Joannes Antonius Flaminius
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Commigrationis suae dilationem in amicorum & contubernaliū agrotationem regerit. Constituta ad discedendum die petit, ut sibi mittantur equi,

Non eram nescius, te quamlibet nostri adventus istuc dilationem moleste laturum; natura enim comparatum est, ut quid vehementius cupias, hoc impatientius expectes. Sed multo molestiorem velim credas, hanc mihi moram fuisse. Nec certe hucusque venire distulissem, nisi me iusta impedimenta, quae antea scripsi, retardassent, quorum e numero fuit gravis & plena discriminis Evangelistae nostri ægritudo, qui nunc meliuscule habet. Contubernalis item mei imminuta est febris,

ac

ac minus illum affligit, cui hoc mane ultimam potionem propinavimus. Quare quam insuavia mihi, & quam molesta omnia, exceptis primis admodum paucis diebus, fuerint, tibi cogitandum relinquo, ne me forte putes, aut genio per hos dies indulgisse, aut aliquid fuisse, quod me cum aliqua voluptate, aut optata diu animi relaxatione in Patria detinuerit, de qua (ita vivam) tanquam ex quodam ergastulo effugere mox cupio. Sed turpe ac impium mihi visum est, contubernalem meum tanto terrarum spatio a suis remotum, & ægotantem hic relinquere. Quod & tu si fecissem, certe non probasses. His de causis te, mi Gaspar, rogo, ut & me excusatum habeas, & dilationem hanc nostram æquo animo feras. Proximo tamen Sabbato venire decrevi, ut quo die mittere possis equos, noveris. Spero enim propitium nobis celeste numen futurum, ut interim convalescant, qui nobis ægotant, contubernales. Nam heri quoque Franciscus Pizamanus Venetus Patritius juvenis optimus, quem amplissimus P. S. Marci Cardinalis mecum simul cum minore natu fratre contubernalem misit, non leviter ex capite laboravit, nec sine febre fuit, sed recte hac nocte valuit, & adhuc valet. Nec puto, diuturniorem hanc ægritudinem fore; est enim illi tanquam familiare nonnunquam, raro tamen, tres aut quatuor horas ita laborare. Diem vides mihi statutum. Quia tamen dies aliquid præter spem ac opinionem afferre nostram potest, si quid impedimento, quod nolim fuerit, de eo te certiore faciam. Quod si nihil scripsero, ad constitutam diem equos mittas rogo, ut vel eo die, vel proximo, sicut tibi videbitur, & mittere commodum fuerit, venire possimus. Hoc autem ita mihi decretum est, ut nisi vis aliqua cœlestis impediatur, sententiam non sim mutaturus. Quæ si forte inciderit, tuæ fuerit æquitatis ac humanitatis non me accusare, qui quid velim, ac prorsus decreverim vides, sed eam vim, quam avertere humana consilia nequeunt. Verum propitium nobis Deum spero futurum, ut tuis ac nostris fortasse vehementioribus desideriis satisfacere possim. De plaustris non est, quod aliud scribam. Ignoratio rerum tuarum & prædiorum fecit, ut ita scripserim: sed nihil ego consuevi, nisi quod ab amicis præstari queat. Illud scio, quod tu mihi non liben.

libenter præstiteris, alium neminem esse præstiturum. Vale
Quinto Idus Septembris, MDXX.

Epistola X.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Totus est in officiis Elephantutio reddendis. Meticulosus & anceps ob contubernalium suorum infirmitates eum consulit, quid censeat faciundum.

IN tot meis perturbationibus, quibus jam dies aliquot exagitor, non mediocre mihi solatium afferunt litteræ tuæ, in quibus omnibus tanta est significatio amoris erga me tui, ut crescere in horas ille mihi videatur, cui nullum addi posse cumulum, putabam. Dabitur, spero, non multo post animi solita quies, dabitur optata tranquillitas, & referendæ gratiæ aliqua facultas, sciesque, me quidem opibus ac rebus ceteris abs te, non amore vinci. Quod ad nostrum attinet adventum, rata sunt, quæ scripsi, nisi tu aliter faciendum censeas. Africanum habeo ex meis contubernalibus unum, & Franciscum Pizamannum Venerum Patritium, qui adhuc ægrotant, sed leviuscule uterque, quos adducere mecum vellem, ac neutrum relinquere; nam & illi, quamvis ægrotantes, sequi me optant. Ego interim omnia timeo, nisi quod bene sperare me, jubes, qui asseris alibi ægrotantes, si forte istuc perducantur, convalescere. In ancipiti versor consilio, propterea tuum statim exspecto, quod ita sequar, ut nihil mihi non successurum, putem. Sed & Alphonsus noster heri, quum maxime lætus esset, ubi ab æde sacra domum redivimus, subito cœpit dolore capitis laborare, quem duarum horarum febricula subsecuta est. Nisi viderem
me

me ex saluberrimo aere tanquam in pestilentem venissem, nihil metuerem : sed multitudo ægrotantium in his locis facit, ut omnia suspicer, aliquando me poeniteat venisse. Si febris erit, non aliam puto fore quam tertianam, qua semel tantum, & paucissimis diebus, ac levissime quidem per totum triennium, quo mecum fuit in contubernio, laboravit. Tu, qui hoc cœlum & morem in his cavendis melius nosti, quid faciendum sit, admonere me continuo brevi epistola, quam vehementer exspecto, non gravabere. Vale.

Epistola XI.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Medicinam se excolere nuntiat. Commigrationis suæ desiderium amplificat.

QUæris fortasse quid hic agam ? Dicam paucis, Medicus fio. Frontem contrahis ? Non est, quod mirere, nam & Medici & Poetæ idem Numen colunt ; siquidem Apollinis (α) etiam inventum est medicina. Quomodo arti vacem, rogas ? Dicam breviter, Cum Medicis quotidie versor : crebræ de morbis disputationes incidunt, & audior ego quoque ab non invitis, ubi præfertim quasdam Galeni, aut Avicennæ sententias afferro, ita ut non male jam in consilium vocer, & quid ego quoque sentiam percunctentur. Inter hæc arterias creberrime tracto ; ictus vehementiores sint, an remissiores exploro ; urinas inspicio : quid indicent, ac portendant nosse jam videor ; si vel in fundo crassiori vel in puro materia residet, vel mediam regionem, vel summam densior, aut rarior nubecula occupet, quæ item puritate sua, &

fontinali similis aquæ stomachi cruditatem præmonstret, & quæ sanguineo rubore venam aperiri postulat. Cœperat Alphonsus noster & ipse artis utriusque magistrum experiri, nec satis poterat mirari medicum tam cito effectum. Sed is, antequam adhiberentur pharmaca, mihi præreptus est. Gaudeo tamen, & gratulor, quod istic illis quoque (ut audio) non egeat. Franciscus Pizamanus ultra Sauromatas febrem depulit. Africanus quoque Africæ fervores sibi paulatim sentit imminui. Vides quantum paucis diebus hic in arte medica profecerim, & jam aliud quam Poeticam, & Oratoriam posse Flaminium profiteri vides. Verum nihil mihi cum podagra. Sed artem vix cœptam desinere jam vellem fessus nimium vigiliis & labore diurno: nec quicquam est, quod æque cupiam, quam istuc ad te statim advolare, in cuius suavitate possim curas omnes ac labores deponere. Hoc est, quod dies noctesque cogito, & opto. Sed adeo mora desiderium crescit, ut erumpere continuo gestiam, ac me vix reprimam. Quæ res facit, ut interdum mihi dari cupiam vel Tripolemi currus, vel Dædali alas, vel talaria Mercurii, ut te statim videre, ac te amplecti possim, & diu optato adspectu tuo & alloquio frui. Si vigilo tecum sum; si dormio, istuc me adigunt insomnia. Hinc tu coniice, quam invitus, & quam mihi ipsi insuavis hic sim, præcipue, ubi nobilium contubernalium adspectu & solatio carere cœpi, quorum in me singularis pietas & morum suavitas mihi molestias commorationis huiusce, ac tædia multarum occupationum mirifice levabat. Quando igitur venturus sim rogas, & nauseæ huic modum statuere velim? Statim quidem cupio, nisi me retardet Africani gravis pituita, ut non illi solum, sed & Pizamano, qui jam convaluit, & mihi, qui nullam patior ægritudinem molesta sit, supra quam credi queat; nec purgari posse, nisi aquis, & cœlo Bononiensi rear. Quare mihi decretum est, nisi quid impediat, proximo Lunæ, vel Martis istuc die me conferre. Sed faciam te ante certiolem. Vale.

[a] Plato in Cratillo.

Epistola XII.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

*Prandium sibi, suisque contubernalibus a Leandro paratum
venustissimis verbis depingit.*

S Oleo, mi Gaspar, cœnis non mediocriter amicorum delectari, non quod cibi me lautiores capiant; quid enim sit turpius, quam ventri & gulæ inservire? sed quia nihil me magis delectat, quam congressus amicorum & colloctiones illæ, quibus suaviter admodum convivium exhilarantur, ut nullo gratiore cibi sale condiantur. Libenter igitur vocatus, non tamen ab omnibus, sed ab intimis tantum ac non illitteratis accedo, ac me tunc vere puto vivere. Quare multo quidem melius nostri convivium dixere, quam Græci Symposium. Illi enim computationem, nam apud illos *συνπόσιον* id significat, minus decoro dixere vocabulo, nos convivium quasi communem, vel conjunctam simul diximus vitam; ubi enim ita in unum convenimus, nullius rei minor, quam cibi, ac potus habenda ratio est. Quid enim differat ab equis, & suis homo, si eo venter illum attrahit? Cibum, ac potum optare tantum debemus, quantum ratio vitæ ac necessitas exigit. Qui aliter sentit, is mihi videtur ob id vivere, ut comedat, & ventri inserviat, non ut vivat. Quum igitur Leander familiaris noster me vocasset, accessi libenter, & venisse me non pœnituit. Quod tu quoque non improbabis, ubi cognoveris, quam jucunde, & quam hilariter accepti fuerimus. Rem autem ordine totam, quo judicare melius possis, explicabo, Ubi ad ædem Divi Dominici venimus, ac rei divinæ interfuimus, præsto affuit Leander læto (ut semper in amicos solet) ac hilari admodum vultu, & manu apprehensum intra Monasterii septa & in hortos perduxit. Sequuntur me contubernales, qui mecum (ut nosti) sunt complusculi, & non male dentati. Hic ubi aliquandiu pervagati sumus, rever-

timur in Monasterium, ubi gratas ambulatiunculas in prandii tempus protrahimus; cujus ubi ex more Cœnobitarum datum est signum, videres ipsos extemplo Cœnobitas undique festinantes, tanquam vel periculum afferret mora, vel crimini dilatio daretur, & illi quidem cattervatim (nam visus est ille mihi concurrentium ingens numerus) in triclinium majus convenere, in quo non anguste, ut puto, quinque illa de Evangelio millia discumberent. Nos cum paucis minus quidem capax, amplum tamen ingressi triclinium commode, & magna cum hilaritate ac voluptate discubuimus. Convivæ de Cœnobitis fuere is, qui proximum a Præfecto Monasterii locum tenet, post eum Leander ipse, infra Leandrum Thomas Cospus insignes religione ac morum gravitate viri. Qui mecum venerant, sicut ætas, & conditio postulabat, discubuerunt. Et primum quidem, silentibus ceteris, librum Cospus aperuit, & pauca quædam, prout lectio aperto libro se obtulit, de officio Episcopi legit, & mox reticuit; est enim hic mos laudatissimus Cœnobitis, ut eodem tempore suo corpus & animum cibo pascant. Ubi ergo finem ille fecit, datum est ab eo, qui Archicœnobia, idest Præfecti Monasterii vicem gerit, signum, manu percussa gemino ictu mensa; cultros extemplo arripiunt, & tanquam dato pugnæ signo panes invadunt, jugulant, & crebros ictus inferunt, ac veluti cæde patrata singuli singulos tanquam cadaverum acervos in conspectu suo faciunt, ac devorant. Obsonium quidem multiplex ac varium fuit, tale tamen, ut religiosam frugalitatem ac parsimoniam referret: quod tu quoque fatebere, ubi seriem narravero. Ac primum quidem ficus in aciem prodire viridi ac rugoso leniter cortice longiusculæ, ex iis videlicet, quas vulgo lazareas dicimus. Cum iis igitur tanquam cum Velitibus, atque Rorariis prima nobis fuere pugnæ præludia. Successere continuo fortiores quidem & austeriores natura, sed arte culinæ debilitatæ, ac veluti mansuetæ dulci admodum sapæ liquore cæpæ, quibuscum breve nobis, sed gratum certe fuit certamen, sic tamen, ut ne nuncius quidem cladis superfuerit. In medio campo turres erant non paucæ ac propugnacula, vitrea tamen, atque ob id translucida, de quibus liquor exhibat nectareus ac mire suavis, tanquam apes in eas vel ex

Hy-

Hymetto, vel ex Hybla favos congefſſent. Inde omnes in eo primi certaminis calore hauſimus, unde mirificus laborantibus membris vigor infuſus, & ad reliqua vires ſuppeditatæ. Obtulere ſe continuo magni quidam, ac torvo adſpectu Mugiles, quos græco vocabulo a capitis magnitudine Cephalos dicimus. Cum iis quidem majus fuit certamen & atrocius, atque ob id longius, quibus thoraces erant toſtæ ferrea crate, ut mihi videbantur, ſquammæ. Tela iis erant latentes aculei; ſed neque thoraces, neque aculei quicquam illis profuere: ad unum omnes cæſi, atque conſumpti. Sed vide quorundam ſociorum Mugilum audaciam qui de latebris tanquam ad ſuppettias erupere. Ii quidem (ut mihi viſi ſunt) non integri, ſed dimidiati, & alia in parte, ſicut vulnera, & cæſa indicabant membra. Cladem paſſi, ac desperata (ut puto) ſalute, impetum audaciſſime in nos fecere, nec ſuorum cladi ſuperſeſſe voluere. At ii quidem non validis ut priores armati thoracibus, ſed mollioribus inteſti tunicis, & multo, ſicut apparebat, jure macerati in certamen, ſed infelici exitu, prodire. Succedit illi neſcio quo ducis conſilio non parvus quidem, ſed tamen fluuiatilis peditatus, quos paruum negotium fuit conficere. Cumque jam receptui caneretur, hoſtilia quædam ſpolia ſunt allata ſcuta bubala, quæ ſuo quilibet telo confodit, tanquam illis quoque parcendum non foret. Ut vero partam victoriam lætitiæ dator ſuo quoque favore ac honore proſequeretur, recentes cum pampinis de Ronzanis collibus (b) pulcherrimas Liber uvas miſit, quibus Leandri noſtri conviviale certamen diremptum eſt. Cui quia tu intereſſe noluiſti, qualiter geſtum ſit, volui, te non ignorare, ut quam poſſes, ex ea ſaltem re legendo voluptatem caperes. Vale. Quinto Calen. Octobris MDXX.

[a] Thomas Coſpius Bononiensis Ord. Præd., quem Leander Alberti lib. 4. de viris illuſtribus ejusdem Ord. laude complectitur.

[b] Ronzani colles in agro Bononiensi ſatis celebres, quod in iis duo ex Ord. Præd. clariffimi viri F. Vincentius Maria Urſinus Romanus, qui poſtea Benedictus XIII. dictus eſt, & F. Vincentius Ludovicus Gottri Bononiensis inſignia Cardinalatus acceperint.

Epistola XIII.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

*Quomodo hominis cujusdam audaciam & impudentiam
reprefferit fuse enarrat.*

S Tomachum mihi quidam heri movit, ex illorum numero, qui Curios simulant, & bacchanalia vivunt, (x) sic tamen, ut illam indignationem mox risus exceperit. Est enim genus quoddam hominum fallax ac detestabile, quorum si faciem spectes, tristis inest severitas, & miram præferentes gravitatem, morum censores ac magistri videntur. Si quid audiunt, si quid vident, quod severiores aures & oculi respuant, nares contrahunt, frontem corrugant, vocem aliquandiu comprimunt, nec præ indignatione loqui posse, videntur. Demum exclamant, o cælum! o Terra! o Maria Neptuni! Dein in iurgia prorumpunt: quos si videas, si audias, nihil horribilius, nihil severius, nihil denique sanctius dicas. Horum tamen si postmodum interiorem vitam spectes, si intra privatos parietes, & in abdito inspicias, nihil mollius, nihil levius, nihil turpius invenias. Ibi furtiva pelle deposita, propriam induunt, & quales sint, relicto foris omni fuce, se se ostendunt, dissimulata ad tempus vitia deteguntur. Ibi ex sobriis continuo fiunt ebrii, ex continentibus libidinosi, ex liberalibus avari, ex abstinentibus rapaces, ex verecundis impudentissimi, ex rigidis molliissimi, & ex modestis intemperantissimi. Denique ne omnia persequar (nimis enim longum sit) ac ne talia pudeat referre, quicquid scelerum, quicquid flagitii, quicquid turpitudinis usquam est, ibi deprehenditur. Ac ne me ex aliqua indignatione falso hæc sentire, ac proloqui putes, proponam tibi hujusce generis exemplum recens, atque adeo verum, ut non verius quotidie solem oriri. Incidi ego in quempiam talem, dum forte in Prætoriana spatiarer aula, & familiarem quemdam meum expectarem.

Erant

Erant in diversa, propinqua tamen parte, nobiles, qui in meo sunt contubernio, adolescentuli, ac me vidente (nam non procul a meis oculis illos esse unquam, patior) pila ludebant, ad quos tanquam ad spectaculum quoddam multi, quidam etiam ex nobilitate convenerant, & delectari non parum eorum certamine videbantur. Et quia, nuper in hanc urbem venimus, quinam essent, ignorabantur, nec sciebant Alphonsum, qui cum iis erat, ex tuis esse liberum unum; propterea quærebant multi, cujates essent, ac illorum indolem mirabantur, quia solerter ac impigre ludebant. Agilitatem quoque laudabant, ac non posse nisi nobilium parentum filios esse, ajebant. Hæc postea ex meis quidam Seravallensibus, qui aderant, mihi retulit. Audiebat eadem improbus ille, quem dixi, qui & ipse in angulo spectabat, ac invidia disrumpebatur; cumque diutius puerorum laudes ferre non posset, & meas, (nam Seravallensis ille Flaminii esse contubernales dixit, & me illis in propinquo ambulanti ostendit, ac impense laudavit) in me absentem ac in pueros acerbè invectus est, ac ne me, quæ dicebat, latere possent, a spectatoribus ad me recta venit, ac me ut acrius morderet, & mihi magis doleret, Heus, inquit, Flaminii, quæ tua est istæc educatio puerorum nobilium & institutio? Itane lascivire finis, atque adeo in conspectu totius civitatis insanire? Quid enim faciant pejus tonforum ac cerdonum pueri? Talem ne illum esse decet, cujus fama non obscura est, & cujus curæ ac fidei de tam longinquis, ut audio, locis & ex tam claris familiis pueri committuntur? Movit me quidem primo hominis adspectus & habitus. Ætas erat in senium vergens; barba impexa & semicana, frons torvis oculis, supercilio gravitatem multam, & severitatem multam præseferens; in veste longa. Quem non movissent hæc ignarum, quis esset, qui loqueretur? Tum ego fixis in illum oculis, Quando, inquam, bone vir, me (ut video) nosti, ne quæso gravere, qui tu quoque sis, mihi dicere, ne me pigeat a tali castigatum magistro, & meæ admonitum imprudentiæ. Ait ille, Qui sim ego, ex me scire non potes, dicent alii: tibi sit satis, ab eo te reprehensum, qui si ab inferis mortui revocentur, in censura morum non sit Catoni concessurus. Ergo, inquam, tertius e cœlo cecidit

cidit Cato? (b) Cecidit, ait, & maiorem hunc etiam utroque nostra hæc ætas & civitas videt. Tunc ego ex hominis arrogantia & impudentia, qualis esset, conjecturam feci, & dixi, quando tantus es morum magister & castigatorem, age quæso, quid ego, & quid mei pueri peccaverint, ostende. Non satis, inquit, mirari possum, quod me sic interroges, ac non ipse tuum errorem sentias, & fateare. Et quem, inquam, ego errorem sentiam, & fatear, qui me nihil peccasse, intelligo? Excanduit ille, ac me torvis intuens oculis aliquandiu reticuit, quum verba non inveniret satis atrocia, quibus in me inveheretur, ac suam rabiem evomeret; at rupto tandem silentio, insertis digitis, ac os & oculos in cælum attollens exclamat, o tempora! o mores! Tunc qui aderant hæc audientes, & audientes risu emori. Hic ego, Quid tu exclamas? debet qui castigatorem accedit, prius vitia ostendere, post in illa invehi, demum diligentis medici officio & opera fungi. Quid enim ad ægrotum medicus veniat, nisi ut sanet? Tu tantum irasceris, & clamitas. Si tantus es morum censor, danda tibi est opera, ut ad rectam vitam semitam redigatur; aliter enim censura non sit ista, sed quoddam potius hominum odium. Motus his verbis ille, ac resipuisse visus, mitiore jam vultu ac verbis humanioribus, Flamini, inquit, videor jam videre, quicum mihi res est, & doleo, quod tecum non satis humaniter egerim, ac ita in publico accusaverim, quum manu apprehendere, ac seorsum ducere, ac monere potuerim. Tunc ego, nolim me seorsum duci, sed præsentibus, qui adsunt, omnibus, quid peccaverim, indicari. Ait ille, Quoniam ita vis, dicam. Ætas hæc nostra, Flamini, adeo corrupta est, adeo est ad malum prona, immo ita præceps fertur, ut ad hominum flagitia nihil jam posse addi, putem. Hoc autem ideo factum est, quia, ut Horatius (c) inquit,

Ætas parentum pejor avis, tulit

Nos nequiores, mox daturos

Progeniem vitiosorem.

Nec alia fuit tanti huius mali causa, quam parentum in educandis, ac instituendis liberis negligentia; nam, quum puerilis ætas diligentissimo rectore ac duce indigeat, negligitur a plerisque, ac lascivire permittitur. Ita quidem

pes-

peſſimis fundamentis quicquid ſuperſtruitur, ſuis ut non ſit diſſimile principiis, neceſſe eſt. Sic pullos generoſi fœtus equinos, niſi bonum fuerint naſti equiſonem, facile ad piſtrinum, & ad rhedas ali. Pueros igitur iſtos, quos tibi a claris parentibus inſtituendos eſſe traditos, & ex longinquis adductos locis, audio, deceret, modeſtius agere, ac non tam licenter, hoc præſertim in loco, ludere, quum externi ſint, quum & negligenter inſtitui, & parum verecundi eſſe, videantur. Quid enim his principiis, ubi adoleverint, non audebunt? Habenæ igitur a te non ſunt ita laxandæ, ſed injiciendi fræni, quibus nimia iſta licentia cohibeatur, & tu laudem ex tua inſtitutione majorem conſequare. Reſpondi, Pulchre quidem ac ſapienter cetera; ſed quod ad ludum puerilem & meam inſtitutionem, quæ duo non probas, attinet, mea quidem ſententia, & ratio diverſa eſt, cur autem contra ſentiam, quam breviffime potero, dicam. Verum ut ego te, ſic tu me patienter audias, velim. Ætates omnes, quibus humana vita conſtat, atque diſtinguitur, ſua ſtudia & propria quædam habet officia. Propter hoc in arte Poetica dixit Horatius, (d)

*Reddere qui voces jam ſcit puer, & pede certo
Signat humum, geſtit paribus colludere, & iram
Colligit, ac ponit temere, & mutatur in horas.
Imberbis juvenis tandem, cuſtode remoto,
Gaudet equis canibuſque & aprici gramine campi,
Cereus in vitium ſteſti, monitoribus aſper,
Sublimis, cupidusque, & amata relinquere pernix.
Converſis ſtudiis, atas animuſque virilis
Quærit opes & amicitias, inſervit honori,
Commiffiſſe cavet, quod mox mutare labore.
Multa ſenem circumveniunt incommoda, vel quod
Quærit, & inventis miſer abſtinet, ac timet uti,
Vel quod res omnes timide gelideque miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, aviduſque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti,
Se puero, cenſor caſtigatorque minorum.*

Puer quidem, ubi per ætatem noſſe aliquid, ac edoceri poteſt, ſtatim accipiendus eſt, & ad rectum, quanta id fieri diligentia poteſt, dirigendus, ac inſtituendus eſt; magni enim refert hoc, vel illo modo in teneris aſueſcere;

atas

ætas enim illa rerum penitus inscia, nisi diligentissimum nacla sit custodem, tanquam infirmis nixa gressibus, frequenter labitur. Quare quemadmodum plerumque corpus, apprehensa manu, sustentari oportet, quandiu tenerum ac infirmum est; ita rudis animus ac rerum inscius, suis, sicut solet vitis, quasi pedamentis fulciendus est. Præceptis igitur ac monitis pene assiduus, quantum ætas illa ferre potest, adjuvandus, ac instituendus est. Verum quia teneris mentibus molesta hæc nimium & dura sunt, remedia quædam adhiberi oportet, & quasi blandimenta, quibus paulatim discant illis assuescere, ne impositum detrectent onus, aut potius oderint. Ita diligens agricola recentem juvenem aratro & plaustris non continuo gravat: neque sciens domitor dura statim fræna injicit, neque ephippia & calcaria continuo adhibet. Sua hæc tempora exigunt, & per suos quasi gradus duci, ac geri debent. Ita rudis ac tener animus leniter formandus, & recto assuefaciendus est. Nam si plus æquo illum oneres, si nimium urgeas, & instes, exterritus & fractus in medio conatu subsidet, atque deficiet. Quid igitur, inquis, agendum suades? Id, quod nec illum emolliat, & effœminet, nec rursus quod suo pondere premat immodice, ac obruat. Per quædam igitur intervalla non remittendus quidem, sed relaxandus, ac recreandus est, & quasi demulcendus: sic enim & laborum tolerantior quidem redditur, & ad omnia promptior ac obedientior efficitur. Quare sapienter Horatius monet, debere in qualibet re modum servari, quum in primo Sermonum libro inquit (e)

*Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra, citraque nequit consistere rectum.*

Nec minus prudenter Ovidius ait (f)

*Quod caret alterna requie, durable non est;
Hæc reparat vires, fessaque membra levat.*

Quare sicut nimium indulgentes, ita plus æquo severi magna reprehensione digni sunt, gravia enim ingeniis ab utrisque damna inferuntur, dum illi nimium relaxant, hi nimium cohibent. Amica igitur, & minime damnosa res pueris, si modus adhibeatur, ludus est. Sed ex ludis omnibus, quibus hæc ætas oblectanda est, nullum utiliorem ac honestiorem putes, velim, & qui non corpori tan-

tantum, sed etiam ingenio profit, quam pilæ ludum, cui meos impræsentia contubernales ingenuos adolescentulos, me volente, ac permittente, indulgere vides. Nam ut Martialis (g) quoque asserit,

Folle decet juvenes ludere, folle senes.

Quod si pueros omnes ludo pilæ exerceri licet, nullos magis convenit, quam nobilium parentum filios, quanto major de illis futuræ virtutis spes est, si recte ac diligenter instituantur. Si æquum est igitur, immo ad virtutem etiam pertinet, hoc pueros facere, ubi rectius id fiat, quam in celebri loco, & in ipsius civitatis conspectu, ubi se pueri senioribus ostendant, illorum pascant oculos, & spes alant, & plausu ac laudum stimulis exacuantur? Hoc tu nihil referre putas? Erras tota via, si aliter sentis, nec satis meminisse, videris, quam decorum, & quam utile priscis Romanis fuerit in Circo, & in Tyberi filios exercere (h). Quod quidem apud veteres non modo non damnabile, sed tanta dignum laude fuit, ut ad Græciæ ludos etiam Philosophi venerint, & in iis magna cum laude certaverint (i). Sed nolo in re notissima esse longior, quum præsertim ex iis, quæ dixi, satis quidem tibi jam constare, putem, hac in re neque pueros, neque illorum institutorem Flaminium ullam reprehensionem, sed potius laudem mereri. Hæc ego, ubi cum miro omnium, qui aderant, assensu dixi, erubuit bonus ille vir, & suam ingenue nimiam severitatem, immo rusticitatem damnans, Flamini, inquit, tuo jam sermone, ac rationibus istis effecisti, ut ludis puerorum deinceps non damnator, sed laudator intersim, & intelligam, quantum hucusque erraverim, qui me acrem esse rebar vitæ ac morum æstimatorem. Tu, quod facis, perge, ac tua diligenti institutione bonorum numerum auge, & hac etiam via tuum nomen posteris commenda. Ita me multis oneratum laudibus dimisit. Quam vero sordidus, & quam turpis ille domi esset, qui tam egregium in publico philosophum ac censorem egerat, ex quibus postmodum priusquam ex loco discederem, cognovi. Volui te, mi Gaspar, certiores facere, ut tu quoque rideres, ac simul lætarere; utque animadverteres, quanta sit quorundam hominum stultitia, qui dum severi, dum graves & sancti esse maxime in publico videri volunt,

domi

domi postmodum rustici imprimis, & omnium levissimi ac turpissimi deprehenduntur. Vale. Quinto nonas Octobris. MDXX.

(a) Dictum Juven. lib. 1. satira 2. v. 3. adversus eos, qui verbis & sermone Curii continentiam simulant, & vitam agunt sceleribus & flagitiis contaminatam.

(b) Multi fuerunt Catones, e quibus duo nobilissimi, primus censor, alter de mortis loco dictus Uticensis. Flaminius itaque Juvenalem imitatus satyra secunda v. 40. Censorem suum per ironiam tertium appellat quasi e cœlo in terras missum.

(c) Horat. Carm. lib. 3. ode 6.

(d) Idem in Arte Poet. vv. 158, & seq.

(e) Idem serm. sat. 1. vv. 106. & 107.

(f) Ovid. Heroid. ep. 5. Phedra Hippol. vv. 89., & 90.

(g) Martialis epig. lib. 14. follis.

(h) Veteres Romanos filios suos ludis exercere consuevisse tradit Alex. ab Alex. lib. 5. genial. dier. c. 8.

(i) Socrates remisso a studiis animo lusisse fertur. Heraclitus quoque Ephesius astragalis, nempe talis, ludere consueverat. Alex. lib. 3. genial. dier. c. 21.

Epistola XIV.

Joannes Antonius Flaminius
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Quam præferre videtur tristitiam, contemplationi tribuit, non agritudini.

MEæ te curæ proximis diebus angebant, quibus me præter modum, premi putabas. Id autem (si quid erat, quod me perturbaret, & erat quidem) non parum solatii mihi afferebat, quod satis intelligebam, magnum id esse amoris erga me tui non solum indicium, sed etiam testimonium. Sed non adeo certe infirmo sum animo, neque tantam in me vim habent curæ, quantam fortasse tu suspicabare, qui quoties me hilarem non cer-
ne-

nebas, tristem arbitrabare, quod ideo fieri credebas, quia me migrationis huc meæ jam pœniteret. Negare non possum initio mei adventus accidisse quædam, quibus indignari quidem magis, quam tristari cogebar. Nam quum ad commoda rei familiaris mihi in hac urbe constituendæ multis etiam parvis indigerem, sic tamen necessariis, ut commode sine illis hic esse non possem, nec parato pretio, & diu conquesta invenirentur, iniquo animo ferebam, ac indignabar, & ipsi mihi succensebam, qui tam vilibus curis occupatum diu animum haberem. Horum omnium testis es ipse, qui non minus quam ego talibus de causis indignabare; non tamen ea semper erant, quæ me (sicut tu putabas) tristem efficerent; sæpius enim aliquid in animo volvebam eorum, quæ ad hominem non illitteratum, & ad studia nostra pertinerent, quibus tota mente, quantum per eos dies, & apud te mihi dabatur, eram intentus, quæ quum me cogitabundum, & tanquam suspensum animo redderent, tu tristem putabas. Hæc ideo nunc tibi scribere volui, ut ea te suspicione liberarem, qua me vel imbecillo nimium animo, vel non libente hic esse, suspicabare. Quod certe non fecissem, nisi proxime de ea re denuo inter nos sermo incidisset. Bono enim viro danda maxime opera est, nequid agat, quod bonos offendat, quibus ut placeat, totis illi viribus elaborandum est. Habes, mi Gaspar, ægritudinis illius meæ causas, veras quidem ac minime commentitias. Quare, si quando tibi deinceps forte subtristis videbor, ne quæso suspicere, imbecillitate id animi accidere; neque enim semper tristis est, qui esse tristis videtur. Nam plerumque tristitiam præsefert animus curis occupatus virilibus, atque is præcipue, qui litteris vacat, quarum dum studio intentus est, multa cogitat, multa secum tractat, propter quæ dum lætus est, & se ipse maxime fruitur, tristis esse, ab insciis creditur. Sic humana judicia plerumque falluntur, nec est quicquam difficilius, quam nosse hominis arcana, quæ quidem rimari supra hominis est capacitatem. Vide quæso mi Gaspar, unde argumentum aucupatus sim, ut aliquid haberem, quod ad te scriberem. Sed tu quoque jam velim stilum exercere incipias, & mihi ad scribendum argumenta subministras, si vis me, ut libentius, ita crebrius ad te litteras dare. Quod si
fecit.

feceris, polliceor tibi fore, ut brevi fructum tibi ex meis litteris, quas tantopere optas, & tam libenter legis, & voluptatem duplicatam fateare. Vale.

Epistola XV.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Angitur ob digressionem & absentiam Elephantutii. Ruris commoda probat,

ABes mi Gaspar, & ego abesse mihi jam videor, quia te hic non video, & tuo quotidiano adspectu & congressu careo, qui mihi adeo quidem suavis est & optabilis semper, ut sine eo delectare me nihil jam possit, & experior, quod nihil amico vero anteponendum sit, nec debere homini quicquam esse frequenti amicorum congressu & consuetudine magis expetendum: quæ si tollas, vita relinquitur, uti sine condimento cibus plane insuavis, & magna carere sui parte videtur. Adde quod nihil vel jucundius in prosperis, vel gratius in adversis, & optabilius afferri potest. Hanc præcipue causam fuisse, credendum est, quod prisci illi sapientes viri omne studium, & eloquentiam suam ad colligendos hominum cœtus, & in urbes inducendos contulere, quum prius in locis agrestibus sparsi, ac more ferarum ætatem agerent. Non alia de causa Poetarum illa de Orpheo, & Amphione figmenta (a) vulgata sunt, quorum cantu saxa & sylvas sequutas esse, fabulantur. Quare nolim mirere, si me adeo movet absentia tua, & cupio, ut ad nos quamprimum revertare. Scio, te libenter ruri esse: non miror, sed moleste fero, quod istic sine me absis; nullus est enim ad otium & ad animi quietem locus accommodatior, & in quo te frui melius ac liberius possis. Quod probe intelligens Poeta in Georgicis dixit (b).

*O fortunatos nimium, sua si bona norint,
Agricolæ, quibus ipsa præcul discordibus armis*

Fun-

*Fundit humo facilem victum iustissima tellus.
 Si non ingentem foribus domus ampla superbis
 Mane salutantum totis vomit adibus undam,
 Nec pictos inbiant pulchra testudine postes,
 Illusasque auro vestes, Ephyrejaque ara.
 At secura quies, & nescia fallere vita
 Dives opum variarum, at latis ocia campis
 Spelunca, vivique lacus, ac frigida tempe.*

Confirmat hoc idem Horatius, qui de felicitate vitæ rusticanae sic scribit (c)

*Beatus ille, qui procul negotiis,
 Ut prisca gens mortalium,
 Paterna rura bobus exercet suis,
 Solutus omni fœnore
 Nec excitatur classico miles truci,
 Nec horret iratum mare
 Forumque vitat, & superba Civium
 Potentiorum limina.*

Propter quod etiam Claudianus ait (d)

*Felix, qui propriis avum transegit in arvis
 Ipsa domus puerum, quem videt ipsa senem.*

Sed nolo in his esse longior, & aliorum sententiis ea confirmare, quæ notissima sunt, diu enim & crebro talia expertus es, ac nosti, non esse vitam rusticanae præferendam, atque ob id magis optabilem. Propter quod Horatius dixit (e)

*Novisti ne locum meliorem rure beato?
 Est ubi plus tepeant hyemes? ubi mollior æstas
 Leniat & rabiem Canis, & momenta Leonis?*

Vera quidem hæc scio, esse & mihi maxime probantur, sed minime, dum tu abes, & ego tecum esse non possum, ac iisdem bonis inseri. Restat ergo, ut dies; noctesque optem tuum in urbem reditum, quem ne differas, sed quantum tuæ, mi Gaspar, res sinunt, rogo. Vale.

(a) Leges. Ovid. lib. 10., & 21. metamorph.

(b) Virg. in Georg. lib. 2. vv. 458. & seq.

(c) Horat. Epodon lib. Ode 2.

(d) Claudian. de senec Veronen.

(e) Horat. epis. lib. 1. ad Fuscum Aristium ep. 10. vv. 14. t.

Epistola XVI.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Elephantutii sententiam, & in dicendo facilitatem & elegantiam probat.

Non possum non valde tuum consilium probare, quum aliorum in dicendo elegantiam & eruditionem mireris, & ea tantopere delecteris, id agere decreveris, propter quod & ipse aliquando cum illis adnumerari queas. Quod quum nulla re facilius ac melius (ut sæpe dicere soleo) quam frequenti exercitatione stili effici possit, tibi consilium prudenter captum est crebro ad me scribendi; siquidem (ut polliceris) tu denas ad me per singulos menses litteras daturus es. Ex quo tantam quidem cepi lætitiā & voluptatem, quantam consequi scribendo minime possim; tum quia meum in hanc urbem accessum non tuis tantum liberis, sed tibi quoque plurimum prodesse, cupio; tum quia quantum sis in dicendo profecturus, prima istæc epistola tua mihi satis declarat. Cave, putes quicquam me jamdiu hac de causa libentius legisse. Quare te, mi Gaspar, hortor, & rogo, ut laudabile inceptum proseguare, ac in ista sententia perstes, qua nulla quidem laudabilior, ac tuæ dignitati esse convenientior potest, & ex qua jam video, te tantum fructum ac voluptatem capturum, ut non dubitem fore, ut brevi dicas, nullum te potuisse honestius ac jucundius consilium capere. Vale.



Epistola XVII.

Gaspar Elephantutius
Joanni Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

Flaminii consilio se stetisse, significat. Difficultates in exequendo commemorat.

Tuum, mi Flamini, consilium libenter amplector, & sequor; video enim quam utile id mihi futurum sit, & quam jucundum. Sed valde me perturbat rei familiaris cura, & administratio, quæ mihi tot negotia, tot occupationes congerit, ut difficulter me assequi putem posse, quod prudenter mones, & ego maxime cupio. Hoc tu quidem satis per te animadvertere potuisti paucis illis diebus, quibus initio tuæ in hanc urbem commigrationis cum tuis contubernalibus apud me fuisti. Dabo tamen operam, quantum ipsæ occupationes sinent, ut intelligas, quantopere me utilissima & jucundissima hæc stili, & scribendarum inter nos litterarum exercitatio delectet. Quod eo quidem libentius facturus sum, quod video, si ita fecero, te multo crebriores ad me litteras daturum, quarum lectione, ut vides, tantopere delector, ut nihil jam libentius legam. Meum igitur hoc consilium & inceptum crebritate litterarum tuarum adjuvare debebis, ac me ad scribendum quotidie magis accendere. Ita voti compos (ni fallor) uterque fiet, & cum fructu, quem mihi præsertim fore uberrimum, intelligo, summam voluptatem capiet. Tuas igitur litteras vehementer exspecto. Vale.



Epistola XVIII.
 Joannes Antonius Flaminius
 Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Elephantutium eleganter ac ornate scribentem urget, ut in proposito perslet. Mendas, si qua futura sint, se castigaturum, promittit.

C Rescit in dies mihi major ingenii tui admiratio, mi Gaspar, ut & opinionem superes meam, & expectationem quotidie augeas. Vere dicam, & omnis aberit verbis meis adulatio: non putaram, te tam promptum ac tam paratum in dicendo fore, addo etiam elegantem atque facundum, quam te quotidie magis experior; & mirari non desino, quod post nimis certe longam exercitationis hujusce intermissionem, quod præterea tot domesticis, tot amicorum & propinquorum negotiis quotidie implicitus tam eleganter & tam ornate, ac proprie scribas. Quare ut in ea sententia, quam proximis ad te litteris scripsi, multo magis confirmer, sic te quidem, ut pergas, ac in isto proposito persles, multo vehementius hortor, quia te quidem parvo tempore video, tali exercitatione tantum esse profecturum, ut non facile habitura sit hæc civitas, quem tibi in dicendo comparet. Nec me vero putes, sic tibi quasi vicem reddere, qui me miris proxima epistola, tanquam eloquentem, laudibus extuleris; nam ego quidem scribo quod sentio, nec a me quicquam magis alienum est, quam adulatio, quæ quidem in alios turpis, at in amicis turpissima est. Quod autem me rogas, immo obsecras, & obtestaris, ut si quæ in tuis epistolis mendæ sint, libere castigem, & politiores illas efficiam, morem tibi libenter geram, quod etiam non rogatus ultro facturus eram, quia mea te opera, quam tantopere expetis, excultum, ac nulla non parte orationis tuæ nitidum, ac sine labe esse, maxime cupio. In qua re non possum non laudare consilium tuum, & mirari prudentiam, qui ea gradi cœperis via, quæ

quæ clara ingenia ad eloquentiam perducit, quam multo quidem plures assequerentur, si studio tali ac diligentia uti vellent, & censorem doctum quempiam & eloquentem non fastidirent. Quæ una quidem ratio est in qualibet arte proficiendi, non suo scilicet judicio, sed alieno, idest peritiorum, credere. Tu igitur, quemadmodum dixi, perge, ac stilum, qui (ut Quintilianus (a) ait) optimus est dicendi magister, quam creberrime potes, exerce. Vale. Nonis Novembris MDXX.

(a) Quintilian. Instit. Orat. lib. 10. c. 34

Epistola XIX.
Gaspar Elephantutius
Joanni Antonio Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

Lectio Epistolarum Flaminii ad eloquentia studium se accendi, significat. Retrahentia impedimenta enarrat.

MOvent me plurimum litteræ tuæ, doctissime Flaminii, & ad scribendum impellunt, non solum quod me amanter admodum ad exercendum stilum, idest ad eloquentiæ studium hortaris, sed etiam quod video, mirificum esse amorem erga me tuum, qui se se mihi quotidie majorem ostendit. Hinc fit, ut incredibili tenear desiderio faciendi quod assidue mones. Sed in medio conatu plerumque retrahor; ubi enim me in meam bibliothecam abdidi, & materiam coepi perquirere ad te scribendi, adest continuo, qui me avocet, & cogat inceptum relinquere. Ita receptus calor extinguitur, qui difficulter postea reviviscit, cum crescat indignatio, ac interdum desperatio efficiendi, quod posse me non diffido,

modo liber sim talibus curis ac impedimentis, quæ me ab instituta exercitatione avocant. Decrevi tamen contra obstantia omnia totis eniti viribus, ut aliquam in dicendo facultatem assequar. Quod ne futurum desperem, tua facit de me concepta opinio. Igitur, quam creberrime potero, scribam. Vale.

Libri Septimi Finis.



JOAN.

JOANNIS ANTONII FLAMINII

FOROCORNELIENSIS
EPISTOLARUM FAMILIARIUM
LIBER OCTAVUS.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Cur T. Livium publice interpretari æquum non ducat, satis ostendit.



Ortaris me jam sæpius, ut T. Livii decadas interpreter, & eorum, qui me audire velint, neminem excludam, qui antea mihi summo studio (ut nosti) oblatam publice profitendi conditionem jam crebro & constanter recusaverim. Vide quæso, quo me inducas. Difficile est iter lubricum & impeditum. Quid dicent, qui me audient? Nescis quot, & quibus judiciis fiam obnoxius in tam corruptis hominum moribus, in tanta ingeniorum malignitate ac improbitate: submittentur quidam, scio, clanculum, venient alii dolose; quidam ut audiant, & discant, sed ii pauci admodum erunt: quicquid dixerò, non excidet, referent: fora & vicos nugis implebunt: ego absens

acriter pulsabor, & ultimus demum male audiam. Tu quidem clypeus mihi, qui tanquam præco indefessus meorum esse laudum soles; sed crebris ictibus vix sufficies. Turbaberem, scio, & eris impatiens. Hæc quoque movebunt me, sed ad risum quidem; crebro enim talia sum expertus, ac novi, quid doctis hominibus accidere soleat, ubi locum mutant; præsertim iis, qui fama aliquid adepti sint, præcipue ubi ad ea ventum est loca, in quibus non desint, qui studiis iisdem teneantur, rebus metuunt suis. In eos sua exacuunt iudicia interpretes mali, & in absentes latrant, quæ si cures, & excipias impatienter, ita excruciere, ut te ad insaniam redigant. Ex hac ego quidem re capere voluptatem soleo, & putare, me lucrum facere. Lucrum? inquis; ibi tu lucrum facis, ubi a delatoribus, & maledicis tua pulsatur fama? Lucrum certe me, puto, facere, qui tali quidem argumento aliquid esse me, reor. Quid enim de me loquantur ii, si homo nihili sim? Quid me præterea moveant maledici, nisi ad risum? quomodo paullo ante dixi. *Quam quisque novit artem, in hac se exerceat* (a). Quis miretur ex sentibus non nasci triticum, aut ex taxo uvas non gigni? Habent sua quæque in humanis officia: apes mella faciunt, vipera virus: suos reliqua effectus producant: quod suum est, maledici faciunt, quum bonos insectantur, quos quia suis dissimiles moribus vident, infense nimium oderunt, & luci, quantum valent, tenebras offundere conantur. Iis ego, mi Gaspar, (mihi crede) sermonem dabo; dicturi enim sunt, Hiccine est Flaminus ille, cujus ingenium multi ac eruditionem mirantur? prædicant? extollunt? & paucis, quos nostra hæc ætas vidit, adnumerant? Vide quæso, quam fallacia hominum iudicia, quam corrupti sunt favores! Audivimus prælectionem illius in T. Livii decadas, & secutam postmodum luculenti operis interpretationem; Quid aridius, & quid jejunius? De laudibus historiæ, deque Historici clarissimi vita differuit copiose quidem, negari non potest; sed inania quidem omnia, nihil pensi habentia, & meræ nugæ, & quæ secuta sunt, non dissimilia; in quibus ut oculis est, ita quidem animo cæcutienti persimilis. Hæc nostri erunt laboris præmia, hæc futura merces. Qui si tamen prælectionem improbare non audebunt, in reliquis certe com-

commenta excogitabunt, & undecumque occasiones detra-
hendi conquirent, & aliorum consilia prave, perverse,
invide (sicut semper) interpretantes, non cogitabunt
haud mirandum, nec æquum esse, nimium ac diutius in
interpretatione tali laborare hominem in privata domo,
non publica profitentem, ac die noctuque in instituen-
dis diversæ quidem ætatis & virium contubernalibus,
quos non paucos adduxit, multis modis occupatissimum,
cum varie illos exercere, ac alios etiam auctores inter-
pretari oporteat, & cum dies non sufficiat, necessarium
sit in multam etiam noctem illa protrahi. Et quidem fa-
teor ingenue, si tale onus suscipiam, ut tibi morem ge-
ram, nolle me sine mercede aliqua, sine pretio immodico
laborem ingratum subire, ne cum Martiale (b) dicam,

..... & circum pulpita nostra,

Atque humiles cathedras basia sola crepant.

Quare quid dicant scioli quidam, & maledici, & in
quam partem hæc interpretentur, si qui forte, ut mi-
nime dubito, interdum aderunt, non erit meum cu-
rare. Nam quod ad te attinet, novi prudentiam tuam,
novi modestiam & humanitatem, nec dubito fore, ut
boni æquique consulas, si me non videris ea præstare,
quæ solent in vestris pulpitis clari isti interpretes, quibus
unum illud negotium est, semel tantum, neque quolibet
die, unam, aut ad summum alteram lectionem interpretari,
pro parvo labore, si meum laborem inspicias, magnam
mercedem reportaturi; quibus & multum otium, cujus
ego inopia mirifice, immo incredibiliter laboro, & alia
multa, quæ nolo commemorare, quia tu non minus illa
nostri, & subministrant tempus, & ad tolerandum longæ
inquisitionis ac enarrationis laborem patientes efficiunt.
Ego, qui meorum contubernalium utilitati (sicut debeo)
maxime studeo, necessaria tantum affero, supervacanea,
tanquam ad ostentandam solummodo eruditionem conqui-
sita, libenter omitto, ac ut potius damnosa, quam aliquid
frugis habentia, devito: quæ tamen, si tu voles, & ius-
seris, ita præstabo, ut te postea dicturum, non dubitem
me in copia modum excessisse. Sed non puto futurum,
ut velis Alphonfi filii tui, & nobilium ejus contuberna-
lium, qui me totum sibi deposcunt, utilitatem tuæ vo-
luptati postponere. Hæc autem omnia sic scribo, ut tan-

quam vates videar, quæ futura sunt, prævidere, si forte Livium (sicut velle te video) interpretandum suscepero, utque illa te minus offendant, si forte (ut suspicor) acciderint. Denique ut habeas quid maledicis ac detrahentibus, si tibi videbitur, respondeas, in quos siquando incideris, velim dicas, faciant periculum, an & nos manum ferulæ subduxerimus, convenient decem, aut duodecim, & quod honestum sit, pretium mihi pro labore, quod æquum sit, constituent, & mensem tantum me audiant. Quod ubi fecerint, nisi abunde sibi factum satis fateantur, nihil impediat, quin in me latrent, & maledictis incessant, & lacerent. Certamen quidem nobis haud dubium video paratum. Age tum, mi Gaspar, jam delibera, quid me velis facere; sum etenim tam tibi libenter obtemperaturus, quam nebulones istos ne pili quidem facturus. Vale.

[a] Græcorum proverb. ex Cicer. Tuscul. quæst. lib. 1.

[b] Martial. epigr. lib. 1. ad Flac. ep. 77.

Epistola II.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Ratam habere volens amoris sui erga Elephantutium constantiam Opusculum grammaticum pro liberis ejus mittendum ad eum parat.

CRedo, mi Gaspar, spectatam esse tibi multis jam modis magnitudinem atque constantiam amoris summi erga te mei, qui mutuis inter nos officiis jandiu confirmatus ita crevit, sic auctus est, ut certe non videam, quid amplius illi ad cumulum addi possit.

Tu

Tu quidem talem te mihi omnibus in rebus, ex quo tempore mihi cognitus es, præstitisti, ut nihil a te sit prætermisum, quod summum quoque esse amorem erga me tuum, summam esse benevolentiam testari posset. Ego contra (ut de me parce dicam) qualis in te, ac liberos tuos fuerim, tu es optimus testis, qui me sic diu totum perscrutatus es, ac (ut ille inquit (a)) intus, & incute notti. Sed quia nihil in amicitia prius ac pulchrius semper duxi, quam eundem se omni tempore gerere, idest stabilitatem, atque constantiam præstare, & ubicumque possis, plurimum prodesse, cogito semper, nunquid effici a me possit, ex quo intelligas nihil esse, quod magis cupiam, quam enixe operam dare, ut animum, & voluntatem erga te meam quotidie magis exploratam, & cognitam habeas; utque tibi tali viro, & amico maxime placeam. Scio quid possim, nec tu, quid valeam, ignoras. Verum, etsi satis intelligo parva esse, quæ tibi a me præstari queant; quia tu tamen acri iudicio non tam facta hominum, quam voluntatem metiris, atque (ut dici solet) cor magis, quam manum inspicis, credidi, quia sum expertus, quicquid a me fuerit in te, vel in filios tuos excogitatum, atque profectum, magni apud te amoris vim ac pondus habiturum. Sed præsens, quod tibi pro Alphonso filio, immo pro liberis tuis omnibus paravi munusculum, tale quidem apud animum tuum spero futurum, ut regio cuilibet illud muneri anteponendum, putes; est enim utilissimum, nisi me præsentis fortunæ amor fallit, de octo partibus orationis, deque verborum constructione opusculum, in quo quicquid vel nimium breviter a quibusdam, vel ab aliis prolixè nimis dictum, atque præceptum videri potest, temperamento quodam ex longa & diligenti auctorum lectione & observatione nostra, sic a me complexum est, atque collectum, ut sperem, non te solum, sed etiam quicumque alii legere voluerint, si æqui esse iudices velint, studium ac diligentiam in ea re meam non probaturos solum, sed etiam admiraturos; sed te imprimis, qui quam necessaria filiis tuis, immo quibuscumque aditum sibi ad veram latinitatem quærentibus ea sint, & quantifieri debeant, non ignoras. Et quia mos est veteri consuetudine, ut amici, hoc maxime tempore, munera inter
se

se missitent, nostra hæc tibi erunt Xenia (b), quæ tu quidem, scio, tanti esse putabis facienda, quantam & Alphonso & reliquis filiis tuis utilitatem inde secuturam, & amorem pariter fuisse mittentis, intelliges. Vale. Calendis Januariis MDXXI.

[a] Persius satyra 3. v. 30.

[b] Xenia munera amicis hospitibus dari solita. Leg. super hac re Martial. toto lib. 13.

Epistola III.

Gaspar Elephantutius
Alphonso (a) Filio S. D.

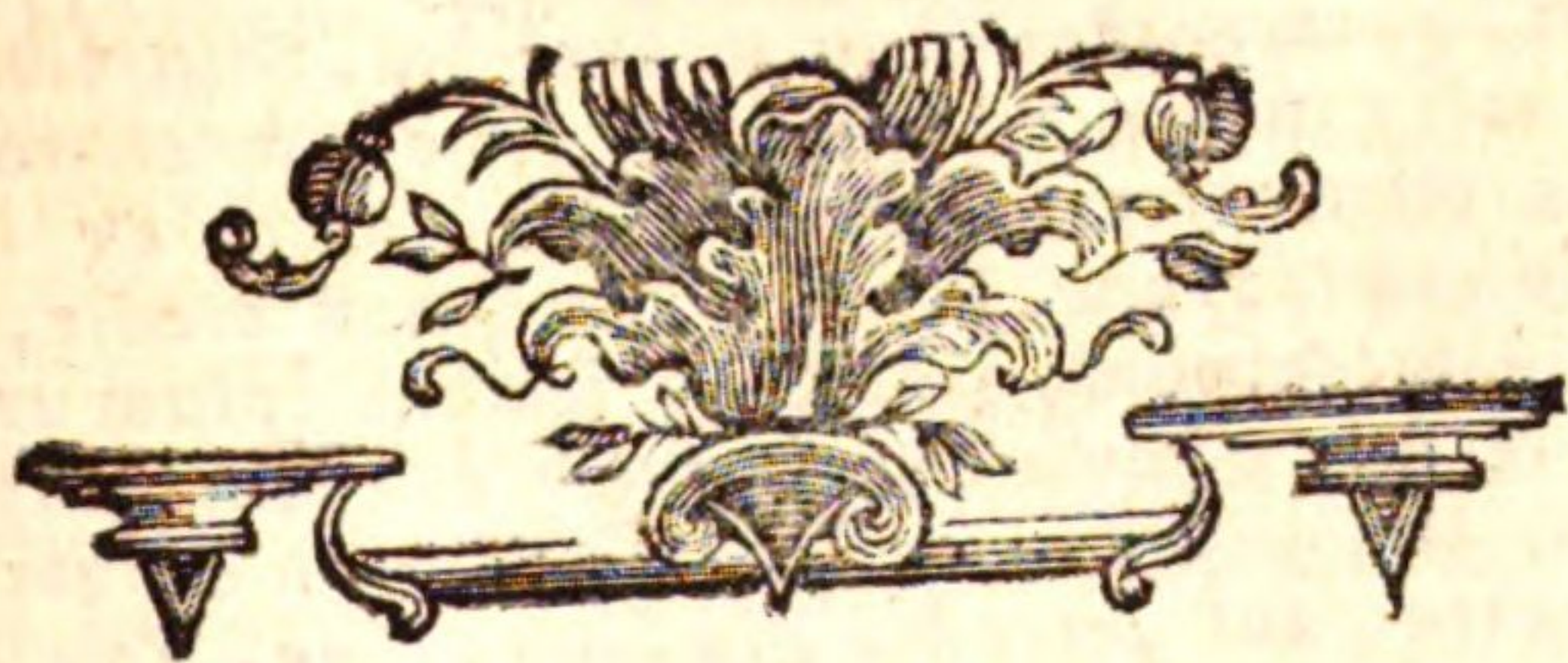
ARGUMENTUM.

Æqua laude Flaminio præbita, muneratum sibi opusculum Alphonso filio remittit.

Ioannes Antonius Flaminus vir utique inter ætatis nostræ eruditos homines celebratissimus, ac tuus, Alphonse fili mi, præceptor amantissimus, maxima auctorum familiaritate, divinoque quodam ingenio (ut cerni potest) de octo partibus orationis, deque verborum constructione opusculum scripsit, quod quidem totam grammatices artem strictim amplectitur, nec intactam partem reticet. Cujus ego jandiu (ut non ignoras) doctrinam ac scientiam admiratus, nihil prætermisi, propter quod is tantæ probitatis ac eruditionis vir summopere mediligeret. Quare consecutus quod maxime optaveram, & quantum decet genitorem in filium, animadverti non facile parem illi posse inveniri, sub quo tantum, ac tam brevi proficere, & cum litteris bonos ac honestos mores, qui quidem illi proprii sunt, posses imbibere. Nec mea me quidem fefellit opinio. Nam quadriennium in ejus
con-

contubernio commoratus non mediocriter profecisti, adeo ut cum eo nec te fuisse, nec me, puerum, quamvis antea tuæ utilitatis ignarum, illi tradidisse instituendum, pœniteat. Verum quum nuper is mihi opusculum illud, quod modo dixi, ut ex illius epistola cernere potes, dono miserit, & operis excellentia motus cognoverim, quantum ad patefaciendam arcis litterarum januam valeat, qua re-
 serata, quilibet facile possit ad secretæ turris fastigium evadere, genitoris esse partes existimavi, tibi hæc tam grata hisce diebus mihi data xenia concedere, atque remittere, ut & ego paterna uterer hac præcipue in re munificentia, qua nihil filio gratius atque jucundius esse queat, & tu illa oblectareris, qua nihil commodius, nihil honoratius, nihil denique a patre optabilius ac utilius accipere poteras. Accipe igitur, Alphonse fili, tibi a pio genitore, ac præceptore raro paratum munus. Quod etsi te fortasse intelligere puerilis adhuc ætas tua non patitur, ut legas tamen sæpius, & ediscas, ac tenaciter in memoria conserves, quantum paterna apud te auctoritas, & admonitiones valere possunt, hortor, ac moneo. Vale; & quod in puero potissimum esse debet, præceptorum tuum, ac præcipue talem, qualem Diis faventibus sortitus es, cole. Quarto idus Januarii. MDXXI.

(a) Alphonse Elephantutius Gasparis filius an. 1554. Senatoria dignitate conspicuus. *Duiphius in fam. Elephan.*



Epistola IV.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M .

Accepto ingenti pisce satis jocosè in tota epistola ludit.

Tuis, mi Gaspar, monitis & adhortationibus quotidie (ut video) cautior sum futurus, ac ideo prudentior. Quare hoc etiam nomine plurimum tibi me debiturum, puto. Vide quæso, quantum adhuc mihi ad cognitionem rerum & experientiam desit, qui me non ultimi consilii hominem rebar, non intelligebam ego, qui quotidie epistolas scribo, epistolis posse pisces capi. Tu me docuisti, ac probe scientem imposterum reddidisti, misso ad me magno quidem & lauto pisce, quem qui pertulit, tuis me verbis admonuit fore; ut alios deinceps dono itidem mitteres, si pergerem ego ad te epistolas dare. Hoc ego, negotiationis dicam genus, an piscationis, nescio, mea certe piscatio fuerit, in qua mihi quidem verriculi, vel hami officio epistolæ fungentur; iis enim (ut mihi spem dedisti) pisces capiam non paucos. Age igitur: stemus pacto, & certemus inter nos; tu mittendis ad me piscibus, ego epistolis ad te scribendis, & experiamur, uter nostrum magis, aut citius exfaturetur. Futurum tamen suspicor, ut tu quidem me facilius, qui dives ac potens es, & multas piscinas habes, piscibus exfatures, quam epistolis ego te expleam. Scio tamen (utcumque erit) in hoc certamine tibi me non concessurum, & si tuis etiam satur fiam piscibus, nihil ex instituto certamine remissurum. Quod si forte non credis, inire, mox pugnam debebis; jam enim tempus ipsum te admonet, ut re ipsa demum, qualem me præstem, experiare. Vides, ut jam tibi ego ex hoc die pugnam denuncio. Tu ne deprecare, aut detrectes prælium, cave. Vale. Nonis Februarii. MDXXI.

Epistola V.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Aliis sibi piscibus muneratis, novum jocum instituit.

Mira certe metamorphosis facta est. Versi sunt domi tuæ (sicut audio) pisces in crustula. Incredibile id piscinæ genus est, in qua inusitata, immo & inaudita ad hoc usque tempus transformatio conficitur. Quis hoc præter me credat, qui expertus sum? Dupliciter ergo delectatus sum, & rei miraculo tantæ, & pene tantundem gustu. Sed minime tales fieri transmutationes ultra triduum, velim; quo enim rarius id edulii genus, eo mihi gratius & suavius venerit. Poteris ergo ab Idibus Februariis in Calendas Aprilis differre; pisces enim per id temporis spatium melius venient, quibus pro te libenter vescemur. Nam laborantibus ex pedibus (ut audio) noxii admodum illi sunt & graves, præcipueque anguillæ (a). Utiliora tibi & leviora crustula retinebis. Affirmat hoc etiam Alphonsus noster, & ceteri contubernales id sentiunt. Ita demum communi sententia tibi faciendum censuimus, cui te (sicut vides) accedere necesse est. Vale.

[a] Laborantibus ex pedibus obesse anguillas, quæ succo abundant lento, & pituitoso, tradit Aldrovan. de piscibus lib. 4. de usu anguillarum in cibis.



Epistola VI.

Joannes Antonius Flaminius
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Urbanissimis salibus Elephantutium ad pisces opportune mittendos, invitatur.

RUsticatum iisse te, putabam, & quod abesses, moleste ferebam, cui nihil optabilius præsentia tua, nihil consuetudine jucundius; sed piscatum iisse te, video, nec displicet, quia prædæ me tuæ participem esse voluisti. Quare posthac æquiore animo sum laturus absentiam tuam, si tamen piscatum ieris, id enim mihi non jucundum modo, sed etiam utile futurum, spero. Quod ut credam facit singularis humanitas & liberalitas in me tua, quam & sæpius quidem antea, & hesterno die sum expertus, misso ad me grandi pisce, si tamen liberalitas dicenda est ista, quæ vicem sibi rependi postulat, & pro longo pisce, longam similiter epistolam poscit. Hoc mihi quidem (vere dicam) negotiationis cujusdam (ut ante scripsi) esse genus videtur. Si tamen futurum est, ut hæc quoque apud te metamorphosis fiat, sicut proxime in crustula versi sunt pisces, faciam libenter etiam in pisces epistolas verti. Quid enim commodius mihi ac etiam opportunius, præsertim hoc tempore, ac utilius queat esse, quam sine linea, & quidem in sicco pisces capere? Faciam igitur, quod mones, ac te velle, intelligo. Sed heus tu, fac sciam, oporteat ne, me ad memoriam pactum istud redigere, si tibi fortasse, quod nolim, effluxerit. Futurum enim ut oporteat, reor, si tu desieris pisces mittere, quos te quidem crebro missurum, interminatus es. Hoc ideo dicere volui, ne suspicere molestam & gravem mihi futuram mittendarum epistolarum crebritatem, quas quidem, si opus sit, ternas singulis diebus, & quaternas mittere sum paratus, si totidem mihi pisces epistolis pares mittere non graveris. Vide quæso quantopere cupiam tibi morem gerere. Quod si tibi forte nimis onerosum videbitur, poteris

ris mihi præscribere numerum epistolarum, ac piscium. citra Calendas Aprilis, nec pauciores solito, sed nec minores ad me mittas. Crebro veniant ultra id tempus, aliam metamorphosin non lacunæ amplius tuæ, sed prædia melius ferent. Nunc quoniam idoneum maxime tempus piscibus est, fac, ut istis meos libros miraculis impleam, atque inusitatas non sine laude tua transmutationes istiusmodi plurimas etiam posterì legant. Vale.

Epistola VII.

Joannes Antonius Flaminius
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

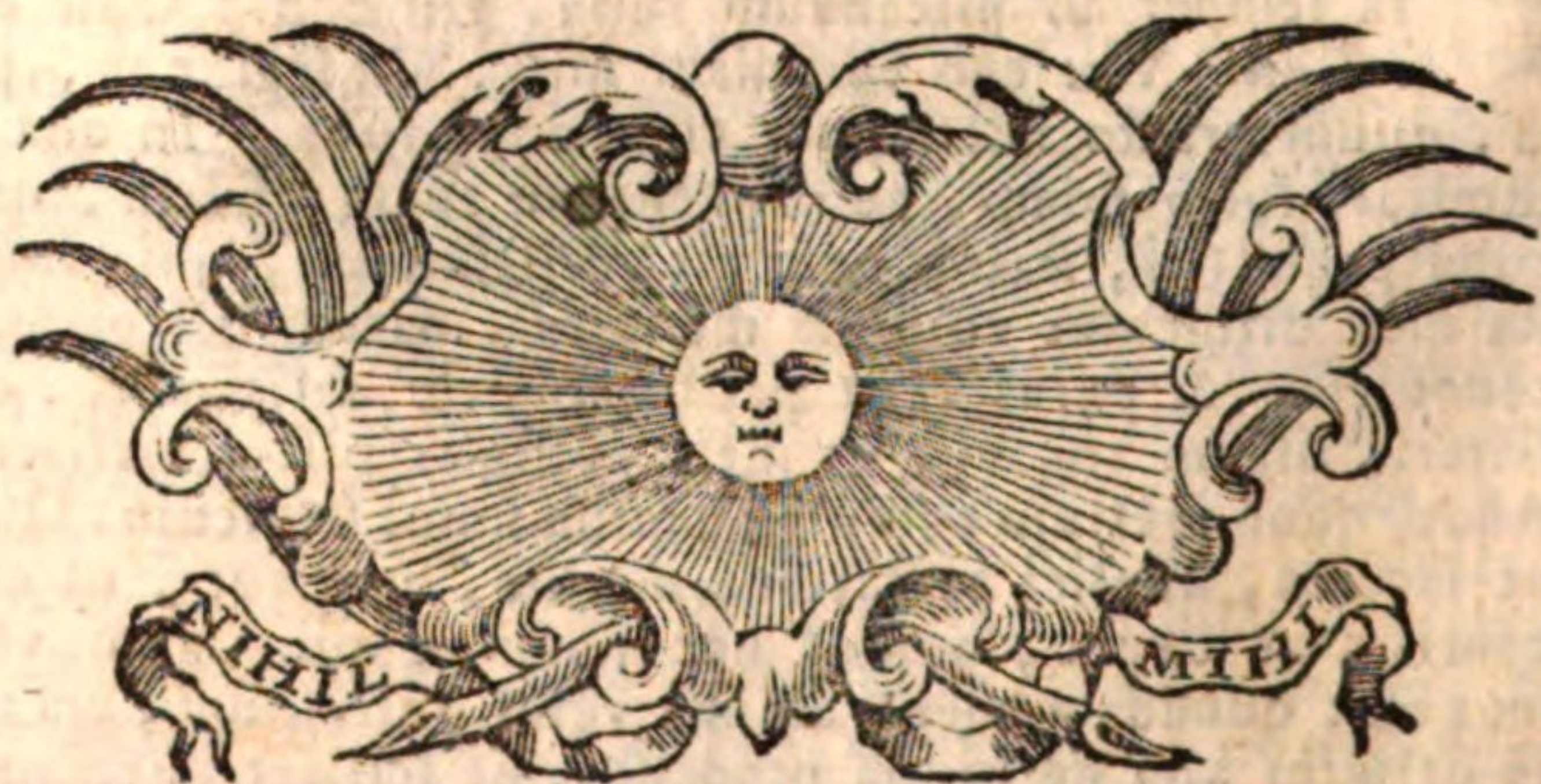
Pisce, atque feniculo acceptis, lepore ac venustate tota Epistola diffluit.

PLenas nimirum (ut video) piscinas habes, & parata semper ad piscandum retia. Dii boni! Quid hoc rei est? Vix ego epistolam misi, vix legisse te, puto, quum præsto adest puer cum pisce tuus. In qua re admirari soleo fidem, ac diligentiam tuam; fidem, quia quod promittis, statim exsolvis; diligentiam, quia inspecta meæ diligenter epistolæ mensura, parem illi piscem conquiris, & paras, ut petitioni meæ satisfacias, qui litteris iisdem rogavi, ut meis epistolis pisces metirere. Adde, quod pretium cumulaſti, misso simul fœniculo. Quod ut faceres, duplici te ratione motum, arbitror, ut esset porris, ac cæpis, quibus hoc tempore plurimum vesci mos est, quoddam olenti animæ velut antidotum, vel certe ut mihi alia de causa prodesse, ut scilicet irrepentem mihi oculorum caliginem tolleres; nam utilissimum esse ad id fœniculum, Medici (a) ajunt. Quis igitur tibi epistolas non libenter mittat, quas tu adeo diligenter vel

mu-

munusculis istiusmodi, vel mercede tanta prosequeris? Crescit mihi quidem in horas scribendi desiderium, quod meum hoc studium, & officium tibi tam gratum accidere, video, quum nihil magis cupiam, quam tibi in rebus omnibus morem gerere, ac plurimum placere, & obsequi optem. Dum hæc scriberem, venit ad me Alphonfus, ac mihi tuis verbis interminatus est, te non missurum ad me pisces, si ego non pergam epistolas ad te mittere. Subrisi, & tacitus mecum dixi, cave tibi Flamini, ne forte ab incepto desistas; tecum enim male agetur, ac non satis opportuno tempore lacunæ tibi, ac piscinæ omnes, & vivaria tui Elephantutii vel occludentur, vel exsiccabuntur. Quare, tametsi ita facere decreveram (sicuti non ignoras, sæpius me tibi per litteras spondidisse) magis tamen in sententia sum confirmatus, sic quidem, ut mihi decretum sit, nullo pacto sinere pisces istos tam bonos, tam promptos mihi, & tam expositos manibus elabi. Perge tu, qui me toties provocas, & per instaurata crebro istiusmodi certamina vide, an is ego sim, qui minus absterrear, aut laceratus pugnam detrectem, Vale.

(a) Fœniculi succum oculorum aciem reficere docent Dioscorides lib. 5, c. 79, Plin. hist. nat. lib. 21. c. 23.



Epistola VIII.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Diligentem Elephantutii largitatem facetiis & sermonis urbanitate prosequitur.

Mira quotidie de te afferuntur, & vix credibilia: sed ut ego illa credam, ipsæ res faciunt; quia quæ audiui, ita postmodum vera esse, comperio, ut certissima quidem sint, quæ si audiant alii, minime credant. Cui enim unquam fando auditum est, ut is, qui lignatum, & in montes quidem ierit, ex sylvis pisces cum lignis reportaverit? Stupeo, mi Gaspar, cum repeto locorum tuorum multiplicem & variam fœcunditatem. Sed mehercle puto, rerum naturam miris quibusdam modis tibi morem gerere, ac tuis commodis inservire. Nam quia carnibus nunc vesci Christiana Religio vetat, pro apris ac leporibus, pro capreis & damis facit, ut pisces tibi delicatos etiam sylvæ subministrent, nisi forte in summis etiam montibus habes vivaria. Quicquid sit, perbelle mecum agitur, quem tu tam crebro bonorum tuorum, ac omnis prædæ participem facis. Quo fit quidem, ut non amplius tam iniquo animo feram absentiam tuam, quam te sic memorem mei absentem, ut præsentem, experiar. Verum alia quadam ratione præter consuetudinem tuam, factum reor, ut potius anguillas, quam alium nunc piscem miseris. Nam quum non paucos in meo contubernio ingenuos habeam adolescentulos, quos cum tuo filio instituendos suscepi, neque me usque habere domi vel ferulam, vel scuticam videris, voluisti me habere, unde sibi metuerent illi, si quid peccassent, utque anguillarum pellibus, more priscorum, vapularent. Prudenter sane factum abs te est, si alias tamen pergas mittere; namque ad risum potius, quam ad terrorem incutiendum pertineret duabus tantum pellibus ad verbera uti, nam exsiccata in tenuissima (ut nosti) fila rediguntur, ut multo
X
qui-

quidem pluribus opus sit. Vides, quid tibi agendum sit. Verum scito minime differendum, si voles mihi pariter ac illis bene consultum, quia mox in aquis Venus diversabitur, & non solum fuscinis, sed hamatis etiam Cupidinis telis anguillæ capientur, nec utiles esui diutius erunt, & illarum pelles quotidie quidem exiliores fient. Quid si ego fallor, neque tu anguillas mihi ob eam quoque causam misisti, nihil impedio, quo minus alios pergas pisces mittere prioribus similes. Hoc ideo monere volui, ne quid sit, quod tuam in me liberalitatem vel impediat, vel retardet. Vale. Calendis Martiis MDXXI.

Epistola IX.

Joannes Antonius Flaminius
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Elephantutio pisces mittere desinenti modo serio, modo facete pactam legem commemorat.

Nisi scirem, pisces ob id tibi non placere, quia implumes sunt, vel potius non iis esse utiles, qui ex pedibus laborant & stomacho, suspicari jam coepissem, quod nimium differas mittere, vel te tibi soli eos velle, nec amplius futurum participem Flaminium, vel retia nimio piscatu effracta, vel certe piscinas jam exhaustas. Aliam tamen suspicor, esse dilationis hujusce causam, quod longius abieris, ac veritus sis, ne flante Cauro, prius coquerentur pisces, quam ad me pervenirent. Laudo consilium, quamquam vix moram laudare possum; delectant enim me mirifice tui pisces, quia nescio quo pacto suaviores mihi, ac multo delicatesiores videntur, quam ii, quos nostri piscatores, nescio quibus ex locis, convehunt, quos plane palustres ac cœnosos esse, de piscibus ipsis con-

conjecturam facio; nam & insipidi sunt, & nullis condimentis tetrum coeni odorem amittunt. Quibus ego libenter abstinerem, ac ne minimi quidem emerem, nisi ratio mihi meorum contubernalium habenda esset, qui neque quibus in aquis, neque sub quo coelo nati sint, nec quærunt, nec curant, nec, quicumque sit, odore offenduntur, adeoque illis avide vescuntur, ut vix quadris parcant, & patinis. Sed quum non pauci quotidie pisces domi meæ absumantur, illorum ego fere semper esu abstineo. Ita quidem perraro piscem, nisi ex tuis ille sit, comedo. Quare si tuam mittendi tarditatem iniquo animo fero, mirari minime debes, cum non libenter, immo invitus alio pisce, quam tuo vescar. Nolim tamen, ut me hac ratione vel importunum, vel impudentem suspicere, qui pene tuos efflagitem pisces; neque enim quis mihi vitio verat, si veniens in macellum postulem mihi pisces vendi. Tuos ego vendi mihi, non donari postulo, qui ex pacto illos epistolis mercor. Sed finge, te donare: me tamen ita gratum, ita promptum ad remunerandum semper experire, ut affirmare audeam te plura semper a me, quam dederis, accepturum. Tu velim, crebro periculum facias. Quod si me promissi vel semel oblitum deprehenderis, nihil obsto, quin deinceps mittere desinas. Qui si me fortasse tunc mirari videris, aut quærere, cur mittere desieris, respondeto, exhaustas esse piscinas tuas, lacus, paludes, vivaria, vel pisces tuos ad stygias ranas evanuisse. Quod si tu forte pacto non steteris, & nulla offensus mea culpa mittere desieris, nec ego ad te epistolas mittam, quas tu quidem multo libentius legere consuevisti, quam ego tuis piscibus vesci. Vale. Sexto Idus Martias MDXXI.



Epistola X.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Instauratis ab Elephantutio muneribus facetias duplicat.

FAcile tibi est verba tuis muneribus addere, quibus illa exornes, & grandia esse mihi persuadeas, si tamen dicenda sunt munera, de quibus avide pretium exigis, ut non esse negotiationis genus istud amplius dicam, sed foenus. Callidus quidem & astutus es. Scito tamen rem tibi cum lippo non esse, qui non intelligat, quorsum vafre cogitata a te, & dicta evadant, quæ ut me scires, non ignorare, scribenda hæc duxi. Ais, te uno tempore duo ad me munera misisse, mellitum scilicet cum anguilla Cydoniatum, ac propterea duas tibi epistolas mitti, non petis, sed flagitas. Durus quidem, ac importunus, & minime æquus exactor es. An ego unam epistolam pro parva tibi anguilla mittam, cujus corium duabus illis prioribus comparatum & brevius est, & multo exilius, quum tamen pro geminato pisce non duas tunc epistolas tibi mitti, petieris? Sed ais, Ergo pro Cydoniato nihil rependis? Rependo quidem, nam Cydoniatum ego, sicut tu in mittendo, sed non eo, quo tu modo, anguillæ adjungo. Volo enim, & æquum certe est, ut anguillæ brevitatem & exilitatem adjuvet, & ita quidem priori duarum anguillarum muneri posterius æquari; quamquam audire visus sum, anguillam tantummodo a te missam, ab Uxore (a) Cydoniatum, pro qua etiam epistolam mitti fortasse postulas. Verum id ego compertum non habeo; si certo scissem, morem illi quoque libenter gessissem; nam esse quidem non indoctam, arbitror, quæ virum adeo peritum, & tantam insuper librorum suppellectilem habeat. Verum id tu me ignorare voluisti, & caute reticuisti, ut duplici me dono magis obligares, & me pudor ad mittendas tibi quoque duas epistolas impelleret. Sed non successit; nam virile quidem, hoc est tuum fuit mu-

munus anguilla; cydoniatum (ut ego arbitror) muliebre. Quare excogitanda mihi quidem ratio est, qua Uxorem quoque tuam remunerer, & me illi gratum exhibeam. Est enim aliquo mihi pacto inescanda, ut tecum certare velit missitandis ad me munusculis. Quod si me affecutum videro, dabo operam, ut tu quoque in ea re lucrum te fecisse, arbitrere. Vale. Quinto Idus Martias. MDXXI.

[a] Dorothea Castellia.

Epistola XI.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Taciturnitatem suam excusat.

Puto, te nonnullam, mi Gaspar, admirationem capere, quod rarius ac serius ad te nunc scribo, quam antea consueverim. Propterea sum arbitratus, debere me tibi declarare, nulla hoc fieri negligentia mea, vel quod tibi minus solito cupiam hac etiam in re morem gerere, sed variis occupationibus tum domesticis, tum lucubrationum diversarum, quæ mihi ab amicis alia post aliam proponuntur, & congeruntur, quæ quum pleræque magni sint momenti, & gravem materiam contineant, mihi aliis (ut nosti) causis occupatissimo, quantum negotii afferant, tibi cogitandum relinquo. Sed quanti te faciam, & fecerim semper, quodque nihil magis optem, quam ut tibi maxime placeam, & in rebus omnibus morem geram, scio, te non ignorare. Vellem ita fortuna tulisset, ut quemadmodum maxime opto, ita possem efficere, quæ diu mente agitavi, quæque in animo assidue volvo. Pro-

fecto intelligeres, non facile quemquam esse, a quo vel sic amari me velim, vel cui sic ego gratificari omnia cupiam. Puto tamen, quæcumque hætenus a me in te profecta sunt, ejusmodi fuisse, ut minime dubitare possis, te mihi charissimum esse, ac me nihil magis cupere, quam ut tibi charus sim, & maxime placeam. Tuum igitur fuerit nihil tantæ necessitudini nostræ contrarium suspicari, & meam hanc excusationem accipere, ac ita statuere, nullam quidem, quamvis diuturnam taciturnitatem meam posse mihi aliquam tui tuorumve in me officiorum oblivionem, aut contemptum parere. Quod ut ita esse intelligas, sicut adhuc feci, enixe diligenterque curabo. Vale. Quinto Nonas Majas. MDXXI.

Epistola XII.

Joannes Antonius Flaminius
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Elephantutio ad solita mittenda munera redeunte, novis salibus ludit.

REdiisti ad veterem tuam negotiationem, & anguillis adhuc mercaris epistolas. Sed majus ego nunc lucrum, quam antea, sum factururus, quod prægnantibus accipiam, ut si velim, possim usque ad genituram servare, ac novo foetu replere vivaria. Nam opinio est illas hoc tempore coire, & cum anguibus (verbo absit omen), quibuscum videtur esse quædam cum nomine cognatio, misceri. Sed puer, qui attulit, tuis me verbis admonuit, ut pararem in crastinum epistolam, hoc est consuetum anguillarum pretium ipse contra mitterem. Quod te quidem ideo jussisse, arbitror, quia verebaret, ne longa taciturnitas, & quasi desuetudo ad te scribendi mihi ejusce

ejusce rei oblivionem induxisset . Sed cave posthac quicquam tale de me suspicari , quem nulla tui , tuorumve in me officiorum potest oblivio capere , talium præsertim , quæ genium respiciunt , atque procurant , & illius commodis inserviunt . Memor etiam sum mearum veterum promissionum , quas te quoque memoria tenere , non dubito , immo pactorum , quibus utriusque fides devincta est . Tu quidem perges munuscula , & ego epistolas mittere , nec me labor iste gravabit . Illud tantummodo vereri possum , defuturam mihi papyrum & atramentum , quum tantum mihi sit in scribendo negotii , & æs in oculis quotidie , magis deficiat . Tu tamen ne coeptum desere , ac tibi persuade , defutura mihi prius omnia , quam voluntatem in omnibus tibi morem gerendi . Vale . Quarto nonas Majas MDXXI.

Epistola XIII.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Cur litterarum officium intermiserit novo studio eloquitur, Elephantutium ad epistolas & pisces sibi mittendos invitat .

Non me conventionum immemorem nostrarum facit ulla vel temporis longitudo , vel alia quævis causa , ut vel officium meum , vel tua desideria oblivioni tradam , sed occupationes , quibus me plus æquo distringi non ignoras , a scribendo me retrahunt , & faciunt , ut serius ad te litteras dem , & rarius . Scis ipse , quam sim erga te voluntate , & quam tibi gratificari omnia maxime cupiam . Quare siquando me officium scribendi , tanquam tui oblitus desiderii , intermittere videor , ne

quæso moleste feras, aut suspicere mea culpa id accidere, tuorumve in me officiorum oblivione, atque contemptu; nam nemo est omnium, quem aut ego plus amem, aut pluris mihi faciendum, putem. Sed vellem sane, mihi tu interdum scribendi materiam præberes, non istis solum munusculis, quæ mihi certe gratissima sunt, quum a te mittuntur, sed litteris quoque. Nec est, quod te excuses, tanquam præstare id minus queas, qui & ingenio, & dicendi facultate ita vales, ut possis quotidie, si velis, complures epistolas scribere. Quod si faceres, nollem abs te (mihi crede) vinci officio tali: & ita quidem crebriores a me litteras acciperes, quamvis semper (sicut nosti) occupatissimus sim, & vix unquam respirandi locum habeam. Tuum tamen sit deliberare, utrum malis epistolas ad me, an lautos istiusmodi pisces, an certe utrumque mittere. Quicquid tamen miseris, parata tibi semper erit solita, & tibi tantopere optata merces epistolarum mearum, quæ, quum pisces a te abierint, tecum maneant, ac te mei perpetuo memorem efficiant. Duret ergo gratum hoc inter nos certamen, & experiamur, uter nostrum in eo prior deficiat. Vale. Septimo Calendas Julias MDXXI.

Epistola XIV.
 Joannes Antonius Flaminus
 Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Rei sacra intentus suam in officio dilationem excusat. Amoris & observantia causa, quam in scribendo difficultatem experitur, vincit.

FAciet, puto, mi Gaspar opera, quam nunc Beatæ Catharinæ Bononiensi, ac tuis sororibus Elephantutiis, nec non & reliquis ejusdem sectæ sacris Virginitibus festinanter præsto, ut me nostrarum pactionum im-

me-

memorem suspicere, qui ob geminata, continuatis pene diebus, munera tua promissis epistolis remunerari te distulerim. Quare si non statim persolvero, quod tibi debebo, dignus certe fuero, quem excusatum habeas rei sacrae, ac coelesti Numini maxime intentum, ut debitum illi, quam citissime fieri possit, persolvam, quamvis esse me occupatissimum aliis quoque de causis non ignores. Illud praeterea justum afferre impedimentum valuit, & obstare officio, quod in opere occupatus Sanctae Virginis, & propter sacras Virgines, nescio quo pacto, verba me non satis apta posse invenire arbitrabar, quibus tibi pro Veneris avibus, quas mihi dono misisti, gratias agerem. Nam palumbes (a) Veneri (ut te scio non ignorare) sacravit antiquitas; natura enim comparatum est, ut materiam, quam quisque diu tractaverit, verba facile sequantur, quae si ad alia transtuleris explicanda, non tam quidem facilia se offerunt. Nihil verò majorem scribenti difficultatem affert, quam desuetudo, & stilus ipse, nescio quo pacto, ea de causa hebescit, atque uti ferrum, quodammodo rubiginem contrahit. At dices, Quomodo tuo stilo potest hebetudo ac rubigo induci, quem nunquam intermittis, & exercere non cessas? Hoc jam dixi. Materiae diversitas, cui diu vacaveris, nescio quo pacto, stilum ad alia difficiliorem efficit. Quid est magis contrarium Veneri, quam virginitas? Vicit tamen hanc difficultatem amor in te meus, officium, voluntas ac desiderium vehemens tibi semper morem gerendi. Accessit his causis gratitudo mea, quam & tibi antea satis perspectam puto, & ut eandem semper esse noris, dandam mihi esse maxime operam, video. Illud quoque post cetera possum addere, pullos istos columbinos adeo mihi suaves extitisse, atque ita palatum demulxisse, ut ad scribendum verba ministraverint. Cur enim res haec picas magis, quam hominem ad loquendum traxerit, quas fieri vocales cibo videmus? Habes tu quidem veram tam parvae dilationis hujusce, quam scribendi causam, ut dubitare minime debeas, quin veteris promissi mei fides appareat, si quid denuo miseris. Qui si forte aliter eventurum suspicaris, quia nunc unum, aut alterum diem scribere distuli, tuum est, periculum facere ac juste postea desinere ad me quicquam mittere. Quod facile apparebit, si quid mihi denuo miseris. Id autem
ut

ut facias, te valde hortor. Vale. Decimo Calen. Augusti
MDXXI.

[a] Palumbes cum Columbis confundit. Namque Columbas Veneri sacras
esse, scribit Propert. lib. 3. eleg. 2. v. 31. Palumbes Proserpina di-
caras esse, contendit Aldrovand. de avib. lib. 15.

Epistola XV.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Perstat in excusatione.

Tentari abs te fidem meam, puto, nam cum te pro-
xima epistola quasi lacefferim, quum dixi, Tuum
est, periculum facere, ac iuste postea desinere ad me
quicquam mittere; tu satis quidem astute exploraturus
vel meam fidem, vel promissorum memoriam non multo
post geminata iterum, & eodem die ad me munera mis-
isti. Pro quibus primum tibi, quas debeo, gratias ago,
dein ut memorem me & gratum intelligas, testem epis-
tolam mitto, serius fortasse opinione tua, sed ob eandem
causam, quam tibi proximis litteris declaravi. Putavi
enim, æquo te animo laturum, si occupatus in re tuarum
sororum honestissima biduum distulisses ad te scribere,
quum me acribus illæ stimulis ad perficiendam sibi ope-
ram quotidie urgeant. Habes iterum hujusce dilationis
causam, quam si forte non probas, ac te mora hæc of-
fendit, ita faciam, ne deinceps conqueri possis. Quod si
suspectam hic quoque habes fidem meam, rogo te, ne
differas periculum facere; nemo est enim omnium, cui me
magis probari, quam tibi velim. Mittas igitur velim, si
quid erit, quod ad nostrum palatum facere putes, & ex-
pe-

periere, an promissis stare sciam, a quibus tamen si me defecisse diceres, quia non statim, quod debebam, persolverim, non satis æquum te putarem. Est enim quidam etiam in exigendo modus nam quamvis creditori repetere, quod suum est, liceat, æqui tamen & humanitatis habenda illi ratio est, ne durus sit, ac parum humanus in hominem dicatur, quum vel debitor humanis casibus solvendo non est, vel, quod debet, justo impedimento paullum differt. Sed absit, ut tale quicquam de te suspicer, quem ut humanissimum ac modestissimum, ita æquum æstimatorem & maxime patientem expertus sum. Quare ne longior sim, tu mi Gaspar, uti soles, perge, nec me nostrarum conventionum immemorem futurum, vereare. Vale. Pridie Nonas Augusti MDXXI.

Epistola XVI.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Gasparis Elephantutii sorore humanis rebus exempta plenas ad eum consolationis litteras mittit.

DOleo, quod sororem perdideris, si doles ipse; si non doles, gaudeo, & tibi ac illi gratulor: tibi, quod scriptam viventibus legem fortiter feras, & communem casum animo tuo inferiorem ducas; illi, quod ergastulum mortalitatis hujus egressa multo nunc melius vivere cœperit, nihil de brevitate vitæ, nihil de casibus ac erumnis, quibus humana vita subjicitur, amplius sollicita. Quod si te aliquod tenet illius amissæ desiderium, non miror, nec damno: humanum est. At si frangeris, & impatientius optas, non probo, & id vere indecens puto. Nam affectus non cohibere, ac frænare imperitæ multitu-

titudinis, ac muliercularum est. At nimis durum est suorum ferre interitum. Arduæ res virum probant, & ostendunt: altum pectus communia omnibus non curat, & tanquam aliena pertransit. Profit nobis operam studiis dedisse, & didicisse a pueris Philosophorum præcepta, quibus vita instituitur, & regitur, nisi ad vulgus rejici malimus, aut imbecillium muliercularum more, ad omnes fortunæ impetus in lachrymas confici. Quod si nos tristitia movere debent, & ad fletum inducere, quid sit hac nostra vita tristius? quid luctuosius, ac dolendum magis, quæ omnibus fortunæ telis exposita tot malis abundat, ut si flendum sit, nihil nisi lachrymarum materiam, & causas afferat? Quilibet dies mali secum aliquid apportat, & aliud alio majus ingruit, ut aliqua semper nova, & improvisa tempestate fluctuet animus. Quare quibus jucunda est vita, parum illi quidem mihi sapere videntur. Dices forte, Eo me, Flamini, rediges, ut jam credere incipiam, sapienter fecisse Uticensem (a), & alios quosdam præclaros viros, (b) qui sibi manum intulere. Nolim ego, mi Gaspar, ut me sic vitam damnare, putes, ut abjiciendam esse, videar dicere. Data nobis a Deo est, ut multis illam, ac prope assiduus exercitamus laboribus, demum certa, & nullum finem sensura quies excipiat, quam soli quidem assequuntur, qui non frustra illam acceperint. Iis autem concessum est tantummodo, quod dicimus, qui non ad otium atque desidiam, sed ad illam, quam ostendimus, exercitationem, & ad ea, quæ recta intelligunt, se natos meminerint. Quare si jucunda, & oblectantia quærimus, hic invenienda non sunt. Iis prorsus vita hæc nostra caret, quæ adeo plerosque delectare videtur, ut si Deum suis facilem votis inveniant, hic malint esse, ubi nullum bonum est, quam illam ingredi vitam, quam ita bonis refertam cuncti sciunt, ut malis abundare omnibus præsentem hanc vident. Vitam ergo hanc optare quispiam non debet, quia sit optabilis, sed ut per ea, quæ dixi, mala, & benefacta gradiens ad multo meliorem deveniat. Sed me parum prudenter facere, video, qui hæc ad te scribam, & quasi docere velim, qualem te in isto casu geras; quem si, ut cetera soles adversa, electo fers animo, doces ipse tuo exemplo alios, quam sit stultum vita functos prosequi lachrymis. Quare ut ad id redeam, unde

de digressus sum, ac initio scripsi, tibi magis gratulari debeo, quam operam dare, ut videar velle tuum dolorem consolari, qui (si bene te novi) præsentem casum ita fers, ut solitum vigorem animus tuus, ac robur obrineat, tantumque absit, ut perturbare, ut tanquam communem omnibus ac inevitabilem despicias. Quæ tamen ego de hac re scripsi, sic velim accipias, ut amicissimi ac benevolentissimi hominis officium ac voluntatem agnosceres, ut si necessaria tibi erat aliqua consolatio, tibi officio non deessem; si minus necessaria, magis te in sententia confirmarem, & amorem simul erga te meum testificarer. Vale. Nonis Novembris MDXXI.

(a) Cato Uticensis dictus ab Utica urbe Africæ, in qua se occidit, qui cum moleste ferret, Pompejum, cujus partes fovebat, a Cæsare superatum, perlecto Platonis Phædone de animæ immortalitate, districto gladio sibi mortem conscivit. Plut. in Cat. D. Aug. tom. 9. tract. 109. in Jo.

(b) Idipsum egere quidam alii insignes viri, de quorum numero M. Brutus, qui ab Augusto, & Antonio apud Philippos victus manum sibi intulit, juvante Stratone Rhetore Plut. in Brut.

Epistola XVII.
Joannes Antonius Flaminius
Gaspari Elephantutio S. D.

CONTRA IMPUDENTES QUOSDAM.

A R G U M E N T U M.

Ludimagistrorum quorundam impudentiam ac temeritatem damnat.

S Oleo interdum mirari, mi Gaspar, hominum quorundam non prorsus imperitorum impudentiam, nescio dicam, an temeritatem, qui vel sibi ipsis persuadent, vel persuadere aliis conantur, parvo tempore,
im-

immo paucorum admodum mensium spatio posse quempiam sic artis Grammaticæ doctum evadere, ut tanquam saltu quodam, ad alias quaslibet artes facere transitum queat. Audivi ego ex eo numero temerarium quemdam arrogantiae plenum ac impudentiae poscentem sibi puerum aliquem instituendum tradi, ac pollicentem se tribus, aut ad summum quatuor mensibus illum, quantum sit opus, Grammaticam edocturum. O insignem hominis stultitiam! O inauditam temeritatem! O caput vix tribus sanabile. Anticyris (a)! Quid hoc sit aliud, quam velle, si credulos inveniat, persuadere se novum aliquod Numen terris demissum? Quis enim hoc, nisi Deus sit, polliceri audeat? Pollicetur hic tamen, & putat non defuturos, qui sibi credant, ac filios certatim erudiendos tradant. Vide quo redacta est, & quam vilis facta omnium scientiarum mater, artium omnium princeps ac moderatrix, quæ tantum negotii semper ingeniis attulit, ut Græci & Latini, non solum priscis temporibus, sed nostro etiam hoc seculo vestigandi, ac præcipiendi nondum finem invenerint. Valeant cum suis tot laboribus ac præceptorum de arte hac libris excellentis doctrinæ Grammatici M. Varro, Diomedes, Probus, Urbanus, Donatus, Servius, & cum mille aliis admirabilis copiae Priscianus, si tam brevi temporis spatio fecundissima & uberissima hæc ars percipi potest. Vide quæso, quonam divinæ scientiæ redigantur doctores boni, si hominibus hisce foedissimis & impudentissimis fidem adhibeant, qui liberos suos instituendos tradunt? Nimirum se falli putent, & quod nullo comparari pretio potest, tempus incassum effluere filiis, arbitrentur, & quod mensibus quatuor perfici possit, in multos annos prorogari querantur. Quorum imprudentiam, vel temeritatem, impudentiam, vel malignitatem, vel certe invidiam, quum se sperni, esse alios in pretio cernant, & malis artibus nomen captent, ut apertius noveris, statui breviter, & tanquam in unum acervum colligere, ac tuis quasi oculis subicere, quot & quanta sint ad puerilem hanc institutionem, de qua nunc agimus, necessaria, quæ nebulones isti execrabili audacia & temeritate quatuor se mensibus edocturos profitentur. Finge, mi Gaspar, te unum ex liberis tuis nebuloni isti, ac mirifico artis ostentatori, cujus supra mentionem

nem feci, erudiendum tradere, puta Rodulphum (b) magno, quantum egregia indoles pollicetur, ingenio futurum docilem, & in quamcumque velis partem mire versatilem, non ut divinus iste magister tempus in minimis terat, volo puerum illi tradi, qui jam bene & incunctanter legat; nam si rudis illi prorsus traderetur, non quatuor menses, quos ille jactitat, sed integer annus non sufficiat; sensum nominum ac verborum docere incipiat, vix quidem mensibus hoc quatuor expediat. Eodem tempore curet, ut regulas ediscat, non dico prolixiores illas, quibus verborum constructiones continentur, & alias, quæ sequuntur, sed primas illas, quæ partes orationis, & quid sit nomen, quid verbum, & quæ sint illorum accidentia, edocent. Ubi hæc fecerit, jam incipiat a declinationibus nominum ac verborum exercere. Discipulum, quæ quidem imprimis discenda esse pueris diligentissime, Quintilianus (c) monet. Tanta est nominum, tanta est verborum varietas & copia, ut adulti, ac diu in scholis exercitati difficulter inveniantur, qui hæc teneant: nam plerique illorum in declinationibus ipsis crebro labuntur, & errant, quas diligentissimus quidem magister vix sex mensibus edocebit. Nam licet hæc pueri ediscant, attamen tanta est declinandorum varietas, ut dixi, & copia, ætatis præterea tanta levitas & imbecillitas, ut postmodum elabantur, & effluant, ut quæ heri, ac nudiustertius memoriæ mandaverint, hodie nesciant. Ita fit, ut crebra sit opus repetitione, & multum in his temporis absumatur; quæ, si non teneant pueri, quum primus ex illis ad Grammaticam sit gradus, proficere in iis, quæ sequuntur, nihil poterunt. Nam quomodo queant recte orationem contexere, si genera, si casus, & numeros, si tempora, si personas, & modos ignorent? Hæc enim ex declinatione, nec aliunde quidem, cognitio est. Post declinationes autem ingens offertur discendorum pueris acervus, tam multa, quæ nomini, tam multa, quæ verbo, & ceteris partibus orationis accidunt, quæ quidem quoties ego considero, non solum miror, sed etiam stupeo, & puerile ingenium nonnisi admodum longa & diligenti exercitatione tantam rerum molem complecti, ac sustinere posse, video. Sed hæc plane leviora & minora creduntur; quæ tamen si quis recte pensaverit,

rit, gravia quidem ac nimis grandia esse intelligat; his enim, tanquam firmissimis fundamentis, tota grammaticæ moles innititur, quæ si detrahas, stare non poterit, & quicquid insuper struxeris corruet. Jam te quidem ex his paucis facere conjecturam, scio, quantum sibi temporis, & negotii hinc docendo, inde discendo illa postulent, quæ tamen, eorum, quæ adhuc discenda sunt, comparatione, exigua quædam pars est. Succedunt his tam multiplices, tam variæ, adeo numerosæ verborum constructiones, ut instar miraculi sit, puerile ingenium multorum, etiam annorum spatio illa consequi posse, & si tandem consequatur, posse fideliter retinere, nec retinet quidem, nisi renovata & crebra docentis repetitione auribus & animo inculcentur. Quod si puerilis ætas sentire laborem hunc pene infinitum ac æstimare ipsa per se satis posset, scio futurum, ut horrore quodam ac desperatione tot discendorum fere omnes oderint artem, atque refugiant. Sed hæc, quæ dixi, adhuc parva quidem pars est eorum, quæ discenda restant; quæ tamen quantum sibi temporis vendicent, tute cogita. Partem esse parvam jure dixi, quia multo his plura supersunt. Quid enim dicam, quantum occupet temporis studium & cura ediscendi, & ad memoriam redigendi quæ quotidie discuntur? Quæ quidem si forte negligantur, ac prætermittantur, omnis fere impensus tot discendis labor in irritum cadat; ac propterea rei hujus præcipuam docentes gerere curam debent, non oblit, thesaurum a Cicerone (d) memoriam dici. Adde jam regularia præcepta illa, quæ majora sunt, quæque non jam rudibus amplius atque tyrunculis, sed convenienti ac necessario exercitatis tempore in verborum, quæ in genera quinque dividuntur constructionibus proponi debent. Ea sunt adverbia, quæ localia dicuntur, comparativa, superlativa, & qui cum nodosis participiis tot ac tam varii tractatus sequuntur, quorum omnium tantam varietatem ac pondus cum repeto, finem mirandi non facio, quomodo, non dico mensium quatuor, sed octo annorum spatio condiscere illos queant. Nec possent quidem, nisi diligentia doctoris & assiduitas crebraque illa repetendi cura, qua tempus necessario protrahitur, ætatis ac naturæ imbecillitatem adjuvaret, & faceret, quod viro gravi & artis huiusce, ac recte docendi perito, ac rem mature consideranti vix pos-

posse fieri videtur. Scio quidem magistros esse Grammaticæ quam plurimos, qui vel docere nesciunt, vel parum fideliter operam suam præstant, quorum plerique, dum nimium festinant, & multum proficere sub se discipulos parum cautis persuadere volunt parentibus, alas Icaro (e) consuunt. Verum ii, si forte in quempiam doctum aliquando incidunt, fucus ille, quo esse doctiusculi videntur, facile abraditur; nam & continuo labascunt, ac se se tum demum respicere, ac suas metiri vires incipiunt, & qui paullo ante validi & audaculi videbantur, repente imbelles ac timidi apparent, eoque rediguntur, ut & magistros suos execrentur, & meliorum discipuli mox fieri cupiant. Taleis ego non paucos novi, qui multum questi mecum sunt, quod tam malos sortiti præceptores fuissent. Leviter ac nimium festinanter jacta fundamenta non subsistunt: nimirum infirmam ædificationem vitiosi parietes efficiunt. Qualis ille tibi sit, & quid illi facias, qui domum tibi talem extruxerit? At multo majorem facias in liberis jacturam, si nebulonibus istis illorum institutionem mandes. Hæc mea quidem sententia est, nec me longa experientia falli finit, qui jam circiter annos triginta, fortasse cum aliqua laude, docendi artem exerceo, non posse puerum etiam docilem, nisi annorum, non dico mensium paucorum spatio in Grammaticis, quantum sit satis ad faciendum, ac parandum sibi ad alias arteis gradum instrui. Illud non ignoro alios esse, qui citius, alios item, qui serius ad metam perveniant, sed annis quidem, non mensibus utrisque opus est. Ego, qui credor miles emeritus, & jamdiu rude donatus (f), tam video, quæ ad artem hanc recte ac fideliter tradendum necessaria sunt, quam quæ oculis cernuntur. Sic illa docui semper, ac doceo, ut non alios, qui mihi traduntur instituendi, quam ex me genitos putem. Quare fidei ac diligentiae meæ illum quidem uberrimum fructum refero, quod supra ducentos ex illorum pene infinito numero, quos docui, quique multa cum laude adhuc in litteris versantur, tam in Italia, quam extra Italiam numerare possum; in quibus filium quoque tuum Alphonsum, quem mihi abhinc quadriennium magna cum spe instituendum tradidisti, futurum non dubito. Interim vero, mi Gaspar, si forte in tales ostentatores hujusmo-

di operæ & artificii sui inflatos, arrogantēs, temerarios, impudentes, fallacissimos hominum, bonorum ingeniorum corruptores summos, & certissimam pestem aliquando incideris, arceto statim, & procul abs te tanquam perniciosos, tanquam exitiales fugato, ne deinceps audeant, aut sperent se suo veneno posse bonorum aures inficere, & constanter credito Flaminium, quem jandiu expertus es, non alium hac in re, sicut in ceteris vides, in Alphonsum tuum, immo & meum, quam in filium, qui mihi unicus est, M. Antonium ac in nepotem ex fratre Julium Cæsarem juniores Flaminios fuerim, vel fuisse antehac, vel deinceps futurum, ac summa fide, studio & diligentia operam daturum, ne te, quod illum mihi institutum tradideris, unquam pæniteat. Vale. Octavo Calen. Decembris. MDXXI.

(a) Imitatur Horatium, qui de arte Poet. v. 330. tres anticyras dixit pro universo Elleboro, significans deploratam & immedicabilem insaniam.

(b) Rodolphum Elephantutium, qui postea in Patria Ecclesiæ Metropolitana Canonicatum obtinuit. Dulph. in fam. Bon.

(c) Quintil. lib. 1. Instit. Orat. c. 4.

(d) Cicer. de Orat. lib. 1. in princ.

(e) *Icaro alas consuunt* i. e. discipulos in præcipitia deducunt. Utitur propterea exemplo Icarī, qui altius evolans, quam vires ferrent, in mare decidit.

(f) *Rude* donatum se dicit, nempe cessationem a labore promeritam. Etenim gladiatores, qui vel ob ætatem, vel imbecillitatem a munere gladiatorio cessabant, rude a Præatore donabantur.



Epistola XVIII.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

*Clarorum virorum amicitias ambiens ad Carporum Regulum
litteras scribit, quas Elephantutii censura subjicit.*

Non facile puto, quempiam esse, qui diligentius ac impensius, quam ego, ad clarorum virorum amicitias sibi causas & aditus conquirat, & compareret. Ii enim maxime digni sunt, quibus placere plurimum studeam; nam ceterorum quidem hominum amicitiae, naturae lege, spernendae non sunt, quia praecipuum id quidem est humanae societatis vinculum; sed viris in quibus eniteat virtus, praecipuus quidam cultus debetur: at major, si virtutes ipsas generis ac natalium claritas & splendor illustret: sed tum multo maximus, si talibus bonis adjunctae opes ac principatus venerabiliores adhuc illos efficiant. Si enim medium quemdam, atque sejunctum inter Deos, ac homines gradum obtinent, & quantum Diis inferiores inveniuntur, tantum fastigii sublimitate supra homines eminent; propterea soleo quidem occasiones perquirere, si se non offerant, & aditus ad talium virorum amicitias mihi copulandas, ac enixe operam dare, ut me non solum noverint, sed etiam quantum studio & industria mea effici possit, maxime complectantur, & in suis adnumerent. Hæc me causa impulit, ut ad summæ fortunæ viros sæpe scripserim, & quoties mihi datur occasio, libenter scribam, sicut proxima æstate ad Albertum Pium Carporum Principem (a), ad quem nunc etiam litteras mitto, virum (ut nosti) clarissimum, qui quantum summis virtutibus suis ornamentum nostro seculo afferat, non te præterit, qui ejus amicitia sæpiissime gloriaris. Eas tibi litteras, prius quam illi reddantur, misi legendas, ut si dignas putaveris, quæ a tali viro legantur, mox ad illum perferendas cures. Qua quidem in re operam nobis suam juvenis optimus ac

non indoctus Nicolaus tuus recte præstiterit, quam ut suo tempore, & quomodo opus est, præstet, tu optime constitues, dabisque operam, ut postmodum sciam quo vultu, & quibus verbis meas litteras Regulus acceperit clarissimus, ac denique legerit. Nihil est, quod mihi nunc gratius facere possis. Vale. Pridie Cal. Decembris MDXXI.

[a] Albertus Pius Carporum Comes vir admodum doctus, & maximæ apud Principes gratiæ & auctoritatis. Scripsit adversus Erasmus Rhoterodamum.

Epistola XIX.

Joannes Antonius Flaminius
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Jambicum carmen, & alia quædam litteraria fragmenta ad Elephantutium legenda mittit.

SI te, mi Gaspar, ita carmen, sicut soluta oratio delectaret, libentius ei rei & vacarem ego, & tu crebrius ejusce generis lucubrationes a me acciperes. Non possum tamen, si quid, quod non indignum mihi doctis auribus videatur, elucubravi, te præterire, quem scio, meis omnibus scriptis, quæ hucusque miserim, mirifice delectatum. Quum igitur missurus paullo post essem ad illustrem Albertum Pium Carpenssem Regulum carmen jambicum, quod de obitu Leonis decimi Pontificis Maximi scripsimus, & epitaphia duo, putavi te justam habiturum mirandi, ac de me querendi causam, nisi prius illud ad te misissem. Misi igitur, sed ea lege, ut non parvi rem momenti (ni fallor) non cursim ac leviter, sed qua soles, attentione ac diligentia doctorum hominum

num scripta non levia & non jejuna legeres. Nam spero fore, si nostri jambici artem, sensa, copiam rerum, ac varietatem diligenter perscrutatus fueris, ac mature pensaveris, ut non prorsus contemnendum, & explodendum putes. Nimium fortasse de me dixi, sed cui scribam video. Quare non arroganter, sed fidenter, ac Poetarum more, quoniam de poetica re nunc nobis sermo est, dicta hæc a me accipies, & simul valebis. Vale.

Epistola XX.
Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Elephantutium hortatur, ut B. Catharina Bononiensis opusculum relegat.

SCio, vir præclare Gaspar Elephantutie, te non solum nomine, uti plerosque cernimus, sed etiam re Christianum esse, ac propterea sanctam non aspernari lectionem librorum, qui veræ documenta Religionis continent, & cœlesti pabulo, quo nullum suavius aut magis expetendum bene institutis mentibus offerri potest, animos alunt. Quod quum probe nossem, putavi, me tibi non ingratham rem esse facturum, si jam impressum, tua præcipue ac tuorum simul ope ac opera, mea item cura, labore ac diligentia, Beatæ Catharinæ Bononiensis divinum (quemadmodum nosti) opusculum ad te mitterem, ac hortarer, ut iterum id legeres, sed ita, ut nihil intactum relinqueres, & usque ad finem lectio procederet; satis enim intelligebam, quantam inde voluptatem ac fructum capturus esses. Nam licet præclara sint quidem illius principia & media, attamen quanto ulterius progrediere (mihi crede) omnia tibi majora & admirabiliora se offerrent.

rent. Legi ego jam sæpius, & adhuc finem legendi non facio; delectatio tamen quotidie magis crescit, ac legendi mira quædam cupiditas, nedum me tædium aliquod, aut satietas lectionis ejusce capiat. Nec dubito fore, ut idem tibi eveniat, si attente (ut soles) cetera & usque ad finem legeris, quia divinis totus hic liber divitiis refertus est, & æquum certe fuerit, ut tu, qui præcipuus mihi auctor extitisti, ut in latinum sermonem illum verterem, tuo exemplo alios, ac præcipue Alphonsum filium optimæ indolis ac spei puerum, qui te non lento gradu sequitur, doceas, quanti sacrum hoc opusculum sit Christianis omnibus faciendum. Ita quidem futurum spero, ut mox fateare, nullam tibi vel sanctiorem, vel utiliorem homini Christiano lectionem proponi potuisse. Vale.

Epistola XXI.

Joannes Antonius Flaminus
Sacris Divæ Claræ in Bononiensi Monasterio
Corporis Christi Virginibus
perpetuam felicitatem.

ARGUMENTUM.

B. Catharina Bononiensis libellum se latinum reddidisse, & vitam descripsisse significat.

FEci latinum rogatu vestro, Sacræ Virgines, præclarum Beatæ Catharinæ Bononiensis libellum, quæ nostra ætate magna cum laude ac sanctitatis fama vestro isti monasterio præfuit. Quem quidem libellum vernaculo sermone a se compositum propria scriptum manu reliquit, divinum sane, & tantæ utilitatis opus, ut quod ad excitandos, ac impellendos ad veræ cultum religionis animos attinet, nihil vehementius ac efficacius legerim. Est enim miris

miris adeo refertum præceptis ac documentis, ut parvo quidem corpore ingentia æquet sanctorum, quæ similem materiam complexa sunt, volumina. Sed vestra de hac re sancta desideria plurimum juvere Helenæ preces Elephantutiæ, quæ sacri istius Collegii una est, quæ prima de hac re mecum locuta est, ac me plurimum impulit, ut laborem hunc non recusarem. Accessere & clarorum virorum Elephantutiæ familiæ fratrum Francisci, & Gasparis, Carolique Antonii Equitis Francisci filii adhortationes & preces, quorum quidem auctoritas & voluntas apud me tantum valet, ut non ultra differendam mihi operam hanc existimarem, qui & collata libenter pecunia effecere, ut chalcographis opus ipsum subinde traderetur, quo latius Sanctæ Virginis, & Patriæ suæ gloria, & tanti operis utilitas diffunderetur. Sed & Alphonfus Gasparis antedicti filius præclaræ indolis ac magnæ spei puer, qui mihi instituendus a patre traditus quintum jam annum mecum in contubernio est, suis & ipse precibus apud me vobis non defuit, ac me non parum suo studio impulit. Scio equidem, (nec me laboris & operæ hujus amor fallit) nihil posse homini Christiano utilius legi. Res hæc in medio statuetur, & exposita legentibus erit, ut non dubitem, sensuros idem, atque dicturos quicumque vere Christiani fuerint, & patienter hæc omnia legerint, quamquam scio non defuturos, quia terrena tantum sapiunt, ac se nihil Religioni debere opinantur, talia contemnant, & nihili facienda esse arbitrentur, & quos pudeat, si quis hujusmodi scripta legentes forte deprehenderit. Sed iis sancta Virgo non scripsit. Vobis scripsit, & ceteris, qui Religionem, in qua nati sunt, quique ad suam maxime salutem pertinentia non fastidiunt, & stomachantur. Quæ nos quidem omnia quanta fide ac sinceritate, quanta item cura & diligentia in latinum sermonem verterimus, collatis ipsius sanctæ Virginis scriptis, judicent, qui legerint. Quantus vero fuerit labor & difficultas, dum cogitata exequimur, & alta illius mentis arcana, & multa, quibus vocabula defunt, & difficili admodum circumlocutione indigent, facile quidem intelligent, qui vernaculum ejus opusculum cum nostris scriptis conferre voluerint. Nec mirabuntur, si quid ob eam rem alicubi elegantiae orationis ac venustati deesse, putaverint; scribentis enim

intentioni nobis inserviendum fuit, quæ multis quidem in locis fatetur, verba se non invenire, quibus arcana cœlestia solis nota experientibus, sed non humano ore enuncianda explicet. Quare futurum speramus, ut æqui iudices operam hanc nostram non improbent. Sed quanto hæc elucubraverimus studio vobis quidem imprimis satisfaciendi, dein utilitatem ceteris afferendi, qui talia legere non gravabuntur, testis est, qui novit omnia Deus, & sancta hæc Virgo, cui quidem hanc nostram, quanta potuimus animi promptitudine & alacritate, operam præstitimus. Verum ut ea etiam in re vestris sanctis satisfaceremus desideriis, vitam quoque illius descripsimus, ut quicumque opus utrumque legerint, facile percipiant quam mirifice sanctæ Virginis hujus dictis facta responderint. In qua quidem utraque re, si me vobis satisfecisse cognovero, operam me (ut dici solet) ac impensam non perdidisse putabo. Valete, ac Deum aliquando pro me (sicut vos facere, audio), & sanctam Virginem ipsam orate. VII. Calen. Octobris. MDXXII.

Epistola XXII.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Habita cum Leandro colloquia, & agrotatio Alphonsi pulcherrimam Flaminio ad scribendum materiam suppeditant.

ROgas, urges, instas, immo cogis, ut ad te scribam. Pacisceris etiam, ac nescio quid minitaris, nisi & abeuntem rus subsequar litteris, & redeunti simul obvias mittam. Cupio tibi, mi Gaspar, morem gerere. Quid enim mihi, nunc præsertim magis cordi sit,
aut

aut quid magis curem, quam ut tibi maxime placeam? Verum quomodo facere, quod optas, queam, certe non video, adeo multa concurrunt, quæ mentem perturbant, atque confundunt, & a scribendo retrahunt. Nihilominus obsequi tibi maxime cupio. Diu quærenti oblata tandem materia est: quomodo autem oblata sit, vide. Legeram post tuum statim discessum Platonis Hipparchum, & quamdam divinæ illius Reipublicæ partem, quoniam afferri mihi pugillares iussi, ut experirer, an aliquid possem tibi nugarum texere, & sperabam posse me, ac ei quidem rei totus eram intentus, quando Leander Albertus supervenit necessarius noster homo ad unguem factus, quo quidem ego quantopere delecter, ipse non ignoras. Ubi vidi, ex templo in illius amplexus irruî, multisque ultro, citroque dictis, quæ amicissimorum hominum expectatus diu congressus postulabat, nihil magis optavimus, quam te quoque simul adesse. Verum tu (sicut conſpicere poteram) urbis jam portam egressus tecum attente rem pecuariam, ac tua inter vias emolumenta ruris cogitabas, negotium cum pastoribus & agricolis tuis mox habiturus. Interim nos per tuum conclave ambulabamus, ubi suavi admodum, nisi quod tu non aderas, sermone duas (ni fallor) horas contrivimus. Sermo autem fuit de adventu in hanc urbem meo, de commodis, ac multiplici fructu, deque honore (ut ille agebat) mihi futuris, & jam paratis; sed de tuo imprimis singulari erga me amore parique voluntate, qua nihil amantius, nihil dici candidius queat. Ubi satis multa, ah quid satis dixi? immo quantum per diem licuit, qui jam vergebat in vesperam, locuti sumus, audio, Alphonsum fasciolam poscere, qua sibi caput vinciri petebat, eo constrictu arbitratus, leniri dolorem posse. Accessimus ambo ad lectulum ægrotantis, sed jam Mater (a) illi caput alligabat, quæ a puero vix unquam discedebat. Ubi me ille venientem conspexit, os statim in risum solvit, vel meo lætatus (uti solet semper) accessu, vel quod sic obvoluto capite se nobis esse ridiculum, putabat. Dum hic sumus, dum colloquimur, & febrem puero fabellis quibusdam non illepidis eludimus, de tuis pueris unus duo advenisse cum mea suppellectile plaustra, nunciat. Ita divellor, ac multum occupor, & jam non procul ab occasu sol aberat. Leander ipse abit invitus. Solus

lus ego relinquer, ac tum mihi certe visus sum magna carere mei parte. Quam ægritudinem ut lenirem, de te statim cogitare cœpi, ac tuæ petitionis, ac minarum memor oblatam mihi pulcherrimam esse ad scribendum materiam, qua nullam mihi, quæ tibi gratior foret offerri potuisse, arbitratus sum, & hæc statim scripsi. Vale.

[a] Mater Dorothea de Castello.

Libri Octavi Finis.



JOAN.

JOANNIS ANTONII FLAMINII

FOROCORNELIENSIS

EPISTOLARUM FAMILIARIUM

LIBER NONUS.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

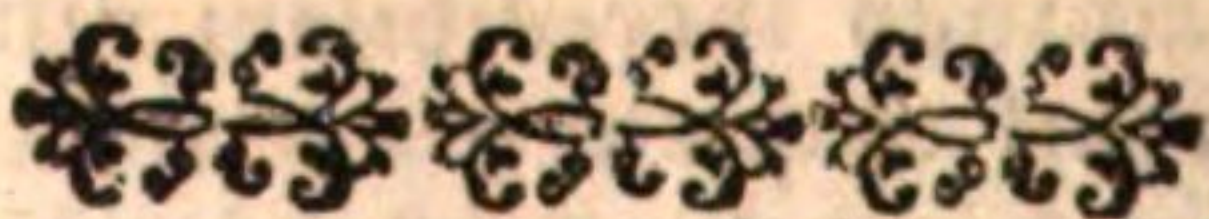
ARGUMENTUM.

Elephantutii excusationem probat, eique ad scribendum stimulos addit. Alphonsum sibi cordi esse, profitetur.



Mnibus in rebus mirificus erga me tuus amor sese ostendit. Quæ res quidem quantum mihi quotidie magis voluptatem afferat, incredibile dictu est. Hac de causa, quam jucundas mihi putas, fuisse litteras tuas, in quibus diligentissima excusatione usus es, quod ad me non prius veneris, quam hinc abires? quasi ego ignorare debeam, vel possem tuam in me amando incredibilem diligentiam, tandiu expertus, quod nihil unquam prætermittere consueveris, quod vel ad officium, vel ad ostendendam amoris erga me tui magnitudinem pertineat. Quare nihil miratus sum, quod te non viderim, sed dolui, quod ea mihi ac tibi facultas prærepta fuerit. Nam quod repentinus a nobis
tuus

tuus fuerit discessus, non ignoravi, nec moleste tuli, quod civis egregius nactus occasionem mihi visus sit insignis aliqujus operæ Patriæ suæ ac Reipublicæ in tanto civitatis periculo præstandæ. Quod autem serius ad me, quam voluisses, scripseris, quamquam litteras tuas vehementer exspectabam, quibus te absente nihil gratius mihi esse potest, non moleste tuli, nec miratus sum, qui, quod erat, existimabam, te ad rem tanti momenti profectum esse die noctuque occupatissimum. At non mediocrem mihi admirationem attulit, quod nunc quoque scripseris. Sed difficultatem, quæcumque fuit, idem amor vicit, cujus proprium est obstantia repellere. Quibus de causis necesse est, mihi jucundissimas fuisse litteras tuas officii, amoris, & suavitatis mirifice plenas. Quare te vehementer rogo, quamdiu abes, ut quam creberrime possis, ad me scribas: quod me quoque facturum tibi polliceor; sic enim & absentiam tuam, quæ mihi esse molestissima semper consuevit, æquiore animo feram, & facies, si tu quoque scripseris, ut ego libentius, & crebrius ad te litteras dem. Quod mihi Alphonsum commendas, tam non miror, quia pater es, quam supervacaneum, & minime necessarium duco; amoris enim in te ac in illum mei magnitudo, & operæ fidelis in illo instituendo meæ tam longa experientia tibi (ni fallor) persuadere debet me nihil eorum prætermittere, quæ æquum sit, a patre filium exspectare: & certe ob eximiam illius indolem (ut alias omittam causas) & diuturnam institutionem meam sic meus in illum crevit amor, ut vel tibi, qui eum genuisti, vix concedam. Quantæ igitur curæ mihi sit, ac esse debeat, hinc tu facere conjecturam potes, ut minime dubitare debeas, nihil me in eum esse prætermisurum, quod vel tu optare possis, vel ego præstare debeam. Vale. Idibus Octobris MDXXI.



Epistola II.
Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Beneficiis sibi ab Elephantutio collatis parem se animo, viribus imparem celebrat.

Vellem posse, mi Gaspar, parem meritis erga me tuis gratiam referre, a qua me longe abesse video. Quid enim homuncio præstare possim tibi viro tali, qui nunquam cessas tua in me beneficia cumulare? Illud me unum in tam exiguo censu ac fortunis meis consolatur, quod tuæ in me voluntati ac munificentiae imparem animum non gero, quem si videres, uti suum posse videri Socrates optabat, qui ob id fenestratum habere pectus cupiebat, certe intelligeres æqualem illi saltem esse animi mei gratitudinem. Quod ut ita esset tibi constaret, diligentissime quidem, ex quo mihi cognitus es, operam dedi, & quandiu ero, daturus sum. Testabitur hoc etiam, spero, præclaræ indolis & ingenii filius tuus Alphonsus, qui, ut mecum dies noctesque est, & vix unquam a latere discedit meo, assidue sermonibus de te meis interest, quibus haud dubie constare possit, quanti te faciam, quantopere te amem, ac tibi me debere putem. Possum tibi quidem ingenium, qualecumque est, meum polliceri, ac illud in tuas, & illustris familiæ tuæ laudes exercere, ut si quid mea valeant scripta, etiam posteris, quantum tibi debuerim non ignorent, ac certe polliceor. Quid enim aliud spondeam, vel te, vel meis dignum viribus, quod tibi gratius, tibi majus & optabilius, quam litteraria dona, quæ te gemmis & auro semper præferre cognovi? Pro capis igitur ac sarcinibus istis delicatissimis ad me missis, proque sylvestri veneratione mihi, quia tu misisti, suavissima epistolam nunc accipe, quæ animum & ipsa tuum tantisper pascit, dum aliud paro, quod te magis delectare possit, & gratitudinem meam efficacius testari. Vale. Octavo Calen. Januarii MDXXI.

Epi-

Epistola III.

Joannes Antonius Flaminius
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Elephantutio de litteris tuto redditis gratias agit. Ejus consilium de medicaminibus filio applicandis amice improbat.

Nihil erat, quod ex te libentius scire nunc possem, quam te meas litteras, quas Venetis amicis scripsi, iis credidisse, qui diligenter operam daturi sint, ut fideliter ac celeriter ad illos perferantur, quas item Romam & ad filium dedi. Quo quidem nomine, quas debeo, tibi gratias ago. Quod scribis, te Alphonso filio velle medicaminibus, quæ tu olim salubriter expertus es, consulere, non displiceret, nisi vererer, ne aliquid latentis incommodi excitaremus, dum prodesse quarimus; nam non video puerum, qui rectissime nunc valet, tussi, vel pituita sic affici, ac lædi, ut valde necessariam istiusmodi curationem putem. Totam noctem ad horam diei decimam quietissime dormit, ut nunquam excitetur, neque quatuor diebus bis tussit. Vino temperate utendum, quod facit, mihi proximo in loco, & pene adhaerens lateri conviva; & cibis abstinendum nocentibus, quæ mea non indiligens cura est. Ejus ego sententiæ semper fui, idque diligenter a me servatum semper est, ac servatur diligentissime, ut nonnisi urgente causa, quæ extet, & vi aliqua morbi non mediocris medicum esse accersendum, putem. Vidi enim ego sæpenumero morbos, qui latebant, & latuissent, vi medicaminum excitatos gravia corporibus discrimina secum attulisse. Ego quidem Alphonso sic bona omnia cupio, & nulli hac in re, vel certe tibi uni cedam. Tu tamen, quod libuerit, facito; scio enim, te amantissimum ac prudentissimum patrem nihil inconsulte acturum. Quid tamen ego de hac re sentirem, tacere non potui. Vale.

Epistola IV.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M .

*Quantum puer ad Elephantutium reversus jactura facturus
sit pramonstrat .*

FEci, mi Gaspar, quod jussisti, sed certe invitus propter jacturam, quam (mihi crede) non parvam puer est facturus, non lectionum modo quotidianarum, sed & aliorum, quæ non minoris quidem facienda sunt, quia non trium, aut quatuor dierum futuram curationem istam video, sed multo plurium, quamvis non magnum, aut discriminis illius sit vulnus; est enim pars læsa, quæ totam corporis molem sustinet, ut curationem ob id futuram longiorem putem. Sed certe non erat (ut mihi videtur) valde incommodum Chirurgo futurum, qui te ac tuam familiam tantopere amat, & qui quotidie per urbem mula vectatur, huc semel vel mane, vel vesperi accedere. Tu tamen, qui prudentior es, alia forte, quæ me fallunt, prævidisti. Quare tuæ tanquam maturiori sententiæ subscripsi, & ita puerum ad te misi. In qua re nihil aliud me movet, quod curem, quam pueri utilitas, & tuum de illo vehemens desiderium, cui meum tamen non procul abest, vel potius fortasse non impar est. Hæc me nostra necessitudo, & mea in puerum pietas coegit, ut scriberem. Vale. XI. Calen. Junias. MDXXI.



Epistola V.

Joannes Antonius Flaminus
Gaſpari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Elephantutium rogat, ut filium in patriis laribus refrigerentem ad se remittat.

Nollem (ita vivam) ulla in re molestus esse, sed si me amas, & te amari a me, & filium Alphonsum putas, quaeso, ut me feras tam longam pueri jacturam dolentem, quæ certe maxima est. Tu forte non mecum hac in re sentis. Sed utinam fallar. Tu omnia non potes, omnia non vides, domi non semper es. Laxis habenis præter opinionem tuam puer abutitur. Scio, quod loquor, nam & absentis curam gero, & video, quæ me ille putat non videre. Illius consuetudo cum ancillis, & famulis, aut saltem cum illiteratis, nec admodum probis est. Quid tu his omnibus fieri putas? Crede mihi, aberrat cum corpore animus, laboris litterarii paullatim impatiens fit, atque ita deses, ut futurum sit majore opus medicina, quam læsum crus poposcerit. Vix quemquam videt præter te ac matrem, unde aliquam labem non contrahat. Quod istic fit de curatione, poterit idem domi meæ fieri. Puer interim retrocedit. Experti sæpius crede, & octo dies totius mensis jacturam afferunt. Credo, te quidem putare magni quidem interesse die, noctuque apud magistrum esse, audire assidue loquentem, monentem, docentem, accusantem, calcaribus, aut fræno, sicut res exigit, utentem; sed multo certe adhuc pluris id refert, quam credis. Vetus est proverbium, Quam quisque norit artem, in hac se exerceat (a). Tu quidem litteris, & aliis præclaris polles dotibus, sed aliæ multiplices curæ in diversa te agunt, ac distrahunt. Qui, si posses ipse per te liberos instituere, non utique alium quæreres, cui commendatiores, & majori curæ putares esse, quam tibi. Summa hæc est, ut jam puerum ad me, hoc est ad solitam & maxime necessariam exercitationem remittas, ne
pueri

pueri animus, quem plurimum accendi ad studia, & tantopere inflammari cupimus, nimia indulgentia, vel incuria nostra paulatim intepeat, vel potius refrigescat, & Brontis, ac Steropis (b) ad excitandum pristinum calorem postea follibus indigeat. Ignosce quæso plura fortasse scribenti, quam opus est. Tua mihi diu nota desideria spesque de puero, mea item certe non minora, & amor in utrumque vix credibilis, cui obsistere difficillimum erat, hæc me ut scriberem, compulit. Vale. Calendis Juniis. MDXXII.

(a) Proverb. Græc. ex Cic. lib. 1. Tuscul. quest.

(b) Brontes, & Steropes Vulcani Ministri. De quibus Virg. Æn. 8. v.
424.

Epistola VI.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Discipulo ad se remisso latatur.

Non mediufidius ita lætatus sum, quod Alphonsus convaluerit, quam quod tu in meam sententiam tam facile ieris, quia ex ea re intelligo, te satis perspicere, te ac filium a me vere diligi, neque me quicquam malle, quam ut is optatis tuis & spei respondeat, atque ob id cupere, ut omnia tollantur, quæ vota communia vel impedire, vel in longius protrahere tempus illa queant. Est enim res admodum lubrica puerile ingenium, quod in quam velis partem facile flectatur. Cetera nosti; nam tu qui & prudentia mirifice polles, & consilio, ultra monendum, non censeo. Satis enim habeo, quod nunc

Z

ad

ad puerum attinet, te recte illi consuluisse, qui ad me illum remittere decreveris. Veniam ego, sicut te velle intelligo, & mecum reducam. Vale.

Epistola VII.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Elephantutio munera sibi largienti salibus plaudit.

Misisti ad me cum suavi admodum pulmento suaviorem epistolam tuam præceptorum quidem utilium, ac salubrium admonitionum plenam. Sed utinam crebro talibus nobis liceat adversus morbos, & imminentes ægritudines antidotis uti. Pullum ostendisti anserem fuisse, & eo fuit edentibus tenerior & suavior & maxime vescentium ætati accomodatior, quorum plerique adhuc teneri sunt, ac dentibus nondum bene firmatis. Allio repletum scribis. Prudenter a te provisum, ut cetera; nam & id genus edulii gratum palato semper condimentum fuit, & hoc maxime tempore non respuendum, quo laborare civitas (a) (ut audio) pestilentia cœpit. Quod monuisti, ut hilari vultu acciperem, monere certe opus non fuit. Quid enim non læto ac hilari vultu a te missum non accipiamus? Utinam tibi tam crebro sit aliquid tale, quod mittas, quam nos ad unum id omnes non hilari tantum vultu, sed etiam cum plausu accepturi sumus. Sicut tu iussisti, unxeram Contubernalibus, ac mirifice delectavit, tibi que ad singulos dentium ductus ingentes gratias egerunt. Quare nihil est, quod dubites, ne non gratissimus fuerit, ac propterea non vides, nihil jam impedimento esse, quin talibus, quoties lubebit, muneribus nos afficias

ficias. Ac ne forte comminisci hæc me putes, periculum facito, quum voles. Interim valebis, ac me amabis. Vale.

[4] Hanc Epistolam scriptam puto anno 1527., quæ Bononiæ duodecim millia hominum lue consumpti sunt, ut refert Vizzanius histor. Bonon. lib. 10. Allium autem ad depellendam pestem valere, scribit Durantes in herbar.

Epistola VIII.
Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Pollicitum sibi vinum repetit.

DE vino, quod mihi tua liberalitate constitui, aliquoties tecum locutus sum. Dixisti semper, daturum te, quoties vellem. Ego satis intelligens utilius istic, quam apud me servatum iri, tantisper differendum putavi, dum res pateretur, & periculum non esset, ut siti laboraremus. Nunc quoniam dolia pene velavi omnia, & canicularès non procul absunt dies, & undique circumstrepunt cicadæ, putavi te admonendum potius, quam rogandum (neque enim id tu unquam pateris) ut dares, quod te daturum ubi opus esset, non dubitavi. Quod si voles, ah quid si voles dixi? & quantum voles, facito, ut sciam ob id quidem, ut dolium in tempore parari jubeam. Ne te prolixitas epistolæ tam parva re offenderet, longiores ad te dare litteras nolui. Vale. XV. Calen. Julias MCXXII.

Epistola IX.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

*Exercitum a se Magisterium adversus obtrepatorem dictoria
strenue tutatur.*

Pessimum genus hominum atque pestiferum in mortalibus, tantoque nocentius, quod venenum, quanto id latius viget, atque diffunditur, ac totum genus humanum infanda ac inexpiabili labe inficit, & foedat, ita corrumpit, & alienat, ut pleræque hinc domesticæ discordiæ, civilia certamina, bellicæ clades, mala fere omnia quæ mortalibus accidunt, omnia tam quidem originem, quam exitium trahant. Mirabere, scio, quorsum evadat tam turbulentum exordium, tam præceps ab ipso statim initio ad maledicendum comparata oratio. Jure tu quidem mirabere, quum nihil ingenio ac moribus meis magis alienum sit, quam maledicere. Et hanc quidem præsentis maledicentiæ materiam delatores mihi ac maledici præbent, præcipua pestis atque ruina, hominum generi tanto quidem perniciosior, quanto illis fides habetur major, quorum venena sic animos inficiunt, ut pauci admodum inveniantur etiam boni, qui hac foedissima atque teterrima labe non polluantur. Habet enim horum improbitas vim tantam in commovendo, tantam in persuadendo efficaciam, ut vehementius atque facilius in suam sententiam animos trahant, quam qui rhetorices præcepta pulcherrime didicerunt. Quod unde fiat dicere possim, nisi me causa avocet, quæ me nunc ad scribendum impellit. Ac ne te suspensum diutius habeam, & aperte loquar, sicut & mea natura & nostra necessitudo postulat, audio, te nebulonis ac turpissimi hominis sermone permotum, ut crederes, puerum tuum miro adhuc candore animi præditum, nulla prorsus libidinum labe pollutum sentire cœpisse, quid sit lascivi amoris infanda contagio, quid sit Veneris foeditas, & muliercularum impudici con-
gref-

gressus. Quod si nequissimus ille tibi leno persuadere potuit, ut crederes, non puer quidem, qui omni culpa vacat, sed tuus Flaminius insigni afficitur injuria, cujus perspecta, & explorata per tot jam annos fides tali nota certe digna non est, ut homini dolo, perfido, nefario, qui turpissimis artibus, quibus solummodo valet, rudes adolescentulos in foedissima statim lupanaria præcipites agat, fordidissimis meretricularum amoribus implicet, qui postmodum illecebrosis irretiti laqueis nequeunt pedem referre, quum volunt. Huic ergo fides major habeatur de pueri vita & moribus, quam mihi, qui jam quinquennium educavi illum, & institui tam fideliter, tam accurate, tam anxie, ut affirmare audeam, nullum patrem in filium fideliores & accuratiores esse, ac magis anxium potuisse: & hic mihi uno tantum congressu, & paucis admodum verbis, tam longi temporis, tam diuturnæ curæ ac diligentiae meæ, tot laborum præcipuam mercedem sustulerit, & ad se transferet? Sciat ille de ingenio, de moribus, de vita pueri melius loqui, quam ego? sciat, quid agat domi meæ, quibuscum versetur, & colloquatur, & ego ignorem, quocum dies noctesque est, quum illum ego vix unquam a latere meo sinam discedere? O infandam audaciam! o impudentiam detestabilem! Quid non audeat turpissimus homo tibi persuadere, qui audeat & de Alphonso quidem adversus fidem ac diligentiam meam sic tecum loqui? Quid enim est aliud dicere puerum cum impudicis mulierculis, si tamen impudicæ sunt, versari quotidie, colloqui, illarum munusculis delectari, quam me in cura pueri somniculoso similem esse ac desidem, quo nec Argus quidem occulatiores fuit ac vigilantior? Illud ante omnia moleste tuli, ac præcipue miratus sum talia prius aliis, quam mihi ad quem maxime pertinebant, fuisse dicta, quibus si qua de puero suboriatur suspicio, iidem ut de me male opinentur, necesse est, & multo major mihi jactura fiat, quam puero, cui quod falsa opinione adimitur, exiguum atque ridiculum est. Quare si quid sit quod puer peccare, me inscio, videatur, primum quidem videndum est, ubi sit vel fraus illius, vel mea (si Diis placet) incuria, & communicanda mecum res est, cujus curæ totus ille traditus est, & creditus, nisi me alium tam brevi effectum putas, ac fuerim antea semper, & negli-

gligentio rem in institutione mea fieri suspicere, quum majus ab ætate pueri periculum impendere incipit. Sed fortasse longior fui, quam res opinione tua postulare videbatur. At certe par fuit; non enim hic pueri, sed mea res agitur qui maxime debeo studere, ne mei dissimilis ullo tempore tibi videar, aut in alium, quam speraveris, Alphonsum evadere: quod ne fiat, mea cura & procuratio, totum denique meum onus est. Quare te rogo, ne te mea hæc non supervacanea certe prolixitas offendant, potius delectet tanquam novum aliud testimonium veteribus additum, quanti te tuosque liberos faciam. Illud tamen si addidero, finem faciam, Quia in causam (ut video) judicalem incidimus, da operam quæso, si æquus esse judex velis, ut prodeat accusator, reus ipse suæ conscius innocentiae nihil judicium reformidat, vel refugit. Faciam, ut tibi constet, & ipse mox fateare, lupum adversus oviculam solis instructum dolis venisse. Vale.

Epistola X.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Ficus ad Elephantutium mittit, & salibus epistolam condit.

PErgam tibi munuscula mittere, non Sycophantæ (ut scribis) sed homini lauto, ac in primis politico, non tuis quidem paria, cujus fortunæ non minus meas superant, quam culicem elephas, sed qualia nobis exiguis & male confitus, panis custoditus fert hortulus, quia nec Pomona (a) (ut video) nobis hoc anno propitia est, nec ullus adest Priapus (b), qui falce fures, arundine volucres terreat, quæ nimis importune nostras impe-

petunt ficus, & plerasque devorant. Adhibui tamen diligentio- rem solito custodiam, ut inde aliquando tibi munusculum pararem, ac Musarum saltem numerum (c) im- plerem, si Gratiarum (d) simul non possem: sed Phœbum addidi. Volebam ut scissa venirent tunica, sed periculum erat ex mora, ne prorsus spoliarentur, & nullæ (nudæ volui dicere) irent. Tu tamen ut optimis vescere, quando optima est nostra erga te voluntas, & quæ minime sit mu- nusculo metienda. Tu qui Veneris objicere nobis crimina cœpisti, perbelle quidem ejusce nobis Deæ aviculas (e) misisti. Puto tamen, revera sic te nostræ continentię fide- re, ut nullam in nobis vim habituram esse illarum sa- lacitatem & calorem credas. Tuto igitur, & libenter illis vescemur, ac Deam ipsam thure, ac floribus veteri sacrificio (f) venerabimur, ut propitiam sæpius experi- amur, quæ te impellat, ut nos talibus crebro munuscu- lis afficias. Vale.

[a] *Pomona* Dea, quæ fructibus arborum præerat. De qua Ovid. lib. 14. metamorph.

[b] *Priapus* quem superstitiosa antiquitas hortorum Præsidem credidit. Ovid. Fast. lib. 1. & 6.

[c] *Musarum numerus* novem, nempe Calliope, Clio, Erato, Thalia, Mel- pomene, Therpsichore, Euterpe, Polymnia, & Urania.

[d] *Gratiæ* tres, Aglajæ, Thalia, Euphrosyne. Ficin. in Conviv. Plat.

[e] Loquitur de Columbæ, quas in Veneris tutela, esse scribit Horat. lib. 1. ep. 10.

[f] Veteres Veneri rosas propter earum pulchritudinem suavitatemque of- ferebant. Gyr. de Diis Syntag. 13.



Epistola XI.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Volucres & formicas inani spe delusas festive repræsentat.

Volucres in nostrum advolare hortulum solitæ, & formicæ imposturam sibi mirifice factam queruntur, & velle nobiscum furti agere, videntur. Quæ ubi ad familiarem venere ficum, & surreptam sibi videre prædam, huc illuc discursantes, si forte furem usquam cernerent, ridentem in angulo me cum meis contubernali-
bus offendere, ac mirum dictu, quantam indignationem minaci garrulitate præsetulerint, præcipue vero ficedulæ; ea enim avis ejusce fructus maxime appetens est, unde & nomen invenit, formicæ vero, quæ apud nos hoc tempore cavernas sibi non quidem terrestres in nostris hortis fodere, sed aerias in ipso arboris trunco solent quærere, frustra per arborem vagabantur: demum ubi se inani spe delusas animadvertere, ad areas, & ad pristina rediere latibula invitæ quidem, tanquam adempta iis esset omnis conquerendi facultas. Audio tamen & illas, & quasdam simul volucres paullo post reditum minitari; sed sero (ni fallor) sapiunt; nam & excubias & præsidium locavimus, ut non facile sit ab iis nos amplius falli, a quibus vim nullam, aut fraudem paullo ante metuebamus. Dolos quidem ita dolis extrudemus, & male illas mulctabimus. Tu qui prædæ hujusce jam coepisti particeps fieri, quique non infestas nobis, sed amicas & utiles mittere aves consuevisti, quam citissime poteris, quæso aliquot adhuc, sed nequaquam pauciores solito, nobis memento ejusdem generis mittere, quas inter excubias nostras partiemur, unde prius fient implumes, & vitam ponent (tanta inest Veneris avibus gratia & fides), quam nos deserant, aut alio avolent. Sic tu quidem, qui ad excubias urbis adhibere quamplurimos, & quidem crebro consuevisti, poteris ad nostras fi-
cus,

cus, quot voles, & quot sufficere putaveris, mittere. Nec est, quod indignatione, aut arte avicularum, quæ nunc (sicut vides) adeo nobis infestæ sunt, vereare, ne mira quæpiam metamorphosis in ficedulam fiat. Fac periculum, & me verum fuisse vatem, fatebere. Vale.

Epistola XII.

Joannes Antonius Flaminius
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Aliam eventum facetiis & urbanitatibus ornat.

Lætum me fecit suo statim adventu puer tuus, mox tristem epistola. Lætum fecit ille, quia plenas pul-
lis columbinis habuit manus; tristem epistola, quod peristerconatum depopulatos esse mures, declaravit, qua quidem clade quid genio tristius, aut dolendum magis? Quæris contra pestem illam aliquod remedium, & me consulis. Certe non video, qua ratione malum averti id queat, quoniam aperto Marte dimicandum non est cum hoste plerumque nocturno, fugaci ac insidiosissimo, cui quidem si contra velis stare, pugnam mox detrectat, & fugam arripit, neque persequi prodest, quia lepore velocior, quia in quaslibet angustissimas etiam latebras se se abdit, ac deluso persequente fit salvus. Timendum certe, ac minime spernendum animal; nam & Gyaro insula fugatos ab eo incolas, auctor est Theophrastus (a). Quid autem miremur aucupatu istiusmodi pullorum adeo mures delectari, quos etiam rodere ferrum constat; nam apud Chalybas jacturam fecere quidam in ferrariis officinis, & fugatis ex insula, quam diximus, incolis, constat quoque ferrum rosisse (b). Argento quoque delectari manifestum est; namque arrosos Lavinii clypeos argenteos

teos legimus, quæ res marsicum portendit bellum (c). Auro etiam, ac propterea in aurariis metallis alvos eorum excidi, semperque id furtum deprehendi, sicut in naturali scribit historia Plinius (d). Mirum scribis de jactura, quam fecisti, qui ex quingentis, qui ex tuo peristerotrophio tibi afferri consueverint, vix sexaginta esse allatas ejus generis aves, asseris. Utinam saltem, sed dissimili exitu, murem habeamus, qualem nummis ducentis, obsidente Cassilinum Annibale, venisse legimus (e). Sic enim possemus illata resarcire damna, & æquiore animo jacturam ferre. Dissimili exitu ideo dixi, quia interisse, qui vendidit, emptorem vixisse, annales tradunt (f). Excubias hortarer, ut adhiberes Columbario tuo, si totas noctes dormire insomnes, ut mures, adhibitæ possent excubiæ; nam & nos, quod multo facillimum est, ficibus interdum non possumus, tanta est avium, & fornicarum versutia & voracitas. Diceres, nidos constituisse in iis facere, adeo illas confodiunt, & excavant; jamque diebus sex diligenti observatione atque custodia vix quidem ex multis arboribus duodecim ficus legere intactas potuimus, quas ad te mitteremus. Insidias vimque, mi Gaspar, undique jam patimur, nec amplius quicquam nobis tutum est, neque aliis solum, sed etiam muribus, formicis, & avibus præda sumus. Dicerem me tibi consilium adversum pestiferum genus daturum, nisi mihi ipsi deesset, qui omnibus angulis domus oppugnor. Aliquot tamen oppressi, sed certe melius prælio fuisset abstinuisse; non enim ea minuitur, sed crescit domestica pestis, atque ad hydræ malum redigor (g). Sed nec Herculem, si redeat ab inferis, mederi posse, arbitror. Quia tamen interdum accidere solet, ut in alienis malis prudentiores, quam in propriis simus, videbo, num forte aliquid excogitare possim, quod opem tibi afferat, mihi quoque (sicut opinor) valde profuturum. Vale. Tertio Calen. Julias MDXXII.

(a) Theophrastus rel. a Plin. lib. 8. hist. nat. c. 57.

(b) Plin. ibid.

(c) Ibid. & Cic. de divin. lib. 1.

(d) Plin. loco rel.

(e) Ibid.

(f) Vide sis Plin. loco rel. per totum.

(f) Ad

(g) Ad Hydræ malum redigi est, quum unum incommodum ita tollis, ut plura alia inde sobolescant. Hinc Græcorum proverbium est: Hydram secas.

Epistola XIII.
Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Elephantutii operam petit, ut debitam sibi mercedem repetere queat.

ROgo te, mihi, quam citissime potes, apud Alexandrum Dolphum operam præstes, quam pollicitus es, maturato enim opus est, quia mensis præterit, qui assignatus est illi ad solvendum terminus. Metuo valde, ne nobis elabatur, & cupio maxime, si quid hic possum, ne mihi sit necesse alibi exigere. In meis indignissimis ac injustissimis perturbationibus, quibus nunc afficior, hæc una est, atque præcipua, quod mercedem plus centum aureorum, quæ mihi a nonnullis (ut nosti) contubernalibus debetur, tam difficilem, tamque vitio temporum & hominum quorundam ingratham experiar. Quare te, mi Gaspar, vehementer etiam atque etiam rogo, ut operam mihi istam, quam celerrime fieri possit, sic, ut una loquuti sumus, præstes. Nihil est, quod mihi gratius, aut magis necessarium facere nunc possis. Vale.



Epistola XIV.
 Joannes Antonius Flaminus
 Gaspari Elephantutio S. D.

ARGUMENTUM.

Suam in institutione Alphonsi pueri diligentiam invisse probat.

SCio quam sit difficile, & quam rarum inventu, quem-
 piam posse in præstanda opera, si diuturna sit, vel
 eundem se omni tempore gerere, vel eundem sem-
 per videri. Hujus rei duplicem esse causam video, ali-
 quando præstantis vitio, interdum accipientis: nihil est
 tertium. Qui præstaturus est longam, summæ difficulta-
 tis rem aggreditur, de qua suspicionem evadere, vel
 reprehensionem vix possit, quia plerumque is, qui acci-
 pit non eodem modo semper illam metitur, ac ponderat.
 Sæpenumero quidem accidere vitio præstantis dubium,
 non est; fideles enim paucos invenias; sed frequentius
 accipientis culpa intercidit. Ejus autem rei duæ sunt
 causæ, quarum altera est, quod pleraque hominum cor-
 rupta sunt judicia, & non eo, quo æquum est, examine
 facta æstimantur; altera magis vera, nec minus frequens,
 quod qui longam præstant operam, quiddam simile cum
 cibus habent, qui, si forte iidem quotidianis mensis ap-
 ponuntur, ob longam assuetudinem primi temporis gra-
 tiam perdunt, ac minus delectare paulatim incipiunt.
 Idque adeo quidem verum est, ut si deteriores apponan-
 tur, sapiant magis, ac delicatioribus præferantur, quum
 nimium quotidianus ille cibus fastidium ac nauseam
 quamdam palato infert. Sed certe iniquum est sic ho-
 minem censer, ac eodem modo illius facta æstimari;
 nam, si recta sunt, ac tenorem eundem servant, cur
 gratiam illis adimat temporis longinquitas, quæ cum
 ipso tempore magis crescere debuit? Nam si cibus idem
 nimia assuetudine nauseam mihi parturit, mirari nemo
 debet; est enim hoc naturale, neque ullam reprehensio-
 nem meretur; at illud tam naturæ, quam rationi con-
 tra-

trarium. Quid enim sit inhumanius ac injustius, quam longum in eadem re hominis laborem ac industriam, quia fuerit diuturnior, minoris æstimari, & quasi molestam fieri, quum pretium illi ob id ipsum & admiratio crescere major debuerit? Vidi ego multos ob talem indignitatem ex bonis improbos fieri, quum cererent eodem modo bene & male facta pensari. Quorsum hæc? inquis. Dicam, sed illud præfari velim, ac te rogare, ne putes, hæc ad te pertinere; neque enim ita obtuso sum ingenio, neque tam injustus animi, & iudicii tui æstimator, ut te imperitorum vulgo admisceram, & iniquum iudicem suspicer. Ratio scribendi nunc ad te fuit, tum ne instituti viderer oblitus nostri, epistolæ scilicet ad te mittendi, quum aliunde impræsentia nullum haberem argumentum, & tamen ut simul ostenderem, quod vel iniquos, vel fastidiosos aliquando factorum nostrorum interpretes patiamur, quibus post longos labores vel odia vel inimicitia, vel denique contemptus expectandi sunt. Hæc me passum esse aliquando vitio quorundam, non ignoras, quum tamen nihil unquam eorum prætermiserim, quæ ab amantissimo & fidelissimo homine præstari debuerant. Quo factum est, ut aliam mihi deinceps ineundam esse rationem duxerim, ut indignitatem a me talem, si fieri possit, arceam, & me ingratis laboribus atque molestiis exonerem, ac ita liberior vivam, & mihi non desim. Verum locus hic interim postulare videtur, ut aliquid de Alphonso dicam, de quo te video interdum valde sollicitum esse. Quod non alia de causa fieri satis intelligo, quam quod nimii affectus ac paterna desideria vehementius excitantur, quæ ipse cohibere, & reprimere non possis, ac propterea tui sermonis indicio prodi, ac me latere non posse, quin aperte videam, te nonnunquam subdubitare, qui sit futurus illius studiorum exitus, aut quod mihi cordi & curæ sit puer, quod a te aliquando interrogatus minus tibi satisfaciatur, & quædam nesciat, quæ (ut tibi videtur) æquum sit, illum non ignorare. Quare quum tibi maxime placere studeam, & si quid obstat, totis eniti viribus debeam, ne obstat, putavi occasionem incidisse aliquid ad te de hac re scribendi, ut scrupulus iste, qui te interdum (ut video) male habet, tibi eximeretur,

ac

ac de filio tranquilliore animo esses, & ab eo expectares, quæ ab optima indole ac ingenio expectanda sunt. Video, me tibi aliquando pene suspectum esse, ac filium pariter; & me quidem tanquam in mea institutione parum diligentem, illum vero, ut negligentem, & studiorum pene contemptorem. De me primum dicam, quia si quid discipuli peccant, protinus in ipsum Doctorem culpa rejicitur, de filio postmodum. Ego, mi Gaspar, si dixerò, ex quo tempore mihi eum tradidisti educandum, & instituendum, nihil me unquam eorum prætermisisse, quæ a fidelissimo & amantissimo præceptore præstari queant, certe non mentiar. Qui, si forte tibi non profecisse tantum videtur, quantum proficere debuisset, arbitraris, scito, te non aliter falli, quam qui vehementer, ac nimis avide aliquid cupit, & expectat, cui parva quælibet mora die fit longior. Hoc autem ex ea, quam supra dixi, causa oritur, ex immodicis ictibus, videlicet paterni animi affectibus; sed cogitare debes, me puerum accepisse infirma ætate, infirmiore ingenio, rudem & pene ad prima promovendum elementa, & certe nondum, ut erat necesse, legere sciebat, ut opus fuerit iis illum instrui, quæ paullo ante ludum ingressi solent edoceri. Quantum in iis temporis terendum fuerit, ut per suos gradus promoveretur, scire tu quidem non potes, nec alius quisquam, nisi qui artem bene norit, & exerceat; multa enim talia etiam doctissimos latent, quia docendi artem ipsi nunquam exercuerunt. Dices, At in iis & ipsi aliquando versati sunt, ut ignorare ista non debeant. Fateor quidem, non prorsus ignorant; sed mihi crede, quanta esset rerum moles, quanta varietas, & quanti res negotii foret, per ætatem scire non poterant. Quantum præterea inter se distant docere, ac doceri? Non minus certe, quam sedere, & currere. Magnus, ac varius procul dubio discentium est labor, sed imbecilla ætas sentiri, ac ponderari talia non sinit, neque ut sunt, metiri potest, neque rerum congeriem discendarum spectare, atque perpendere. Ita quidem non terret labor, nec formidatur, quem sane qui exercentur, si eo modo, quasi oculis intueri possent, quo qui exercent illos, ac docent, tantus certe esset horror discentium, ac desperatio adipiscendæ scientiæ, ut in millibus vix unus laborem pene im-

immensum aggredi vellet. Sed rudibus hac in re pueris quiddam simile accidit, quod infantibus, quos totum cernis diem per cubicula domus & porticus ac per atria vagari, atque discurrere, nunquam sedere, nunquam quiescere, laborem tamen non sentire, quem si quis ætatis adultæ ac firmæ subeat, ferre nullo modo queat, & fractis viribus, & confecto corpore non aliter reddatur fessus, quam qui totum diem in fodienda terra laboraverit. Quanta igitur, & quam varia teneris imponatur mentibus sarcina, quantæ sit operæ, quantæ difficultatis atque negotii, nemo recte æstimat, nisi qui diu docendo expertus est. Magno id quidem indicio est, quod si qui ætate jam adulta se se ad studia conferunt, vel nulli, vel admodum pauci, quia laborem ferre non possunt, docti evadunt, quia ex iis plerique circa principia terrentur, atque resiliunt, & tanquam horrore quodam perculsi inceptum deserunt; & miremur, si longiusculam moram puerilis institutio postulet? At miraculi magis instar est, quod longo etiam tempore tanta rerum pene innumerabilium contineri ab iis varietas, & congeries possit. Studio igitur summo & assiduitate docentis, labore incomparabili & incredibili patientia opus est. Qui aliter sentiunt, parum prudenter, & parum humaniter de nostris sentiunt molestiis atque laboribus omni favore, omni laude, omni etiam miseratione dignissimis, qui sint cruciatibus infernis admodum similes. Sed adeo corrupta sunt hominum judicia, tam iniquos plerumque sortimur iudices, ut non pluris æstimemur, quam stabularii, aut viles culinæ ministri. Qui si tamen aliquo tempore non prorsus contemni videmur, si diuturnior sit opera, quam procul dubio diuturnam esse oportet, assiduitate ac familiaritate nimia, quum magis crescere pretium & existimatio deberet, nescio quo pacto, vilescimus, & contemptibiles efficimur. Hic solet esse plerumque exitus, & tot laborum ac molestiarum digna & expectata merces. De bonis, & fideliter operam præstantibus suam hucusque mihi sermo fuit, quorum de numero si me non putarem esse, non auderem ad te præsertim hæc scribere. Quod si quando nobis accidit, ut serius in studiis proficiant ingenia, & nostrorum laborum non tam cito fructus maturescant, non est illa docentium semper

per culpa, sed discentium plerumque vel tarditate ingenii, vel contemptu, vel negligentia. Parum enim profit fidelem præstare operam, si fideliter etiam non recipiatur, ac retineatur. Id enim non aliter accidit, quam si bonum semen sterili agro mandet agricola. Plerique tamen in magistros culpam rejiciunt, & inefficacem & ingratum laborem iurgio & maledictis incessunt; ac ita remunerari solent, ut unde amor & gratia esse debuit, odium atque contemptus oriatur. Quid enim ego commerui? curve accusor, si vitio, si culpa sua, vel imbecillitate ingenii non didicit, aut serius profecit, qui mihi instituendus traditus est puer? Et si ego, quod potui, diligenter, ac fideliter præstiti, cur damnor? cur laceror? Felices illi, & nati melioribus annis, quum suum virtuti pretium fuit, & justo examine facta hominum æstimabantur! Hinc animos indignatio magna non viles occupat & ingrati poenitet laboris, quum in eadem trutina bonorum & malorum facta ponderari vident. De me, ac mei similibus dixi. De puero nunc dicam tuo, cujus egregiæ indoli, si firmior ac fidelior sit memoria, respondere in omnibus ingenium, affirmo. Qui metus? quæ te suspicio tenet, atque adeo sollicitum efficit? Nimium est, mi Gaspar, quod a puero petis, qui jam annum ætatis xv. ingressus est. Puerum dico, qui vix pueritiæ litem transgressus est, & affirmo tantum esse jam tali partum puero, quantum plerique in hac urbe nati annos viginti adepti sunt. Atque ut, te præsentem, periculum facere meorum laborum possem, sed iudicibus iis, qui diu & recte artem exercuerint, ostenderem, non debere videri parva, nec trivialia, quæ puer hætenus est assecutus. Fateor, posse promptiorem inveniri & paratiorem ad respondendum, si improvisum adoriare; sed perrarum hoc in pueris est, quorum ingenia majorum præsentia plerumque ingenua timiditate ac naturali terrentur, & confundi solent, fitque, ut tum maxime labantur, quum labi maxime timent. Sed videamus in recessu, quales sint, quid reposuerint eorum, quæ convenientia & necessaria ætati sunt. Scio, nonnullos inveniri pueros, qui quodam fuco decipiant audientes, & aliquid esse in litteris videntur, qui memoria & audacia valeant, quos si postmodum excutias, ac diligenter introspicias inanes quidem, ac

ac similes tympanis dicas, quæ præter crepitum, qui aures implet, intus nil habent. At in puero nostro collecta, & parata est supellex multa, in quo quanto plus perquiras, hoc plura invenias. Neque te moveat, quod aliquando proposito illi codice enarrare statim quædam, & quomodo velles, nesciat; nam & qui ætatem in litteris consumpsere, sæpenumero præstare id nequeant. Adde, quod iis, quibus quotidie mos est auctores interpretari, si auctorem quempiam interpretari denuo velint, quem centies exposuerint, prius tamen, quam aliis enarrare incipiant, inspicere rursus diligenter volunt: & tu succensere puero voles, si tibi in re tali ex tempore non satisfecerit? Da illi, quod æquum est, spatium: da resipiscere, & experire non adeo rudem & inopem esse. At dicis, Vellem tantummodo sciret vel propositum sibi Martialis epigramma, vel Ciceronis epistolam construere. Respondeo, necessariam esse magnam vocabulorum supellectilem, quam necesse est, unumquemque sibi longo studio, & diuturna lectione comparare. Quod adeo quidem difficile est, ut doctissimi etiam viri ad dictionarios quotidie libros confugere cogantur. Quod si non obset vocabulorum ignoratio, scito quidem, ob grammaticorum non parvam cognitionem, quam est adeptus, facilem fore puero pleramque lectionem. Nonne vides, quantum ingenia eruditorum in enarrandis, & exponendis auctoribus laborent, & commentaria in eos edant? Quod non utique facerent, si facilis, & exposita unicuique interpretatio foret. At tu tuam quoque in exemplum pueritiam trahis, & gloriaris, te infirmiore quidem ætate & peritiorem fuisse, & majora præstare potuisse. Ad quod, mi Gaspar respondeo, optare me fieri posse, ut unius tantum horæ spatio ad illam huiusce ætatis, & paullo etiam firmioris tuam litterarum cognitionem restituere, & ego de te capere, & de Alphonso experimentum possem: certe ostenderem, multa, quibus puer abundat, tibi tunc defuisse, te tamen vegetiore semper ac excitatiore ingenio, at ea in re superatum a patre filium fuisse minime ambigo. At vide quæso, quo me longa oratio perduxerit, ut comparisonem etiam inter patrem ac filium facerem. Feras me, rogo, nam pueri partes, partes sunt meæ. Sed majus est, quod addam, & vaticinari audebo, futurum ali-

quando, si me doctorem, quamdiu opus sit, habeat, ut multo major in litteris patre sit, & familiam illustret Elephantutiam filius. Vale.

Epistola XV.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Crebras Alphonsi pueri studiorum intermissiones, & frequentes ejus ad parentem reditus vehementius damnat.

Vereor interdum, mi Gaspar, te meorum sermonum ac litterarum de filio tuo crebritas offendat, ac me plus æquo anxium de illo putes, dum timeo, ne mei labores crebra illius studiorum intermissione vel minus illi utiles, vel irriti fiant, vel certe in longius provehantur. Ignosce quæso justo timori meo, & quæ tibi fortasse nimia videntur, sedulitati. Meus in te tamdiu perspectus amor, & constans in illum pietas, ut me talem utrique præstem, cogit. Quid enim ego nunc magis timeam, quam illum non valde in litteris proficere, ac tuis optatis & expectationi non respondere? Nec æquum certe est te, aut illum ob hanc rem offendi, aut mihi succensere. Anxia res est verus amor, ac miræ sollicitudinis plena. Et mihi justæ sunt timoris causæ, quas magnitudo desiderii, ut clarus in litteris filius evadat, mihi assidue parit. Nam si aliter cadat, ac tu optaveris, ac speraveris, video futurum me, qui plectar, & in quem omnis culpa rejiciatur, qui fuero pueri custos & institutor. Neque mihi tunc proderit, si dixerò mihi injuriam fieri, iniquo me judicio condemnari, qui culpa vacem, qui monere patrem ac filium nunquam destiterim, perniciosam puero esse tam crebram studiorum intermissionem,

nem, tam crebros ad paternam domum reditus, præcipue cui sit animus ad otium magis, quam ad negotium pronus, quique assiduis calcaribus (quod pueris naturale est) indigeat. Pueri ego animum & ingenium (mihi crede) quam tu, qui pater illi es, novi, & æquum est, magis me nosse, cujus naturæ arcana mihi quotidie scrutari contingit, & ut scruter, necesse est, quæ te quidem ignorare mirum minime sit, cui non ita contingit inspicere illius animum, atque tractare. Bono puer ac liberali est ingenio, attamen tali, ut si habenas parvo quovis spatio dimittas, ac non assidue retineas, sibimet ipse auferatur, ac diffluat. Hoc tamen fere pueris, sed huic magis, quam illi accidit. Dices, Quid vis faciam, quum in ægritudinem filius incidit? Volo tum in mentem tibi veniat fuisse illum non octo tantum dies, sed totum triennium ducentis pene passuum millibus a patria, parentibus, & propinquis omnibus, traditum, & creditum custodiæ ac fidei meæ nondum egressum nonum ætatis annum; & tunc quidem, quum ego tibi vix de facie notus essem. Qualis tamen illius custos per totum illud triennium fuerim, & qualem ad te illum reduxerim non ignoras, nec oportet alium, quam te ipsum testem quærere. Nihil tamen ob-
sto, quin tibi satisfacias, quum gravior aliquis casus, gravior ægritudo incidat; sed vel quolibet innascente tuberculo, vel levi febricula a mea illum cura movere, non laudo, & quanti id referat, non intelligo solum, sed etiam non sine magna molestia crebro experior. Quæ res quanti sit momenti, si tu experirere eo modo, quo ipse experior, certe nolles, levi qualibet ex causa ad te illum reverti. Quid enim jam tot dies, mi Gaspar, istic agit? Quæ necessitas ultra triduum domi tuæ illum detinuit? Abiit febris, recte valet, lætus est, colludit etiam. At inquis, Adhuc sub axilla ulcus est, & medicamina quotidie oportet adhibere. Mittantur ad me, adhibebo illa ego, nec molesta mihi res erit, ut sæpius antea non fuit: multo molestior, si diutius absit, futura illius mora. Cupio causas tolli, quæ meam retardent operam, & tuas spes vel frustrentur, vel protrahant. Video, te dicturum, At ego non sino illum torpescere, ac otiosum esse, in opère illum detineo, nec frustra elabi tempus sino. At illud ego scio, quod attente istic legat,

& studeat; illud præterea quanti intersit, ab assidua doctoris sui voce, a quotidianis & consuetis exercitationibus, & a congressu simul discipulorum abesse, & non audire, quæ a me quotidie docentur alii, hoc præsertim tempore, quo nullum aptius studiis est. Multo nunc major & frequentior exercitatio est, & multo plura nunc fiunt, quæ aliis temporibus non itidem, & diurnam exercitationem nocturna subsequitur, nec ullum tempus inutiliter elabitur. Ne quæso per immortalem Deum, per paternam charitatem, per tuas spes, & vehementia desideria, per meam denique in illum pietatem & tot labores sinas diutius illum frigere, ac torpore sensim corripitur, & certe (experto crede) corripitur, adeo quidem, ut persancte jurare sim paratus, quemlibet diem denos & amplius nobis adimere. Sed ut finem faciam, tibi persuadeas velim, nihil me quidem aliud ex hac re, quam mihi laborem, & apud te gratiam cumulationem quærere, tibi vero, ac filio laudem & utilitatem; utque eodem tempore tam magnitudinem & constantiam amoris summi erga te mei, quam singularem & vere paternam in illum pietatem meam agnoscas, & experiare. Vale. Quinto Calen. Novembris MDXXII.

Epistola XVI.

Joannes Antonius Flaminus
Gaspari Elephantutio S. D.

A R G U M E N T U M.

Impatiens ob diuturnam Elephantutii absentiam enixe eum rogat, ut suam litteris sollicitudinem leniat.

Non putabam, te tot dies absfuturum, propterea tua istæc mora impatientem me præter modum facit, & te frustra tanquam venturum in horas exspecto, hique non multi quidem dies anno mihi longiores videntur.

tur; quod solet iis accidere, qui nimis avide ac impatienter expectant, quibus hora brevis longissimus est dies. Volui hac de causa iterum ad te scribere, ut tu quoque idem faceres; epistola enim magnum absentibus remedium affert ad patientiam, & tolerabiliora facit desideria, quæ nihil est, quod magis leniat, præsertim ubi de tali officio mutuo respondetur: quod ut faceres, proximis te litteris vehementer rogavi, & nunc ut facias, similiter, sed vehementius rogo; scis enim mora crescere desideria, quibus si non occurritur, ea demum ad impatientiam redigunt. At ii quidem novi sunt amoris effectus, nec ea est nostra necessitudo, ut tolerabilis mihi diuturna esse possit absentia tua, quæ hoc mihi quidem molestior est, quo magis non provisa mihi ac repentina fuit. De Alphonso nostro ne expectes, ut aliquid ad te nunc scribam: ipse satis de se scribit, & forte non insulsam ad te epistolam mittit, quam tibi confirmo, ejus esse lucubrationem, non meam. Solummodo pauca quædam mutavi, quæ tamen latina erant, sed ea volui elegantius dici. Spero fore, ut eam libenter legas, & non mediocri voluptate inde afficiare. Sed aliter, atque ostenderam facere incipio. Tuas litteras vehementer expecto, ne mihi ad scribendum deinceps materia desit. Interim valebis, & me amabis. Vale.



Epistola XVII.

Gaspar Elephantutius
Joanni Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

Flaminii in se amorem ex epistola conjicit.

Non dici posset, mi Flamini, quanta me voluptate affecerit epistola tua, qua me vix profectum ab urbe continuo secutus es, magnum certe perspecti amoris erga me tui, & præclarum indicium. Nam quod evidentius esse indicium queat, quam meam bidui tantummodo absentiam ferre non posse, & si diuturnior futura sit, tantopere meas litteras cupere? Quæ me quidem res adeo movit, ut hæc ad te continuo scripserim, ut scires, quod tamen maximis quidem, non dicam conjecturis, sed experimentis scire potuisti, quibus non apud te solum, sed apud omnes testatam esse volui meam erga te singularem benevolentiam, quæ sic quidem mutuis inter nos officiis quotidie magis crevit, ut nihil illi amplius ad cumulum posse addi putem. Volebam te &c. *Reliqua desiderantur in autographo.*

Libri Noni Finis.



JOAN.

JOANNIS ANTONII FLAMINII

FOROCORNELIENSIS
EPISTOLARUM FAMILIARIUM
LIBER DECIMUS.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto Bononiensi Ordinis
Prædicatorum Viro insigni (a) S. D.

IN VITAM ALBERTI MAGNI PRÆFATIO.

ARGUMENTUM.

*B. Alberti Magni O. P. Vitam descripturus eos damnat, qui
Sanctorum gesta tanquam materiem artificii, & elo-
quentia minus capacem dedignantur.*



Solent plerique, mi Leander, eruditi viri
non libenter in iis exercere ingenium, quæ
ad Religionem Christianam pertinere vident,
immo tanquam vilia sint, ac floccifacien-
da, si quis operam ab iis talem exigat, de-
dignantur, ac stomachari videntur, tan-
quam inanem operam sumant, in qua nec
eruditionem ostentare, nec facundiam possint. Et ubi non
Jovis, non Martis, non Apollinis mentio fiat in iis, quæ

ad Religionem pertinent, in iis vero quæ ad præclara virorum excellentium facinora spectant, ubi non Annibalis, aut Scipionum, non Pompeii, aut Cæsaris, atque similia res gestæ memorantur, insipidam esse ac insuavem orationem, arbitrantur. Hinc fit, ut post Hieronymum, & quosdam alios, non minus eloquentia, quam sanctitate illustres, pauci admodum inventi sint eloquentes viri, qui clarorum hominum, quorum numerus pene infinitus est, & quorum splendore christiana res crevit, & illustrata est, sancte ac fortiter gesta litteris mandaverint, tanquam materiam artificii quidem ac eloquentiæ minus capacem. At non sic veteres illi viri in sua Religione versati sunt, qui studium omne ac ingenium ad excolendam illam, & amplificandam contulere; dum alii factos scribunt, ac ritus sacrorum, & ceremonias omnes diligenti ac eleganti stilo complectuntur; alii sanctorum virorum dicta, & facta memoratu digna posteris tradunt; alii Deorum laudes impense concinunt. Quare magna reprehensione digni sunt Christiani eruditione ac facundia pollentes, qui studium omne suum a scribendis iis averterunt. Quo factum quidem est, ut innumerabilium pene Sanctorum res gestæ partim oblivioni traditæ sint, quia defuere, qui scriberent, partim adeo rudi ac inepto stilo contextæ fuerint, ut illarum majestati multum incondito ac insipido sermone detractum sit, & simul eruditorum aures ab earum lectione deterreantur. Quare valde tu quidem laudandus es, qui hoc intelligens & ipse multa scribis, & simul eruditis hominibus, quos non male operam hanc præstare posse arbitraris, scribendi talia negotium præbes, quemadmodum impræsentia mihi tanquam ejus nomenclaturæ homini, qui velim, & possim, non modo tibi, sed & ceteris vere Christianis hac in re morem gerere. Quare tametsi mearum ipse virium sim conscius, & majora, quam possim, soleas, mi Leander, tibi de me polliceri, quod proximis litteris a me petiisti, non tam tua, cui omnia gratificari maxime cupio, quam Religionis causa libenter feci, & Magni Alberti viri mediusfidijs tam sanctitate, quam omnium virtutum & disciplinarum genere clarissimi vitam litteris mandavi. Qua quidem in, re si tibi (ut maxime volui) satisfecero, putabo, ceteros quoque non illiteratos homines

nes nostrum hoc studium & operam non improbaturos. Ab ipsis igitur pene cunabulis exordientes præclaram pueritiæ indolem oculis subjiciemus, ut omnibus pateat, quibus initiis ad tantum culmen virtutum & admirandam vitæ sanctitatem evaserit; juvat enim videre, quibus initiis, & quasi gradibus summi viri ad eam claritatem, quam adepti sunt, ac nominis immortalitatem pervenerint. Vale.

[4] Leander Albertus Ord. Præd. Vir nunquam satis pro meritis celebrandus. Scripsit de viris illustribus Ord. Præd. opus accuratum & eleganti latinitate nitens, librum etiam, cui titulus, Descrizione d' Italia, Ephemerides ab adventu Ludovici XII. Galliarum Regis usque ad annum 1552., & alia complura, qua singillatim recenset Cl. Echard de scriptoribus Ord. Præd. tom. 2.

Hanc epistolam una cum Alberti Magni vita a Flaminio concinnata Leander excudendam curavit lib. 3. de viris illustribus Ord. Præd.

Epistola II.
Joannes Antonius Flaminius
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

B. Mauricii Panonii Ord. Præd. Vitam a filio eleganti stilo contextam laudat.

Misit ad me filius meus junior Flaminius B. Mauricii Pannonii viri sanctissimi vitam, cujus describendæ cultiore stilo, quod erat, negotium nuper ei præbueras, ut ipse quoque cum aliis quibusdam eruditis hominibus, cum ipso etiam genitore suo tanquam symbolum in opus tuum de Viris illustribus, quod propediem editurus es, conferret amicus adolescens ac tui observantissimus. Legi illam, sed ne quæras quam libenter, & quanta cum voluptate legerim; neque enim asse-

qui

qui verbis id possem, quum sim pater, tute conjice. Sed me super omnia delectavit illa facilitas orationis ac diluciditas, ad quam diligenter illum institui, & semper hortatus sum, ut non imaginem paternæ facultatis in dicendo, si qua ea est, sed me ipsum intueri visus sim. Patrem voluit hac in re, sicut in ceteris (uti filium decet) habere judicem atque censorem, ut si quid forte ob studia Philosophiæ, quibus, ut nosti, totum se dicavit, minus excultum foret, & quod eruditas aures offensurum putarem, verterem ipse, ac melius tornatum ad se remitterem. Ratus igitur meas esse partes filio meo, sicuti ceteris, quemadmodum non ignoras, soleo hanc præstare operam, feci quidem non tam libenter, quam diligenter, quod ille voluit, & ego debui, plus etiam quam petierat, & expectabat præstiti; siquidem ne res hujusmodi studiis illius ultra impedimenti aliquid afferret (scio, enim illa totum adolescentem, utpote tyronem exposcere) propria ipse manu, etsi eram occupatissimus ad eum perscriptam remisi, quam tu quidem, mi Leander, eo vultu suscipias, rogo, quo Magni nuper Alberti vitam a me tuo rogatu in nostrum sermonem ac stilum conversam suscepisse te, ex proximis litteris tuis cognovi. Qua quidem in re grande præmium te ac mercedem iucundam persoluisse, putabo, si filium tibi meum satisfecisse, cognovero. Vale.



Epistola III.

F. Leander Albertus
Joanni Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

*B. Hyacinthi Ord. Præd. Vitam a se descriptam Flaminio
nuncupandam ducit.*

HYacinthi vitam scripsimus viri sanctitate & exi-
miis dotibus insignis, quam edituri propediem, tuo
nomini nuncupandam duximus, mi Joannes An-
toni litteratissime, non ut pignus esset, aut testimonium
summi amoris erga te mei; neque enim aut pignore,
aut testimonio nostra necessitudo eget, quæ tanta qui-
dem est ut augeri ultra non posse, putem, sed ut ceteri
scirent, quanti te facerem, & quanto te amore prose-
querer, omnis ætas intelligeret, quod nulla re melius,
aut efficacius, quam litterarum monumentis effici po-
test. Leges igitur Hyacinthum meum, immo & jam tu-
um, quo soles vultu cetera, quæ ad te mittimus, &
scio, non ingrata tibi fore lectionem; est enim mirifi-
cum vitæ exemplar, & sanctitatis eximiae specimen.
Quod tu quum leges, facile fatebere: qui mihi tum
demum placere incipiet, quum tibi placuisse, cognovero.
Vale.



Epistola IV.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Mortis & Judicii Divini memoria Flaminium angit.

N Ulla nunc potest animum meum ingredi voluptas, nulla lætitia. Nulla re gaudere nunc libet, mœror assiduus mentem occupat, atque ita obsessam detinet, ut omnis cujuslibet præteriti gaudii recordatio gravis nunc mihi, ac præter modum molesta sit. Quid enim læter, quum nunquam ex animo recedat meo mortis recordatio? Qua quidem lætari possem, si par mihi cum Apostolo causa esset, ut itidem mihi liceret dicere (a), *Cupio dissolvi, & esse cum Christo*. Quod ne liceat, facit ingens, ac me præter modum gravans terrenæ contagionis sarcina, quam cum diligenter inspicio, tantus me terror invadit, ita exhorret animus, ut non occupet illum repente pavor, ac tremor, quem improvise hostes armati undique circumfiliunt, nec fuga usquam, aut evadendi ulla spes relinquitur. Scio nunc paratam, & imminentem in horas meis cervicibus mortem, quod paulo ante, nescio quo pacto, non cogitabam. Et quod me magis terret, nescio diem, nescio horam, & illam velut delitescentem in quolibet angulo, ut me repente invadat, anxius semper hostem exspecto, cui dare terga, fas non sit, & quem superare nulla vi queam, nullis insidiis fallere. Quare mirari, mi Leander, minime debes, si me præter solitum tristem semper, & similem perculso nunc vides. Est enim sublatum ex oculis meis antiquum velamen, quod adeo quidem erat densum, ut cæco persimilis errarem in tenebris, nec lumen intueri possem. Quod ubi sublatum est, ac videre potui, me miserum! per quot foveas, per quot dolos, per quot insidias animadverti, me jam tot annos iter habuisse undique laqueis, undique telis septum hostilibus, ut quod vivas toties mortem obierim, mirandum non sit,

ma-

magis mirari oporteat, quod vivam! Vivere autem me nunc arbitror, quia inter lucem, ac tenebras discerno, nec fixa nunc humi semper lumina teneo, sed cœlum quoque intueor, & mihi ipse antea ignotus nunc me demum agnosco, ac infelicem, ac intolerabili onere gravatum video, quod adeo mihi tenaciter inhæret, ut aliquando eo me levare posse, desperem. Ingens hæc res animo certamen affert, dum solitis hinc appetitus illecebris allicit, hinc ratio in diversa trahere conatur, cuius eo nunc atrocior pugna est, quo solito magis in me viget, & appetitus antea ignoti fraudes nihil me fallunt, cuius tamen propter longam assuetudinem ac familiaritatem vis sensibus tanta insedit, ut pellere illum de occupata & possessa jamdiu sede durum sit, ac vincere difficillimum; hostis enim, cui statim initio non obsistitur, audacior fit, & in alienis facile sibi vires comparat. Infixum corpori callum etiam si recideris, sæpe reviviscit, atque repullulat, nec illum nisi longa & diligenti curatione extinxeris: quæ altius radices infixerit, difficulter arbor evelitur: diuturna ægritudine pressum corpus serius convalescit; sic appetitus, ubi tenacius inhæserit sensibus, ægre avellitur, quem si sequi animus cœperit, difficulter posterum pedem referet, quo quidem blandiente, tanquam aviculæ ad aucupis cantum, mentes humanæ capiuntur, quæ postmodum captæ, tanquam tenaci visco detinentur. Hanc solam humanæ cæcitatæ causam video, hæc malorum omnium origo est, hoc fomite vitia cuncta gignantur, & aluntur, hinc densissimis mens humana tenebris involvitur, & in omnes errores præceps trahitur, tum cæca labitur, ut mirandum minime sit tam paucos inveniri, qui dextero ferantur calle, ac per semitam virtutis gradientur, tanquam noctuæ lucem perosi. Nam si sanus quispiam manum porrigat, ac per rectum iter tentet ducere, plerique oderunt, ac veluti hostem, ducem suum, refugiunt, & tanquam graviter saucii, medentis manum exhorrent, ut mori quidem, quam curari malint. Audiunt enim crebro quanto in discrimine versentur, & vera, quæ audiunt, esse intelligunt; attamen sic rerum terrenarum illecebris irretiti sunt, ut in illis etiam inviti, ac seipsos accusantes permaneant: & dum sæpe cogitant, & cupiunt egredi, nescio quo pacto, ipsi se fallunt, &
dum

dum quotidie aliud ex alio retardat, semper in tempus recta consilia differunt, falsa præcipue decepti spe longioris vitæ, cujus successibus dum nimium fidunt, ac suis rebus sero consulunt, incauti vi subita opprimuntur. Ita infelicem, quem ipsimet eligunt, plerique exitum sortiuntur, & pauci admodum portum salutis attingunt. Hæc ego nunc frequenter in animo voluto, & attente cogito; quod dum facio, tantus me pavor incessit, dum hinc pericula, per quæ diu errans vagatus sum, & vitæ sordes præteritæ succurrunt; hinc mortem semper imminentem repeto, ut nullam quietem animus admittat, & assiduus tremor artus occupet. Inter hæc divini species Judicii obversatur animo, cujus cogitatio adeo mihi horribilem se offert, ut sola consideratione attonito similis efficiar. Huic tamen formidini, quæ summa est, incomparabilis est extremi, ac generalis ille pavor Judicii, quo quid severius, sed & horribilius dici, aut cogitari queat? Qua recordatione tantus denuo mentem horror invadit, ut prioris ille de me futuri privatim Judicii pavor, hujus comparisonem, res mihi quædam ficta, & somnio similis esse, videatur. In qua quidem cogitatione cum subit tremendus ille angelicæ tubæ clangor mortuos passim ad Judicium excitantis, totus corpore, totus animo contremisco, totus denique miser deficio, ac sensibus destituor. Succurrit enim omnium temporum, omnium ætatum, ac gentium ex toto Orbe omnium, quæ nunc sunt, quæ ab ipso condito Orbe tot retro millibus annorum fuere, quæque erunt imposterum innumerabilis illa ad supremum collecta Judicem multitudo. Succurrit horrendum illud Judicis ipsius, qui nulla ratione flecti possit, tribunal, apud quem in severissimo & exactissimo examine unusquisque suam sine advocato, absque ullo defensore causam dicere cogatur, & apud quem nulla vis eloquentiæ, artes nullæ ad fallendum, vel flectendum comparatæ valebunt, quique non solum dicta & facta quælibet, sed etiam arcana pectoris & cogitata omnia propalabit, atque ut cunctis nota sint, faciet, ne latentia ad id usque tempus facinora sua occultare se quispiam posse arbitretur. Post quæ sequitur terribilis illa & irrevocabilis sententia, (b) *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus,* qua quid cogitari tristius? quid magis horrendum? quid de-

denique miserius, infelicius, calamitosius possit? Hæc non cogitat densissimis involuta mortalium mens tenebris, & præsentibus solummodo intenta deliciis, & affectibus interviens suis hæc non prævidet, aut si prævidet, ac intelligit, non curat, quia non cogitat, & tanquam anilia deliramenta contemnit, ac præterit. Quomodo enim fieri possit, ut non assidue tremant, & palleant homines, si hæc vera credant, & qua decet, æstimatione perpendant? An non totus ille contremiscat, qui per confertam armatorum multitudinem hostium strictos tenentium gladios, & in suam necem paratos inermi sibi eundum esse, videat? Sed quæ castra? qui hostes? quæ tela? quæ bellica tormenta sedenti ad supremum Judicium æterno Judici compares? cujus potentia nullæ omnium seculorum omnium gentium collata vires ne minima quidem in parte conferri queant? ad quem tamen unumquemque inermem, ac omni prorsus destitutum ope venire, oportet, præter illum, qui rationem sibi ducem fecerit, & ad exitum vitæ sub ea militaverit; hic enim felicibus, ac impenetrabilibus instructus armis ad cœlestis Judicis tribunal intrepidus accedet, & sancto ac felici admiscebitur eorum numero, quibus ipse Judex blanda oratione, ac sereno vultu dicturus est (c), *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est a constitutione mundi.* Hæc sunt, in quibus nunc dies, noctesque ita occupor, ut cogitare nihil aliud magis libeat, quam quomodo subtrahere me imminenti Judicio valeam. Imminens dixi, quia non procul aberat, nisi divina clementia mihi oculos aperuisset, ut cernere verum possem, ac intueri lucem, & quo in statu essem, quantoque in discrimine versarer; cujus quidem recordatio duos admodum diversos in me affectus, tristitiam, & gaudium excitat, sicut illi solet accidere, qui naufragium evaserit; horreo enim, quoties periculum, in quo diu versatus sum, repeto; Lætor postmodum, quum laqueis me proximis exemptum, & salutis viam mihi quotidie magis divina miseratione monstrari, video, quam etsi certam mihi spondere non audeo, sperare tamen possum, quia clementissimus ipse Deus & Redemptor meus ubique me vocat, nec solummodo vocat, sed etiam blande admodum invitat, ac pene rogat, ut ad se redeam, futurum pollicitus, ut me, quacumque hora redierim, be-

ni-

nigne recipiat. Quod utique non faceret, nisi paratus semper ad ignoscendum foret. Qua in spe jam confirmatus audeo cum Propheta dicere (d), *Sacrificium Deo spiritus contritus, cor contritum, & humiliatum Deus non despicies*. Verum in spe tali ac sententia, ut magis quotidie confirmer, cum timore tamen, quo teneri assidue Christianum hominem decet, ut tuis apud Deum precibus efficias, te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

(a) Ad Philip. 1. v. 23. ubi legitur, habens desiderium dissolvi.

(b) Matth. 23. v. 41.

(c) Ibid. v. 34.

(d) Psal. 40.

Epistola V.
Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Diuturna Leandri absentia Flaminium exedit.

DUra nimium res est ferre, quod jamdiu impatienter feras; crescit enim ex vehementi desiderio, & major in dies fit molestia. Dolorem perditæ rei tempus carpit, & paullatim imminuit, quoties cum re simul recuperandi spes ablata est. At quæ adhuc extant, & tantummodo oculis erepta sunt, quia desiderium pendet, & recuperandi spes non tollitur, nescio quo pacto quotidie magis afficiunt, & cupiditatem sui majorem ingenerant. Hoc ut ita esse experiar, & esse verum affirmare possim, tu mi Leander facis, cujus absentia tanto mihi in dies acerbior fit, quanto diutius desideria mea protrahi video, & tui spes reditus me nunquam deficit. Quid enim esse mihi durius possit, quam illo carere? illum mihi

hi

hi tam cito ereptum esse, quocum ut perpetuo esse possem, mea omnia consilia, omnia commoda posthabui, nec recusavi ea prorsus relinquere loca, in quibus maxime florebam, & in quibus nihil mihi, nisi tu, ad summam quietem & animi tranquillitatem deerat? Scis ipse, qui non semel, nec paucos mecum dies fuisti, qua conditione in Venetis essem, qui status ibi rerum esset mearum, quantus mihi honor ab omnibus non solum finitimis, sed a remotioribus etiam populis haberetur, ut quod ibi essem, non lætarentur solum, sed etiam gloriarentur. Taceo alios mille necessarios, taceo Dominicum Grimanum Sancti Marci Cardinalem summis virtutibus non inferiorem tanto sacerdotio virum, cujus in me singularis benevolentia tibi non ignota est, qui quam moleste discessum ex locis illis meum cum ceteris summis & infimis hominibus, qui me noverunt, tulerit, ipse non potes ignorare, qui sæpius vidisti, & præsens expertus es, quanti me ille faceret, & quam ceteris charus essem, taceo alia multa, quæ me, ut ibi perpetuo esse vellem, maxime invitabant, & hortabantur. Hæc tamen omnia ut minoris ducerem, ac tecum esse perpetuo possem, meus in te incredibilis amor & nostra necessitudo fecit. Tu quidem unus me permovisti, ut in animum inducerem, relictis tot bonis, quibus certe abundabam, in patriam & in hæc reverti loca, & novam experiri fortunam; quod ut facerem, non ceteri quidem amici, non propinqui omnes, non ipsi parentes mei, qui tunc vivebant; ullis adhortationibus, aut precibus antea efficere potuerant. Quare si doleo, si angor, & excrucior, si videor, immo certe impatiens sum, quod abes, quod, nescio quo fato, mihi tam cito ereptus es, mirum nemini videri debet. Verum una superest ratio, qua leniri aliquo pacto meus hic possit dolor, si litteras ad me crebro mittas, quas quoties accipio, sic amplector, ita exosculor, ut te tunc demum adesse, & me tua frui præsentia putem. Vides ergo, qui fieri possit, ut tuam absentiam tolerabilius feram, quæ mihi certe adeo gravis, adeo molesta est, ut nec gravius quicquam, nec molestius quidem jamdiu tulerim. Crebriores igitur ad me litteras mitte, & meam hanc justissimam, & vix tolerabilem ægritudinem hac ratione leva; sic enim & te amor in te meo, vel potius summæ pietati respon-

dere, intelligam, & facies, ut ego quoque libentius, & crebrius ad te scribam. Vale.

Epistola VI.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Suam ob Leandri absentiam agritudinem confirmat, eundemque litteris provocat.

EGo vero, mi Leander, vivo, quum de nostra vita videris ambigere, quia serius opinione tua litteras ad te dare differo. Vivo, inquam, nec ullum horæ punctum præterit, in quo tui memor non sim, ne forte putes, mihi simul cum taciturnitate tui oblivionem irrepere, quum tamen ipsa recordatio non mediocrem mihi molestiam pariat, quod te careo, ac te abesse diutius, quam putaveram, video; non enim adduci poteram, ut te tandiu absfuturum, crederem. Quare soleo interdum sic dolere, quod in hæc loca venerim, ut venisse me poeniteat, non certe alia de causa, quam quod ante meum adventum, cujus tu præcipuus auctor fuisti, speraveram me tecum perpetuo victurum, cujus consuetudine (sicut nosti) ita delector, ut quem tibi ea in re præferam, neminem habeam. Quid enim suavius illa? quid jucundius dici potest? Feram tamen, ut potero, absentiam tuam, quæ ut sit mihi tolerabilior, mitte quæso (ut ad te antea scripsi) crebriores ad me litteras, quibus mirifice recreari soleo, & quæ faciunt, ut tantisper, dum eas lego, esse me tecum, & colloqui putem. Nam quod me tarditatis in hac ipsa re accusas, quod rarius ac serius ad te, quam velles, scribam, non miror; facit enim tibi ita videri nimius amor erga me tuus, & optas immodice,
quod

quod mihi quoque præstari a te, maxime cupio: quod plane facit, ut mora scribendi multo quidem longior, quam revera est, utrique esse videatur; natura enim comparatum est, ut quæ vehementius optamus, impatienter expectemus, quod alibi quidem, sed in amicitia evidentius apparet. At quoniam nullum absentibus inveniri præsentius ac efficacius remedium potest, quam scribendi diligens officium, certemus quæso inter nos litterarum crebritate, ut quantum tali studio fieri possit, una semper esse videamur. Id me quidem diligenter facturum, polliceor, nisi tua me taciturnitas & rescribendi mora negligentiores efficiat. Vale. Idibus Januarii. MDXXII.

Epistola VII.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Leandrum adversis rebus afflictum pia diligentique ad consolandum adhibita oratione erigere curat.

V Ideo, mi Leander, ingentem animi tui ægritudinem, quæ me quidem adeo perturbat, ut nihil jamdiu majorem mihi molestiam attulerit, & doleo, quod præsens meum tibi officium præstare non possim; efficeret enim meus erga te singularis amor, ut te non jam quidem consilio, id enim tibi non deest, sed oratione, cui quidem in te consolando, ac prope æque dolendo nostra necessitudo vim & efficaciam adderet; neque enim mœrenti & ægroto animo vel majus solatium, vel efficacior medicina potest afferri, quam veri amici diligens ad consolandum adhibita oratio. Attamen, quam potero absens, libenter ac studiose operam præstabo, quæ quia erit amoris & officii plena, scio, non

parvum esse apud animum tuum pondus habituram. Magna quidem, mi Leander, hominis laus est, qui potest in utraque fortuna eundem se præstare, quique ut non effertur in prosperis, ita nec in adversis deprimatur, & omnia quanti sunt æstimat. Vita hæc nostra, quemadmodum quotidiana exempla & experimenta nos docent, infelicitatis ac ærumnarum plena est, varia, instabilis, fluctuans semper, ac nihil unquam certi habens, adeoque fallax, ut bona plerumque persuadeat esse, quæ pessima sunt, facitque, ut persimiles ægrotantibus optemus contraria, & perquiramus. Quo fit quidem, ut eorum errore decepti, quæ adsunt, quæque se offerunt, non satis prudenter futura prospiciamus, quæ si procul cernere, qualia sint, possemus, præsentia quidem nobis, quæ turbato animo atque dolenti mala putantur, magna præ illis bona esse viderentur; est enim densissimis tenebris involuta mortalium mens, quibus, tanquam oculis capti, in mala multa prolabimur. Hinc quidem multæ nos curæ circumfiliunt, quæ obsessum tenentes imbecillum animum, lucem ac rectum intueri non sinunt, ut mirum quidem non sit, adeo vexari mentes humanas, & tanquam sævis tempestatibus agitari. Hæc nos quidem omnia nostræ imbecillitatis ac infelicitatis admonent, & humanam cohibent superbiam, & quædam nobis quasi fræna injiciunt, ne longius evagemur, ne a nobismetipsis recedamus, & acta nobiscum mature ac diligenter ratione, nos esse homines, hoc est omnibus fortunæ telis expositos, meminerimus: quæ si quis evitare se putat posse, fallitur, tota errat via, nec suam conditionem intelligit, nec ratio illi, quæ tam procul abest, consilium affert. Quo quidem fit, ut in iis, quæ præter opinionem accidunt, & adversa putantur, præter modum angamur, & excruciemur. Qui si Christiani esse, ac dici volumus, læto hæc animo accipere, ac patienter ferre debemus, si Christi membra sumus, cujus tota vita nihil nisi durum, nihil nisi grave & acerbum experta est. Propterea sapienter, ut cetera, Divus Bernardus (a) ait, Non decere sub capite spinis coronato membra esse delicata. Quare si veri volumus esse illius imitatores, per viam sensibus asperam, ut suo nos exemplo ille admonet ac invitat, gradi nobis convenit, qua quidem, si quid sapimus, nihil nobis magis esse

esse cordi debet, aut optabilius fieri. Non enim alia de causa puto Apostolum (b) dixisse, Vitam nostram esse militiam; & Divum Augustinum (c), Vitam animæ super terram esse tentationem. Ego quidem sic existimo, nec me falli puto, Christi vero militi necessarium esse, ut oppugnetur, ut certamina perferat, utque summam ducat felicitatem, maxime subdi ac dejici, amplissimas divitias fieri pauperrimum, magnum honorem abjectissimum censer, summam celsitudinem maxime deprimi, ac in rebus omnibus ultimum esse, & pro eo stultum ac dementem existimari. Nec ipsum Caput nostrum Christus aliud nos docet, quam mala pati, qui suo exemplo, ut modo dixi, ad durissima quæque nos invitat. Quibus diligenter consideratis, debes existimare, præsentem, ac tantam animi ægritudinem divinitus tibi esse immissam, ut virtus cum Apostolo (d) tua in infirmitate perficiatur, ut fortiter dimicando, & constanter perferendo Deo charior, apud homines major efficiare. Quæ quidem non ideo scripsi, quod non tute multo melius ista noveris, & docere alios, ut sæpe consuevisti, possis, sed quia non me præterit, solere nonnunquam esse vim doloris tantam, totque aliquando uno tempore in animum perturbationes congeri, ut vix resipiscere queat, & dilucidare, sicut opus est, ista perspicere. Quæ tu quidem sic accipies, ut amici charitatem, & perspectam tibi diu benevolentiam agnoscas de tuo mœrore plurimum dolentis, & non tibi consilium dari putes, sed si quod velamen, aut obicem cogitationi tuæ dolor opponit, tibi ad memoriam talia redigi. Tu vero ista, quæ pateris, forti, ut alia soles, animo perfer, ac spera, Deum tibi non defuturum, ut quæ nunc fortasse tibi adversa videntur, lætum postea exitum sortiri jubeat. Ego paucis (sic enim spero) hisce mensibus, quibus a nobis absuturus es, faciam libenter, quod petis, daboque operam, ut mearum litterarum crebritas tam tuum mœrorem aliquo pacto leniat, ac minuat, quam me tibi tanquam præsentem ostendat, atque restituat. Vale.

(a) D. Bern. tract. de pass. Dom. c. 4.

(b) Emendandus hic Flaminus; non enim Apostolus sed Jobus c. 7. v. 10 dixit, *Militia est vita hominis super terram.*

(c) D. Augus. tom. 9. tract. 109. in Joannem.

(d) Apost. 2. Cor. 12. v. 9.

Epistola VIII.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Nunciato sibi Leandri in Patriam reditu de contempto officio amice queritur, suamque simul latitiam exprimit, ejusque operam postulat.

Scripsissem ad te prius, si te scissem istic fuisse. Ergo nisi tu causam attuleris justam, cur me litteris de tuo in patriam reditu certiores non feceris, non es contempti officii suspicione cariturus. Hoc ego ex aliis, priusquam ex te cognovi, quibus quia non satis credebam, quod tu ad me id non scripseras, distuli scribere. Verum quum heri Sebastianus Falcus, & nudius tertius M. Antonius Sperandus te istic esse, affirmaverint, ac me tuis etiam verbis salutaverint, credidi vera esse, quæ audieram, & continuo hæc scripsi. Quantum vero tuum reditum optaverim, dici non posset, quum ob alia quidem multa, tum quod ingenti molestia sum affectus, quod meis libellis opera, bibliopolæ vel ignavia, vel improbitate, in sextum jam mensem dilata sit. Quæ me quidem res indignitate sua adeo torfit, ut contigerit mihi nihil unquam molestius: quod quidem mihi non accidisset, si tu istic fuisses. Quare quod nunc sis, maxime lætor; scio enim, qualem te in amicorum negotiis, præcipue vero meis, præstare consueveris: nec dubito, si aliquot jam istic affuisti dies, quin vel jam expeditum sit opus, cui parum mense proximo deerat, vel mox expediendum. Quare pro mutua necessitudine nostra, meaque in te singulari fide ac benevolentia etiam atque etiam rogo, ut quid actum sit, quidve agendum restet, continuo me certiores facias, putesque nihil posse mihi gratius accidere, quam si tua mox opera, huiusmodi cura, quæ me diu angit, liberer. Tuas igitur litteras vehementer exspecto. Vale.

Epistola IX.

Joannes Antonius Flaminius
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Leandri litteris se mirifice demulsum sentit. Nihil intentatum relinquit, ut omnem ab ejus animo suspicionem evellat. Suam ei causam diligentius commendat.

Mirifice me tuæ litteræ semper delectarunt, sed nullæ unquam fuere jucundiores, quam eæ, quas proxime cum nostris opusculis accepi. Nam præterquam quod & humanissimæ sunt & officii plenæ, tantam præferunt constantis amoris ac nulla re commoti significationem, ut quamquam animum tuum novi, & voluntatem erga me, ac benevolentiam singularem & miram in omnes, quos semel amare cœpisti, constantiam; attamen sic capior, ita delector, tanquam nova mihi sint hæc omnia, & expertus ante non fuerim. Non facile, alius multa suspicione caruisset, me vel jubente, vel permittente, quædam esse facta in excudendis opusculis meis, quæ te, quod minime vellem, offenderint, quæque præter spem & opinionem tuam acciderunt, valde quidem dolui. Verum is est animi tui candor, ea de me opinio, ut quicquam tale suspicari de me nefas duxeris. Velim tamen sic statutum habeas, quicquid acciderit, nihil a quoquam lædendi tui gratia esse factum. Cur enim id fiat? quam tu causam præbuiisti, ut quispiam ex iis, ad quos meorum libellorum cura pertinuit, velle tibi injuriam facere debuerit? Quare, si me amas, omnem istiusmodi suspicionem abjice, tibi que persuade, putasse illum, quicumque fuerit, ita facto opus fuisse. Sed & in fronte nostri opusculi, & compluribus aliis in locis sic celebratus es, ut qui legerint, facile intelligant magnam tum necessitudinis nostræ, tum nominis tui rationem a me habitam, quam deinceps etiam habituri sumus; neque enim futuri sumus hac editione contenti; alia enim multa non longo post tempore prodibunt in publicum, quorum quæ-

dam jam limen pulsant, atque egredi gestiunt. Quod at-
tinet ad exemplaria, quæ nobis debet Calcographus, no-
sti, quid æquum sit mi Leander. Da quæso operam, ut
integrum numerum persolvat, nec fidem datam fallat.
Testis enim ipse es gravissimus, quid ille nobis receperit:
testes sunt apud me litteræ tuæ, quas diligenter serva-
vi. Neque nobis paucitatem objiciat exemplarium; is e-
nim statim initio decrevit, quot vellet cudere, neque post-
quam tertius est a me additus epigrammatum libellus, po-
tuit mutare (ni fallor) numerum, aut imminuere & ea
quæ sunt a me post addita, nihil de pretio libellis, de-
trahere, sed adjecere, ut libentius sibi persolvendum in-
telligat, quod initio sponndit. Non ero longior hac in-
parte; mihi enim persuadeo, hanc rem fore tibi non mi-
nori curæ, quam si tua res ageretur, teque daturum
operam, ut amici quidem plurimi, quibus exemplaria il-
la jamdiu polliciti sumus, frustra se tamdiu expectasse
conqueri non possint. Misi tum ob alia, tum hac præci-
pue de causa M. Antonium filium meum, ut res, quam
citissime fieri possit, transigatur, priusquam is Urbinum
redeat, quod mox quidem facturum est: qui tibi, si qua
restant, coram enarrabit. Vale.



Epistola X.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Sua in scribendo sedulitatis impedimenta commemorat. Libello sibi dono misso gratias Leandro plurimas agit. Rem suam urget. Amicum excusat, agitque ut Leandrum ei reconciliet.

NUlla te admiratio teneat, si litteris tuis respondere distuli, quæ mihi (ut debent hominis benevolentissimi litteræ) semper gratissimæ sunt. Verum ne id prius fecerim, multa impedimento fuere, sed præcipue filii mei discessus, qui Urbinum reversus est, & nostra Priamus Tragoedia, opus sane perrarum, & (nisi me fallit amor) illustre hoc nostro seculo futurum, nec te aliter sensurum puto, si legeris. Diu id mihi fuit in manibus, & pondere suo persæpe deterruit, tanquam non recte perducere ad exitum posset; sed vicit labor improbus, & studium vehemens, & pudor quidam ingenuus, si non perficerem, quod essem tentare ausus. Id per hosce dies absolvimus, quo quidem spero multum famæ nostræ, si qua ea est, additum iri, si quando (ut credimus, & optamus) in publicum prodibit. Ne igitur mihi succenseas, quod serius rescripserim, sed potius gratulere, quando id perfecimus, quod tibi quoque non mediocrem afferre lætitiā debet. Libellum accepi, quem mihi dono misisti, pulcherrimum ac mihi gratissimum Joachini illius celebrati vaticinia complexum, quo nomine, quas debeo, tibi gratias ago. Castigationes opusculi nostri absolutæ sint nec ne, ignoro: attamen, ut credam, singularis erga me tuus amor, studium ac diligentia facit. De exemplaribus quoque, quæ mihi debentur, rem tibi cum bibliopola esse confectam, arbitror; maximopere tamen certior fieri tuis litteris cupio, & ut facias, te vehementer rogo. Ancilla est nostra, quæ tibi has reddet, quæ ut ad me aliquot ex iis perferat, curabis, qui si ex
tuis

tuis cognovero litteris, te omnia exegisse, mittam continuo, qui reliqua huc ad me comportet. At si forte nondum exacta sunt, si me amas, quam citissime potes, rem cum librario confice, & me hac reliqua illius molestia libera: tuum hoc sit onus & procuratio, quam tu libenter, ut mea soles cetera, suscepisti. De amico nostro quid tu sentias, tuæ mihi litteræ declarant, & valde doleo, injectam esse tibi de optimo certe ac litteratissimo juvene suspicionem: cujus vitio, vel errore id factum fuerit, prorsus ignoro; illud certo scire mihi videor ex iis, quæ mihi scripta, & narrata sunt, nihil illum peccasse. Si quid tamen vel incuria, vel tuo certe peccavit iudicio, mihi crede, nec voluisse, nec putasse illum se peccare, neque quicquam ab eo magis alienum fuisse, quam te offendere: & is quidem mihi persancte jurat, nihil se unquam fecisse, vel dixisse, quod vellet, aut putaret ad tuam injuriam pertinere. Hoc si tibi persuaderi nequit, & asseris illum tibi injurium fuisse, illud saltem concede, non posse te, neque debere diutius cuiquam succensere. Taceo Religionem, & Christi, sub quo jam tot annos militas, iussa; mitissimum istud ingenium tuum, singularis mansuetudo animi, & quæ tibi propria, & infusa est humanitas hoc te quidem facere, non vult. Discute quæso istam mitissimi animi tui nubeculam, & ad pristinam hilaritatem & gratiam cum illo redi. Quod si ista non movent, exoret te Flaminus tuus, & istud, quicquid suspicaris injuriæ, mihi condona, & quæ (ut Ovidiano versu te rogem) *Propter me mota est, propter me desinat ira*. Et profecto non possum non valde dolere, quod ex tanta paullo ante inter vos amicitia, tam cito inimicitia, aut saltem simulas quædam exorta sit. Tu qua gravitate, qua prudentia, qua mansuetudine ac humanitate fuisti semper, sic te cohibe, ut hac etiam in re tui non dissimilis inveniare. Nihil est, quod aut ego audire libentius possim, aut tu mihi gratius facere, quam si cum juvene doctissimo & mei amantissimo redieris in gratiam, cujus causa, si satis nolis, mea certe, de quo tibi omnia polliceri potes, velle debebis. Quod ut me impetrasse intelligam, tuas litteras vehementer exspecto. Vale. Idibus Augusti. MDXV. Ex Forocornelii.

[1] Ovid. heroid. ep. 3. v. 89.

Epistola XI.

Joannes Antonius Flaminius
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Fretus conscientia officii sui Leandrum fortius sollicitat, ut rem conficiat.

Dici non posset, quantopere litteras tuas expectaverim; sed tuis factum occupationibus arbitror, quod nondum rescripseris. Ex verbis tamen ancillæ meæ cognovi, nondum absolutam esse nostri opusculi a bibliopola castigationem, & doleo, quod tanta me tamdiu cura excruciet. Qui si nescirem, quantus sit tuus erga me amor ac studium, quod scio mihi non defuisse, nec defuturum unquam, venissem jam istuc ipse, nec prius discessissem, quam hac penitus libraria cura levatus essem. Quare te, mi Leander, per Christi vulnera & eadem etiam atque etiam rogo, ut operam mihi hanc reliquam naves, qui tot ac tam diuturnos pro me subiisti, & passus es labores, si nullum apud me tuum officium intermoriturum unquam existimas, qui te, ex quo tempore mihi cognitus es, non solum constantissime amavi, sed etiam colui. Nec vero te moveant cuiuspiam, si quibus te affectum putas injuriis, quarum ego non auctor fuerim, & quibus nihil ab animo meo magis alienum acciderit. Hic res mea, non aliis agitur, nec ego peccatis alienis, si qua peccata sunt, dignus sum, qui plectar. Hoc autem non propter te solum dictum velim, sed etiam propter librarium, qui nollem quod Achilli sic iratus, rem indignabundus meam protraheret, qui neque te, neque illum aliqua in re, quod sciam, offenderim. Quare, si me amas, effice, ut hac tandem cura, & verius sollicitudine ac indignitate liberer. Nihil est, quod mihi nunc gratius facere possis. Vale. XI. Calen. Septembris MDXV. Imola.

Epistola XII.

Joannes Antonius Flaminius
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Novis officiis Leandri opem efflagitat.

Litteras, quas ad te proxime dedi, accepisse te, non dubito. Ex iis percipere potuisti, quantopere cupiam fieri certior, an bibliopola nobis adhuc prorsus operam navaverit, quæ in castigationibus reliqua erat. Ego, mi Leander, rogo te (ut proximis etiam scripsi litteris) ne te ullius moveant injuriæ, si quibus te affectum putas, quas ego prorsus ignoraverim, nedum auctor fuerim; neque enim quisquam ex omnibus est, cui magis unquam optaverim omnia gratificari, quam tibi. Cujus quidem rei non alium testem, quam te ipsum volo, quem ego, ex quo mihi cognitus es, summo amore, singulari fide ac observantia constantissime coluerim. Eodem animo te atque constantia in me fuisse, antea semper animadverti, & posthac futurum, dubitare non debeo. In hoc autem præcipue negotio imprimendi opusculi nostri quantum mihi amorem declaraveris, tantam curam, ac laborem subeundo, quantam ego certe cujus res agebatur (ut puto) nunquam subiissem, in memoria habeo, neque id unquam ulla delere oblivio poterit. Quare eodem animo, ac voluntate in hac re tam parva, quæ restat gerenda, ut esse velis, utque hac reliqua cura, & verius molestia, tua tandem opera liberer, te vehementer rogo. Si igitur bibliopola nondum rem expediit, & segniter (ut antea) nobiscum agit, urge quæso, ac impelle, ut plenas tibi, exacto tandem opere, gratias agam. Nihil est, quod præstari a te mihi tantopere velim, aut de quo certior fieri magis cupiam. Quod facit, ut tuas litteras vehementer expectem. Vale.

Epistola XIII.

Joannes Antonius Flaminius
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Certior factus de Leandri erga se voluntate occasionem urget.

Tuas accepi litteras breves quidem illas, sed mire
suaves, & amoris plenas, ex quibus cognovi,
quod ego minime dubitabam, eundem esse ani-
mum, eandem voluntatem erga me tuam, quæ fuit sem-
per, licet nonnulli mihi visi sint aliter sensitse; sed ego,
qui sciebam nulla in parte a me læsam necessitudinem
nostram, & amoris erga me tui magnitudinem & con-
stantiam diu expertus fueram, illis non assentiebar. Qua-
re te, mi Leander, pro summa & constanti necessitudi-
ne nostra etiam atque etiam rogo, & si pateris, obsecro
efficias, ut tandem ista bibliopolæ tam diuturna molestia
liberer, expediat castigationes, & exemplaria, quæ no-
bis debet, exsolvat. Et nunc, si quo pacto fieri possit,
da operam, ac effice, ut tabellarius ipse, qui tibi has
reddet, & quem hac una de causa ad te nunc misi, mi-
hi quatuor exemplaria, etiam sine castigationibus, affe-
rat, ut tandem satisfacere iis incipiam, qui a me illa
quotidie efflagitant. Nam quæ miseris, ipse non diffi-
culter castigabo, qui locos omnes, & mendas (ut nosti)
collegerim, & in promptu habeam. In summa otii ino-
pia hæc repente scripsi. Vale.



Epistola XIV.

Joannes Antonius Flaminius
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

*Leandri adventum miro cum desiderio expectat. Insistit, ut
Leandrum inter & Achillem pacem conciliet. Lean-
drum rogat, ut rem perficiat.*

EXspectavi te miro cum desiderio multos jam dies,
& adhuc exspecto, quoniam tui ad nos accessus mi-
hi spem dedisti; sed fuisse impedimento, arbitror mul-
torum jam dierum pluviam, quæ me quidem vehementer
offendit; vix enim crederes, quanto tui videndi, & al-
loquendi desiderio tenear: sed me spes ista non deseret,
quia te puto, venire decrevisse. Quod ad Chalcographum
attinet, ægrotasse illum gravissime accepi, quum Achilles
noster Phileros illum adiit, ad quem de eadem re si scri-
psi, non est, quod mireris. Putabam, posse accidere, ut
tu abesses, aut districtus negotiis non posses mihi operam
ejusmodi præstare, non autem, quod aut tibi diffiderem,
ut forte suspicatus es, aut illi magis crederem. Ego qui-
dem sic hominem diligo, ut meus in te amor & vetus
observantia nulla in parte minuat. Si qua inter vos
simultas est, doleo plurimum, & molestissime fero, quia
te atque illum sic amo, ut nullum vobis hac in re com-
parem, nedum præferam. Maximæ sunt mihi, & justis-
sime in utroque amoris causæ. Fateor me tibi plurimum
debere, sed & Achilli certe multum; sunt enim merita
illius in me non levia, neque contemnenda, quæ si sci-
res, me diceres ingratissimum, si non vehementer illum
amarem. Ego præterea tali sum ingenio, talem me na-
tura protulit, ut amare omnes, odisse neminem possim
etiam læsus. Quare quod Achilles, quicquid fuerit im-
pedimento, non effecit, rogo te, atque oro pro tuo in
me singulari amore ac nostra veteri necessitudine mea-
que in te constanti observantia id tu efficias, ut tua non
modo opera, sed etiam beneficio exsolvat mihi tandem.

Cal-

Chalcographus totum, quod debet, aut saltem partem aliquam, si omnia nequeunt exemplaria nunc exigi, ut non redeat meus hic nuncius etiam nunc vacuus. Puto me apud te ob eas, quas supra commemoravi, causas, sic valere gratia debere, ut nihil impediat, quominus hanc tu mihi operam naves. Quod ut facias, te etiam, atque etiam rogo. Vale.

Epistola XV.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Curat, ut dilati a se officii moram excuset. Leandrum deinde tarditatis in scribendo officiose insinuat.

DIu quidem nec ego ad te scribo, nec tu ad me quicquam litterarum mittis. Uter nostrum magis accusandus sit, aut excusandus, non satis intelligo. Illud scio, me occupatissimum esse, ac vix respirandi locum habere. Tuum erit purgare moram dilati officii, & afferre causas idoneas, quibus te Flaminus excusandum, putet. Ego (ut alia omittam plurima) in harmonico opere, quod nosti, fui quidem occupatissimus, & adhuc sum. Ad finem properat, & egredi jam limen gestit, ac pene pulsat, in cuius fronte non parva tui fit mentio, & videre (ni fallor) potuisti. Misi enim istuc principia trium voluminum, ut auro coloribusque suis decenter ornentur, & M. Antonio filio meo per litteras mandavi, ut quædam ex iis tibi legenda, tanquam degustanda, traderet, ut scires, diligenter a me tui rationem esse habitam. Tu si scribere ultra distuleris, non accusabo te solum, sed etiam condemnabo. Vale.

Epi-

Epistola XVI.

Joannes Antonius Flaminius
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

*Leandri de viris illustribus librum se fideliter ac benevole
ponderasse significat.*

LEgi tuum libenter, & magna cum voluptate primum de Viris illustribus librum, quos litteris claros, & sanctitate insignes, ad nostram ætatem ducta serie, complexus es, opus sane egregium, futurumque non solum ejusdem sectæ hominibus, sed & ceteris qui legerint, exemplis salubribus ac documentis utile atque jucundum. In quo quidem petitam a me operam tibi fidelem (uti videre poteris) & quantum bidui spatio licuit, diligentem præstiti. In qua re non solum me quidem eximius ille tuus erga me amor, ac judicium de me plurimum delectavit, sed etiam institutum tuum, ac in rebus omnibus singularis prudentia, qui quantum ad edenda ingenii monumenta attinet, veterum secutus morem laudatissimum (a) judiciis amicorum atque censuræ non tam prudenter, quam amanter illa subjicis, nostræ præsertim, si qua ea est, quam tu quidem tanti semper facis, ut quod ego probaverim, neminem præterea reprobaturum, putes. Ego autem mearum virium conscius, ut tantum mihi certe non arrogo, sic illud vere possum affirmare, non posse te istiusmodi operam demandare cuiquam (nec me fallit amor) qui tibi vel illam fideliores præstare possit, vel benevolentiores. Feci igitur, quantum biduo potui, nam tempus mihi præscripseras, quod te maxime velle, cognovi. In qua re si quid forte omissum a me putabis, non fidem, non amorem ac diligentiam meam accusabis, quæ jamdiu tibi perspecta sunt & cognita, sed angustiarum temporis & occupationibus, quibus assidue ac immodice distringor, id totum adscribes. Vale. Immola. Idibus Januariis. MDXVI.

[a] Laudatissimum hunc morem habes in Plinio, & Tacito, qui suas vicissim lucubrationes castigabant. C. Pl. ep. lib. 7. c. 20.

Epistola XVII.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Opera Leandri conciliatam sibi Bartholomæi Mortariensis amicitiam magnificat. Novum amicum operis sui laudatorem inducit. Quid in operibus sibi commissis prastiterit opera, quidve prastiturus deinde sit, brevissime dicit.

DEbeo tibi ob alia quidem multa plurimum, sed addita est recens causa debendi, atque prævalida, qua puto nihil in me jamdiu collatum majus, atque jucundius amicitia Bartholomæi Mortariensis (a) candidissimi juvenis atque doctissimi, quem mihi diligenti oratione tua præsentem, & mox litteris absentem conciliasti. Tantum autem valuit vel studium tuum, vel animorum nostrorum similitudo, ut non solum amici continuo, sed etiam familiares facti simus. Quale, bone Deus, ingenium! quam suave! quam amœnum & amabile, ut diu quidem nullo cum homine fuerit initum. Is vero contra tanto me amore statim prosequi cœpit, ut magnum se amicitia nostra lucrum fecisse visus sit, ac affirmaverit. Uno igitur, ac primo quidem congressu tanta continuo benevolentia conflata est, ut non sane nova, sed multorum annorum videri possit. Verum non prius a me potuit avelli, quam ei partem non minimam nostræ Priami Tragoediæ, immo pene totam ei legerim, cujus audiendæ miro desiderio tenebatur, ex qua tantam voluptatem cepisse mihi visus est, ac tanta illam admiratione, ac præconio prosecutus est, ut credere cœperim posse jam doctis hominibus meam Tragoediam placere. Sed molestissime tuli repentinum ejus a me discessum; vix enim biduum apud nos fuit. Remitto tibi secundum de Viris illustribus librum, quem, sicut petisti, diligenter recensui. Alberto Magno, quia non potui, nullam præstiti operam, & de eo te proximis litteris certiore feceram. Beati Jacobi Veneti (b) vitam, si tu in eadem sententia es,

C c

quia

quia tu me putas posse, concinniozem mox efficiam. Sed ne quæso illam ante præscriptum a me tempus exigas, quum sim occupatissimus. Quod si feceris, dabo operam, ne te misisse poeniteat. Vale.

(a) Bartholomæus Mortariensis Ord. Præd., quem Leander in suo de Viris illustribus libro fol. 148. secum loquentem inducit, ac non exiguis ornat encomiis.

(b) B. Jacobi Veneti vitam Flaminius paullo post concinnavit, ut videre est in Leandro lib. 5. de Viris illustribus Ord. Præd.

Epistola XVIII.
Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Cur celerius librum de Viris illustribus O. P. ad Leandrum non remiserit, curve historiam Magni Alberti describendam distulerit, cumulate demonstrat.

NE me tarditatis accuses, mi Leander, aut petitionis tuæ parum memorem putes, si tertii tui libri Virorum illustrium præfatio serius ad te post meam recognitionem redierit; nullus enim mihi prius oblatus est, cui tuto credi potuerit. Quod igitur mihi tutius fuit & expeditius, eam Præfecto hic vestri Coenobii (a) mittendam ad te tradidi, ac impense rogavi, ut ad te transmitteret quam citissime posset. Quod ad vitam Magni Alberti attinet nimium ab amico mille modis occupatissimo exigis, qui velis a me diebus quindecim condi, ac per omnia absolvi. Quod quidem satis magnum negotium foret tam brevi spatio temporis vel solum; est enim narratio longissima, de qua, tametsi non pauca nihil ad rem facientia dempturus sum, attamen scio, additurum me quoque

que ad exornandam historiam non pauciora, & ea non aliena; est enim mihi habenda famæ ratio, ne me quisquam in re tam seria ineptire, arbitretur. Ergo cum artificio gravitas adhibenda, & danda est opera, ne inculta sit oratio, & eruditis auribus sordida. Neque tu mihi hac in re legem perscripseris modici ornatus, ac si Cœnobitæ tui sint aliquando exécraturi Flaminium tanquam nodosum nimis atque difficilem; ego enim nullam orationem puto clariorem & magis apertam expositamque legenti, quam quæ propriis, & elegantibus verbis contextitur (b): sed stilum nosti meum. Non puto me scripturum, quæ vel mediocriter eruditus percipere non possit, & scio, te cum ceteris, qui legent, studium meum & operam non improbaturum. Quare nolim omnibus his de causis mirere, si in plures dies, quam mihi præscripseris, rem extendero, cui non minima pars moræ futura est bis scribenda historia, semel dum textitur, iterum, dum tibi mittenda transcribitur. Vale. Pridie Idus Februarias. MDXVI.

(a) Præfesto Cœnobii S. Nicolai Immolæ F. Vincentio de Calvisano.

(b) Idipsum tradit Cicero Rhetor. lib. 4. ad Heren.

Epistola XIX.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

ARGUMENTUM.

Summo tenetur desiderio D. Thomæ Aquinatis describenda vita.

CUpio, ut me certiore facias, an Thomæ Aquinatis viri litteris, & sanctitate summi atque clarissimi vitam scripserit eruditus quispiam ac eloquens; est enim incredibile dictu, quanto teneat illius describen-

dæ desiderio. Quod tamen si ab alio quopiam, sed stilo minus eleganti edita sit, mihi decretum est, si tibi ita videbitur, illam omnino scribere, etiamsi tu jam imprimendam curaveris; ardet enim mihi animus Viro tanto, & tam bene de tota Christiana Republica merito hanc operam navare. Quare si tu eam miseris, continuo rem aggrediar, & paucis (crede mihi) diebus absolvam; mihi enim (ut spero) ille aderit. Sed & paginas velim, quæ desunt parti operis impressæ, mittas, ut apud me omnia sint integra, & operam novæ castigationis, quam petiisti, præstare tibi possim. Tuas igitur continuo litteras exspecto. Vale.

Epistola XX.

Joannes Antonius Flaminius
Leandro Alberto S. D.

ARGUMENTUM.

Leandri litteras expetit. Litterarum brevitatem epigrammate & officio compensat.

SI scire posses, quantopere litteras tuas exspectem, atque que desiderem, scio cunctationem prorsus tolleres, & continuo scriberes, nec patereris, me nimia mora diutius cruciari: est enim permolesta res dilatio expectanti, nec facile invenias, ubi majus desiderium invasit, quod animus difficilius ac impatientius ferat. Scribe igitur, & hanc mihi sitim tuarum suavitate litterarum leva, quibus scire possim, quid cum Philerote nostro egeris: an aliquid cum Chalcographis adhuc de impressione libellorum nostrorum tractaveritis, qua spe me esse jubeatis, & putetis rem transigi posse. Non potui longior esse, tum quia tabellarius properabat, tum quia Philerotis me Symmachus nimium urget, & importune nimium agit.

sed

Sed ne te litterarum offenderet brevitās, adjeci epigramma, quo discessum a me tuum prosecutus sum. Id spero tibi, & ceteris doctis non displiciturum, quod operi nostro cum multis aliis inseri volo. Sed si otium nactus fuero, non ero uno contentus epigrammate: dabo operam, ut tu, ac ceteri omnes intelligant, quanti te faciam: nec mihi quicquam jucundius futurum est, quam ut perpetuo, si nostris Camoenis vita detur, mecum legare. Tuas litteras vehementer exspecto. Vale.

Epistola XXI.
Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Amicum acerbo casu perculsum consolaturus cum Leandro se liberius egisse fatetur. Libellorum suorum impressionem inculcat.

Distuli tuis respondere litteris non negligentia, cuius ego sum hostis (ut nosti) acerrimus, sed in luctu (ut alia omittam) mei Philerotis (a) occupatus; non enim debui in tam acerbo illius casu boni amici officium differre. Scripsi igitur illi consolatoriam elego versu epistolam (b) longam quidem, atque in tam brevi spatio plura fortasse, quam tempus fineret, completam: quam si leges, ut puto, non improbabis. Res hæc materiam, quam mihi describendam proposuisti, jure distulit, quam mox tamen aggrediar, ubi M. Antonii filii, & quorundam illustrium virorum litteris, quas nudiustertius accepi, respondero; res enim moram non patiebatur, & me tecum liberius agere posse arbitratus sum, quem quidem parvam adhuc moram æquo animo laturum, non dubitavi. Sed spero, me tibi facturum satis,

non quod mihi tantum arrogem, ut æquare meis scriptis præclaras animi tui dotes me posse, confidam, sed quia ea est tui erga me amoris vis & magnitudo, ut quicquid a me profectum in te fuerit, pleni quidem muneris vicem apud animum tuum sit habiturum. Quod ad nostros libellos attinet, sciebam, me non posse tanti momenti negotium benevolentioribus ac fidelioribus amicis committere. Cupio maxime rem cum Calcographo transigi, eo tamen modo, quo me velle, non ignoratis, quem vobis per litteras bis jam declaravi. Atque ut allicias magis, ac propensorem ad suscipiendam libellorum nostrorum impressionem efficias, dicito, nec mentiere quidem, habere me alia quædam excudenda, de quibus ingens lucrum facere possit, præcipueque luculentum Laurentii Vallæ opus (c) & grandem præterea in Poggium (d) investivam, quæ adhuc nemo impressit, nec publicata sunt, me daturum illi, si petitam mihi operam libenter, ac diligenter præstiterit. Da quæso mi Leander operam, ut quam celerrime fieri possit, hac cura liberer, & certior fiam, rem esse cum bibliopola transactam. Quæ de Romulo Amaseo scripsisti, non miror; is enim propenso in meas laudes animo semper fuit, & me non amavit solum, sed etiam coluit. Quod ad illum attinet, quicquid cum Philerote nostro decreveris, approbabo. Vale.

(a) Philerotis, Achillis Bochii, qui in luctu maximo erat ob interitum Constantiæ genitricis suæ.

(b) Epistolam, quam hic Flaminius memorat, leges Sylv. lib. 2.

(c) Laurentius Valla Patritius Romanus ac in Laterano Canonicus latinæ linguæ instaurator dictus. Vos. de hist. lat. lib. 3. c. 5.

[d] Poggius Brandolinus ab Epistolis Eugenii IV. primum, Nicolai V. deinde, demum suæ Reipublicæ Florentinæ gravis consilii vir, ed ob suam cum in dicendo, tum in scribendo mordacitatem plurimum invisus. Vos. lib. 5. c. 5.



Epistola XXII.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

*Ægre caret amicorum litteris. Quid de suis lucubrationibus
ii sentiant, scire cupit. Alias opellas se eis missurum
promittit. Rem suam inculcat.*

Vix crederes, quam moleste tulerim, quod sine tuis
& aliorum litteris, ad quos scripsi, meus redierit
Tabellarius, ac is Philerotis tantummodo attulerit;
optaveram enim supra quam dici queat, ac speraveram
cum tuis Phasianini, (a) ac Ludovici Cœlii Rhodigini
(b) litteras. Quid in causa fuerit, nec scripsit Phileros,
nec conjectari possum. Tuum erit hanc mihi ægritudi-
nem demere, quod erit facile, si procuraveris diligenter,
ut ii mihi rescribant, ac declaraveris, quid de nostra ad
Philerotem consolatoria epistola sentiat Phasianinus, ad
quem misi epigramma in ejus laudem a me nuper elucu-
bratum. Sylvam tuarum rerum supra centum complexam
versus mox ad te mittam, quam si tu ac iidem familia-
res nostri probaveritis, nostris inseres libellis. Missem
nunc, si per otium licuisset. Spero non displicitura, quæ
tam brevi temporis spatio in tuas laudes Flaminus elu-
cubraverit. Scripsissem ibi adhuc plura, nisi multis eo-
dem tempore mihi fuisset inserviendum, qui similem sibi
operam depoposcerunt. Scribo igitur nunc tertium elu-
cubratum recenter epigrammaton libellum, de qua re
Philerotem quoque nostrum certiozem feci, cui tuarum
laudum sylva inferetur, mox perscriptum ad vos mittam.
Quo autem pacto res cum Bibliopola transacta sit, per-
scripsit ad me idem Phileros. Quod egistis, maxime pro-
bo, sed te simul rogo, ut rem urgeas, & quando sit
inchoaturus impressionem Bibliopola, me certiozem facias.
Quod ut vestra maxime opera festinet, utque verbosam
epistolam, quæ me de omnibus, quæ nunc, quæque pro-

ximis scripsi litteris, erudiat, ad me mittas, te valde rogo. Vale.

(a) Philippus Phasianinus Bononiensis amœniorum litterarum publicus in Patria Professor. Alidos. de Doct. Bon.

{b} Ludovicus Cœlius Richerius Rodiginus antiquarum lectionum auctor Reipublicæ litterariæ notissimus.

Epistola XXIII.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

ARGUMENTUM.

Nepotis occasionem nactus responsum differt, eique cum litteras, tum libellum committit. Leandri aliorumque in suis studiis rationem plurimam se habuisse nunciat. Leandro pro re sua preces iterat.

ERam ad te scripturus, quum venit Sebastianus Flaminus nepos ex fratre meus, cujus adventu refrixit officium; tanquam enim justam tarditatis nactus occasionem tantisper mihi differendum putavi, dum ille ad vos rediret, quo nullus quidem mihi poterat offerri opportunior, cui libentius ac rectius cum litteras, tum libellum tertium Epigrammatum committerem; magni enim interesse non ignoras, cui talia credantur, quæ quum & studium diligens, & cum tempore laborem non mediocre postulent, omnibus committenda non sunt. Adieci enim scriptis nostris tertium, quem dixi Epigrammatum libellum, in quo amicorum quorundam mihi rationem habendam putavi, nonnullos etiam rogatus addidi, qui quidem non nihil ad suam laudem pertinere arbitrati sunt, si scriptis nostris insererentur. Ibi tu, sicuti videbis, non minimam partem occupas (a), cujus quidem laudum par-

tem

tem aliquam Sylva (b) complectitur. Non erunt æterna, fortasse (ut inquit ille) quæ scripsimus, nos tamen scripsimus tanquam futura (c). Quicquid sit, & quemcumque res eventum fortietur, mei quidem amoris in te ac observantiæ pignus extabit, quod & præsens non ignoret ætas, & posteros, quantum in nobis fuerit, non lateat. Oro te mi Leander pro eo quanti me facis ut mox Achillem nostrum convenias, & ambo Chalcographum urgeatis, ut quam citissime fieri possit, vacare nobis, & operam nobis promissam præstare incipiat. Nihil est, quod mihi hoc tempore gratius facere possis. Non ero longior, ne tuo singulari erga me amoris ac diligentiae simul diffidere videar. Vale.

(a) Ibi, nempe epig. 3. & 39.

(b) Sylv. lib. 2.

(c) Similia habet C. Plin. lib. 1. ep. 3. *Effinge* [inquit Caninio] & *excude* aliquid; quod sit perpetuo tum. Et Cic. lib. 10. ep. fam. 12. *nomen tuum immortalitati commenda.*

Epistola XXIV.
Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

ARGUMENTUM.

Fraudatus responso, suarumque lucubrationum impressione Leandro rogat, ut se de omnibus certiores faciat.

Misi ad te ad tertium nonas Decembris litterarum fasciculum, & summis rogavi precibus, ut mihi quam citissime fieri posset, responderes. Nondum rescribis, & me mora excrucias. Putarem dignum te, qui excusareris, nisi & ipse fores expertus, quam dura res sit expectatio vehementer optantibus. Sed crevit ar-
dens

dens hujusmodi desiderium, quod is, qui tuas ad me litteras pertulit, reversus mihi narravit, sibi (a) Achillem Bocchium mandasse, ut mihi diceret inchoatam esse libellorum nostrorum impressionem, sed nescio quo impedimento esse intermissam. Quæ res ingentem mihi perturbationem attulit, quæ ob id quidem major est, quod is mihi nescivit id, cujusmodi esset, explicare. Quare si quid unquam me sperare, ac expectare a te voluisti, quod mihi esse gratissimum cuperes, hac me continuo solitudine libera, quæ me quidem præter modum excruciat, & quid id sit, quod impressionem retardet, mox ad me scribe, tibi que persuade, nihil impræsentia posse mihi gratius facere. Vale.

[a] Achilles Bocchius dictus Phileros Eques Bononiensis, & Comes Palatinus publicus linguæ Græcæ ac Rhetorices in patrio Archigymnasio professor, atque Ermatenæ Accademiæ institutor. Orlan. de Scriptor. Bononien.!

Epistola XXV.

Joannes Antonius Flaminius
Leandro Alberto S. D.

ARGUMENTUM.

*Perlectis Leandri litteris curas deponit. Amanti vices reddit.
Opem ejus iterum iterumque petit. Epistolam probat.*

SOlet animis eo lætitia major irrepere, quo vehementior fuerit ægritudo. Id ego vel nunc maxime sum expertus, qui lectis tuis litteris, incredibilem cepi lætitiam ac voluptatem; liberaſti enim me ingenti tristiſtia, & ſimul quod major quotidie tuus in me amor appareat, cui nihil paullo ante poſſe addi, putabam. Non vincor tamen; quippe nec turpius puto, quam in amore a quoquam vinci.

ci. In aliis enim multis non excellere, ac superari, aut fortunæ est, aut imbecillitatis humanæ: amoris vicem non posse reddere, qui dicit, tam mihi quidem ridiculus videtur quam qui negat ignem calefacere. Perge igitur, & in negotio nepotis, & in Calcographo cum Philerote nostro operam mihi navare. Persuasi enim multo antea mihi, vobis auctoribus atque præsidibus, nihil non mihi successurum. Quod ad tuam epistolam attinet, si me amas, & mihi, sicut certe vis, rem gratam imprimis facere optas, nihil mutes, nisi prius doctissimo cuiquam legendam traderis: & si gravem, si foecundam deprehenderit, ut certe immutatam velit, sine, talis exeat in publicum. Non me fallit amor, atque iudicium: scio valde posse ab eruditis probari, nec facile ulla in nostras laudes aut elegantior, aut paucis versibus copiosior prodibit. Ibi est quicquid in ea re dicendum fuit, quod breviter complexus es magna quidem gravitate, ac orationis elegantia & venustate. Plura dicerem, ut te in meam sententiam adducerem, nisi festinaret is, qui tuas mihi reddidit, cujus quidem summa hæc est, non posse vel gravius in tali genere, vel elegantius, vel denique (ut omnia complectar) melius quicquam dici. Si eruditorum iudicia explorabis, videbis idem sentire omnes, nec me falsa duci opinione, aut falli. Quæ sit mea sententia, tum quid cupiam, vides, nec te aliter sensurum, atque facturum, spero. Vale.



Epistola XXVI.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Reddita sibi Leandri epistola mœstitiam pellit ex animo. Scire cupit, an inchoata sit libellorum suorum impressio. Leandrum monet, ne Calcographi vitio lucubrationes sua deformes prodeant.

PUto te, eodem die meas accepisse litteras, quo tuæ mihi redditæ fuerunt, quæ incredibilem mihi lætitiā & voluptatem attulere, eo quidem majorem, quo gravior paullo antea fuerat tristitia. Cognovi enim quid tantis, tamque diuturnis votis expectaveram, inchoandam postridie, aut perendie libellis meis operam, quam quidem, ut ex iis, quæ tum scripsisti, colligo, jam esse inchoatam minime ambigo, sed valde cupio tuis litteris de hoc fieri certior, quas quidem ob id vehementer expecto. Verum mi Leander illud a te etiam atque etiam peto, & quæso, immo etiam, si pateris, obsecro & obtestor, ut illud imprimis caveas, ne ipsi libelli nostri fœdi atque deformes vitio & incuria Calcographi in publicum exeant. Nihil est, quod magis abominer, nihil magis caveri cupiam. Hoc unum si effeceris, quod effecturum te, minime dubitare debeo, nihil te putes velim majus mihi præstare potuisse. Vale.

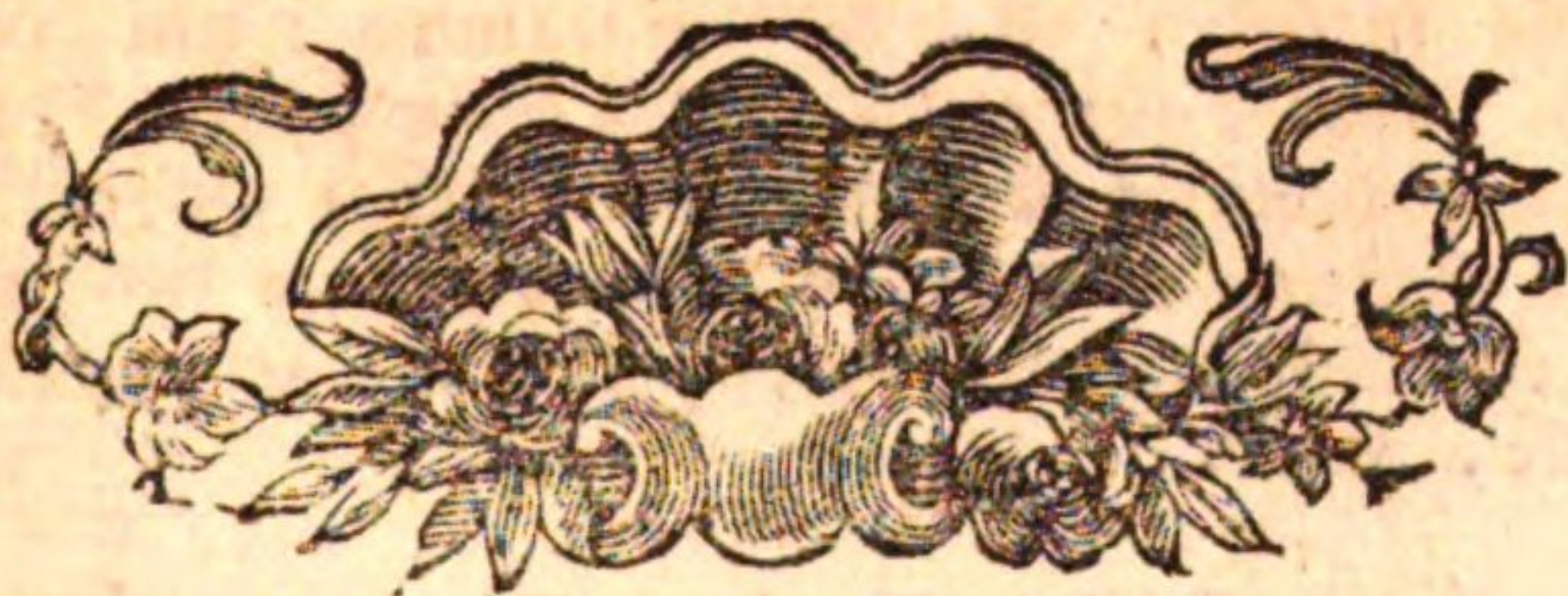


Epistola XXVII.
Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Leandrum de ipsa eadem re rogat.

Litteras tuas nudiustertius accepi breves quidem, gratissimas tamen. Verum ex iis scire non potui, an adhuc inchoata sit nostri opusculi impressio, id, quod vehementer scire cupiebam, quia litteris, quas Idibus Decembris ad me dederas, declaraveras quidem postridie, aut ad summum perendie inchoandam. Id factum adhuc sit, necne, ignoro. Quare mi Leander te etiam atque etiam rogo mihi hoc, vel Chirographo explices, si longior in scribendo esse non poteris. Quod mihi quoque nunc contigit, quia nepos ex fratre istuc meus festinabat qui tibi has reddet, qui ne ad me redeat tuarum litterarum prorsus vacuus, te valde rogo. Phasianini expectatissimas litteras tandem accepi. Peto a te mi Leander, ut Bibliopolam urgeas, meque certiolem facias, an litteras acceperit, quas ad eum proxime dedi, & quæ sit illi tantæ dilationis causa, si nondum forte nostram impressionem inchoaverit. Ad Phasianinum scripturus eram, nisi nimium festinasset Tabellarius. Eum igitur sic meis verbis salutes velim, ut tua diligens salutatio epistolæ nostræ vicem habeat. Vale.



Epistola XXVIII.

Joannes Antonius Flaminus
Leandro Alberto S. D.

A R G U M E N T U M.

Certior factus Leandrum sibi plurimum juvisse grati animi sui sensum exprimit, & opera continuationem implorat.

Incredibilem mihi lætitiā tuā, & nepotis mei attulerunt litteræ, quia non solum mihi declararunt, inchoatam esse nostrorum libellorum impressionem, sed etiam primas illorum paginas elegantissimis typis excusas misistis. Scio, mi Leander, quantum pro me laborem susceperis, atque subieris, & quantum honori meo & famæ studueris, nec unquam tuorum in me officiorum memoriam ulla unquam delebit oblivio; sic quidem, ut quamquam in referenda gratia neutiquam par esse possim, attamen gratum fuisse intelligant etiam posterī, & quæ nunc eduntur scripta, quæque posthac edituri sumus, tum amorem in te meum, tum animi gratitudinem testabuntur. Tu, quod hætenus fecisti, quandiu istic es, & potes, da quæso operam, ut libelli ipsi excudantur quam emendatissimi, & sit in iis diligentissimus Bibliopola. Aliquot mendas, etsi non magnificiendas, quæ sese mihi obtulerunt, ad Achillem nostrum scripsi, ne, si fieri possit, non perseverent, & cautior in reliquis fiat Librarius. Utinam antequam tu abeas, extrema operi nostro manus imposita sit; scio enim, quantum una cum Achille mihi profuturus sis. Misi librum tertium epigrammatum, & ob eam rem nuncium hunc, qui tibi has reddet, ut tuis, ac meis votis fidelius ac celerius fieret satis. Ibi scripta de te sylva est, & epigramma, ubi non certe quantum debui (qui enim id præstare possem?) sed quantum potui, honoris & famæ tuæ, sicuti videre poteris, rationem habui. In qua re si putabis, me tibi aliqua in parte satisfecisse, arbitrabor, operam me ac impensam non perdidisse. Vale.

Libri Decimi Finis.

Epi-

JOANNIS ANTONII FLAMINII

FOROCORNELIENSIS

EPISTOLARUM FAMILIARIUM

LIBER UNDECIMUS.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus
Jo. Baptistæ Pio S. D.

ARGUMENTUM.

*Operis a Pio editi delectus censor studiosis omnibus utile,
& planè aureum ipsum judicat.*



Unquam possem perscribere, quantam ex
tuorum lectione sermonum voluptatem, mi
Pie, cœperim; apparet enim in iis summa
eruditio, grata rerum varietas, & cum in-
credibili jucunditate beata quædam & ad-
mirabilis copia. Quo factum quidem est,
ut tibi me debere hoc etiam nomine pluri-

mum putem, non solum quod amanter ac suaviter ad-
modum præclari operis tui me judicem delegisti, &
si quid esset, quod lectorem posset offendere, castigato-
rem esse voluisti; sed etiam quod in tali opera tibi
præstanda non mediocrem ingenii tui fructum esse,
me assecutum, video. Feci igitur amanter ac fideliter,
quod a me petiisti, ac te maxime velle, intellexi. In

qua

qua re possum vere illud affirmare, nihil me in toto quidem opere deprehendisse, quod jure legentem posset offendere. Quod plane præter eximiam, quam dixi, eruditionem, exactissimam castigationis tuæ diligentiam præclare indicat. Quo sit quidem, ut te hortari, ac rogare non dubitem, ne tam luculenti operis editionem ad communem studiosorum utilitatem ultra differas, quam mea quidem sententia tantam esse, intelligent, ut non facile quidem majorem ex ullo scriptorum genere, quæ a te antea publicata sunt, se capturos existiment. Id autem eo quidem libentius ac citius facere debebis, quod præclarum istud opus, si nulla extent alia ingenii tui monumenta, posse ad tui nominis immortalitatem abunde sufficere, non dubito. Vale, Quarto Idus Januarii MDXXII.

Epistola II.

Joannes Antonius Flaminus
Jo. Baptistæ Pio S. D.

ARGUMENTUM.

*Quid de Timæo Martialis senserit, quidve Lucanus pereon-
tatur.*

NOvi, & expertus sum, quanta sit humanitas & in me benevolentia, mi Pie, tua, nec dubito fore, ut benigne ac libenter mihi respondeas, si quid ad te, quod ad communia pertineat studia, quandoque scripsero; quo quidem epistolarum genere quid doctis amicis esse jucundius queat? Scio tibi non plus quidem otii ab assiduis occupationibus esse, quam mihi. Sed & illud non ignoro, te multæ lectionis virum facile, ac sine longa vestigatione, ut de ceteris quidem, quæ ad tuam, immo & nostram meditationem pertinent, ita etiam de Cosmographia respondere. Placuit igitur per litteras,
ut

ut maturius, & commodius mihi respondere posses, ex te quærere, quomodo tu putes Martialem velle, alibi Euganeum, Aquilejensem alibi Timavum esse amnem, quum ab Aquilejensi agro, uti non ignoras, (a) multum Euganei distent. Martialis versus (b) hi sunt,

Laneus Euganei lupus excipit ora Timavi.

Alibi vero (c)

Et tu Leda felix Aquileja Timavo.

Præterea unde tu credas, tantum errorem manasse, ut Poetæ Patavinum hunc esse fluvium plerique ostenderint, sed nullus id apertius, quam Lucanus in septimo suæ Pharsaliæ libro (d) monstraverit. Qui si vera dixerit, magno & ridiculo admodum errore deceptos esse Cosmographos omnes, quod multo quidem magis ridiculum sit credere, manifestum est. Quid tu igitur de hac re sentias, & quomodo sustentari posse Lucani dictum & ceterorum, qui cum eo sentire videntur, putes, rogo te facias me tuis literis certiore. Erit id mihi vehementer gratum. Vale. XV. Calen. Februarias. MDXXII.

(a) Aquileja Carnorum Metropolis ferme media inter Palmam & Gradum. Euganei Populi Venetiarum, ubi nunc Patavini; Antenor enim iis expulsi, Urbem & populos suos statuit. Lean. in March. Tarv.

(b) Martial. lib. 13. epigr. 89.

(c) Idem lib. 4. epigr. 25.

(d) Lucan. 7. Pharsal. lib. v. 194.



Epistola III.
 Jo. Baptista Pius
 Jo. Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

*Flaminio suggerit qua via, quove modo omnem sibi queat de
 Timavo ambiguitatem adimere.*

H Umanum me vocas, & Pium, si Diis placet, multa, variaque lectionis hominem, Vir humanissime, & polyhistor (a), nec dubitas, quin ad te etiam negotiosus respondere non dubitem. In quo sane non falleris; Pius enim sum, non Hylas, qui proverbio locum dedit (b). De Timavo nihil est, quod ambiguus sis. Lege, quæ Georgius Merula in Calderinum erudite perscripsit apud epigrammatistam (c) libro octavo in expositione illorum versuum;

An tua multifidum numeravit lana Timavum?

Unde nec unguem latum aberro. Quin inter fontes Aquilejæ Galliæ Vibius Sequester (d) Timavum ponit. Idem, cum de fluminibus, de Timavo nec verbum quidem, Merula (e) tamen doctis objectamentis tuis respondet, quibus jure convincis, Timavum prope Euganeos, sive (ut Græci dicunt) Eugeneos fluxisse colles. Accepi ab Opidico litteratore, Timavum huncine hodie Taliamentum dici, quod, quum audiverim, repente subiit, ut Arno contigit (f) & Cyri dementia Gyndi (g) manufacta fossa detortum aliò fluminis hujus cursum, & ab Patavino decisum alveo: quæ res naturalem fluminis decursum impediens dedit eruditis professoribus, Flavio videlicet & Merulæ ansam opinionis ancipitis, Ancipitis dixi? quinimo diversæ prorsus (h). Hæc tamen utcumque materies digna est facultate tua singulari, ut qui stipendia in his locis fecisti. Nec te moveat miraculum mutati cursus; quid enim fluminibus familiarius? Padus, ut de reliquis taceam, olim Budrium alluit (i). Non te latet, Meduacum cognomine Brintam, excavato lecto hu-
 ma-

mano opere, longe secus, quam prius in Adriam exonerari (k). Vale.

- (a) *Polyhistor* idem ac *multiscius*, quo nomine appellatus fuit Appion, teste Gellio lib. 5. c. 14.
- (b) *Hylas proverbio locum dedit*. Cum enim Hylas inter Argonautas formosus a Nymphis in Mylia fonte raptus fuisset, Polyphemus ad hunc vestigandum missus ingenti vociferatione Hylam inclamans nihil profecit. Quo respexit Virgil. Ecl. 6. v. 44.
Ut litus Hyla Hyla omne sonaret.
 Pius itaq. Hylam se esse, jure negat, nam promptus ad interrogata respondit.
- (c) Georgius Merula apud Epigrammatistam, nempe Martialem lib. 3. epigr. 28.
- (d) Vibius Sequester auctor vetustus in suo dictionario geographico.
- (e) Merula loco rel.
- (f) Innuere hic vult factum Herculis Ægyptii, qui in alveum Arni paludes & stagna omnia, quæ circa Fesulas erant, redegit. De qua re legendus Leander in Thutcia.
- (g) Hic indigitat facinus Cyri Persarum Regis, qui Gyndem amnem in centum sexaginta alveos stulto ultionis genere disperfit. Senec. lib. 3. de ira c. 21. Hinc Tibullus lib. 4. carm. 1. cecinit,
Profluit aut rapidus Cyri dementia Gyndes.
- (h) Flavius Blondus in Marchia Tarvitina existimat, Timavum eum esse fluvium, qui nunc Brenta dicitur. Quod improbat Merula loco laud. sentiens, Timavum per Aquilejensem agrum labi, & mersum post 20. millia passuum influere in mare pluribus ostiis, quæ accolæ Tergestini sinus fonticulos dicunt.
- (i) Diversum ab eo, quem nunc habet, fuisse veterem Padi alveum, fuisse Leander ostendit in Roman. Transpad. Butrium, cujus hic Pius meminit, est Castellum Ravennæ, de quo Strabo de Sit. orb. lib. 5.
- (k) Amnis Meduaci fluxus ad officinam Leuca conseptus nunc est, ne recto cursu per stagna ut prius ferretur. Leand. in March. Tarvis.



Epistola IV.

Joannes Antonius Flaminus

Jo. Baptistæ Pio S. D.

DE TIMAVO MATERIA EST HUIUS EPISTOLÆ.

A R G U M E N T U M.

Merula de Timavo judicium, & litteratoris cujusdam dictum non probat. Sententiam suam dicit. Lucani locum illustratum a Pio cupit. Quomodo exponendi sint obscuri quidam Martialis versiculi, se reperisse putat.

Non est mihi res nova mi Pie, aut recenter perspecta singularis humanitas & benevolentia in me tua, cui me quidem ita respondere arbitror, ut in te amando nemini cedam. Sed ne videatur illa modo inter nos conciliata, vel aliquo testimonio & asseveratione egere, omittam mentionem minime necessariam, & ad Timavum revertar. Video quam docte de hoc fluvio disserueris, nec non quam caute in re admodum ambigua, & certe difficili egeris. Ambiguam, & difficilem dixi, quia, licet de hoc amne Cosmographi quidem ita scripserint, ut, si illis credimus, dubitare nequaquam debeamus, ubi Timavus sit; attamen, quum in Poetas postmodum incidimus, rem paullo ante claram & apertam tantis involutam & circumseptam tenebris offendimus, ut neque ad illam patere videatur accessus, neque quomodo solvi, & explicari possit, facile appareat. Volo tamen, nisi forte molestus ac onerosus tibi nimium sit Flaminus tuus, ut communi studio & opera huic obscuritati, si fieri possit, lucem aliquam demus, nec te adiutore, difficillimum fore, puto. Verum interim ad tuam epistolam venio. Putas omnem hujusce rei errorem mihi & ambiguitatem posse tolli, si Merulam adversus Domitium legerim, ubi Partheniam togam (*) poetæ Martialis interpretatur. Legeram ego jampridem locum illum, immo & audieram differentem olim Venetiis de hac re Merulam, cujus non paucos menses auditor fui: legi tamen
ite-

iterum, sed mihi (vere dicam) non satisfacit, neque quicquam novi attulit, quum Patriam Timavi non aliam monstret, quam apud Geographos omnes semper legerim. Vellem mihi declarasset, quomodo idem Poeta alibi (sicut ad te scripsi) modo Patavinum, modo Aquilejensem (b), non diversis quidem temporibus, sed ætate sua Timavum ostendat: in qua tamen re quid ego sentiam, postmodum dicam. Nam quod ab Opidico te litteratore accepisse, ais, probandum non puto, quia quod Taliamentum, corrupto duarum litterarum mutatione vocabulo, accolæ nunc dicunt, est quidem non Timavus, sed Tiliaventum veteri appellatione, ac in iisdem locis, in quibus fluere illud Plinius in tertio naturalis historiæ (c) scribit, ut esse Timavus minime possit. Familiarem esse fluminibus mutationem cursus, recte dicis, quam quidem minus miram facit multis ex locis maris recessus, ut in Ravenna (d); sed multo clarius, ut alia quoque memorem loca, in Opitergio (e) apparet, quæ Civitas Altino (f) propinqua olim maritima fuit (g), ut quæ classem bello civili, quod inter Pompejum & Cæsarem gestum est, miserit; et manifesta quidem adhuc extant signa cum alia, tum marmorei gradus, quibus naves annulis ferreis alligabantur; Nunc tamen a mari plus triginta millibus passuum distat. Sed etsi flumina quidem sæpenumero cursum mutant, origo tamen eadem manet. Cum ergo ex Tergestinis montibus Timavus oriatur, quomodo in agrum Patavinum labi spatio temporis quiverit, certe non video, qui ab Aquilejensi, per quem fluere illum Cosmographi omnes tradunt, plus centum millibus passuum distat. Sed & hoc nullo modo fieri potuisse tu quoque diceres, si regionis illius situm videres; oportuisset enim & Natisonem, (b), & Tiliaventum majus (i) & minus (k) (nam duo sunt) & alia quædam opposita, quæ tendentibus Aquilejam se se offerunt, flumina, & cum iis Lipientiam (l) magnum & navigabile flumen interfecari. Strabonis (m) præterea ac Plinii (n) ætas ab ætate Lucani Poetæ (o) parvo (sicuti nosti) temporis spatio disjungitur, ut veri non fiat simile tantam cursus fluminis huius mutationem, si alia etiam non obstant, fieri potuisse, ut Aquilejensem dicant, ille Patavinum in septimo Pharsaliæ multo manifestius, quam ceteri Poetæ, ostendat. Lucani versus (p) hi sunt:

*Euganeo, si vera fides memorantibus, augur
Colle sedens, Aponus terris ubi fumiger oxit,
Atque Antenorei dispergitur unda Timavi.*

Vide quæso quam aperte in agro esse Patavino Timavum Lucanus dicat, quum per ea illum fluere loca scribit, in quibus est Aponus (q), qui quidem vicus aquarum miraculo & fama calidarum insignis non plus septem, aut octo millibus passuum Patavio distat. Nullus est certe, Scriptor, qui me jure quidem magis ancipitem & anxium in hujus indagatione rei faciat; nam Blondi (r) Forolivienſis diligentis alioquin historici jampridem explosus est error. Stupeo autem, quum video Poetam illustrem, & qui situs locorum pene innumerabilium suo poemate, complexus est, neque Cordubæ, sed Romæ, tam contraria Cosmographis de hoc amne cecinisse. Hoc erat, quod alta & doctissima indagatione tua explicari mihi cupiebam, & multo nunc magis cupio, quia mihi crevit ex mora desiderium, & scio, te posse, nam velle te, dubitare minime debeo. Estque (ni fallor) res digna eruditione, tua singulari ac vestigatione, quam ut libenter suscipias, movere te maxime debet dignus hic vindice nodus, & tot simul eruditorum irritus adhuc (ut mihi videtur) labor, qui tentatam diu rem indiscussam, atque adeo in medio positam reliquere. Nam quod ad Martialis versus, quorum proximis litteris mentionem feci, attinet, puto me invenisse, quomodo exponi debeant, ut non inter se contraria, sed eadem sint, quæ in iis de Timavo ille scribit, qui non Patavinum, sed Venetum poetico more dicat, quamvis Euganeum de prisco regionis ejusce nomine vocet. Ratio autem, qua moveor, est, quia in eadem regione, in qua prius Euganei fuere, esse postea illorum victores Veneti cœpere. Venetiæ autem esse terminum Aquilejam, per cujus agrum Timavus labitur, nemo vel mediocriter doctus ignorat. Sit ergo apud Martialem Timavi non Patavini, sed Veneti, in qua quidem sententia magis confirmabor, si te illam probare, tuæ mihi litteræ declarabunt. Sed amabo communi opera rem hanc suscipiamus, quantum fieri possit, studio nostro & industria discutiendam, & sua certe laude non carituram. Tu vide; ego quoque diligenter vestigabo, quomodo factum sit, ut Poetæ nostri, sed imprimis Lucanus, qui

me magis, quam ceteri, movet, tam manifeste adeo contraria cosmographis omnibus scripserit. Et certe materia est tuo studio, & indignatione dignissima: Vale. Quarto Calen. Januar. MDXXII.

[a] Ubi Parthenianam Poetae Martialis togam interpretatur, nempe lib. 8. Epigr. 28.

[b] Martialis lib. 3. Ep. 89. Timavum Patavinum dicit, & lib. 4. epigr. 25. Aquilejensem.

[c] Plin. 3. nat. hist. c. 18.

[d] Ravenna nunc tribus milliaribus ab ora recedit. Nov. Lex. geogr.

[e] Opitergium Oppidum Venetorum in Marchia Tarvisina ad amnem Monteganum, de quo Plin. lib. 3 c. 19.

[f] Altinum olim florentissima Urbs sub Archiepiscopatu Aquilejensi, cujus lana in pretio erat. Quamobrem Martialis lib. 14. epigr. 155. cecinit:

Nobilis Altinum tertia laudat ovis.

[g] Opitergium olim mari propinquum fuisse, scribit Leander. in Marchia Tarvisina. Hinc Cæsar in Comment. rel. a Lean. dixit, Opiterginos sibi necem suis in navibus inferre maluisse, quam in Pompeii potestatem venire.

[h] Natiso fluvius Carnorum, qui Forum Julii rigat. De quo Strabo lib. 5.

[i] Tiliaventum majus fl. Carnorum, qui ex Alpibus Julis oritur, & in mare Adriaticum inter Concordiam & Aquilejam influit.

[k] Tiliaventum minus fl. quoque Carnorum brevis decursus, qui in mare apud Maranum Oppidum, & Tilaventum majus labitur. Utriusque meminit Plin. lib. 3. c. 18.

[l] Liguentia flumen, quod Marchiam Tarvisinam a Foro-Julii dividit. De quo Plin. ubi supra.

[m] Strabo Augusti ac Tiberii temporibus Romæ clarebat. Vos. de Hist. Græcis lib. 2. c. 6.

[n] Plinius Civis Veronensis, Vespasiano, cujus etiam negotia gerebat, imperante, floruit. Hieron. in Chron. Plin. Junior lib. 6. ep. 16.

[o] Lucanus, gerente Republicam Nerone, vivebat. Ex Vita ejus.

[p] Lucani Versus 192. t. 7. Pharsaliæ lib.

[q] Aponus, ubi T. Livius Historicus ortus traditur. Volater. Geograph. lib. 4. in ven. reg.

[r] Blondus Foroliviensis in March. Tarvis. erravit sentiens, Brentam esse Timavum. Quare reprobat a Merula, ut paullo superius dictum est.



Epistola V.

Jo. Baptista Pius
Flaminio suo S. D.

A R G U M E N T U M.

Flaminii expositionem probat. Lucanum illustrat, pravisamque Amici responsionem pracidit.

E Leganti ac felicissimæ epistolæ tuæ merum Isocratis myrothecium redolenti (a) respondebo Plautinum illud (b) :

Huic rei tu caput, ego pes fui.

Me suspensum habebant Epigrammatistæ (c) versus, quos tu Plutonis, ut ajunt, indutus galeam (d) ita confecisti, ut non melius in arēna strutosos Commodus Incommodus (e). Unum tu Lucanum luce egere putas, idque versum illum (f)

Atque Antencrei dispergitur unda Timavi.

Quem ego facillimum puto, & explicatu pronum. Non te preterit, ut litterarum Aristarchum, Poëtis esse in more positum, ut quum aliquid correptius & strictius dixerint pro materiæ, de qua agitur, scopo, statim complexu generali, nedum parallelum, sed & clima describere, juxta illud Maronianum (g)

Et septemgemini turbant trepida ostia Nili.

Nec enim innuit solos accolæ ostiorum timuisse, sed totam simul Ægyptum. Succinit Horatius (h)

Et qua septemg. c. aquora Nilus.

Itidem Bilbilitanus vates (i)

Venit cultor Rhodopejus hamo.

Dixit anguste prius locutus, sed totam regionem intelligens. Perinde Cordubensis (k) ardens, ac arduus se prius adstringens ad colles Euganeos, mox totum tractum illum Carnorum sub eodem segmento collocatorum amplectitur, populis iis collimitalibus, ut utar verbo Liviano (l), confusis, tanquam pars illa tractus Aquilejensis & Patavini planior sub eadem cœli plaga sita sit, ut si dixerim flumen esse Bononiæ, qua Padus labitur, & Padum esse fluvium, ubi Ferraria

muris albertibus candicat, qua Adria crispantes, ut inquit ille, fluctus concit (m); est enim doctrina naturalis, minus cognitum, ut Aponum (n) Romæ uni, vel alteri notum, pervicinam regionem Apono celebrem ostendere; regiones enim per flumina præsertim cantatissima celeberrimaque indicari solent, ut Flaccus (o),

Jam Rex ego divitis Hebri.

Id etiam per fontes, vel Papinio (p) teste sic:

Dumque uter angusta squallentia jugera Dirces

Verteret:

Fit per montes. Flaccus idem primo Arg. (q)

Ille Othryn, & hamum,

Atque imum felix versabat vomere Olympum.

Timavum (r) Dirce (s) non esse ignotiorem certe neuti-
quam quis neget. Et quod ad rem facit, in nostro
codice emendatissimo non legitur atque, sed

Quaque Antenores disperditur unda Timavi:

nec frustra scriptum disperditur, quum Timavum absor-
beri terræ hiatu censeat, mox inde erumpere, ut Poeta
multiscius obiter illud miraculum describere voluerit,
neque Antenoreum Patavinum interpretor, sed Aquile-
jensem propter illud Maronis (t),

Antenor potuit.

Cetera nosti. Scio, te statim responsurum Antenoreum
quidem dici posse Timavum ab eadem regione, si Ti-
mavus esset in Venetia, sed Venetiam non illatenus
excurrere, nec Antenoreum posse dici Timavum, quod
Patria Timavi peculiaris esset ab Antenore victa,
quoniam fers, ac jure tuo prætendis, victos a victo-
ribus denominari, sed ut ὁσπερὶ πρότερον ὀμνήσαντες respon-
deam, crediderim, gentes illas, unde Timavus profluit,
victas quidem ab Antenore, mox illarum pertæsum ad
meliores migrasse, ut Æneæ sæpe contigit (u), quamvis
oracula Deorum prætenderit. Qui enim fieri potuit, ut
Teucer homo, & is armatus sine victoria, ac oppressione
populorum, in quibus alii erant Dei, alia quoque Reli-
gio, alia pene facies sine jugo, ac occurrentium strage
populorum transire potuerit? Quod Servius (x) affirmat.
Non Liburniam, non Illyricum, sed Venetiam tenuisse
Antenorem, non repugnat his nostris. Nec nos inficias
imus, relictas esse priores sedes ab Antenore meliorem

fera-

feracioremque locum petente, ut *superare* verbum Maron-
nianum (y), pro eo, quod est vincere, vel domare possit
exponi. Certo quidem certius, & vero verius. Novi, mul-
tos scripsisse Venetiam limites angustiores habere, quales
posuisti in tuis; sed & Pontificum Topographia (z) latior
est in hac parte. Audi quoque Catonem in originibus (aa)
Venetia, inquit Cato, *est omnis ora circa sinum maris*
post Istriam usque Ostia Padis. Et quemadmodum recte col-
ligis Euganeum Timavum apud urbanissimum Poetam (bb)
esse Venetum, non Patavinum, ego perinde Catonem se-
cutus intelligam Antenoreum Timavum apud Lucanum
esse Venetum, non Patavinum, & una eademque fide-
lia, hoc est, coloribus tuis, duos parietes dealbabi-
mus (cc). Si meliora tenes vir omnium cultissime candi-
dus imparti, si non, his utere mecum. In multis multa
tibi cedo, in hoc tractu, ubi mihi conto, & perpendicu-
lo in movenda, & agenda cymba fuit, omnia. Verbum
non amplius addam. Vale.

(a) Epistolæ tuæ merum Isocratis myrothecium redolenti i. e. pigmentis oratoriis
refertæ. Cic. lib. 2. Att. ep. 1.

(b) Dictum Plauti in *Asin.* act. 3. sc. 3. v. 140.

(c) Martial. lib. 4. epigr. 25. & lib. 13. epigr. 89.

(d) *Plutonis indutus galeam*, i. e. in rerum abditarum cognitione versatus.
Namque Ægyptii ut ostenderent occultum aliquid, Plutonem pin-
gebant galeatum. Pier. lib. 42. c. de galea.

(e) Memorat facinus L. Aurelii Commodi, omnibus incommodi, ut Lam-
pridius loquitur, qui eos omnes, qui morbo aut alia de causa pe-
dibus carebant, sagittis in arena conficere solebat. Dio in Com-
modo apud Græc. in suppl. tom. 2.

[f] Lucan. 7. *Pharsal.* lib. v. 194.

[g] Virgil. 6. *Æn.* v. 800.

(h) Erratum. Non enim Horatius, sed Catullus c. 11. v. 7. *ecce nitit*
Sive qua septemgeminus colorat aquora Nilus.

(i) *Bilbilitanus vates*, nempe Martialis sic dictus a Bilbili Hispaniæ Tarraco-
nensis urbe, in qua natus dicitur lib. *spectac.* epigr. 3. ad Cæsar.

(k) *Cordubensis*, i. e. Lucanus loco rel. dictus Cordubensis a Patria.

(l) Nullibi hac dictione *Collimtrialis* Livius utitur. Quam forte Pius sumpsit
a Solino c. 49. *limitum conjunctionem uno verbo appellante Col-*
limitium.

(m) *Adria* adeo fluctibus agitatur, ut proverbio locum dederit, *Adria ira-*
cundior. Quo respexit Horat. *carm.* lib. 3. ode 9.

Et improbo iracundior Adria.

(n) Aponus vicus cum fonte, & balneis in agro Patavino.

(o) Valer. Flaccus lib. 4. *Argonaut.* v. 465.

(p) Papin. Stat. *Thebaid.* lib. 1. v. 152.

(q) Valer. Flac. lib. 1. *Argonaut.* v. 24.

(r) *Ti-*

- (r) *Timavus*; de quo superius, fluvius maximus Carnorum, sed brevissimi decursus. Vid. Plin. lib. 3. c. 18.
 (s) *Dirce* fons non procul a Thebis, qui in Ismenium fluvium labitur.
 (t) Virg. Mar. Æn. lib. 1. v. 244.
 (u) *Ut Ænea sæpe contigit*, qui Carthaginem, Thraciam, Italiam, aliasque regiones profectus est. Consulas Virg. 1. & 3. Æneid. lib.
 (x) Servius Grammar. a Macrobi. 1. & 6. Saturnal. lib. sæpe laudatus.
 (y) *Superare verbum Maronianum*. Loquitur de verbo posito in eo Virg. versu 244. 1. Æneid.
Antenor potuit fontem superare Timavi
 (z) *Topographia*. 1. sermo de loco.
 (aa) Cat. in orig. c. 13.
 (bb) Urbanis. Poetam, sc. Mart. lib. 13. ep. 29.
 (cc) Una eademque fidelia duos parietes dealbare, proverbium est dictum de iis, qui una eademque opera res duas faciunt. Cur. Clc. lib. 7. famil. ep. 29.

Epistola VI.
 Joannes Antonius Flaminus
 Pio suo S. D.

ARGUMENTUM.

Pio diligenti per se referre significat, eique epistolam ad Grimanum Cardinalem datam legendam, & si opus fuerit, castigandam mittit.

Scio quam bene de me sentias, & loquaris, cujus re testes apud me non paucos habes; sed iidem illi de meis sermonibus, quos de te frequenter habeo, in eam sententiam (ni fallor) veniunt, ut minime dubitent, nemini me in te amando cedere, aut de quoquam libentius loqui. Id autem ut faciam (omitto, quod me quidem potest excellens, qua inter raros enites, doctrina tua satis impellere) cogit me singularis humanitas ac benevolentia in me tua; quæ res facit, ut & præcipuo te amore prosequar, & operam abs te poscere quandoque non dubitem, quod quemadmodum in Timavo proxime ita nunc in re (sicut opinor) multo nobiliore ac jucundio-

diores, & quæ tibi plus voluptatis, quam laboris allatura sit, faciam. Tibi enim epistolam misi, quam ad Amplissimum Patrem S. Marci Cardinalem scripsi, quæ recentem præsentis Imperatoris coronationem continet, materiam quidem scribenti (uti videbis) certe difficilem, ac laboriosam, sed legenti (nisi me iudicium fallit) optabilem atque jucundam. Quam ut ad te mitterem duplex me causa impulit; quarum altera fuit, ut non mediocrem tibi (quemadmodum speravi) lectione tali voluptatem afferrem; altera, ut operam eodem tempore tuam exigere, ut si quid esset, quod te inter legendum offenderet, observares, ac de eo me postmodum certiores faceres: neque enim mihi tantum arrogo, quantum tu fortasse tribuis, ut me nusquam in dicendo posse labi putem. Nosti veterem scribentium morem, & summos ingenio ac eloquentia viros non esse dedignatos scripta sua doctorum hominum iudicio & castigationi subicere, multo quidem satius esse arbitratos, si qua inessent vitia, paucis, quam omnibus, & domi, quam in foro nota fieri. Sed non ero longior. Ubi tu totam legeris, tam fideliter (ut consuevisti) quam amice iudicabis. Vale.

Epistola VI.

Joannes Antonius Flaminius
Romulo Amaseo (a) S.D.

ARGUMENTUM.

Taciturnitatis suæ recensitis causis veterem in scribendo consuetudinem resumere ratus litteris Amaseum extimulat.

SCio infirmam esse amicitiam, quæ litterarum adjumento eget, & quæ, cessantibus illis, remittitur, utque uti flos brevis languet, ac viribus deficit; at illud quoque non ignoro, eandem officio litterarum plurimum

mum juvari, atque, uti solent prata irrigua jugi humore, sic illam tali re, nescio quo pacto, melius quasi virescere. Quorsum hæc? inquis. Ut diuturnum silentium tuum prior officio rumpam. At inquires, Mihi tu silentium objicis? tu ne *θωρηκτής* εἰ *ἐπιτιμητής* tanquam non sis ejusdem criminis reus. Sum equidem, sed longe (ut puto) impar, nam si forte res hæc in quæstionem ac iudicium veniat, plures ego calculos merebor. Nec me tamen absolvo, ut qui prorsus culpa vacem, quam tamen (ni fallor) præsens officium, quo te prævenio, fortasse diluerit. Possim, nisi acerbicatem obducti vulneris reformidem, tibi ostendere, me justissimas habuisse taciturnitatis hujusce causas post jacturam gravem rei familiaris, & longos errores triplici obrutus clade strenuissimi fratris, (b) qui te amabat, & magnificiebat, & nepotis ex fratre acerrimi juvenis, (c) & ne tot miseriis, & calamitatibus meis cumulus deesset sanctissimæ conjugis (d) atque rarissimæ. Vides me diuturni silentii defensorem habere fortunam, cujus, ut misera, ita quidem justa purgatio est. Lugens ergo, fateor, officia læta non obii, sed me cohibebo, ne tuum animum meæ res adversæ contrahant; neque enim sensu doloris carere potest verus amor, quem erga me tibi quidem inesse, & præteriti temporis me admonet experientia, & non esse loco motum egregii mores tui & summa probitas, ut credam, faciunt; scio enim, te amicum esse in paucorum electione numerandum; quia tamen despuere jam coepi quicquid adversi in me fortuna molita est, & institutum in amicos meum & veterem in scribendo consuetudinem resumendam existimaui, venit in mentem, ut facerem prius, & id quidem sæpius volui, sed nescio quo pacto æger animus desiderium curis habet comitem, & breves sunt nimium acerbi doloris induciæ. Tandem me collegi, & factus compos animi, quod abs te vehementer expectaveram, exhibendum mihi, arbitratus sum, ut te officii admonerem, & tanquam ex longo somno excitarem. Ne igitur veterno corripi videatur amicitia, immo familiaritas & necessitudo nostra, quod ego nunc facio, tu solita cura subsequi debebis ac diligentia. Quod nisi mox feceris, ego tamen non desinam gravatæ fronti foenus injungere, ut si gratia non possim, perseverantia litteras extorqueam. Vale.

(a) Ro-

(a) Romulus Amaseus Utinensis Gregorii filius e Bononia oriundus, ubi mira Discipulorum frequentia litteras humaniores edocuit, & a secretis Senatui fuit, Leander in For. Jul.

(b) Strenuissimi Fratris Alexandri.

(c) Et Nepotis acerrimi Juvenis Sebastiani Flaminii.

(d) Sanctissima Conjugis Veturiae,

Epistola VIII.

Joannes Antonius Flaminus
Romulo Amaseo S. D.

ARGUMENTUM.

Frustra expectatis Amasei litteris scripta geminat, eumque officii admonet.

Puto constantis esse amicitiae, etiam cessantibus amicorum officiis, amicitiae officia non deserere. Quae res effecit, ut frustra expectatis a me litteris tuis, non gravate scripta duplicaverim, haud veritus, ne fastidium crearet sermo geminatus. Sed aut ego fallor, aut certe oblitus es mei, aut optata nostra non curas, quae ne latere possent, proximis abunde litteris caveram, quibus quod nondum responderis, si ea non sunt in causa, quae ut suspicer, tua taciturnitas facit, tuum erit tantum purgare moram, atque Flaminium, qui te plus oculis amat suis, non putare tuis indignum litteris: est enim inhumani procul dubio ingenii, cum possis occurrere, suspensa diutius habere amicorum desideria. Quod si forte adhuc reticueris, atque Ulysssem (a) imitatus aures obstruxeris, ego tamen ab officio non recedam, & quod proximis interminatus sum litteris, constanti officio te non desinam obtundere. Sed velim memineris, amicitiam, uti Symmacho (b) placet, de mutuis constare officiis, & eam esse rerum naturam, ut officiorum diligentia fructu vicissitudinis incalescat. Scito tamen, prope esse, ut referri mihi

mihi litterarum gratiam putem, si sciam, quæ scribam
tibi non afferre fastidium. Vale. Nonis Aprilis MDXIII

(a) *Ulysses imitatus*, qui sociorum aures obstruxit, atque inunxit, ne a Si-
renibus dulcedine cantus caperentur. Homer. *Odyss.* lib. 12.

(b) *Symmach.* ep. lib. 7. ep. 52.

Epistola IX.

Romulus Amaseus

Joanni Antonio Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

*Flaminio post varia rerum discrimina Forocornelium appulsa
feliciores auspiciatur dies. Suam in eum benevolentiam
ratam habet. Ejusdem epigrammata probat.*

E Pistolio tuo laconica concinnitudine perconditissimo
ut nil exoptatius, ita nec quicquam potuit obveni-
re suavius, quum ob eam exquisitissimam gravita-
tem, qua majorem in modum vires nostræ demultæ sunt;
tum quia te sospitem, omniumque & maris & telluris
discriminum expertem in Forocornelii repeditasse, per-
cepi, ex quo te evolasse abhinc mensem, aut eo plus,
ex urbanissimis Urbani (a) nostri litteris innotuerat. Fau-
sta itaque alite, augustissimoque omine patrios reviseris
penates, quibus ita velim fruire, ut elapsæ calamitatis
solicitude ex mente tua prorsum oblitteretur. Mitior enim
& tibi, doctissime Flamini, præpotens aliquando illa ar-
ridebit hora, cujus afflatu, & reflatu omnia regi vi-
dentur, nec semper, ut antehac, novercabitur. (b)

*Nam modo lata venit, vultus modo sumit acerbos,
Et solum est constans in levitate sua.*

Te

Tu modo omnem propelle angorem, nubilumque exhilara
animum, nam & tibi, crede mihi, tempora veris erunt,
nec temporis atrocitatem perhorrescas. Desæviat enim us-
que licet, inoffensus ejus elaberis minas, & tui persimilem,

Si totus collabatur orbis, impavidum ferient ruina (c).

Quod autem ad arctissimum amicitiae nostrae vinculum at-
tinet, tibi persuadeto, neminem hoc tempore vivere, cui
magis sim addictus, quemve majori prosequar veneratio-
ne. Nec est, quod mihi ad id ulla impingas calcaria;
nulla enim observantiae erga te meae potest fieri accumu-
latur accessio. Nam per Deum atque hominum fidem
quis ferventer amantem medullitus non redamet, quisve
eum praeter ceteris non egregie colat, quem Atticae, ac Au-
soniae Campenae delicias suas appellitent? Ne igitur verear-
e, ut amor meus labefactetur, quum is me tibi adaman-
tina annexerit compede. Emunctissima epigrammata tua
compluseuli, & iidem emeritissimi perlegent; rarissima
enim eorum expolitio rhonchos omnes Rhinocerotum u-
nius facit assis (d). Nec ea tantum a nobis probantur;
merum enim judicium nostrum procul dubio floccifacien-
dum esset, sed qui nasutius in iis cuncta ad libellam ri-
matus est, omnifariam eruditissimus Parthenius noster ex-
coctissima putat, & quae in cujusque docti manus possint
intrepide prodire. Nec injuria; in iis enim est mellitus
lepos, impromiscuus nitor, floridissimae undecumque sca-
tent sententiae (absitque verbo adulationis fucus; non e-
nim is sum, qui illa plausoria ob oculos jacta fuligine a
te eam gratiam, quam dudum ex benignitate tua sum as-
secutus, studeam aucupari) nihil est, quod non pumica-
tam arundinem, & demorsos sapiat ungues (e). Sed praeter
ceteris illa mihi falsissima alludit argutia (f)

Julius est, ne quis putet haec miranda; rebellis

Hoc Duce vincatur Gallia, Caesar erit.

eum non minus luculenta, quam exoptabilis sit. At per-
hercle quam scita, quamque veridica illa quoque, (g)

Majorque ruina paratur

Spektante hoc Latio, non prohibente tamen

Sed & propemodum enigmatici illi versus vulgatori con-
scripti idiomate relegi merentur. Nam ut alia, quae in
iis micantissime effulgent, omittam, quam illud bone Deus
venuste, atque ethice dictum est de ἀφώροις Regulis, qui
sine

sine potentiorum dynastia penitus impotes sunt, oderunt superi? Quis est neglecta Minerva, suam quoque sibi asserit approbationem. Quod excubitricem alitem nil deplumare curantes Italos stomachatur.

Namque perit morbum qui fovet ipse suum.

Sed si omnia, quantum perplacent, velim commendare, eo fortasse viderer obputrescere vitio, a quo paullo antea me obalienissimum dixi. Sed his involutis, dabimus sedulam operam, ne lucubrationes tuæ delitescant, sed diverso explorentur judicio, ut tua fama & hic Bononiæ, quemadmodum alibi, per ora virorum incipiat volitare, quæ & in dies magis adaugebitur, si tu ipse tuæ non invideris gloriæ. Vale, meque inter oculos tuos numera. MDXXII. Calen. Augusti.

(a) Urbani Bellunenſis Ord. Min.

(b) Ovid. Trist. 5. Eleg. 8. 1. 17.

(c) Exemplar est in Horatio carm. lib. 3, ode 3. v. 8. inquit,

Si fractus illabatur orbis,

Impavidum ferient ruinae.

(d) Rhoncos omnes Rhinocerotum unius facit assis, Videl. graviores censuras eorum, qui subſannant aliena, nihili facit. Legendus Domitius in Martialem lib. 1. epigr. 4., ubi verſus illos exponit

Majores nuſquam rhonchi, juvenesque ſeneſque

Et pueri naſum rhinocerotis habent

Qui nempe aliena contemnentes producunt mentum in tantam longitudinem, ac ſi eſſet cornu rhinocerotis.

(e) Nihil eſt, quod non pumicatam arundinem, & demorſos ſapiat unguis. i. quod comptum & expolitum non ſit, atque diligenti animo cogitatum. Quem loquendi modum ſumpſit a Perſio ſat. 1. v. 106. inquit,

Nec pluteum cadit, nec demorſos ſapit unguis.

(f) Hoſce verſus videre poteris apud Flam. epigr. lib. 1. epig. 28.

(g) Ibid. epigr. 31.

Cetera, quæ Romulus in hac epiſtola laudat, ſunt, ut opinor, inedita.



Epistola X.

Romulus Amaseus

Joanni Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

Flaminii doctrina atque comitate pellectus quid præstet amicitia, se sentire declarat. Sui diuturnitatem silentii singulari officio purgat.

QUum apud Mærcurium Trismegistum (a) aliquando legissem, ex morum & studiorum similitudine inter bonos adamantinam quamdam excudi compedem, quæ ita inter se animos conglutinet, ut iis nihil copulatus, nilve indissolubilius haberi posset; quin immo ex tanta mentis conjunctione nasci, ut unus, & idem animus in diversis corporibus esse videretur; cumque eidem sententiæ & longe postea Philosophorum radiantissimum jubar Pythagoram adstipulatum comperirem, rei obstupescens miraculo, tanquam Gorgoneo inspecto capite, (b) lapidescebam, ceterisque repudiatis curis, ad id unum intellectus aciem intendebam. Ex quo adurentissima sollicitudine urgebar, quod hujusce metamorphoseos, quantam nec unquam Circæa (c), aut Colchica pharmaca effecisse dicuntur, nequirem ortum deprehendere; cumque nunquid & itidem ceteri, qui hos longo temporis intervallo subsecuti sunt, astruerent, sedula pervestigarem indagine, quanto magis id disquirebam, enucleatius erat colligere, eminentissimos quosque in hoc communis sententiæ extitisse. Audiebam enim Aristotelem (ut alios omitteram) in Ethnicis (d) præcipientem, oportere amicum ita erga alterum amicum esse affectum, ut erga se ipsum, quum amicus alter ipse sit; paulloque infra subdentem, Sic se (e) sincerus amicus ad amicum habebit, ut tibia ad genu. Præterea, attestante Diogene Laertio (f), quum quidam ab eo, quidnam esset amicus, sciscitaretur, respondit δύο σόματα ἑνὴ δὲ ψία. Ausoniæ quoque linguæ perennis fons (g) in Lælio, quum summis præconiis amicitiam evexerit, demum amicum alterum eundem esse,

de-

definit. Quos fortasse Venusinus Poeta (b) secutus Virgilium suæ animæ dimidium appellavit. Hieronymus quoque nostræ fidei columen in Michea (i) amicum vult, eandem esse animam. Quid multis moror? tot obrutus auctoritatibus sepiculæ ingenii mei detestatus hebetudinem, rem indiscussam reliqui, ut qui nequirem, quid sibi, aut alter idem, aut eadem anima vellet dispicere. Sed vide quæso, quid multa secum vehat dies. Cum primum mihi sis notus, confestim ex hyblæomelle (k) suavioribus confabulationibus tuis, quantum iudicii permittebat paucitas, qualis esses vir perspexi. Tunc e vestigio novus quidam ardor, qualem forte divus Plato in Phædro explicat, per præcordia irrepsit, tunc animus mihi augeri visus est. Sed cur non potius congeminari? quinimmo & sibi alterum adjugare, ut paullo post ex mira quadam commixtione unus, & idem videretur; tum primum quid esset τῶν θυμῶν συζυγία & sensi, & didici. Namque ex ineffabilissima comitate tua, & rarissima morum probitate, gravissimæque doctrinæ excellentia, necnon innumeris virtutibus, quæ in te coruscantissime effulgent, pèllectus ita tuo nostrum concatenavi animum, ut inde eum nullus superveniens casus possit divellere, & quum a te sevocarer, visum sit meliusculam cordis particulam Forocornelii reliquisse. At dices εἰδὲν ἐμὴν Λεύδα Ρῶμυλε; namque errorem tuum hoc prætexis velo: Sed si ita est, ut garris, eum potius, cum crebras discedens pollicitus fueris, laceffi quam eum, quem tibi unanimem asseveras ad scribendum tuis excitare passus es, obtices? Quin rubore suffundor. Sed tamen doctissime Flamini diuturnitatem silentii expurgarem, si ad eos scriberem, qui nec otii, nec negotii rationem ullam haberent. Namque ego, qui quondam ad hoc officium alios provocare amicissimum, a quopiam præveniri turpissimum ducebam, nunc per hercule tot opprimor præpedimentis, ut vix excitatus expergiscar. Adde, quod quum plerumque aliquid ad te litterarum dare tentaverim cum ἀπαλάιστος & impolitissimus sim ruditate quadam confusus orsa persequi destiti; erubesceram enim ad eum, quem mea sibi conscia opinio studiorum nostrorum delicias arbitratur, hæc incompta & jejuna nugalia exarare, quæ unicuique erudito ludibrio non secus, quam insomnia ægroti

senis esse solent. Sed quod hanc scribendi lentitudinem oblivioni adscripseris, nobisque mancum exprobraveris amorem, non potui non ægerrime ferre, quod ita de nobis diffideres. Velim enim tibi persuadeas suavissime Flamini nos non ita ingurgitanter lætheos hausisse latices, (l) ut tui persimilium amicorum recordatio e memoria nostra tam repente dilabatur, quum ea nulla possit ætate obliterari, aut absentia imminui, quin immo magis augeri, cum privatio appetitus causa sit, ut Aristoteles in physicis, atque idem in Ethicis, (m) Locorum interstitia nullo pacto amicitiam mutilant: nosterque Cicero in epistolis, (n) Non minus nostra sunt quæ animo, quam quæ oculis complectimur: & Isocrates ad Demonicum contestatur, parî observantia tam absentes, quam præsentis amicos colendos ab iis, qui veri, & non fucati homines haberi volunt, quorum me numero in calculatione tuorum amicorum intertexas, vehementer discupio. Quod si recusas, de meo erga te amore periculum facito; cognosces enim nil tam arduum, quod pro suo Flaminio Quirinus detrectet, longeque eum animo, quam verbis promptiorem esse fatebere, & limpidissime experire, non esse ἀληπλέυμονα, aut ampullosum, vel qui (ut Flaccus (o) inquit) sesquipedalia verba (p) projiciat, sed qui omnia præter virtutem, & amicitiam, quæ inde manat, floccipendat. Vale, & ingenuæ indolis adolescentulo M. Antonio tuo, meo nomine, dic salutem, & ad patria studia calcaria impinge. Data Bononiæ Anno Virginei Puerperii MDX. Sexto Idus Majas.

(l) Mercurius dictus Trismegistus. i. e. ter maximus, qui primus a physicis ad divinorum speculationem se crexit.

(b) Gorgoneo capite, Videl. Medusæ, quam aspicientes lapidescebant. V. Luc. lib. 9. v. 646.

[c] Circea aut Colchica pharmaca. Duas hic fabulas indicat, Circe scil. Solis filia, quæ Picum saturni filium in avem, & socios in varia ferarum genera immutavit, & Medæ Colchorum Regis filia, quæ Jasonis amore succensa medicamina illi suppeditavit, quibus tauros ignivomos pacaret, domumque vellus aureum reduceret.

[d] Aristotel. in Ethic. lib. 9. cc. 4. 9. & 15.

[e] Ibid. c. 8.

[f] Diogen. Laert. in Zen.

[g] Cic. in Lælio, seu de amicit. non procul a fine.

- (b) Venusinus Poeta. i. e. Horat. carm. lib. 1. Ode 3. v. 8. secutus Virgilium Athenas proficiscentem animæ suæ dimidium dixit.
 (i) Hieron. in Mich. c. 7.
 (k) Mel hybleum laudatissimum olim fuit. Plin. hist. nat. lib. 11. c. 13.
 (l) Lethes fluvius Inferorum fabulosus, cujus latices si quis gustaverit præteritarum rerum obliviscitur.
 (m) Aristot. in physicis, atque in Ethn. lib. 8. c. 5.
 (n) Cicer. in epis. ep.
 (o) Horat. Flaccus lib. de arte Poet. v. 97.
 (p) Per sesquipedalia verba intelligit verba gravia & pretumida.

Epistola XI.
 Romulus Amaseus
 Joanni Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

*Opera Flaminii conciliatam sibi amicitiam præconiis evehit.
 Ejus lucubrationes laudat.*

E T si nulla post proximas, easdemque mellitissimas confabulationes nostras mihi scribendi suggereretur occasio, istamen ego sum, qui malim apud penitissimos amicos Locrensis, quam Rhegyna cicada haberi (a). Ex quo duxi non ab re fore, si ex nostris contractissimis tibi innotesceret me fratrem tuum de fratre dignissimum illico, ut Bononiam appuli, compellasse, illicque litteras tuas restituisse, quo mediusfidius nil est aut festivius, aut amœnium. Is mira quadam affabilitate, & alacri erga bonos animi promptitudine sic me in benevolentiam suam pellexit, ut ejus necessitudine nullam me ab hinc nonum mensem arctiorem in hac urbe nactum esse censeam. Debitum igitur erga te meæ non mediocris facta est accessio, vel ex hoc uno, quod tam egregiæ amicitiae mihi aditum recluseris. Comptissima Epigrammata, epistolique tua Pius avidissime lectitavit. Nunc apud eum Pontificium Poematium hospitatur (b). Quum vi-

rum revisero, quid de ejus inculpabili rotunditate tibi inspectum faxo. Interim prosperrime vale, teque uno excepto, nil me tui nominis aut amantius, aut observantius arbitrare. Datae Bononiae MDX. XIII. Calend. Septembris.

[a] *Locrensis* quam *Rhegyna* *ciuada* haberi, i. e. loquax quam taciturnus haberi. Namque Plinio teste lib. 11. c. 27. Locrenses Cicadae canorae sunt, Rhegynae vero silentes.

[b] *Apud eum Pontificium Poematium* hospitatur. Videl. parvum ad Pontificem poema extat.

[c] *Inculpabili rotunditate*, i. e. concinnitate, & elegancia, sumpta metaphora a praestantia figurae rotundae.

Epistola XII.

Romulus Amaseus

Joanni Antonio Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

Ex lectione litterarum, & epigrammatum Flaminii latitiam sapit & voluptatem.

Vix quas legisti, obsignaveram, cum modestissimus frater tuus, quod ad me dederas, reddidit epistolum, non expectatum sane, sed tamen jucundissimum, quum plerumque inopina gaudia voluptuosiora esse consueverint. Huic adnexa legimus epigrammata ceteris, quae ex tua prodeunt officina, lucubrationibus nequaquam dissimilia. Atque utinam gravissimae eorum venustati veritas correspondeat. Litteras Parthenio curabimus restitutas, quibus evolutior ab iis studiis, quae nunc eum assidue sibi vendicant, imitatus fertiles agros etiam cum usura respondebit. Tu modo, qui tranquilliori frueris securitate, ne multis quas nobis tua collargiuntur scripta, candidos inideas dies. (a) Pius (b), & Paleotus (c) rusti-

rusticantur. Cum in urbem repeditaverint, quod te etiam
silente facturus eram, efficiam. Vale quam ocysime.

[a] *Ne multis candidos inideas dies.* Nempe ne differas lucubrationes tuas ad
nostrum omnium utilitatem publici juris facere. Namque dies
fausti candidi dicebantur.

[b] Fius Jo. Baptista, de quo superius.

[c] Paleotus Camillus J. U. D. Bononiensis.

Epistola XIII.
Joannes Antonius Flaminus
Romulo suo S. D.

ARGUMENTUM.

Turbatus ex nimia litterarum suarum cunctatione certior fieri cupit, an eas Amaseus acceperit. Ejusdem ingenium, & lucubrationes in laude ponit.

B Is me turbavit epistola tua, semel conspecta illius
brevitate, iterum lecta meæ tanquam tarditatis ac
inhumanitatis accusatione. Intellexi enim meas tibi
nondum redditas fuisse, quas superioribus proximis die-
bus miseram. Non possum tamen adduci, ut credam eas
te postmodum non accepisse; nam, antequam tu ista
scriberes, ego jam miseram, quas quidem, si (ut spero,
& opto) acceperis, plane intelliges me nequaquam inexo-
rabilem esse, neque difficilem ad ignoscendum, meque
cum M. Antonio filio tuis jam respondisse litteris. Si ta-
men, quod nolim, tibi nondum redditæ fuerint, fac me
continuo, si me amas, certiolem. Tuam *παινύπου* tan-
dem legi, quam vehementer exspecto; nam nescio quis
per puerum suum tuas ad me litteras misit, sed puero
mandavit, ut mihi diceret, se mox ad me venturum.
Nondum tamen venerat, quum hæc scriberem, nam lecta

statim epistola tua, obtulit sese mihi, qui tibi has reddet & quia is festinabat, repente hæc scripsi. Sed mox (ut spero) legam, quo animo, quoque judicio tua soleo, non certe ut corrigam; quis enim ab isto profecta ingenio, & jam in manus hominum data putet castigatione indigere? sed ut solitam ex lectione tuorum scriptorum voluptatem & fructum capiam, pro qua re gratias tibi, & quidem ingentes ago. Attamen sententiam meam proximis tibi litteris aperiam, quam quidem non aliam, atque animo jam conceperim, idest optimam, & opinioni meæ de tuo ingenio ac eruditione respondentem, licet adhuc non legerim, velim futuram, arbitrare. Vale.

Epistola XIV.

Joannes Antonius Flaminus
Romulo suo S. D.

A R G U M E N T U M.

Amasei facundia atque confessione demulctus tarditatem ei condonat. Ut vero promptiorem ad scribendum efficiat, omnem ipsi evadendi viam praecludit. Laudantem laudibus ornat.

AUdivi sæpius, & ipse sum expertus nulla re magis irati animi, & ad puniendum parati vim frangi, quam confessione delicti poenitentiaque significatione; neque enim difficilis illi debetur venia, qui culpam agnoscit suam. Tibi ego quidem non irascebar; attamen (ne mentiar) non satis æquo ferebam animo, quod in tanta locorum propinquitate tam amicus homo abs te meis diutius responsum litteris expectarem, ac tu parum curare videreris tandiu vota mea suspendere. Verum proximis litteris tuis ita demulctus sum, ita mihi in omnibus fecisti satis, ut præsentī voluptate illa prior ani-

animi ægritudo, atque molestia confestim evanuerit. Dii boni! quas iras non leniret ista tam ingenua confessio? quem adeo efferatum animum non molliret, ac non mansuefaceret ista facundia? Ita non solum alteram, quam deprecatus es, notam esse nullam duximus, sed & quam ingenue fassus es, condonavimus, hac tamen lege, ne ejusdem relapsu criminis eandem speres veniæ facilitatem; neque enim dignus est cui ignoscatur, qui spe veniæ sæpius delinquit. Neque te putes eo tuendum clypeo, quem objicis, quod iniqua premaris sarcina, quod totum diem & publicis & privatis lectionibus impendas; nam & nos eadem, & plura fortasse facimus. Sed tu (uti ego puto) latenter Foro Cornelii Bononiam objicis. At hic ego minime contenderim. Illud tamen ausim affirmare, parvam hanc urbem & numero, & claritate ingeniorum posse magnis & illustribus comparari. Stuperes certe, si nunc videre posses, quantum non pleno adhuc triennio, atque inter arma quidem & bellorum terrores, me doctore, in litteris profecerit hæc juvenus, si numerosam indolem oratoriæ facultatis atque poeticæ degustares, & si legentes publice, ac miro lepore atque facundia interpretantes pleno gravissimorum Civium gymnasio, atque in publico etiam concionantes audires. Quod quidem ideo frequenter facimus, ut sic in bonam frugem alamus ingenia, & quibusdam quasi gloriæ stimulis accendamus quotidie magis ad studia, in quibus hac ratione mire proficiunt. Nam quod putas loco meliore uti rude jam donatum, & tanquam tu longo sequaris intervallo, multum me tibi præfers, agnosco amorem erga me tuum, ac insitam humanitatem, quæ facit, ut honorifice de me sic sentias, & crebro loquaris; nota enim mihi sunt non ex tuis tantum litteris, sed & multorum sermonibus, qui nobis vere favent, quæ tu de me prædicare soleas. Sed tibi nos quoque vicem reddimus, non certe ut mutuum (sicut dici solet) scabere (α) videamur, sed ut dignum virtutibus tuis testimonium feramus. Quid enim tali vice sit justius atque jucundius? At ego in te laudando, etsi non minus quidem propense, quam amanter id facio, minus id tamen, quam tibi debeatur, esse sentio, quum me imparem tuis eximiis dotibus intelligam, cohibeo me, ac citra metam subsisto. Tu contra longe trans-

ger-

grederis, ac infatigabili præconio nobis frontem degra-
vas. Misi ego nuper Achilli Phileroti Oden (b) & pias
extinctæ Uxoris meæ lachrymas, (c) & flebilem Næni-
am (d) rogatus ab illo, atque insuper invitatus eleganti
illius Jambico, quod is nostræ (ut ejus utar verbis) li-
mæ expoliendum miserat. Eam ad te quoque misissem,
nisi nimium festinasset tabellarius. Sed certe propediem
mittam. Valebis interim, & me amabis. Vale.

(a) *Mutuum scabere* adagium est dictum de iis, qui illaudati se vicissim præ-
dicant atque mirantur. Eras. in adag.

(b) Oden Flaminiana extat Sylvarum lib. 2. carm. 25.

(c) Flaminii lachrymæ in obitu Uxoris ibid. carm. 19.

(d) Flebilis Nænia lib. 3. epigr. 20. & 21.

Epistola XV.

Joannes Antonius Flaminius
Romulo Amaseo S. D.

ARGUMENTUM.

*Incertus de litterarum suarum exitu Amaseum desidia in scri-
bendo accusat.*

DEderam ad te proximis diebus litteras, quibus di-
ligenter negligentia, ac dilati officii crimen pur-
gaveram, quia ex tuis cognoveram, te nondum me-
as, & Flaminii junioris litteras accepisse. Et quia colli-
gebam, te forte eodem, quo tibi nostræ redditæ essent,
die, ad me scripsisse, ac fieri potuisse, ut eas postmodum
accepisses, te rogaveram, ut de eo me certiorē faceres.
Nam cum scirem, cui reddendas tibi litteras credidissem,
non poteram non valde mirari, si eas non accepisses, quum
præsertim is, qui attulerat, ad me reversus affirmaret, eas
se tibi ipsi reddidisse. Verum quia litteris iisdem a te pe-
tie-

tieram, ut eam mihi dubitationem eximeres, nec tamen adhuc fecisti, volui te denuo rogare, ut me de eo certiore aliquando faceres. Novi ego te cessatorem egregium, qui equi more desidis assidue calcaribus indigeas; id quod nec tu quidem negaveris; est enim apud me tuæ de hac re confessionis testimonium, ut negare non possis: sed jam quæso desine tam delicatus esse, ac tibi tantum indulgere. Quod si non feceris, ego tamen pergam te litteris tandiu obtundere, & istam accusare insignem desidiâ, donec vel pudoris, vel molestiæ longioris impatiens meis tandem respondere litteris incipias. Vale.

Epistola XVI.
Joannes Antonius Flaminus
Romulo suo S. D.

ARGUMENTUM.

De Amasei silentio noviter conqueritur, eumque urget, ut sibi in officio respondeat.

Vereor, ne si te fortasse nimix taciturnitatis, tanquam neglecti diutius officii accusem, conjecta in te mox tela retorqueas, & eodem me crimine condemnas. Cautius agam atque remissius, ut te quoque vel mitiorem experiar, vel promptiorem ad scribendum efficiam. Causa tamen ego superior sum, ut si forte tanquam *θωρακοπόπος* acrius abs te officium exigam, videar quidem posse meo jure id facere, qui geminatis epistolis jam tertiam addiderim, quum tu longi tenax silentii adhuc nihil rescribas. Quod si ego quoque jam tacuisse diu videor, causam habeo certe probabilem, qui meis ut responderes, expectaverim litteris. Ego quidem mox liberior futurus, & expeditior resarciam crebritate litterarum longi temporis usuram; sum enim propediem publicum

cum hoc depositurus, an abjecturus nescio, molestissimum instituendæ juventutis patriæ onus, quod (ut nosti) invitatus & a parentibus ac propinquis, immo a tota Civitate coactus subii. Tuum fuerit, ut in amore, sic & in officio mihi respondere, si vera sunt, quæ de ambobus dicere crebro consuevisti *δὴ οὐ σάματα λυγρὴ δὲ μίαν*, & sic quidem scholasticis occupationibus impediri, ut aliquid tamen officio & amori impertiendum, putes. Vale.

Epistola XVII.
Joannes Antonius Flaminus
Romulo Amaseo S. D.

ARGUMENTUM.

Nepotem Amaseo jampridem commendatum accuratius commendat, objectamque sibi in scribendo inertiam in eum officiose retorquet.

Proximis litteris nepotem iterum ex fratre meum tibi diligenter commendavi Sebastianum Flaminium. Quantum profecerim, ex illius epistola satis intellexi, qui & quo vultu, & qua comitate illum susceperis, ubi meæ lectæ sunt a te litteræ, ex illius epistola licuit mihi abunde cognoscere. Agit ille tibi ac mihi ingentes gratias, speratque tua præsertim opera se consecuturum quod maxime optat. Quod ut cures diligenter, ac enitare, uti cetera consuevisti, te valde rogo. Scripsit ille mihi, te valde mirari, & conqueri, quod tuis litteris nondum responderim; at ego non miror solum, sed & stupeo, quod tu jam ternis meis, binis item M. Antonii filii litteris nihil adhuc responderis. Nam ubi me certiores fecisti, meas te posteriores non accepisse, & putarem, te eodem scripsisse die, quo redditæ tibi erant meæ, rescripsi continuo, ac te rogavi, me certiores faceres, an tibi forte post-

postmodum redditæ fuissent. Proximis etiam binis litteris, quas tibi Sebastianus Flaminus nepos ex fratre meus tibi reddidit, de eadem re scripsi, & tarditatis ac negligentiae crimen deprecatus sum. Quare te etiam atque etiam rogo, mihi scribas, quot tu meas acceperis. Nihil est, quod mihi gratius facere possis. Vale.

Epistola XVIII.
Romulus Amaseus
Joanni Antonio Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

Flaminii lucubrationes magnificat, eumque exstimulat, ut sibi manum in re litteraria praebeat. Sebastiani convictum impense laudat.

PER quas adhuc scribere non licuit, faciunt occupationes, mi Flaminie, ut ad te brevius, quam consuetudo nostra desiderat, scribam. Perfer igitur obsecro, ut in sermones nostros litterarum prolixitatem conferam; nunciavit enim Sebastianus Flaminus nepos tuus, te prope horas adfuturum, ut nos visas, & simul libros nescio quos, doctissimos opinor, si tui sunt, diuturno liberis carcere. Interea quum studiorum auspicia appetant, & forum cujusque ordinis professorum caleat prensationibus, video ægre in tam corruptis temporibus sustentari dignitatem posse, nisi, quibus ceteri, & nos innitamur artibus. Habemus equidem studia bonorum conciliata, propensos in nos multorum animos, omnia tamen speramus fore auctiora, si et tu litteraria hæc mea (ut ita dicam) comitia obieris. Quare cura mihi Flaminianam istam manum, quam in dies ex Academia tua prodituram accipimus: facies rem amico, qui tibi omnia cupit, gratissimam. Cum Sebastiano nostro conjunctissime vivo, ex cu-
jus

cujus consuetudine mihi plurima accedunt, quæ ex humanitate, & moribus Flaminianis accidere possunt. Vale. Bononiæ MDXIII. Tertio Non. Octobris.

Epistola XIX.

Romulus

Flaminio suo S. D.

ARGUMENTUM.

Duplici inustus nota, altera oblivionis, altera negligentia priorem diluit, alteri diluenda imparem se confitetur. Acerbissimam Flaminii jacturam deplorat.

Firma omnino ea est intentio, doctissime Flamini, quam reus inficiari haud facile potest. Parabam aliquid causari, quo desidium meam prætexerem, & accusationem tuam amolirer; sed qua ratione, quo firmamento ægre subvenit. Satiùs itaque duxi concessione, & deprecatione uti, quam purgatione. Sed tamen quum duplicem mihi inuideris notam, alteram scilicet oblivionis, alteram negligentiam, ut primam diluere possum, sic secundam succumbere necesse est. Non sumus adeo oblivionis poculo temulenti, non adeo Lethin (a) depasti, mi Flamini, ut te litterariæ Reipublicæ delictum, Orbisque nostri specimen & archetypon tam facile dememinerimus. Nisi fortasse recens, quam una tantum, ut ita dicam, citra mortem evasimus calculo, ægritudo eam menti ingesserit caliginem, ut nostrimet velut cuidam (b) olim usu evenisse legimus, fuerimus obliti. Verum & nostri licet immemores arguamur, tuam tamen virtutem, comitatem, doctrinam nostris indelebiter insidere præcordiis, argumento est, quod de te quoties sermones excitari contingit (contingit autem crebro) laudes tuas e confesso ingentes, nescio digno, sed utique amico, & indefesso buccinamus præconio. Quid malum igitur, inquires, quod debes, idemtidem compellatus, expensum non fers? Dicam quid res est, & causam subnectam nullam, non argutabor. Non perplexe loquor, homo impudens sum, & perfrictam invitatus, quam sæpe

sæpe'ferio, frontem gero (c). Et quamvis sæpius interpellatus bona non imiter nomina, erat hoc olim non ingenii nostri. Unde igitur hoc incessit mali? Quid agas? Ita fit, cum quotam nostri portionem nos ipsi possidemus. Iniqua premor sarcina, diemque longam, alba, ut ajunt, linea (d) cum publicis, tum privatis damus lectionibus, a quibus si qua nonnunquam respiratio, aliarum confurgit occupationum agmen; quod sic urget, ut properem exigat, sic gravat, ut longam ferat expeditionem. Viden ut sum nimio deterior factus? Viden ut nihil ago, & otiosus non sum? Cor dolet, quum considero, scholasticas ambitiones ea mihi ingessisse præpedimenta, ut amicorum nullus fere esse queam. At dices, Quid? nonne ego in eodem luto uno tu melior, & utilior, quod tibi jam paratus, mihi pariendus est gloriæ & doctrinæ cumulus. Habes jam veras nescio, an justas meæ taciturnitatis causas. Nunc superesset, ut in sinu tuo, quemadmodum tu nuper in meo, sanctissimæ Uxoris, fortissimi fratris, bonæ spei nepotis interitum deplorarem. Sed hic longiori opus nœnia; mœstius hic aliquid Simonideis lachrymis (e) concinandum. O fata impia! siccine rari exempli, frugi, pudicam meo Flaminio surripuistis Matremfamilias? Hic mihi videtur lachrymabilior ceteris luctus: Fratrem quidem fors dedit, conjugem electio: Fratri non semper ejusdem laris & fortunæ communitas; at uxor juxta tecum & prosperis gaudebat, & adversis mœrebat. Illa οἰκίᾱς πηδάλιον; illa larem cum re servare sedulo, illa lanam facere, illa tui similes liberos parere. Proh dolor! O impia fata! Quid meo Flaminio bonæ conjugis felicitatem invidistis? Hæc mihi videtur ceteris lamentabilior calamitas. Non possum acerbissimo amici casu non ingemiscere, non impatienter dolere: hic mihi videtur ἀκαταπάλαϊστος dolor. Induo personam tuam, doctissime Flamini, cogito quis mihi sensus, si æque proba, & nobili uxorculla, qua nuper sum auctus, carere contingeret. Non bonæ operæ ille, non prudens, vel Homérico Achille teste (f), qui probam genialis tori sociam totis non adamat medullis. Sed dices fortasse, Sat hætenus luctui indulsumus: quin tu solatia adhibe. Quod genus possum? Quæ tu homo πολυίσωρ non audieris? non legeris? non fueris meditatus? Sed & illa scio, non posse tanto, tamque multi-

plici

plici dolore non superari. Paravi tamen in hoc genere solatium aliquod. Id erit, si te, & præcocis eruditionis adolescentulum M. Antonium filium, & oculos tuos Superi & sospitaverint, & bona auctaverint ope. Vale, & mihi Musarum colloquia, quibus perfruor, cum tuas lectito, ne invidere. Bononiæ. MDXIV. VIII. Calen. Augusti.

(a) *Lethin depasti.* Lethes inferorum fluvius rerum præteritarum oblivionem ingenerans. Ex Ovid. lib. 2. de Pon. eleg. 4.

(b) *Messalam Corvinum* sui ipsius nominis ob ægritudinem oblitum fuisse narrat Plin. lib. 7. c. 28.

(c) *Perfrictam frontem gerere* dicitur, qui pudorem abiecit, *ferire*, qui supra modum indignatur. Cic. Attico lib. 1. ep. 1.

(d) *Alba linea* nempe sine ullo prorsus discrimine. Gell. in præfat.

(e) *Simonideis lachrymis*, h. e. lachrymabili commiseratione. Simonides enim Poeta Jambicus, teste Quintil. lib. 10. c. 1. in commovenda commiseratione ceteris præstitit.

(f) *Apud Homer.* Iliad. lib. 9.

Epistola XX.

Petrus Parthenius

Joanni Antonio Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

Flaminii in se benevolentiam prædicat, eique adversis fortunæ casibus jactato mæroris lenimenta suppeditat.

E Go si unquam de tua in me benevolentia, Flaminii humanissime, dubitasset, postquam tu in medio novercantis fortunæ ergastulo constitutus officiosissimis me litteris tuis ad scribendum provocasti, & quæ meæ fuerunt partes prior occupasti. Quare hoc tibi velim persuadeas, amoris nostro, qui tenues hucusque radices jecerat, tantum roboris hac singulari, qua usus es, mansuetudine accessisse, ut nulla possit neque invidorum, neque malevolorum impetu labefactari. Quod vero ad infortunium
tuum

tuum spectat, Titius noster multa non sine amborum lacrimis renunciavit, quæ nuper abs te audita mœroris plagam jam pene coalescentem refibularunt. Quis enim non summo torqueatur angore, quum videat virum & Musis & Palladi acceptissimum fortunis omnibus, suavissima sobole, & vitalibus fere auris expoliari? quid cum bellorum incommodis probissimo? Ad hæc, mi Flamini, tempora pervenimus, ut felix abunde judicandus sit, quem parcius iniqua exagitat fors. Neminem etenim reperiri, censeo posse cujuscumque immunem calamitatis: quocirca communis tibi est cum omnibus dolor, communis querela, non tamen commune remedium; te namque, præter ceteros, Ovidianum illud satis superque consolari potest (a),

Ecce ego cum Patria caream, vobisque, domoque,

Raptaque sint, adimi quæ potuere mihi;

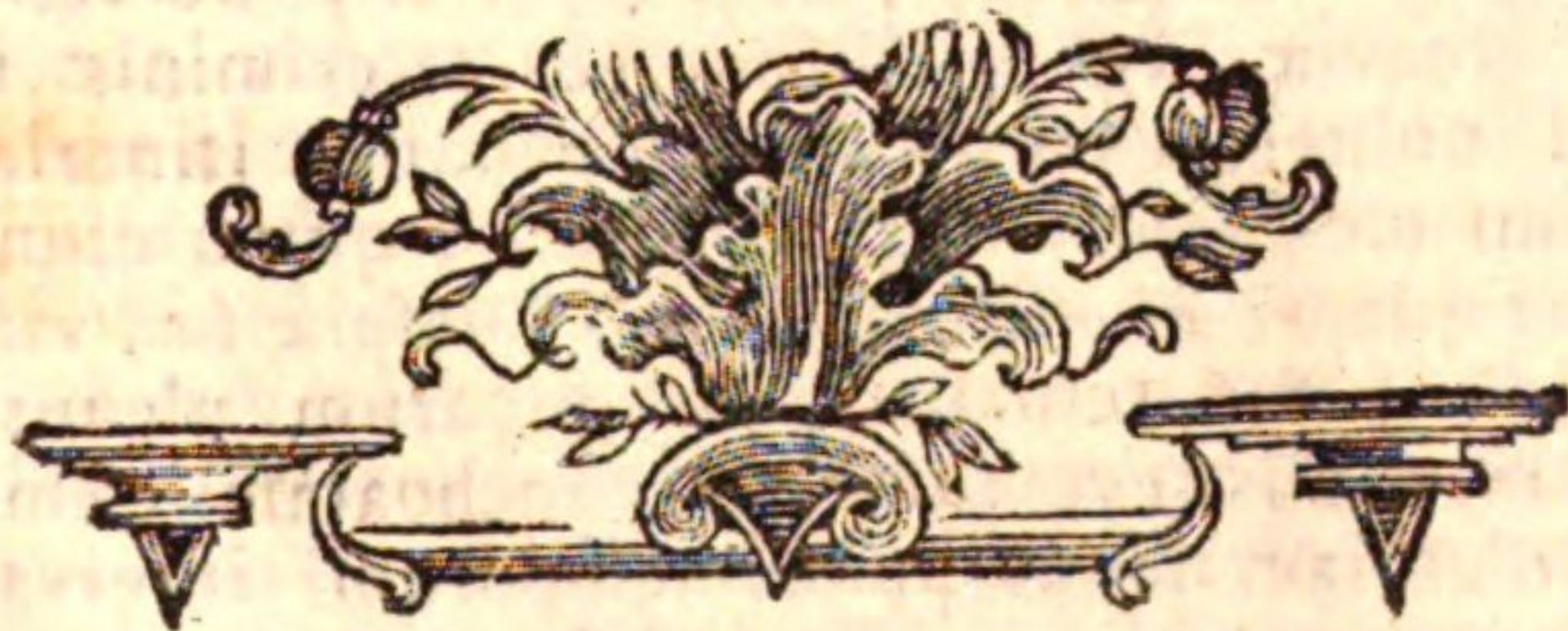
Ingenio tamen ipse meo comitorque, fruorque

Cesar, in hoc potuit juris habere nihil.

Habeo & alia mœroris lenimenta e medio Philosophiæ sinu deprompta, quæ Socratica (b) Flaminii constantia respuerit. Quare dolorem hunc quam potes celerrimè genuino fortitudinis calore concoque, & ad inchoatum olim opus omnes animi nervos converte, cujus editio, invita te fortuna, illustrabit. Vale. Bononiæ. Quinto Idus Maji. MDX.

(a) Ovid. Trist. lib. 3. eleg. 7. v. 45. &c.

(b) Socraticam constantiam habere dicitur, qui æquanimitem in rebus omnibus servat. Socrati enim idem semper vultus extitit, sive in prosperis, sive in adversis. Plin. lib. 7. c. 9.



Epistola XXI.

Petrus Parthenius

Joanni Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

Flaminii litteras se in deliciis habere, testatur.

CUr ego iniquo feram animo, quod frequentibus me litteris inviset Flaminius & doctrinæ & necessitudinis vinculo mecum conjunctissimus? Quid enim homini gravioribus præsertim studiis occupato usu gratius venire potest, quam crebras amicissimorum epistolas lectitare, quæ longis animum lucubrationibus defatigatum non mediocriter refocillent? Reparent alii amissas diuturnis vigiliarum laboribus vires vel tesserarum, vel calculorum, vel latrunculorum lusu: ego mellitissimis Flaminii mei litteris haud aliter recreor, quam opportunis agri siticulosi pluviarum irrorationibus, dum earum maturitatem, leporem, officiumque adamussim pensito. Quare ne mihi obsecro, ressecroque talem inideas felicitatem, quam ego Cræsi etiam, & Crassi divitiis (a) antepono. Fac, superpondium potius, quam ullam sentiat tua ista in scribendo diligentia elevationem, ut & tu litteras exorando absentis animi desiderium lenias, & ipse easdem legendo tuo veluti præsentis colloquio fruatur. Quod si mihi verum divina (ut ajunt) virgula (b) suppeditaretur, dispeream, nisi omnia præ uno illo sordescerent. Sed hoc ipso propediem comparabo, neque patiar, ut vel superbiæ, vel ignaviæ, vel utriusque abs te criminis infimuler, quod noluerim tantillam compendiosi itineris molestiam intimi mei amoris gratia subire, quum dignissimus sis, propter quem (ut est in adagio) Thespiæ (c) visantur. Veniam igitur suffarcinatus, & nugarum plenus, quas proximis mensibus evomui, quo inchoatam olim inter nos benevolentiam longo postea temporum intervallo pene evanescentem postliminii jure suscitam, eoque inducam incrementi, ut nullam possit capere imposterum accessionem. Epigrammata, & Oden, ut tua omnia probo mirifice,

fice, quæ cum Paleoto, tum Pio ostendissem, nisi (ut mihi Romulus noster retulit) ambo rusticarentur. Sed ubi in urbem redierint, libentissime faciam. Vale.

(a) *Cræsus* Lydorum Rex, & *Crassus* fil. P. Mutii omnium, quos hominum memoria celebrat, ditissimi. Hinc *Cræsi* apud Græcos, & *Crassi* apud Romanos opulentia in proverbium abiit. Eras. in adagiis.

(b) *Virgula divina*. i. est citra humanam operam, sed Numinis cujuscumque favore. Cic. lib. 1. Off. c. 44.

(c) *Thespiae* Urbs Bœotiae, Cupidinis simulacro nobiles, propter quod visuntur. Nam alia visendi causa nulla est. Cic. in Ver. lib. 4. Orat. 9. in princ.

Epistola XXII.

Petrus Parthenius

Joanni Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

Quam sensit in perlegendis Flamini litteris jucunditatem, Poetarum fabulis explicat. Impedimenta commemorat, quæ scribere se gestientem ab officio diverterunt. Suavissimas cum Titio colloquutiones celebrat. Flaminii versus expolitissimos judicat.

Longum mihi longa litterarum mearum intermissio foenus peperit, qui unica, & ea perbrevis epistola binas abs te extricavi litteras plenas (Dii boni!) humanitatis, officii, benevolentiae. Visus mehercule sum Pastoris illius æquare felicitatem, qui amissa bipenni ferrea auream recepit a Mercurio (a), vel si mavis Homerica ludamus fabella, Diomedis scutum cum Glauci mutasse clypeo (b). Male ergo tibi successit, qui meæ cunctationis sugillatione effici posse, haud quaquam veritus es, quin fierem imposterum accuratior, quum ex levi sopore in profundissimum me Epimenidis somnum (c) impuleris,

leris. Cur enim evadam (ut tu postulas) impiger tanto præsertim moræ compendio? Sed jocorum satis. Respondissem ego actutum suavissimis tuis litteris, nisi alia ex aliis impedimenta pullulassent, quæ scribere gestientem ab officio diverterent. Hæc namque, quibus velis (ut ajunt) & remis (d) incumbimus studio, quæ contortis quibusdam sylogismorum grypis legentis animum irretiunt, inuncant, implicant, potiora nobis tempora subtrahunt: subsecundaria domesticis impendo, quibus & noctes Atticas, & Tusculanas quæstiones quotidiano labore interpretor. Quare otium paullo opportunius expectandum fuit, ne pro portione fieret abortus, quod sæpenumero iis accidere solet, qui ex amœnis Musarum secessibus in aspera Philosophiæ spineta transfugiunt. Sermones de me cum Titio habiti, quam grati fuerint, dicere supersedeo; vereor enim, ne si conceptum gaudium verbis exprimam, non perinde possim intelligi auditu, atque ipse cogitans sentio. Versus tuos tum superioribus diebus, tum nuper ad me perlatos mirari nunquam desino. Hinc enim lactea quædam facilitas me ad legendum pellicit; hinc purissima trahit latinitas, inde gravissima sententiarum dignitas rapit: hoc adde, quod Oratorem abunde agis in poemate. Quare dum placent omnia, in singulis hæreo, & ut est Ovidianum illud (e), *Inopem me copia fecit*. Quid igitur causæ est, cur lucem tam excoctum carmen reformidet? cur ad ipsas etiam Persii, nedum Lælii manus ire expavescat? Testor tibi sacrosancta familiaritatis nostræ jura, me nondum elegos tempestate nostra editos legisse aut elegantiores, aut uberiores. Ita me sentire, dubio procul existimabis, si meam in te benevolentiam, non temporariam, non (ut ille ait) bracteata (f) judices; hanc etenim probe nosti omni penitus adulationis vacare tectorio; Vale, & mihi pro tenuibus Xeniolis nostris regia tua apophoreta (g) frequenter remitte. Bononiæ. Sexto Idus Septembris. MDX.

(a) Fabellam hanc narrat Æsop. fab. 44.

(b) Homer. Iliad. lib. 6. fabellam describit. Hinc Glaucii, & Diomedis permutatio proverbio celebratur, quum deteriora pro melioribus redduntur. Glaucus enim Hippolochi filius adeo stupidus fuit, ut cum Diomede armorum commutatione facta, anea pro aureis acceperit. Plin. lib. 3. ep. 2.

(c) Epi-

- (c) *Epimenidis somnum dormire*. Proverbium est dictum de iis, qui otio marcescunt. Enim vero Epimenides a Patre Agisarcho in agrum ad custodiendam ovem missus in antro quodam annos 75. obdormivit. Eras. in adag.
- (d) *Velis & remis*. i. e. summa vi, summaque contentione. Proverbium inde translatum, quod cum navis remigio simul & vento impellitur, summus est nautarum conatus. Eras. ibid.
- (e) Ovid. 3. metamorph. v. 466.
- (f) *Bracteata*. i. e. apparentem.
- (g) *Apophoreta*, olim munera erant, quæ Saturnalibus veteres offerebant. Sueton. in Domit. c. 19.

Epistola XXIII.
Georgius Sauromanus
Joanni Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

Flaminium officio colit, ejusque Priamum laudibus effert.

Faciebat jampridem suavissima consuetudo & familiaritas, quæ mihi cum filio tuo M. Antonio Flaminio intercedit, ut te mihi, quamvis de facie non norim, unice tamen complectendum ducerem; nunc vero non facile apud me statuerim, uter alteri amoris mei erga vos causa existat potior. Primum quidem ob patrem filium amandum susceperam; jam non minus tu, quam filius, amoris & benevolentiae apud me possides. Uterque igitur mihi carus esse debet, atque eo carior, quo quisque vestrum sibi vicissim causa amicitiae nostrae esse voluit. Quinimmo duplici me vinculo vobis adligari fatendum est, duplicato scilicet in alterutrum amore, nisi quod tu patris, ille germani apud me locum obtineat, semperque, quoad sensus amoris erit, obtinebitis. Nec te mi Flaminii moretur, quod absens sis; semper enim vel absens mihi in oculis, nedum in animo es, cum propter filium, qui patris imago, & quodammodo

speculum esse solet; tum quod de te nunquam loquendi finem facimus, nec usquam tui mentionem intermitti patimur. Accedit, quod semper aliquid tui est, quod lectitemus; etenim quam te nuper totum in Tragoedia tua viderimus, in qua omni iudicio non solum vim adfectuum, sed plane te ipsum, hoc est verum latini sermonis candorem & lautitias expressisse videris, non facile scripserim. Etenim me continere in multorum hominum confesso non potui, quin protinus clara voce testarer me, non jam iterum cadentis Trojæ fragorem, quam reviviscentis rei litterariæ classicum exaudire. Felix, quem tam præclaro munere dignum putaveris, & in immortalitatis communicationem receperis. Quod ad meum iudicium attinet, te obtestor, ne diutius nos tanto fructu defraudes, & tandem veluti absolutissimo corpori vitam atque lucem matures, nisi omnium iudiciis injuriam fieri abs te sustines. Vale. Bononiæ MDXVII. XVIII. Junii.

Epistola XXIV.
 Angelus Gabrielus (a)
 Joanni Antonio Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

Flaminii fama permotus curat, ut Civitate donetur, ejusque amicitiam expetit, & reditum præstolatur.

ET si nulla mihi tecum familiaritas adhuc intercessit, utpote qui nunquam te de facie vidi, tamen propter excellentiam ingenii & doctrinæ tuæ te ut coram noscerem, & mihi amicum facerem, summopere optavi. Nam si plerosque sola fama ab ultimis terris profectos quandoque legimus, ut tantum viros doctos (b) intuerentur; pudendum mihi erat, si quum nactus essem occasionem, qua te frui possem, hanc mihi e manibus præripui sinerem.

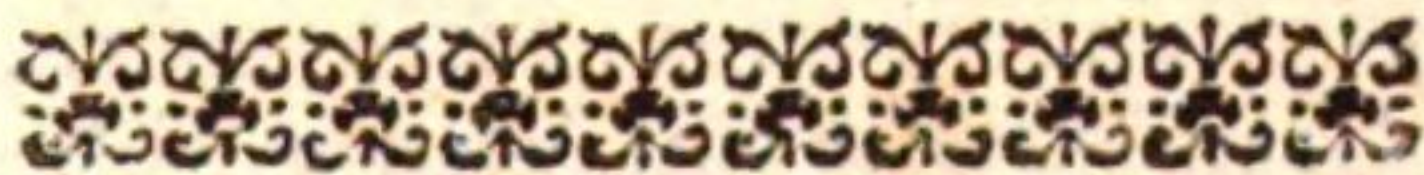
Cum

Cum itaque hoc anno inter varios bellorum motus, & multiplices hujus tempestatis calamitates, quibus undique jactatus vix unquam potui pedem sistere, hic tandem recuperato ab hostibus oppido, jussu senatus nostri condissem, ac mihi imprimis curandum foret, ut huic benefacerem civitati, nihil est mihi antiquius visum, quam eam civium numero augeri, quum afflictam nimis ex depredatione facta, & desolatam viderem. Inter ceteros per Consilium adscitos dedi operam, ut te quoque civitate donarent, & in suum Collegium exciperent. Quod certe & mihi, & ipsi bene cessit civitati; nam & illa ornata est te viro in studiis litterarum doctissimo, & in rebus gerendis prudentissimo ac solertissimo, & ego meo desiderio videor satisfacisse. Nam præstandi tibi hoc officium fortasse effeci, ut lubentius huc posses reverti ad tuam antiquam possessionem perfruendam. Quod si (ut spero) contigerit, te redire, antequam hinc discedam, tum me multum lucrifecisse dicam, ac nihilipendam ea, quæ passus sum, mala in tanto discrimine Imperii, & fortunarum nostrarum; nam brevi omnia refarciam usu jucundissimæ ac doctissimæ consuetudinis tuæ. Interim autem summo studio præstolabor adventum tuum, ac si quid mea opera fieri poterit, quod tibi tuisque commodum sit, utere me ex arbitrio. Nam ut tibi prius ignotus eram, sic deinceps (ni fallor) poteris inter amicos notos reponere. Vale. Ex Seravallo. Pridie Calen. Januariar. MDIX.

(a) Angelus Gabriellus Patritius Venetus, de quo Flam. ep. lib. 1. ep. 2.

(b) Hujusce rei exemplum habes in Nicaula Saba Æthiopum Regina, quæ ex ultimis terræ finibus ad spectandam audiendamque Salomonis sapientiam venerat. 3. Reg. 10.

Plin. etiam lib. 2. ep. 5. refert, Gaditanum quemdam Titi Livii nomine gloriaque commotum, adversendum eum ab ultimo terrarum orbe venisse, statimque ut viderat, abiisse.



Epistola XXV.

Joannes Antonius Flaminus
Francisco Malapellenti S. D.

A R G U M E N T U M.

Monitus, fama atque existimationi sua fuisse detractum, certior fieri cupit, an id verum sit, nec ne.

Superioribus proximis diebus litteras ad Franciscum Lancenicum discipulum meum dedi, quibus ostendi, fore ut mihi rem gratissimam faceret, si ad me perscriberet, quantum in re litteraria proficeret, & qualem præcipue nactus præceptorem esset. Et quia mihi jam nunciatum fuerat, illum tibi traditum esse & publice & privatim erudiendum, ostendi me ideo spem optimam concepisse, modo ipse sibi deesse nollet; attamen cupere me de omni re ejus litteris certiores fieri. Quare ut petitioni (sicut arbitror) meæ satisfaceret, diligenter omnia perscripsit, ita tamen, ut quædam interseruerit, de quibus existimavi, non oportere te a me celari, quia si vera sunt, quæ scripsit, parum humaniter abs te factum arbitror, qui ut existimationem tuam, & expectationem quorundam augeres, injurius fueris, ac ne minimam quidem honoris mei rationem habueris; quod (ni fallor) & vetus amicitia nostra & communia studia, ne faceres, postulabant. Nam mihi quidem declaravit, quantum conjicere potui, subiratus, te, ut primum tibi traditus est, percunctatum esse multa, ac diligenti (ut par fuit) exploratione scire voluisse, quid sub me præceptore didicisset, & quantum profecisset. Quod quidem, ubi a te solerti vestigatione factum est, dixisse te, non satis quidem mirari posse, eum a me & litteris & fama non ignobili (ut tuis utar verbis) homine tam male tractatum fuisse, adeo ut affirmares, nudum prorsus (ut ita dixerim) ac litterarum prorsus expertem a te inveniri, tanquam nec prima quidem Grammaticæ rudimenta didicisset. Hæc vera sint, necne, affirmare non ausim; neque enim talia de amico homine, ac de viro probo (quod ego prædicavi sem-

semper) ac non inhumano facile credo. Quia tamen non parum, sicut debui, moleste tuli, vel tu ea dixeris, vel parum gratus excogitaverit puer, meas partes esse duxi, ut te commonefacerem, ut aut tu satis amicitiae per litteras faceres, ac omnem mihi talem adimeres suspensionem, aut si vera essent, tu certe mihi ostenderes, quomodo fieri potuerit, ut puer, qui nihil adhuc didicisset, tribus mensibus sub te praeceptore tantum profecerit, ut praeter grandem auctorum numerum, quibus audiendis tuo jussu (ut asserit) domi & in schola, die noctuque operam impendat, etiam Ciceronis epistolas imitetur. Hæc sunt, mi Francisce, de quibus te & pro nostra veteri amicitia, cui quidem tibi satisfaciendum esse, intelligis, & pro communibus studiis certiolem faciendum putavi. Tuas igitur litteras vehementer exspecto. Vale. Die septimo Januarii. MDVIII.

Epistola XXVI.

Franciscus Malapellens

Joanni Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

Inflatum sibi crimen depellit, Flaminiumque rogat, ut se ab omni malevolentia suspitione semotum diligat.

S Alvus sis mi Flamini amicorum optime, votisque tuis succedant omnia. Accepi proximis diebus litteras tuas, quibus & plurimum sum gavisus, quod orationis copiam in iis, verborum elegantiam, dignum denique ac pergratum dicendi genus esse perspexi, & indolui eo maxime, quod nonnulla tua benignitas de me falso suspicata fuerit. Ego, mi Flamini, virtutes moresque tuos jamdiu & famam & colui, & observavi, nihilque mihi gratius esse constitui, quam intime tibi place-

re posse. Testis est Baptista Cenetensis & tibi & mihi discipulus, testis Joannes Aurelius Augurellus (a), & Hieronymus Bononius (b) doctissimi & candidissimi viri, qui ut tibi, ita mihi summa necessitudine devincti sunt, atque alii virtute prestantes viri, quoties inter nos sermo de bene litteratis hominibus incidit, quid de tuæ Virtutis excellentia & eruditione & loqui, & prædicare soleam. Testis est ipse quoque Aloysius Francisci nostri pater, qui quum a me scire expeteret, qualem suum filium litteris scilicet eruditum compererim, ingenue profiteri poterit, quibus te laudibus extulerim, quibus & verbis diligentiam in erudiendis discipulis tuam commendaverim, quæ ad nos nec vario, nec obscurò sermone, sed una, & clara (ut Ciceronis verbis utar) omnium voce perfertur. Quod autem scribis, ea tibi Franciscum exarasse, quæ in dedecus potius quam in tui nominis laudem vertuntur, huic & ceteris de nobis male obloquentibus respondeas velim, Franciscus Malapellens meus negat; non enim aliter gratos inter amicos dicendum est. Ego revera puerum sub te præceptore plurimum profecisse & sensi libere, & ingenue fateor; quod tu nostrarum expositionum causa, quibus ille jussu nostro ardentè invigilat, qua es facundia præditus, sapienter autumas. Non tamen ex hoc inficias jerim, excitandi pueri gratia sæpius rugosa fronte, atque immiti voce protulisse, Non mirum est, si parum ad hunc usque diem in re litteraria profeceris, quum te segnem ac inertem penitus esse videam; non enim eum præsentem, quamvis esset Homero doctior (c), commendarem unquam. Et hoc ipsum, non ut in te virum litteris illustrem, ac tantæ inter litteratos nostri temporis famæ, sed ut in ipsum iniquo deditum otio crimen omne convertam. Verum quid pluribus opus est, quum Franciscus & ipse, de quo inter nos agitur, & mihi & tibi, cum per litteras licuerit, crimen atque errorem fateatur suum? Hic siquidem hac in me calumnia postulatus, respondit illud, Me nihil scilicet eo sub professore comparasse, Aurelius Baccinetus sanguine conjunctus nobis exprobrarat; ac ut majorem verbis meis fidem adhiberet, de te sum locutus. Ego vero, Quid Aurelius ad me? aut ego ad Aurelium? Erubuit ille simul, & obmutuit. Reliquum est ideo mihi
Fla.

Flamini, quem tanti facio, quanti Cicero Varronem (d), ut Malapellentem tuum ab omni criminis in te suspitione semotum diligas, ames, ac tuearis, neque posthac ullius hominis oblocutione quicquam ex eo suspiceris, quem tibi deditissimum fuisse, & esse, ac perpetuo fore, facile, si facultas dabitur, percipies. Vale faustissime, meque tibi devotum, quo soles, animo suscipias. Dat. Tarvisii Idibus Januarii. MDVIII.

(a) Jo. Aurelius Augurellus Ariminensis Chymicus, & Poeta.

(b) Hyeronimus Bononius Tarvisinus, de quo Flam. lib. 1. ep. 14.

(c) Homero doctior proverbium est dictum de viris doctrina præclaris. Homerus enim Poeta Græcus obtinet obtinebitque in posterum doctrinæ, atque eruditionis principatum. Herod. de vita Homeri.

(d) Quanti Cicero Varronem fecerit, habes in Cicer. epil. lib. 4. ep. 6.

Epistola XXVII.

Joannes Antonius Flaminus
Francisco Malapellenti S. D.

ARGUMENTUM.

Malapellentis purgationem cumulatissimam censet. Abunde laudatus officiose respondet.

DIu nihil tuis litteris aut optabilius mihi, aut jucundius contigit, quibus aperte mihi videre licuit, quod de tuo ingenio ac humanitate singulari non solum mihi persuasi semper, sed etiam prædicavi. Cujus plane rei & istic multos habeo testes, & alibi, apud quos, ubi mentio tui incidit, ostendi, quam bene de te sentirem. In qua quidem opinione de te mea, quamquam ex ea nihil certe detractum erat, tuæ & officii & humanitatis plenæ litteræ ita confirmarunt, ut nihil eam labefactare amplius queat, & iis, quas ad te proxime dedi, litteris,

ris, si eas, quod spero, attente legisti, animadvertere potuisti, quam anxie cuperem falsa esse, quæ de tua in me voluntate delata ad me fuerant. Qua quidem in re tam plene mihi a te satisfactum est, ut gaudeam, quod ad te talia scripserim; quis enim aut officiosius, aut humanius unquam voluit amico suspicionem adimere? Ignoscas igitur mihi, quæ tua est humanitas, si quorundam ingratitude graviter offensus, quos mihi jure plurimum debere judico, aliquid ad te, quæ mea in officiis est natura, liberius scripserim. Quod ideo, ut meum tibi consilium aperiâ, feci, ut te ad eam expurgandi criminis objecti diligentiam, qua egregie usus es, provocarem. Nihil enim magis cupiebam, quam ex tuis cognoscere, falso ad me delata esse, quæ scripseram: & profecto (ni fallor) juste commotus sum, quum pater & filius de eadem re ad me scripsissent. Verum (ut Græci dicunt) *ἀνὰ δία σπασαί*, idest ruditas temerario. Quæ vero de meis laudibus & doctrina scripsisti, ut me inter litteratos hujus seculi illustrem arbitrere, idque apud eruditissimos & probatissimos viros prædicare consueveris, quamquam satis quidem mihi nota erant, & eo nomine sciebam, me tibi non parum debere, non potuere tamen mihi non esse jucunda tanquam ab amantissimo & litteratissimo quidem homine profecta, cui tuo de me judicio, & summis laudibus, quamquam me longe imparem video, dabo tamen operam diligenter, ne me saltem humanitate ac benevolentia inferiorem ducas. Vale. MDVIII. XII. Cal. Februarias.



Epistola XXVIII.

Franchinus Gafurius (a)
Joanni Antonio Flaminio S. D.

A R G U M E N T U M.

*Conviciis ab Aarone Musico laceffitus, quod graviter de novo
ejus opere senserit, insigniora ejusdem errata notat, &
ad Flaminium legenda mittit.*

JOannes Spatharius musicus Bononiensis utriusque no-
strum quam studiosissimus opus Petri Aaronis (b) de Mu-
sice, quod tu mi Flamini e vernaculo sermone in la-
tinam linguam eleganter transtulisti, abhinc paucos
ad me dies legendum misit. Ego libellum libentissime per-
legi admiratus scilicet latini sermonis curam & elegan-
tiam; verum quæ ad artem Musicam pertinent, tot tan-
tisque sunt involuta erratis, ut auctor operis tam diffi-
cillima quæque, quam ipsa quoque Musices elementa ne-
scisse, videatur. Spatharium statim per litteras quid de
novo opere sentirem, certiorum facio, quod eo libentius
feci, ut Aaroni operis retractandi facultas esset. Verum
ille parum veri amicus, quique non (ut Chilo (c) voluit)
se ipsum nescit, sed qui videri, quam esse mavult, ex-
canduit secus, quam debuerat, rem in deteriorem inter-
pretatus partem. Quare insigniora quædam adnotavi,
eademque ad te mitto, ut intelligas, quam periculosum
sit, liberalium artium professoribus sua inconsulte imma-
tura editione præcipitare, quamque ille impudens, & te-
merarius fuerit, qui injuriis conviciisque recte consulen-
tem amicum laceffit, nedum auscultat. Ea igitur oro,
ut perlegas, uti scias, an hominem jure carpam, eum-
que moneas, ut quam maledicendo capit voluptatem, eam
male audiendo deponat. Vale, & boni consule, sintque
hæc mutæ nostræ amicitiae auspicia. Mediolano. Nono
Calen. Aprilis MDXVII.

(a) Franchinus Gafurius Laudensis Musicæ professor & scriptor eximius.

[b] Petrus Aaron Florentinus.

[c] Chilo Lacedæmonius apud Plin. lib. 7. c. 32.

Epistola XXIX.

Joannes Antonius Flaminus
Franchino Gafurio S. D.

A R G U M E N T U M.

Gafurium laudat, & Aaronem excusat.

GAudeo multum, præbitam mihi esse occasionem in-
undæ tecum amicitiae, quamquam bonos omnes (ut
auctor est Plato [a]) amicos esse oportet, etiam si
sint minus noti, quorum mores, sectæque conveniunt.
Sed hac in re doleo, non integram mihi obtigisse volupta-
tem, quam interrupit, ac imminuit suborta quædam in-
ter te ac Petrum Aaron non parva similtas, quæ jam
in apertas erumpere inimicitias, mihi visa est, quod alter
alterum maledictis incessit, & tanquam ad certamen jur-
giis atque conviciis provocat. Verum de hac re postmo-
dum. Tuæ, mi Franchine, plenæ humanitatis & officii
litteræ mihi præter modum gratæ fuerunt, in quibus
duo me præcipue delectarunt; alterum, quod apertissime
viderim, quantum mihi tuo judicio tribuas, ad quem
tanquam omnis vestræ controversiæ judicem provocas;
alterum vero, quod non me latuerit, quantopere labo-
res, ne apud Flaminium, quem neque malum, neque in-
doctum putes, boni viri opinionem amittas, aut labe-
factes, quod plane mihi non mediocri probitatis tuæ
atque candoris indicium est. Quare quum me talem jam
animo præsumpseris, & non obscure litteris iisdem teste-
re, minime dubito fore, ut ea, quæ de meo Petro Aaron
dicturus sum, apud te fidem & pondus habeant. Quæ
tu quidem sic a me velim dicta putes, ut ab homine
benevolentissimo, & virorum talium cultore præcipuo
profecta, non dubites. Neque hac in re plus apud me
gratia valebit Aaron, quocum fateor summam mihi esse
familiaritatem & consuetudinem, quam tu, quem ego
sola mihi fama notum tanti quidem facio, quanti ceteros
virtutibus illustres viros semper consuevi, quos ego
tanquam Numina quædam in terris veneror. Petrus Aa-
ron

ron vir quidem in arte vestra, clarorum virorum testimonio, non contemnendus magni (parum dixi) plurimi, quantum videre potui, te semper fecit, & quoties tui mentio facta est, sic laudavit, ut inter primos hujus seculi Musicos statuerit. Horum ego sum testis, qui de te sæpius honorifice loquentem audivi. Is libros, ut jam nosti, institutionum Musices sermone communi & vulgato conscripserat, quos ille hortatu atque impulsu meo fieri latinos optavit, & facti sunt. Ii quidem, ubi ea diligentia, quam adhibere potui, & ornatu conscripti sunt, priusquam ederentur, censuræ subjeci litteratorum hominum, amicorum ac eloquentium morem veterum secutus; neque enim mihi tantum in litteris arrogo, ut nulla in re me posse labi, putem: & quod ad nitorem dicendi & artificium attinet, laude sunt prosecuti magna, quod & tu facis, & quicumque hætenus legerunt. Aaron quoque hac in re non imprudens, neque moris hujusce scribentium inscius idem sibi faciendum ratus libros eosdem homini amicissimo, & inter Musicos nostri temporis (quemadmodum nosti) insignem locum tenenti Joanni Spathario tradidit libere castigandos. Præstitit ille vir longam & diligentem, ut mihi visus est, operam, & si qua putavit esse mutanda, monuit auctorem, nec sua laude fraudavit publicæ utilitati studentem. Traditum est tandem opus illud calcographis excudendum, sed incuriosis atque fallacibus, qui plurimis in locis & Petri artem, ac sermonem meum corruerunt, ac depravarunt. Quod quare factum sit, longum esset perscribere. Unum illud dicam, Filium ego meum Bononiæ studentem castigationi ex more adhibueram, adolescentem eruditione, & editis operibus Italiæ iam non ignotum, sed nunquam admissus est eorum fraude, qui non bona fide rem tractabant. Quare & multa quidem, quod ad me attinet, contaminata comperi, & quicquid græce interscripseram penitus sublatum. Impresso jam opere Joannes ipse Spatharius vir optimus, & vestri utriusque amatissimus rem se sibi ac Petro gratam facturum, arbitratus, insciis auctoribus, unum de exemplaribus dono tibi misit, quo tu mox lecto, multos errores deprehendisse te, rescripsisti. Scio, te id libertate quadam & simplicitate fecisse, nec ego certe miror; attamen visus es, non mihi,

sed

sed aliis quibusdam, & ipsi Aaron ea liberius in hominem tibi minus familiarem scripsisse, qui si dignus castigatione fuit, modestius ac humanius (uti agebant) admonendus erat. Hoc Petri animum pupugit, & ad scribendam quædam impulit, quæ nec ego, ut accepi, postea probavi, nec ille nunc probat, qui tametsi acrius in te, quam par fuerat, invecus videri potest, attamen ingenio est benigno admodum ac perhumano: nec si alius esset, possem illum tamdiu dilexisse. Si quid liberius in te dixit, ac intemperantius, famæ id omne stimulis, (quam ille rebus, ut æquum est, anteponebat) factum putes, velim, neque id quæso dicacitati, aut odio tui, aut naturæ tanquam ad maledicendum pronæ adscribas; his enim vitiis, si quid mihi credis, prorsus Aaron caret, & tui amantissimus ac observantissimus est. Errata quædam de toto collegisti opere, legi diligenter, ac peritiam super ea re tuam ac diligentiam probavi, sed sunt pleraque (mihi crede) chalcographis adscribenda. Verum ille (ut puto) sic tibi ad ea respondit, ut non sit opus, nec me deceat, alienam hac in parte operam assumere. Unum illud te oro, priusquam finem faciam, ut quæ tibi stomachum liberius a Petro meo scripta moverunt, ita exspuas, & oblivioni tradenda putes, ut pristinus ille animi candor ambobus, & quæ semper inter vos benevolentia fuit, redeat, tibi que persuadeas, Petrum Aaron non alium in te esse, ac in ceteros illustres Musicos & qualibet insigni virtute præditos viros esse consueverit. Jurgia istiusmodi atque convicia magnis & gravibus etiam viris communia nihili vobis facienda sunt. In qua re succurret tibi Comici Poetæ adagium (b), *Ira amantium redintegratio amoris est*. Quod ad me attinet, sum tuus ego ita futurus, ut si periculum quacumque velis in re facias, polliceor fore, ut neque benevolentior, neque constantior in te amando quemquam experiare. Vale. Calen. Maii. MDXVII.

(a) Plato in Phædro, quem sequitur Aristoteles lib. 8, Eth. c. 3.

(b) Comici Poetæ, videl. Teren. Andr. act. 3, Scen. 3. v. 23.

Epistola XXX.
Hieronymus Bononius
Joanni Antonio Flaminio S. D.

ARGUMENTUM.

Flaminio suavia rescribit.

DElectarunt me litteræ tuæ, Flamini suavissime, mirum in modum, sed duabus potissimum causis; altera quod optimum rerum tuarum statum nobis significasti; altera quod id significando præters non ignotum quidem, sed optatissimum amorem erga me tuum. Utinam tibi omnia ex voto succedant in dies magis, cum ut bona perfruaris ipse fortuna, tum ut de te bene audiam, sic uterque pari jucunditate afficiamur. Quod mihi in futurum declarare ne desinas, etiam atque etiam rogo. Vale. Tarvisii. XIII. Calen. Januariæ MDII.

Libri Undecimi Finis.



JOANNIS ANTONII
FLAMINII
FOROCORNELIENSIS
EPISTOLARUM FAMILIARIUM
LIBER DUODECIMUS.

Epistola I.

Joannes Antonius Flaminus
Jo. Baptistæ Pio S. D.

ARGUMENTUM.

Compositam a se Tragediam Pii judicio plenissime subjicit.



Cripsi Tragœdiam . Contrahis frontem , mi
Pie , & ais , Nimium est , quod aggredieris
Flamini , qui supra vires audeas : materia
ista summos sæpe viros a scribendo deter-
ruit . Sciebam id quidem , sed quid agerem ?
Repuli crebro venientem calorem hunc cer-
te nimium , & plus æquo fervescentem .
Restitit ille abnuenti acriter , & sua pervicit pertinacia ,
& effecit , ut hac quoque in parte ingenium tenue quidem ,
& imbecille vel experirer , vel exercerem . Timuit fateor
sæpe in progressu Ajacis illius pervulgatæ spongiam (a) ,
& similem exitum . Nescio quo tamen pacto factum est ,
ut ad umbilicum perducta (b) sit , si tamen ad umbilicum
ipse perductam duxeris . Vide quæso pertinacem audaciam ,
pul-

pulsatum diu limen egredi postulat. Repuli crebro tentantem, ac ægre repressi nimium properantem, & de arcana scrinii parte tentantem egredi: sed ubi multa iurgia, & verbera simul passa est, ac se ad justam adolevisse ætatem putavit, precibus primum egit; ubi se nihil proficere animadvertit, pertinaci demum efflagitatione effecit, ut cultiorem habitum, sicut mihi visa est, jam nactam ire ad te potissimum sinerem humanissimum hospitem ac nostri amantissimum, ut inspiceres diligenter, ac judicares, quo successu rem tantam aggressi fuerimus. Complexa est ever-sæ Trojæ materiam cum Priami cæde, unde nomen inditum fabulæ. Spero fore, ut non prorsus explodendam arbitrare. Sed quum abs te velim omnia quidem summa cura & attentione legi, illud imprimis rogo, ut in somnium Hecubæ, & Cassandræ vaticinium, chorumque subsequentem, & in quartum, & quintum actum intendas, quæ, nisi me fallit foetura hujus amor, non negligenter a nobis, sicubi diligentia nostra se se ostenderit, elucubrata sunt. Nosti veterem scriptorum morem. Malo quidem ego cum illis vitia nostra a paucis, quam ab omnibus deprehendi; neque enim ullum scriptorum genus ab ipsa præsertim incude recens, & adhuc pene candens omni prorsus vitio carere potest. Qua quidem in re cave quæso suspicere, ne me offendas, si qua in re a me dissen-seris. Libere quicquid fuerit notes, & ad me perscribas, neque putēs facile quempiam inveniri posse, qui & docto & bene monenti amico aurem magis patientem præbeat. Te unum ex omnibus, quos habeo non paucos, selegi amore in nos singulari, probitate atque doctrina cum paucis, quos nostra hæc tulit ætas, comparandum, cujus primum exactam, & vere amicam censuram experiremur, ne postmodum aliorum, quod tu probasses, judicia reformidaret, atque ut cautius & tutius in publicum prodiret. Vale. Pridie Calen. Junias. MDXVII.

(a) Indicat Augusti factum apud Sveton. in ejus vita, qui cum Tragœdiam de Ajace composuisset, & stilo non succedente abolevisset, interrogatus quidnam Ajax ageret, facete inquit, Ajax suæ spongiæ incubuit. V. Macrobi. lib. 2. Saturn. c. 4.

(b) Ad umbilicum perducta, videl. absoluta. Quare Mart. lib. 4. ep. ult. Ohe inquit jam satis est, Ohe libelle. Jam pervenimus usque ad umbilicos.

Epistola II.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

Tragœdiam publicæ luce donaturus Filio committit, ut Amicorum & Pii præsertim de ea judicium experiatur.

Nostram tibi Priamum mihi non ignotam, sed ut filio domesticam & admodum familiarem liberiore jam consilio, quod diu suppressa domi, & exulta diligentius gradum sibi ad publicum parat, & hominum judicia experiri jam audet, amicorum dico, & bene sentientium. Pium quidem justissimis de causis primum seligi, cujus singularem in nos benevolentiam diu exploratam habemus, tu præsertim, quem Romæ abhinc triennium ut alterum parentem expertus es, cujusque probitas, fides, & humanitas singularis est, doctrina vero tanta, ut illi comparem paucos, neminem præferam. Dedi hac de causa litteras ad illum, quas legere poteris, si voles, priusquam reddas, & rogabis, ut hanc nobis operam, quam ut peterem, suavit illius in nos amoris magnitudo, quam citissime possit, diligentem præstet, tanti quidem apud nos futuram, ut nihil hoc tempore plurius esse queat. Post illum vero aliorum quoque judicia explores velim, quos longum esset numerare; præcipue Philerotis nostri juvenis doctissimi, ac Cœlii Rhodigini eruditissimi viri, cujus in nos amor jam tantus est, ut cumulum ultra non recipiat. Leandri Alberti nullam feci mentionem, quia tanta mihi cum illo necessitudo & familiaritas non postulat, ut, quod ad illum attinet, admoneare, quid te hac in re velim facere, quum præsertim is, ut te non latet, efflagitare non desinat, ut hanc Tragœdiam, quam summa laude semper & admiratione prosecutus est, edam; nostra enim æque illi, ac tibi nota sunt omnia, & scio valde lætaturum, ubi audierit, audere illam pene jam in publicum prodire. Domesticus (ut vides) hic honor est & laus, si qua inde

inde secutura est, te quoque tangit. Tua sit ergo cura & procuratio, ut a patre commissa tanti res momenti filio ita geratur, ut & diligentiam ibi tuam, & pietatem agnoscam. Vale. MDXVII. Prid. Cal. Junias.

Epistola III.

Joannes Antonius Flaminus
M. Antonio Flaminio Filio S. D.

A R G U M E N T U M.

Ut Filio morem gerat, argumentum fronti Tragediæ affigendum ei mittit.

PEtis a me, ut nostræ Priami (a) argumentum, quod in illius fronte affigas, quamdam quasi ducem legenti futuram ad te mittam. Tibi morem libenter gero. Argumentum igitur tale est. Græci longo fessi bello, desperatione potiundæ per vim Trojæ, a simulato discessu ad dolos conversi post Tenedum latuere, dum nox veniret. Trojani effuse diem egere. Reclusa, cæde Custodum, porta, fraude Sinonis, reversi hostes noctu Urbem capiunt, ac incendunt, & patrata passim cæde, regia demum expugnatur domus, ubi ad aram interiorem a Pyrrho Priamus occiditur. In primo actu Priami Regis ac totius urbis lætitia exprimitur, dum se bello Trojani diuturno liberatos, & abiisse hostem credunt. In secundo dirum Hecubæ somnium, in quo mox futurum Urbis excidium, monstrante Hectore filio, vidit, & non dissimile somnio Cassandræ vaticinium explicatur. In tertio nocturna Græci navigatione, hortatu Calchantis, Trojam repetunt, occupant, & incendunt. In quarto Priamus ingenti fragore cadentis urbis excitatur, & ab hostibus esse captam, elapso ad se Nuncio, fit certior. In quinto regia domus expugnatur. Unus ex Priami filiis Polytes

470 LIBER DUODECIMUS.

in conspectu patris a Pyrrho necatur, & mox ab eodem Rex ipse Priamus ad aram, quæ in parte domus erat interiore, occiditur, unde ipsi fabulæ nomen est inditum. Hoc, Fili, argumentum est: ut in fronte scribas Tragoediæ, quando ita cupis, non impedio. Vale. MDXVII. Nonis Juniis.

(a) Funestas Priami vicissitudines vide sis apud Cic. in Ver. c. 19. & 1. Tuscul., Virgil. 2. Æneid., Ovid. 13. Metamorph. & Johan. Nauch. generat. 30.

Epistola IV.
Joannes Antonius Flaminus
Pio suo S. D.

ARGUMENTUM.

Pii in dispicienda Tragoedia diligentiam laudat. Cur Epitheta minus tragica ei inseruerit, rationem reddit. In ejus judicio se conquieturum significat.

VIdi mi Pie, ac probavi plurimum tuam in dispicienda nostra Tragoedia diligentiam, & valde lætatus sum tam pauca in re non parva tibi videri torno reddenda, quorum tamen pleraque, etiam te judice tolerabilia, & non prorsus explodenda videantur, uti Trocheus ille in secunda Sapphiri sede, quod non factum a nobis est ignorance prioris syllabæ; quæ in statim brevis est, sed dedita opera imitati Catullum, qui tali textura in hoc metri genere non semel utitur, ut hic (a)

Seu Sacas Sagittiferosque Parthos.

Et paullo post (b)

Pauca nunciate mea puella

Et alibi (c)

Otium Catulle tibi molestum est.

Duo

Duo illa epitheta, quæ tibi minus tragica videntur, sed & mihi non satis certe probabantur; attamen volui, quid tu sentire experiri. Placatis Divis, immolandum esse dixi, ut agerentur gratiæ pro bono demum belli exitu, quod ad eam diem infelicissimum & calamitosissimum fuisset. Varietatem versuum in vetustis etiam Senecæ codicibus observavi, quam nos in Choro Trojanorum sumus imitati, neque a Seneca res hæc (uti non ignoras) initium sumpsit. In eversa tandem regia *Tandem* tibi non satisfacit, quod in verbo subest exultatio quædam. Sed memento a Choro id Græcorum cani, quum peracto tam diuturno bello, & parta victoria, & invento longis laboribus & malis fine, exultatio non dedecere, mihi quidem videtur. Genitum bis dixi Bacchum, quomodo satumque iterum dixit illum Ovidius (d). Ubi vero de eodem Baccho locutus ego dixi,

Et mala horribili mutatus in ora leonis,

Quare tu dixeris, Pressius considera, non sane percipio; quare te rogo, ut apertius mihi, quid hic velis, explices; nam ego quidem horribili mala dixi, quia Rhoetum Gigantem mutatus in leonem Bacchus, etiam testante hoc Horatio (e), retorsisse perhibetur. Quod si adhuc quædam ex his non probas, nec miror, nec displicet; neque enim mirandum est, aut ægre ferendum, si non sentire in omnibus tecum doctos, videas. Nos itaque & tibi, & aliis amicis eruditis viris nostram misimus Tragœdiam, non tanquam nihil castigatione dignum insit; nam & esse credidimus, & ostendi ea nobis, optavimus; sed ut diligenter inspecta purior ad nos rediret, & cultior. Quid enim illam misissem, nisi quosdam imitari vellem, qui scripta sua falso laudari malunt, quam castigari? Hæc ideo scripsi, non ut improbarem, aut ostenderem mihi non placere, quæ tam doctè, quam amice diligenter observasti, sed ut tanquam censori eorum, quæ dixi, rationem quasi redderem, ut si quid esset, quod tu denuo non admitteres, prorsus abiicerem, ac in melius verterem. Pro qua quidem tam humana, & diligenti opera tibi, quas debeo, gratias ago, daturus operam, si qua in re poterō, ut intelligas, quantum hoc nomine tibi me debere, putem. Vale.

(a) Catul. carm. 11. v. 6.

(b) Ibid. v. 15.

(c) Carm. 51. v. 18.

(d) Ovid. bis genitum Bacchum dicit Trist. 5. eleg. 3. v. 26.

(e) Horat. carm. lib. 2. Ode 19. v. 14.

Epistola V.
 Joannes Antonius Flaminus
 Pio suo S. D.

A R G U M E N T U M.

*Pii litteris & laudibus plurimum detinetur. Cetera se cum
 Leandro communicasse, significat.*

Eram in magna quidem litterarum tuarum expecta-
 tione, jamque videbar futurus moræ longioris im-
 patiens; est enim res amoris peculiaris impatien-
 tia, totusque in hoc eram, & mirabar simul tarditatem
 tuam, & moleste ferebam, tibi que ob id (vide quan-
 ti litteras tuas faciam) pene succensebam, quum repen-
 te supervenerunt optatissimæ, quæ sane tantam mihi vo-
 luptatem attulerunt, ut continuo omnem illam molestiam
 expuerim. Legi illas, non scribo quoties; namque adhuc
 lego. Neque hac re contentus, amicos etiam meæ partici-
 pes voluptatis facio. In quibus quantum me præcipue de-
 lectavit, quod tanti facere videris, ne te oblitum mei ac
 immemorem suspicari possim, & quod præterire insaluta-
 tum, non modo putidum, sed etiam nefarium ducis?
 Taceo, quanto me artificio laudes, ac in cælum efferas,
 cum tamen videre nolle id facere. In quo, etsi me, qui
 sim, novi, tuo tamen judicio magnopere delector; lauda-
 ri enim ab iis, qui ipsi in laude vixerint, pulcherrimum
 duco. *Gaudeo*, inquit Hector apud Homerum (a), *laudari*
a te Pater laudato viro. Nimium tamen attentas suis lau-
 dibus aures plerique habent, & capiuntur multi, ac ridi-
 culi

culi fiunt, dum se non excutiunt, ac metiuntur, plusquam aliis quam sibi credunt. Sed ego tuum de me iudicium, ne forte fictum, aut adulatorium putem, tua ingens pietas & animi candor facit. Testimonium præterea, ne me quispiam falli arbitretur, & gravissimum quidem adjicis, quod meæ curæ liberos tuos, & institutioni credere non dubitas, & ne abnuam, diligentissime caveris, misso ad me optimo viro, tuique amantissimo Laurentio Cattanio, qui mecum de hac re impense agat, & si fieri possit, etiam transigat. Ista quidem (sicuti debent) sunt apud me plurimi; talium enim virorum de me iudicia tanti ego facere soleo, ut nihil iis anteponendum putem. Et certe quid bono viro sit antiquius? aut quid optabilius esse possit, atque jucundius? Vereor tamen, ne in tali re tua summa probitas & humanitas, qui me tuis metiare virtutibus, modum transiliat. Gaudebo tamen, tanquam te non prorsus posse falli putem, aut velle falsa mihi persuasionem imponere, daboque operam diligenter, ne me alium ullo tempore ac me putaveris, invenias recta mente, ac optima in bonos, hoc est litteratos homines voluntate, studio vero tanto ac benevolentia, ut multis aliis in rebus vincar a multis, hac una, nisi me iudicium fallit, nemini cedam. Quod ad liberos tuos attinet, scripsi diligenter ad Leandrum Albertum tuum meumque familiarem, virum integerrimum, ac, religione & morum sanctitate singulari. Ex quo disces quæ sit mea de hac re sententia, & quid agendum putem, qui tibi omnia gratificari maximum quidem mihi beneficium existimem. Vale.

(4) Hector apud Homer. & apud Nævium. Ex Cicer. epis. ad famil. lib. 15, ep. 6., & lib. 5. epis. ad Metel. ep. 12.



Epistola VI.

Joannes Antonius Flaminus
Pio suo S. D.

A R G U M E N T U M.

Laudanti Pio laudes reddit. Quod suos ad eum Sylvarum & epigrammatum libros non miserit, in Bibliopolam refert.

AUDIO, & ne mihi verba dari putem, confirmant quæ audiui Leandri mei quotidianæ, & junioris Flaminii litteræ, miris me in cœlum abs te laudibus tolli, atque ut tot jam testibus credam magis, nec me ab ullo falli suspicer, proxima facit epistola tua, quam sæpe legendo totam edidici, in qua sic scribis, Ille igitur tuus latinus atticismus(a), & postmodum, Litterarum ne tuarum suavitatem, elegantiam, nitorem, sobrietatem extollam? Quis ista legens, ac Pii verba esse sciens non me in primis statuatur inter eos, quos nostra hæc ætas laude dicendi insignes non multos habet? Sunt hæc apud me quidem, ut debent, magni, nec esse liberali ingenio pluris quicquam potest. Quid enim talium virorum laude, ac testimonio sit potius, aut antiquius? Quare ingenue fateor, lætari me tuo præconio, & gloriari; est enim hoc unicuique insitum ac naturale, nec esse quemquam arbitror, quem non tangat laudis amor, & gloriæ studium, quod tum demum iustum est, si ex re nascitur. Nam multi quidem non laudantur, sed irridentur a multis, cum se tamen laudari putant. Verum nihil est, quod ego a tali viro suspicer, vere atque sincere omnia sentiri, ac dici non dubito. Nisi quod venit in mentem, interdum subvereri, ne te, mi Pie, tuus iste animi candor eximius, & singularis humanitas ultra limitem provehat, & modum transgredi cogat. Quod si non fit, præclare mecum agitur, & tibi, quas æquum est, gratias ago, quod suum virtuti testimonium reddas, quod plerisque invidia eripit. Quid ego contra de te & sentiam, & prædicem, non scribo. Hic testes habeo, & istic plurimos, qui me norunt,
de

de nulla re libentius, quam de te, ac tuis laudibus loqui. Sed hæc testentur alii: mihi sufficiat conscientia mea, & fides tua, quem scio non posse putare, quicquam nisi ex animo & sincere a Flaminio dici, quem laus excellentium virorum æque delectat, ac propria. Verum hætenus. Memini te proximis litteris esse questum, quod audisses libellos meos Sylvarum & Epigrammatum prodiisse in publicum, & te præteriissem indonatum. Tua istæc quærimonia non modo mihi non molesta fuit, sed præter modum jucunda, quamquam abs te accusor, ubi minime accusandus sum: sed non miror, quia nescis, quid hac in re mihi acciderit. Culpa hæc bibliopolæ tota est, qui viginti quinque exemplaria, quæ mihi ex pacto debet, nondum persolvit: sed spero brevi exsoluturum, nam suam mihi hac in re Virgilius Ghislerius (b) vir clarus ac potens operam pollicitus est, ut, si nolit bibliopola, compellatur solvere. Quod si (ut maxime confido) fiet, dabo operam, ne de me diutius queri possis, aut me tui fuisse immemorem, putes. Vale.

(a) *Latinus Atticismus*. i. e. peculiaris quædam Attici sermonis elegantia.
Cic. ad Attic. lib. 4. ep. 17.

(b) *Virgilius Ghislerius* Senator Bononiensis a Julio II. an. 1508. creatus, & ipso eodem anno Legatus ad eum missus.



Epistola VII.

Joannes Antonius Flaminius
Pio suo S. D.

A R G U M E N T U M.

Laudibus sibi a Pio præbitis imparem se dicit, æqualem Pium judicat. Ejus litteras, & operis publicationem expetit.

C Rescit in horas mihi ingenii ac eruditionis tuæ incredibilis quædam opinio, & animi candor mirificus se se quotidie magis ingerit, atque ostentat, quocum certamen habet mira & singularis humanitas, ut mihi facile non sit judicare, utro magis delecter: quemadmodum illud mihi minime dubium est magnum mihi negotium esse propositum sustentandæ opinionis de me tuæ, qua nihil uberius, humanius certe nihil; sic enim me ornas laudibus, ut oneri tanto minime sufficiam, ac me longe imparem cernam. Inter hæc autem mihi blande nimis atque suaviter risum moves, qui quum tuas vires præter modum extenuas, meas ita quidem amplificas, ut videare nanus cum Atlante congredi. Quo te, mi Pie, nimius in me favor, & admirabilis ista humanitas provehit? Ipse me novi, ac me ita metiri soleo, ut in mea me pellicula contineam (a). Quare scito, hac in re non posse te mihi verba dare, si dare verba est nimium humaniter ac immodice de amico sentire. Tibi ista conveniunt, quo nihil est eruditius, excultius nihil, aut copiosius, & meam præfers tuæ facundiam, quasi vero mea dici facundia debeat, & non verius quidam tenuis admodum, ac pene arescens dicendi rivulus; quum contra tua exuberans copia fonte perenni flumen effundat. Quid enim quæso in me est, quo tibi recte conferri debeam, cui ego quidem tantum tribuo, ut hoc nostro seculo comparem paucos, neminem præferam? Quæ tamen ita scribis, abs te quidem ex animo ac sincere, ut qui *ὁ φιλαλήδης* sis, scribi non dubito. Verum ne nimium sis nostri *φιληδέης* vereor, ac ne tui erga me amoris magnitudo judicium corrumpat. Non possum tamen tuo tali judicio non valde lætari,

lætari, quod, qualecumque sit, procul dubio & favoris & benevolentiae erga me tuae magnitudinem indicat. Quod . . . ista, quæ scribis, tua retardent officia, ego, quod ad me attinet, facile, & æquo animo patior, sic tamen, ut nolim prorsus fructu & suavitate tuarum litterarum privari: si tamen occupationes iustissimum cuiquam asferre impedimentum queunt, neminem puto me minus otiosum. Sed illud velim memineris amoris vero nihil obstare posse: omnem ille difficultatem superat, & viam sibi per difficillima quæque invenit, & facessere tantisper negotia cogit, dum suas officium quandoque partes impleat. Vides quid, & quantum te præstare velim; quare non ero hac in re longior. Gratulor huic seculo, nec minus posteris, Flacci argonautica (b) per te lucem accipere, & illustrem, ac testimonio Quintiliani (c) probatissimum Poetam omnem situm & asperitatem exuere, cuius nervos, ac robur & nos aliquando Venetiis experti sumus, & multum in eo pulvere defudavimus. Sed ex omnibus, qui te vere amant, ac tibi non modice favent, cave putes, quemquam esse, qui me magis cupiat, præclarum istud tuum *ὑπόμνημα* in publicum prodire. Quod utinam contingat, antequam ex his locis prorsus abeam; nam, ut puto audisse, meos jamdiu Venetos respicio, a quibus miro & incredibili studio revocor; quorum summa liberalitas in me, & amoris magnitudo injicit mihi manus, & vim facit. Gaudeo prælectionem te nostram legisse, quam, quia tu valde probas, audeo sperare, aliis quoque non displicituram, qui legerint. Quod reliquum est, Venetias propediem iturus sum, ac reversurus postmodum, ut nostram illuc supellectilem conveham. Tu circumspice si qua in re opera tibi mea esse usui potest, & audacter utere, tibi que persuade, non facile quempiam inveniri posse, cui æque ac tibi cupiam omnia gratificari. Vale.

(a) *Continere se in sua pellicula* proverbium est dictum de iis, qui rem non tentant supra vires. Teneto te intra pelliculam inquit Domit. in Martial. epigr. lib. 3. ep. 16.

(b) *Flacci Argonautica*. Titul. poematis Valer. Flacci.

(c) Quintil. instit. Orat. lib. 10, c. 1.

Epistola VIII.

Joannes Antonius Flaminus
Pio suo S. D.

A R G U M E N T U M.

Pii litteris se plurimum delectari. earumdem brevitatem offendere significat.

Mirifice me delectarunt semper litteræ tuæ, quæ tantam quidem mihi voluptatem afferunt, quantam verbis minime consequi possim; sed mira me postmodum brevitatis illarum offendit: & certe mecum *λακωνικῶς* mecum? *ἀττικῶς* mallet, & certe deberes, qui non ignoras, quam libenter illas legam. Cujus rei multæ sunt causæ, tuus imprimis erga me singularis amor, mirum studium, incredibilis humanitas, quæ quidem in illis omnibus ex partibus ostendunt. Taceo scribentis charitatem, qui nostrum hoc seculum eruditione sua illustrius facit. Quid alia memorem? Longior certe sim, & aliud agere videar, quum tamen nihil de te, nisi vere ac sincere dicam, & non facile quempiam tanta cum voluptate, magisve ex animo laudare consueverim. Egregiæ animi tui dotes ad hoc me impellunt, immo ut faciam cogunt, si tamen is cogi potest, qui nihil minus invitatus faciat, atque lubentius. Sed ad tuas redeo litteras, quarum brevitatem sæpe legendo emendare studeo. Rogo tamen, ne deinceps, quum ad me scribes, tam parcus sis, quum me tanta verborum parsimonia non leviter offendi, scias. Quod amicus ille noster amoris in se tui, ac officiorum parum memor esse videatur, miror, & quid in causa sit, prorsus ignoro; dabo tamen operam, ut sciam. Si sciero, scribam ad te, ac longioribus litteris vel accusabo illum magis quam tu, & acrius, vel diligentius excusabo. Vale. Seravallo MDXVIII. Tertio Idus Octobris.

Epistola IX.

Pius

Joanni Antonio Flaminio suo S. D.

A R G U M E N T U M.

Redditis sibi Flaminii litteris inexpectatis, latitia gestit, ejusque officiis officiose occurrit. Junioris Flaminii presentia delectatur.

Nescio quo pacto, vir eloquentissime, fieri solet, ut oblata ac dono data, quam emptā, accersita, emendicatave soleant esse gratiora. Idem nuper in litteris tuis expertus sum, quas Leander Christi Soteris nostri buccinator (a) mihi reddidit; visus enim sum tibi manum porrigere, in collum invadere, & mutuis ultro citroque salutationibus habitis amice gratulari. Ego incolumitatem tibi; tu contra eandem mihi, superque in Patriam reditum & secundum, ac perhonorificum. Cujus piæ, officiosæque voluntatis tibi gratas gratias memini, licet ob concionarium gymnasii nostri laborem sero, non ut ajunt Græci ἀχανδὶς ἐπειγομένη τυφλὰ τίκτη, sed inter strepitus, ac turbas scholasticas quid amicitia moneret, audire non potui. Vide sodes, quemadmodum ingenua ingenia benevolentiae ac amoris alis evecta, ut aquilæ Pythiæ confluent (b): tu mei videndi gratia Bononiam cogitas; ego tui fruendi desiderio Sullanum municipium (c). Nec tua singularis ac eximia virtus, nec non humanitas minoribus me stimulis incitant. Interibi, dum hæc solvendi effulgebit occasio, M. Antonio Flaminio filio nostro perfruar, quem æque ac tu, pene dixi te, diligo: est enim, mihi crede, ingenio præcoci juvenis, ac naturæ primigeniis favorabilis, cujus in me observantiæ mirificæ officia extant innumera; sed pudor quippe subrusticus; rarer ad me itat, & si quando accidit, timide, ut oculos Augusti intueri, ac Elephantō stipem porrigere (d) videatur. Familiare scat, admone, ac tandem tyrocinium exuat; exuet enim, si me Pium, & te Pii fratrem cogitabit. Vale. Ex Bononia. Luce Novembris. X.

(a) Bu-

- (a) *Buccinator Christi Soteris nostri*. i. e. prædicator Christi servatoris nostri.
 (b) *Ut Aquila Pythæ confluant*. Mutuam Flaminium inter & se benevolentiam exprimit fabula Pindari, qui commentus est, Jovem, cum vellet mediam Orbis partem certa mensura deprehendere, duas emisisse pari velocitate Aquilas, unam ab Oriente, ab Occidente alteram, has vero utrinque æquali velocitatis contentione convenisse Delphos, seu Pythæ locum. Plutar. lib. cur oracula defierint.
 (c) *Sullanum municipium*. i. e. Forum Cornelii, quod Sullanum, vel potius Syllanum dicitur, quod a Sylla Dictatore constitutum fuerit. Municipium vero, quod jure suo, suisque legibus uteretur.
 (d) *Elephanto stipem porrigere* adagium est dictum in timidos. Unde Augustus apud Macrobi. lib. 2. Saturn. c. 4. cum ei quidam libellum pavidus offerret, & modo manum proferret, modo retraheret, putas te, inquit, stipem elephanto porrigere?

Epistola X.

Joannes Antonius Flaminius
 Pio suo S. D.

A R G U M E N T U M.

*Suam in perlegendis Pii litteris voluptatem ratam habet.
 Filii sui in eum virum observantiam, & obsequium ratum habet.*

EGo vero, mi Pie, tantam ex tuis litteris lætitiā, & voluptatem cepi, ut pene majorem expertus sim, quam ex tuo in Patriam reditu paullo ante ceperam, quæ tanta quidem erat, ut minime augeri illam posse, arbitrarer. Vide quæso, quam jucundæ mihi, & quam suaves illæ fuerint. Quod illis ego nectar comparem? quamve prætulerim Ambrosiam? Cave putes, accidisse unquam mihi litteras amici gratiores, & quarum lepore ac suavitate magis demulctus fuerim. Quid ego illarum gravitatem memorem, & cum mirifici amoris significatione incredibilem humanitatem? Nihil non fuit, quod me mirifice non ceperit, ac delectaverit. Quid scribam, quoties illas legerim? immo adhuc legam? quanta cum voluptate amicis tradiderim legendas cum præfatione tali,
 Hæ

Hæ sunt mei Pii missæ litteræ. Videte quæso quid iis cultius? quid candidius? quid amabilius dici queat? Ignosce quæso, si nimium hac in re diffluit oratio, & adhuc gestio; cogor enim meæ lætitiæ magnitudinem significare. Sed minimum certe est quod legis: incredibilis illa est, ac fidem superat. Neque vero suspicere, tibi verba dari, ac me tibi velle tali studio blandiri, atque placere: respondere verbis animum puta, quem tamen verba non exprimunt, & tanquam debilia & inefficacia in medio conatu deficiunt. Fallere nescit verus amor, & ficta loqui non sustinet. Quod ad filium attinet, scio te ab eo tantum diligere, & coli, quantum præter me nemo alius. Quod si te rarius adit, non puto fieri, quod oblivioni tradiderit quantum tibi debeat, & quanti ego te faciam, vel quod ignoret se non posse mihi placere, nisi omnia tibi gratificari, & placere maxime studeat, sed Dialecticæ nodis adolescentem irretitum, cui meo jussu totis impræsentia viribus incumbit, impediri, ac retardari. Nam te quidem sic ab eo coli, & observari, scio, ut si recentiora studia, quæ paullo a nostris remotiora esse non ignoras, forte non obstant, nunquam a latere tuo sit recessurus. Hoc esse meum, atque illius desiderium, tam tibi persuadeas velim, quam tu quidem humanus semper, ex quo tempore tibi cognitus est, ac mirifice pius in illum fuisti. Feci tamen illum de mea voluntate certiores, & quod nihil mihi gratius sit facturum, quam si enixe operam det, ut, quibuscumque rebus possit, tibi maxime placeat. Quod reliquum est, litteras tuas, quas ego Indicis præfero lapillis, vehementer exspecto. Vale. MDXVI. X. Calen. Decembris.



Epistola XI.

Joannes Antonius Flaminius
Pio suo S. D.

A R G U M E N T U M.

Causas recenset, cur nuncius sibi delatus de reditu Pii in Patriam sibi jucundissimus fuerit.

N Unquam possem perscribere, quantam ex nuncio reditus in Patriam tui lætitiæ ac voluptatem ceperim. Cujus rei multæ sunt causæ; vel quod te sic amo, ut non sic facile quemquam alium, quod me quidem primum debere præclaris virtutibus tuis arbitror, dein verò communibus studiis, quibus maxima conciliandi vis amoris inest; vel quod ea extitere tua in nos officia, præcipue dum filius meus Romæ fuit junior Flaminus, ut æquare illa nulla gratiæ relatione posse me, putem; vel quod florentissimæ urbi atque finitimæ, in qua mihi præter filium multæ sunt necessitudines, tantum decus tua præsentia esse adjectum video, ut mirifice gaudere debeam, & civibus istis, quibus tantus per te honor accessit, maxime gratulandum, putem. Adde, quod in tanta locorum propinquitate pene mihi es præsens, ac te posse liberius frui videor; quod facile quidem efficiet litterarum vicissitudo & crebritas, ad quod jucundum studium jam nunc te ex hoc ipso die invito. Istuc præterea libentius veniam, teque videre coram, & alloqui potero. Cave putes accidisse jamdiu quicquam, quod majorem mihi voluptatem attulerit. At vide quaeso, quanti hoc ego faciam: ceperat me (ita vivam) tædium quoddam in his locis diutius commorandi, jamque toto in meos Venetos animo pendebar; ubi vero accepi, te in patriam rediisse, sic mea repente mutata ratio est, ut placere statim commoratio cæperit, atque ita quidem, ut si forte nunc mihi abire contingat, non sine ingenti molestia id videar facturum. Quare tuum erit meam hanc tuis litteris lætitiæ, ac voluptatem cumulare. Quod si feceris, dabo operam, ut intelligas nihil optabilius tuo adventu accidere potuisse, nihil jucundius. Vale.

Epi-

Epistola XII.

Joannes Antonius Flaminus
Nicolao Briotto Imolæ Præfecto S. D.

A R G U M E N T U M.

Briotti in se benevolentiam pradicat. Pollicitam sibi ejusdem operam postulat, ut absens Casula præfecturam obire queat.

M Irificam expertus sum per eos dies, quibus istic fui, tuam erga me humanitatem, & inter eximias animi tui dotes, quantum litteris polleres, & quanti simul homines litteratos faceres, animadverti. Quare magnum me quidem lucrum de amicitia tua fecisse arbitratus sum, nec ulla re jamdiu adeo sum lætatus. Ea quoque post meum ex istis locis discessum secuta sunt, ut nec opinione deceptum me putaverim, nec amicitia tua lætari frustra visus sim. Ex litteris enim amicorum, & propinquorum meorum cognovi, quantum, salva dignitate tua, meis omnibus, quibus tuum adire tribunal contigerit, faveris, ac operam dederis, ut ii amoris & voluntatis erga me tuæ optimi testes essent, ut nec te frustra esse mihi multa pollicitum, nec me illa nequicquam sperasse intelligerem. Quod vero ad me ipsum attinet, scio, te in mea Casulensi præfectura (a) mihi plurimum fuisse, ac diligenter procurasse, ut Casulenses absentiam & moram hanc meam patienter huc usque tulerint; sed nunc illos audio, nescio quo impulsu, & quibus actos stimulis, in me insurgere, ac nolle diuturniorem moram & absentiam meam pati, tanquam sibi persuaserint fore, ut præfecturam illam præsens obirem, & inter quercus & fagos (ut lepide scripsisti) positus procul ab hominum litteratorum cœtibus desiderem. Verum quum de hac re simus abunde una locuti, & ipse mihi præcipuus dissuasor extiteris, ne ullo pacto in animum inducerem illuc ire, ne vivo mihi cum semimortuis plerisque illorum, qui illic habitant, negotium esset, non attinet me plura de hac re scribere, nisi ut te orem, talem te mihi nunc absenti præstes, qualem te futurum humanissimæ ac libe-

ralissimæ pollicitationes tuæ præsentî mihi spem dedere, efficias scilicet, ut Casulenses mei patienter ferant, si non assequuntur, quod nulla ratione præstari a me posse, vident. Qua quidem in re, si tibi nunc velim scribere, quam ægre a meis Seravallensibus impetraverim hinc abeundi facultatem, stuperes, ac non satis humanum existimares, qui inducere in animum quiverim (nisi major vis urgeret) amantissimam mei Rempublicam deserere, a qua non prius impetrare potui, quod imprimis optabam, liberum discessum, quam non plurimis tantum meis, sed clarissimorum etiam virorum precibus, Amplissimique Patris Cardinalis Sancti Marci, re sæpius in Senatu tentata, demum primarios in meam sententiam traxerim. Quod quidem nisi effecissem, non poteram magnam pecuniæ vim, quæ mihi publice debetur, exigere, cui nunc rei totus vaco. Sed multis de causis difficillima est exactio; nam loca hæc proximo bello magnas calamitates, & sævam inter cetera mala direptionem (b) sunt passa: & quod publice persolvitur, viritim exigitur, & in solvendo eo, quod unusquisque debet, major inde venit difficultas, quod molestissime omnes meum discessum ferunt: quæ res quidem facit, ut fere inviti solvant, qui ne discederem, totis viribus efficere conati sunt. Hæc meæ longioris moræ causa fuit, & adhuc quidem est; spero tamen fore, ut his me & aliis impedimentis brevi exsolvam. Quod cum multis de causis, tum etiam, ut te videre, ac interdum alloqui, & tua frui suavissima consuetudine possim, maxime cupio. Interim quod potes, ac mihi discedenti sæpius pollicitus es, effice quæso, ut mei Casulenses absentiam meam æquiore animo ferant, ac velint, quod æquum, ac necesse est velle, neque a me expectent, quod nulla ratione, nisi forte velim insanire, præstari a me posse, vident. Tu mihi singulari humanitate tua, consilio, adhortatione, ac operæ tuæ pollicitatione auctor fuisti, ut crederem bene cessuram mihi Casulensem præfecturam: & ita futurum ut credam, facit eximia gravitas & constantia tua, mirificus item favor, quo litteratos homines, & me simul prosequeris, nec non auctoritas & potestas efficiendi quicquid ipse hac in re volueris. Perfice igitur per Deum immortalem beneficium hoc mihi, & hac me, qui potes, molestia & sollicitudine libera.

Dabo

Dabo contra ipse operam, ne te male beneficium collocasse, arbitrere. Vale. Seravallo. MDXX. XIII. Calen. Junias.

(a) Casula Oppidum est inter Apennini colles, ejus meminit Leander in *Æmil.*

(b) Direptionem Seravallensem tangit Flam. lib. 1. ep. 7.

Epistola XIII.
Joannes Antonius Flaminus
N. Briotto Imolæ P. S. D.

A R G U M E N T U M.

Mutua Briottum laudatione ac benevolentia prosequitur.

DElectatus sum mirifice litteris tuis, non ob eam certe causam, quod ex illis cognovi, meas tibi præter modum gratas accidisse, ac me miris in cælum laudibus efferas, quamquam eo quoque nomine valde lætatus sum, sed mediusfidius, quia tuæ Attico lepore conditæ quovis nectare mihi, & ambrosia suaviorum fuere. Dii boni! quanta in iis venustas! qui nitor! qui flosculi! Visus sum certe mihi eodem tempore, quum eas legerem, novo quodam modo oratoriam vim, & elegantiam videre cum poetica certantem. Desunt mihi verba, quibus voluptatem explicem, quam ex illis incredibilem cepi; sed mehercule fuit tanta, quantam tu magis conjicere possis, quam ego perscribere. Non erat mihi nunc quidem satis ad scribendum otii, festinante istuc patruo meo, vix loqui potui, & quod vix posse me putabam, repente hæc scripsi, adeo quidem, ut legere ex more, quæ a me scripta sunt, nequiverim. Quod meum redditum tantopere optes, ut scribis, non miror, qui non ignoro quanto amore ac favore doctos omnes, me præsertim,

prosequare. Sed mutuum est utriusque desiderium; nemo enim est omnium, quem nunc magis videre, quam te cupiam, cujus consuetudine nullam suaviorem & utiliorem puto. Sed brevi (ut spero) dabitur nobis, quod tantopere optamus. Nihil est, quod ego mihi dari nunc malim. Vale. Seravallo. Idibus Junii MDXX.

Epistola XIV.

Joannes Antonius Flaminus
N. Briotto Imolæ P. S. D.

A R G U M E N T U M.

*Novas in Briottum laudes congerit, eum deinde rogat, ut
Fratri sui causam aequitate & clementia adjuvet.*

Quo te magis experior, eo te magis admirari, & colere compellor. Quo fit, ut te cum raris, quos nostra hæc tulit ætas, viris in omni genere virtutum claris comparandum, ac numerandum putem. Sed inter eximias dotes, quibus affatim natura, studium, industria & fortuna te ditavit, justitia præcellit, ac mirandum quemdam in modum elucet, quæ te quotidie magis illustrem populis & admirabilem facit. Quis enim ignorat qualem te, & quantum in ista Forocorneliensi præfectura jamdiu præstiteris? Hoc est, quod præter modum ut admirer facit, præclarum sane tuæ gravitatis atque constantiæ indicium simul, ac testimonium. Namque in regendis populis non desunt, qui magnam suæ administrationi opinionem hominum & laudem comparent; verum id circa principia, in quibus majores illi conatus effundere sese consueverunt. Sed quia non ex virtute, & ex recta & constanti voluntate profiscuntur, facile, ac cito deficient, ac tanto majus hominum dedecus afferunt, quanto major in pectoribus hominum concitata illius opinio fuerat, & mira de eo quædam expectabuntur. Nihil est enim inæqualius homini, ac magis pudendum, quam bene incipere, turpiter desinere.

Quod

Quod qui facit, non aliud agit, quam ut fallat, & ingentem sibi ignominiam paret. Nam fucus ille inanis ac temporaneus cito abraditur, ac evanescit, quia diu falli non possunt, qui sic falli cœperunt. Quod tu singulari prudentia præditus optime intelligens ita cœpisti, ut in isto Magistratu quotidie major, & admirabilior apparueris. Sed me cohibeo, ne tibi videar panegyricum, non epistolam scribere. Et hoc quicquid attigi, non feci, quia tu mea laudatione ac præconio indigeas, sed ut debitum virtuti tuæ testimonium redderem; neque enim bono viro indecorum merentes laudare. Adde, quod his etiam stimulis boni ad rectum magis accenduntur, dum, quod maxime optant, & student, bonis se placere vident, quod ego præcipuum virtutis præmium duco. Verum hætenus. Scio mi Briotte, quam humaniter ac liberaliter antea, & coram, & per litteras omnia mihi spoponderis, quæ præstari amico homini a te possint, ac reipsa sum expertus, quod mihi de te omnia polliceri possim, præcipue vero proximis diebus Bononiæ, ubi promissa tua non solum mihi confirmasti, sed etiam mirifice cumulasti. Utar iis igitur, ubi vel mihi, vel meis opus esse intelligam, sicut impræsentia facturum sum, quod audio, Alexandrum fratrem meum, qui quia nescio quam pecuniæ summam debet, & solvendo non est, istic apud te, tanquam honesto quodam in carcere, detineri. Dolui (sicut par fuit) optimi fratris vicem, hominis certe non mali, qui si exigere a suis debitoribus & ipse, quod sibi debetur, posset, haudquaquam in istam, quæ me quoque tangit, ignominiam esset coniectus. Confugit ille ad te (ut audio) & tuum tribunal, & opem tuam imploravit, ut tuo jussu, quod ei jamdju debent, Romei cujusdam hæredes, persolverent. Cur autem illi non solvant, ipse vero frater meus, qui solvere vellet, sed ob eam, quam dixi causam, nequit, pendere cogatur, ac insuper in carcere detineatur, nescio. Si tu tam æquus, tam incorruptus iudex hæc non ignoras, valde miror, sed credere cogor, te ignorare; neque enim mihi persuadere possum contra publicam, & tam bene confirmatam opinionem tui, & veterem consuetudinem tuam habere te personarum discrimen, nec velle omnes æquo jure ad solvendum compelli. Te igitur etiam at-

que etiam rogo, ut fratris te misereſcat mei, nec ſinas iſtam diutius ignominiam pati, ſed jubeas ab ejus debitoribus pecuniam, quam proximo Auguſto ſolvere tenebantur, exigere, & illius creditori, quod debet, exſolvi. Hoc velim juſtitiae quidem, ſed & Flaminio tuo æqua poſtulanti concedas; nam ego tantam mehercule moleſtiam ex hac re capio, quantam & fraterna pietas, & familiae noſtræ honor, ut capiam, facit. Nihil eſt, quod impræſentia vel ego a te avidius ac vehementius expectem, vel tu mihi præſtare optabilius & gratius queas. Vale. MDXX. X. Calen. Decembris. Bononia.

Epistoła XV.

Joannes Antonius Flaminius
N. Briotto Imolæ P. S. D.

ARGUMENTUM.

Perſtat in laudandis Briotti animi dotibus, eique in ſui amoris & benevolentiae argumentum coronationis Imperatoris hiftoricam epistolam mittit.

Non facile quiſquam eſt, Vir clariffime, ex iis, quos mihi præcipue colendos puto, quem tibi præferam, aut cui magis placere optem. Quod ut faciam, juſtiſſimæ quidem ſunt cauſſæ, quæ poſſunt unumquemque ad te amandum impellere; animi tui eximiae dotes, ingenium iſtud acre, ac vehemens omni excultum elegantia, ac litteris ornatiffimum, & quæ tibi me perpetuo devinxere, ſingularis humanitas, & officia in me tua, quæ tu quidem, ubicumque datur occaſio, cumulare non ceſſas; pro his ego tibi me tantum debere puto, quantum perſolvere ſit difficiliſimum. Quare ſoleo quidem non tantum vehementer optare, ut aliquando mihi detur occaſio referendæ tibi aliqua ex parte gratiæ, ſed etiam

etiam attente circumspicere, atque perquirere, si qua ratione possim testatam apud animum tuum relinquere voluntatem hanc erga te meam & animi gratitudinem; potest enim is aliquo pacto videri gratiam retulisse, cui referendæ illius voluntas non defuit: quod tum quidem magis assecutus est, cum, quod potuit, libenter exsolvit. Hac de causa quia nihil est, quo melius, aut convenientius declarare me posse tibi videam, quodque futurum tibi gratius atque jucundius putem, ad litteras me convertito. Quod enim homini doctissimo vel optabilius, vel gratius offerri munus queat, quam quod de litterarum sacrario expromptum fuerit? Ad ipsa igitur studia me referam, & ope ingenii, quum aliæ mihi vires non suppetunt, dabo operam, quoad ejus fieri poterit, ut me gratum experiare. Propterea epistolam ad te nunc misi, quæ præsentis Imperatoris coronationem continet, a me nuper editam, quam ad Amplissimum Patrem S. Marci Cardinalem proxime scripsi, materiam certe complexam uberem ac luculentam, ex cujus lectione spero, te non mediocrem voluptatem esse capturum. Accipe igitur missum a tuo Flaminio parvum quidem munus, si rem ipsam metiare, sed magnum certe apud animum tuum habiturum locum, si Artaxerxis imitatus morem potentissimi Regis (ut te facturum dubitare minime debeo) non manum, sed animum dantis inspexeris. Vale. Bononia. MDXXI. XV. Calen. Aprilis.



Epistola XVI.

Joannes Antonius Flaminus
Sebastiano Benedictonio Imolæ Præfecto
S. D.

A R G U M E N T U M.

*Conciliandæ sibi Benedictonii amicitia causa ad eam scribit,
& munuscula litteraria missitat.*

N Eminem puto esse, Vir clarissime, cui majori curæ sit claros præcipue litteris homines sibi conciliare, quique diligentius ejusce rei occasiones observet, atque conquirat: quod quidem si mihi vel diligentia hæc mea, vel fors aliqua obtulerit, non soleo negligenter elabi sinere, sed statim arripere. Quid enim homini bene instituto esse jucundius debet, quam talium posse virorum amicitia gloriari? Hæc me causa impulit, ut has ad te darem, ut scires, magno me teneri desiderio jungendæ tecum amicitia, quam tamen esse jam inter nos conciliatam, arbitror, quia & litteris & sermone quorundam meorum familiarium cognovi, te bene de me sentire, ac loqui, quoties litteratorum hominum mentio incidit, & non obscura, vel mediocria extitisse tuæ erga me benevolentia signa, qui præterquam quod honorifice de me publice ac privatim loquaris, teneri etiam te magno mearum lucubrationum desiderio, declaraveris. Ex quo quidem conjecturam facio & te litteratissimum esse, qui doctis, ut audio, mirifice faveas, & probari ab te, quæ a nobis scribuntur, quia quum quædam ex iis legeris, alia exposcere non desinas, & scribæ tuo (a), qui unus ex meis discipulis Forocorneliensibus est, juveni spectatæ probitatis atque doctissimo negotium dederis a me per litteras petendi. Quæ re quidem mirifice lætatus sum; quid enim esse mihi gratius possit, quam re litteraria, cui omnem a puero operam impendi, si possim, te tuique similes demereri? Nolim tamen nimium arrogans videri, si mihi persuadeam talia esse, quæ

quæ scribimus, ut te queant ad legendum allicere, ac tuum in ea re occupatum animum detinere. Tua tamen singularis humanitas, & quem jam in me expertus sum, favor & studium facit, ut sperem, tibi non fore ingrata, quæ nunc misi, & deinceps missurus sum, ut vel hoc argumento intelligas, quantopere cupiam tibi omnia gratificari. Tuum fuerit meam hanc amoris & officii plenam erga te voluntatem accipere, atque complecti, ac tuis mihi litteris declarare, quod fama prædicat, & ego multis affirmantibus credidi, humanissimum te esse, ac litteratorum hominum, ac mei pariter, si me tamen cum illis adnumerandum putaveris, amantissimum. Vale,

(a) Scribæ tuo Hieronymo Marceno.

Epistola XVII.

Joannes Antonius Flaminus
Sebastiano Benedictonio Imolæ P. S. D.

ARGUMENTUM.

Certior fieri cupit de litterarum suarum exitu. Benedictonium rogat, ut victui necessaria liberâ a vectigalibus ad se convehi sinat.

Puto te litteras accepisse, ac duas simul epistolas, quas ad te superioribus diebus misi versibus a me conscriptas ad Carporum, & Mirandulæ Dominos multo litteris, quam principatu majores, quæ tibi gratæ fuerint necne, scire nondum potui, sperare tamen debeo, quum te meorum scriptorum lectione plurimum delectari, non solum ex multis aliis, sed ex litteris etiam tui scribæ non semel cognoverim. De quo tamen tuis etiam fieri certior & antea optavi, & item nunc opto
Qua-

Quare ut mihi hac in re morem geras, valde rogo. Illud etiam a te peto, ut tuo permissu atque favore possit mei cultor prædii ad me Bononiam victui necessaria convehere, nec sinas, impedimento esse publicanos, qui ne essent anno superiore, tuus etiam præcessor mei & ipse amantissimus effecit, nec ullum a me vectigal exigere, voluit, quod te similiter procuraturum, & effecturum, non dubito; jam enim tui amoris, & singularis erga me benevolentiae tuæ nec obscura, nec pauca extant signa, ut de tua in me voluntate dubitare minime debeam. Quare non attinet, ut te pluribus rogem, cum & tali erga me animo sis, & æqua sint, quæ ab homine iustissimo postulo. Illud tantum addam, enixe me operam daturum, ne te favoris ullius, aut operæ mihi præstitæ unquam poeniteat. Vale.

(4) *Ad Corporum, & Mirandula Dominos, Albertum Pium, & Joannem Picum.*

Epistola XVIII.
Sebastianus Benedictonius
Flaminio suo S. D.

ARGUMENTUM.

Suam in scribendo tarditatem excusat. Flaminii scripta laudat, eique roganti morem gerit.

Distuli ad te scribere, Flamini doctissime, non quod tua me scripta non summopere delectent, quibus nihil est, quod libentius legam, neque quod falso audieris, quæ de tua excellenti doctrina & facundia prædicare soleo, cujus rei plurimos quidem testes habeo, sed quod assiduis in hoc Magistratu occupationibus ne horam quidem quietis habeam, aut quicquam otii mihi re-

relinquatut ad scribendum. Quæ res quidem non minus me, quam te offendit. Scio enim quid me deceat, & quid tibi debeatur a me, si præstare possim, quod communia mihi tecum vota postulant. Quare velim me habere excusatum, si non statim, si non semper tuis elegantissimis litteris respondero, quæ quidem tanti apud me sunt, ut cum eas lego, priscorum me scripta legere putem. Hinc tu conjecturam facias velim, quantopere cupiam, ut quam creberrime possis, ad me scribas. Quod ut facias, te vehementer rogo. Quod ad tuum agricolam attinet, jussi illum ad me, misso nuncio, statim vocari, & jussi, ut quoties opus sit, ad te quæcumque jusseris, convehat; nam de publicanis jam cavi, ne illi esse impedimento possint. Si quid erit posthac, quod me velis, & in quo tibi esse usui possim, dabo operam, ut intelligas, te non falsa opinione deceptum, qui audieris, & credideris, me litteratorum hominum, ac tui imprimis amantissimum esse, ac observantissimum. Vale. Ex Forocornelii MDXXI. Idibus Quintilis.

Epistola XIX.

Joannes Antonius Flaminius

Oddo Sempronio S. D.

ARGUMENTUM.

Sempronio spei occasionem præbet, suamque & amicorum operam pollicetur, & stimulos ad iter addit.

S Oleo quidem valde lætari, quoties aliqua mihi offertur occasio, qua possim homines præsertim doctos officiis demereri, ac illos mihi plurimum devincire, sive de illorum honore agi contingat, sive de utilitate. Quæ quidem duo si quis possit officio complecti, & in utraque re, atque uno tempore suam præstare operam, illum

illum certe magnam testandæ voluntatis in bonos suæ facultatem esse nactum, reor, quam mihi nunc & tuis, & amicorum meorum, qui vere tuæ virtuti favent, literis esse mihi oblatam video. Quare potes omnia de me sperare, ac tibi polliceri quæcumque a me præstari queant vel opera diligenti, vel fideli testimonio doctrinæ tuæ, quam non esse mediocrem, prius quidem ex versibus, posterius autem ex eleganti epistola tua facile cognovi. Quæ quum non paucis ex hac nobilitate non indoctis civibus legenda tradiderim, & valde placuerint, in eam veni sententiam, ut mihi non differendum putaverim, quin has ad te continuo darem, & te hortarer, ut omni sublata mora, huc te conferres; nam licet alius huic senatui propositus fuerit, & jam conductus, quia tamen ille conditionem differt oblatam accipere, nec operam libere suam promittit petens majus sibi salarium decerni, quam possit impetrare, puto rem tibi ex sententia cessuram, si statim iter arripias, & huc advoles. Operam autem ego tibi meam, & bonorum omnium sic polliceor, ut sperem, te non difficulter assecuturum, quod optas. Meum tuæ virtuti ac meritis testimonium accedet, quod quanti apud hosce meos cives futurum non audeo dicere; sperare tamen possum, quia & me suum esse civem voluere, & fidem meam jam tricesimo abhinc anno, & charitatem in se ac filios suos eandem semper experti sunt, fore, ut tibi non sit inutile, quorum quidem rationibus & hac in re, quæ tanti momenti est, & in ceteris quibuscumque possim, propter excellentia illorum in me officia & merita, non aliter ac meis Forocorneliensibus debere me consulere, puto. Ad hoc autem, quod nunc agitur, tum me cetera quidem, tum etiam filii mei junioris Flaminii diligens commendatio tui plurimum impellit, cui, & quia te vidit ipse, & attente est allocutus, tantum credo de tuis virtutibus & eruditione scribenti, ut quicquid in te laudando jam dixerim, vel dicturus postea sim, neminem, tanquam parum sincere ac vere a me dicta, improbatum, putem. Restat, ut venias, & quia maturato (sicut intelligis) opus est, ut, quemadmodum dixi, iter arripias, & continuo huc advoles. Vale. Seravallo. MDXX. Idibus Julii.

Epistola XX.

Joannes Antonius Flaminus

Hieronymo Motheo S. D.

A R G U M E N T U M.

Suam in scribendo dilationem purgat, & animi sui sententiam aperit.

Nihil est, quod magis unquam, & diligentius cave-
rim, quam ne cui superbus ac inhumanus videri
possem. Quid enim turpius homini, a quo huma-
nitas denominata est, indecentius sit, ac magis contra-
rium? Sed vereor, in talem apud animum tuum suspi-
cionem inciderim, & me parum officii memorem duxeris,
qui respondere litteris tuis etiam rogatus hucusque distu-
lerim. Quare ne indicta causa forte condemnarer, vim
mihi, & occupationibus meis demum feci, ut satis peti-
tioni tuæ vel sero facerem. Nam dilationis hujusce caus-
sas breviter scriberem, nisi bis ex me illas Floridus no-
ster audisset, ac tibi retulisset. Qui si scires, quibus &
quot occupationibus sine ulla intermissione distringar, &
impediar, scio mihi ignosceres, & mirareris, quod nunc
quoque rescripserim. Paucis igitur tibi respondebo, sic
tamen, ut sim nihil omissurus, quo tibi constare possit,
quid ego de re, super qua me consulis, sentiam. Sentiam
autem, quod plerique viri sentiunt eruditi, & quod di-
versis in locis, quum Plautinas interpretarer Comœdias,
meis auditoribus dixi, & proxime Seravalli, ubi quædam
pulcherrima, & admodum jucunda cognitu, & paucis no-
ta de Plautinis Comœdiis dixi. Sed quod ad tuam peti-
tionem attinet, scito, simile quiddam accidere doctis &
multæ lectionis hominibus & judicio valentibus, quod
palato consuevit deliciaribus assueto cibis, cui si deterio-
res apposueris, statim mutatos sentit, & offenditur. Qua-
re hujus Poetæ membris evenit, quod toti olim corpori
evenisse dicimus: & sicut multæ aliæ initio Plauti cir-
cumferebantur Comœdiæ Plautinis admixtæ, quemadmo-
dum in prælectione Amphytrionis nostra ostendimus, ita
qui-

quidem in Comœdia, de qua nunc agitur, sic in quibusdam aliis, quas nunc prætereo, scenæ quædam integræ alienæ, præterea ipsius Poetæ scenis non pauci versus inserti leguntur, sicut in Amphytrione accidit, in qua corrupta est scena quarti actus secunda, interjectis multis versibus, quorum primus est, (a)

Tun' me mæstes?

Quod tu qua de causâ *mæstes* scripseris, nescio, ignota dictione. Duæ non dissimiles sequuntur scenæ, quarum posterioris ultimi versus sunt, *Vos inter Vos* (b), & qui sequuntur, Plautini sunt. Ceteros, quia procul a lepore & elegantia, salibusque Plautinis absunt, & alia in iis vitia notantur, non solum non esse Plautinos, sed etiam non puros esse latinos affirmamus. Nec tibi aliter posse videri scio, qui ut acri quidem ingenio, sic etiam eruditione ac solerti iudicio vales. Quod autem Plautinis Comœdiis, quas Florentinus chalcographus excudit, immixtæ legantur, mirandum non est. Vel quia *non omnium est* (græco utar adagio) *ire Corinthum* (c), vel quia (ut Apostolus (d) ait) *unusquisque in suo sensu abundat*, & ut Satyricus Poeta inquit (e),

Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

Eorum, quæ dicimus, testimonia, & res alias adducere potuissemus, si aut plus otii nobis fuisset, aut esse necessarium in re manifesta, & aliorum multorum auctoritate confirmata duxissemus. Si quid erit deinceps, in quo tibi opera mea usui esse possit, dabo operam, ne te frustra scripsisse, arbitrere. Vale.

(a) Plaut. in Amphytr. act. 4. sc. 2. v. 16.

(b) Ibid. scen. 3. act. 4.

(c) *Non omnium est ire Corinthum.* Cum enim non cujuslibet hominis sit affestare res arduas, inde natum adagium, quod nec facilis sit in Corinthiacum portum appulsus. Hinc Horat. lib. 1. ep. 17. ad Scævam v. 37. cecinit: *Non cuivis homini contingit adire Corinthum.*

(d) Apost. Rom. 14. v. 5.

(e) Satyricus Poeta Persius Sat. 5. ver. 53.

Epistola XXI.

Joannes Antonius Flaminus
Bernardo Purliliensi S. D.

ARGUMENTUM.

Rogatus ut veniat, commigrationis sua diem constituit.

Volo genitori tuo ac tibi, aliis quoque, ut puto, non paucis morem gerere. Veniam igitur, quemadmodum me tantopere non rogas solum, sed etiam obsecras. Bigas igitur pro convehendis contubernalibus meis, quoniam apud nos summa equorum & vehiculorum penuria est, mittas velim die, quo te missurum, scribis. Die Mercurii mane veniemus. Interim valetudinem tuam, & læsum crus diligenter cura, ne tu solus inter tot rectos condiscipulos loripes (a) inveniare. Vale. Seravallo. XIII. Calen. Quintilis. MDIV.

(a) *Loripes inveniare*. Imitatur Juvenalem sat. 2. v. 23. inquietem. *Loripedem* vestis derideat.

Libri Duodecimi, & ultimi Finis.

Epistola et carmina, quae hucusque inedita sunt.

**Sequentes duas Epistolas Flaminianas, quas nobis
clarissimus Mancurtius humanissime pro more suo
transmittendas curavit, superioribus Episto-
larum libris subjicere existimavimus.**

Joannes Antonius Flaminus
Beatissimo Patri Clementi VII. perp. felic.

ARGUMENTUM.

Patria, Civiumque suorum exitium Pontificis considerationē eleganter proponit, ut ejus misericordiam, atque clementiam in eos ipsos commoveat.

EA fuit temporum conditio, B. P., quæ totum Orbem terrarum jamdiu tenuit, ut dolendum magis, quam mirandum sit, non solum exteras gentes, sicuti vides, sed etiam plerasque Italiæ urbes magnis affectas cladibus, & gravissimis fuisse calamitatibus implicatas. Hinc factum, ut postquam ludibrio barbaris gentibus, & prædæ satis fuimus, arma, quibus læsa diu Italiæ majestas vindicanda fuerat, in nos ipsos vertere ceperimus. Hinc bellis externis atque domesticis hucusque vexati cædes varias, direptiones urbium, & incendia tulimus, nec modus grassandi, ac ferro & flammis omnia vastandi fuit, nisi quem tuus demum felix Pontificatus attulit, quem ne prorsus auxilio res humanæ destituerentur, divina nobis contulit Providentia, ut esset, qui sciret, ac vellet gravioribus adhuc malis imminetibus obsistere, ac instantem ruinam avertere. Interim vero dum externis ac intestinis bellis arderet Italia, & Romana Præsede suo careret Ecclesia, quia non erat, qui tantam ferri licentiam frænaret, civiles passim inturrexere discordiæ, & antiqua odia excitata sunt, ac præter modum armis sævitum, quibus, ut nefarias direptiones & latrocinia taceam, maximis cladibus pleræque urbes affectæ sunt. In iis Forum numeratur Cornelii, quam dixere Immolam posteri, mea infelix Patria paullo ante sub optimo atque clarissimo Pontifice Leone Decessore tuo felicissima & florentissima Civitas, quæ superiori biennio tantas calamitates passa est, quantas vix consequi verbis, certe commemorare non sine ingenti dolore ac luctu possim. Sed veterum malorum quædam irrepere animis paulatim oblivio ceperat, ubi auditum est te Petri cathedram insedis; nemo enim

dubitavit imminens averti naufragium, ac tantam sedari tempestatem posse, te sedente in puppi, & sanctam navem istam feliciter gubernante. Jure id quidem; neque enim meliorem, aut feliciorem sortiri moderatorem ac præsidem poterat Christiana Respublica: sed vitia hominum, ac ingentia flagitia, quæ tuum Pontificatum præcessere, omnibus certe mulctanda suppliciis, tuam ad plenum sentiri clementiam non sinunt, qui Dei Vicarium agens in Terris sic illius imitandam tibi bonitatem ducis, ut oblitus justitiæ non videare; ideo Provinciarum Præsidibus, Urbium Prætoribus, ac exteris Magistratibus tuis mandas, ut nefariis, præcipueque factiosis hominibus civitates purgent, ac veluti malos de bonis manipulis in ignem conjiciant. Omni procul dubio laude hæc sunt, & Principi Orbis terrarum convenientia; sic enim tranquilla populis pace frui licebit, quæ factiosorum tyrannide, sublata prorsus paullo ante videbatur. Ea tamen vis & magnitudo morbi fuit, ut pauci admodum in populis inveniri queant, quos civilis hæc labes non infecerit; nescio enim quo pacto nolentes ac repugnantes vis hæc rapit, ac secum trahit, ut quos minime credas, non tamen notam, & suspicionem effugas, dum vel unus de propinquis, quiescentibus ceteris, toti familiæ notam factionis inurat. Hoc multis civibus meis accidisse video, qui tamen ita vixere semper, ut non possim non indignari plurimum, ac illorum vicem incredibili dolore prosequi, quum cogito, in quæ mala ob ejusmodi causam, & contagionem conjecti sint. Quæ res præcipue me impulit, ut ad Beatitudinem tuam hæc scriberem; miseratio enim tot bonorum civium, & Patriæ charitas, quam post Deum primum tenere locum sapientissimi viri arbitrati sunt, studium hoc excitavit meum, & ad scribendum in imminenti excidio suo fecit audacem. Et quia sciebam, me ad mittam ad benignum, ad misericordem, hoc est ad Clementem, scripturum Pontificem, qui mea non invitus scripta legere consuevit, speravi, me non nihil posse proficere, si tantis immersam malis, quibus non alium finem, nisi quem tua statuerit Clementia, video, illam tibi commendarem, & ad tuæ pietatis, qui omnium Pater es, provolutus genua rogarem, ut in tanto positam luctu & squallore, adspiceres, & afflictas illius res, ne prorsus laberetur, san-

sanctæ miserationis tuæ ope sustentares. Nec te vero mitissime & clementissime Pater quorundam imprudentia, & inscitia, qui nunc sunt, sic tuæ pietatis ab ea oculos avertat, ut vetustissimæ atque clarissimæ urbis merita, ingentia tibi tradita oblivioni videantur, quæ, si velim, possem commemorare, & tot esse ac tanta ostendere, ut tuo dignissimam favore dicas, & salvam esse quam maxime velis. Ut tamen quædam breviter percurram, quam urbem, B. P., ex iis, quæ Apostolico subjectæ sunt imperio, Romana Ecclesia majore atque constantiore fide, pietate, ac reverentia ullo tempore experta sit? Percensere retroacta tempora; nullis unquam tam dubiis, tam periclitantibus Ecclesiæ rebus mutata, aut aliquo pacto labefactatam illius fidem invenies, pro cuius majestate, tuenda, ubi res poscere visa est, arma sæpe per se ipsa cepit, portis ac arcibus, & ceteris opportunis in locis præsidia imposuit, & nihil omisit, quod ad conservandam Ecclesiæ Urbem devotissimam pertineret. Tanta vero observantia, tantoque cultu Romanos Pontifices prosequuta est semper, ut non aliter illos, ac cœleste Numen in Terris venerata sit. Probitate autem, & claritate virorum, tam veterum, quam recentium non arte militari, ac liberalibus tantum studiis, sed ceteris quoque artibus, quæ ad usum & cultum vitæ pertinent, ita semper floruit, ut cum amplissimis urbibus certare, ac illis jure conferri potuerit; & nulla fuerit ætas, in qua talium virorum splendore gloriari non quiverit. Nec defuturi deinceps sunt, qui illius dignitatem conservent, ac illustrare non desinant, si tuo nutu, ac ope de tantis malis, quibus jamdiu præter modum vexatur, restituta sit quies, & sperata per te tranquillitas redeat. Deliquere multi, negari non potest: Vitium est ætatis, ac temporum ea calamitas, ut nescio quo pacto, peccare qui nolint peccare cogantur, dum serpit lues, & proxima quæque corrumpit, & paucorum labem tota paulatim civitas contrahat, & sit cum innocente infamis pariter innocens, ut si pergas punire, qui puniendi videntur, quos servare deinceps velis, pauci supersint. At paucorum supplicio publica delicta solere vindicari, atque debere, exempla veterum plurima nos monent, quæ possem adducere, nisi id esset historiam texere, non epistolam scribere: sed tu illa non

ignoras, neque enim quicquam eorum te præterit, quæ verum Principem ignorare non deceat, cui habenda in primis salutis populorum ratio est, & cavendum maxime, ne ad solitudinem civitates redigantur, ad quam pene redactam esse infelicem Patriam meam hisce diebus ex Bononia profectus, propriis oculis vidi, dum alii quotidie in vincula conjiciuntur, alii fugam arripiunt metu perterriti, urbs paulatim suis cultoribus deserta relinquitur, nec tamen qui fugiunt omnes peccarunt, fugiunt tamen, quia se delatoribus expositos vident. Hoc etenim vitio civitates laborant, in quibus factiones vigent, ut arte ac odio adversariorum in crimen multi trahantur, & suspecti fiant, qui nihil tale unquam cogitarunt, inde nomina deferantur, & quæstioni qui nihil peccarunt multi subji-
 ciantur. Nec prodest nulli affinem culpæ esse, quia omnino ducuntur in carcerem, & quamvis, insontes illæsi non abeunt, dum vel cruciatibus quæritur verum, vel multos saltem dies in vinculis detinentur, qui sit futurus rerum suarum exitus incerti & anxii, ut satius sit, quam talia pati, fugam capeßere. Neque hac in re judex quamvis æquissimus aliter se gerere potest; cui quum notissima sint plura civitatis crimina, necesse est accusationes admittere, ac verum perquirere. Vides, B. P., qui status & fortuna meorum nunc Forocorneliensium sit, & in quas conjecta calamitates graviolem omnino morte vitam trahat miserabilis civitas. Quid ergo petis, inquires, Flamini? Non aliud certe, mitissime Pontifex, & Pater clementissime, quam ut tuorum filiorum miserearis. Hæc meæ petitionis summa est, ut misereare qui Dei Vicarius, & cœleste numen repræsentans in Terris, non oblivisceris, sed illud scio in memoria semper habes, (a) *Misericordia Domini plena est terra*; illud itidem prophetico ore prolatum, (b) *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat*. Et Petro, cujus tu successor es, cujus tu cathedram tenes percunctanti: (c) *Si peccaverit frater meus in me, quoties dimittam ei? usque septies?* responsum ab eo fuisse, ab eo, inquam, qui illum, ac te simul ovili suo præfecerit, (d) *Non dico tibi septies, sed usque septuagies septies*. Quæ divinam in ignoscendo liberalitatem, atque clementiam indicant, ut nihil de sanctis litteris frequentius in auribus hominum resonet, quam miseratio, atque clementia.

tia. Tu qui clemens es, & cœlestis clementiæ factus minister, ac dispensator puta, mecum esse sacris advolutam pedibus meam miserabilem ac infelicem Patriam percutientem pectus, veniam & miserationem tuam profusis lachrymis suppliciter poscere, ac ita fidelissimam semper Apostolicæ Sedis civitatem (vastitatem suam brevi certe, nisi cito subvenias sensuram, & imminens exitium) deprecari. Vale.

*Ex Codice M. S. Gabrielis Flaminii Forocorneliensis
præstantis Philosophi ac Poeta seculi XVI.*

[a] Psal. 32.

[b] Ezech. 33.

[c] Matth. 18.

[d] Ibid.

Joannes Antonius Flaminus
Stephano Saulio S. D.

ARGUMENTUM.

Taciturnitatis suæ causam Saulio humanissime aperit, suæque benevolentia continuationem adpromittit.

CRedo, te miratum aliquando esse, quod nullas a me post tuum Patavio discessum litteras acceperis, quum non facile plus alii cuiquam, quam tibi uni me debere putem. In qua re dicerem jure me accusari posse tanquam parum memorem tuorum in nos officiorum, si scire potuissem quo litteras mitterem: quamvis enim non ignorarem, initio te Genuam esse profectum, attamen quia post illud tempus neque ex litteris filii, quas nunquam accepi, neque ex alio quoquam scire potui, ubi

esses, an alio concessisses, hucusque distuli scribere. Quo factum quidem est, ut nullas etiam ad filium, quem esse tecum non dubitabam, litteras miserim. Neque enim commissem, ut me posses vel negligentem in scribendo, vel parum in te gratum suspicari, qui quantum tibi debeam, satis intelligo. Neque si Genuam litteras mittere voluissem, quempiam, cui darem, habebam, cum sæpe numero, ac diligenter perquisissem, an quisque forte in ea loca proficisceretur, cujus rei causam fuisse præcipuam bella, opinor, quibus jamdiu (ut vides) tota ardet Italia. Quare ut meam tam longi silentii excusationem accipias, necesse est, idque ut facias, te valde rogo. Nunc autem, quoniam ubi sis non ignoro, dabo operam, ut me tui memoriam summa cum benevolentia tenere intelligas. Gratitude vero animi mei, quibuscumque rebus potero, tibi declarabo, ut habere me adversum te gratiam sentias, quam referre nullo pacto me posse, intelligo. Filium tibi meum commendatissimum esse tum contubernii tecum diuturnitas, tum ejus litteræ abunde mihi declarant, propterea tibi commendandum non duxi. Tu, qua soles constantia nos amabis, ac tibi persuadebis, nihil majori curæ nobis esse, quam ut maxime tuorum officiorum in nos memores, gratos intelligas, & experiare. Vale. Pridie Nonas Majas. MDXXII.

Ex eodem Codice.

INDEX EPISTOLARUM

Quæ in hoc volumine continentur.

LIBRI I.

- 1 Alexandro VI. Pont. Max.
- 2 Eidem.
- 3 Cæsari Borgiae Duci Valentino.
- 4 Julio II. P. M.
- 5 Eidem. 6.
- 7 R. Riario S. Georgii Card.
- 8 R. Riarius S. Georgii Card. Jo. A. Flam.
- 9 R. Riario &c.
- 10 Eidem.
- 11 Amplifs. P. D. Grimano S. Marci Card.
- 12 Eidem. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.
21. 22. 23. 24. 25.

LIBRI II.

- 1 B. P. Leoni X. P. M.
- 2 Eidem. 3. 4.
- 5 Amplifs. P. M. Cornelio S. Mariæ in Via Lata Card.
- 6 M. S. Mariæ in Via Lata Diacon. Card. Patrimonii Legatus Jo. A. Flaminio.
- 7 M. S. Mariæ in V. L. Card. ac Patrimonii Legato.
- 8 L. Aragonio S. Mariæ in Cosmedin Card.
- 9 L. S. Mar. in Cosmed. Diac. Card. de Aragonia J. A. Flam.

10 L. S.

- 10 L. S. Mar. in Cosmed. Diac. Cardinali.
- 11 Amplifs. P. D. Grimano S. Marci Card.
- 12 Eidem. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.
- 21 R. P. Bernardo de Rubeis Vicem Legati Bonon. pro Pontifice Max. gerenti.
- 22 Eidem.
- 23 Jo. Baptistæ Vulpensi Forocorneliensis Ecclesiæ Præposito.
- 24 Eidem. 25. 26.

L I B R I I I I.

- 1 B. P. Adriano VI. Pont. Max.
- 2 Jacobo Antiquario.
- 3 Jacobus Antiquarius Jo. A. Flam.
- 4 Jacobo Antiquario.
- 5 Jacobus Antiquarius Jo. Ant. Flam.
- 6 Angelo Politiano.
- 7 Eidem.
- 8 Calphurnio suo.
- 9 Eidem.
- 10 Hermolao Barbaro.
- 11 Pomponio Læto.
- 12 Pomponius Lætus Jo. Ant. Flam.
- 13 Pico Mirandulano.
- 14 Jo. Picus Mirandul. Jo. Ant. Flam.
- 15 Jo. Pico Mirandul.
- 16 Eidem.
- 17 Philippo Beroaldo.
- 18 Philippus Beroaldus Jo. An. Flam.
- 19 Philippo Beroaldo juniore.

- 20 Francisco Bentivolo.
- 21 Eidem.
- 22 Comiti Andreæ Bentivolo.
- 23 Andreæ Bentivolo.
- 24 Comiti Baptistæ Bentivolo.
- 25 Dominico Castalio.
- 26 Nicolao Phœbeo.

LIBRI IV.

- 1 Amplifs. P. D. Grimano S. Marci Card.
- 2 Jo. Bapt. Pio.
- 3 Petro Baroccio Pont. Patavino.
- 4 Bernardino Carretæ.
- 5 Bernardino Bonasio.
- 6 Josepho Faustino.
- 7 Eidem.
- 8 Hieronymo Bononio, & Pancratio Pyrrichino.
- 9 Eisdem.
- 10 Jo. Ant. Pruino Tarvisino J. C.
- 11 Petro Ant. Jurisconsulto.
- 12 Illustri Jo. Ant. Comiti Collaltino.
- 13 P. Antonio Prætori Collaltino.
- 14 Eidem.

LIBRI V.

- 1 M. Ant. Flaminio filio.
- 2 Eidem. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.
- 14 N. N.

15 An.

- 15 Antonio Padulensi Apostolico Scribæ.
- 16 Hieronymo Dedo.
- 17 Raphaeli Lippo.
- 18 Eidem.
- 19 Jo. Bapt. Pio.
- 20 Jo. Bapt. Pius Jo. A. Flam.
- 21 Jo. Bapt. Catanio.
- 22 Petro Matthæo Carranto.
- 23 Alexandro Mazolo.
- 24 Eidem.
- 25 M. Ant. Flaminio filio.
- 26 Eidem. 27. 28. 29.

LIBRI VI.

- 1 Jacobo Sennazario.
- 2 M. Ant. Flam. filio.
- 3 Eidem. 4.
- 5 Balthassari Castilioni.
- 6 Eidem. 7. 8. 9.
- 10 Guido Polthumo.
- 11 Bonaventuræ Cotignolano Minoritæ
Theologo.
- 12 Eidem.
- 13 Balthassari Castilioni.
- 14 Eidem. 15.
- 16 Sebastiano Elaminio.
- 17 Eidem. 18. 19.
- 20 Jo. Bapt. Sperando.
- 21 Eidem. 22. 23.

LIBRI VII.

509

- 1 Gaspari Elephantutio.
- 2 Amplifs. P. D. Grimano S. Marci Card.
- 3 Gaspari Elephantutio. 4. 5. 6.
- 7 Gasp. Elephantutius Jo. Ant. Flaminio.
- 8 Gaspari Elephantutio. 9. 10. 11. 12. 13.
14. 15. 16.
- 17 Gasp. Elephantutius Jo. Ant. Flaminio.
- 18 Gaspari Elephantutio.
- 19 Gasp. Elephantutius Jo. Ant. Flaminio.

LIBRI VIII.

- 1 Gasp. Elephantutio 2.
- 3 Gaspar Elephantutius Alphonso filio suo.
- 4 Gaspari Elephantutio. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.
- 21 Sacris Divæ Claræ in Bononien. Mona-
sterio Corp. Christi Virginibus.
- 22 Gaspari Elephantutio.

LIBRI IX.

- 1 Gaspari Elephantutio. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
- 17 Gasp. Elephantutius Jo. Ant. Flaminio.

LIBRI X.

- 1 Leandro Alberto Bononiensi Ord. Præ-
dic. Viro insigni.

2 Ei-

- 2 Eidem .
- 3 F. Leand. Albertus Jo. Ant. Flaminio .
- 4 Leand. Alberto. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23.
24. 25. 26. 27. 28.

LIBRI X-I.

- 1 Jo. Bapt. Pio . 2.
- 3 Jo. Bapt. Pius Jo. A. Flaminio .
- 4 Pio suo .
- 5 Jo. Bapt. Pius Flaminio suo .
- 6 Pio suo .
- 7 Romulo Amasæo . 8.
- 9 Romulus Amasæus Jo. Ant. Flaminio .
- 10 Romulus Amasæus Jo. Ant. Flaminio .
- 11 Idem . 12.
- 13 Romulo suo . 14. 15. 16. 17.
- 18 Romulus Flaminio suo 19.
- 20 Petrus Parthenius Jo. Ant. Flaminio .
- 21 Eidem 22.
- 23 Georgius Savromanus Jo. Ant. Flaminio .
- 24 Angelus Gabrielus Jo. Ant. Flaminio .
- 25 Francisco Malapellenti .
- 26 Franciscus Malapellens Jo. Ant. Fla-
minio .
- 27 Francisco Malapellenti .
- 28 Franchinus Gafurius Jo. Ant. Flaminio .
- 29 Franchino Gafurio Musico .
- 30 Hieronymus Bononius Jo. Ant. Flami-
nio .

LIBRI XII.

511

- 1 Jo. Bapt. Pio.
- 2 M. Ant. Flaminio filio. 3.
- 4 Pio suo. 5. 6. 7. 8.
- 9 Pius Jo. Ant. Flaminio suo.
- 10 Pio suo. 11.
- 12 Nicolao Briotto Imolæ Præfecto. 13.
14. 15.
- 16 Sebastiano Benedictonio Imolæ Præfecto. 17.
18. Sebastianus Benedictonius Flaminio suo.
- 19 Oddo Sempronio.
- 20 Hieronymo Motheo.
- 21 Bernardo Purlilienfi.

Additæ.

Epistola ad Clementem VII. Pont. Max.
Epistola ad Stephanum Saulium.

FINIS.

LIBRARY

1. Jo. Bapt. Rio. 1.
2. Jo. Bapt. Flaminio Rio. 2.
3. Rio. Jo. d. 7. 8.
4. Rio. Jo. d. 7. 8.
5. Rio. Jo. d. 7. 8.
6. Rio. Jo. d. 7. 8.
7. Rio. Jo. d. 7. 8.
8. Rio. Jo. d. 7. 8.
9. Rio. Jo. d. 7. 8.
10. Rio. Jo. d. 7. 8.
11. Rio. Jo. d. 7. 8.
12. Rio. Jo. d. 7. 8.
13. Rio. Jo. d. 7. 8.
14. Rio. Jo. d. 7. 8.
15. Rio. Jo. d. 7. 8.
16. Rio. Jo. d. 7. 8.
17. Rio. Jo. d. 7. 8.
18. Rio. Jo. d. 7. 8.
19. Rio. Jo. d. 7. 8.
20. Rio. Jo. d. 7. 8.
21. Rio. Jo. d. 7. 8.

Epistola ad Clementem V. Pont. Max.
Epistola ad Stephanum Sarracenum.

1871

Flaminio, Giovanni Antonius

Epistolae familiares

Bononia 1744

Epist. 279

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10402792-8